

Opuscula quotquot hactenus separatim prodire omnia / Nunc primum junctim edita, a plurimis mendis repurgata.

Contributors

Sydenham, Thomas, 1624-1689.

Publication/Creation

Amstelaedami : Apud Henricum Wetstenium, 1683.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/pyw2gr9f>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

(Lablest)

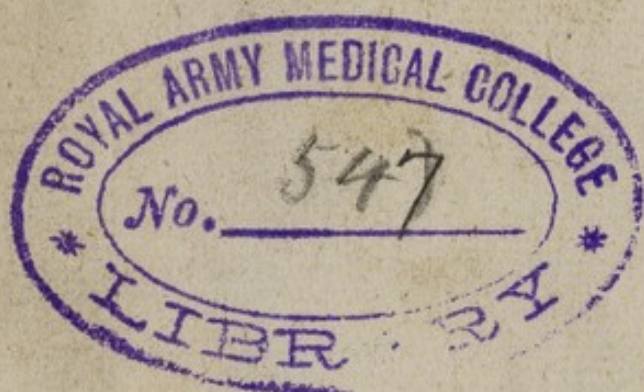
D
B-2/L

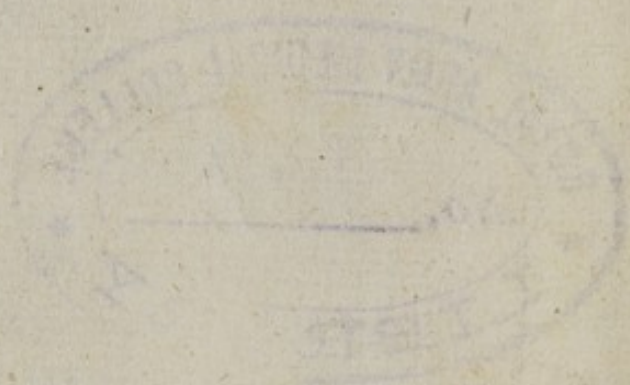
✓

TRO
Strongarm
RAME
COV.
/SYD

22109153267

Med. Gen.

presented by
Dr. Hackett
Surgeon to the
Forces - 24 May
1834

THOMAS YOUNG

THOMAS SYDENHAM.

A. Nætgæel. sculp.

W. A. M. D.
T H O M Æ
SYDENHAM

Med. Doct. ac Practici Londinensis
Celeberrimi

OPUSCULA

Quotquot hætenus separatim
prodiere

OMNIA.

*Nunc primum junctim edita, à plurimis mendis
repurgata, ac*

INDICE RERUM ET VERBORUM
acuratissimo aucta & ornata.

AMSTELÆDAMI,
Apud HENRICUM WETSTENIUM
c1o 1oc LXXXIII.

THE
SYDNEY

OPUSCULA

OF
M. I. A.

g 6 +
8

24

AMERICAN
MUSEUM OF
NATURAL HISTORY
NEW YORK

NOBILISSIMO, CLARISSIMO,
DOCTISSIMOQUE VIRO,

CASPARO
BARTHOLINO

TH. F. CASP. N.

APUD HAFNIENSES MED. DOCT.
ET PROFES. CELEBERRIMO

HENRICUS WETSTENIUS.
S. P. D.

*Uæ in desuetudi-
nem fere abiit, anti-
* 2 quam*

quam consuetudinem
nostram in mentem
Tibi revocare ani-
mus est, Clarissime
BARTHOLINE; Eo sci-
licet consilio, ne quod
pene nobis omne inter-
cidit mutuum litera-
rum commercium i-
gnavia mea neglectum
existimes. Ita enim vo-
lentibus fatis perpetua
quadam malorum se-
rie

rie implicitus fui, ut
postquam solido fere
biennio ex dira febre
laborassem, annus ter-
tius vix instaurandæ
valetudini sufficeret.

Tametsi autem viri-
bus eo tempore fractus
nullas ad Te parare po-
tuerim epistolas, mini-
me tamen mente abs
Te aberam, utpote gra-
tam Tui memoriam

*

3

tan-

tantum non continuo
mecum recolens, quam-
que facilem mihi fe-
ceris ad amicitiam
Tuam aditum, quam
moribus comis, lingua
disertus, praxi felix,
omnique elegantiorum
literarum genere orna-
tissimus esses. Redibam
interdum ad avitas
laudes quas Generosa
Familia Tua prome-
ruit,

ruiſit, in quibus augen-
dis Tu quidquid par-
tium Tuarum erat e-
gregie præſtitisti. Sic
integras horas alioquin
tristiſſimas mirifica de-
lectatione fallebam.

Hæc ne neſcires jam
ab aliquo tempore cu-
rare ſtudui; nec vacuis
manibus ad Te redire
volebam, nec ferebat
occafio offerendi ali-
* 4 quid,

quid, quod aut Tuis in
me meritis, aut pietati
in Te meæ par esset.
Commodum tandem
mibi visum fuit Opu-
scula hæc Sydenhamia-
na Celeberrimo Tuo
Nomini inscribere.
Quæ ut solita illa Tua
qua hætenus mecum
usus es benevolentia
suscipias per nostram
ego Te amicitiam ve-
be-

bementem rogo. Illud
etiam velim habeas
persuasissimum, me o-
mni cura, industria ac
solicitudine in eo ela-
boraturum, ut favo-
rem prolixamque vo-
luntatem Tuam deme-
reri ulterius possim.
Interea pro Tua Tuo-
rumque incolumitate
servida vota fero, ut-
que diu vivas & rem
* 5 . feli-

feliciter geras , ex a-
nimo opto. Amstelæ-
dami Idibus Martiis
CIC IDC LXXXIII.

Ty-

TYPOGRAPHUS
LECTORI S.

Quid hac editione præstitum sit nolo Te latere Benevole Lector. In eo desudavi ut prodiret correctior prior illa Londinensi, quæ mendis quam plurimis scatebat. De nitore chartæ ac characterum nolo contendere; hoc tantum dico me his minutioribus usum, quò sumptibus emptorum parcerem, neque in grandio rem molem excre sceret liber. Commendant illum præter innu meras ferè emendationes numeri sectionum & capitum in summitate paginarum appositi; ratio item componendarum formularum remedium medicinalium, quæ Londinensis editionis contextui con-

continua serie insertæ erant, hic
autem methodice digestæ conspi-
ciuntur. His adjeci Indicem ele-
gantissimum ac accuratissimum re-
rum & verborum omnium, cura
haut tralatitia Egregii Viri Justi
Schraderi Doctoris Medici ac Pra-
ctici Amstelædamensis felicissimi
æque ac celeberrimi compositum,
qui pro sua humanitate id operis
præstare sicque de publico bene
mereri voluit.

Et hic quidem locus esset de O-
pere ipso ejusque Auctore aliquid
adjiciendi, eorumque laudes de-
predicandi. Sed hæc doctiori cala-
mo libens relinquo, meque iis im-
parem agnosco. Unum hoc præter-
ire nolim me insigni in evolvendis
ac revidendis hisce Doctissimi Viri
lucubrationibus voluptate delini-
tum fuisse, ita ut ab earum lectio-
ne

ne sitim meam restinguere non potuerim, donec iterum iterumque relegissem. Profecto non facile adducar ut credam intra multos annos elegantius quicquam aut politius in re medica editum fuisse. Sed ne sutor ultra crepidam. Tu Lector benevole labore hoc frui ac studiis nostris fave.

S E-

S E R I E S

Tractatum & Capitum.

OBSERVATIONES MEDICÆ CIR- CA MORBORUM ACUTORUM HISTORIAM ET CURATIONEM.

SECTIO PRIMA.

CAP. I. <i>De Morbis acutis in genere.</i>	Pag. 1
II. <i>De Morbis epidemicis.</i>	4
III. <i>Constitutio epidemica Annorum 1661, 62, 63, 64, Londini.</i>	14
IV. <i>Febris continua hujus constitutionis.</i>	17
V. <i>Febres intermittentes.</i>	48

SECTIO SECUNDA.

I. <i>Constitutio Epidemica Annorum 1665, & 1666. Londini.</i>	77
II. <i>Febris pestilentialis & pestis.</i>	78

SECTIO TERTIA.

I. <i>Constitutio Epidemica Annorum 1667, 68, partim etiam 69, Londini.</i>	104
II. <i>Variolæ regulares.</i>	106
III. <i>Febris continua hujus constitutionis.</i>	138

SECTIO QUARTA.

I. <i>Constitutio Epidemica partis Anni 1669, atque integrorum 70, 71, 72. Lond.</i>	148
II. <i>Cho-</i>	

II. Cholera Morbus.	152
III. Dysenteria.	156
IV. Febris continua hujus constitutionis.	168
V. Morbilli.	174
VI. Variolæ anomalæ hujus constitutionis.	180
VII. Colica biliosa.	187

SECTIO QUINTA.

I. Constitutio Epidemica partis Anni 1673 atque integrorum 1674, & 75.	199
II. Febris continua hujus constitutionis.	202
III. Morbilli.	215
IV. Variolæ anomalæ hujus Constitutionis.	217
V. Tusses Epidemicæ cum pleuritide & peri- pneumonia supervenientibus.	226
VI. Anacephalæosis.	236

SECTIO SEXTA.

I. Febres intercurrentes.	242
II. Febris Scarlatina.	247
III. Pleuritis.	248
IV. Peripneumonia notha.	256
V. Rheumatismus.	259
VI. Febris Erysipelatosa.	265
VII. Angina.	268

INDEX.	272
--------	-----

ROBERTI BRADY Epistola ad Thomam Sydenham.	352
---	-----

EPISTOLA RESPONSORIA PRIMA de morbis Epidemicis ab Anno 1675. ad Annum 1680.	355
--	-----

HEN-

HENRICI PAMAN *Epistola ad Auctorem.*

382

EPISTOLA RESPONS. SECUNDA *de luis
venereae Historia & curatione.*

383

GUILLIELMI COLE *Epistola ad Th. Syden-
ham.*

409

DISSERTATIO EPISTOLARIS *de Obser-
vationibus nuperis circa curationem Variolarum
Confluentium, nec non de affectione hysterica.*

411

Antequam progrediatur Lector velim corrigat bina
sphalmata, nulla praterea ni fallor reperturus quae ipsum
morari possint.

Pag. 137. l. 4. lege externum.
140. l. 3. lege habebat.

O B-

OBSERVATIONES
M E D I C Æ
CIRCA
MORBORUM
ACUTORUM
HISTORIAM
ET
CURATIONEM.

AUTHORE
THOMAS SYDENHAM
M. D.

Cicero de Nat. Deorum.

*Opinionum Commenta delet dies: Na-
turæ judicia confirmat.*

Amicissimo Viro

D^{no}. JOHANNI MAPLETOFT,

M. D.

IN COLLEGIO GRESHAMENSI

Apud

L O N D I N E N S E S

P R O F F E S S O R I ;

Nec non Societatis Regia ibidem

S O C I O.

Duo omnino sunt (*Humanissime Vir*) de quibus hic mihi tecum agendum est: Primum, ut causas exponam quibus impulsus Tractatum hunc meum in publicum edo; alterum, quamobrem eundem tuo potissimum nomini dicandum censeo. Primum quod attinet, Tricesimus jam agitur annus à quo Londinum petens ut inde Oxonium denuò proficiscerer, (à quo primi belli calamitas me ad annos aliquot distinuerat) in virum Doctissimum & maxime ingenuum

Epistola Dedicatoria.

Dominum D. Thomam Coxe (qui per eos etiam annos, atq; ad hunc usque diem Medicinam magnâ cum celebritate factitavit,) Fratri meo tunc agrotanti consulentem, auspicatò inciderem: qui quidem Vir, pro nota sua Humanitate suavitatemque morum me percontatus est, cui me demum Arti, intercisa jam repetens studia, sumptâque togâ virili, pararem addicere. Ego verò incertus adhuc animi, & de medica Arte ne vel somnians quidem, tanti viri hortatu atque authoritate permotus, nescio quo fato meo, me ad eam seriò accinxi. Et sanè si quando hæc nostra Conamina vel minimum in publica commoda ceßerint, illi grato animo accepta referenda erunt, quo Promotore atque Auspice ea studia primùm sum aggressus. Post annos aliquot in Palaestra Academica insumptos Londinum reversus, ad Praxim Medicam accessi, quam cum intento admodum oculo omnique adhibitâ diligentia curiosè observarem, mox in eam veni sententiam, quæ mecum ad hodiernum usque diem crevit; Hanc sc. Artem haud rectius perdiscendam esse, quàm ab ipsius Artis exercitio atque usu; veroque admodum esse simile, quod qui ad naturalia morborum Phenomena oculos animumque accuratissimè maximèque diligenter adverterit, in eliciendis Curativis Indicationibus veris ac genuinis maximè pollere debeat. Huic itaque me Methodo totum tradidi, satis securus, quòd

Na-

Epistola Dedicatoria.

Naturam si sequer Duce , etiam avia terrarum peragrans loca , nullius antè Trita loco , nusquam vel latum unguem à recto tramite discederem. Hoc me filo regens , primò ad pressiores Febrium observationem animum appuli , & post devoratum haud mediocre tedium , & molestissimas mentis agitationes , quibus me ad annos aliquot fatigandum permisi , tandem in Methodum incidi quâ istæ possent sanari ; quam etiam , amicis flagitantibus in lucem promendam jamdudum concessi. Cum verò ab illo tempore novas Febrium species , mihi hætenus incognitas , sibi invicem jugiter succedentes animadverterim , statui apud me quæ ad eas pertinebant singula , vel ab eisdem pendebant , summâ quâ possem diligentiam in unum congerere ; quo tandem aliquando prioris cæpti mei tenuitatem atque angustias paulò accuratiori ac magis absolutâ horum morborum Historiâ pensare valerem. Sed dum hæc animo versarem , atque indagarem sedulò , & proinde jam in eo totus essem , ut pro multifariis Naturæ mutationibus & versatili ingenio medendi Methodum , ceu Gladium Delphicum , procuderem omnibus parem , statim didici me ideo tantum aperuisse oculos , ut pulvere , haudquaquam vero Olympico , iidem complerentur , atque his quidem , proprii cerebri phantasmata , illis , nullum me prorsus habere ducem planè viderer. Quamvis optassem Lucu-

Epistola Dedicatoria.

brationes hasce meas non nisi annorum porrò aliquot experiētiā auctas & confirmatas typis evulgasse, contumeliis tamen ac sannis procacissimi cujusque Ardelionis tandem plus satis delassatus, amicis eo usque morem gessi (inter quos cum honore mihi semper nominandus est sagacissimus Vir Dominus Doctor Gualterus Needham, tam Medicae Artis, quàm rei Literariae decus, & laus) ut mihi tandem consulerem, ac justam pararem Defensionem; ea nempe Facta prodens scriptis publicis, quæ ingenuos, quod spero, omnes mihi Patronos conciliabunt. Ceteros quod attinet, expectabo scilicet, quemadmodum acutè Romanus Philosophus, quicquam Calumniæ sit sacrum, cui nec Rutilius sacer fuit, nec Cato? Si qui itaque reperiantur, quos præ immanitate quadam ac asperitate naturæ convitiandi libido adhuc incesse-rit, rectène an secus scripserim haud aestimantes æquâ lance, qui vitio statim vertunt, si quis novi aliquid, ab illis non prius dictum, vel etiam inauditum, in medium proferat; huiusmodi ego homines æquo me animo laturum spero; certè Convitiarum ferram neutiquam reciprocabo. Illud tantum opponam, Viro Christiano sanè perdignum, quod olim Titus Tacitus, obtrectanti Metello regeffit: Facile est in me dicere, cùm non sim responsurus: Tu didicisti maledicere; Ego, Conscientiâ Teste, didici maledicta contem-ner. Si tu Linguae tuæ Dominus es, ut quicquid lubet effutias; Ego Aurium mearum sum Do-
mi-

Epistola Dedicatoria.

minus, ut quicquid obvenerit, audiant inoffen-
sè. Atque hæc sunt quorum victus pondere Librum
hunc luce donandum esse sentiebam.

Tibi verò (*Charissime Vir*) eundem dedicatum
volui, tum ob mutuam quâ nos invicem comple-
ctimur Amicitiam Benevolentiamque; tum etiam,
quia nemo te melius judicare valeat, si quo in loco
aut pretio habenda sint quas hic trado Observa-
tiones; cum per septennium, quod jam ultimò ex-
currit, plura è precipuis atque insignioribus, quæ
sequentes exhibent pagellæ, Tute etiam oculis
usurpaveris. Uti vero eâ tu es morum integritate
probitateque notissimâ, ut religio tibi sit fictis in-
sinationibus alios in errorem pellicere, (maximè
ubi de Corio humano agitur) ita eâ etiam polles
sapientiâ atque eruditione, quæ tibi à me imponi,
si id seriò agerem, nullatenus paterentur; multo
minus tu tibi imposueris istis experimentis, qui-
bus in tuis etiam agris nonnullorum, quæ vel hîc
descripsi, vel tibi aliàs affirmavi, veritatem com-
probasti. Nosti præterea, quàm huic meæ Metho-
do suffragantem habeam, qui eam intimiùs per
omnia perspexerat, utrique nostrum Conjunctis-
simum Dominum Johannem Lock; quo quidem
Viro, sive ingenio iudicioque acri & subactò,
sive etiam antiquis, hoc est, optimis
moribus, vix superiorem quenquam inter eos,
qui nunc sunt homines, repertum iri confi-
do: paucissimos certè pares. Verum non o-
pus est, ut ulterius tuam fidem sollicitem, de

Epistola Dedicatoria.

qua jamdiu persuasissimus sum. Ceteros quod attinet, jacienda alea est, quæ utcunque ceciderit, sortem haud gravatè feram. Cum enim jam senex sim, & summi Numinis favore, tantum mihi sit Viatici quantum restat via, de reliquo dabo operam, ut nec ipsi mihi, neque aliis molestus eum assequar felicitatis modum, quem ita eleganter depinxit Fracastorius,

Felix ille animi, Divisq; simillimus ipsis,
Quem non mendaci resplendens Gloria Fuco
Sollicitat; non fastosi mala gaudia Luxûs.
Sed tacitos finit ire dies, & paupere cultu
Exigit innocuæ tranquilla silentia vitæ.

Quod restat, exorandus mihi es, ut hoc propensi in te animi, & quo te prosequor, Honoris pignus æqui bonique consulas; præsertim cum nullo jure Tibi imputari possint quotquot in hoc Opere navi ac σφάλματα comparuerint, quorum omnium in me solum cudenda est faba; nec tu plectendus, si quid ego fortè deliravero. Quamlibet nequæ ejus quem exantlavi laboris omnes mihi fructus perierit, cum vel ex erroribus & hallucinationibus meis ansam nactus fuero quâ omnibus palàm faciam quantâ te colam amicitia, & quod ex animo sim,

Tibi semper Addictissimus

Thomas Sydenham.

P R Æ F A T I O.

 Uemadmodum à natura ita comparata est humani corporis Fabrica, ut nec præ jugi particularum fluxu sibi semper constet, nec præ externarum rerum vi sui juris ubique permaneat, unde multiplex ægritudinum cohors terris ab omni ævo incubuit; sic procul omni dubio à multis jam sæculis ante natum non *Græcum* modò, sed (qui mille annis hunc antecessit,) *Ægyptium Æsculapium*, hominum ingenia investigandæ medelæ necessitas exercuit. Et profectò, ut quis primus ædificiorum, aut vestimentorum usum ad depellendam cœli inclementiam instituit, nemo facillè dixerit, ita & *Artis Medicæ* Natales, ut *Nili* fontem, indigitare nequimus; cùm ista, perinde ac cæteræ artes, in usu nunquam non extiterit, licèt nunc diligentius, nunc frigidius exculta pro vario temporum ac regionum habitu. Quantum *Veteres*, ac inter primos *Hippocrates*, præstiterunt, abunde notum est; quibus scilicet, ac eorum scripta compilantibus maximam *Therapeuticæ* solertiæ partem acceptam ferimus. Quin & succedentibus deinde sæculis, emicuit nonnullorum industria, qui aut *Anatomix*, aut *Pharmacix*, aut *Methodo iatrix* operam navando, Medicinæ pomœria ampliare pro virili sategerunt: ut taceam nec in hac nostrâ *Britanniâ*, ipsoque hoc sæculo defuisse, qui in omni scientiarum genere, quo res Medica adaugeri possit, optimè meruerunt; quorum quidem laudes impari calamo non attingo. Cæterum quantacunque fuerint aliorum conamina, semper existimavi mihi vitalis auræ usum frustra datum fore, nisi & ipse in hoc stadio versatus, symbolum aliquod, utcunque exiguum, in commune *Medicinæ* ærarium con-

P R Æ F A T I O.

contribuerem. Quocirca post diuturnam meditationem, ac diligentem fidamque annorum aliquam-multorum observationem tandem aliquando decrevi; Primò sententiam meam in medium proferre, quâ de-
num ratione Medendi scientia ulteriùs promoveri possit: Deinde meorum in hoc negotio conatum specimen aliquale in lucem dare. Sentio autem nostræ Artis incrementum in his consistere ut habeatur (1.) *Historia*, sive *morborum* omnium descriptio quoad fieri potest *graphica & naturalis*; (2.) *Praxis* seu *Methodus* circa eosdem *stabilis ac consummata*. Sanè morbos crassè depingere satis obvium est; atqui Historiam eorum ita conscribere, ut evitetur Censura, quam *Clariss. Verulamius* in nonnullos ejusmodi Promissores vibravit, longè majoris est negotii: Satis scimus (inquit vir Nobiliss.) *haberi Historiam Naturalem*, mole amplam, varietate gratam, diligentia sæpius curiosam: Attamen si quis ex ea fabulas, & authorum citationes, & inanes controversias, Philologiam denique & ornamenta eximat (quæ ad convivales sermones, hominum-que doctorum Noctes potius, quàm ad instituendam Philosophiam sint accommodata) ad nil magni res recidet. Longè profectò abest ab ea Historia quam animo metimur. Similiter etiam & morborum curationes pro more facillimè proponuntur; Atqui hoc ita præstare, ut verba in facta transeant, atque eventus promissis respondeant, magis ardui moliminis illi judicabunt, qui vident haberi apud Scriptores Practicos morbos complures, quos nec illi ipsi scriptores, nec quispiam hætenùs medicorum sanare valuerunt.

Quod autem spectat ad *Historiam Morborum*, si quis rem attentius perpendat, facile videbit scribentem ad multo plura animum debere advertere, quàm
vul-

P R Æ F A T I O.

vulgò existimatur. Quorum pauca hæc impræsentia-
rum attingere suffecerit.

Primò, expedit ut morbi omnes ad definitas ac
certas *species* revocentur, eâdem profus diligentia
ac ἀκριβείᾳ quâ id factum videmus à *Botanicis* scri-
ptoribus in suis *Phytologiis*. Quippe reperiuntur mor-
bi qui sub eodem genere ac Nomenclaturâ reda-
cti, ac quoad nonnulla symptomata sibi invicem con-
similes, tamen & naturâ inter se discreti diversum
etiam medicandi modum postulant. *Cardui* quidem
nomen ad plures herbarum species extendi nemo ne-
scit: at verò parum accuratè faciet rei herbariæ scriptor
qui generalem hujus Plantæ descriptionem, quâ sci-
licet à cæteris stirpibus discrepat, proponere con-
tentus, propria interim & peculiaria cujusque spe-
ciei signa, & characteres quibus ab invicem dis-
criminantur, contempserit. Eodem planè modo nec
satis est scriptori communes duntaxat morbi alicujus
πολυειδὸς; apparentias annotasse. Esto sanè non omni-
bus morbis eandem contingere varietatem; tamen
complures esse qui, licet ab authoribus sub eodem
titulo citra ullam speciei distinctionem tractentur,
dissimillimâ sint indole, in sequentibus pagellis,
uti spero, palàm fiet. Imo etiam ubi distributio in
species reperitur, id fit plerumque ut *Hypothesi*
alicui quæ veris Phænomenis substruitur, suus
reservetur honos; ac proinde ejusmodi discrimina-
tio non tam ad morbi, quàm ad Authoris ingenium,
Philosophandique theoriam accommodata est. Quan-
tum Medicinæ obfuerit ἀκριβείας hæc in parte de-
fectus, ostendunt multorum morborum exempla;
quorum nempe curationes hodiè non desideraremus,
si scriptores, dum Experimenta & Observationes
Medicas benevolo saltèm animo communicâint, u-
nius sc. speciei morbus pro alio speciei diversæ sub-
sti-

P R Æ F A T I O.

stitutus non fefellisset. Atque hinc etiam arbitror profectum esse, quòd materia Medica in sylvam tam immensam, sed fructu perexiguo, excreverit.

Porro autem in scribendâ morborum Historiâ, seponatur tantisper oportet quæcunque *Hypothesis Philosophica*, quæ scriptoris iudicium præocupaverit; quo factò, tum demum morborum *Phænomena* clara ac *naturalia*, quantumvis minuta, per se accuratissimè adnotentur; exquisitam *Pictorum* industriam imitando, qui vel nævos & levissimas maculas in imagine exprimunt. Enimverò dici vix potest quot erroribus ansam præbuerint *Hypotheses* istæ *Physiologicae*, dum scriptores, quorum animos falso colore illæ imbuerint, istiusmodi Phænomena morbis affigant, qualia, nisi in ipsorum cerebro, locum nunquam habuerunt, debebant autem in conspectum venire, si Hypothesis, quam ipsi pro concessa ac rata habent, constaret veritas. Adde quòd si quando symptoma aliquod, quod cum dictâ Hypothesi appositè quadret, revera morbo competat cuius typum delineaturi sunt, tum illud supra modum evehunt, ac planè reddunt ἐν μὲν οὖς ἐλέφαντα, quasi in hoc scilicet totius negotii cardo verteretur: sin Hypothesi minùs congruat, aut prorsus silentio, aut levi saltem pede transmittere consueverunt, nisi fortè beneficio subtilitatis alicujus Philosophicæ in ordinem cogi, ac quoquo modo accommodari possit.

Expedit autem tertio ut in describendo aliquo morbo peculiaris & *perpetua Phænomena* seorsim ab *accidentalibus* & adventitiis (qualia sunt quæ non tantum ob ægrotantium temperiem & ætatem, sed etiam ob rationem medendi diversam variè se habent) enarrentur. Nam sæpe accidit ut facies morbi variet pro vario medicandi processu, ac nonnulla symptomata non tam morbo quàm Medico debentur; adeo ut
eo-

P R Æ F A T I O.

eodem morbo laborantes , sed variâ Methodo tractatos , varia etiam symptomata exerceant. Undè nisi cautela adhibeatur , necesse est ut admodum vagum & incertum sit circa morborum symptomata iudicium. Prætereo quòd *Casus oppido rari* ad morborum Historiam propriè non pertineant ; quemadmodum & in descriptione *Salviæ* v. gr. Erucarum morfus inter signa discriminantia istius plantæ neutiquam recensentur.

Denique , *Anni tempestates* , quæ scilicet cuius morborum generi potissimum faveant , diligenter observandæ sunt. Non inficior nonnullos esse omnium horarum ; alii tamen , nec pauciores , occulto quodam Naturæ instinctu , annorum tempora , non secus quam quædam aves aut plantæ , sequuntur. Sæpe quidem subit mirari hoc morborum quorundam ingenium , satis obvium , à paucis tamen fuisse hætenus observatum , cum quo sydere stirpes , aut pecudes solenniter procreentur plurimi curiosius adnotârint. Sed quæcunque sit hujus oscitationis causa , pro certo statuo tempestatum , in quibus ægritudines ingruere consueverunt , notitiam multum Medico prodesse , tam ad speciem morbi dignoscendam , quàm ad ipsum morbum extirpandum ; atque horum utrumq; minus feliciter evenire , ubi istiusmodi observatio negligitur.

Hæc quidem etsi non sola , saltem insigniora sunt quæ in scribenda morborum Historia observari convenit. Cujus *Historiæ* utilitas ad Praxin , omnem æstimationem excedit , ac præ qua subtiles Disquisitiones ac argutiolæ , quibus Neotericorum libri ad nauseam ferè inferciuntur , nullo in numero sunt habendæ. Quâ enim aut compendiosiore aut etiam aliâ viâ , vel causæ morbificæ quibus obviandum est , deprehendi , vel Indicationes cu-
rati-

P R Æ F A T I O.

rativæ elici possunt , quàm certâ ac distinctâ peculiarium symptomatum perceptione ? Neque enim ulla est circumstantia tam levis aut exigua , quæ suos usus ad utrumque non habeat. Nam ut demus aliquid varietatis à temperamento individuorum , & tractandi ratione proficisci , nihilominus adeò æquabilis ac sibi ubique similis est naturæ ordo in producendis morbis , ut in diversis corporibus eadem plerumque reperiantur ejusdem morbi symptōmata ; ac illa ipsa quæ in *Socrate* ægrotante observata fuerint , etiam generaliter ad *Hominem* quemcunque eodem morbo laborantem transferri possint ; non secus ac universales plantarum Notæ ad omnia cujusque speciei individua ritè se diffundunt. Qui verbi gratia *Violam* accuratè descripserit quoad colorem , saporem , odorem , ac figuram cæteraque id genus , omnibus ubique terrarum *Violis*, quæ sub ea specie continentur , Historiam illam in plerisque fere omnibus convenire facilè animadvertet.

Et quidem existimo , nos ob eam potissimùm causam accuratiori morborum Historiâ ad hunc usque diem destitui , quia sc. plerique eos pro confusis inconditisque Naturæ , malè se tuentis & de statu suo dejectæ , effectis tantùm habuere , ac proinde latrem lavare crederetur is qui justam eorundem enarrationem moliretur.

Sed ut ad rem revertamur. Non minùs certò etiam à minutissimis morbi circumstantiis Indicationes Curativas possit Medicus desumere , quàm ab iisdem sumpsit Diagnostica. Atque adeò non semel mihi in mentem subiit , quòd si morbi cujuslibet Historiam diligenter perspectam haberem , par malo remedium nunquam non scirem adferre , variis ejusdem Phænomenis viam quâ mihi incedendum foret haud dubiam

P R Æ F A T I O.

biam præmonstrantibus ; Quæ quidem Phænomena , si inter se sedulò conferantur , manu quasi ducebant ad Indicationes illas maximè obvias , quæ ex intimo naturæ sensu , non verò Phantasiæ erroribus depromuntur.

Atque his sanè gradibus , ut ita dicam , his adminiculis ad cælum ascendit , ad Medicinæ nempe fastigium , Medicorum ille *Romulus* , nunquam satis laudatus *Hippocrates* ; qui hanc Arti Medicæ insuper struendæ solidam ac inconcussam subternens basin , viz. *τῶν φύσιν ἡγήσθαι* , i. e. *Naturæ morborum medicatrices* , id egit ut morbi cujuscunque Phænomena aperte traderet , nullâ Hypothesi adscitâ , & in partes per vim adauctâ ; ut in ejus libris *de Morbis* , *de Affectionibus* , &c. videre est. Regulas etiam quasdam tradidit ex observatione methodi istius , quâ utitur natura tam in morbo provehendo , quàm in eodem amoliendo , natas ; cujusmodi sunt *Coactæ Prænotiones* , *Aphorismi* , & reliqua id genus. Atque in his fere stetit magna illa Divini senis *θεωρεῖν* , non ab irritò lascivientis Phantasiæ conamine desumpta , ceu vana ægrorum insomnia , sed legitimam exhibens Historiam earum Naturæ operationum quas in hominum morbis edit. Cùm verò dicta *θεωρεῖν* nihil esset aliud quàm exquisita naturæ descriptio , par erat omninò ut in praxi eò tantùm collimaret , ut eidem laboranti quibus posset modis subvenire contenderet ; unde etiam non aliam Arti demandat provinciam , quàm ut deficienti naturæ succurrat , effrænem coërceat & in ordinem redigat ; utrumque verò hoc , tum passu illo , tum etiam methodo quibus Natura morbum expellere satagit atque amovere : Animadverterat nempe sagacissimus Vir , quod sola Natura *τὰς νόσους κείναι, καὶ ἐξαρτῆσαι τὰ πλεονεκτήματα*. Atque hæc omnia peragit Natura

P R Æ F A T I O.

tura paucissimis simplicissimisque adjuncta remediorum formulis, alicubi etiam prorsus nullis.

Altera ab hac Methodus qua Ars medendi, si quid ego judico, possit ulterius provehi, in eo potissimum cardine vertitur, ut certa aliqua, & consummata undique ac fixa Methodus medendi in publica commoda tradatur; eam intelligo quæ satis magno Experimentorum numero corroborata suffultaque, huic vel illi morbo devincendo suppar invenitur. Neque enim satis esse arbitror, ut successus particulares, sive Methodi cujuslibet, sive etiam Remedii, scriptis prodantur, si neque hoc, neque illa universaliter atque in omnibus scopum attingere deprehendatur, (positis saltem his vel illis circumstantiis.) Contendo verò ego nos æquè certò scire debere, hunc illumve morbum expugnatum iri, si huic aut alteri Intentioni satis fecerimus, ac certò jam scimus, nos hoc aliove remedii genere huic aut alteri Intentioni satisfacere posse: quod quidem licet non semper & ubique, frequentissimè tamen, *ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ* votis respondet exhibentium; ita *sennæ foliis* v. gr. alvum subducimus, *Papavere* invitamus somnum. Non is sum qui negem debere Medicum animum diligenter advertere ad particularia, tum Methodi, tum Remedii eventa quibus est usus in morborum curatione, & in usus suos reponere, tam ad sublevandam memoriam, quàm ut ansas inde arripiat, quibus paulatim peritior evadat Medicus, tandemque post diutina, & repetita sæpius experimenta, Methodum sibi figat firmetque, à qua in hujus aut illius morbi curatione ne hilum sibi recedendum putet. Observationes autem particulares in lucem dare, non ita magnam, me judice, adfert utilitatem. Nam si id tantum agit *Observator*, ut nos doceat hunc morbum semel, vel etiam sæpi-

P R Æ F A T I O.

us huic remedio cessasse, quid mihi, obsecro, profuerit si infinitæ ferè medicamentorum decantatissimorum copiæ, quâjamdiu obruimur, adhuc aliud mihi hæctenus inauditum accrescat? Quòd si repudiatis cæteris omnibus remediorum formulis, huic me unicè addixerò,annon innumeris ferè experimentis probanda mihi venit ejus vis, innumeræ etiam circumstantiæ trutinandæ, tum ægrum, tum ipsam Methodum spectantes,antequam ex observatione solitaria fructum aliquem queam decerpere? Si Observatori nunquam non responderit Medicamentum, quare in particularibus versatur, nisi aut sibi diffidat ipse, aut minutatim potius quàm in solido imposuisse orbi videri præoptet? Quàm verò in proclivi sit densissima hujus generis volumina conscribere, nemo vel mediocriter in praxi versatus ignorat; uti nec è contrà quàm sit illud difficile perfectam & confirmatam undique Medendi Methodum in quovis morbo condere ac stabilire. Si vel unus tantum per singula mundi sæcula hoc modo unicum tractaverit morbum, Medendi Ars (quæ Medicorum est provincia) à multis retro annis ad ἀκμὴν pervenisset, omnibus absoluta numeris, saltem in quantum fert mortalium fors. Quæ verò fundi nostri est calamitas, jamdiu ab antiquissimo & peritissimo duce *Hippocrate*, & priscâ Medendi Methodo, causarum conjunctarum (utpote quæ certò se prodant) cognitioni superstructâ, descivimus; unde est, ut quæ hodie exercetur, à Logodædalis conficta, confabulandi magis sit Ars, quàm Medendi. Sed ne hanc ego dicam temerè impegisse videar, fas mihi sit è via parumper deflectere, quo scilicet evincam Causas illas remotiores, in quibus assignandis & in lucem extrahendis hominum Curiosorum & περὶ γὰρ vanæ speculationes unicè desudant triumphantque, prorsus esse ἀνεπιληπτοὺς ac inscrutabiles; solas verò proximas &

B

con-

P R Æ F A T I O.

conjunctas à nobis posse cognosci, atque ab his solis Indicationes Curativas esse mutuandas.

Observandum est itaque, quòd si Humores vel diutiùs quàm par est in corpore fuerint retenti (quia sc. Natura eosdem concoquere nequeat, ac deinceps expellere;) vel ab hac aut illa aeris constitutione labem morbificam contraxerint; vel denique contagio aliquo venenato infecti in ejusdem castra transierint; his inquam modis & his similibus, dicti Humores in formam substantialem, seu *speciem* exaltantur, quæ his aliisve Affectibus cum propria Essentia convenientibus se prodit; quæ quidem symptomata, licet minùs cautis videantur oriri, vel à natura partis quam humor obsedit, vel à natura humoris ipsius antequàm hanc induerat speciem, nihilominus reverà Affectus sunt ab essentia dictæ speciei in hunc gradum recens evectæ, pendentes. Adeò ut quilibet *morbis specificus* Affectio sit ab hac vel illa specifica Exaltatione, vel specificatione succi cujusdam in corpore animato, ortum ducens. Sub hoc genere potest comprehendi maxima pars morborum qui certum aliquem typum ac formam agnoscunt. Et profectò haud minùs se Natura methodo astringit in his tum producendis, tum maturandis, quàm in *Plantis*, sive etiam *Animalibus*. Quinimò ut cuilibet sive Plantæ, sive Animali proprii quidam ac peculiare Affectus competunt, ita se res habet in qualibet succi cujuscunque Exaltatione, ubi semel in *speciem* proruperit. Exemplum hujus rei satis luculentum quotidie nobis ingerunt, & ob oculos ponunt varia istæ Excrescentiarum species, quas Arbore, Fruticesque emittunt, vel ob succi Nutritii perversionem & depravationem, vel alias ob causas, in formâ sc. *Musci*, *Visci*, *Fungorum*, aliorumque id genus; quæ omnia *Essentiæ* sunt sive *Species*, à parente, seu Arbore, seu Frutice, diversæ planè atque distin-

P R Æ F A T I O.

distinctæ. Et sanè qui seriò atque ad amussim pensitaverit *φαινόμενα* illa quæ Febrem v. gr. *Quartanam* comitantur; Quòd viz. semper sub Autumno ingreditur; quòd certum ordinem ac Typum ubique servat, revolutiones periodicas quarto quoque die non minùs certò repetens, quàm suas repetit Horologium, sive aliud quoddam ejusmodi *αυτίματος* (nisi ab accedente aliquo extrinsecùs adveniente hic ordo perturbetur;) quòd cum rigore ac notabili frigoris sensu aggreditur, quem excipit caloris perceptio non minùs sensibilis, quæ tandem in sudore effusissimo terminatur; quod denique morbus hic, quemcunque demum invaserit, vix ante *Vernum Æquinoctium* abigi poterit & fugari: Qui hæc, inquam, omnia peniculatius trutinaverit, haud minùs firmis rationibus inducetur ut credat morbum hunc *speciem* esse, quàm sunt illæ ob quas credit Plantam esse speciem, quæ patem semper ad normam è terrâ nascitur, floret, interitque, atque in reliquis afficitur pro ratione Essentiæ suæ; neque facilè comprehendi potest, quî fiat ut hic *morbus* oriatur à combinatione sive principiorum, sive qualitatum evidentium, cùm *planta* substantia ac species distincta in rerum naturâ ubique agnoscatur. Illud interim non diffitemur, quòd cùm species sive Animalium sive Plantarum singulæ (demptis perpauca) per se subsistant, istæ Morborum Species ab iis dependent humoribus à quibus generantur.

Tametsi verò ex jam dictis constare videatur morborum plerorumque causas inscrutabiles prorsus esse, ac *ἀνεξιχνήτως* non tamen insolubilis erit illa quæstio, *Quo pacto sanari possint?* cùm de causis remotioribus nos hoc asseramus: Nemo autem est qui non videat curiosos istos speculatores in causis primò primis ferè ac remotissimis indagandis, ac in lucem (ut ut invitâ Minervâ ac reclamante naturæ sensu) protrahendis

P R Æ F A T I O.

operam perdere ; immediatas verò & conjunctas ,
 ceu ante pedes jacentes , contemnere , quæ tamen
 necessariò debent cognosci , & possunt etiam , si-
 ne ficulneis hujusmodi adminiculis ; cùm Intellectui
 se apertè sistant , vel proprii sensûs testimonio , vel
 Anatomicis Observationibus ab aliis jampridem fa-
 ctis , resectæ. Atque ut impossibile planè est , ut Me-
 dicus eas morbi causas ediscat , quæ nullum prorsus
 cum sensibus habent commercium , ita neque est ne-
 cesse ; abundè enim sufficit ut sciat unde immediatè
 oritur malum , talesque ejus effectus atque symptoma-
 ta , ut inter hunc aliumque morbum hujus non diffi-
 milem , valeat accuratè distinguere. In *Pleuritide* v. gr.
 diu atque incassum se fatigabit aliquis , nec tamen
 mente assequetur pravam illam Crasin & malè cohæ-
 rentem sanguinis texturam , quæ prima est hujusce
 mali origo ; qui verò causam à quâ immediatè produ-
 citur rectè cognoverit , & ab aliis morbis quibuscun-
 que rite valeat distinguere , non minùs certò curandi
 scopum attinget , etiam neglectâ otiosâ istâ atque inu-
 tili remotissimarum causarum indagine. Sed hæc
 αὖς ἐν πρόδῳ.

Jam verò si quærat aliquis , an ad prædicta in Arte
 Medicâ Desiderata duo , (Veram scilicet & Genuinam
 morborum *Historiam* , & certam confirmatamque me-
 dendi *Methodum*) non etiam accedat tertium illud , Re-
 mediorum nempe *Specificorum Inventio* ? Assentien-
 tem me habet & in vota festinantem. Et si enim *Me-
 thodus* sanandis morbis *Acutis* maximè accommoda
 mihi videatur , quibus exigendis cùm natura ipsa cer-
 tum aliquem Evacuationis modum statuerit , quæcun-
 que Methodus eidem fert opem in promovenda dicta
 Evacuatione , ad morbi sanationem necessariò confe-
 ret ; optandum est tamen ut beneficio *specificorum* , si
 quæ talia inveniri possint , æger rectiori semitâ ad sani-
 tatem proficeret ; & (quod majoris etiam momenti est)
 extra

extra aleam malorum, quæ sequuntur Aberrationes istas, in quas sæpe invita dilabitur Natura in morbi causâ expellendâ, (ut ut potenter & doctè ei ab assistente Medico subveniatur) possit collocari.

Verùm quod ad morbos *Chronicos* sanandos attinet, licèt nihil dubitem ultiores in medendo profectus vel à sola *Methodo* posse sperari, quàm qui in primam statim cogitationem incurrant, attamen plus satis constat deficere illam in curatione *Chronicorum* aliquot vel maximè spectabilium inter eos quibus homines urgentur; quod ob hanc præcipuè causam usu venit, quia sc. Natura in hujuscemodi morbis non habet Methodum tam efficacem, quâ materiam morbificam foràs ejiciat (perinde atque in *Acutis*) quò nos cum eadem manus jungentes & ad debitum dirigentes scopum, morbum debellare valeamus. In vincendo itaque morbo *Chronico* is demum jure meritòque Medici nomen sibi vendicat, penes quem est ejusmodi medicamentum, quo morbi *Species* possit destrui: non qui id tantum agit, ut è primis secundisque qualitatibus nova aliqua introducatur, & prioris subeat vicem; quod fieri quidem potest non extinctâ specie: v. gr. calefieri potest, aut refrigerari qui *Podagrâ* laborat, vigente adhuc *podagrâ*, necdum devictâ. *Methodo* hâc quâ diversæ tantum qualitates introducuntur, morbi *Specifici* non magis immediatè perdomantur; quàm ignis gladio extinguitur. Quid enim obsecro, Calor, Frigus, Humidum, Siccumve, aut è secundis qualitatibus quæ ab his pendent, alia aliqua ad morbi curationem faciet, cujus essentia in harum nullâ consistit? Si quis hîc objecerit, satis magnum Remediorum Specificorum numerum iamdiu nobis innotescere, hunc ipsum, si examen paulò diligentius instituerit, in oppositas partes facilè transiturum confido, cùm unicus *Cortex Peruvianus* à suis militet. Toto enim cœlo distant quæ huic aliive *Indicationi Curativæ* Specificè respondent Medicamenta,

P R Æ F A T I O.

cui si faciamus satis morbus abigitur; & quæ hunc aliumve *Morbum* specificè atque immediatè perfanant, nullo habito respectu ad hanc aut illam Intentionem five Indicationem Curativam: v.gr. *Mercurius*, & *Sarsæ radices* in *Lue Venerea Specifica* vulgò audiunt, quæ tamen pro Specificis propriis atque immediatis non debent haberi, nisi argumentis satis validis atque irrefragabilibus possit confici, *Mercurium* nullâ excitatâ *Salivatione*, *Sarsæ* verò radices sine motis *sudoribus* tam egregiam operam præstitisse. Ad hanc pariter normam alii etiam morbi aliis Evacuationibus curantur, cum tamen quæ adhibentur Remedia non magis propriè competant immediatæ curationi istorum morborum qui eis sanantur Evacuationibus, quibus faciendis ejusmodi remedia maxime propriè designantur, quàm *Scalpellum Phlebotomum Pleuritidi*, quod tamen nemo opinor *Specificum* hujus morbi faciliè appellaverit.

Specificæ proinde medicamenta, si ad hanc mentem nostram restringantur, non cuivis homini contingunt, neque oscitantibus temerè se ingerunt: nullus tamen dubito quin in exundanti illâ plenitudine quâ turget *Natura* diffluitque, ita jubente *Optimo Maximo* rerum omnium *Conditore*, in singulorum præsevationem prospectum pariter sit de curatione malorum magis insignium quæ homines vexant; idque pro foribus & in patrio cujuslibet solo. Et sanè dolendum est *Plantarum* naturam nondum magis exploratò nobis innotescere; quæ mihi videntur reliquæ omni, quâ patet, *Materiæ Medicæ* palmam præripere, & quæ inveniendorum de quibus jam diximus Remediorum uberrimam nobis spem faciunt: Cum *Animalium* partes cum humano corpore nimium convenire videantur, nimium dissidere *Mineralia*; unde est quod *Mineralia* Indicationibus potentiùs respondere, quàm vel *Plantas* vel ex *Animalibus* desumpta, lubens fateor; at non specificè tamen mederi, eo quo diximus sensu ac modo.

P R Æ F A T I O.

modo. Me quod spectat, non hîc aliud mihi sumo præter laborem ac tædium hæc atque hujusmodi diu multumque jam per aliquot annos animo versandi, necdum mihi tam feliciter cessit, ut cum prudenti fiducia quæ de iis cogitaverim in publicum dare ausim.

Quantumlibet verò mihi præ cæteris arrideant *Plantæ*, non tamen is sum qui eximia illa Medicamenta ex alia tribu desumpta, quæ vel hoc, vel alio aliquo sæculo hominum industriâ atque labore Intentionibus aptè respondentia reperta fuere, contemnam. Inter quæ primum sibi locum vendicant quæ nomine *Guttarum Doctoris Goddard* insigniuntur, & à viro *Doctissimo*, & *solertissimo* tam Methodi quàm Remediorum indagatore, *Domino Doctore Goodall* præparantur; quorum vim ac efficaciam in attingendo, ad quem vulgò diriguntur, scopo, cæteris quibusque *Spiritibus Volatilibus* jure præfero.

Coronidis loco, cùm in hac introductione fuerim pollicitus, me daturum specimen eorum quæ in hujus Artis augmentum utcunque conatus sum; fidem liberare jam tentabo in tradendis *Historiâ Curationeque Acutorum Morborum*. Qua in re licèt satis advertam, me supinis atque ignorantibus fructum omnem eorum, quos per meliores vitæ annos corpore animoque exantlavi labores, expositurum, malum tamen pessimi hujus sæculi genium satis habeo perspectum, ut non aliam ex hac semente, quàm convitiarum atque contumeliarum messem expectem; Meque famæ meæ longè meliùs consuluisse, si inanem aliquem atque inutilem speculationem commentatus fueram. Hoc verò mihi perinde est: Mercedem aliunde præstolor. Si quis hic objiciat alios æquè in hac arte versatos non idem mecum de his rebus sentire; meum non est quid sentiant alii disquirere, sed meis observationibus adstruere fidem, quod ut faciam *Lectoris* patientiam desidero tantùm, non favorem. Res ipsa

P R Æ F A T I O.

etenim breviloquetur, an fideliter & sincero animo hîc egerim, an è contra ad instar sceleratissimi hominis morumque profligatissimorum, homicidam me præstiterim vel in terra defossus. Illam tantum mihi veniam peto, quod minus accuratè quàm proposueram Morborum Historiam ac Curationem describere; cum non tam metam figam, quàm animos iis addam, qui feliciore ingenio præditi ad hoc opus posthac se accingent, quod jam ego imperfectè melior.

Unum adhuc restat de quo monendus est Lector, mihi in animo non esse sequentes paginas infinito particularium observationum numero distendere, quibus Methodo ibidem traditæ fidem astruam: Frustra enim & cum tædio Lectoris repeterentur ista singulatim, quæ in summas contraxi. Satis autem habui ad calcem Observationis cujuslibet Generalis (saltem quæ ad annos nuperos spectat) Particularem hîc illic adnectere, quâ Methodi præcedentis medulla contineretur. Hoc interim spondeo nullam à me Methodum Generalem fuisse evulgatam, quæ experientiâ reiteratâ non est stabilita, atque confirmata.

Sed & spe frustrabitur qui ingentem Remediorum, seu Formularum sylvam hîc expectaverit, cum Medici judicio permittatur, ut pro re natâ iis utatur; mihi sufficit innuisse quibus Indicationibus satisfaciendum est, quo etiâ ordine & tempore; Etenim in eo præcipuè stat Medicina Præctica, ut genuinas Indicationes expiscari valeamus, non ut remedia excogitemus quibus illis satisfieri possit; quod qui minus observabant, *Empericos* armis instruxere, quibus Medicorum opera imitari queant.

Quod si quis objecerit me in aliquibus non tantum medicamentorum pompæ renunciassè, sed ea insuper remedia proposuisse, quæ ad materiam medicam vix possint referri, aded sunt simplicia atque in-

artifi-

P R Æ F A T I O.

artificiosa; vulgaribus tantum opinor ac plebeis animis hac in re displicebo. Norunt enim Sapientes Bona ea esse omnia quæ sunt utilia, atque *Hippocratem*, dum Follium usum in *Ileo* sanando proponit, & in *Cancro* nihil prorsus agendum præcipit, (atque ejusmodi alia quæ in singulis ferè pagellis scripta leguntur,) non minus bene de re medica meruisse, quàm si pomposis remediorum formulis omnia implevisset.

In animo erat & *Chronicorum* morborum *Historiam* tradere, eorum saltèm quos frequentissimè tractaveram, sed cùm operosius id sit, cùmque harum, quas jam edo, Lucubrationum fortunam experiri primum libuerit, impræsentiarum supersedendum mihi esse duxi.

A U T H O R I,

I N

Tractatum ejus de FEBRIBUS.

Febriles æstus, victumque ardoribus orbem
Flevit, non tantis par Medicina malis.
Nam post mille artes, Medicæ tentamina curæ,
Ardet adhuc Febris, nec velit arte regi.
Præda sumus flammis; solum hoc speramus ab igne,
Ut restet paucus, quem capit urna, cinis.
Dum quærit Medicus Febris causamque modumque,
Flammarum & tenebras, & sine luce faces;
Quas tractat patitur flammæ, & Febre calescens,
Corruit ipse suis victima raptâ focis.
Qui tardos potuit morbos, artusque trementes
Sistere, Febrili se videt igne rapi.
Sic faber exesos fulsit tibicine muros;
Dum trahit antiquas lenta ruina domos.
Sed si flamma vorax miseras incenderit ædes,
Unica flagrantés tunc sepelire salus.
Fit fuga, tectonicas nemo tunc invocât artes,
Cum perit artificis non minùs usta domus.

Se tandem Sydenham Febrisque Scholæque furori
 Opponens, Morbi quærit, & Artis opem.
 Non temere incusat tectæ putredinis ignes;
 Nec fictus, Febres qui forvet, humor erit.
 Non bilem ille movet, nulla hîc pituita: Salutis
 Quæ spes, si fallax ardeat intus aqua?
 Nec doctas magno rixas ostendat hiatu,
 Queis ipsis major Febribus ardor inest.
 Innocuas placide corpus jubet urere flammæ,
 Et iusto rapidos temperat igne focos.
 Quid Febrim extinguat, varius quid postulat sus,
 Solari egrotos quâ potes arte, docet.
 Hactenus ipsa suum timuit Natura calorem,
 Dum sæpe incerto, quo calet, igne perit:
 Dum reparat tacitos malè provida sanguinis ignes,
 Prælusit busto, fit calor iste rogus.
 Jam secura suas foveant præcordia flammæ,
 Quem Natura negat, dat Medicina modum.
 Nec solum faciles compescit sanguinis æstus,
 Dum dubia est inter spemque metumque salus;
 Sed fatale malum domuit, quodque astra malignum
 Credimus, iratam vel genuisse Stygem.
 Extorsit Lachesi cultros, Pestique venenum
 Abstulit, & tantos non sinit esse metus.
 Quis tandem arte novâ domitam mitescere Pestem
 Credat, & antiquas ponere posse minas?
 Post tot mille neces, cumulataque funera busto,
 Victa jacet parvo vulnere dira Lues.
 Ætheriæ quanquam spargant contagia flammæ,
 Quicquid inest istis ignibus, ignis erit.
 Delapsæ cælo flammæ licet acrius urant,
 Has gelidâ extinguere non nisi morte putas?
 Tu meliora paras victrix Medicina; tuusque,
 Pestis quæ superat cuncta, triumphus erit.
 Vive liber, victis Febrilibus ignibus; unus
 Te simul & mundum qui manet, ignis erit.

J. Lock A. M. Ex Æde
 Christi Oxon.

SECTIO PRIMA.

CAPUT. I.

De Morbis Acutis in genere.

Dicitur ratio, si quid ego hic judico, Morbum, quantumlibet ejus Causæ humano corpori adversentur, nihil esse aliud quàm Naturæ conamen, materiæ morbificæ exterminationem, in ægri salutem, omni ope molientis. Cum enim hominum genus, ita volente supremo rerum omnium arbitro ac moderatore *Deo*, variis impressionibus, forinsecus advenientibus, excipiendis aptum natum sit, fieri non potest quin idem variis etiam malis fuerit obnoxium; quæ quidem partim ab istis aeris particulis nascuntur, quæ cum corporis humoribus malè convenientes in idem se insinuaverint, nudo sanguini permixtæ corpus omne morbifico afflant contagio: partim à variis fermentationum generibus vel etiam putrefactionibus humorum, qui in corpore ultra justum tempus ideo sunt commorati, quia scilicet iisdem digerendis primùm, dein excernendis, vel ob nimiam eorundem molem vel qualitatem incongruam suppar idem non fuit. Hisce rerum circumstantiis, ita intimè essentiæ humanæ intertextis complicatisque, ut nemo quisquam se ab illis in solidum queat liberare, Natura de ejusmodi methodo ac symptomatum concatenatione sibi prospexit, quibus materiam peccantem atque alienam, quæ totius Fabricæ compagem aliter solveret, è suis

è suis finibus possit excludere. Quamlibet autem frequentius longè quàm fieri cernimus, illum, ad quem remediis hisce ingratis collimat, sanitatis scopum attingeret, nisi ab ignaris, à recto, quem tenet cursu, detorqueretur, veruntamen cùm sibi relicta vel nimio opere fatagendo vel etiam sibi deficiendo hominem letho dat, ferreæ illi atque insolubili mortalitatis legi obsequitur cui debemus nos nostraque. Rectè enim *Boethius* atque ex rerum sensu,

*Constat æternâ positumque lege est,
Constet ut genitum nihil.*

Sed ut instantiâ unâ alterâve jam dictorum veritatem asseramus; Ipsa *Pestis* quid, obsecro, aliud est quàm Symptomatum complicatio, quibus utitur natura ad inspiratas unâ cum aere particulas *μιασμαδεις*, per emunctoria, Apostematum specie vel aliarum eruptionum operâ, excutiendas? Quid *Arthritis* nisi Naturæ providentia ad depurandum senum sanguinem atque expurgandum corporis profundum, ut cum *Hippocrate* loquamur? Potest & idem affirmari de plerisque aliis morbis perfectè formatis.

Jam verò nunc hoc munere celerius fungitur natura, nunc verò tardius, pro varia methodo, quâ causam morbificam deturbare nititur. Nam cùm Febris opem deposcit, quâ adjutrice particulas inquinatas à sanguine divellat, divulsasque progressu adhuc ulteriori per Sudores, Diarrheam, Eruptiones, aut aliam istiusmodi evacuationem expellat, cùmque in sanguinis massâ corpore pertenui ac fluido res omnis peragatur, idque motu partium violentiore, necesse omnino est, non solum ut subito vel in salutem ægri vel in mortem determinetur (prout sci. Natura vel materiam morbificam Criticè norit solvere vel ab eadem oppressâ fatiscat) sed etiam ut pejora

vehementius

vehementioraque symptomata se ubique comites adjungant. Atque hujusmodi planè sunt morbi isti quos *Acutos* appellamus, qui velociter sci. atque cum impetu & periculo ad statum moventur. Quamvis, si minus accuratè, haud tamen minus verè loquamur, isti etiam morbi pro *Acutis* sint habendi, qui, licèt respectu *Paroxysmorum*, si omnes simul sumantur, tardius moveant, respectu tamen *paroxysmi* cujuslibet particularis, citò atque etiam *Criticè* ad finem perveniunt, quales sunt *Febres Intermittentes* omnes.

Ubi verò continens morbi materia ejus est indolis ut febrem in partes suas pertrahere non valeat ad dictæ materiæ separationem universalem; aut cùm hujusmodi materia parti alicui affigitur quæ eidem explodendæ prorsus est impar, sive ob propriam conformationem (uti se res habet in materia *Morbifica Paralyticorum* nervis impactâ, in materia item suppurata in cavitate *Thoracis Empyicorum*) vel ob defectum caloris naturalis & spirituum, (ut cùm *Pituita* in pulmones decidit vel *Senio* vel *Tussi* diuturniore labefactatis) vel denique ob continuum materiæ novæ affluxum, quâ sanguis vitiatas & ad ejusdem eliminationem unicè dispositus, partem obruit gravatque: In his, inquam, casibus, vel tardè admodum ad coctionem pervenit materia, vel non omnino; adeoque morbi ab hujusmodi materia inconcoctili provenientes *Chronici* & nuncupantur & sunt: A duobus his itaque principiis sibi invicem contrariis, de quibus modò egimus, morbi alii *Acuti*, alii verò *Chronici* exurgunt.

Acutos quod spectat, quos impræsentiarum tractare mihi est animus, eorum alii à secreta atque inexplicabili Aëris alteratione, hominum corpora inefficientis, gignuntur, neque à peculiari sanguinis & humorum crasi omnino dependent, nisi quatenus occulta

culta aeris influenza dictis corporibus eandem impresserit: Hi durante arcanâ illâ aeris constitutione nec ultrâ pergunt laceßere, neque alio ullo tempore invadunt. *Epidemici* hi dicti sunt.

Acutorum alii ab hac vel illâ particulari corporum particularium ἀνωμαλία oriuntur, qui cum à causa magis generali non producantur, ideo neque plures simul corripunt. Hi insuper Acuti quibuslibet annis & quolibet anni tempore indifferenter invadunt; exceptis tamen iis quæ dicemus, ubi de genere hoc peculiaritèr agetur. Hos ego Acutos *Intercurrentes* five *sporadicos* appello, quia nullo non tempore contingunt quo *Epidemici* grassantur. Ab *Epidemicis* primum exordium mihi sumam, generalem eorundem historiam ante omnia proponens.

C A P. I I.

De Morbis Epidemicis.

Nihil quicquam; opinor, animum, universæ quâ patet Medicinæ pomœria perlustrantem tantâ admiratione percellet, quàm discolor illa & sui plane dissimilis Morborum Epidemicorum facies; non tam quâ varias ejusdem anni tempestates, quàm quâ discrepantes diversorum ab invicem annorum *Constitutiones* referunt, ab iisque dependent. Quæ tam aperta prædictorum morborum diversitas tum propriis ac sibi peculiaribus symptomatis, tum etiam medendi ratione, quam hi ab illis disparem prorsus sibi vendicant, satis illucescit. Ex quibus constat, Morbos hosce, ut ut externâ quadantenus specie & symptomatis aliquot utrisque pariter supervenientibus convenire paulò incautioribus videantur, re
tamen

tamen ipsâ, si bene adverteris animum, alienæ admodum esse indolis, & distare ut *Æra Lupinis*. Haud equidem satis scio, an diligentius examen (quali ritè instituendo vix unius hominis brevis ætas par esse videatur) nos edoceret, Epidemicorum alios continuâ quadam serie, ceu factò circulo, alios semper excipere; an verò omnes indiscriminatim nulloque servato ordine, pro occultâ Aeris diathesi & inexplicabili temporum ratione, mortales incessere. Hoc saltem pro comperto habeo ex multiplici accuratissimarum observationum fide, prædictas morborum species, præsertim Febres continuas ita toto, quod aiunt, cœlo differre, ut quâ Methodo currente anno ægrotos liberaveris, eâdem ipsâ anno jam vertente forsitan è medio tolles: quodque, ubi semel in genuinam Medendi rationem, quam hæc vel illa Febris species sibi vendicat, auspicatò inciderim, ad eundem scopum collimans (favente, ut fit, optimo Numine) metam quasi semper attingam, respectu ad temperamentum, ætatem & reliqua ejusmodi usquequaque habito; donec extinctâ illâ specie novoque gliscente malo, anceps rursus hæreo, quâ mihi viâ insistendum ut ægris subveniam, ac proinde nisi ingenti adhibitâ cautelâ intentisque omnibus animi nervis, vix ac ne vix quidem possum efficere ne unus aut alter eorum, qui se primi meæ curæ commiserint, vitâ periclitetur, donec investigatè jugiter tandemque perspecto morbi genio, ad eundem perdomandum recto pede & intrepidus denuò procedam.

Quamvis autem diversas diversorum annorum habitudines, quoad manifestas aeris qualitates, maximâ quâ potui diligentiam notaverim, ut vel exinde causas tantæ Epidemicorum vicissitudinis expiscarer, me tamen ne hilum quidem hætenus promoveri sentio; quippe qui animadverto annos quoad
mani.

manifestam aeris temperiem sibi planè consentientes, dispari admodum morborum agmine infestari, & vice versâ. Ita enim se res habet. Variæ sunt nempe annorum *Constitutiones*, quæ neque calori, neque frigori, non sicco humidove ortum suum debent, sed ab occulta potius & inexplicabili quadam alteratione in ipsis terræ visceribus pendent, unde aer ejusmodi effluviis contaminatur, quæ humana corpora huic aut illi morbo addicunt determinantque, stante scilicet præfatæ Constitutionis prædominio, quæ exacto demum aliquot annorum curriculo faceffit atque alteri locum cedit. Unaquæque harum Constitutionum generalium propriâ ac peculiari sibi Febris specie funestatur, quæ extra illam nusquam compareret, cujusmodi Febres idcirco *Stationariæ* nobis audiunt. Ad hæc sunt & particulares quædam ejusdem anni, ut ita dicam, Crates, in quibus licet secundum manifestas aeris qualitates, ejusmodi Febres quæ generaliore anni Constitutionem sequuntur magis minusve Epidemicè grassentur vel seriùs ocysusve ingruant; præ cæteris tamen ejusmodi Febres, quæ omnibus in universum annis competunt (quas idèò *Intercurrentes* voco) ab hoc illove manifesto aeris temperamento ortum ducunt; verbi gratiâ, *Pleuritis*, *Angina*, & reliquæ ejusdem farinæ, quæ à subito calore, intensius ac diuturnum frigus statim excipiente, plerumque invadunt. Potest itaque fieri, ut sensibiles aeris qualitates ad illas quidem Febres producendas faciant, quæ in qualibet constitutione se exerunt, non verò ad istas alias quæ certæ alicui constitutioni quasi propriæ ac peculiare existunt: Fatendum tamen est, prædictas aeris qualitates corpora nostra ad hujus illiusve morbi Epidemici generationem magis minusve disponere; quod & de quocunque errore circa *sex res non naturales* dictum volo.

Animad-

Animadvertendum autem est, Epidemicorum alios in hoc aut illo anno regulariter & eodem semper modo se habere, iisdem planè Phænomenis & conformi symptomatum agmine in plerisque ferè omnibus quos adoriuntur, stipatos; atque eadem prorsus viâ sibi fugam & exitum parantes. Ex his itaque tanquam in suo genere perfectissimis, vera & certa Morborum Epidemicorum Historia ediscenda est atque tradenda.

Sunt verò alii aliorum annorum Morbi, qui licèt Epidemicorum insigniantur nomine, enormes tamen sunt & perquam *anomali*, utpote qui nulli se Typo patiuntur astringi, & revera mali sunt moris, tum quoad incertam symptomatum varietatem certissimamque dissimilitudinem, tum quoad methodum quâ se ipsi expediunt & amoliuntur. Hæc tanta illorum disparitas exinde oritur, quòd scilicet quælibet Constitutio morbos parit, à morbis ejusdem generis, qui alio tempore grassabantur, multùm ablu-dentes, quod non tantùm in Febribus locum habet, sed in plerisque aliis Epidemicis. Neque hîc finitur *Orestes*: restat enim & aliud, paulo subtiliores *Descriptæ*, luxuriantis, si fas est dicere, naturæ lusus; quòd nempe idem morbus in ipsissima anni constitutione variâ sæpe & dissimili se facie ostendat, quod ad tempora attinet Principii, Statûs, & Declinationis; quod quidem tanti potest esse momenti, ut pro ejus arbitrio Curativæ Indicationes ponendæ sumendæve fuerint.

Porro observandum est, Epidemicos quoscunque in duos omnino ordines dispelci; *Vernos* dico, & *Autumnales*: & quamvis fieri potest, ut aliâ qualibet anni tempestate subnascantur, ad illam tamen sunt relegandi, Ver Autumnusve fuerit, quam proximè contingunt: Accidit enim nonnunquam, æris temperiem cum Epidemicorum aliquo in tantum conspi-rare,

rare, ut; eo fautore, ante tempus sibi debitum mi-
feros invadat; & è contra est, ubi tam parùm illis
inter se convenit, ut corpus prædispositum non ni-
si aliquandiu post aggrediatur. Cùm itaque *Ver* dico
vel *Autumnum*, non de ipso statim *Æquinoctio*, five
Verno five *Autumnali*, ad amussim loquor.

Epidemicorum, qui *Verno* tempore grassantur,
alii maturè admodum se ingerunt, mense scilicet
Januario, & exinde pedetentim increbrescentes cir-
ca *Æquinoctium Vernale* ad Statum perveniunt, à quo
sensim imminuti circa *Solstitium Æstivum* evanescunt,
nisi quod paucissimæ postea forsitan hunc illùmve
petant. In horum numero sunt *Morbilli*; ut & *Fe-
bres Tertianæ Vernales*; quæ, licèt seriùs aliquanto
emergant, *Februario* nempe, tamen appetente *Æ-
stivo Solstitio* pariter se subducunt. At verò alii *Vere*
orti, & de die in diem invalescentes non nisi sub
Æquinoctium Autumnale statum indipiscuntur, quo
præterlapso paulatim cedentes tandem adventante
brumali frigore vertuntur in fugam; hujusmodi sunt
Pestis ipsa, & *Variolæ*, istis annis quibus eorum u-
tervis aliorum morborum prædominio fuerit po-
titus.

Cholera Morbus ex Epidemicorum Autumnalium
familiâ, mense *Augusto* exorsus, intra angustos u-
nius mensis cancellos conclusus, percurrit sua tem-
pora. Sunt tamen alii qui eâdem tempestate progna-
ti usque ad hyemem excurrunt, v. gr. *Dysenteria*,
Febres Quartanæ, & *Tertianæ Autumnales*. Hi omnes,
utut eorum aliquos quos semel invaserint longiori vel
breviori tempore affligant, plerumque tamen intra
duorum mensium spatium & nomen & Epidemi-
corum naturam prorsus amittunt.

Febres autem speciatim quod attinet, observan-
dum est, maximam earum partem quæ *Continuæ*
sunt nulla hucusque nomina, in quantum à Consti-
tutionis

tutionis generalis Influentia pendent, obtinuisse; appellationes autem quibus dignoscuntur ab insigni aliqua alteratione sanguini impressâ vel evidentiori symptomate mutuari. Hâc ratione *Putridæ* dicuntur, *Malignæ*, *Petechiales* &c. Quandoquidem verò singula fermè constitutio præter has quas parturit Febres, ad alium morbum aliquem magis Epidemicum eodem tempore propagandum proclivis est, celebrioris nominis, cujusmodi sunt *Pestis*, *Variolæ*, *Dysenteriae*, &c. non satis video, cur istiusmodi Febres non potius sortirentur nomina à Constitutione, quatenus horum morborum alterutri producendo favet, eodem illo tempore quo comparebant, quàm a qualibet sanguinis alteratione, vel symptomate particulari, quæ diversæ speciei febribus pari jure possunt competere. *Intermittentes* verò nomina sibi desumunt ab intervallo Paroxyſmis interjecto, atque hoc quidem caractere satis discriminantur, si variarum etiam anni tempeſtatum quibus contingunt, Veris sc. & Autumni, habeatur ratio. Licet nonnunquam earum aliquæ de Intermittentium natura revera participant, nullo caractere admodum visibili easdem prodente. Ut cum præmaturè *Julio* mense v. gr. Intermittentes Autumnales ingrediuntur atque increbrescunt, non statim genuinum Typum induunt, (quod Intermittentibus Vernis quidem solenne est) sed continuas Febres ita per omnia imitantur, ut nisi castigatissimo utrasque examine trutinaveris, ab invicem discriminari non possint; at retuso paulatim Constitutionis impetu, & frænata vi, jam in Typum regularem migrant, atque exeunte Autumno, larvâ abjectâ, Intermittentes se esse, quales ab initio reapse fuerunt, palàm fatentur, sive Quartanæ illæ fuerint sive Tertianæ; quod si non diligenter animadverterimus, cum magno ægrorum nostrorum malo medicantes hallucinabimur, dum

huiusmodi Febres, quæ ex Intermittentium numero sunt, pro Continuis veris & genuinis habeantur.

Porro, quod sedulò advertendum, quùm plures aliquot horum morborum eundem fatigent annum, unus eorum aliquis reliquorum prædominio potitur, cæteris in ejus quasi ditionem redactis, & parcius id temporis sævientibus, ita ut illo augescente imminuantur hi, eodemque rursus imminuto, mox recrudescant. Atque ita vicissim mortales laceffunt, prout anni genius & sensibilis aëris temperies huic aut illi magis suffragantur. Qui verò morbus circa Æquinoctium Autumnale maximòpere furit & cumulatissimam edit stragem, totius anni Constitutioni nomen impertit suum; quisquis enim fuerit morborum, qui eâ tempestate præ cæteris invaluerit, principatum omnium qui isto anno invadunt obtinuisse faciliè deprehendetur, cujus ingenio Epidemici quotquot sunt *σύνχερον* se accommodant, in quantum eorum fert natura: v. gr. cùm Variolæ eo tempore latissimè depopulantur, Febris toto anno sparsim oberrans ejusdem planè inflammationis est particeps, quæ Variolas parit. Uterque nempe Morbus ad eandem ferè normam adoritur, maximaque inter maximè propria utriusque Symptomata intercedit cognatio, (exceptâ Variolarum eruptione & reliquis quæ ab illa pendent) ut ex ingenti illâ tum ad spontaneos sudores, tum ad salivam excernendam propensione, in qua utrique convenit, abundè constat. Pariter, cùm Dysenterix dicto tempore præcipuè fuerint grassatæ, Febris quæ eo anno infestat earundem indolem non leviter æmulatur, (nisi quod illæ causam morbificam per sedes eliminant, & pauca alia exinde nascantur symptomata,) quod tum à consimili utriusque morbi insultu, tum etiam quòd utroque malo correpti Aphthis similibusque invicem symptomatibus admodum sint obnoxii, satis evin-

evincitur. Et sanè Dysenteria de quâ agitur, ipsissima illa Febris est; hoc tantùm discrimine, quòd introvertatur, & in intestina se exonerans per eadem viam sibi faciat. Notandum autem est, Epidemicorum illum principem qui sub Æquinoctio Autumnali, ceu rupto aggere torrens, omnia straverat, ingruente hyemis frigore intra suum se alveum condere; cùm ex adverso Epidemici inferioris ordinis, qui sub eo merentur, tunc temporis præsertim ingravescant & rerum potiantur, donec dictus anni princeps eorum vires denuò frangat & deleat nomen.

Postremò observandum est, quoties Constitutio aliqua varias Epidemicorum species parit, singulas has species genere ab illis differre, quæ cùm idem planè nomē sortiantur, aliâ tamen Constitutione generentur. Quotcunque sint autem Species illæ peculiare, quæ in una eademque Constitutione invadunt, in communi una atque generali causa, singularum productrice, omnes conveniunt, hæc scilicet aut aliâ aëris Diathesi peculiari, & ex consequenti, quantocunque ab invicem, quoad Typum & Formam specificam, intervallo distent, Constitutio tamen omnibus communis subjectam singularum materiam ad ejusmodi conditionem atque statum effingit formatque, ut præcipua symptomata, quæ ad particularem evacuationis modum nihil attinent, omnibus paria sint; singulis etiam in hoc conspiciantibus, ut eodem pariter omnes tempore & intendant sævitiam & remittant. Notandum est insuper, quibus annis variæ illarum species grassantur uno eodemque tempore, eas omnes modo quo primùm agrediuntur, atque invasionis symptomatis consentire.

Hinc itaque cernere est, variam admodum & accuratam naturæ methodum, quam ad morborum generationem adhibet, quam nemo hominum, arbitror, hætenus pro rei dignitate satis observando est affecutus. Atqui ex pauculis hisce omnino conficitur

(cùm specificæ Popularium morborum differentiæ, nominatim Februm, arcanæ annorum constitutioni innitantur) incassum desudare illos, quotquot diversarum Februm rationes à causa morificâ in humano corpore aggestâ deducunt; nam liquidò patet, quemlibet, pancreaticè licet valentem, si certa quædam hujus nostræ regionis loca adeat, Febre ibidem grassante intra dies aliquot laboraturum: vix autem credibile sit, *manifestam* aliquam mutationem ab aere præfati viri humoribus tam brevi impressum iri. Neque minus difficile est, generales regulas Febris his debellandis accommodare & certos aliquos limites figere, quos ultra citraque progredi, aut in iisdem consistere, non liceat. In hac itaque tam spissâ rerum caligine, nihil mihi prius est, quàm quando novæ Febres grassari incipiant, cunctari paulisper, & ad magna præsertim remedia non nisi suspensò pede ac tardiùs procedere, diligenter interim illarum ingenium atque morem observare, quibus itidem præsidiorum generibus ægri juventur vel lædantur, ut quamprimum his repudiatis, illis utamur.

Verbo dicam: Epidemicorum Species omnes juxta Phænomenon suorum varietatem in classes redigere, ac characteres cujusque idiopathicos enucleare, necnon propriam medendi rationem unicuique figillatim accommodare, ut res est multi otii ac summè ardua, ita etiam cùm nullo certo (aut saltem nondum explorato) annorum ordine emergant, ad justum de iisdem observationum apparatus congerendum fortassè unius Medici ætas non suffecerit. At verò hic labor, ut ut sit improbus, prius est exantlandus, quàm nos aliquid memoratu dignum in extricanda tam multifaria horum morborum serie præstitisse jure possimus gloriari.

At verò quibus demum modis rationem reddemus distinctarum specierum *Epidemicorum*, qui non tantum

tum, quatenus saltem nobis liquet, fortuitò incur-
fant, sed etiam qui uno anno aut certâ aliquâ anno-
rum serie ejusdem sunt generis, anno alio specie ab
aliis alii distinguuntur? Nulla hîc mihi unquam me-
thodus æquè commoda est visâ atque illa, quæ per
sufficientem annorum numerum protensa, eodem
illos ordine describeret quo se invicem excipiebant
& insequiebantur. Quod ut jam pro meo modulo ef-
ficiam, Historiam & Curationes Epidemicorum,
qui ab anno 1661 ad Annum usque 1676 (per 15 vi-
delicet annorum spatium,) depopulabantur, ex ac-
curatissimarum, quas mihi facere licuit, observa-
tionum fide orbi erudito tradam. Cùm mihi im-
possibile planè videatur, effectum id dare, vel cau-
sas eorundem exortûs assignando à manifestis aeris
qualitatibus desumptas, vel multo etiam minus à par-
ticulari aliquâ dyscrasiâ in sanguine atque humoribus,
nisi in quantum secretæ aëris influentiæ illa debere-
tur. Quin & magis adhuc, si fas est dicere, im-
possibile fuerit Variorum Epidemicorum Species
tradere, qui à specificis aëris alterationibus oriuntur,
quantumvis in proclivi illud esse videatur, istis vide-
licet qui Februm nomina attexere norint notionibus,
in speculatione istarum alterationum, quæ in san-
guine humano atque ejus humoribus per hanc illam-
ve principiorum degenerationem fieri possunt, ma-
lè fundatis. Quo quidem pacto, cùm non naturam
sequamur, optimam semper ducem, sed conjectan-
di libidini indulgeamus, tot nobis erunt morborum
species quot comminisci placuerit: Eam nobis in-
terim arrogamus licentiam, quam nemo facile Bo-
tanico concesserit, à quo in describenda Plantarum
Historia sensuum requirimus testimonium, ac fidem,
non rationis Commentationem, quantumlibet istâ
polleat, atque aliis longè antecellat.

Haud equidem tantum mihi fumo, ut me in his quæ jam trado omnem absolvisse numerum existimem, forte ne in recensenda quidem universa Epidemicorum familia; multo minus in me recipio, ut qui morbi elapsis, de quibus nobis sermo est, annis, ordine infra dicendo se mutuò exceperunt, venturis sæculis eundem perpetuò servaverint. Unum hoc molior, ut quo pacto hæc se res habuit nuper, astipulante paucorum aliquot annorum observatione, enarrem, quod ad has scilicet regiones spectat & hanc in quâ degimus Urbem; ut meum, quale quale sit, symbolum conferam ad opus inchoandum, quod, si quid ego iudicando valeo, in maximum humani generis emolumentum cedit, ubi tandem à Posteris, quibus integrum Epidemicorum curriculum venientibus annis sibi invicem succedentium intrueri dabitur, ad umbilicum perducetur.

C A P. III.

Constitutio Epidemica annorum 1661, 62, 63, 64, Londini.

ANno 1661 Febres Autumnales Intermittentes, quæ jam ab aliquot retrò annis obtinuerant, de novo vires redintegrabant (*Tertiana præsertim mali moris*) sub initio Julii, & quotidie increbrescentes, mense Augusto quàm immanissimè debacchabantur, inque multis locis, correptis ferè integris familiis, maximam hominum stragem edebant; dein verò sensim decrescientes superveniente hyemis frigore extinctæ sunt, perpaucos Octobris mense aggressæ. Quæ dictæ Tertianæ famulabantur Symptomata, illa

illa ab Intermittentium Tertianarum aliorum annorum Symptomatis, his præsertim discriminabantur. *Ægri* Paroxysmus atrocior, lingua magis nigra siccaque, extra paroxysmum ἀπυρεξία obscurior, virium & appetitus prostratio major, major item ad paroxysmum ingeminandum proclivitas, omnia summatim Accidentia immaniora, ipseque morbus quàm pro more Februm Intermittentium funestior. Si quando ætate provectiores aut etiam Cachecticos invasisset, quibus pariter vena secta, aut aliæ quævis evacuationes minuissent vires, nunc ad duos nunc ad tres menses perdurabat. *Quartanæ*, rariores licet, Febres jam descriptas comitabantur, utrisque verò primum brumæ impetum non sustinentibus (neminem enim, antè intactum, feriebant) subsecuta est *Febris Continua*, ab intermittentium Autumnalium genio in hoc tantùm abhorrens, quòd hæc statim solum temporibus, illa continenter urgebat. Etenim eodem termè modo ægrotos adoriebantur; qui utrisque pariter vehementer laborabant, vomituriabant, cum partium externarum siccitate, siti, linguæ nigredine, & sudoribus sub morbi finem materia morbifica in utrisque promptissimè exterminabatur. Quinimò vel hinc liquebat, Febrem hanc ad Autumnalium Intermittentium classem attinere, quod rarò admodum surgente anno compareret. Dicta itaque *Febris Continua* Intermittentium quasi compendium quoddam, & è contra singuli earum Paroxysmi compendium hujusce mihi videbantur; atque adeò discrimen in hoc maxime versari, quòd *Continuæ* conceptam semel effervescentiam συνεχῶς eodemque semper tenore perficerent; *intermittentes* autem partitis vicibus ac diversis temporibus eadem defungerentur. Quanto autem jam tempore prædicta *Febris continua* invaluerat dicendo non sum, quum mihi hæcenus satis fuerat ad generalia Februm Symptomata attendere,

dere; utpote qui nondum vel juxta varias annorum crases, aut ejusdem anni varia tempora easdem distinguere posse animadverteram. Hoc saltem scio, unicam fuisse *Continuæ* Febris speciem usque ad annum 1665, ac *Intermittentes* Autumnales, quæ ad illum usque annum frequentes incurfabant, jam deinceps rarissimas occurrisse.

Sed ut ad rem redeamus: Febris illa *Tertiana*, quæ dicto anno omnia longè lateque fuerat prædata, eodem elapso intra angustiores limites se continuit: insequentibus verò Autumnis *Quartanæ* Epidemicis reliquis prædominabantur, stante hac aëris Constitutione. *Quartanis* semper post Autumnum vela contrahentibus, Febris Continua (quæ per hoc omne tempus, parcius licet, se immiscuerat jam inclementiùs debacchabatur ad usque ver, quo tempore Febres *Intermittentes* Vernales succedebant, quibus ad Calendas Maii pariter fatiscentibus, *Variolæ* hinc & inde sparsim se ostendebant, quæ denuò ad conspectum Epidemicorum Autumnalium (*Febrem Continuum* volo & *Quartanas*) terga dabant victoribus. Hoc ordine Morbi Epidemici integram hanc aëris Constitutionem pervadebant & se mutuò insequiebantur. De his mihi sermo erit in specie, & nominatim tum de Febre hac, tum etiam de *Intermittentibus*, sive Ver sive Autumnum attinerent, quibus hæc constitutio præ cæteris infamabatur.

Telam ordiar ab hac Febre Continua; quæ aliarum, quotquot sunt, omnium præcipua & Coryphæa mihi videtur, eò quòd Natura in hac præ aliis quibuscunque uniformiter & ad eandem ferè normam tum Materiam Febrificam ad debitam Concoctionem perducatur, tum coctam certo ac præfinito tempore exigat eliminatque. Ad hæc, quandoquidem illæ annorum constitutiones, quæ *Intermittentes* Autumnales promovent, communibus annis multo sæpius

sæpius recurrant quàm illæ quæ ad cæteros Epidemicos faciunt, necessariò sequitur, ut quæ illas comitatur Febris Continua frequentius accurset. At præter Symptomata quæ cæteras Febres stipabant, dicta Febris sequentibus insuper urgebatur: Æger plerumque animam tantum non agebat, vomituebat, lingua sicca & nigra, ingens ac subitanea virium consternatio, & partium externarum siccitas. Urina ubique vel crassa, vel tenuis, utraque ex æquo cruditatis indicium. In morbi declinatione, Diarrhæa, nisi fortè medicus principio obstitisset, superjungebat, unde Morbus pervicacior redditus diutius affligebat. Sed suoapte ingenio ac propriâ indole vix ultra diem 14 vel 21 perdurabat, quo primum tempore, oborto sudore vel potius leni madore, morbus solvebatur. Neque prius Urinæ Coctionis signa prodebant, quod jam ut plurimum eveniebat. Quin & alia superveniebant Symptomata quoties hic morbus minus peritè tractabatur. At verò tum hæc, tum etiam omnis morbi genius clariùs elucescent ex peculiari Methodo quam olim huic Febri accommodaveram, quam itaque huc transferam, (saltem quòd ad rem nostram apprimè faciat) prout jamdudum typis evulgaveram; Quo quidem tempore nondum mihi innotuerat, aliam aliquam Febris speciem in rerum natura inveniri.

C A P. I V.

Febris Continua hujus Constitutionis.

- I. PRIMò quidem adverto inordinatam illam massæ sanguineæ commotionem Febris hujus seu causam, seu comitem, à natura concitari, vel ut hetero-

terogenea quædam materia in eadem conclusa, ac ipsi inimica secernatur; vel ut sanguis in novam aliquam diathesin immutetur.

Atque in hoc negotio magis arridet latius & generalius *Commotionis* vocabulum, quàm vel *Fermentationis*, vel *Ebullitionis*; quippe quòd inanis λογισμα-
χας occasionem præscindat, quam fortassis istiusmodi voces (quæ etiam si explicationem non incommodam admittant, tamen minùs propriæ, ac nonnihil duriores nonnullis videntur) haud satùs caverent. Quamvis enim Cruoris in Febribus *Commotio*, liquorum vegetabilium aliàs *fermentationem*, aliàs etiam *ebullitionem* æmuletur; non desunt nihilominus qui eandem non uno modo ab utraque plurimùm differre arbitrantur. De *Fermentatione* unum alterùmve ab illis sumatur exemplum. Primò, licet fermentescentia liquida vinosam quandam indolem ita nancisci soleant, ut spiritum ardentem ex iisdem destillatio eliciat, atque in acetum facilè desciscant, quod ipsum insigni acore pollet, & spiritum acidum destillando exhibet; neutram tamen ejusmodi mutationem in sanguine hæctenus observatam fuisse contendunt.

Deinde adverti volunt quòd cum in liquoribus vinosis *fermentatio* & *depuratio* eodem tempore peragantur, & quasi paribus passibus procedant, *depuratio* tamen sanguinis in Febribus ejusdem *æstuationem* non comitetur, sed consequatur, id quod in paroxysmo febrili per sudores soluto, vel oculorum testimonio, patere existimant.

Quod autem ad *Ebullitionem* attinet, difficilior illis hæc videtur analogia, quæque experientiam habet summo opere refragantem, in multis nimirum casibus, quoties non adeò effrænis est cruoris organus, ut *Ebullitionis* appellationem mereri possit. Verùm utut sit, (neque enim hisce controversiis me-
ul-

ullatenus immisceri patiar;) quandoquidem *Fermentationis* & *Ebullitionis* vocabula apud recentiores Medicos plurimum invaluerunt, ego quoque eadem subinde usurpare non dubitaverim, dummodo ex jam dictis satis constet voces istas in hoc Tractatu clariori solummodò dicendorum explicationi inservire.

Porrò febrilem hanc sanguinis commotionem ob materiæ cujusdam heterogeneæ, ipsique naturæ adversantis, secretionem ab eadem concitari, omne genus febrium malignarum testatum facit; utpote in quibus istius ebullitionis sanguinis beneficio, fit excretio ad cutim excrementi in eodem latitantis, & prava qualitate affecti.

Quinimo nec, meâ quidem sententia, minus liquet febrilem sanguinis commotionem sæpe (ne dicam sæpiùs) non alio collineare, quàm ut ipse sese in novum quendam statum, & diathesin immutet, hominemque etiam, cui sanguis purus, & intaminatus perstat, feбри corripì posse; sicuti in corporibus sanis evenire, frequenti observatione compertum est, in quibus nullus apparatus morbificus, vel quoad plethoram, vel quoad cacochymiam fuerit, nulla insalubris aëris anomalia, quæ feбри occasionem subministraret. Nihilominus etiam hujusmodi homines, præcedente insigni aliquâ aëris, victûs, cæterarumque rerum nonnaturalium (ut vocant) mutatione, identidem febre corripiuntur; propterea quòd eorum sanguis novum statum, & conditionem adipisci gestit, qualem ejusmodi aër aut victus postulaverint; minimè verò quòd particularum vitiosarum in sanguine stabulantium irritatio, febrim procreet. Etsi nequaquam dubitem materiam in sanguinis despumatione post febrilem commotionem, solenniter excretam, vitiosam esse; quamvis sanguis laudabilem antea diathesin obtinuerat: id quod vix magis mirandum est quàm quod esculentorum portiones aliquot corruptæ,

ruptæ, & foetidæ evadant, postquam insignem in corpore alterationem subierint, ac jam à reliquis segregatæ fuerint.

II. Secundò ita mecum reputo, indicationes veras, ac genuinas, quæ in hoc morbo consurgunt, in eo versari, ut sanguinis commotio intra modum naturæ proposito congruentem, sistatur; ea nimirum ratione, ut nec hinc plus æquo gliscat, unde periculosa symptomata insequi solent, nec illinc nimium torpeat, quo pacto vel materiæ morbificæ protrusio impediretur, vel sanguinis novum statum affectantis labefactarentur conatus. Adeò ut sive materiæ heterogeneæ irritanti, sive cruori res novas molienti febris ortus debeatur, Indicatio utrobique eadem existat. Hisce positis fundamentis Therapiæ methodum hoc ritu instituo.

Quoties mihi cum ægris res est, quorum sanguis vel per se imbecillior existit (utì ferè in pueris) vel iusta spirituum copia destituitur (ut in decliviori ætate, atque etiam in juvenibus diuturno aliquo morbo confectis) à venæ-sectione manum tempero. Enimverò si Phlebotomiam his imperarem, sanguis etiamnum citra ejusmodi imminutionem plùs satis debilis, despumationi suæ obeundæ prorsus impar redderetur; unde totius massæ perversio, ac proinde forsan ipsius ægri interitus sequeretur (quemadmodum si cerevisiæ aut aliùs cujusvis musti fermentatio intempestivè sistatur, liquores illi vitium plerumque contrahunt.) Quippe particularum, quas semel exterminare cœperit, quæque, tamen si dum reliquæ cruoris massæ æquabiliter immiscerentur, puræ extiterant, jam verò putredinem deterrimam acquirere, & cæteros humores gravi inquinamento inficere habiles evaserint, consortium natura ferre amplius non potest. Quanquam haud me latet ægros temerariâ sanguinis missione mulctatos, convenientium

tium Cardiacorum usu aliquando servari, sanguinemque ad tenorem defæcationi suæ peragendæ idoneum restitui posse. Sed præstiterat plagam non infligi, quàm sanari.

Attamen ubi in contrariæ indolis sanguinem incido, qualis in juvenibus athletico habitu & temperamento sanguineo præditis reperiri consuevit, primum in curatione locum Phlebotomiæ attribuo; quæ (præterquam in casibus inferiùs memorandis) sine salutis periculo hîc omitti nequit. Nam aliàs non solum præ nimia sanguinis ebullitione, Phrenitidum, Pleuritidum, aliarumque id genus inflammationum periculum immineret, sed præ copiâ etiam, impeditio omnimoda Circulationis, & totius massæ quasi strangulatus consequeretur.

Mensuram quod attinet, mihi solenne est eam duntaxat sanguinis quantitatem detrahere, quantum conjicere liceat, quæ ægrum ab incommodis quibus immodicam ejusdem commotionem obnoxiam esse diximus, incolumem præstet. Æstuationem verò illam deinceps rego ac moderor, Phlebotomiam vel repetendo, vel omitendo, Cardiacis calidis vel insistendo, vel parcendo, ac denique alvum vel laxando, vel compescendo, prout motum illum vel efferrari, vel languescere animadverto.

Post Venæ-sectionem (liquidem ipsa juxta casus præmemoratos necessaria fuerit) sollicitus sedulusque inquirō nunquid ægrum vel vomitus, vel inanis aliqua vomendi propensio sub Febris initium inturbaverit. Id si contigerit omninò medicamen Emeticum præscribo, nisi vel ætas tenella, vel insignis aliqua debilitas ægri ab eo temperandum suaserit. Sane Vomitorium propinare, ubi istiusmodi prægressa est vomendi proclivitas adeò est necessarium, ut nisi humor ille expellatur, in sentinam complurium malorum difficilium sit abiturus, quæ crucem figent Medico

Medico toto durante medicationis tempore, ægrumque in haud leve periculum conjicient. Ex horum præcipuis, & maximè solitis est *Diarrhœa*; quæ ut plurimum in defervescentia Febris consequitur, quotiescunque Emetica, quando ea suadebat indicatio, omissa fuere. In febris quippe progressu, ubi malignum in ventriculo humorem nonnihil subegerit Natura, & ad intestina amandaverit, illa ab acri humore ex hoc in stomacho fonte perpetim scaturiente usque adeò corroduntur, ut non possit non insequi *Diarrhœa*.

Observavi nihilominus in Febris quæ verè malignæ haberi debent, omissionem Vomitorii, tametsi talis vomendi propensio præcesserit, *Diarrhœam*, quemadmodum in aliis quibusvis Febris, necessario non inferre; sed de ista re plura in sequentibus.

Jam autem in eo versatur istiusmodi *Diarrhœæ* periculum, quòd æger satis jam morbo debilitatus, enervatur ulterius, & præterea (id quod majoris est in ipsius noxam momenti) in febris declinatione, quo tempore contrahere se sanguis, ac vim suam exercere debebat ad despumationis officium peragendum, penitus præpeditur hac emissionem.

Jam verò nequid dubites humorem hunc in ventriculo nidulantem, nisi fortè vomitu eliminetur, hanc Tragœdiam (*Diarrhœam* dico) quasi ex insidiis aliquanto post daturum, inquisitione institutâ nunquam ferè non comperies, si quando Febrim *Diarrhœa* comitetur, ægrum in morbi principio in vomitum proclivem fuisse, nec tamen Emeticum fuisse propinatum. Porro etiam compertum habebis etiam si proclivitas illa ad vomendum jam pridem præterierit, *Diarrhœam* tamen quamprimùm Vomitorium exhibueris plerumque cessaturam; dummodo Emetico ferendo pares fuerint ægri vires: Sæpiùs autem observavi *Diarrhœa* semel abortâ, medicamenta adstringen-

tia vel nihilominò, vel parùm admodum ad eandem sistendam conferre, sive introsumpta, sive exterius applicata.

Emeticum quale passim à me propinatur hujusmodi ferè est.

℞. *Infus. Croc. Metall.* ʒvj.

Oxymel. Scillit. & Syr. Scabios. comp. aa. ʒss

M. F. Emet.

Quod hauriri jubeo tempore pomeridiano, duabus horis post leve prandium. Verùm quò tutius, ac felicius vomitio subsequatur succedat, illud etiam in mandatis habetur, ut *Zyzbogalæ* ℥vj. vel viij. sint in promptu, quippe quòd periculosa sint ista medicamenta nisi copiosè diluantur: Ideoque quoties vomuerit æger, aut alvum exoneraverit, è vestigio sumendus erit haustus: quo facto, & inania illa tormina præcaventur, & vomendi conatus auspiciò procedunt.

Sæpè miratus sum dum fortè materiam vomitu rejectam aliquando curiosè contemplabar, eamque neque mole valde spectabilem, nec pravis qualitatibus insignem, quò factum fuerit ut ægri tantum levaminis exinde senserint; Nempe vomitu peracto, sæva illa symptomata (nausea v. c. anxietas, jactationes, suspiria luctuosa, linguæ nigredo, &c.) quæ & ipsos excruciant, & adstantes perterrefecerant, mitigari solent ac solvi, quòdque morbi reliquum est *Ἀθύμια* tolerari.

Illud hîc loci non omittendum erit, Si ægri conditio utrumque auxilium postulaverit (Venæsectionem intelligo, & Vomitorium) tutum omnino esse, ut Venæsectio, Emetici exhibitionem præcedat; aliàs enim dum vasa sanguine distenta sunt, periculum imminet nè ex violentis illis vomendi conatibus vel rumpantur vasa pulmonum, vel Cerebrum lædatur,

D

affuso

affuso cum impetu sanguine atque effuso, adeoque æger Apoplexiâ correptus pereat. Cujus rei quamvis historias aliquot commemorare possim; illistamen hic supersedere visum est, monuisse contentus maxima hac in re cautela utendum esse.

Siquis autem quærat, quo tempore Febris Vomitorium exhiberi velim; dico, In ipso planè Febris initio, siquidem optio daretur, Emeticum propinarem: ita enim fiet, ut ab horrendis illis symptomatibus, ex humorum in ventriculo, locisque vicinis delitescentium illuvie ortum ducentibus, ægrum præmuniamus; immò verò & fortasse in ipsis quasi incunabulis opprimamus morbum, qui aliàs cum ægroti periculo grandescet, ac longævus evadet: nutritus nimirum dictis illis humoribus, qui vel substantiâ suâ in penitiores corporis partes transmissi cum sanguinis massa commiscentur, vel ex ipsa mora peiores facti, atque venenatâ pravitate inquinati, ex foco suo jugiter pertranseunti sanguini malignam auram afflabunt. Hujus rei (nè longiùs abeamus) Cholera morbus exemplum nobis exhibet; fit enim aliquando ut intempestiva opera vomitum in illo morbo cohibere fatagentes (sive illud Laudano fiat, sive adstringentibus medicamentis) eo cohibito non minùs periculosam malorum catervam invehant. Humores enim acres corruptique, quorum exclusionem tantisper permittere oportuerat ut satîs evacuarentur, hoc pacto repulsi, vires suas, ac sævitiam in sanguine exercent, febrémque accendunt, quæ ut mali moris, & gravibus symptomatis stipata esse solet, ita nisi propinato Emetico, tolli vix poterit, etiam ægro jam nè quidem vomituriante.

Quòd si nobis (ut sæpe fit) serò accersitis non liceat Emeticum propinando, ægrorum salutem sub febris initium consulere; certè tamen convenire existimaverim ut quovis morbi tempore illud fiat, modo vires

vires eò usque morbus non attriverit, ut Emetici vim ferre jam ampliùs nequeant. Equidem ego die febris duodecimo vomitum imperare non dubitavi, etiam cùm æger vomiturire desisset, neque sine fructu: Eo namque Diarrhoeam sustuli, quæ sanguinem in peragendâ despumatione impedivit; quin & ferius idem facere minimè dubitarem, nisi virium attritarum ratio prohiberet.

Vesperis, celebratâ jam vomitione, semper illud ago ut tumultum ab Emetico in humoribus excitatum consopiam, & quietem conciliem; ideòque sub noctem, vel horâ somni Paregoricum quempiam haustum exhibere jubeo. Ex. gr.

℞. *Aq. papav. rhæad.* ℥ ij.

Aq. Mirab. & syr. de mecon. aa ℥ iij.

Syr. papav. errat. ℥ ss

M. F. Haustus.

At si vel ob copiosam sanguinis jacturam, quam curationis decursu passus est æger, vel ex vomendi frequentia, dejectionibùtque in Emetici hujus usu factis, vel ex præsentis ejusdem ἀνυπαξία, vel ex debilitate ejus, vel ex Febris jam declinantis vetustate, nullum jam supersit in posterum concitandæ nimiae Ebullitionis periculum; tum metu procul habito, vice haustûs præscripti, Diascordii satis largam dosin vel impermixti, vel aquæ alicui Cardiacæ sociati exhibere jubeo. Præclarum sanè Medicamentum, modò eâ quantitate exhibueris, quæ remedii potius quam tituli mensuram impleat.

Hic autem loci, priusquam de Emeticis dicendi finem faciam, prætereundum non est, omninò tutum non esse Vomitoria ex infus. Croc. Metall. parata puerulis, ullisve infra adolescentiam constitutis, vel minimâ quantitate exhibere. Optarem equidem ut illius loco alia nobis tutiora, sed satis interim efficacia

suppeterent, quæ humorem hunc, in febris declinatione, ferè semper, Diarrhoeam minitantem, radicatus extirpare possit; vel saltem ut medicamento aliquo idoneo acrem istam materiam, ejusque vim corrosivam ita mutare liceret, ac retexere, ut commovere Diarrhoeam nequiret. Sæpius profectò mihi molestum illud accidit, quòd ad infantes, puerosque febre correptos, accersitus, indicationem conspexi, quæ quidem medicamento usum suavit, cujus ope extra periculum collocari potuissent, quod tamen exhibere, veritus infælicem exitum, non sum ausus. Verùm in adultis nullam inde noxam hætenus observavi, modò cum cautionibus prædictis Emeticum propinetur.

Vomendi exantlato negotio, illud mecum ulterius disquirere soleo, utrum evacuationibus prægressis non obstantibus, sanguis etiamnum adeò exæstuet, ut illius effervescentiæ limites adhuc ponendi sint, ac sufflumen addendum; an verò eò usque elanguerit ut indigeat incitamento; vel denique, an Fermentatio ad gradum idoneum, ac debitum reducta permitti sibi absque ægri periculo possit. De horum singulis nonnulla mihi dicenda sunt.

I. Itaque si sanguis eousque exæstuet ut meritò adhuc suspicari liceat, ægrum vel Phrenitidi, vel alii alicui molesto symptomati, ex nimia sanguinis ebullitione prognato, obnoxium esse, postridie Emetici exhibiti *Enema* præscribo, idémque repeti, pro re nata jubeo; quo sæpe fit ut sanguine nonnihil ventilato refrigeratòque, illius effervescentia satis compescatur. Interdum tamen usu venit, ut Venæ-sectionem etiam semel adhuc atque iterum repetere necesse sit, nempe in temperamentis admodum sanguineis, & ætate florentibus, aut in iis qui nimio vini usu, inflammatoriam quandam diathesin sanguini suo imprefferunt. Verùm plerumque tanto, tamque insigni remedio
(quale

(quale quidem est repetita Venæsectio) non opus est ; ac proinde , si prædictos casus exceperis , effervescentiam illam Enematum adminiculo satis reprimemus. Quare si sanguis nimium æstuet , atque effervescat alternis , diebus Clysterem injici jubeo , idque ita fieri ad decimum usque morbi diem vel circiter. Veruntamen si magna vis sanguinis missa fuerit , vel æger sit ætate provectâ , tunc temporis Enemata nulla impero , etiam si sanguis multum efferbuerit. In his etenim casibus , uti metuendum non est , ne omissis Clysteribus , ebullitio concepta eò usque procedat , ut insignis alicujus , & infesti symptomatis periculum immineat ; ita certissimum est , eorundem usu sanguinis robur , ac vim , atque (ut ita dicam , etsi minus propriè) tonum relaxari , eatenus quidem ut , in senibus præcipuè (neque enim illis Enemata tam prospere ac juvenibus cedere solent) Naturæ opus interturbetur , atque impediatur. Quod si vena secta quidem fuerit , sed non multum sanguinis emissum , tunc , uti dixi , Clysteres adusque decimum , plus minus diem impero ; nonnunquam etiam adusque duodecimum ; quod in illis præsertim obtinet , quibus sanguinem demere non audeo. Sunt enim , qui post Intermittentes Autumnales (sive Tertianæ fuerint illæ sive Quartanæ) febribus continuis , ex purgationis , in præcedentis morbi fine , defectu , corripuntur ; His si sanguinem miseris , periculum est , ne sedimentum illud , quod prægressa fermentatio deposuerat , in massam sanguineam resorbeatur , novasque turbas excitet : Venæsectionis itaque loco , rebus ita se habentibus , Clysteribus utor , & quidem ad diem usque duodecimum , modò æger sit juvenis , atque fermentatio nimis exaltata.

2. Verum è contrario , sive Venæ-sectionem adhibueris , sive omiseris , si sanguinis effervescentia nimis elanguescat , adeoque stimulo egeat , ne Naturæ

juvandæ impar fuerit; tunc equidem à Clysteribus etiam ante diem decimum, multoque magis eo præterlapso, prorsus abstinendum arbitror. Quorum enim jacentem jam, & nimis elanguidam fermentationem ulteriùs compescere atque reprimere conaremur? Quod si verò post tempus illud, in morbi nempe declinatione, Clysteribus utaris, profectò non minùs absonum id fuerit, atque ab omni ratione alienum, quàm si quis effervescenti Cerevisiæ nimis amplum spiraculum aperuerit: Etenim aperto illo spiraculo præpeditur Natura, quo minùs ad morificæ materiæ separationem unitis viribus incumbat, postquam igitur vel mediantibus evacuationibus idoneis, atque opportunis, æger ἔξω βεβλῶν positus fuerit, quantum ad illa symptomata attinet quæ ex nimia ebullitione nascuntur, vel morbus jam declinaverit; quantum magis astrictam illi alvum præstitero, tantò magis eam extra periculi aleam colloco: nempe febrili materiâ ad sui concoctionem suaviter ac blandè propendente; Quocirca si præcedentes evacuationes, sanguineæ massæ quasi laxitatem quandam induxerint, vel inducere minentur, vel æger ante debitum tempus febre levatus fuerit, vel etiam febris ad ultimam suam periodum pervenerit, non solum Enemata procul haberi volo, sed & Cardiacorum opem atque auxilium suggerendum arbitror, atque mox ad alvum adstringendam memet accingo.

Cardiaca verò quod spectat, quoniam usu mihi compertum est, eadem properè nimis exhibita non contemnendam noxam inferre (venâ scilicet nondum sectâ metuendum est ne materia cruda adhuc existens in Cerebri membranas &c. aut pleuram decumbar) ideò curæ mihi semper est, ne *Cardiaca* exhibeantur, dummodo vel nihil omninò, vel parùm sanguinis emissum, nullâque alia insignior evacuatio facta fuerit, aut æger ætatis vigorem nondum exegerit; neque enim

enim video, quorsum sanguis ejus per se satis locuples, ulterius in ipsius perniciem ditesceret: Locuples autem atque opulentus satis est, neque succendiculis eget, quamdiu evacuationes insignes calorem ejus insitum non postraverint. Hujusmodi ægris domi nascuntur Cardiaca, & quæ foris adduntur, aut frustranea sunt, aut etiam damnosa: quapropter ego vel nulla omnino, vel saltem levissima, permiserim. Interim verò si æger ex profusis evacuationibus lassus & languidus, vel ætate fuerit provectus, solenne mihi est, Cardiaca vel in ipso febris initio propinare: Morbi autem die duodecimo, negotio tunc temporis ad secretionem vergente, medicamentis calidioribus liberalius indulgendum censeo; (imò paulò maturius idem fieri potest, modò non metuendum sit, ne febrilis materia in partes principes præceps agatur;) Namque hoc tempore quo magis calefecerim, eò magis concoctionem acceleravero. Neque reverà cogitando assequi possum, quid sibi velint Medici, cum sua præcepta toties ingeminant, de remediis ad promovendam febrilis materiæ concoctionem administrandis, id quod in morbi initio accersiti sæpe faciunt: nihilominus tamen eodem ipso tempore medicamenta ejusmodi imperare non dubitant, quæ febrim scilicet attemperare possint. Profectò enim est Febris ipsa Naturæ instrumentum, quo partes impuras à puris secernat: hoc illa modo planè imperceptibili præstat ab initio, atque etiam in ἀκμή morbi, verum in ejusdem declinatione apertius, atque manifestius idem opus aggreditur, id quod ex urinâ cernere licet. Materiæ febrilis *concoctio* nihil aliud reverà significat, quàm peccantis materiæ à sana separationem. Hanc igitur ut acceleres, non satagendum nescio quibus, attemperantibus, sed Febris effervescentia tamdiu permittenda est, quamdiu salus ægrorum passa fuerit; cum autem finem spectat, atque de-

clinationem, secretionem jam conspicuâ, tunc quidem calidioribus medicamentis illam à tergo insequemur, ad rem eo celerius ac certius perficiendam. Atque hoc reipsa est, febrilis materiæ concoctionem promovere; cum evacuationes, & refrigerantia moras nectant, & curationem impendant, ipsamque sanitatem jam appropinquantem abigunt, uti sæpius à me fuit observatum.

Si fermentatio satis progrediatur, despumatio circa diem decimum quartum peragetur: Verum si refrigerantia quælibet ferius adhibueris, atque ita eorum ope effervescentia sufflaminetur, mirum non est, si febris ad diem vicesimum primum, quin & in effœtis corporibus malè tractatis multò longius excurrat.

Illud porro observatu dignum est, quandoque accidere, ut æger Clysterum, aliorumve cathartico-
rum usu circa declinationem morbi intempestivè præscriptorum, parùm alleviari videatur, imò nonnunquam apyrexia omnimodâ frui, post diem autem unum alterumve senties, non tam pristinam febrim vires suas redintegrâsse, quàm novam accendi; rigor nimirum, atque horror subito invadet, quem mox excipiet calor atque febris, idem stadium (nisi forsan in intermittentium classem se reponat) decursura, quod in præcedentibus monstratum fuit. Cum ita se res habeat, non aliter tractandus est æger, quàm si antea febre non detentus fuisset, verùm quoad res agendas calcata jam vestigia repetenda; despumatio enim, quæ cœptæ jam ebullitioni debetur, non nisi prædicti temporis, scilicet 14 dierum spatio peragetur, utcunque molestum fuerit ægro, à prægresso morbo satis jam debilitato, eousque sanitatem expectare.

Cardiaca, quæ adhibeo, passim sunt ejusmodi, quæ statim subindicabo, quorum *moderatio-
in*

in morbi principio, æstuatione maximè fervente; gradatim ad usum calidiorum, juxta morbi progressum, vel ebullitionis gradus pergens; semper memor licere, siquidem multum sanguinis missum, vel æger senex fuerit, ut Cardiaca fortiora administrentur, quàm cum vel nulla præcesserit Venæsectio, vel æger ætate floruerit.

Moderata autem illa, quæ dixi, Cardiaca fiunt ex aquis stillatitiis (*verb. gr.*) Borag. Citr. Scord. compos. fragor. Theriacal. cum admixtis Syrup. Melissophyll. Fernel. Caryophyll. & de succo Citr. &c. fortiora verò ex pulver. è Chel. Cancror. Comp. Bezoar. Confect. de Hyacinth. Theriac. Androm. aliisve ejusdem indolis. Quæ sequuntur in frequenti usu sunt.

℞. Aq. borag. citri, Scordii compos. & cerasor. nigr. aa. ℥ ij.

Aq. cinamomi hordeati ℥ j.

Margarit. præparat. ℥ ij.

Sacchari crystallini ℥ jss

Misce, sumat cochl. iiij. sæpius in die, præcipue in languoribus.

℞. Aq. totius citri, & fragor. aa. ℥ iij.

Aq. cord. frig. Saxon. ℥ j.

Aq. theriac. stillat. syr. melissophyll. Fernel. Caryophyll. & de succo citri aa ℥ ss

Misce, f. Julapium, de quo capiat sæpius.

℞. Pulv. è chelis. cancrorum compos. lap. bezoardici Oriental. & Occidental. contrayervæ aa ʒ j.

Fol. auri n. j.

Misce, f. pulvis subtilissimus:

Capiat ad quant. gr. xij. quoties opus fuerit; ex syr. è succo citri, Caryophyll. aa ʒ ij. superbibendo cochl. aliquot Julap. præscript.

℞. *Aq. theriac. stillat.* ℥ iiij.

Semin. citri ℥ ij.

Contundantur simul & f. Emulsio.

Colaturæ adde sacchari perlati q. s. ad gratum saporem.

Sumat cochl. ij. ter in die.

Plures verò formulas recense e supervacaneum arbitror, quoniam & innumeræ sunt aut esse saltem possunt, & in morbi decursu juxta varia ejus tempora, ac diversa symptomata, variandæ sunt.

3. At si Fermentatio neque nimium æstuet, neque langueat, eam in isto gradu relinquo, nec ullis remediis utor, nisi ægrorum vel amicorum, quibus stipantur, importunitas à me aliquid extorqueat, quod ipsis citra instituti, & scopi mei fraudem placeat.

Atque hoc loco non prætermittam, me sæpius ad *tenuis conditionis homines*, quorum crumena prolixo apparatui Medico ferendo non erat, accersitum, nil fecisse aliud post Venæ-sectionem, & vomitionem peractam (siquidem eas postulasset indicatio) nisi quod ipsis præscriberem, ut toto morbi tempore lecto defixi, non nisi juscula avenacea, & hordeacea vel similia haurirent; tenuem cerevisiam (dempto frigore) moderatè biberent ad sitim sedandam; & versùs febris finem, coeptà jam separatione, siquidem segnior esset, ad eam juvandam fortiolem subinde potum, Cardiacorum loco, bibere ipsis permisi: Atque ita sine ulteriore aliquo apparatu, nisi quod leve Catharticum in fine morbi addere soleam, eos salvos, & incolumes dimisi.

Sed ut ad institutum meum revertar, si prædicta methodus sollicitè observata fuerit, usitatò circa 15 diem, tum ex laudabilis in Urinâ separationis signis, tum etiam ex manifestâ omnium symptomatum remissione, percipio tempestivum tunc esse potionem purgantem exhibere, quæ sedimentum è prægressa fermenta-

fermentatione hic illic depositum subducat; quod nisi tempestivè factum fuerit, periculum est, ne in sanguinis massam remigret; ejusdemque febris recidivam conciliet, vel etiam sua in partibus naturalibus, ad quas amandatum fuit, morâ, in mineram, tenacium deinceps in corpore malorum feracem abeat. Nimirum, separatione jam factâ, humores crassi ac impuri ex arteriis sanguini in venis refluo, immixti, regressum ejus facile impediunt, ex quo varia obstructionum ac tandem fermentorum genera nascuntur.

Ubi tamen animadvertendum, non adeò planè necessarium esse post febres Vernales, atque post-Autumnales purgationem celebrare; idque propterea quod sedimentum à Vernalibus depositum tum copiâ, tum qualitate terrea, malignaque ab autumnali superetur. Quod ipsum etiam in Variolis obtinet, multisque morbis aliis Verno tempore grassantibus, in quibus Purgantium ommissio non tam grave periculum (quod ego quidem observaverim) quàm in casibus prius memoratis, inferre solet.

Et sanè non multùm is à veritatis scopo aberraverit, qui affirmaret ab hoc capite (purgandi scil. post morbos Autumnales omissione) plurium morborum colluviem, quàm ab ullo alio, quo demum cunque causarum fonte, dependere.

Si valdè debilis sit æger, vel alioquin perfecta adeò depuratio facta non fuerit ut audactè possim purgans exhibere die decimo quinto, rem differo ad decimam septimam; quo tempore sequentem, vel similem, pro ratione ægri virium, potionem propino.

Rx. Thamarind. ℥ ss

Fol. sennæ ℥ ij.

Rhubarb. ℥ j ss

Coq. s. q. aq. Colaturæ ℥ iij. dissolve manna & syr. rosac. aa ℥ j.

Misce f. potio cap. mane.

Pur-

Purgatione peractâ, ægrum, hæcenus lecto, ex præscripto meo, defixum, surgere, & paulatim ad pristinam victûs rationem reverti jubeo. Ea quippe, quam ad hoc usque tempus præscripsi, eadem prope-modum est cum illa quam modò commemorabam; Utî jufcula avenacea, & hordeacea; panatellæ ex pane & vitello ovi, in aquâ cum saccharo confectæ; jufcula tenuia ex decocto pulli; Cerevisia tenuis lupulata; cui quandoque æstuante ardore Febrili, immisceri potest succus Aurantium recens expressus, & super ignem ad cruditatis tantummodo sublationem coctus; & his similia; quamvis jufcula Avenacea sint instar omnium. Negare verò cerevisiam tenuem, quæ subinde in mediocri quantitate sumatur, severitas est minimè necessaria, imò sæpenu-merò etiam detrimentosa.

Accidit interdum (maximè in senibus) ægrum Febri jam curatâ, & corpore satis jam superque purgato, nihilominus valde debilem esse; & quandoque tussi, interdum etiam scretu, magnam glutinosi, viscosique phlegmatis copiam expectorare: quod symptôma non tantum ægro terrorem injecit, sed & ipsi Medico, præsertim minùs cauto, imposuit, eumque in opinionem induxit, quasi affectus iste Phthisi viam sterneret; licet observaverim ego, rem adeò periculosam non esse. Hoc in casu ægrum jubeo Vinum Malaganum annosum, vel Falernum, sive Muscatum, cum pane tosto ei immisso, bibere; quod crasin multum prægressâ æstuatione sanguinis debilitati (proindèque nuper-ingestorum succis assimilandis imparis) corroborans, symptôma illud paucorum admodum dierum spatio abigit, ut crebrâ experienciâ mihi constat.

Hâc ipsâ, quam proposuimus ratione, ægrum à multis affectibus, symptomatibusque, quæ malignitati tribui solent, tutum præstabimus; cum nihil magis

gis solitum sit Medicis in arte suâ minùs exercitatis, quàm, quando medicamentis nimis refrigerantibus, vel usu Enematum intempestivo, crasin sanguinis ita relaxârint, Naturâque in perficiendâ sanguinis depuratione adeò debilitarint, ut animi deliquia, aliâque symptomata (quæ genuina sunt ejusmodi impedimentorum arte positorum effecta) contingant, *malignitati* culpam transcribere: at si diuturnitas in quam abierit morbus, eum ab hoc vitio vindicet, tùm quicquid eos in medelâ deinceps fatigat, id *Scorbuto* acceptum referunt: quamvis reipsâ neque symptomata, quæ accidebant, quamdiu vigeat morbus, *malignitatis* erant effecta, neque ea, quæ contigerunt in declinatione ejus, *Scorbuti*, sed utrumque rei malè gestæ debetur, quemadmodum crebrò id à me observatum est.

Non quod ego, aut quisquam alius, qui Morborum historiam vel delibaverit, nescius esse possit, Febres esse, quæ non intemperie solâ, aut putrido tantùm calore, sed etiam maligna qualitate (cujus signa evidentissima in ægris non possunt non apparere) constent: vel etiam quod inficias eam, complicari aliquando cum Febre *Scorbutum* & complures alios morbos posse; hoc tantùm dico, has affectiones immeritò sæpe in litem vocari.

Si fermentatio sanguinis ritè processerit, fiet omninò materiæ morbificæ despumatio intra tempus modò dictum. At si remedia refrigerantia, vel Enemata seriùs exhibita fuerint, multò longiùs excurrat Febris, præcipuè in hominibus grandævus, malè à medico curatis; ad quos quandoque accersitus, postquam Febri per quadraginta dies & ampliùs laboraverant, nihil non expertus fui quo despumationem sanguini inducerem: sed nempe usque adeò debilitatus erat sanguis, partim senio, partim enematis, & medicamentis refrigerantibus, ut neque Cardia-

cis,

cis, neque ullis allis corroborantibus remediis scopum meum assequi possem; sed vel illorum Febris, virium suarum tenax permanebat, vel alioqui, si adesse videretur ἀντορξία, vires ægrorum admodum prostratæ erant, & tantum non emortuæ.

Aliorum autem remediorum successu frustratus, aliò consilium vertere sæpe coactus fui, cum successu non vulgari; nempe adolescentulorum vivum vegetumque calorem ægris applicando. Nec est quod quis multum miretur, hanc methodo, licet inutilitatâ, ægrum tantopere corroborari, naturamque debilitatam juvari, ut semet à materiæ secernendæ, eliminandæque reliquiis exoneret; cum proclive sit intelligere, insignem effluviorum vegetorum copiam à sano, & athletico corpore in corpus ægri exhaustum transfundi. Neque unquam comperi iteratam calentium linteorum applicationem ullatenus id præstare valuisse, quod modò præscripta methodus præstitit, ubi calor applicatus tum magis est humano corpori congener, tum simul blandus, humidus, æqualis, perennisque. Atque hæc ratio, spiritus, & halitus, forsitan Balsamicos, in ægri corpus immittendi, ex eo quo ipse illam adhibui tempore, licet aliena primum videretur, ab aliis cum successu sælicei fuit adhibita: neque profectò me pudet hujus remedii meminisse, tametsi petulci quidam homines atque arrogantes, omniaque vulgaris ingenti supercilio contemnentes, me forsitan hoc ipso nomine aspernabuntur. Ego enim proximi mei commodum, ac salutem vanis illorum opinionibus longè anteferebam censeo.

Methodus hæcenus enarrata, si quis illam prudenter, & cum destinato animi consilio observaverit, ægros, si non ab omnibus, saltem à plerisque molestis illis symptomatibus immunes præstabit, quæ hanc Febrem vel comitari, vel eidem supervenire

nire solent, quæque Medicum animi ancipitem, atque sæpè in curationis decursu consilii penè expertem reddunt, immò & illius curæ commissos non rarò è medio auferunt, etiamsi morbi natura mortem non interminari visa sit. Sed quandoquidem vel ægrorum culpâ, Medicum non satis opportunè accersentium, vel ipsius Medici minori uve peritiâ sive cautelâ, ejusmodi accidentia sæpissimè oborta cernuntur, non gravabimur peculiarem eorundem curam summatim hic attingere; verùm ad ea tantùm symptomata me restringam, quæ, tametsi sæpenu-merò præverti potuerint, modò viâ, atque ordine prædicto quis usus fuisset, cum tamen semel acciderint, diversam quandam, sibi que propriam curam postulant.

P H R E N I T I S.

Atque (ut hinc ordiar) si æger, vel calidiora medicamenta minùs properè atque intempestivè sumendo, vel calido nimis temperamento suâ naturâ fretus, in *Phrenitidem* prolapsus fuerit; vel (quod proximè illuc accedit) si non omninò dormiat, sæpe exclamet, aut inconditis vocibus utatur, si vultu ac loquelâ ferociat, si medicamenta, potùmve communem avidè & quasi raptim bibat, vel denique urinam habeat suppressam, in hoc, inquam, casu, liberaliori manu, quàm suprà indulsi, ad venæ sectionem, clysteres, ac medicamenta refrigerantia me accingo, verno tempore præsertim, (quo etiam aliàs symptomate hoc non apparente, juvenes atque vegeto calore præditi, ejusmodi auxilia sine multo discrimine admittunt) atque talibus remediis utens, ægrum eousque sustinere conor, donec in diuturnitatem aliquam affectus excurrat, quo tempore non admodùm difficile erit eum & à morbo & à symptomate unâ eâdemque operâ liberare: id quod fiet *Narcoticum* aliquod medicamentum in largiori paulò dosi
exhi-

exhibendo. Quamvis enim febre vigente, quæ *νόσος* vi prædita sunt non omninò profint, neque destinatum à Medico scopum feriant; tamen opportunè, & in declinatione morbi adhibita, præclaros effectus edunt: antea verò prodesse non possunt, partim quia fermentationem vi atque impetu procurentem sistere nequeunt, etiam in maximâ dosi exhibita, partim verò (quod quidem majoris adhuc momenti est) materiæ peccanti tunc temporis massæ sanguineæ æquabiliter admistæ neque versus separationem adhuc vergenti; ab exhibito hujusmodi medicamento manus injicitur, adeoque depuratio illa tantopere expetenda impeditur. Verùm si hæc ratio sit hujusce phænomeni, siue alia aliqua magis abstrusa, judicent illi, quibus animus atque otium est talia speculari. Interim ex fideli atque idoneo observationum plurimarum complexu rem ipsam certissimam esse pronuncio, *Laudanum*, vel alia quævis Narcotica in principio, augmento, vel statu morbi ad symptoma hoc levandum, vel non prodesse omninò, vel quod sæpe accidit etiam, obesse; verùm in ejusdem morbi declinatione eadem mediocri dosi adhibita non sine successu usurpari. Semel equidem Narcotico die morbi duodecimo usus sum, nec frustra; citiùs autem nunquam prosperè exhibitum novi. Quod si autem illius usum ad decimum quartum usque diem distuleris, tanto magis proficuum evadet, separatione nempe perfectiori tum factâ. Neque verò hæc mora, tametsi forte astantes magnopere perterrefaciet horrendum hoc symptoma, mortem statim subinfert; cùm sæpe observaverim, hanc rem plerunque inducias ferre posse ac solere, donec ad Narcotica descendere fuerit opportunum; saltem si caveatur nè *Cardiacis*, calidisque medicamentis adhibitis, intemperies coepta accendatur uberiùs, quo cû ægri subitò pereunt. Narcotica, quibus
ego

ego uti soleo, sunt vel *Laudanum Lond.* ad gr. i. Vel sequens.

Rx. *Flor. Paralyf. M. i.*

*Coq. f. q. aq. cerasor. nigr. Colaturæ ℥ iij. Dissolve
syr. de meconio ℥ ℥ succi limonum g. viij. vel x.
Misce.*

Illud unicum hic addere placet, quod ad hanc rem observasse non inconsultum arbitror; nempe si symptomata hoc eousque inducias ferat, ut æger ante assumptum Narcoticum commodè purgari possit, medicamentum illud tantò fælicius effectum suum editurum. Quocirca ego imperare soleo *Pil. coch. ma. ℥ ij.* in aq. *Betonicæ* dissolut. atque hoc 10 vel 12 horis ante Narcotici exhibitionem. Neque metuendum est à tumultu illo, quem calidior illa massa pil. aliàs excitare solet; subsequens enim Narcotici vis pensabit illas turbas, & quietem suavissimam, blandissimamque inducet.

Quod si vigiliæ ultra febrem excurrant, cessantibus aliis symptomatibus, observavi, linteum in aqua rosar. immersum, & frigidè sincipiti, ac temporibus applicatum, plus quàm Narcotica quævis prodesse.

T U S S I S.

Sæpe accidit, ægrum per totum morbi decursum *tussis* molestâ divexari; nimirum commotâ vehementer ac tumultuante sanguineâ mole, omnibus jam ad seditionem & partium studia spectantibus, fit ut humores quidam soluti, diffluentisque è massâ sanguinis per vascula pulmonaria, vel etiam per diapedesin in trachæ membranam interiorem, teneriorem scilicet atque exquisito sensu præditam, transferantur: hinc *tussis* oboritur; quæ primò sicca est, quoniam tenuis adhuc materia vim exultricem eludit; mox crassescit, atque expectoratu difficilis evadit, eò quòd sensim febrili calore torreatur,

E

atque

atque affetur: hinc fit, ut suffocationis metu percellatur æger, utpote cui vires defunt ad lentam hanc viscidamque materiam tussi eliminandam. Ego in hoc affectu rarò alio aliquo medicamento utor præter *oleum amygdalarum dulcium* recentè expressum, nisi forsan acciderit (accidit autem aliquoties) ut ægrotus oleum prorsus aversetur; tunc enim vulgaribus illis pectoralibus, ut licet, opem ferre conamur. Interim oleum illud amygdalarum, siquidem illo per ægrum uti licuerit, Bechicis aliis anteponendum censeo, ob eam causam præcipuè, quòd cum necesse sit hæc liberalius, & majori quantitate exhibere, modò prodesse velimus, hoc pacto ventriculū jam satis superque debilem & ad nauseam proclivem oneramus; nonnunquam etiam eadem operâ præpedimur, nē reliqua, eodem ipso tempore transigenda, procuremus. Neque verò satis aut intellectu assequor, aut experiētiā edoctus sum, cur ab hujus olei, quod jam diximus, usu in febribus abhorreamus, eo quòd scilicet inflammabile sit, adeoque metuendum ne febrim adaugeat. Fac enim, illud suā naturā calidum esse, certè tamen calor ille tantus non est, ut aliundè non abundè pensetur: præcæteris enim manifesta vi pectori conducit, aperitque vias, ac lenit, adeoque expectorationem promovet, quā (præsertim si copiosior acciderit) tum exoneratur sanguis à molesto humore, commode jam excreto, tum eadem operâ nonnihil refrigeratur; adeoque me non admodum malè habet, siquando viderim symptoma hoc intercurrere, cujus beneficio non parum etiam ægro beneficii accedit. Illud unicum nunc moneo, unā eademque vice tutum non esse, totis cochlearibus hoc oleum exhibere; periculum enim est ne & ventriculo nauseam & alvo fluxum inducamus: parcè itaque sed frequentèr interdium, noctuque propinandum erit, quo non solum expectora-

Cap. IV. HUIUS CONSTITUTIONIS. 41

et oratione factâ tussim leniemus, verum etiam, quod alicujus momenti est, attritas ægri vires blando nutrimento non nihil solabimur.

NARIUM HÆMORRHAGIA.

Fit nonnunquam, ut *hæmorrhagia narium* superveniat; siue quòd medicamenta nimis calida in morbi initio fuerint exhibita, siue quòd ebullitio non satis coercita fuerit, ægro nempe, vel in florenti ætate constituto, vel anni tempestate coadjuvante. Hoc si fiat, non admodum juvabunt ea, quæ ad sistendum sanguinis motum vulgò fieri consueverunt, qualia sunt venæ sectiones, ligaturæ, medicamenta adstringentia, atque agglutinantia, vel etiam sanguinis acrimoniam contemperantia, &c. quamvis enim pro Medicorum consilio, ac prudentiâ, his atque hujusmodi aliis uti liceat; in eo tamen cardo rei vertitur, ut idoneo aliquo medicamento sanguinis ebullitioni frænum imponatur, quod sistat, figatque illius impetum in præcipitia quæque ruentem. Verum quidem est, si symptoma seorsim spectetur, ea quæ supra enumeravimus (ac venæ sectionem potissimum) accommoda satis esse; nec ego ipse dubitarem, iisdem uti; sed nempe symptomatis hujus causam (saltem si phlebotomiam exceperis) non satis attingunt, quam profectò non majori ratione per prædicta tollere, quàm si gladio ignem extinguere satageres. Ego itaque in hoc casu, frustra aliis tentatis, tale quidpiam adhibere soleo, quale nunc subnectam.

℞. *Aq. portulacæ*, & *papaveris ceratici* aa ʒjss

Syr. de meconio ʒvj.

Syr. paralyseos ʒss

M. f. haustus.

Nolim autem hæc ita intelligi, quasi hæmorrhagiam quamlibet ita statim curari velim; quin potius illa sæpe permittenda est, atque ægro plurimum prodesse potest, partim nimiam ebullitionem reprimendo,

E 2

partim

partim etiam criticè aliquando morbum solvendo. Atque revera parum præderit huic symptomati frænum prædictum aptare, priusquam illud aliquantisper excurrerit, vel etiam priusquam vena in brachio secta fuerit. Illud diligentè advertendum est, hanc ipsam, atque alias omnes immodicas hæmorrhagias peculiare illud obtinere, quòd quamprimum illæ quomodocunque sedatæ fuerint, nisi leniens aliqua purgatio celebretur, metus est ne recidivam æger patiatur; proindeque purgandum erit, quamvis (si Febris tempora spectentur) serius aliquanto id fieri so-
leat, atque debeat, nisi symptoma hoc accederit.

S I N G U L T U S.

Hoc symptoma plerumque senibus accidit post copiosas evacuationes, vel per secessum ex diarrhœa, vel maximè per vomitiones, atque sæpenumero mortem præ foribus adesse denunciat. Ingenuè fateor, me mihi met ipsi de *Singultus* causa disquirenti satisfacere non posse; nihilominus observavi, sæpe illum ex turbis, actumultu ab asperioribus medicamentis in ventriculo, locisque vicinis excitato, ortum ducere, quibus sedandis atque in pristinam pacem reducendis cum naturæ vires non suffecerint, fit ut ingens periculum immineat: proindeque consentaneum existimavi, curam eo derigere, ut quod natura per se nequibat, artis adminiculo suffulta perficeret. *Diascordium* igitur largâ dosi exhibitum, nempe ad ʒij. à scopo meo non aberravit; cùm *semine anethi*, aliisque, quæ tanquam specifica decantantur, usus nihil profecissem.

D I A R R H Œ A.

Si in morbi hujus decursu *Diarrhœam* obortam conspexeris, quæ (uti jam alicubi suprâ notavimus) accidere tum solet, cùm in morbi initio vomitorii propinandi indicatio se obtulit, neque tamen illud propinatum fuit; dico in hoc casu convenire, ut quo-

quovis morbi tempore (nisi vires contraindicaverint) *emeticum* exhibeatur, etiam si jam pridem illa ad vomendum propensio præterierit. Quoniam autem hac de re satis, opinor, in superioribus pagellis à nobis dictum est, illud hoc in loco duntaxat annectam, quid facto sit opus, si exhibito licet emetico nihilominus *Diarrhœa* supervenerit. Quod tamen oppidò rarum est, nisi in Febre verè malignâ, ubi vomitorium, hoc symptoma non solum non impedit sed quandoque creat; quod notatu dignum est. Itaque cum sic se res habuerit, præ quibuscumque astringentibus hujusmodi clysterem profuisse comperi.

Rx. Cort. granator. ℥ ss

Ros. rubr. p. ij.

Coq. in lactis vaccini s. q. Colaturæ ℥ ss dissolve

Diascordii ℥ iij.

M. F. Enema.

Non suaferim ut majori quantitate Clysterem injicias, quamvis enim propriâ vi adstrictionem polliceatur, metuendum tamen est, ne suâ mole lacefat intestina, adeoque fluxum alvi, quem consopire animus erat, uberius provocet.

Sed forsitan objiciet his aliquis, magis è re videri, ut, præsertim declinante morbo, diarrhoeam, si quidem acciderit, permittas potius quam sistas, quandoquidem fluxus ille alvi nonnunquam criticus est, morbumque solvit. Respondeo, me non inficias iturum, fieri aliquando, ut Febris per hanc portam sibi viam faciat, atque effugiat; verum illud rariùs accidit, quàm ut illius spe quicquam moliamur: quin & ratio illa, quâ de medelâ Februm universim loquuti, fluxûs hujusce sistendi necessitatem ostendere conati sumus, etiam hic omnino locum obtinet. Nunc autem illud addendum est, meâ quidem sententiâ animadversione non indignum, nempe ad genuinam sanguinis depurationem non tantum ne-

cessariam esse illam quarundam partium secretionem, quæ per *fæces* fit, sed requiritur etiam ut secerantur aliæ, tanquam *flores*, id quod in aliis etiam liquoribus opulentis atque heterogeneis quotidie cernimus. Itaque si Diarrhœæ nimium indulseris, mediam solummodo depurationem, tantopere expetitam, procurabis atque etiam forsân, quod postremo in loco rejiciendum erat primò excernetur. Fateor equidem separatione illâ per flores jam facta (quæ, ut obiter id attingam, sensim, & sine sensu peragi solet, atque plerunque paulo pleniori *Ἀγρὸν* potius quàm sudore manifesto) Diarrhœam, si forte acciderit, periculi non multum interminari: Sciendum tamen est, illam tum non aliunde accidere, quàm quòd purgatio subducendis fæcibus dicata, non opportunè exhibita fuerit; quæ quidem fæces morâ suâ fermenti alicujus maligni indolem adeptæ, intestina jam ad excretionem irritant, stimulantque; ut omittam dicere, liquidissimam illam excrementorum consistentiam (tali enim formâ plerunque visuntur) satis indicare ea pro criticâ morbi solutione habenda non esse.

I L E U S.

Forsân etiam inter symptomata Febribus supervenientia recenseri potest *Iliaca passio*, eo quòd vomitus enormes qui initio Febrium accidere solent, huic occasionem quandoque subministrant.

Horrenda hæc affectio est, & huc usque omnium fere judicio funesta, ex intestinorum motu inverso, ac præpostero originem ducens. Nimirum intestinorum fibræ, quæ à superioribus versus inferiora contrahi debent, contrahuntur ad superiora, & quæcunque in intestinis continentur non versus alvum sed ventriculum protunduntur, & impetu factò ad os regurgitant; adeò ut Enemata, quantumcunque acria, emetica evadant, uti etiam cathar-

thartica per os assumpta per vomitum subito excernuntur. Et, meâ quidem sententiâ, exquisitus ille, ac intolerandus dolor huic morbo superveniens, non aliunde oritur quàm ex præpostero intestinorum motu modo dicto. Cum enim sinus illi quos multiplices intestinorum circumvolutiones constituunt, ita à naturâ formati sint ut ad descensum fæcum quàm aptissimè conducerent, cum ii, inquam, motui suis fibris contrario cedere cogantur, exoritur inde prædictus dolor; qui quidem uni parti instar terebelli infigitur, cum aut valvula quæ ad initium coli apposita excrementorum ad ileon regressum impedit, aut alia quævis membrana ad finem pertinens, vim huius præposteri impulsus sola sustinet.

Huius verò inversionis unde dolor ille exoritur duplicem causam assignare licet. Obstructionem nempe, vel irritationem.

Primò igitur quæcunque intestina vehementer obstruunt ut nihil per inferiora descendere valeat, hunc contrarium in intestinis motum ut producant necesse est, & nemini non notum. In horum censum ab Authoribus referri solent fæces induratae, flatus crassi magnâ copiâ collecti, ac intestina velut in nodum convolventes, constrictione intestinorum in hernia, inflammatio denique, alique tumores magni, qui cavitatem internam intestini occludunt. Interim verò haud negandum quòd motus contrarius hisce causis originem debens, potius ingestorum, quàm intestinorum motus habendus, neque hæc totius intestinorum ductûs inversio est, sed illorum tantum quæ supra sedem istius obstructionis sita sunt. Quam ob causam *affectio iliaca* hinc præfecta, à me *notha* appellatur.

Secundò verò opinor, quòd in affectu iliaco causâ inversionis peristaltici intestinorum motûs ut plurimum ita se habet. Nimirum ex tumultuante sangui-

ne in Febre nuper conceptâ, in ventriculum & proxima intestina deponuntur humores acres & maligni, ex quibus ventriculus primò motum suum invertere ac violento impetu materiam molestant in eo contentam per os rejicere cogitur: Ventriculi tandem motui validiori, intestina *tenuia* ipsi continua jam debilitata cedunt, & cum his demum *majora* in consensum trahuntur, vomituriente ventriculo quasi choream ducente. Hunc affectum *verum ileum* voco, & ille hujus loci est. Methodus eum curandi hætenus fere incognita fuit, quicquid nonnulli jactent de usu *argenti vivi*, & *globulorum*, quæ præterquam quòd parum conducunt, noxam sæpe haud contemnendam inferunt. Ego cum felici successu hæc methode utor.

Quando liquet ex Clysteribus per os rejectis & aliis signis verum esse ileum, tunc in hæc tria enitor. 1. Ut contrarius iste ventriculi motus, qui similem motum in intestinis efficit, impediatur. 2. Ut intestina acri humore debilitata corroborentur. 3. Ut ventriculus ac intestina ab istis humoribus liberentur. Quibus indicationibus ut satisfaciam, curationem hoc ritu instituo. Primò *salis absinthii* ℥j. ex cochleari uno *succi limonum* mane, & serò sumendum præscribo, intermediis vero temporibus *aquæ menthæ stillatiæ* sine saccharo, aliove quovis additamento cochlearia aliquot bis quaque horâ propino, cujus vel fortius repetito usu & vomitus & dolor ex eo natus subitò evanescunt. Dum hæc fiunt *catulum viventem* nudo ventri indefinenter accumbere jubeo. Postquam verò dolor cum vomitu per spatium diei unius, vel alterius omnino cessaverit, tum *pil. coch. ma.* 3j. in *aquæ menthæ*, dissolutam exhibeo, quam etiam aquam (quò certius vomitûs recursus prævertam) toto catharseos tempore sæpius sumendam injungo. Neque catulus removendus antequam usum pilularum æger aggrediatur.

Obser-

Observavi frustra pilulas istas vel quodvis aliud catharticum, utcunque forte, propinari, donec ventriculo corroborato, atque adeo ad motum naturalem reducto, intestina etiam ad proprium motum æquè reducta fuerint. Alias enim cathartica omnia intus assumpta emetica evadent, & plus damni quàm commodi inferent. Inde est quod remediis purgantibus viam facere non aggredior donec per spatium quoddam medicamentis istis ventriculum respicientibus usus fuerim.

Victum valde tenuem ægro præscribo, ita ut non nisi cochlearia aliquot jusculi ex pullo Gallinaceo parati sorbenda bis vel ter in die permittam. Interim verò ut per totam ægrotationem in lecto decumbat jubeo, donec perfectæ sanationis signa appareant, ac etiam post sanationem per longum tempus in prædictæ aquæ usu persistere & laneis duplicatis ventrem à frigore bene defendere impero, quo minus recidiva fiat, cui hic affectus præ omnibus aliis est obnoxius.

Pauca hæc universam meam in curando hoc affectu methodum exhaustiunt, quam à nemine consulto ob simplicitatem suam & splendidioris sive verborum sive pharmacorum apparatus defectum aspernatum iri confido.

Atque hæc sunt illa symptomata, quæ in febre hac occurrere solent. Sunt autem & alia quædam, quibus memorandis nunc superfedebimus, partim quidem, quoniam ea minoris momenti sunt; partim verò, quòd peculiarem nullam curationem postulent, febre enim ritè tractatâ sponte sua cessant.

De Febre continua huius Constitutionis, ac de symptomatibus ejus hætenus.

CAP. V.

Febres Intermittentes.

Quandoquidem, ut jam sumus præfati, quæ prædictos annos omnes Constitutio pervasit, producendis omnium generum *Intermittentibus* tam egregiè favit, quastum de illis feci observationes haud indiligentes, hic impertiam: Addam insuper & quæ de paucis illis intermittentibus observavi, quæ ab illo deinceps tempore sporadicè contigerunt, quò minùs orationis filum insequentium deinceps annorum historiam complectentis, cogar intercidere.

Primo loco, quò naturam illarum atque genium conjecturâ saltem assequamur, advertendum est, quòd in paroxysmis Februm intermittantium hæc tria tempora spectanda sunt. 1. Tempus *Exhorrescentiæ*. 2. Tempus *Ebullitionis*. 3 Tempus *Despumationis*. Et quidem ad *exhorrescentiam* quod attinet (ut de his rebus summatim loquar) ego illam exinde oriundam arbitror, quòd materia Febrilis, quæ nondum turgescens à massa sanguinea utcunque assimilata fuerat, jam tandem non solùm inutilis verùm & inimica naturæ facta, illam exagitat quodammodo atque laceffit: ex quo fit ut naturali quodam sensu irritata & quasi fugam molita, rigorem in corpore excitet atque horrorem, averſationis suæ testem & indicem. Eodem planè modo, quo potiones purgantes à delicatulis assumptæ, aut etiam toxica incautè deglutita, horrores statim inferre solent, aliaque id genus symptomata. Natura itaque hoc pacto irritata (ut ad tempus *ebullitionis* jam tranſeamus) quo faciliùs hunc hostem à suis cervicibus depellat, *fermentationem* aggreditur, solennem nempe machinam, quâ in Febribus & quibusdam aliis acutis morbis uti consuevit, cùm sanguinis molem ab intestinis inimicis

cis liberare conetur: hujus enim effervescentiæ beneficio disjunctæ peccantis illius materiæ partes, quæ sanguini æquabiliter admixtæ fuerant, aggregari quodammodo incipiunt, atque adeo leviori operâ subigi possunt, ut ad despumationem opportunæ evadant. Et quidem ut hoc fiat, vel ex eo plurimum referre constat, quod qui ex Febribus Intermit- tentibus moriuntur, siquidem in paroxysmo per- eant, in primo illo tempore (*exhorrescentiæ* scilicet) fato fungantur, nam si ad tempus effervescentiæ per- tigerint, saltem pro illa vice non moriuntur. Atque per hæc duo tempora res ægrorum in angusto ver- santur; quibus elapsis, tertium tempus quod *despu- mationi* dicatum est, insequitur, quo succedente, symptomata omnia primò leviora fiunt, atque tan- dem planè evanescunt. *Despumationis* autem nomine nihil aliud significatum volo, quàm materiæ Febrilis jam subactæ, & quasi devictæ, expulsionem, seu separationem; atque illud quod separatur, partim (ut in aliis liquoribus cernere licet) *florum*, partim *fecum* rationem & sortem obtinet.

His ita positis, videamus quomodo fiat, ut red- eat Paroxysmus, quandoquidem ægrorum fors in vado jam constituta videtur. Nimirum Febrilis ma- teria nondum tota emigravit, sed quemadmodum apud Embrya statim temporibus sensim succrescunt, ita latens hæc materia pro typorum ratione denuò ca- put effert, ac novum negotium naturæ facessit, idem stadium decurrens quod in præcedentibus modò o- stendimus. Nunc autem si quis à me causam quæsi- verit, cur fomes ille delitescens effervescentiâ præ- cedenti non satis subactus, ac proinde cum reliqua materiâ peccante non expulsus, proindeque novas tragœdias daturus, non eodem modo in omni Febre intermittenti progrediatur (nam nunc unum, nunc duos, nunc tres dies exigit, priusquam ad maturita- tem

tem perveniat novumque Paroxysmum excitet) de hac re, inquam, si quis mihi negotium exhibeat, ego plane me nescire fateor. Neque verò quisquam alius, quod sciam, in hac causa tam præclare se gessit, ut arcanum hoc opus naturæ satis enarrasse videatur. Ego Philosophi nomen non ambio, & qui titulum illum se mereri existimant, atque me fortassis hoc nomine culpandum putabunt, quòd in hæc penetralia non irrumpere conatus sim; moneo illos, ut in aliis naturæ operibus, quæ ubique nobis obversantur, vires suas experiri velint, antequàm aliis dicam scribant. Libenter enim quæsierim, cur *equus* ad *ἀκμὴν* suam pertingat septem annorum spatio, *homo* 21; cur in *Plantarum* regno, hæc Mense *Maio*, illa *Junio*, ista alio, florere soleat, ut innumera alia nunc fileam. Quod si doctissimos quosque viros non pudeat suam ignorantiam in his rebus palam fateri, non video, cur mihi vitio verti debeat, si in re non minus difficili, atque forsitan prorsus inexplicabili, manus ab *ἀπολογία* abstineam: quippe cùm persuasissimus sim, naturam non minus hic loci quàm in aliis quibuscunque, methodo quadam certâ, atque ordine progredi: *quartanosa* enim (ut sic dicam) ac *tertianosa* materia non minus naturæ legibus subjacet iisque regitur, quàm alia corpora qualiacunque.

Cum rigore atque horrore in universum *Intermittentes* omnes incipiunt, cui mox calor succedit, atque huic deinceps sudor; Per utrumque paroxysmum, tum illum quo riget æger, tum quo plus satis incalescit, vomiturit ut plurimum, vehementer ægrota-
 rat, cum siti & lingua arida, &c. Quæ quidem Symptomata iisdem omnino gradibus recedunt, quibus pro-
 vehitur sudor, quo uberius prorumpente Paroxysmus solvi videtur. Satis rectè valet qui modò ægrota-
 bat, donec Paroxysmus periodo sibi consuetâ de-
 nuò

nuò recrudescat; in *Quotidianâ* scilicet quolibet *νυχθήμερον*, in *Tertianâ* alternis diebus, in *Quartanâ* tertio quoque die; calculatione videlicet factâ ab unius Paroxyfmi initio, ad initium subsequens. Licet haud rarò ingeminentur posteriores duo, ita ut *Tertiana* quolibet die invadat, *Quartana* per duos dies continuos, tertio quidem ab insultu libero manente; quandoque etiam ter tribus diebus continuis infestet, cum *Triples Quartana* est; morbo ab isto, quem primum assumpsit, Typo nomen sortiente.

Quæ sanè Paroxyfsmorum reduplicatio nonnunquam à materiæ Febrilis excessu activitateque nimia producit, quo in casu Paroxyfsmus *adventitiuus primarium* antevertit; nonnunquam etiam à virium prostratione, cum in ægro nempe nimium illæ fuerint dejectæ, & Paroxyfmi vigor retusus, sive refrigeratione intensiore, sive etiam evacuationibus præter modum effusis: in hoc verò casu cum Paroxyfsmus *adventitiuus primarium* insequitur, mitius insuper, neque ita prorsus diu atque alter ægrum affligit. In priore instantia, materiæ turgescencia sive *όργασμός* tardiùs revertentem sibi debitam periodum nequaquam præstolatur, ac proinde aliquanto præmaturiùs desipumatione suâ defungitur: in posteriore autem cum sanguis non jam eâ vi polleat, quæ materiæ Febrili uno impetu excutiendæ sufficiat, mox alium de novo Paroxyfsmum substituit, quo ejus reliquias è sinu suo exturbet. Quinimò è duabus hisce causis sibi invicem adversantibus fortè etiam pendet tam Paroxyfsmorum Anticipatio in Febre Intermittente ordinariâ atque regulari, quàm eorundem tardior accessio; quarum utraque in his Febribus frequenter occurrit, quæ, ut jam dictum, *νυχθήμερον* omne percurrunt, vel solitum Paroxyfmi tempus anticipantes, vel eo feriùs accedentes.

Febrium autem Intermittentium quædam *Veris* sunt,

sunt, quædam *Autumni*: quamvis enim in tempestatibus intermediis nonnullæ oboriantur, quoniam tamen illæ & minus frequentes sunt, & ad prædictas reduci possunt (illas nempe quibus magis appropinquant (idcirco omnes sub duobus hisce generibus, *Vernalibus* nempe atque *Autumnalibus*, complectar. Tempora ad quæ particulariter ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ referuntur, menses sunt *Februarii* atque *Augusti*; licet quandoque maturiùs invadant, tardiùs etiam nonnunquam; prout scilicet uberior parciorve in aëre apparatus, vel ad easdem producendas facit, vel officit, & ex consequenti magis etiam minusve Epidemicè deprædantur. Cujus rei exemplum habemus satis obvium in Febribus Intermittentibus Autumnalibus Anni 1661, quo anno memini foeminam quandam ædibus meis vicinam primo Quartanæ suæ Paroxysmo, ipso scilicet *Johannis festo* correptam fuisse. Et complures alii circa idem tempus præmaturum Febribus illis correpti fuere, quæ postmodum adeo Epidemicæ evaserunt; quod argumento est magnum tum fuisse in istâ quæ tunc obtinebat aëris temperie, ad istos morbos apparatus, qui deinceps procedente anno stipatiores grassabantur.

Et quidem usque adeò necessaria est hæc Febrium distinctio, ut nisi eandem in praxi sedulò contemplemur, neque de earum duratione prognostico aliquo ritè factò quicquam pronunciare, neque commodo regimine ægrorum corpora curare poterimus, habitâ tum tempestatum, tum naturæ Febrium diversæ ratione. Verum quidem est Febres utriùsque tempestatis ingenium non planè dissimile nancisci, sive modum spectes primi insultûs, qui cum horrore primum incipit, mox in calorem erumpit, ac tandem per sudorem solvitur; sive typorum discrimina, quorum respectu quædam *Tertianæ* sunt, tum *Vere*, tum etiam *Autumno*. Interim tamen non dubito, quin Febres

bres istæ totâ suâ naturâ sive essentialiter distinguantur.

INTERMITTENTES VERNALES.

Atque ut de *Vernalibus* primò dicam, illæ omnes vel *Quotidianæ* sunt vel *Tertianæ*, & vel ferius vel ocyus ingruunt pro vario tempestatis apparatu. Nam per brumale frigus spiritus concentrati vires in suo recessu sibi acquirunt, quos appropinquantis postea solis calor jam vegetos evocat, qui cum viscidis humoribus (minùs tamen viscidi sunt hi, quàm quos in Autumno prægressi fervores excoxerunt ac torrefecerunt) commissi, quos durante hyeme natura in sanguinis massa congefferat, dum avolare nituntur implexi detinentur, & quasi irretiti, adeoque vernam hancce ebullitionem concitant. Eodem planè modo quo vasa cerevisiâ repleta atque in arena vel cellâ frigidâ diutiùs reposita, si igni admoveantur, tumultum statim concipiunt, & liquor ad volatum pronus est. Sanguis hoc modo affectus purgationem sui molitur, atque spirituum volatilium ope negotium hoc sat citò peragit, nisi fortè nimia viscidorum succorum vi instructus fuerit, qui fermentationem coeptam remorentur; & licèt hoc ipsum accidat, effervescencia tamen verna rarò continua sui que similis manet, verùm dissilire atque in diversos Paroxysmos quasi findi solet. Sanguine enim opulentis hisce spiritibus jam turgido, natura negotium suum quasi præceps aggreditur, & quarundam partium secretionem ad modum perfectæ solutionis per Paroxysmos particulares peragit, priusquam universali separatione defungatur: Atque hæc mihi quidem ratio non inidonea videtur, quòd vernâ tempestate, præsertim illâ quæ æstatem propiùs attingit, paucæ Febres continuæ occurrant, nisi fortè constitutio fuerit Epidemica. Fermentationes enim tunc temporis abortæ vel subito consopiantur, vel ad intermissionem properant;
vel

vel denique partes humorum ad separationem proniores, præmaturè & cum vi quadam aliò transferuntur; ex quo mox *Anginæ*, *Peripneumoniæ*, *Pleuritides* aliæque id genus pestes succrescunt, quæ desinente potissimum vere caput suum exerunt.

Animadverti Febres Intermittentes Vernales rarissimè fuisse diurnas, semper verò salutare; ita ut vel maximè senex vel debilis quispiam, officiosissima damnosissimâque inperitissimi cujuslibet *περὶ πύλας*, modò probus is fuerit, è medio vix queat tolli. Contigit mihi tamen videre Tertianas Vernales, quæ ob Phlebotomiam & Catharsin indebitè celebratas, & regimen insuper cum morbo malè quadrans moras traxere etiam usque ad tempus illud quo Autumnales solent invadere; quæ tempestas, cum hujus morbi genio sit admodum contraria, eundem continenter extinguit; ægro interim frequenti Paroxysmorum reduplicatione, & duratione longiore ita penè confecto, ut in extremis versari videatur; quæ nihilominus (quatenus mihi hætenus observare licuit) semper est eluctatus. Neque in convalescentibus ab hoc morbo mihi adhuc subiit videre gravissima illa symptomata, quæ, ut infra dicetur, Intermittentes Autumnales diuturniores sequuntur; *Lethalem* intelligo *tonsillarum inflammationem*, *ventrem induratum*, *tumores Hydropicos*, &c. Plus semel tamen adverti ægros à morbi diurnitate & Paroxysmorum ingeminatione (accedentibus ad malorum cumulum evacuationibus repetitis) ad summan debilitatem redactos, ubi primùm ceperint convalescere, in *Maniam* incidisse, quæ pari cum illo passu recessit, quo eorundem vires de novo redintegrabantur.

Intermittentes verò Autumnales longè aliter se habent. Primo enim *Tertiana*, licet quibus annis Epidemica non est, & sanos invadit, citò nonnunquam se proripit, neque pluribus stipatur Symptomatis,

tis, quàm quæ Verno tempore contingere solent Tertianæ, ubi tamen Epidemicè grassatur, & ætate provectiores, aut pravo corporis habitu præditos ferit, haud vacat periculo; quinetiam ad menses duos vel tres, fortè etiam in sequuturum usque Ver tyrannidem exercet. Deinde *Quartana* & periculosiores sunt, & obstinatior longè quàm sunt illæ de quibus ultimò diximus: Ubi enim natu grandiores impetunt, eosdem paucis adhuc Paroxyfms multatos quandoque jugulant; quo in casu æger tempore *exhorrescentiæ*, ineunteque adeò Paroxyfmo, ut plurimum moritur, quod jam dictum. Quod si æger in senectutis tantum fuerit confinio; nec-dum ejus limen prætergressus, licèt non in eodem versetur discrimine ne inter Paroxyfmos primò lacescentes luce privetur, haud tamen facilè à Febre hac elabetur, nisi vertente anno, appetenteque illo tempore quo primo corripiebatur. Nonnunquam etiam *hæret lateri lethalis arundo*, nec nisi à morte, languescenti decutitur. Quartana interim Typum subinde variat, plurimæ etiam parit Symptomata, *Scorbutum* v. gr. *Ventrem induratum*, *Hydropem*, &c. Juniores verò terendo huic morbo pares sunt, à quo nonnunquam circa *Solstitium Brumale* liberantur, frequentius tamen non nisi adveniente Verno *Æquinoctio*, vel etiam Autumno insequenti, ubi sci. venæ-sectionem aut Catharsin admiserint. Sæpe non sine stupore sum intuitus, Infantes tenellos cum hoc morbo per totos menses sex commissos, nec oppressos tamen, sed de eodem, *Herculis* instar pueri, in cunis triumphantes.

Hic notandum, quòd cujuscunque demum ætatis aut temperamenti fuerit, is qui Quartanâ corripitur, si quolibet alio vitæ tempore (vel etiam ab hoc remotissimo) eadem semel laboraverit, non diu admodum eum secundâ hâc vice fatigabit morbus, sed post paucos aliquot Paroxyfmos sponte suâ solvetur, quod scitû dignum erat.

INTERMITTENTIUM VERNALIUM
CURATIO.

Intermittentium autem *Vernalium* curationem quod spectat, licet illas suo semper arbitrio permittendas existimaverim, & nihil prorsus movendum, cum nemo quisquam, quod sciam, earum unquam operâ satis concesserit; atque ex adverso, qui illas abigere satagerunt, remediis præsertim evacuantibus, id tantum egerint, ut morbus inde confirmatior pertinacius obfisteret, si tamen importuna ægri impatientia medici opem obnixè efflagitet, *Intermittentes Vernales* variis modis, & quidem cum optato exitu aggredi licet, uti mihi non infrequenti observatione abundè constitit.

Nonnunquam *Emeticum* tempestivè propinatum, ut nempe ante *Paroxysmum* negotio suo defungi possit, sælicissimè successit; præsertim si quantitatem mediocrem Syr. de Metonio vel cujusvis Narcotici post finitam Emetici operationem, exhibueris immediate ante *Paroxysmi* insultum.

Est ubi sanitatem videas restitutam per diaphoretica, quæ sudorem in *Paroxysmi* solutione obortum promoveant, ægro interim optimè stragulis cooperito, id quod tantopere ac tamdiu faciendum est, quamdiu vires ægri patiuntur. Atque hoc in Veris *Intermittentibus*, præcipuè *Quotidianis*, sæpe obtinuit: humoribus enim in hac tempestate non admodum crassis existentibus, solutio aliàs imperfecta futura, in perfectam adolescit, quod quidem in Autumno nunquam accidit.

Quid quod Clysteris in diebus intermittentibus per triduum vel quatrimum adhibiti beneficio, *Tertianas* aliquando curaverim.

Interim, si ob Phlebotomiam, liberiori manu celebratam, quò tempestas ipsa parùm cautos facile inclinat; vel ob ægri debilitatem antedecedaneam, spiritus

tus illi qui subito ad despumationem se accingerent, pauperiores facti minus valeant; accidere potest, ut hujusmodi Febres Vernales, auxiliis quibuscunque frustra tentatis, Autumnalium diuturnitatem æmulentur. Sed sanè non solent illæ eousque durare; quippe quæ vel sponte suâ desinant, vel leviori remediorum ope facile in fugam vertantur.

INTERMITTENTES AUTUMNALES.

Intermittentes autem Autumnales non tam levi operâ se amoveri patiuntur. De illis igitur nonnulla mihi dicenda sunt. Si Autumnalis Constitutio fuerit Epidemica, circa Junium ad ultimum solent invadere. Sin minus, *Augustum* præstolantur & *Septembris initium*; in subsequētib; verò mensibus rariùs occurrunt.

Cum earum ingens aliquod agmen simul invaserit, observare licebit earum Paroxysmos plerunque unâ eâdemque diei horâ contingere, accessionibus nunc prævertentibus, nunc postponentibus, simili planè modo, atque eodem tenore, nisi quod accidere queat ut ordo ille medicamentis adhibitis, quæ retardandi vel præcipitandi vi pollent, in quibusdam corporibus immutetur vel pervertatur.

Observandum est etiam quòd in principio Februm Intermittentium (Epidemicarum præcipuè quæ Autumno contingunt) haud ita in proclivi est Typum sub primis Invasionis diebus ritè distinguere, quandoquidem Febre continuâ adscitâ primùm adoriuntur, neque facile est aliquandiu, nisi diligenter adverteris animum, quicquam aliud præter aliqualem morbi remissionem deprehendere, quæ tamen paulatim in perfectam definit Intermiſſionem, & Typum anni tempestati aptè respondentem.

Typorum ratione vel Tertianæ sunt vel Quartanæ. Arque de Quartanis quidem illud merito affirmari potest, eas genuinam esse Autumnis sobolem. Utræque profecto ea affinitate inter se connexæ sunt, & sæpe numero

numero vices permutare, saltem ad tempus, deprehendantur, mox fortassis ad pristinum genium redituræ. Sed Tertianæ Vernales, Quartanarum typos nunquam induunt, cùm toto (ut ita dicam) cœlo à se invicem distinguantur. Neque porro observavi unquam, hac tempestate, Quotidianam contigisse, nisi quis Tertianam duplicem, vel triplicem Quartanam hoc nomine censuerit ἀκυρῶς appellandam.

Has autem Febres intermittentes eo ferè modo suam originem nancisci arbitror, quem nunc summatim attingemus, nempe anno surgente atque progressu, sanguis etiam pro rata proportionem exaltatur (haud secus ac vegetabilia quævis augmentis atque declinationibus suis anni cursum referunt) donec ad ἀκμὴν suam ultimumque vigorem pervenerit; hinc parallelis motibus cum tempestatibus anni pergens, eo declinante relaxari tandem & ipse incipit, ac tum præcipuè cùm ab accidentali aliqua causâ promotus fuerit, putà sanguinis immodicâ jacturâ, frigore admissio, cibis crudis atque excrementitiis, balneorum usu intempestivo, aliisque non paucis. Jam verò sanguis in hoc decidentis statu constitutus, impressioni morificæ cuicunque obnoxius est, quam in illum faciet quælibet aëris constitutio, quæ hoc tempore dictis Intermittentibus est Epidemica. Atque huc spectat ebullitio mox inducta, quâ liquorem sanguineum quandoque valde de generem corripiente, Febris inde oriunda mali moris esse solet, & malignis atque horrendis symptomatibus plenissima. Illud utcunque accidit ut sanguis spiritibus suis magnam partem exutus, & ab æstate præcedenti plurimum adustus, ebullitione suâ non nisi tardissimis motibus defungatur, suæque despumationi longissimam periodum postulet.

Jam verò ut manifestum evadat quàm difficulter hæc Febres (Autumnales putà) curationem admittant, hoc

hoc loco perpendendum est, Continuarum hujus tempestatis, atque intermittentium discrimen in eo maximè versari, quòd *Continuæ* conceptam semel effervescentiam *συνεχῶς* unoque tenore perficiant, *Intermittentes* autem partitis vicibus ac diversis temporibus eàdem defungantur. Interim in utrisque fermentatione naturæ ductu peragitur spatium horarum 336 aut circiter, neque enim citiùs aut tardiùs massa sanguinea in humano corpore ordinariò repurgatur, si negotium naturæ permiseris; haud secus ac pomatium suam, vinum atque cerevisia suam, ac peculiarem habet periodum quâ depurentur. Quamvis autem in Febribus intermittentibus sanguis nonnunquam (ut in Quartana contingit) sex mensium spatium despumationem suam molitur, ac tandem perficiat; non tamen (si ritè calculum ponas) plus temporis in eadem absolvenda impenditur, quàm quod in continuis impendi naturaliter solet; quatuordecim enim *μυρία* sive dies naturales efficiunt horas 336;tribuendo nempe horas quinque cum dimidia cuilibet Paroxysmo Quartanarum, habebis in Quartana valorem 14 dierum h. e. horas 336. Jam si quis dixerit quartanam, verbi causâ, (eadem enim reliquarum intermittentium ratio subintelligenda est) ultra sex mensium spatium aliquando excurrere, antequam periodum suam absolvat; respondeo idem etiam non rarò in continuis Febribus spectari, quæ sæpe ultra dies quatuordecim protrahuntur: in utroque nimirum casu si effervescentiam (præsertim circa Febrium finem) ritè atque ordinè decurrere, ac sustineri vegetam curaveris, despumatio intra prædicti temporis spatium, hoc est quatuordecim dierum, vel 336 horarum peragetur: quòd si verò effervescentiam illam, seu fermentationem refrigerantium medicamentorum aut Clysterum usu tunc temporis (scilicet versus Febrium declinationem) importunè

inhibueris, & quasi frænum illi injeceris, mirum non est si in longum evagentur, ordine quippe naturæ perturbato. Namque hoc modo relaxatur quodammodo sanguinis humani tonus, unde se ad despumationem accingere cum effectu nequit. Imo verò in corporibus debilibus & effætis idem aliquando vel sponte accidit, nisi cardiacorum ope naturam in illis languentem adjuveris, quo sanguini despumando par sit.

Verùm illud hîc jam porro notandum arbitror, ea quæ de fermentationis spatio atque continuatione supra tradidimus, de illis solummodo Febribus intelligenda esse, quæ statam quandam naturam, atque habitum nactæ sunt. Sciendum enim est, neque me præterit, Febres quasdam esse, tum continuas, tum intermittentes, quæ transeuntis & incerti genii sunt, neque in suis effervescentiis ad destinatam periodum pertingunt. Hujus generis sunt quæ à levi aliquâ offensâ ex sex rerum non naturalium quas appellant, ut cibi, potûs, aëris, & his similium, abusu, nonnunquam ortum ducunt; his enim morbis correpti subito sæpe convalescant. Idem etiam in adolescentulis, sanguine puro, ac multis spiritibus referto præditis, aliquando accidit: nimirum Febres illorum spirituosa quâdam ac nimis tenui, volucrique materiâ nixæ, fermentationes suas citiùs perficiunt, ac celeri gradu spatia sua emensæ, evanescent. Ad fermentationem enim illud primò requiritur, ut materia fermentescibilis, sive illa sanguis sit, sive vinum aut alius aliquis liquor quilibet, eâ tenacitate & viscositate polleat, ut spiritus implexos, atque irretitos eatenus detinere valeat, ut in liquoris massa moveri atque agitari possint, eodem ferè modo, quo aves visco captæ, aut muscæ atque apiculæ melle detentæ, motitare quidem, & murmura sua peragere possunt, avolare interim non valentes. Neque tamen, (ut obiter illud

lud dicam) eam tenacitatem obtinere debent liquores memorati, ut spiritus prorsus obruant opprimantque, adeò ut non omnino moveantur.

His jactis fundamentis (quæ quidem nescio an aliis, mihi certè ratione non contemnendâ niti videntur) mirum non erit, si illis non aliam medendi methodum superstruam, quàm quæ in Febribus continuis ad deîpumationis debitum opus ritè perficiendum, adhibenda videatur: cùm nimirum illæ à continuis nullo discrimine sejungantur, si ordinem spectes quo natura earundem materiam expellere solet, scilicet per effervescentiam certâ periodo comprehensam. Et si quod ad earum speciem, atque naturæ proprietatem attinet, illas & à continuis, & à se invicem plurimum differre non diffitear. Itaque vel methodum, quâ se natura liberare ab hoc morbo solet, cautè, sollicitèque observando indicium sumere oportet, quo fermentationem abortam acceleremus, atque ita ad sanitatem ægros perducamus; vel in ipsam causam specificam penetrando, danda erit opera ut remediis efficacibus, ac specificis morbo obviam eatur. Ab horum alterutro indicationes sumendæ sunt. Ego utramque viam ingressus aliquando fui, atque illæ (uti opinor) verecundiâ profiteri possum, non sine summâ curâ, atque attentione animi indefessâ, sed nondum eam felicitatem adeptus sum, ut Autumnii Febres intermittentes certâ aliquâ praxi, atque medicandi ratione tollere possim, antequam stas illas fermentationes (de quibus suprâ locuti sumus) peregerint, utcunque molestum hoc febricitantibus videatur, qui eousque sanitatem suam expectare inviti coguntur. Revera autem si quis inter mortales reperiatur, qui sive methodo aliquâ certâ, sive remedio specifico adhibito, Febrium harum intermittentium cursum non solùm inhibere, sed etiam omnino abrumpere novit, existimo eum omni

jure teneri, ut humano generi rem illam summopere expetendam patefaciat: quod si non fecerit, ego illum nec boni civis, nec prudentis viri nomen mereri pronunciare ausim; neque enim civis boni est, illud in rem suam vertere, quod toti generi humano tam ingens beneficium apportet; nec viri prudentis, divinâ benedictione semetipsum privare, quam à summa bonitate liceret expectare, si ad publicum bonum promovendum se accingeret. Honoris autem, ac divitiarum longè minor apud probos, ratio habetur, quàm virtutis & sapientiæ.

Quamtumlibet autem fuerit difficile, Intermittentes has Autumnales certò fugare, tradam tamen quicquid ad earundem curationem præ reliquis facere mihi visum est.

INTERMITTENTIUM AUTUMNALIUM C U R A T I O.

Intermittentium Autumnalium curationem non sine ingenti discrimine per Catharsin tentari, (nisi eo, quem mox dicemus, modo instituatur) præsertim verò per Phlebotomiam, frequenti nimis observatione jam olim didici. Etenim in Tertianis (maximè si ea Constitutio admodum fuerit Epidemica) hac methodo sanandis, nisi Chirurghi gladio eodem ictu quo venam pertundit, ipsam etiam Febrem confodiat, dictæ Febres, etiam in vegetioribus & Athleticè cæterà valentibus, non nisi longo temporis tractu expugnari se patiuntur: In provectionibus autem, diutinum Febris cruciatum tandem etiam mors exceperit, quam præ foribus jam esse haud rarò denunciat lethalis illa Tonsillarum inflammatio, cujus fecimus mentionem. Adde quòd Venæ-sectio alia etiam symptomata illa maturiùs accersivit, quæ Febres Autumnales Intermittentes in statu declinationis vel comitari diximus, vel à tergo sequi. Quartanariis verò in tantum obest Phlebotomia ut Juvenes qui
à morbo

à morbo aliàs intra sex menses fuissent liberati, per sex adhuc alios ab eodem detineantur: Ætateque pro-
vectiores, qui, nisi sanguinem detraxissent, intra an-
num poterant sanari, morbum etiam ultra statum il-
lud tempus alere periclitantur, ac denique ab eodem
victi succumbere. Quæ de Venæ-sectione jam dixi,
levi operâ ad Catharsin possint transferri, nisi quod
hæc non usque adeò perniciofa sit, nisi crebrò repetita.

Intermittentes Tertianas Autumnales hoc pacto
aggredior. Ægro in lectulo composito, & stragulis
undiquaque cooperto, sudores provoco sero lactis
Cerevisiato, cui Salviæ folia incocta fuere, quatuor
circiter horis ante Paroxyfmi adventum; quibus jam
obortis mox præcipio, ut devoret ꝑ ij. Pilularum
Cochiarum majorum solutarum in ꝑ j. sequentis mi-
sturæ, & Aq. vitæ ꝑ j. Theriac. Andromach. ꝑ iij.
Croc. Angl. ꝑ j. M. stent simul pro usu. Hæc ubi as-
sumpserit, in sudoribus continuò eliciendis persistat,
donec elapsæ fuerint aliquot horæ ab illo tempore quo
Paroxyfmi ingruere debuerat, magnâ cum cautela
se muniens contra illas sudationis interruptiones quas
illi fortè creabunt dejectiones aliquot à medicamento
Cathartico profectæ. Sæpiùs mihi ex animi voto
cessit medicamentum hoc in fugandis Tertianarum
Paroxyfmiis, quàm usu receptum illud ad eun-
dem scopum tendens, Decoctum sc. *Rad. Gentian.*
Summit. Centaur. &c. cum paucâ *Sennæ* atque *Agarici*
quantitate. Cùm enim duos illos contrarios sudandi
ac deijciendi motus eodem tempore excitet, eundem
cum vulgari isto effectum obtinet, ordinatum sc. Pa-
roxyfmi processum confundendo atque interturban-
do; idque efficacius, nec tamen tutò minùs. Atque
hæc sanè methodo Intermittentes Autumnales Ter-
tianas bene multas pepuli; necdum præstantiorem
aliam experiri mihi licuit.

In tertiana duplici, quæ Typum variavit, ob æ-

grum vel evacuationibus vel alio quovis modo debilitatum, sudor pari etiam modo provocandus, & pari temporis intervallo à futura Paroxyfmi invafione, vel medicamento jam laudato (omittantur verò Pilulæ Cochix, cùm nec tutum fit, nec ad rem faciat, Cathartico, jam ab eodem fractas ægri vires ampliùs dejicere, & Paroxyfmi ejusdem ope ingeminatis suppetias ferre) vel diaphoretico alio aliquo *δραστικόν* atque efficaci, quod etiam repeti potest Paroxyfmo genuino proximè subsequenti: In summa ægri debilitate à dicta Paroxyfmi ingeminatione, Electuarium, quod jam sequitur, præcribo:

℞. *Conserv. fl. Borag. Buglos. an. ʒj.*

Conserv. Anthos. ʒß

Cortic. citri condit.

Nucis Mosch. cond.

Theriac. Andromachi an. ʒ iij.

Consec. Alkermes ʒ ij.

M. F. Opiata, de qua capiat ad magnitudinem avellanæ mane & vesperi, superbibendo cochl. 6. sequentis Julepi.

℞. *Aquæ Ulmarie & Theriacalis stillat. an. ʒ iij.*

Syr. Cariophil. ʒj.

M. vel hujus loco Aquam aliquam Epidemicam simplicioreni saccharo dulcoratam exhibeo, Interdicto Enematum usu; ægro Juscula è pullorum carnibus, Avenacea, &c. concedo.

Quartanarum quod attinet Curationem, nemo est, opinor, in hac arte vel mediocriter versatus, qui nesciat quàm parum votis respondeant methodi istæ omnes, quæ huic medicorum opprobrio eluendo hactenus destinantur, si *Corticem Peruvianum* excipiamus, qui tamen inducias sæpiùs impetrat morbo, quàm eundem debellat, cùm postquam ad septimanas duas vel tres delituerit, magno cum ægri emolumento, qui ab illo malè multatus paululum inter-

rim

rim respirat, mōx de novo recrudescens haud segniùs quàm priùs laceffit; atque ut plurimum, quotiescunque demum repetatur illud medicamentum, non nisi longo temporis tractū expugnatur. Referam tamen quicquid de methodo ejusdem exhibendi habeo compertum.

Curandum est ante omnia ne præmaturè nimis hic Cortex ingeratur, ante sc quàm morbus suo se Marte aliquantisper protriverit (nisi collabescerent & jam fractæ ægri vires eundem temporiùs sumendum esse dictaverint) neque enim illud solum est metuendum ne à præproprio ejus usu inefficax iste reddatur, & spem ægri fallat, sed etiam ne de ægri vitâ agatur, si sanguini omni fermentationis nisi se despumanti eam derepente injiciamus remoram. Proximo loco, neque Catharsi, multò minùs Venæ-sectione, subducenda est materiæ Febrilis pars aliqua, quò liberiùs cortex suo fungatur munere: cum enim ab utrâque labefactetur quadantenus œconomia corporis, eò promptiùs certiusque recrudescerent Paroxyismi, evanescente semel pulveris vi. Mihi etiam magis è re fore videtur ut sanguinem dicto medicamine sensim, longioreque à Paroxysmis intervallo, leviter inficiamus, quàm ut uno omnino ictu Paroxysmum jam instantem tentemus confodere; hoc enim pacto & plus temporis remedio conceditur quo suum opus plenius absolvat, & evitatur quicquid id est periculi quod ægro poterit oriri ex subito isto atque intempestivo nimis sufflamine, quo Paroxysmum jam invalescentem atque omni se ope exerentem conamur opprimere. Postremò brevibus istis temporis intervallis repetendus est Pulvis, ut non protinus evanescat prioris dosis virtus, antequam altera exhibeatur: crebrâ enim repetitione istâ *evēgia* tandem recuperabitur, profligato in solidum morbo. His adductis rationibus hanc ego methodum

dum cæteris antepono *Peruviani corticis* ℥j cum *Conserve Rosar. rub.* ℥ij misceatur; æger verò quantitatem Nucis moschatæ majoris mane & serò quotidie devoret diebus à genuino Paroxysmo vacuis, donec confectionem omnem absumpserit. Repetatur porrò ad tres alias vices interjectis semper diebus quatuordecim.

Neque fortè cum minori fructu usurpari poterit cortex hic in Tertianis, quâ Vernis, quâ Autumnalibus, quam in Quartanis adhibetur. Sed ut vera loquamur, nec Artem *ἀπὸρροῦσως* ostentemus; Si harum Februm alterutrâ correptus æger vel infans sit, vel ætate floreat, convenit omnino (quantum ego hætenus edoctus sum) nihil medicamentorum quorumvis ope, aut aëris, ac diætæ mutatione moliri: Nihil enim hinc mali natum hucusque intellexi, si modò totam rem naturæ permiserim. Id quod ego non sine admiratione, præcipue in infantulis, sæpe observavi; sanguine namque depuratione suâ defuncto, Febres illæ sponte suâ evanuerunt. Quòd si autem è contrario vel strictiori aliquo regimine utaris, vel medicamenta purgantia subinde adhibeas (adhiberi scilicet solent eo prætextu, ut obstructions expediantur, atque humores in primis viis stabulantes exturbentur) vel si, quod præcipuum est, in constitutione Epidemica Venæ-sectio celebretur, fiet ut morbus in longissimum tempus procurrat; atque interim ut ægri mille symptomatis, iisque periculosissimis exponantur.

Si verò febricitantes provectioris ætatis sint, ex utroque morbo (Tertianas dico Autumnales, ac Quartanas) non solum diuturnitatis, verùm etiam à plius mortis grave periculum imminet.

Hic itaque Medicum illud agere oportet, si neque cortice *Peruviano*, nec aliâ quâvis methodo morbum submovere valuerit, ut naturæ saltem suppetias ferat, eamque

eamque illis adminiculis sublevet quibus ad negotium suum peragendum opus habuerit. Certè enim in effætis corporibus, nisi fermentatio cardiacorum & corroborantis diætæ, ut vini *absynthitis* ac id genus similium, beneficio sustineatur, illud accidet ut ægri incertis atque frustraneis Paroxysmis divexati debilitentur, atque morbus eousque duret, donec languida priùs natura, Paroxysmo aliquo graviore correpta, ad ebullitionis tempus pertingere non possit, adeoque in ipso exhorrescentiæ tempore diem suum obeant ægroti. Atque hoc in senibus non rarò usu venit, qui longâ Catharticorum serie debilitati fuerunt, imò, ut aliquando visum est, in ipso vel primorum Paroxysmorum rigore, penitùs defecerunt, cùm exhibito cardiaco satis forrè saltèm ad tempus aliquod sustineri potuissent.

Cùm sanguis tempus illud exegerit quod ad despumationem suam perficiendam requiritur, necessarium est ut provectioris ætatis ægri, eodem ipso tempore, vel paulo antea, insignem aliquam aëris mutationem subeant, sive (quod potius optandum esset) in calidiorem aliquam regionem commigrando, sive mutando saltem locum in quo primùm hoc morbo correpti sunt. Mirum sane est quantum valeat hæc aëris mutatio ad morbum hunc prorsus abigendum. Interim ut ante hunc temporis articulum aër mutetur, non tantum non necessarium est ad sanitatem ex hoc morbo restituendam, sed & minùs convenit. Etiam si enim quis in regionem quantumcunque Australem & calidam migraverit, sanguis tamen ejus in morbido hoc motu semel constitutus, depurationem suam ut peragat necesse est, quod quidem beneficii frustra expectabitur ab inusitato novoque aëre, priusquam procedente atque adulto jam sanguinis motu, sanitatis recuperandæ capax fuerit. Insignis ergo illa aëris mutatio tum demum adeunda est,
cum

cùm primùm æger à Paroxyfmo liberari poteft : Exempli caufâ. In Quartana quæ primùm in Autumno invafit, non citiùs aër mutandus eft, quàm circa Februarii initium. Interim fi æger mutare locum vel nolit, vel commodè nequeat, oportebit ut hoc ipfius temporis articulo, forti aliquo medicamento utatur, cujus eæ fint vires, ut uno quafi icû languefcentem illam depurationem potenter promoveat, & fi fieri poterit perficiat. Ad hanc rem confulerem ego, ut Electuarii de Ovo, vel Theriacæ Andromachi fefquidrachma in aquæ Cœleftis, vel aquæ Vitæ communis unciis duabus diffoluta exhibeatur. Id quòd à me, cum fuccelfu non infelici, in morborum hujufmodi declinatione factum eft. Licet agnofcam calidiora hæc citiùs exhibita vel morbum duplicare, vel in Febrim continuam permutare, quòd ab aliis jamdudum obfervatum eft. Idem in juvenibus hoc morbo detentis fieri poteft, cautelâ adhibitâ. Ut autem in puerili ætate idem fiat, non tantùm non convenit, verùm etiam periculo non vacare dudum obfervavi.

Priusquam huic argumento claufulam addamus illud monendum venit. Ea quæ de Februm AutumNALIUM intermittentium duratione, atque de tempore ad fanguinis defpumationem requifito, jam dicta funt, ita intelligenda effe, ut nos folum illud nunc fpectemus quòd Natura vulgaribus atque ufitatis tantum medicamentis fuffulta, præftare foleat. Nequaquam enim eo confilio de his rebus ita locuti fumus, ac fi doctos ac folertes Medicos depondere animum velimus, atque vel de melioribus medendi rationibus excogitandis, vel nobilioribus remediis inveniendis fperem totam abjicere, quorum ope hujufmodi morborum fanationem accelerent; tantum enim ego profectò ab hoc propofito abfum, ut non desperem vel à meipfo tale quidpiam five methodi, five remedii aliquando repertum iri.

Sub.

Sublato morbo æger sedulò purgandus est; incredibile enim dictu quanta morborum vis ex purgationis defectu post Febres Autumnales subnascatur. Miror autem hoc à Medicis minùs caveri, minùs etiam admoneri. Quandocunque enim horum morborum alterutrum paulò provectioris ætatis hominibus accidisse vidi, atque purgationem etiam omissam, certò prædicere potui periculosum aliquem morbum eosdem postea adoriturum, de quo tamen illi nondum somniaverant quasi perfectè jam sanati.

Omnino interim cavendum est, ne purgetur æger nisi morbo penitus depulso. Quamvis enim partes Naturales illuvie istâ quam in illas congeffit Febris, hoc pacto quadantenùs sublevari videantur, nova tamen materia derepente succrescet, Febre sc. à Cathartici impetu atque humorum agitatione jam revocatâ, eandem suppeditante; ac proinde id tantùm à Purgatione lucri fecerimus, ut morbus contumacior evadat. Quotidiana id nos docent eorum exempla, qui in morbi *ἄρξιν*, ut *Theoria* isti morem gerant quæ in tollendis obstructionibus, & evacuando humore melancholico, qui mali fons & origo vulgò habetur, Curationis spem omnem ponit, repetitis purgationibus miserè plectuntur; quibus sanè quicquid id demum est humorum quod à corpore divellitur, atque eliminatur, compertissimum est nobis Febrem altiores exinde radices agere, & pertinaciùs stationem suam tueri, quam si non fuerit proritata. Quapropter religio mihi est Catharticum propinare ante tempus illud, quo non tantùm Paroxyismi perceptibiles, sed etiam alteratio ista qualis qualis ea fuerit, quæ diebus illis in quos Paroxyismus incidere debuerat, persentiscitur, omnino evanuerint, atque unus insuper mensis fuerit elapsus: quo quidem effluxo Potione in aliquam ex Lenitivis vulgaribus præscribo, atque eandem semel in septimanâ ad menses duos tresve subsequentes

tes repetendam impero; addito etiam singulis vicibus Hauſtulo aliquo Paregorico, horâ ſomni aſſumendo, finitâ jam medicamenti operatione; ut nempe Paroxyſmo ſede novo ingerendi anſam præſcindamus, quam aliter fortè arriperet ex occasione tumultûs atque organi, quos vel miſſima excitant Cathartica.

Purgationibus inſtituendis idcirco ſpatia iſta ampla interpono, ut ſc. æger à recidivæ metu liberetur, quæ quidem à nimis crebrâ & confertim repetita ſanguinis atque humorum exagitatione, de facili poterat induci. At cùm jam iſta res vacet periculo, Apozema ſequens frequenter uſurpari poterit.

℞. Rad. Rhabarb. Monachor. ℥ ij.

Rad. Aſparag. Bruſci, Petroſel. & Polypod. quer.
an. ℥ j.

Cortic. Median. fraxini, & Tamarifci an. ℥ ſ

Fol. Agrimon. Ceterach. & capill. Ven. an. M. j.

Sennæ mund. ℥ jſ (irrorat. ℥ iij. vini albi)

Epitbimi ℥ ſ

Agarici troch. ℥ ij.

Sem. feniculi ꝑ iij.

Coq. in aqua fontana ad ℔ jſ ſub finem adde ſucci
aurantiorum ℥ iij. In colaturâ diſſolve Syr.

Cichor. cum Rheo, & Magiſtral. ad melan-
choliâ an. ℥ jſ

F. Apozema, de quo capiat ℔ ſ ſingulis matutinis per triduum, & repetatur quoties opus fuerit.

Ut tandem *Symptomata* illa memoremus, quæ Febres Intermittentes in declinationis ſtatu comitantur, obſervandum eſt, Vernarum pauciſſima eſſe, ſi ad illa comparentur quæ Autumnalibus accidunt, tum quia non ita diu hærent iſtæ, tum etiam quia in humoribus non uſque adeo terrenis, & minùs etiam malignis fundantur.

HYDROPS.

Primum hîc sibi locum vendicat, subinde occurrens Hydrops; unde primò quidem Crura intumescunt, deinde etiam venter; qui exinde nascitur quòd sc. sanguis crebris illis fermentationibus, quas peperit morbi diuturnitas (præcipuè in natu grandioribus) plures Spirituum manipulos prodegit, unde summâ eorundem inopiâ jam laborans, succos cum alimentis ingestos non amplius valet assimilare, quorum cruda adhuc indigestaque moles in crura tandem deponitur, atque his jam distentis, neque ulterius quicquam admittentibus, in ventrem etiam unde verus Hydrops formatur. Rarò autem juvenes obfidet hæc malorum Ilias, nisi Catharticis per Febris decursum, sæpenumerò iteratis, eandem inconsultò nimis sibi accersiverint.

Verùm Hydrops ex causa memorata superveniens aperientium & catharticorum usu facillè sanatur, si modo recens fuerit. Neque mihi molestum est, quoties hunc natum morbum audio atque intelligo, nempe de rei exitu omnia bona tunc temporis animo concipiens: Nonnullos enim usu Apozematis jam præscripti, *vel* sine admittione Hydripi magis appropriatorum, perfanavi.

Veruntamen observavi, frustra esse, si quis Hydropem ex Febre intermittenti natum, medicamentis purgantibus tollere conetur, Febre illâ adhuc durante: Febris enim hoc pacto radices profundius agere deprehendetur, non autem amovebitur Hydrops; expectandum itaque donec Febris exulet, ac tum demum negotium prosperè suscipiendum.

Verum enimverò si tam importunè atque acriter instet symptoma hoc, ut ejus curatio non eo usque videatur differenda donec Febris recessus Catharticorum usum permittat, aggredienda omnino illa est Infusionibus *rad. Raphani rustici, fol. Absynthii, bac-*
G *carum*

carum Juniperi, Cinerum Genistæ, &c. in vino factis, quæ non solum huic symptomati obsistunt, effoetas sanguinis vires de novo instaurando, sed naturæ etiam de morbo jam triumphaturæ temporè subveniunt.

RACHITIS.

Infantes autem post Febres Autumnales tum Continuas, tum Intermittentes, Hectici aliquando fiunt. Ventres eorum inflati, tumentes, ac duri evadunt; sæpe etiam tussis, aliaque tabidorum symptomata subnascuntur, quæ *Rachitidem* planè mentiantur. Hos ego sequenti modo tractandos consulo. Paratur potio Cathartica quam in Febrium continuarum fine assumendam præscripsi. Hujus capiat infantulus Cochl. j. vel ij. plus minus pro ætate, mane per 9 dies, uno atque altero die, si opus fuerit, intermisso. Interim verò purgatio ita moderari debet ac regi, dosim vel augendo vel minuendo, ut ultra 5 vel 6 sedes singulis diebus non procedat. Post finitam catharsin totus venter inungatur linimento aliquo aperitivo per aliquot dies. Sequenti uti soleo.

℞. Ol. lilior. & tamarisci an. ℥ ij.

Succi rad. brionie & apii an. ℥ j.

Bulliant ad succorum consumptionem, addendo unguenti de althæâ & butiri insulsi an. ℥ j.

Gummi ammoniaci in aceto soluti ℥ ss

Ceræ flavæ q. s.

F. linimentum.

Sanè quamplurimi infantes, etiam verâ Rachitide laborantes, hâc methodo à me liberati fuerunt.

Veruntamen (ut antè monuimus) cavendum sedulo ne purgationem aggrediamur, nisi Febre jam perfectè fugatâ; licèt enim hoc pacto humoris in partes naturales amandati portio quædam evacuari non sine causâ videri possit, nihilominus ab ipsa Febre nova subinde pravæ materiæ copia suggeretur, quæ non
solum

solum purgationem reddet frustraneam, verum & ipsum morbum diuturniorem præstabit, ob rationes antea memoratas.

Observatu non indignum est, quod cum Febres Autumnales teneram ætatem diu cruciarent, nulla spes sit easdem abigendi, donec abdominis regio, circa lienem præcipuè, indurari atque tumefieri occæperit; iisdem enim gradibus quibus hoc symptoma supervenerit, Febris etiam fugam meditatur. Neque fortè ex meliori aliquo prognostico morbum hunc brevi abiturum dixeris, quam si sedulâ animadversione suboriri hoc symptoma perspexeris. Idem porro in crurum tumoribus obtinet, qui in adultis aliquando spectantur.

Ventris tumor qui Infantibus accidit post has Febres, quibus annis æris constitutio Intermittentibus Autumnalibus progignendis Epidemicè determinatur, tangentis digitum haud aliter ferit, ac si materiam aliquam continerent viscera in Scirrhum induratum; cum qui aliis annis, simili licet *αεφάσδ*, contingit, tactum ita afficit, ceu Tensio tantum foret Hypochondriorum à subjectis flatibus. Hinc, nisi annis quibus Intermittentes Autumnales prædominium habent, veræ Rachitides rariùs occurrunt, quod observatu dignum.

Tonfillarum dolor & inflammatio post Febres sive Continuas, sive Intermittentes, cum deglutiendi primùm difficultate & molestiâ, supervenientibus deinceps raucedine, oculis cavis, & Hippocraticâ facie, mortem certò imminentem præmonstrant, intercissâ planè omni redintegrandæ sanitatis spe. Fune-
sto huic symptomati producendo evacuationes justo copiosiores in ægris vi morbi jam ferè attritis, longiori Febris moræ sociam operam ut plurimum commodasse observavi.

MANIÆ SPECIES QUÆDAM.

Multa alia sunt accidentia quæ morbos hosce consequi solent ob purgationem vel non omnino, vel non ritè celebratam, quibus in præsentiarum enumerandis superfedebimus, cum curationis eadem ferè ratio sit utrobique, nempe sedimenti ab effervescentia præcedaneâ depositi repurgatio, quippe quod suâ morâ malis hujusmodi materiam præbuerit. Quanquam licet hîc loci non contemnendum symptomatis genus referre, quod non tantum purgationibus & evacuationibus aliis quibuscunque, Venæsectioni præsertim, cedere dedignatur, verum & ab illis vires sibi acquirit. Illud autem peculiaris quædam est ac sui generis *Mania* Intermittentes diuturniores (Quartanas præcipuè) nonnunquam excipiens, quæ communem medicandi rationem aspernatur, & post evacuationes fortiores adhibitas in miseram quandam stultitiam degenerans, non nisi cum ipsa ægrorum vitâ terminatur. Miratusque sæpenumerò sum nullam hujus rei mentionem ab Autoribus factam fuisse, cum non rarò accidisse viderim. Cum reliquæ Amentię species copiosis evacuationibus, & Venæsectione, & Catharsi ut plurimum persanentur, hæc neutram potest ferre. Sed cum jam æger in sanitatis limine est, si *vel* Enema ex lacte saccharato semel injeceris, statim de novo recrudescet malum. Et si reiteratis Purgationibus, venæsectioneque contranitamur, ejusmodi evacuationes morbi quidem ferociam possunt domare, ægrum verò certissimè non tantum Fatuum, sed & incurabilem omnino reddent. Quod quidem nemo mirabitur, qui secum reputaverit, alteram Amentię speciem à nimis exaltata & vivida sanguinis crasi produci; hanc verò ab ejusdem debilitate, & ut ita dicam, vapiditate à diutina Fermentatione quam invexit Febris, quâ mediante Spiritus functionibus Animalibus obeundis impares planè sunt.

Huic

Huic malo ad hunc modum mederi soleo. Ægro ter in die Cardiacum aliquod è Generosioribus exhibeo dosi paulo liberaliori, e. g. *Theriacam Andromachi*; *Elect. de ovo. pulverem Comitissæ. pul. Gualteri Raughleigh*, vel similem in *Aq. Epidemica*, *Theriaca-li*, vel aliâ. Possunt etiam in aliâ quavis formâ exhiberi Cardiacæ medicamenta. Æger interim victu quidem moderato, Analeptico tamen, & Potu generosiore reficiendus est, foras ne exeat, in lecto se diu multumque contineat. Alvus sub hoc regimine iusto erit astrictior, unde ut etiam à calidorum medicamentorum usu à Febre quis sibi metuat, sed vano prorsus timore; cum spiritus antecedente morbo penè exhausti novum deinceps non valeant accendere. Post aliquot septimanas paulatim in melius proficiet, quo tempore omitti possunt Cardiacæ ad dies pauculos, Diæta verò Analeptica jugiter instituenda, & post brevem intermissionem repetendus est denuò Cardiacorum usus, atque in eo persistendum donec integrâ sanitate fruatur.

Dicta methodus maniam etiam quæ has Febres minimè excepit, quandoque sanavit, frigidiori sc. atque infirmiori temperamento præditis. Anno nuper elapso *Sarisburyam* accersabar, ut cum Medico erudito & sagaci, mihiq; conjunctissimo, Domino Doctore *Thomas* tæminæ nobili consulerem, cui imaginatio haud parùm fuit læsa. Adhibitis, etiam cum jam prægnans esset, remediis modò dictis, ad sanam omnino mentem rediit.

Febris Continua atque *Intermittentes* quas supra descripsimus, soli fermè erant morbi Epidemici, qui durante illâ Constitutione quæ per annos 61, 62, 63, 64. regnabat, emicuisse: quot retro annis eum obtinuerant principatum non habeo dicere; id certò scio, quòd ab anno 64. ad hunc usque quo hæc edimus, rarissimæ omninò Londini comparuere.

Dicendum mihi etiam erat de *variolis*, quales nam scilicet erant istæ quæ tum contingebant, respectu habito ad Constitutionem illam; quandoquidem (ut jam subindicavi) vario admodum se habent modo pro variâ Constitutione quâ incessunt: sed cum non satis attentè per id temporis animum ad eas adjecerim, missas jam facio: id tantum tradam illis peculiare, quòd sc. iis annis labentibus, sub initio Maii confertissimæ invadebant, supervenienti verò Epidemicorum Autumnalium cohorti (Febrem volo Continuum, atque Intermittentes) locum dare solebant. In pustularum summitate foveolæ quædam ad instar capitum acicularum minorum plerumque subsidebant; atque in *discreto* genere æger octavo maxumè die periclitabatur, quo tempore, abrupto, derepente, quo hucusque dimanaverat, sive sudore, sive madore, externa exarescebant, nec revocari poterat sudor Cardiacis quibuscunque; æger phrenitide, atque anxietate insigni corripiebatur, cum magno dolore & ægritudine, urinam frequenter, at in parvâ quantitate, reddebat, ac intra paucas horas de magnâ spe decidens, ad plures migrabat.

SECTIO SECUNDA.

CAPUT. I.

*Constitutio Epidemica Annorum 1665.
& 1666. Londini.*

PRægressâ Hyeme frigidissimâ, & sicco gelu in veris usque tempora indefinenter perdurante, cùm ex improvîso solveretur, sine sc. *Martii*, ineunteque, ex Anglorum Computo, Anno 1665. *Peripneumonia*, *Pleuritides*, *Anginæ*, alique id genus morbi Inflammatorii magnam derepente stragem edebant: quo ipso tempore caput etiam extulit *Febris* quædam *Continua Epidemica*, à *Febrium Continuarum* genio, quæ præcedenti Constitutione vigebant, longè diversa; quarum vix ullæ eâ anni tempestate solebant invadere. Dolor Capitis quàm in priore illâ intensior, & vomituritiones adhuc magis immanes ad hanc Febrem accedebant, in plerisque *Diarrhœa*, quam priùs diximus assumpto Emetico præcaveri potuisse, jam ab eodem provocabatur, nec tamen cessabat Vomituritio. Externa hîc pariter ac in *Febribus Constitutionis* præcedentis sicca reperiabantur, attamen, præmissâ maximè *Venæsectione*, æger in sudorem solvi poterat, quo provocato leviora mox Symptomata; atque hoc nullo non morbi tempore fieri potuit, cùm in Febre prægressâ nec tutò ante diem 13 vel 14 id tentaveris, nec facîle voti fueris compos. Sanguis sæpe *Pleuriticorum*, & *Rheumatismo* laborantium sanguinem colore referebat, non verò usque adeo *Galatinâ* illâ albescente quâ

illorum sanguis prætexitur. Hæc primò erant Phænomena hujus morbi *Διαιρωςινὰ*, Anno verò surgente ipsa *Pestis* irrupit magno symptomatum Pathognomicorum numero stipata, *Carbunculis*, viz. *Bubonibus*, &c. Hæc indies magis ac magis invalescens, circiter Æquinoctium Autumnale *ἀκμήν* attigit, quo jam instante, unius septimanæ decursu octo plùs minùs hominum millia delevit; à quo tempore receptui canere cœpit, & urgente Brumali Frigore tantùm non evanuit, nisi quod sparsim unum atque alterum hinc inde feriret per omnem hyemem, & insequentis veris exordium; quo appetente & ipsa omnino est deleta; mansit tamen *Febris*, quamvis non ita Epidemica, excurrente integro anno sequente, imò ad Ver usque ortum Anni 1667. De his nonnulla hic subnectam.

C A P. II.

Febris Pestilentialis & Pestis.

IN superioribus obiter admonui è febribus nonnullas in malignarum classe vulgò reponi, cùm indomita symptomatum sævitia, quæ huic opinioni patrocinari videtur, non à venenosâ morbi indole sed à therapeiâ perperam administratâ proficiscatur. Nam cùm ad morbi solutionem à naturâ destinatam haud satis attenditur, sed alia medendi ratio temerè instituitur, hinc perturbatâ totius corporis œconomiâ, ac omnibus fusque deque conversis, non modo tristissima rerum facies ultra consuetum morbi morem inducitur, verùm morbus jam à seipso alius, etiam anomalis accidentibus velut alienigenarum satellitio stipatur. Atqui *Febris verè maligna* non est omnium dierum morbus, utpote quæ ab aliis Febrium speciebus,

bus, ob symptomatum anomaliam eâ nomenclaturâ utcunque insignitis, totâ suâ ideâ ac ingenio diffideat. Reverâ enim cum ipsissimâ Peste, specie convenit, nec ab eâ nisi ob gradum remissiorem discriminatur. Quocirca utriusque affectûs ortum ac curationem in eodem capite complectar.

Aëris massæ occultam ejusmodi five crasin five texturam obtingere, quæ diversarum diversis temporibus ægritudinum ansa atque pararia existat, nemini obscurum est, qui modò animadverterit unum eundemque morbum certâ aliquâ tempestate infinitam mortalium vim corripere, ac Epidemicum fieri, aliàs tamen unum alterumve hominem afflixisse contentum, ulterius non grassari. De Variolis, ac imprimis de Peste, hujusce capitis argumento, res est sat superque manifesta.

At verò quæ qualisque sit illa æris dispositio, à qua morbificus hic apparatus promanat, nos pariter ac complura alia, circa quæ vecors ac arrogans Philosophantium turba nugatur, planè ignoramus. Quicquid sit, hoc saltem nomine Dei Opt. Max. clementiam ac bonitatem meritissimo jure veneramur, quod æris constitutiones λοιμώδεις, id est, Pestem malorum omnium immanissimum, ac humano generi maxime internecinum, inferentes, rariùs evenire voluerit, quàm quæ cæteris affectibus minùs exitialibus fuscitandis inserviant. Unde fit quod hunc orbem nostrum *Britannicum* Pestis vix frequentius quàm post annorum circiter quadraginta intervalla, summo pernicipiei vigore, ac totâ furiarum acie adoriatur. Quæ per annos aliquot Pestem insigniorem subsequentes, sparsim occurrunt, pestiferorum funera paulatim imminui, ac evanescere solita, Pestilenti æris diathesi etiamnum ex parte perseveranti, nec dum in aliam salubriorem penitus immutatæ, attribuenda sunt, quippe quæ antegressæ messis duntaxat spicilegia

reputari debeant. A quibus etiam nuperæ luis reliquiis, fit ut Febres quæ anno post graviores Pestem uno aut altero passim grassantur, Pestilentes esse soleant; & licet aliquibus veræ Pestis notis destitutæ, tamen ejusdem naturam ac indolem quamplurimum referant, necnon consimilem medendi rationem sibi vendicent, quemadmodum inferius ostendemus.

Verùm præter istam aëris constitutionem, ceu causam communioem, accedat oportet & alia procatartica, nimirum *μύσους* sive seminii à pestifero aliquo corpore, vel immediatè ac propiore confortio, vel mediatè ac per fomitem aliundè transmissi, susceptio. Hoc enim si instante qualem diximus aëris diathesi fieri contingat, ab exigua primùm scintillâ mox horribile erumpit incendium, ac densatis undique funeribus, universo aëri per istum terræ tractum à Peste, tum laborantium halitibus, tum mortuorum cadaveribus, labes & contagium inducitur; adeo ut ad tristissimæ ægritudinis propagationem jam non ampliùs vel fomite, vel personali confortio opus sit, verùm quemcunque hominem, vel summâ curâ à Peste correptis semotum, ipse aër cum spiritu intrò subiens per se ac suo Marte inficere valeat, modò ille corpus habeat humoribus ad afflatum excipiendum paratis, refertum.

Quanquam autem hic morbus, cùm duntaxat sporadicus existit, nullo tempestatis discrimine paucos aliquot, tradito quasi per manus contagio, affligat, tamen ubi adest etiam Epidemica aëris constitutio, exoritur circa eam anni partem quæ inter Ver ac æstatem ambigit, utpote quæ ad producendam ægritudinem, cujus essentia in humorum *φλογώσεσι* sive inflammatione, ut postea ostendemus, imprimis consistit, maximè idonea, atque accommodata sit. Porro & sua habet Incrementi ac Declinationis tempora, non secus ac cæteræ rerum naturalium species. Na-

scitur

scitur eo quo diximus tempore, crescente anno adolescit, eodemque vergente collabascit, donec tandem aërem in diathesin huic morbo adversantem, glacialis bruma transmutet.

Quod si tempestatum anni vicissitudines in hunc affectum nihil imperii exercerent, verum seminium Pestilentielle, nullâ aëris mutatione domabile, de alio in alium perpetuâ propagationis serie transmitteretur, fieri non posset, quin ubi in frequentiore aliquam Urbem semel pedem intulisset, continuatâ strage funera usque & usque densaret, donec tandem nemo superesset in quem Pestilentis miasmatis labes impingat. Atqui contrarium sæpe evenisse animadvertum est, numero extinctorum, quos unica mensis *Sextilis* septimana ad aliquot millia extulerat, sub *Novembris* exitum valdè imminuto ac propemodum nullo. Nec tamen diffiteor fieri posse, quod & nonnulli authores factum prodiderunt, ut Pestis aliis etiam anni tempestatibus caput primum exerat; hoc autem rariùs accidit, nec ejusmodi lues in populum admodum debacchatur. Interea, aëris dispositionem, quantumvis *λοιμώδη*, pesti suscitandæ per se imparem esse, vehementer suspicor; quin Pestilentia morbum alicubi semper superstitem aut per fomitem, aut per pestiferi alicujus appulsum, è locis infectis in alios deferri; ibidemque non nisi accendente simul idoneâ aëris diathesi popularem fieri. Aliàs enim non assequor quâ fiat ut in eodem cœli tractu dum unum aliquod oppidum Peste gravissimè affligitur, aliud non longè diffitum, omnem commercii necessitudinem, cum loco contagioso cautè inhibendo, prorsus immune se præstiterit; quemadmodum non ante multos annos Pesti per universam ferè Italiam immaniter grassanti, *Magni Ducis* cura atque prudentia aditum in *Hetruriæ* fines penitus interclusit.

Primus insultus rigorem ac horrorem, quemadmo-

modum & Februm intermittentium accessiones, ferè perpetuum habet comitem. Mox vomitus enormes, dolor circa cordis regionem (ac si torculari premerentur) Febris ardens usitatâ symptomatum *συνδεγμῶν* stipata, indefinenter ægros divexant, donec aut mors ipsa, aut benigna Bubonis vel Parotidis eruptio, quæ materiam morbificam foràs ablegat, eos ab luctuosissimo discrimine liberet. Rariùs quidem accidit, ut citra ullam Febris præensionem ingruat, ac homines de improvviso è medio tollat, maculis purpureis, præsentanei interitus nuntiis, etiam dum in toro versantur erumpentibus. Quæ repentina exanimatio (quod animadversione dignum) nisi in Pestis admodum funestæ exordio vix contingit; remittente ac refractâ jam lue, aut in annis in quibus non existit popularis, nunquam observata est. Fit etiam nonnunquam ut tumores prorumpant, nec Febre nec graviore aliquo symptomate prægresso; quam suspicor rigorem, & horrorem leviusculum, ac minùs perceptibilem semper præcessisse. Quibus autem hoc obtingit, iis integrum est per publicas plateas pro libitu obambulare, ac communia vitæ munia sanorum more, spretâ omni regiminis curâ, obire.

Cæterùm quod ad morbi essentiam spectat, eam enucleatè definire in me non suscipio. Nec fortasse hominibus cordatioribus rem minùs importunam ille facere, videbitur, qui à me postulârit quid hanc aut illam ægritudinis speciem constituat, quam ego etiam facerem, si ab illo idem de *Equo* v. c. inter animalia, vel de *Betonica* inter stirpes vicissim sciscitarer. Nimirum certissimis ubique legibus, ac artificio sibi soli intellecto rerum omnium generationes Natura parens exequitur, quæq; uspiam è causarum gremio in actum ac quasi in lucem educit, eorum essentias, quidditates, ac differentias constitutivas altissimis tenebris obvelat. Hinc unaquæq; morborum non minùs quam

quam animalium aut vegetabilium species, affectiones sibi proprias perpetuas, ac pariter univocas ab essentia sua promanantes, sortita est. Neque interim magnoperè urgebit ista Quæstio, Quî demum morborum medela administrabitur dum causæ ipsorum nos latent? Quandoquidem non causarum, sed methodi convenientis atque experienciâ comprobatæ cognitione, affectuum plurimorum curatio absolvitur. Sed ut ad rem redeamus. Quoniam simularium omnium morborum ortus à qualitatibus vel primarum vel secundarum vitio (quod solum in hac rerum caligine nobis licet) deducere solemus, propè est ut credam Pestem peculiarem ac sui generis Febrim esse, quæ à particularum sanguinis spirituosiorum inflammatione, originem ducit, utpote cujus naturæ subtilissimæ, præ tenuitate suâ, maximè proportionatæ ac adæquatæ videntur. Quod si subtilitate quâ potest maximâ pollet (ut in principio & statu constitutionis Epidemicæ videre est) subito ac quasi ex improvviso calorem nativum dissipat, & ægrum è medio tollit: Cadaveribus interim hujus morbi ferociâ tam subito extinctorum, maculis purpureis undique confectis, atque foedatis; nempe Fibris cruoris præ intestini conflictûs violentiâ dissilientibus, & compage ipsius prorsus dissolutâ. Atque hæc tragœdia præ hujus quasi flammæ subtilitate eximiâ, etiam sine aliquâ sanguinis Febrili ebullitione, vel alterius ægritudinis præfensione, cietur. Secûs quàm ut plurimum accidit ubi causa morbifica minùs subtilis existit & quasi obtusiori telo vitam impetit. Discriminis modus pinguiori exemplo sic adumbretur. Si acus vel quid aliud cuspide graciliori præditum pulvinari supponatur ac vi adigatur, illud, æquè ac ab obtusiore instrumento similiter adacto, in sublime non attollitur, sed perforatur. Verum ejusmodi subitanea extinctio, rariùs occurrit, nec nisi (ut supra innuimus)

mus) circa initium Pestis, vel incrementum. Etenim, ut in aliis Febribus, plerumque rigor atque horror primùm invadit, quem calor mox excipit, & tantisper excurrit, donec particulæ cruoris inflammatae provido naturæ ductu ad Emunctoria amendantur, ac ibidem ad instar phlegmonum communium in pus vertantur. Jam si inflammatio adhuc remissior existat, Febres quas Pestilentes vulgò appellant producere solet; ut in fine pestilentis constitutionis sæpe numero accidit, ac forsitan etiam uno alterove post anno, donec ista Febrium species prorsus dispareat.

Certè, me judice, inflammatione ista quam Latini *Ignem Sacrum* appellant, quandam Pestis imaginem non obscuram intueri licet. Est enim morbus hic apud saniores Medicos, Febris Continua à sanguinis parte tenuiori corruptâ, ac inflammata originem ducens, quâ ut natura se liberet, eam in corporis aliquam partem externam expellit, in qua Tumor, aut potius (cum tumor adeò notabilis sæpe non appareat) Macula rubra, lata, dispersa, quam *Rosam* appellant, oritur. Solvitur autem ista Febris, postquam uno atque altero die ægrum afflixit, criticè per hunc tumorem, & proinde aliquando in glandulis sub alis vel in inguinibus dolor, ut etiam in Peste fieri consuevit. * Et ferè invadit hoc malum ut Pestilentia, cum horrore & insequenti calore Febrili, ita ut qui ipsum ante non sunt passi, existiment lue pestifera se corripì, donec tandem in crure aut alio loco sese affectus prodat. Quibus accedit quod & maligni aliquid huic morbo inesse nonnulli Authores suspicantur, ac proinde curationem in sudoriferorum atque alexipharmacorum usu constituunt. Hæc quidem flamma, ubi Ebullitionem commoverit, cujus ope particulæ sanguinis leviusculè ustulatae ac quasi syderatae brevi spatio

* Vid Sennertum, lib. 2. cap. 16. de feb. Sympt. contin.

tio foràs ablegantur, sponte suâ, nec ulteriorem noxam molita, extinguitur.

Veruntamèn Ignis noster isto *Sacro* longè *divinior* est, ut qui summâ quâ pollet substantiæ tenuitate intimiores corporis recessus ad instar fulgetri permeare aptus natus sit, spiritibus cruoris de repente profligatis, ipsiusque compage nonnunquam citiùs dissolutâ, quàm Natura præcipiti malo oppressa, Ebullitionem Febrilem (solennem nempe machinam quâ quicquid sanguini infestum est, suis è finibus amovere satagit) concitare valeat.

Quod si quis mihi hîc litem paret de eo quod hunc morbum ab Inflammatione oriri existimem, is attendat non modò Febris præsentiam, sed & complura alia huic sententiæ suffragari; nempe sanguinis detracti colorem, qui Pleuriticorum ac Rheumatismo laborantium sanguinem planè æmulatur; adustam Anthracum faciem, Pyrotici actualis impressioni non abfimilem; necnon Bubones ipsos, qui inflammationem æquè solenniter excipiunt ac eandem alii cujuscunque generis tumores consequi solent, uti & inflammationes pleræque omnes in abscessum terminantur. Quin & anni tempestas quâ Epidemica Pestis ut plurimum exoritur, ad hanc rem symbolum suum conferre videtur: Eodem enim tempore, nimirum quod inter vernum æstivumque medium est, *Pleuritides*, *Anginæ* aliæque inflammati sanguinis affectiones popularitèr ingruere consueverunt: quemadmodum etiam nunquam frequentiores mihi visæ sunt, quàm per aliquot septimanas, quæ nuperæ *Pestis Londinensis* exortum antecesserunt. Nec verò nullius est momenti illum ipsum annum tot millium strage funestum, alioquin mitissimum ac saluberrimum extitisse; omnèsque qui à Peste immunes perstiterunt nunquam meliori valetudine usos fuisse; quin & eos qui ab eadem con-

valuis-

valuissent, cachexiæ aliisque affectibus à residua priorum morborum labe provenire solitis, non magis obnoxios deinceps vixisse. Quibus accedit, quod & quantæcunque latitudinis apostemata & carbunculi, postquam inflammatae particulae una cum sanie decessissent, Chirurgicis auxiliis, iisque non admodum conquisitis facile sanata fuerint.

Verùm perquirat hìc fortasse aliquis, si Pestis in inflammatione quadam consistat, qui fiat ut medicamenta calidioris census, qualia sunt *Alexipharmaca* propè omnia, tùm ad huiusce affectus Therapeiam, quàm Prophylaxin tanto cum fructu usurpentur. Cui respondeo, illa duntaxat per accidens auxilium præstare, nempe Diaphoreseos, quam suscitant, beneficio, quo particulae sanguinis inflammatae diffiantur, atque exterminantur. Quòd si fortè exhibitæ sudores commovere non valeant (ut persæpe accidit) mox sanguinis incendium ab additio calore magis efferatum, eorum noxam palàm proclamat. Prophylaxin ut verbo attingam, non sum nescius etiam ad illam *Antidotarium* calidorum usum passim deprædicari, at quo emolumento adhuc probandum restat. Imò vinum liberiùs ingurgitatum, aliaque fortiora præservativa statim horis dietim assumpta, complures, qui aliàs salvi intactique verisimiliter permanissent, in hunc effectum conjecerunt.

Quod ad harum Febrium Therapeiam attinet, erunt fortasse qui me temeritatis atque arrogantiae eo nomine infimulabunt, quòd ab Urbe dum nupera Pestis grassaretur, maximam partem complurium milliarium intervallo semotus, adeoque observationum copiâ minùs instructus, de hac re tamen differere sustineam. Verùm cum Medicis illis longè peritioribus, quibus per totum calamitosæ luis decursum inter media pericula & mille mortis imagines commorandi animus ac fiducia non defuisset, tamen ea quæ crebriori

briori usu de hujusce morbi ingenio annotassent, in lucem edendi voluntas hactenus defuit, mitiorem, uti spero, de consilio meo sententiam laturi sunt omnes boni, quod meam de truculentissimo affectu sententiam, paucis quidem, sed propriis observationibus superstructam, in medium expromam.

Ac primus quidem locus *Indicationibus curativis* debetur, quæ eò in universum dirigendæ sunt, aut ut naturæ ductum in exterminando morbo accuratè sequentes, eidem subsidiariam porrigamus manum; aut ut methodo, quâ natura in intestino hoc hoste debellando uti solet, minimè fidentes, diversam actionem ex nostro penu atque artificio vicè illius substituiamus. Nisi fortè hîc aliquis regerat rem etiam satis feliciter per pestifuga alexiteria geri posse, quorum ingentem apud Practicos copiam reperire est. Verùm enim verò annon auxilium quod præstant hujusmodi medicamenta, potius manifestæ ipsorum facultati, quâ sudores affatim proliciendo simul materiæ morbificæ exitum aperiant, quàm occultæ cuidam indoli quâ à Natura ad Pestilentis malignitatis labem delendam donata fuerint, referri debeat, magnam atque anticipem habet disceptationem. Nec de hisce tantummodò, sed & de aliorum morborum Alexiteriis dubitare fas est, utrùm evacuationem aliquam sollicitando, potius quàm virtute quadam specificâ ægrotantibus non succurrant. Qui enim, verbi gratia, in *lue Venerea* vel *Mercurium* vel *salsaparillam*, veneni in isto morbo reperti alexipharmaca objiciat, adducenda sunt ei curationum exempla, in quibus ille sine sputo aut secessu, hæc vero sine sudoris suscitatione sanitatem aliquando restituerit; quod ego quidem credo ei admodum difficile futurum. Mihi autem verisimile est, peculiare Pestis remedium, propriumque ipsius perniciæ alexiterium adhuc in naturæ sinu abditum delitescere, nec eandem nisi ratione quadam mechanicâ tolli posse.

H

Quo-

Quæcirca ut intentionem illam priorem paulò plenius expendamus, quæ eò spectat ut Naturæ in materiæ morbificæ exterminatione suo more & modo auxilium suppeditetur, advertendum venit, quòd in verâ Peste Natura, dum neque sponte suâ aberrat, neque vi aliquâ transversim agitur, per abscessum aliquem in Emunctoriis erumpentem, unde materiæ exitus patescit, negotium suum exequitur. Atqui in Febre quam Pestilentem nuncupamus, mediante diaphoresi per universam corporis superficiem idem efficitur. Unde colligere est, pro diversa, quam natura in utroque morbo præmonstrat, viâ ac ordine, etiam diversam medendi rationem institui debere. Nimirum si quis materiâ veræ Pestis, ope sudoris amoliri satagat, is diversâ à naturâ viâ insistit, utpotè quæ id per apostemata molitur. Contrâ verò qui aliàs quàm per sudores Febris Pestilentis materiâ eliminare tentat, is cursum instituit cum naturæ ductu ac *επι* nequaquam convenientem. Cæterùm in Peste verâ, quoniam idoneo ac certo remediorum genere naturalis morbificæ materiæ ejectio, id est, apostematum eruptio promoveri possit, nondum constat; nisi quis fortè victum corroborantem atque Cardiaca ad illud conferre posse existimet; quæ tamen multum dubitarem ne ægrum, jamjam plus æquo calescens, in majorem æstum conjiciant. Certè sudores in hoc casu frustrâ esse compertissimum habeo; quamquam haud inficior, post magnos sudores ad trium quatuorve horarum spatium productos, ac deinde abruptos, tumorem se in conspectum dare; quem ego à sudore proficisci minimè arbitror; utpote quo vigente, nullum appareat eruptionis indicium; finito quidem veluti per accidens consequatur, nimirum cum jam aliquam sarcinæ partem, quæ naturam plus satis gravabat, sudores abstulerint, ac corpus à Cardiacis ad Diaphoresin suscitandam propinatis, vehementer

mentiùs incalescat. Verùm quàm fallax & infida sit, hæc peccantis materiæ per apostemata à sudoribus foràs evocata, exterminatio, testor funestos eorum exitus qui hoc modo tractati fuerunt; è quibus vix tertius quisque (ut modestissimè dicam) medicationis ac morbi periculum evasit. E contrà vero multi, quibus laudabili ritu tumores eruperunt, etiam dum negotiis suis intenti versarentur, nec ullius sive naturalis sive vitalis sive denique animalis facultatis læsione perceptâ, sanitatem brevi recuperarunt; nisi qui malo suo fato in medicastrum aliquem incidentes, ejusque monitu, quantumvis corpore pariter ac animo optimè valentes, ad sudandum in cubilibus compositi, ab eo ipso tempore deterius se habere inceperint, ac demum ingravescente ægritudine, inauspicati consilii noxam suo interitu comprobarunt. Verùm lubricam atque alex plenam in se esse hujusce morbi per tumores judicationem ex eo manifestum est, quòd interdum Bubo qui primùm laudabilitèr ac cum symptomatum remissione protuberavit, postea ex improvviso dispareat, ejusque loco, Maculæ purpureæ, certissimi mortis indices, succedant; cujus retrocessionis causâ magnis illis sudoribus ad eruptionem promovendam destinatis, jure tribuenda videtur, ut qui bonam materiæ partem, quæ tumoris molem infercire ac sustentare debuerat, alioversum per ambitum corporis distrahendo ac dissipando leves in auras difflexerint. Ut ut sit, hoc saltem planissimè constat, cæteris affectibus, à Dei Opt. Max. benignitate, certam amoliendæ causæ morbificæ rationem, huic autem, enormium delictorum flagello, non nisi lubricam admodum & versatilem adjunctam esse. Atque hinc fortasse non minùs commodè, quam à malignitate, eximix perniciiei causa atque origo peti possit. Nam & in *Arthritide* aliisque morbis, qui exiguam habent malignitatis suspicionem, materiæ

morbificæ recursus non minori certitudine fatum accersit. Ex quibus omnibus manifestò consequitur, medicum, qui in aliorum morborum medicatione, naturæ ductum ac propensionem pressim, ac passibus æquis sequi tenetur, hinc ejusdem auspiciis renunciare debere. Cujus effati veritatem quia paucissimi hætenus perspexerunt, hinc numerus eorum, quos tumulto Pestis intulit, haud paulò auctior evasit.

Quare cum minimè securum sit in exterminando hoc morbo naturæ vestigiis insistere, proximo loco dispiciendum venit, quâ demum arte secundæ quam diximus Intentioni satisfiat, nempe aliam atque à Naturali diversam, hujusce morbi solutionem aggrediendi. Hoc autem dupliciter omnino fieri posse existimo; scilicet vel per sanguinis missionem, vel per sudores. Priorem quod attinet, non sum nescius sacram apud pleròtque audire in hoc morbo venæsectionem. Verùm vulgi præjudicia parùm moratus, rationum in hac quæstione momenta, quâ par est æquitate atque candore, paulispèr expendam. Ac primum quidem medicorum, qui grassante nuperâ lue in Urbe perstiterunt, fidem appello, Numquis eorum, Phlebotomiam largâ manu ac repetitis vicibus, necnon tumore nullo adhuc protuberante celebratam, Peste laborantibus funestam esse animadvertit? Parcam quidè vel tumore jam conspicuo sanguinis detractionem semper damnosam esse, neutiquam mirandum est; Siquidem cum mediocris tantum quantitas cruoris adimitur, hinc Naturæ, quæ tumori protrudendo totas intendit vires, rei administratione è manibus eripitur, nec interea aliâ satis efficax materiam morbificam evacuandi, ratio substituitur. Apparente autem jam tumore, celebrata venæsectio, cum à peripheria ad centrum trahat, motui naturæ, qui fit à centro ad circumferentiam, inducit motum planè adversantem. Nihilominùs vix quicquam frequen-

quentius factitatum videas, quàm Phlebotomiæ, per-
verso hoc ritu administratæ, noxam, à contrariæ sen-
tentia patronis universim ac in genere adversus san-
guinis in hoc morbo detractionem validissimi argu-
menti loco torqueri; uti in *Diemberbroeckio* aliisque Ob-
servationum scriptoribus passim videre est. Quod ad
me attinet, equidem eorum ratiocinationi assentiri
non possum, donec intellexero; quid Quæstioni su-
perius propositæ respondeant. Sanè Venæ-Sectionem
in Peste convenire, complures iique gravissimi scri-
ptores jam pridem senserunt; quorum præcipui sunt
Ludovicus Mercatus, *Joannes Costæus*, *Nicolaus Massa*,
Ludovicus Septalius, *Trincavellius*, *Forestus*, *Mercurialis*,
Altomarus, *Paschalius*, *Andernacus*, *Pereda*, *Za-
cutus Lusitanus*, *Fonseca*, alique. Verùm qui totum
curationis negotium in copiosa, qualem nos postu-
lamus, sanguinis detractione collocaverit, unus, quod
sciam, repertus est *Leonardus Botallus*, medicus su-
terioris sæculi celeberrimus, quem, ne solus in hac
palæstra versari videar, Lector accipiet suis ipsius
verbis de hac re differentem. * *Ego (inquit) ut uno ver-
bo dicam, nullam Pestem esse puto, cui hæc non possit esse
salutaris supra omnia remedia; modo opportune & quan-
titate convenienti usurpata sit; ratus eam aliquando inu-
tilem inventam fuisse, propterea quod aut tardius aut par-
cius quàm opus esset, aut quod utroque modo circa eam
usurpandam peccatum sit. Et paulò post hæc subjungit;
At in tanta timiditate & parca detractione quæ fieri potest
ut quis recte possit judicare quantum ea in Pestilenti mor-
bo prodesse valeat, aut obesse? Non enim morbus pro cu-
jus curatione requirebatur detractio librarum quatuor
sanguinis, in quo una tantum detrahatur, si hominem in-
terficiat, ideo interficit, quia sanguis est missus, sed quia
non justo modo missus est, nec fortè etiam opportune. Ve-
rùm nebulones nequissimi & ignavissimi in id semper cul-*

H 3

pam

* Cap. 7. De curatione per venæ-sectionem.

pam convertere satagunt, non quod nocuit, sed quod per nefas à cunctis vituperari exoptant. Aut si id nequitia non faciant, ignorantia tamen prave dispositionis efficiunt: utraque certe perniciofa, sed illa magis. Quæ omnia experiëntia confirmaturus, paulò inferiùs sic pergit, His observatis nemo rationis capax jure in his morbis vituperare missionem sanguinis potest, sed mirificè & tanquam divinum auxilium commendare, extollere, & confidenter usurpare; quod ipse profecto ab annis quindecim facio. Ideo in morbis Pestilentibus, in obsidione Rupellarum, & Montibus Hannoniæ abhinc quadriennium & Parisiis toto hoc biennio, & Cameraci anno proxime actò, in omnibus meis agrotis (qui innumeri fuerunt) nullum præstantius ac salutaris reperi ipsa largâ & tempestivâ sanguinis missione. Deinde ad curationum exempla descendit, quæ brevitati studens, huc transferre superfedeo. Libet tamen rei in hac nostra Britannia ante aliquot annos gestæ historiam oppidò raram ac à proposito nostro non alienam, hic loci apponere.

Cùm inter cæteras belli civilis calamitates quæ hanc patriam nostram miserrimè affligerunt, pestis etiam multis in locis grassaretur, ac fortè in Castrum *Dunstar*, quod in provincia *Sommertonensi* situm est, aliunde invecta, aliquot præsidariis cum macularum efflorescentia derepentè exanimatis, complures etiam alios corripuisset. Chirurgus quidam qui à longa in regionibus exteris peregrinatione redux tunc temporis stipendia inter alios faciebat, à præsidii præfecto enixè rogat ut sibi liceret commilitonibus suis truculento morbo correptis pro virili succurrere, quo annuente, singulis ægris, statim à primo morbi insultu, atque nullo adhuc tumore conspicuo, sanguinem ingenti copiâ detraxit donec pedibus deficere inciperent, nam stantibus ac sub dio vena pertusa est, nec aderant vascula quæ cruoris in terram effluentis

men-

mensuram definirent. Hoc facto eos in tuguriola sua ad decumbendum demisit. Et quanquam à Phleboto- mia nullum omnino remedium adhibuit, tamen ex complurimis iis quos hoc modo tractasset, mirum dictu, ne unus quidem desideratus est. Vir Nobilissimus juxta ac morum probitate atque fide spectabilis D. *Franciscus Windham* militum Tribunus, ac prædicti castrì tunc temporis Præfectus, mihi hæc retulit, & etiam nunc in vivis est, pro eâ quâ est humanitate rei gestæ veritatem cuilibet dubitanti confirmaturus.

Quid mihi nec ipsi circa hanc rem singulare ac memoratu dignum aliquando observare contigit, Lector inferius accipiet, ubi pauca ea quæ deserviente nuperâ Peste *Londinensi* à me usu atque experienciâ annotata fuerunt, inferius ostendam.

Hujusce autem praxeos utilitatem etsi non mente tantum ac judicio assequor, verum etiam reipsâ atque editis experimentis dudum exploravi, tamen Pestilentis fermenti per diaphoresin dissipatio, præ ejusdem per Venæ-sectionem evacuatione mihi multis nominibus arridet; utpote quæ nec ægrorum vires æquè prosterнат, nec medicum infamiæ periculo objiciat. Atqui & hæc difficultatibus suis non vacat; Primò enim, multis, ac præsertim calidioris temperamenti juvenibus, sudores ægrius proliciuntur; cujusmodi ægrotos, quò hydroticis fortioribus, ac cumulatiori tegumentorum pondere diaphoresin conciere satagas, eò in manifestius Phrenitidis periculum adduces; aut quod tristioris adhuc ominis est, vana spe aliquantisper lactatus, tandem pro sudoribus *Exanthemata Pestilentialia* elicies. Cum enim præcipua hujusce mali labes in spirituosiori massæ sanguineæ parte resideat, unde crassiorum particularum exagitatio nonnihil languidior quàm in aliis inflammationibus plerumque existat, tenuior illa portio novi

caloris accessione in maiorem rabiem acta, impetudemum facto omnes cruoris fibras ultra texturæ modum distensas prorsus frangit ac comminuit. A quâ fibrarum sanguinearum dissolutione macularum Pestilentialium causam petendam esse censeo; quippe non secus ac *vibices* à plaga fortiore in partem aliquam corporis musculosam inflictâ, primò intensius rubicundæ in cute efflorescunt, ac brevi post tempore livorem quendam aut nigredinem induunt.

Deindè verò, in corporibus quæ satis promptè in sudorem solvuntur, si diaphoresis justò præmaturius (nempe totâ materiâ morbosâ nondum penitus dissipatâ) abrumpatur, bubonum, qui laudabiliter quidem sub finem sudoris prodire inceperant, postea deterior evadit conditio. Nam subductâ quæ eos in molem attollere deberet materiæ parte, aut de facili intrò remeant, aut saltem ad legitimos abscessus, nunquam perducuntur (quemadmodum etiam in Variolis accidere solet, quoties æger per primos dies impensius sudavit) recepto autem denuò intra muros hoste ferali, in sanguine commotio excitatur, cuius operâ eo quo superius innuimus modo, sæpe ecchymata imminentis lethi indicia foràs propelluntur.

Verùm quibusnam modis his aliisque difficultatibus obviâiri possit, ut luculentiùs pateat, quid in hoc morbo à me pro modulo meo factum observatumque fuerit; initio à nuperæ luis primordiis ducto, summâ fide edisserere lubet.

Nobilem foeminam ineunte *Mai*o anno 1665 ætatis circiter 21 annorum, ac temperamento sanguineo præditam invisi. Præter Febrem ardentem quæ paulò antè invaserat, vomitiones importunæ; aliaque symptomata Febrilia ægram excruciant. Curationem à Venæ-sectione auspicatus, postero die ad præcavendam Diarrhœam, quæ, ut in huiusce Tractatûs initio monuimus, ob omissam, quod postulabat in
prin-

principio morbi vomendi propensio, Emetici exhibitionem, defervescente Febre supervenire consuevit, Vomitorium imperavi, quod satis commodè ventriculi saburram elicuit. Postero mane, cum ægram iterum adirem, ei alvum profluere intelligo, quæ res, ab aliquod annorum usu insolentior visa, mihi non levem sollicitudinem iniecit. Exinde autem Febrem non vulgaris generis esse judicavi (quemadmodum etiam eventus docuit) proindeque aliam ab eâ, quæ superius tradita est, quæque constanti successûs ferie hætenus à me usurpata fuisset, medendi rationem sibi vindicare. Quocirca, adscito in negotii societatem medico alio seniore, venæ-sectio, quam ægrotantis ætas, temperamentum, ac inordinata sanguinis ebullitio flagitare videbantur, ex communi nostro consilio iterum celebrata est; etiam cardiaca moderatè refrigerantia propinata, ac denique clysmata alternis diebus injecta sunt. Sub finem ægritudinis, quoniam symptomata valdè anomala ac inconsueta, malignitatis egregiæ indicia, ingruebant, ex Alexipharmacorum classe fortiora aliquot præscripsimus. Quibustamen omnibus nequicquam proficientibus, ægra circa diem decimum quartum è vivis excessit. Insolitum hujusce Febris ingenium per aliquot post dies animum meum variè exagitabat; ac tandem in memoriam revocans, summum ardorem, etiam post reiteratam venæ-sectionem, in prædicta ægrâ perseverasse; ruborem genarum adfuisse; cruoris aliquot guttulas paulò ante mortem è naribus fluxisse; necnon sanguinem ipsius in acetabulis refrigeratum, ei qui à Pleuriticis detrahitur, non absimilem fuisse; quin & tussim aliquam & obscuros quosdam in partibus vitalibus dolores emicuisse; porro & eam anni tempestatem incubuisse, quæ finem veris ac initium æstatis complectitur, quæque Febribus continuis producendis minùs esset idonea (illæ enim hoc

tempore sua sponte quasi diffiliunt & in intermittentium classem se reponunt; vel in Pleuritides atque id genus alias inflammationes præcípites ruunt) denique Pleuritides eo ipso tempore admodum populares fuisse: His inquam omnibus ritè perpensis, in eam deveni sententiam, ut Febrim hanc, etsi pathognomicis Pleuritidis, aut etiam Peripneumonix signis destitutam, tamen symptomatis rationem habuisse, judicarem, inflammationis cujusdam respectu circa partes spiritales delitescens; quippe nullus aderat lateris dolor, nulla insignis spirandi difficultas. Ut rem contraham, eò tandem deveni ut eadem omnino mihi merhodo procedendum fuisse in prædicto casu arbitrarer, quâ in Pleuritide sæpius cum successu singulari usus fueram. Quæ sententia deinceps feliciter atque ex voto cessit. Vocatus enim non multò post ad hominem consimili prorsus modo ægrotantem, reiteratis venæ-sectionibus, quales ad Pleuritidem suprâ laudantur, curationem commisi & absolvi. Circa mensis modò memorati exitum atque initium Junii, complures operam meam implorantes ab eadem Febre (quæ jam valdè popularitèr grassabatur) prædictæ praxeos beneficio convaluerunt. Ab hoc tempore immanitèr debacchari cæpit calamitosa illa Pestis, quæ eò tandem truculentix devenit, ut septem dierum spatio totidem animarum millia in una urbe extinxerit.

Febri autem illi de qua modo loquebar, an pestis appellatio attribui mereatur, non ausim definitò pronuntiare. Hoc tamen exploratè cognitum habeo, omnibus, quos illo & aliquanto post tempore, ipsissima Pestis cum universo symptomatum sibi peculiarium apparatu in mea vicinia afflixit, eandem tam in primo morbi insultu quàm in decursu, accidentium *συνδρουμὸν* adfuisse. Cæterùm cum proximo pariete ardente propiùs ædibus meis immineret periculum, ego tandem amicorum suasu numerosissimis fugientium

tur-

turbis me adjunxi, familiâ etiam meâ ad aliquot ab Urbe lapides subductâ. Eò tamen vicinis meis maturius redii, ac dum calamitosæ illius Luis in tantum perseveraret sævitia, ut fieri non potuit quin meliorum medicorum penuria ad Pestiferorum auxilium advocarer. Nec multò post complures Febricitantes in-visi, quorum Febrem, illius quæ ante decessum meum tam prosperis ægrorum rebus à me tractata fuisset, morem atque genium æmulari non sine magna admiratione deprehendi. Ideoque propriâ experientia fretus cœu duce, quibuscunque præceptis umbratilibus anteponendo, Phlebotomiam similiter administrare non dubitavi.

Hunc autem ritum imminuendi liberaliùs sanguinem (cui etiam Ptisanæ ac dietæ id genus refrigerantis usus accessit) in multis ægris miro profectu continuavi, donec tandem in nonnullorum tractatione solito successu destitutus præ adstantium proterviâ, qui præjudiciis inanibus occupati, debitam sanguinis quantitatem auferri non patiebantur, magno ægrotantium malo, quibus (saltèm dum in hoc cardine curandi scopus versaretur) sanguis aut sufficienti quantitate, aut non omninò detrahendus fuerat, insignem obicem conatibus meis oppositum sensi, ac proindè alium à venæ-sectione huic morbo occurrendi modum reperiri, magnoperè ex usu futurum judicavi. Nocumenti quod aliquando insons dedi, non ex eo quod sanguinem ademerim, sed quod ex voto eundem adimere impeditus fuerim, exemplum hîc adducam. Vocatus ad juvenem quendam, temperamento sanguineo ac habitu athletico præditum, quem Febris vehementior cum doloribus capitis vertiginosis, vomitu enormi, aliisque id genus symptomatibus à biduo corripuerat, cùm nullum adesse tumoris signum interrogatus responderet, statim liberali manu sanguinem emitti imperavi, cujus refrigerati superfici-

cies puriformem Pleuriticorum sanguinem referebat, præscriptâ etiam ptisanâ cum jusculis ac Julapiis refrigerantibus. A meridie pro secunda vice parem sanguinisjacturam subiit, quâ etiam sequente aurorâ similiter mulctatus est. Sub hujus autem diei exitu ægrum meum invisens, eum quidem multò meliùs se habere, & nihilominùs amicos ejus adversus ulteriorem venæ-sectionem animis vehementer obstinasse deprehendo; quam tamen ego denuò celebrandam esse enixè contendi, superesse alteram duntaxat venæ-sectionem dictitans, quæ ægrum in sicco collocaret; sin contra niti pergerent, satiùs fuisse ut nullo omnino sanguine detractò curatio per sudores instituta fuisset; uno verbo, ægrum certò certius interiturum. Prælagium eventus confirmavit; nam dum hæc altercatio rei agendæ occasionem corrupisset, maculæ purpureæ postridiè eruperunt; nimirum materiæ peccantis reliquiis, quas radicitùs evacuari oportuit, cùm jam omnem abscessus spem Phlebotomia toties repetita abstulisset, morâ suâ universam cruoris massam pervertentibus, ejusdemque compagem subtilitate eximiâ disrumpentibus: Æger autem post aliquot horas fatis concessit. Cùm ergo frequentior hujusmodi obstaculorum occursum mihi molestiam faceretur, magnâ cogitandi sollicitudine mecum agitavi, equis demum reperiri possit medendi modus qui morbum non minùs efficaciter abigeret, nec hominum offensionem æquè incurreret. Re diù multùmque apud animum meum deliberatâ, tandem in hanc methodum incidi, quam nunquam non proficuum, ac omnibus numeris absolutam deinceps expertus sum.

C U R A T I O.

Primò, siquidem tumor nondum protuberaret sanguinem pro ægotantis viribus ac temperamento moderatè detraxi, quo factò, Diaphoresis, cujus aliàs sollicitatio in nonnullis corporibus non modò
sum.

summam habebat difficultatem, verum etiam majoris incendii proindeque ecchymatum purpureorum periculum minitabatur, facilis erat atque expedita. Atque hanc sanguinis jacturam, quæ utur exigua aliàs gravissimum incommodum attulisset, diaphoreseos immediatè insequentis beneficium abundè compensavit. Post Venæ-sectionem (quam in lecto celebrandam curavi, cum jam omnia ad sudores proliciendos in promptu essent) ne vel minimâ interpositâ morâ stragulis ægrum obrui, ac laciniam laneam sincipiti alligari jussi; quæ quidè capitis obtectio ad sudorem ciendum plùs proficit quàm quis facilè crediderit. Deinde, si vomitus non adesset, hæc & similia hydrotica exhibui;

℞. Theriac. Androm. ʒ ss

El. de ovo ʒ j.

Pul. è chel. crancor. comp. gr. xij.

Cochinell. gr. viij.

Croci. gr. iiij.

Cum. s. q. succi. kermes.

F. bolus, quem sumat. 6â quaque hora, superbibendo Coch. vj. seq. Fulpii.

℞. Aq. Car. benedicti ʒ scord. comp. an. ʒ iiij.

Aq. theriac. still. ʒ ij.

Syr. caryophill. ʒ j.

Misc. f. Ful.

Quòd si vomitio interpellaret, ut in Peste ac Febris Pestilentialibus sæpissimè accidit, medicamentum sudoriferum tantisper propinare distuli, donec solo tegumentorum pondere (nisi quod lintheaminis pars subindè ad colligendos halitus vultui superinduceretur) sudor promanare inciperet. Nam (quòd quidè observatu summè dignum est) cum materiæ morbificæ radii versus ambitum corporis sese exporrigant, illicò alvi profluvium & vomitiones, ab eisdem introrsum reflexis, ac in ventriculum & intestina

stina decumbentibus provenientes, ultrò sedantur: Adeò ut quantacumque stomachi subversio præcesserit, assumpta deinceps medicamenta probè retineantur, ac ad sudores ex voto proliciendos conducant. Memini cùm me aliquandò Pharmacopola quidam ad fratrem suum ex Febre Pestilentiali graviter ægotante vocasset, atque ego de medicamento ad sudorem suscitandum exhibendo, sermonem injicerem, retulit se jamjam varia eaque fortiora sudorifera incassum propinasse, siquidem æger omnia vomitu rejecerat. Cui ego, adduceret, inquam, ex omnibus iis quæ antea exhibuisset vel ingratissimum ac summè fastidiosum, me facilè effecturum, ne illud deinceps evomeretur. Promissi fidem eventus liberavit; quippe æger, ubi à sola stragulorum mole paululùm maduisset, largiorem Theriacæ Venetæ bolum deglutivit ac retinuit, cujus beneficio in copiosiore sudore coniectus, incolumitatem recuperavit. Sed ut ad institutum redeam, inceptam jam diaphoresin, haustibus Zythogalæ salviâ alteratæ, vel cêrevisæ, cui macis aliquantulum incoxerit, subinde repetitis, ad naturalis diei spatium continuari præcepi, absterfione interim omni religiosè interdictâ; inò nec infra quatuor ac viginti horas à sudoribus finitis indusium, utcunque madidum ac immundum mutari permitto. Id quod summâ cautelâ observari velim. Quòd si sudatio angustiori temporis limite circumscribatur, recrudescit illicò symptomatum sævitia, atque ægroti salus, quam prolixior diaphoresis extra aleam constituisset, in acie novaculæ relinquitur. Et profectò *Diemerbroeckium* aliosque nequeo satis mirari, quoties adverto eos tam levi prætextu ad diaphoresin interpolandam adduci, ut scilicet ægotantium viribus consulatur. Primò enim ægrum sudore fluentem viribus meliùs quàm antea constare, nemini in hujus morbi medicatione vel tantillùm versato non pot-

potest esse animadversum. Quid me in hac re usus atque experientia docuit, palàm eloqui ac etiam propugnare non verebor. Multi, me authore in 24. horarum diaphoresin coniecti, tantum abest ut se exinde debiliores factos quererentur, quin potius quantum supervacanei humoris sudando decessisset, tantundem novi roboris sibi accrevisse profiterentur. Circa horas autem aliquot posteriores sæpe non sine stupore observavi erumpere sudorem quendam, prior illo, quem vis medicaminum expreslerat, magis naturalem, genuinum, copiosum, quique multò plus levaminis afferret, planè ac si verè criticus foret ac totius morbi eradicativus. Porro in summo sudoris vigore jusculis ac forbilibus confortativis ægrum reficere, quid secum trahat incommodi non video, ideoque ad nihilum recidit illa objectio de virium ad longos sudores perferendos impotentiâ. Si qua igitur defectio sub finem imminere videatur, jusculi ex pullo tantillum, vitellum ovi, vel his similia sorberi permitto; quæ cum cardiacis & haustibus ad sudorem continuandum ex more destinatis, virium labefactioni abundè succurrunt. Cæterum in re adeò manifestâ non opus est ut plura argumenta adducam: Etenim, quod hujus praxeos utilitatem palàm proclamat, videre est, quòd quamdiù æger sudore diffluit benè se habere existimet, neque minùs ex astantium judicio res tota in vado constituta videatur; Atqui quamprimùm corpus arescere incipit ac sudor abrumpitur, omnia in pejus ruant, morbo quasi postliminiò redeunte.

Per horas à finito sudore viginti quatuor, moneo ut frigus cautè vitetur; indusium sponte suâ in corpore arescere permittatur, potulenta omnia calidiusculè hauriantur, & Zythogalæ salviâ alteratæ usus etiamnum continuetur. In sequenti luce commune Catharticum exhibeo. Atque hâc medendi ratione,

tione, anno à Peste proximo, complurimis Febre Pestilentiali correptis sanitatem restitui, adeò ut ne unus quidem ex eo morbo mihi desideratus est, postquam eandem exercere inceperam.

Verum ubi tumor jam enatus fuerit, venam aperire, etiam in corpore ad sudandum quantumvis inhabili, hætenus non sustinui, veritus ne materiâ morbificâ in depleta vasa confertim remeante, subitaneus ægri interitus destinatam diaphoresin anteverteret. Nihilominus fortasse satis tuto administrari poterit Phlebotomia, modò confestim ab ea peractâ, ac nullâ morâ interjectâ eliciantur sudores, qui ad spacium superius requisitum producti, omnem tumoris molem paulatim absumere ac dissipare valeant; idque longè minore salutis periculo quàm si legitima apostematis maturatio, quæ in præcipiti affectu admodum incerta ac fallax existit, seriùs expectaretur.

Denique, ut ad calcem tandem perveniam, sicubi circa Theoriam me hallucinatum fuisse Lector deprehendat, errori veniam peto; verùm quod ad Praxim attinet, profiteor me omnia ex vero tradidisse, nihilque uspiam proposuisse, nisi quod probè exploratum habeam. Sanè cum supremus vitæ meæ instabit dies, confido mihi adfuturum alacrem in præcordiis testem, me non solum ægrorum omnium, cuiuscunque demum fortis, qui sese curæ meæ concrederant, summâ fide ac diligentia salutem procurasse (quorum interim nemo à me alias tractatus est, quàm ego memet tractari cuperem, si mihi ex iisdem morbis ægrotare contingeret) verùm etiam pro ingenii modulo omnes animi nervos in hoc intendisse, ut si quo modo fieri possit, morborum medela post cineres meos majori cum certitudine administraretur; ratus quantulamcunque in hoc scienciæ genere accessiorem, etsi nihil magnificentius, quam *odontalgia* aut *clavo-*

clavorum pedibus innascentium, curationem edoceat, longè maximi faciendam esse, præ inani subtilium speculationum pompâ, ac levicularum rerum noti-
tiâ, quæ fortasse Medico ad abigendos morbos non magis ex usu futura est, quàm *Architecto* ad construendas ædes *Musicæ* artis peritiâ.

Unicam hanc annotatiunculam, ne quis fortè sinistra interpretatione mentem meam detorqueat, aut eam saltem non satis assequatur, postremo loco subjungam. In præcedenti nempe Diatribâ, *Naturæ* nomine sæpius utor, illique varios effectus attribuo, perinde quasi rem aliquam singularem & seorsim subsistentem, sed per totam hanc mundi machinam ubique diffusam sub hoc titulo mihi repræsentarem, quæ ratione aliquâ & consilio freta corpora quævis regeret ac moderaretur: quale quidpiam de *Mundi Anima* nonnulli Philosophorum cogitasse videntur. Verùm ad me quod attinet, uti nec rerum, ita nec verborum novitatem affecto; adeoque antiquam quidem vocem, sed sensu (ni fallor) & sobrio, & à sanis omnibus non intellecto solum, verùm etiam usitato, in hisce pagellis usurpavi. Ego enim quoties *Naturam* nomino, toties *causarum naturalium complexum* quendam significari volo; quæ quidem causæ brutæ licet, atque omni consilio destitutæ, non tamen sine summo consilio reguntur, dum suas quæque operationes edunt, suosque effectus exequuntur. Nimirum supremum illud Numen cujus vi producta sunt omnia, & à cujus nutu dependent, infinitâ suâ sapientiâ sic disponit omnia, ut ad opera destinata se certo quodam ordine atque methodo accingant, neque frustra quicquam molita, neque nisi quod optimum est, ac toti Rerum Fabricæ, suisque privatis naturis maxime accommodum, exequentia: perinde atque automata non pro suo, sed artificis consilio moventur.

SECTIO TERTIA.

CAPUT. I.

*Constitutio Epidemica Annorum 1667,
1668, partim etiam Anni 1669,
Londini.*

ANno 1667, appetente Æquinoctio Verno *Variolæ*, quæ durante illâ quæ proximè est prægressa, constitutione Pestilentiali, vel prorsus delituerant, vel rarissimè comparuerant, caput cœperunt attollere, jamque indies latius grassantes, sub Autumno *Επιδημιαστικοί* factæ sunt; à quo tempore paulatim imminutâ vi, superveniente brumali frigore parciùs lacescebant; at proximo Vere adulescente, postliminiò invaluit hic morbus viguitque, donec ab insequentis hyemis gelu, uti priùs, retuso impetu coerceretur. Posthæc tertiò demum cum Vere surgente increbuit at jam languidior, & succiso quasi poplite, minùs latè dominabatur, quàm duabus quæ præcesserant æstatibus: Mense verò Augusto 1669. penitus intercidit, Dysenterix Epidemicæ locum cedens. Labente primo illo biennio, quo hæc Constitutio regnabat, Variolæ plures in urbe aggrediebantur quàm unquam aliàs quantum ego meminî, seu prorsum spectes, seu retrò: Quo non obstante, cùm genuinæ per id temporis fuerint, neque mali moris, paucos jugulabant, si ingentem laborantium numerum reputemus.

Quo primùm tempore Variolæ incescebant, &
novum

novum quoddam Febris genus exortum est, à Variolis, quales se tum gerebant, non multum abhorrens, si pustularum eruptionem demas, & quæ ab illa pendent, de qua in sequentibus speciatim agemus. *Febris* hæc, licet multò pauciores invaderet quàm Variolæ, easdem tamen duratione æquabat: Hyeme verò cum jam illæ minuerentur, invaluit, atque, illis Vere novo invalescentibus, recessit, prædominium Epidemicorum hujus constitutionis hoc pacto illis relinquens; Nihilominus per hæc tempora non planè desuit unquam, donec tandem cum Variolis mense Augusto 1669 omnino disparuit.

Binos hosce morbos Epidemicos & tertius comitabatur, ultimâ præsertim æstate, quam dicta Constitutio defamabat, *Diarrhæa* scilicet, aëris Constitutione jam tum ad subsequentem *Dysenteriam* vergente: Utut verò hæc se res habuerit, id saltem constabat, morbum hunc Febrem, quæ tunc regnabat, ita proximè attingere, ut nihil aliud esse videretur, quàm ipsa Febris introversa, & visceribus incumbens.

De tribus hisce morbis, qui soli in hac *Constitutione* Epidemicorum nomen sibi jure vendicabant, sigillatim jam agam, à *Variolis* initium faciens; quas idcirco paulo fusiùs tractabo, quoniam quæ per hos annos regnabant, mihi Genuinæ præ cæteris & *regulares* maximè videbantur, utpote eadem prorsus exhibentes *φαινόµενα*, & parili symptomatum agmine omnes, quotquot adoriebantur, ubique impetentes, & à quibus proinde, tanquam in suo genere perfectissimis, tum vera morbi Historia, tum etiam medendi methodus est desumenda. Notandum enim est, non tantum Febrim quandam propriam & peculiarem cuilibet peculiari constitutioni competere, sed peculiare etiam Variolarum genus, quæ hanc quidem speciem referunt durante hac annorum serie, aliam verò

annis frequentibus, quantumlibet inter se convenire videantur quoad certa *φαινόμενα* omnibus communia. Ita ludit natura in morborum Epidemicorum generatione! Sed ut ad rem redeam; Variolarum hujus generis Historiam ante omnia perscribam; quas ideo *Regulares* mihi licebit indigitare, ut ab *Anomalis* subsequentium annorum valeam dispecscere: Tum etiam methodum adjiciam, quæ mihi in earundem *θεωρημάτων* ex animo votoque maximè cessit.

C A P. II.

Variolæ Regulares.

V*ariolæ*, quibus annis Epidemicè grassantur, si *Regulares* etiam sint atque mitiores, circa *Æquinoctium Vernal* (uti hæc de quibus sermo nobis est) ingrediuntur; quibus verò annis non tantum grassantur Epidemicè, sed & *irregulares* atque periculosioris sunt generis, maturiùs nonnunquam, mense putà *Januario*, invadunt. Integras familias contagio suo afflantes, nemini parcunt, cujuscunque demum ætatis is fuerit, nisi priùs hoc morbo laboraverit; Neque tamen eximuntur illi, quos adulterinum *Variolarum* genus aliquod, ad hunc morbum nihil atinentium, priùs obsederit. Duplex est harum species (ut & *Variolarum* quæ quibuslibet annis infectant;) vel sunt enim *Distinctæ*, vel *Confluentes*; quæ licet essentialiter, ut aiunt, non differant, per illustriora tamen quædam symptomata quæ *hanc* comitantur speciem, *illam* verò non item, haud difficulter ab invicem discriminantur.

I. *Interstinctæ* vel *Discretæ* cum rigore atque horrore invadunt, quos mox excipiunt calor intensus admodum, Capitis & dorsi vehemens dolor, vomituri-
tio,

tio, ingens in sudores propensio (quod de Adultis dictum volo, neque enim in infantibus hujusmodi *Ἀλγῆσις* mihi unquam observare contigit, vel ante pustularum eruptionem, vel etiam post;) doloris sensus in partibus quæ scrobiculo cordis subjacent, si manu premantur, stupor etiam & somnolentia, in infantibus præsertim, nonnunquam & Paroxysmi Epileptici: Qui si infantes Dentitione jam perfunctos corripuerint, suspicor ego ubique, Variolas in pro-
cinctu stare, quæ intra pauculas horas se exerentes, Prognostico ut plurimum fidem conciliant, & auctoritatem; ita ut si fortè infans insultum Epilepticum sub vesperam, quod fieri solet, patiatur, Variolæ sequente aurorâ in conspectum se dederint, & (quod sæpe sæpius observavi) quæ Variolæ infantes statim ab hujusmodi paroxysmis aggrediuntur, pustulas emittunt magnitudinis conspicuæ, mites etiam sunt, atque boni moris, & rarissimè confluunt. Atque hæc ferè sunt illa symptomata, quibus hic morbus sub initio stipatur, quæque eruptionem pustularum ut plurimum antecedunt. Quamvis interim hîc loci consentaneum fuerit subindicasse, in sanguine laxiori atque *δυσμεταβλήτῳ* nonnunquam accidere, ut separationis periodus sensim atque gradatim sine insigni aliqua ægritudine transigatur, priusquam expulsio materiæ, pustularum eruptione se prodatur.

Variolæ discretæ quarto ut plurimum die, (si primum etiam incluseris) ab invasione erumpunt, nonnunquam seriùs aliquanto, ante illum verò rarissimè; quo quidem tempore vel minuuntur admodum symptomata, quod plerumque fit, vel etiam penitus evanescent; ac proinde iis affectus satis pulchrè sibi videtur valere, nisi quod adulti in sudores propensi vix ab illis possint cohiberi, ut ut leviter tegantur; quæ quidem *Ἀλγῆσις* non nisi pustulis jam maturationem attingentibus ægrum deferit, idque suâ de-

num sponte. Eruptionem quod spectat, hoc se ferè habet modò: Primò pustulæ subrubræ, tenuissimarum acicularum puncta æquantes magnitudine, sparsim se produnt, faciem imprimis occupantes, vel etiam collum & pectus, dein corpus univertum. Per id temporis & fauces dolor infestat, qui unà cum pustulis surgentibus augetur, quæ indies grandescentes, & in majus fastigium elevatæ, cutem carnesque vicinas rubore afficiunt atque inflammatione. Circiter enim *octavum* à primo insultu diem (quam in hoc morbo Epocham ubique servo) intervalla, quæ priùs subalbebant, pro pustularum quibus obsidentur numero rubere jam incipiunt, atque in molem attolli, non sine partium dictarum dolore tensivo & lancinante, qui in horas auctus inflammationi & tumori prædictis viam sternit; ita ut progrediente morbo palpebræ usque adeo impleantur extendanturque, ut æger luce fermè privetur; qui quidem palpebrarum tumor vesicam inflatam ac resplendentem per eadem extensam non malè refert.

Est etiam ubi temporius oculis capiuntur ægri, si nempe major pustularum vis à prima eruptione se in illos effuderit. Proximæ à facie intumescunt manus, digitique, pro pustularum numero, distenduntur. Usque ad hunc diem pustulæ quæ faciem obsederant, læves ad tactum fuere atque rubræ; jam verò asperiores evadunt (quod quidem primum est incipientis maturationis indicium) & subalbidæ; paulatim insuper succum quendam luteum, colore à favo non abludentem, evomunt. Faciei interim & manuum inflammatio ad summum evecta apicem, colorem exhibet in pustularum interstitiis satis floridum, & Rosarum Damascenarum æmulum. Et sanè quò mitiores sunt Variolæ & genuinæ magis, eò etiam magis, tum ipsæ pustulæ, tum & cutis in earundem interstitiis, dictum colorem ad vivum exprimunt qualem

lem jam descripsi. Uti verò quæ faciem occuparunt pustulæ, asperiores quotidie ac magis flavæ pro maturationis ratione; ita è contrà, quæ manus & reliquum corpus, minus asperæ, albæque magis conspiciuntur indies. Die *undecimo*, faciei tumor atque inflammatio satis apertè recedunt, & pustulæ tam faciei quàm reliqui corporis jam maturitatem, & justam magnitudinem adeptæ, (quæ his annis ad pisum grandiusculum ascendebat) exarescunt deciduntque; atque, in hac variolarum specie, die *decimo quarto* vel *decimo quinto* ut plurimum funditus pereunt. Veruntamen manuum pustulæ, cæterarum partium pustulis pertinaciores plerumque, recentes adhuc, albæque, diei unius aut alterius morâ illas vincunt. Faciei & reliqui corporis pustulæ desquamatione, at verò mantum quæ sunt, diruptione abitum sibi parant. Pustulis faciei succedunt squamulæ furfuracæ, quas aliquando excipiunt foveæ cutis. Etenim ubi primùm decidunt pustulæ, nulla adhuc in cute cernitur inequalitas; at verò hujusmodi squamulis exurgentibus recedentibusque vicissim, tandem excavantur foveæ istæ quæ sæpenumero in convalescentibus ab hoc morbo diu visuntur; quamvis rarò admodum *Variolæ Interstinctæ* ulla sui linquant vestigia; atque illæ fermè solæ, quæ sex postremis anni mensibus invasere; cùm quæ hos præverterint, nullas cuti notas imprimant, nisi fortè confluerint, ut postea dicetur. Decurrente morbo omni, æger vel constipatam prorsus habet alvum, vel saltem rarissime dejicit. Atque hæc de Variolis *Discretis* dicta sunt.

2. Symptomata cum *Discretis* communia habet & illa Variolarum species, quas *Confluentes* appellavimus, nisi quòd hîc atrociora sint omnia: Febris scilicet, anxietas, atque ægritudo, vomituro, &c. immaniùs affligunt, quibus signis Medico sagaci etiam ante eruptionem *Confluentes* se produnt. Nihilominus

non ita promptè hîc in sudores diffolvitur æger ac in alio genere jam suprà descripto. Diarrhœa insuper nonnunquam eruptionem præcedit, & ad diem unum alterumve post illam protrahitur; quod quidem in *Discreto* Variolarum genere nondum mihi contigit observare.

Tertio ut plurimum die erumpit species hæc, ante illum aliquando, vix unquam post illum; cum *Discretæ* vel ipso die *quarto* inclusivè à primo insultu morbi, vel postea, ante illum rarò admodum se monstrant. Quantoque magis quartum illum diem præverterint Variolæ, tanto etiam confluent magis. Quamvis autem, ut generaliter loquamur, *Confluentes* diem quartum vix præstolentur unquam; sit tamen, licèt oppido rarò, ut ob atrocius aliquod symptoma, ad quartum vel quintum usque diem differatur eruptio; Verbi gratiâ, acutissimus dolor nunc in regione lumborum, Paroxysmi Nephritici æmulus, nunc in latere, qualis pleuriticus vexat, nunc denique in ventriculo cum ingenti ægritudine & vomitu enormi ante eruptionem ægrum fatigat angitque. Hisce in casibus, licèt infrequentes sint, Variolas solito seriùs erumpere animadverti, utpote ab immani symptomatum dictorum violentia constrictas atque impeditas: Quæ quidem symptomata solitis vehementiora, cum agmen ducant, mihi satis apertè indicant secuturas Variolas & è *Confluentium* genere esse & periculo minimè vacare.

At verò (quod jam proximè dicendum) licèt in *Discretis*, mox ab eruptione (uti dictum est) quæ morbi insultum comitabantur symptomata nullum jam amplius facessant negotium, in *Confluentibus* longè aliter se res habet; cum tam Febris, quam alia symptomata etiam ad multos dies à pustularum eruptione ægrum discrucient.

Variolæ dictæ nunc Erysipelatis ritu, nunc Morbillorum,

lorum, erumpunt, à quibus non nisi à Medico in his morbis versatissimo distinguuntur, saltem quoad faciem externam: Nam qui ad dispar in utroque morbo eruptionis tempus, aliasque circumstantias, quas utriusque historia longè ab invicem discrepantes exhibet, sedulò animum adverterit, haud difficulter hunc ab illo discriminaverit. Crescente morbo, non in molem aliquam spectabilem, uti *Discretæ*, attolluntur, quæ faciem præsertim occupavere; at sibi invicem implicitæ primò se habent instar vesiculæ rubræ, vultum omnem contegentis, quem maturiùs etiam in tumorem elevant quàm solent *Discretæ*; dein ad instar pelliculæ albæ vultui agglutinatæ, solitam cutis superficiem non multùm superantes. Præterlapso die octavo, pellicula alba quotidie paulatim magis exasperatur judice digito, & ad colorem fuscum non verò flavum, ut in *Discretis* accedit, intenduntur indies tum asperitas, tum etiam cutis color, donec tandem pellicula dicta latioribus laminis desquamatur, quod in quibusdam faciei partibus, si morbus truculentior fuerit, non nisi post vicesimum diem solet contingere. Quantò atrociores fuerint Variolæ, tantò magis pustulæ maturescentes ad colorem subfuscum vergunt, tantò etiam lentiùs, si suo utantur genio, abscedunt; ut è contrà quantò minùs confluerint, tantò magis & flavescunt, & seociùs proripiunt. Pellicula hæc seu scabies omnia pervadens, ubi primùm deciderit nullâ quidem scabritie vultum afficit, at verò mox illam excipiunt squamulæ furfuraceæ indolis perquam corrosivæ, quæ non modò patentiores excavant foveas quàm solent Variolæ distinctæ, sed etiam faciem cicatricibus fœdè deturpant. In *Confluentium* genere, si admodum sævierit morbus, humerorum etiam & dorsi cuticula nonnunquam deperditur, nudatis partibus subjectis expositisque.

Animadvertendum est autem, Morbum hunc magnum æstimari non pro Variolarum frequentia, quæ reliquum corpus, sed pro earum numero tantum quæ faciem obsedere, quæ si his tanquam injectâ arenâ ubique contegatur, ut ut paucae atque discretæ sint eæ quæ in reliquo corpore cernuntur, haud minùs periclitatur æger, quàm si membra omnia denso agmine pervaserint: Atque ex adverso quantumlibet spissè truncum & artus occupaverint, si in facie rariores comparuerint, magis in vado res est. Quod de numero diximus, & de Variolarum more potest affirmari; malusne scilicet is fuerit, an secus, vultus apertè indicat.

In *Confluentium* genere ubique observavi Pustulas manuum atque pedum majores fuisse quàm reliqui corporis, & quò altiùs ab artuum extremitate truncum versùs ascenditur, eò sensim minores & contractiores semper extitisse. Atque hæc de *Pustulis* censui dicenda.

Sunt verò & alia symptomata duo, quæ Variolis *Confluentibus* accidunt, haud minoris momenti quàm vel pustulæ ipsæ, vel tumor, vel aliud quodlibet è prædictis; *Salivatio* nempe in adultis; atque in infantibus *Diarrhœa*. Horum prius ita perpetuum se comitem adjungit, ut unicum tantùm viderim Variolis *Confluentibus* laborantem, nullâ superveniente Salivatione. Utrùm providens natura has evacuationes idcirco substituerit, quòd in pusillo hoc ac humili genere materia morbifica ita penitus nequeat exterminari, ac in pustulis istis majoribus ac magis fastigiatis generis *Discreti*, nullus definitio; cum Historiam tantum scribam, non solvam Problemata. Hoc certò scio, quòd non solum Variolas *Confluentes* ubique comitantur, sed etiam quòd quæ per illas fit evacuatio tam est necessaria, quàm sunt vel Pustulæ, vel faciei & manuum intumescencia.

Dicta

Dicta *Salivatio* nonnunquam sub primum eruptionis tempus se prodit, nonnunquam non nisi postridie, biduove præterlapso. Materia primò tenuis excernitur, ac faciliè ad tempus aliquod rejicitur, ægro interim multa lintea eadem nocte conspurcante. Neque sanè multum cedit Ptyalismus hic alteri illi qui ope *Mercurii* excitatur, nisi quod non ita malè oleat. Die autem ferè *undecimo* saliva viscidior jam facta, ægerrimè excreatur; siticulosus est æger, tussit subinde inter bibendum, & potus per nares revertitur, atque ab hoc die cessat ut plurimum Salivatio; licèt aliquando, (rariùs tamen id accidit,) ubi per diem unum alterumve omnino cessaverit, tandem postliminiò recrudescat.

Diarrhœa non ita maturè infantes solet invadere, atque adultos *Ptyalismus*; quocunque verò tempore ingruerit, nisi arte sistatur, singula morbi stadia decurrit.

In utraque Variolarum specie Febris à primo statim insultu ad eruptionem usque præcipuè dominatur; quâ peractâ inducias ferè dat usque ad pustularum maturationem, & tempus in quo pus conficitur, quo demum elapso prorsus desinit.

Observavi semper in morbo vehementiori, ægrum sub vesperam quasi Paroxysmo laborasse, & funestiora symptomata vespertinis præsertim horis se ostendere, atque exacerbare.

En justam Variolarum hujus generis Historiam, vera ac genuina hujusce morbi Phænomena, prout scilicet naturaliter se habet, complectentem: De *Accidentibus Anomalis*, quæ eidem, ubi minus rectè tractetur, superveniunt jam proximè differemus.

Animadvertendum est itaque, ista quæ die *octavo* in genere *Distincto* occurrunt Symptomata Anomala, & quæ *undecimo* die in *Confluente*, (tactò semper à primo morbi insultu computandi initio) maximum
ad

ad ægri sive vitam, sive interitum pondus habere, magisque ad amissum expendi debere, cum liquidò constet, maximam eorum partem qui utrolibet morbi (sc. *jam descripti*) genere intereunt, præfatis singulatim diebus defungi. Primò enim qui *discretis* Variolis laborat æger, cum satis promptè sudoribus diffuset, (quod hîc in adultis fieri solere jam diximus,) ac sibi omnia bona promittat, si morbi, ut sperat, virus per cutis poros hoc pacto amandaverit; diligenter ideo huic methodo insistit, tum remediis Cardiacis intrò assumptis, tum regimine calidiore, ut par est, adhibito; (atque hæc eò facit lubentiùs, quòd tum ab hac Methodo in principio sibi meliùs videatur habere, tum etiam ad male fundatam Astantium opinionem propiùs accedat.) Tandem verò eliminatis per *Απορροήν* particulis istis, quæ ad pustularum elevationem, atque intumescentiam faciei debuerant facere, die *octavo* quæ turgescere, & per interstitia pustulis interjecta inflammari debuerat facies, flaccida è contra reperitur, & albescent interstitia, licet interim rubescant pustulæ atque eleventur, etiam post ægri mortem. Qui ad hunc usque diem nullo negotio manaverat sudor, jam subito suæque sponte evanescit, neque remediis ullis Cardiacis, vel etiam calidissimis, revocari potest. Æger interim Phrenitide corripitur, anxietate, jactatione, ægritudine vehementibus, urinam parcè reddit, ac frequenter, ac tandem paucissimarum horarum spatio amicorum spem fallit, & ad plures migrat. Veruntamen hîc est notandum, quòd, si paucæ compareant Variolæ, hyems si fuerit, æger ætate proVectior, aut venæ-sectio fuerit celebrata, regimen illud calidius in quod jam animadvertimus, non ita certò faciei turgescentiam impedit, & proinde mortem accersit, atque ubi confertæ Variolæ, Ver æstivæ fuerit, æger ætate florens, neque sanguis detractus.

At

At verò in *Confluentibus* maximè periclitantur ægri, & plerique etiam moriuntur, die *undecimo*; nam cum hoc ferè tempore *Salivatio*, quæ ægrum hætenus in tuto posuit, soleat definere sponte suâ, nisi faciei & manuum intumescencia adhuc persistens ejus vicem subeat, necesse est ut pereat æger: Id enim est perpendendum, quòd in hoc Variolarum genere, ubi pustulæ tam sunt exiguæ, non *Salivatio* tantum, sed faciei insuper & manuum intumescencia ad materiam morbificam ritè eliminandam omninò requiruntur, quarum utralibet, si vel non adsit, vel ante justum tempus recedat, ægro protinus moriendum est. Jam verò nimio sæpius evenit in hoc morbo calidiori, ut sanguinis Crasi à regimine præfervido disjectâ, fractâque, atque eò usque accensâ ut particularum inflammatarum exterminatione sensim faciendæ non amplius competat, (ut quæ sudoribus importune extortis debentur mala, jam taceamus,) itaque vel non omnino intumuerint facies manusque, vel tumor ille unâ cum salivatione evanuerit; quamvis enim faciei tumor ipso hoc die aliquantisper debeat remitti, non debet tamen nisi post diem unum alterumve omnino recedere: manuum interim tumore persistente vigentéque; quo quidem vix aliud est minùs fallax Convalescentiæ *αεγρυναιον*, uti neque contrariò certum magis imminentis periculi indicium.

Sed ut ut id sit, materia Ptyalismî quæ ad hunc usque diem cruda fuit, tenuis, & facilè excreabilis, viscida jam facta & tenax, ægro suffocationem intendat; Potus quem assumit in pulmones ferè delabitur, unde cum Tussi violentâ per nares rejicitur, voce est raucâ, somnolentiâ & stupore corripitur ingentibus, oppressus undique vi morbi, atque in hujusmodi agone ut plurimum extinguitur, eò quem jam diximus die.

Sunt & alia adhuc symptomata, quæ in quolibet morbi

morbi statu occurrunt, tam *Discreto* Variolarum generi, quam *Confluenti* pariter communia.

Phrenitis v. g. à nimia sanguinis ebullitione nonnunquam ægrum corripit, & caloris tam parum est patiens, ut magnis viribus, ac furibundo nisu injectasprehendentium & lecto incarcerationantium manus, eludere conetur.

Aliquando eadem causa effectum longè diversum, seu contrarium, ut videtur, producit, Affectum sc. *Comatosum*; ita ut æger nunquam fermè evigilet, nisi continuo pulsu excitatus.

Est etiam ubi in hoc morbo, perinde atque in *Peste*, laxatâ, inflammationis vi, sanguinis compage, *maculæ purpureæ* se ostendant Pustulis interspersæ, mortis ferè semper prænunciæ. Frequentius hoc evenit, ubi aëris Constitutio morbo isti epidemicè grassanti præ cæteris faver. Aliquando in pustularum summitate maculæ nigræ exiguæ, acicularum capita vix æquantes, in medio verò subsidentes, se produnt variis in locis; quæ cum nimio fervori ortum debeant suum, tandem beneficio regiminis magis temperati tuscum colorem acquirunt, posteaque pedetentim subflavum illum, qui variolis genuinis, ac suum morem obtinentibus, naturaliter competit; quod satis liquidò cernitur. illâ quæ circa morbum hunc versatur praxi, in quo omnia Symptomata eò sunt mitiora, quò magis pustulæ maturitatem adeptæ ad dictum colorem accedunt, atque è contra.

Adolescentum porrò, & ætatis flore vigentium, præcipuè si vino, aut alio quovis liquore spirituofo se nimium impleverint, usque adeo in hoc morbo nonnunquam sanguis accenditur furitque, ut per Arterias & velicam viam sibi faciat, & quâ data porta, ruat; quo quidem *mictu sanguineo* vix aliud symptoma peioris notæ atque ominis invenire licet, per omnem hujus morbi tragediam.

Ab eadem insuper causa nonnunquam, licet rarius, sanguis è pulmonibus ejicitur. Utraque verò Hæmorrhagia hæc sub morbi initio plerumque contingit, pustulis nondum erumpentibus, vel si in quibusdam locis se ostendant, in plerisque tamen aliis adhuc sub cute densæ latent, atque ejus sunt generis quæ in maximè *Confluentes* adolefcerent, nili jam dictum symptoma ægri morte morbum finierit.

Aliquando etiam *Urinæ suppressio* tot is ad malorum cumulum accedit, in juvenibus præsertim, idque in statu, vel etiam declinatione *Discreti* generis.

Sunt & alia symptomata quæ à *αεφύσις* aliqua jam dictis contraria interdum oriuntur, si nempe æger à frigore nimis intenso fuerit læsus, vel si præter jus fasque vena fuerit pertusa, aut alvus Catharsi subducta; unde pustulæ nonnunquam fastigiis cedunt & derepente confidunt, superveniente insuper *Diarrhœa*, à qua ægro, (adultus si fuerit, ut supra innuimus,) ingense est discrimen, & anceps morbi exitus, materiâ sc. Variolosâ intrò versâ, ita ut natura eidem per cutis poros debite exterminando impar prorsus inveniatur. Huc accedit, quòd faciei manuumque tumor ab his retunditur, qui non minùs in bonis ægri rebus est censendus, quàm ipsa Pustularum eruptio, nisi ex fuerint *perpaucæ*.

Quæ verò à suscepto frigore pendent symptomata, rarò admodum occurrunt, si cum illis conferantur quæ à contrario, calidiori nempe regimine, nascuntur; Cùm enim morbus hicce inter calidissimos jure optimo habeatur, longe minus ab hac parte peccatur, quàm ab altera.

Qualis verò sit hujus morbi essentia, ob naturalem & communem mihi cum reliquis hominibus Intellectûs defectum, nescire planè me fateor; veruntamen prædicta symptomata pensiculatim trutinata mihi viden-

videntur subindicare ; *inflammationem* cum esse (à cæteris tamen Inflammationibus specie diversam) tum sanguinis , tum reliquorum humorum , in qua amolienda , per dies priores duos tresve id agit natura , ut particulas inflammatas digerat coquatque , quas postea in corporis habitum ablegatas maturat adhuc , & sub Abscessulorum forma suis demum finibus expellit. Quapropter ut fundamento alicui medendi methodus superstruatur , notandum est , duo esse huius morbi tempora , quorum primum *separationis* est , secundum *expulsionis*. Atque primum quidem illud tempus plerumque cum Febrili ebullitione transigitur ; quod tribus vel quatuor primis diebus peragi solet , quorum decursu natura id satagit , ut partes ejusmodi inflammatas seligat congregetque quæ sanguinem lacescunt ; atque etiam ut illas in carnosas corporis partes relegatas ibidem deponat ; quo facto pristina quiete fruitur , sedato jam tumultu , qui dum hoc ageretur , in sanguine ciebatur. *Separatione* sic ope ebullitionis , in sanguine peractâ ; *Expulsio* jam locum obtinet , quæ per reliquum morbi tempus , mediantibus parvis illis *abscessibus* , in carne perficitur. Sicut enim à natura abscessuum suâ specie non abluunt , ita parem cum aliis , cruditatis , maturationis , atque exarescentiæ statum percurrere solent ; quæ omnia si ritè atque laudabili modo absolvant & exequantur , in toto res est , cum exinde curationis summa dependeat ; sin minus , omnia pessum ruitura sunt. Et quidem postremum hoc negotium priori illo *separationis* opere , tanto plus temporis sibi vindicat , quod prius illud in tenui fluidoque corpore transigatur , atque in ipso (ut sic dicam) naturæ foco ; posterius autem denso spissoque theatro , atque à vitæ fonte paulò remotiori , partes suas exequi cogatur.

His ita præmissis , Indicationes exurgunt : 1. Ut
aqua-

æquabilis ille tenor ebullitionis in sanguine conserve-
tur, qui neque nimis properè separationem nimiam
suam vi perficiat, neque tamen torpido nimis motu
eandem remoretur, vel non satis idoneam præstet.

2. Ut abscessuli, pustulæve summam curam sustinean-
tur, quo debita tempora percurrentes, tandem con-
tentam in se materiam omnino avehant, ipsæque et-
iam evanescant.

Ut itaque paucis de *primo* agamus: sollicitè in primis
cavendum est, hoc tempore præsertim, ne nimium
assurgat ebullitio, sive id fiat ex congestis stragulis,
sive ex aëre loci in quo decumbit æger, igne ni-
mium exaltaçtio, sive ex calidorum medicamento-
rum & cardiacorum usu; præcipuè verò ab his cave-
re oportet, si æger in ætatis flore constitutus fuerit,
vel sanguinem habeat generosiori potu nimis exal-
tatum, vel anni tempestas aut Verna sit, aut saltem
ultra ætatis initium non processerit. Hinc enim fiet,
ut separatio, quæ sensim lentisque gradibus peragi de-
bebat, ut ad universalem quandam despumationem
opportuniùs pergat, præcipiti cursu feratur; atque
ita vel non satis idoneus partium numerus congre-
tur, vel (quod fortè contingat) nonnullæ partes ad se-
cretionem damnentur, quas aliàs Natura illam subi-
re noluisse, nisi quod ultra debitos limites excur-
rere coacta, noxam hanc sibi creet: secretis enim
illis quæ ad separationem minùs opportuna sunt, alio-
rum illuc propendentium motus, eorum commixtio-
ne impeditur, adeoque redduntur expulsionì minùs
accommoda. Mihi quidem rationi consentaneum vi-
detur, ut quo diutiùs natura *separationem* molitur, ac
perficit, dummodo ebullitio non omnino torpeat,
eò certius atque universaliùs eadem *separatio* absolva-
tur. Atque ex illa sic absoluta, curationis insequen-
tis successus potissimùm ut dependeat necesse est;
uti ex methodo contraria, contrarius planè rei exi-

tus: ex calido enim isto regimine nihil boni nascitur, sicut ex præcoci fructu, nihil frugi; cum frequenter usu veniat, ut vel in Phrenitidem æger pronus lapsus ruat; vel (quod pejoris notæ est) sudores ingentes oboriantur, ex quibus partes non secerni aptæ, neque *puris* naturæ respondentes (quod ipsum tamen pus, genuina soboles est hujusce excretionis) eliminantur; vel ex cardiacis illis administratis, calidâque custodiâ, Variolæ nimis protrusæ in unum confluant, foedo certè spectaculo, tristemque eventum interminanti.

Atque hæc & hujusmodi symptomata ex his erroribus progigni solent, cum ex altera illa methodo nihil unquam mali observaverim. Natura enim sibi permissa negotium suum suo tempore exequitur, materiamque debito ordine ac viâ tum secernit, tum etiam expellit, ut (in Junioribus præsertim vegetisque temperamentis) nostrâ ope, nostris artificiis, atque auxiliis non indigeat, suis viribus optimè instructa, suis opibus locuples, suo denique ingenio satis edocta. Neque sanè vel ipse vidi, vel fando accepi, quenquam ex eo periisse, quòd Variolæ primò non eruperint, & si nimis multi perierint, quorum Variolæ primùm laudabiliter, & cum summa spe erumpentes, postea recedentibus pustulis præmaturè detumuerunt.

Quemadmodum autem inconsultum est atque periculosum, calidioris regiminis vel Cardiacorum opè cœptam ebullitionem nimis evehere; ita è contrario non minùs vacat periculo, mediantibus venæsectione, clysteribus, emeticis, catharticis, aut id genus aliis eandem minuere, cum hoc pacto partium separabilium commoda secretio plurimùm impediatur. Licèt enim vulgare illud atque tralatitium argumentum, quo adversus Phlebotomiam, aliasq; evacuationes utuntur (nempe quòd non liceat à circumferentia ad centrum movere humores, cum natura in hoc

hoc morbo contrarium affectare videatur,) nullarum planè virium sit; eo quòd ex earundem usu contrarius omnino effectus, subitanea scilicet variolarum eruptio, sæpiissimè consequi deprehendatur; aliæ nihilominus rationes in promptu sunt, quæ vehementer suadent, ut, siquidem ullo modo vitari possit, ab hac praxi manus abstinemus. Namque (ut earum præcipuas paucis attingamus) per hæc evacuationes, non tantùm ebullitio nimis imminuitur, cuius interim ope partes despumandæ accuratè secerni debuerant, verùm etiam illud ipsum subducitur, quod cœptæ secretioni quasi pabulum continenter suppeditaret; unde sæpenumero contingit, ut variolæ primùm laudabili impetu erumpentes (eoque fortasse melius, quòd evacuationes jam dictæ præcesserant) paulò post ex improvviso quasi percussæ detumescunt, idque ob eam potissimùm causam, quòd materia desit, quæ quasi à tergo præeuntem insequeretur, atque agmen clauderet.

Tandem, ut ad secundam illam Indicationem pedem promoveamus ad tempus *expulsionis* accommodatam; quo tempore materia separata, parvorum abscessuum sive pustularum ope, amandatur atque expellitur; nempe illud hic agendum est, ut pustulæ debito modo sustineantur, quo rite atque ordine destinatam periodum assequantur.

Sicut itaque supra satis, ut opinor, ostensum est, inprimis periculosum esse, si æger præsentī Febre, at pustulis vix dum apparentibus, in ipso *secretionis* tempore nimium calefiat; ita etiam non minori periculo plena res est, si idem quovis morbi tempore fiat, atque illo præsertim quod ad *expulsionis* initium vergit, crudis adhuc existentibus pustulis: Quamvis enim sanguis, peractâ jam *separatione*, atque relegatâ ad carnosas partes materiâ, ab intestino tumultu magnam partem immunis sit, interim tamen tener adhuc,

recensque , ac vix novo statu & quasi textura indutus, ὁπότε est , facileque vi caloris immodici undecunque appellentis afficitur , atque adeò levissimo momento irritatus flammam concipit , & in novam ebullitionem proclivis est ; quæ quidem nova ebullitio , non , uti prior illa , *separationem* jam molitur (illam quippe peractam supponimus) verùm illius loco , non tantùm symptomata superius memorata excitat , sed & coeptam per pustulas *expulsionem* interturbat , & contentam materiam exagitando , noxam parit. Vel itaque partes jam secretæ , atque in corporis *ἐξω* depositæ , vehementi illo rapidoque sanguinis ebullientis cursu abreptæ , in ejusdem massam resorbentur ; vel partes carnosæ ultra gradum suppurationi debitum excalfactæ , minùs commodè illam exequentur ; vel denique fortassis obortâ hâc novâ ægritudine , sanguinis œconomia , ipsarumque carniū tonus pervertitur , usque adeò ut materiam illam expulsam vincere , eamque solenni more abscessuum coquere nequeat.

Interim non usque adeò nos illuc intentos esse oportet , quo ebullitionem nimiam in sanguine prævertamus , ut ægrum frigoris injuriis exponendo , pustularum eruptio impediatur. Gradus ille caloris ad harum expulsionem promovendam accommodatissimus , naturalis sit oportet , atque ejusmodi quæ carnosarum partium temperiei conveniat ; quique hunc excedit , aut ab eodem deficit , utrinque periculosus est.

Ex dictis itaque satis manifestum videtur , in quàm incerto lubricoque sit loco , tum morbus ille de quo loquimur , tum praxis medica , quæ eidem accommodanda est. Atque etiam exinde pronunciare auserim , illius famam , qui in medicando hoc morbo frequenter sese exercet , in angusto versari ; quandoquidem non vulgus solummodo mortis causam fatagenti

genti nimis Medico transcribere paratum sit, verum etiam ejusdem artis professores calumniandi ansam inde cupidè arripiant, atque coram iniquis iudicibus causam dicentes, severissimam sententiam facilè eliciant; eo scilicet consilio, ut ipsi pluris aestimentur, & super aliorum ruinis viam sibi sternant ad famam: id quod viris literatis indignum prorsus est, imò & vilioribus Artificibus, modò probitatem colant. Hinc porrò cernere est, quòd minùs mirum sit, si Nutricibus, per se nimium plerumque officiosis & satagentibus, res male sæpenumerò succedat; Nempe res ardua est, & quæ muliercularum ingenium atque iudicium superat, gradum caloris huc requisiti definire, præsertim cum anni tempestas, ægrorum ætas, & vitæ ratio, aliaque huc spectantia simul pensanda veniant, id quod prudentum profectò atque sagacem Medicum omnino postulat.

Si contigerit, ut vel Phlebotomiâ minùs opportunè celebratâ, vel admissò frigore pustulæ reciderint, vel facies ac manus detumuerint, Cardiacis utendum est. Sed cavendum tamen, ne in his exhibendis nimis simus: Quamvis enim sanguinem ademeris, fieri tamen potest, ut virium inde jacturam metuens, adeoque Cardiacis aut fortioribus aut sæpe repetitis utens, novam ebullitionem ex improviso suscitet. Nimirum sanguis adhuc tenerior est, & vim calidioris stimuli facilè sentit; unde fit, ut sæpe repetitæ ebullitiones in eodem excitentur, quibus ægrorum mors majori jure tribuenda est quàm prægressæ venæ-sectioni. Atque hæc generatim de iis, quæ primariis Intentionibus satisfacere possint, dicta sunt.

C U R A T I O.

Jam ut calcata vestigia repetam, ac ad Praxin propius accedam: Quamprimùm manifesta hujus morbi indicia se produnt, ægrò aurâ liberiore, vino, ac carni-um esu interdico, cerevisiani vero tenuiorem pa-

ne tosto leviter tepefactam pro potu ordinario, ac nonnunquam pro arbitrio, hauriendam concedo; pro victu etiam juscula avenacea, hordeacea, poma cocta, aliaque, quæ neque frigoris neque caloris vim aliquam egregiam obtinent, aut ventriculo concocturo molestiam exhibent, injungo. Nec vulgarem illam rusticamque dietam admodum improbo, nempe ut lacte cum pomo cocto & contuso vescatur, modò cautum sit ut eo per vices utatur, & modicè, dempto etiam lactis frigore. A regimine calidiore protinùs inhibeo, ut & ab usu medicamentorum Cardiacorum quorumcunque, quibus variolas in cutem ante diem *quartum*, qui eruptioni proprius est ac naturalis, temerè propellere nonnulli fatagunt: Cùm pro certo habeam, eò magis universalem fore materiæ Variolosæ separationem, quò tardiùs istæ prorumpunt, proinde & securiores possumus esse ne se denuò intrò condant, & rectiùs maturescant: cùm, si ante tempus extrudantur, præcipitatur materia cruda adhuc atque inconcocta, quæ ad instar fructuum præcociorum inani spe lactat. Adde, quòd ab hac nimium festinata diligentia periculum est (in calidioribus præsertim temperamentis ac vegetioribus, quorum principia Activa plus satis Cardiacorum suppleant vicem) ne natura nimis incitata coactaque, universam penè corporis substantiam in variolas effundat; ita ut jam *confluant* illæ, quæ nisi plùs æquo prope-
rasses, in *distinctarum* ordine lætiori omine substitissent. Porro non ideò statim foràs propellendæ sunt Variolæ, ubi primum aliqua morbi hujus suspicio oritur, quia sc. æger ante eruptionem vehementer ut plurimum laborat angiturque; cùm ne vel unâ quidem instantiâ possit ostendi, quempiam ideo inter-
iisse, ut ut graviter ægrotaverit, quod non mox prodirent Variolæ; vel naturam iisdem seriùs ocys extrudendis defuisse, nisi sicubi regimine calidiore & re-
mediis

mediis Cardiacis, præmaturè ingestis, fuerit impedita. Etenim non semel observavi in junioribus & temperamento sanguineo præditis, regimen calidius, & Cardiacæ eo animo exhibita, ut Variolas ante justum tempus exturbent, ita parum eruptionem accelerasse, ut eidem è contra obicem ponerent: Sanguine enim his modis excalesfacto, & in motum violentiorem, quàm qui materiæ Variolosæ separationi ritè peragendæ par esset, concitato, certa tantùm quædam morbi indicia se prodidère, latentibus intra cutim pustulis, neque se ultrà efferentibus, quibuscunque demum Cardiacis sollicitarentur, donec tandem sanguine ad moderatam debitamque temperiem reducto, concessâ sc. Cerevisiâ tenuiori, demptoque partim stragulorum quibus torrebatur onere, pustulis exiturientibus commodùm viam stravi, atque ægrum in tuto, Favente Numine, collocavi. Neque magis, si quid ego judicando valeo; ab illis stat Ratio, qui ægrum ita pertinaciter ante diem *quartum* lecto addicunt, modò cubiculi ambitu se contineat, quàm ab his qui adeo præmaturè atque intempestivè Cardiacæ ingerunt, Etenim *Sanguinis mictus, maculæ purpureæ*, & reliqua symptemata lethalia, (de quibus suprâ,) eo tantùm nomine, præsertim ætate florentibus, superveniunt, quòd nempe lectulo præproperè nimis affigantur. *Quarto* verò die lectulo ægrum adjudico, ac tum temporis, si eruptio parum pro votis succedat, rectè exhiberi potest Cardiacum aliquod blandius, unicâ saltem vice, quo exigantur pustulæ. Inter ista quæ huc faciunt medicamenta, *Paregorica* dicta, qualia sunt *Laudanum Liquidum, Diascordium*, &c. si in pauca quantitate Aquis Cardiacis Appropriatis admisceantur, cæteris prælucent. Hæc enim cum sanguini æstuanti frænum injiciant, Natura materiam morbificam opportuniùs atque liberiùs ejicit, atque amolitur. Neque etiam consulerem,

Cardiacum ante hunc diem propinare vel urgente *Diarrhœa* atque illud, ut videtur, indicante. Licet enim, (quod antea innuimus,) nonnunquam Variolarum *Confluentium* eruptionem præcedat *Diarrhœa*, quæ oritur ab halitibus inflammatoriis, vel humoribus è massa sanguinis, per primos dies exagitati atque æstuantis, in intestina exoneratis; non tamen hic magis deerit Natura dictis materiæ variolosæ halitibus in corporis habitum propellendis (quo facto, sua jam sponte sistetur *Diarrhœa*,) quam solet in halitibus istis extrò vertendis eliminandisque, qui in ventriculum inversi sub initio morbi vomitum provocant.

Animadvertendum verò est, quòd si ad adolescentem vegetiorem accersor, & qui insuper liberaliore five vini five liquoris cujuscunq; spirituosì compotatione morbo ansam dedit, non satis habeo ad frænandam sanguinis ebullitionem, ut tam Lectulo, quam Cardiacis abstineat, nisi ad hæc sanguis è brachio mittatur: uod si non concedatur, obtinente vulgi præjudicio, missionem mihi saltem esse petendam existimo. Superinductâ enim Inflammatione istâ, quam sanguini impressit liquorum spirituosorum Fervor, intento illi calori quem hic morbus naturaliter comitem habet, ita furit sanguis, ut non rarò in vesicam vaporum ductu irruat, vel maculas pariat purpureas, aliaque ejusmodi symptomata, quæ per omnem morbi decursum crucem figunt Medico, atque ægrum è medio tollunt. Atque hæc de illis quæ ante pustularum eruptionem sunt peragenda.

Ubi primum eruperint Pustulæ, jam proximè diligenter mecum perpendo, an *Discreti* fuerint generis, an verò *Confluentium*; cùm longo hæc intervallo ab invicem distent, quantumlibet convenient quoad symptomata quædam utrisque communia. Si itaque ex pustularum magnitudine, & paucitate, tardiore-

dioreque eruptione, tum etiam *Ægritudinis*, aliorumque symptomatum gravissimorum, quæ in *Confluentibus* etiam post eruptionem fatigant, evanescentiâ, de genere *Discreto* mihi constet; ægrum Cerevisia tenuiori, jusculis avenaceis, hordeaceis, &c. reficiendum curo, modo quem suprà descripsimus. Atque si tempore æstivo eoque calidissimo Variolæ non ita multæ obtingant, quorsum attineat ægrum in lecto jugiter stratum obrutumque detinere, ego quidem non video. Quin potius singulis diebus, per aliquot horas de toro surgat, eâ lege, ut tam loco, quàm vestitu, frigoris pariter ac caloris nimii incommoda præcaveantur. Quid quod ægroto à cubili quandoque abstinente, morbus minori cum molestiâ, ac etiam breviori spatio tempora sua peragat, quàm si eidem continenter affigatur; quod non modò ægritudinis tædium adauget, verùm etiam Febrilem æstuationem fovet, & prodeuntibus vesiculis dolorificam inflammationem conciliat. Quod si aut frigidior anni tempestas, aut copiosior Exanthematum eruptio perpetuò decumbendi necessitatem ægrotanti imponat, prospicio ut non intensiore caloris gradu, vel adjectis pluribus stragulis in lecto decumbat, quàm quibus in prospera valetudine uti solebat, accensio interim non nisi hyeme incumbente, mane & serò loco mediocri. Neque etiam exigo, ut in eodem loco semper jaceat, nempe ne sudores erumpant, quos ego tum rationibus suprà allatis, tum ipsâ experientia fretus, fidenter affirmo non absque ingenti periculo promoveri posse.

Determinante morbo, cum halituum, à materia jam in pus conversâ prodeuntium, Eruptio liberior à pustulis tandem crustosis ac duriusculis impediatur, abs re non erit Vini Canarini semi-cocti cochl. 3 vel 4 vel aliud medicamentum Cardiacum temperatum, exhibere, ne scilicet halitus illi putridi in sanguinis mas-

sam postliminio revertantur, Et sanè jam nunc, neque priùs, Cardiacis locus est. Eodem pariter tempore Diæta paulo calidior & Cardiaca magis potest concedi; juscùla v. gr. ex Pane & Cerevisia Saccharatis, è farina Avenacea cum Cerevisia & Saccharo, &c. Neque aliis omnino erit opus, in genere sc. *discreto* ac leniori, si æger hâc Methodo ac Diætâ, utrisque moderatis, se tractare patiatur.

Hæc sanè, reclamante licèt immuni isto ac malè fundato hominum præjudicio quod ex adverso militat, vera est ac genuina Methodus huic Variolarum generi Medendi, & obtinebit demùm, me vitâ functo. Et licèt non negem, multos regimine admodum opposito tractatos nihilominus convalescere, fatendum est tamen, (& sanè dolendum etiam, si nobiscum reputemus quàm omni prorsus periculo vacat ex sua natura hoc *Discretum* genus) plurimos etiam interire; quin & alii complures fati pariter concederent, nisi vel à frigidioris tempestate in quam incidit morbus, vel à Phlebotomia (aliter supervacaneâ atque inutili) nuper celebratâ servarentur. Quo nomine, si vel obstinatio amicorum, vel ægri diffidentia prædicto regimini intercesserit, tutius mihi videbatur sanguinem detrahère; quod quidem, licèt per se officiat (quatenus sc. & separationem perturbat confunditque, & pabulum insuper tum pustulis, tum tumori elevandis destinatum subducit) aliquantisper tamen secuturum regimen calidius pensat, ac proinde hanc, quam non nisi coacti usurpamus, Methodum, non usque adeò periculosam atque ancipitem reddit.

Ex dictis, (ut obiter attingam,) facile erit vulgare illud Problema solvere; quî fiat sc. ut per pauci adeò è plebe hoc morbo pereant, si ad eos comparentur qui inter divites eodem trucidantur; quod quidem vix ad aliam causam potest referri, quàm quòd ob

ob rem domi angustiores, & agreste vivendi genus, vix illis fiat copia sibi nocendi regimine magis accurato ac delicatiori. Quinimo & plures inter vulgus jugulavit hic morbus, ex quo *Mithridatii*, *Diascordii*, *Decocti C. C.* &c. usum didicere, quàm in seculis *indoctioribus* quidem, at magis *sapientibus*; cum in singulis termè ædibus reperiatur stolidi aliqua ac sciola muliercula, quæ in hominum perniciem, quam non didicit, Artem exerceat. Atque hæc de Variolarum, quas *Interstinctas* appellavimus, curatione.

At si *confluant* Variolæ, periculosa plena res aleæ est; arbitror enim ego, genus hoc non minùs ab altero illo discrepare, quàm ab hoc ipsa pestis, licet apud hominum vulgus, quibus nomina & verba pro rebus sunt, utriuslibet Curatio ex æquo prædicetur. In hac morbi specie, cum intensioris sanguinis inflammationis proles sit, major pariter adhibenda est cura ne calefiat æger, ut in prioris Curatione jam dictum est. Quamvis autem species hæc ex sua natura majorem sibi vendicat refrigerationem quàm altera ista, ad promovendam tamen faciei ac manuum intumescuntiam, (sine qua de ægro actum est) & pustularum elevationem atque augmentum, tum etiam quia æger ob exulcerationes dolorificas lecto abstinere nequeat, expedit ut in eodem contineat & se, & manus etiam suas, modo stragulis modicè contractus sit, & concessa fuerit venia ab hac in illam lecti partem corpus pro arbitrio suo transferendi, ut in genere *Discreto* innuimus. Præsertim verò morbo exeunte, cum jam appetat *Febris Murationis*, non tantum hâc libertate demerendus est æger, sed monendus etiam ut eâ utatur, quin & versandus per sæpè nocte atque interdiu, ut ingens calor contemperetur, & evitentur sudores, quibus amandatur lenis iste humor quo diluendæ sunt Variolæ ut mitescant.

Quandoquidem verò ut diximus, *Ptyalismus* hanc
speci-

speciem jugiter comitatur, qui cum è præcipuis sit Naturæ Evacuationibus, atque hîc in ejus locum quæ per pustulas fieri debuit, substituatur (quæ quidem per pustulas evacuatio in hac specie humili ac depresso- re non æque atque in altera procedit) summope- re annitendum est, ut dicta Salivatio in vigore perstet & conservetur, nec ante diem suum lista- tur, vel remediorum calidorum usu, vel à cerevi- sia tenui aut simili alio liquore, liberaliter haurien- do, ægrum arcendo. Jam cum Ptyalismus mos sit naturaliter se habentis, ut cum prima eruptione incipiat, & die *undecimo* minuatur, neque tamen ni- si post diem adhuc unum aut alterum omnino desinat, si ante diem illum penitus cesset, in lubrico sunt ægri res. Nam cum faciei tumor (per quem nonnihil ma- teriæ morbificæ evacuatur) nunquam non eo ipso die dispareat, si Salivatio eodem pariter tempore se sub- ducat, æger materiâ Variolâ jam putrescente, ceu Veneno, inficitur; cumque nulla amplius detur por- ta per quam evacuari possit, in busti limine consti- tuitur; nisi forte (quod fit nonnunquam) manuum intumescencia, quæ ut seriùs quàm illa faciei se osten- dit, ita tardiùs recedit, ejus sit molis ac momenti ut ab Orci faucibus illum eripiat. *Salivatio*, quæ tanti hîc est tamque necessaria, admodum promovetur, si ægro affatim propinetur Cerevisia tenuis, vel li- quor alius quilibet, qui nec illum calefaciat, nec ad sudores provocet.

Præter hæc verò ut consopiatur vehemens illa sanguinis ebullitio, quâ hæc Variolarum species alte- ram illam longè superat, & sustentetur *Ptyalismus*, (necessaria nempe hujusce morbi evacuatio) conve- niunt medicamenta *Narcotica* præ aliis quibuscun- que: quæ licet ob vim quâ donantur incrassantem, educendæ Salivæ videantur officere, jamdiu tamen ego me isto liberavi præjudicio, atque eadem in hoc morbo

morbo adhibui, astipulante ubique rerum eventu, modò æger pubertatem exceſſerit. Sanguis enim Infantium Puerorumque (qui per integrum morbi ſtadium plerumque ſatis bene dormiunt) cùm mitiùs ferveat, nullo hujusmodi eget ſufflamine; atque inſuper horum uſu *Diarrhœa*, quam in hoc morbi genere infantibus evacuationem natura inſtituit, cum ægri damno ſiſtitur. Adultis verò *Paregorica* Medicamenta, ſi frequenter uſurpentur, hæc adferunt commoda: Primò, ſomnum moderatè conciliando, effe-ram nimis ſanguinis ebullitionem ac proinde Phrenenſin cohibent, præcaventque. Dein, ab eorum uſu Faciei & manuum intumeſcentia, quam inſignem in hoc morbo natura habet evacuationem, rectiùs procedit. Quinetiam, quod non parum facit ad ægri ſecuritatem, cùm non rarò juſtò citiùs detumefcat facies cum malis ægri rebus, tumor Narcoticorum ope ad debitum uſque naturæ terminum ſuffulcitur & protrahitur; mitigato enim ſanguinis fervore, radii inflammati opportunè ad manus, faciem, atque omnem corporis ſuperficiem pro morbi ingenio feruntur. *Ptyaliſmus* denique hiſce propagatur, qui licet vi medicamenti ita fortiter increſſantis ad horas aliquot ſiſtitur in quibusdam, mox tamen aucto novis hiſce ſuppetiis robore, inſurgit denuò natura, & cœptum opus feliciter peragit. Quinetiam animadverti *Salivationem*, quæ circa diem *undecimum*, aliquando etiam citiùs, cum ingenti ægri periculo minui ſolet exhibitis plus ſemel *Paregoricis* de novo fuiſſe redintegratam, nec ante diem *decimum quartum*, alicubi etiam & poſt illum, deſiſſe. Propino ego ut plurimum vel *Laudani liquidi* guttas 14, aut circiter, vel $\text{ʒ} \text{vj}$ aut $\text{ʒ} \text{ij}$ *Syr. de Meconio* in *Aq. flor. Paralyſ.* vel ſimili ſtilatitiâ ſolutam: Quæ ſi Adultis poſt plenam eruptionem ad morbi uſque finem ſingulis noctibus propinentur, non modò incommodi nihil, ſed & magnum

gnum inde emolumentum capient, quod frequenti experiētiā didici. Expedit verò, ut cenſeo, paulò temporius quam aliter fieri ſolet, *Paregoricum* exhibere; facile enim obſervatu eſt in Variolis peſſimi moris, caloris, ut ita dicam, Paroxiſmum veſperi plerumque ægrum inquietudine, anxietate, aliisque ſymptomatis laceſſere, quæ, ſi *Paregoricum* horâ ſextâ ſeptimâve veſpertina ſumatur, aliquatenus præcaveri poſſint.

Proximo loco, cū in Variolis *Confluentibus* haud minùs certò *Infantes Diarrhœa* comitetur, quàm *Adultos Ptyaliſmus*, naturâ, ut ſupra oſtendimus, alterutram harum evacuationum materiæ morbificæ eliminandæ ubique conſtituente; ut nec hic *Ptyaliſmo*, ita neque iſtic *Diarrhœæ* frenum injicio, cū utrumque ex æqo ſit abſurdum: Malè locata interim imprudentium aliquot muliercularum opera in ſiſtenda hujusmodi *Diarrhœa*, multa infantium milia letho dedit, dum falſò ſecum reputant, *Diarrhœam* par in hac Variolarum ſpecie atque in *Diſtincta*, diſcrimen apportare; neſciæ ſcilicet, illic tantum officere *Diarrhœam* ubi per puſtulas fit evacuatio, hîc verò naturæ opus illam eſſe, morbo effugium quærentis. Miſſâ itaque *Diarrhœâ* ἐν τῇ φύσει ex præcepto Divini ſenis *συμπράττω*, quo cœpi pede pergo, in cunis ut nunc jaceant infantes, ut nunc iſtinc auferantur, conſulo; & ſi fuerint ablactari, eandem, quam ſuperius Adultis, Diætam iſtis concedo.

Ultimis morbi Diebus, cū facies ob puſtulas cruſtoſas, duras aridasque fermè riget, eandem *oleo Amygdal. d.* inungo perſæpe, tum ad migitandum dolorem à rigiditate ortum, tum ut effluvia calidiora liberius exhalent.

Facies ne cicatricibus deturpetur, nihil quicquam molior; cum *Olea, Linimenta*, &c. id tandem agunt
quo

quo tardiùs evanescant albi isti furfures, quibus se invicem pellentibus excipientibusque, postquam æger jam lecto surrexit ac mediocriter valet, paulatim succedunt foedæ illæ cicatrices. Sed ab his non valdè metuendum est ægro, ubi ob regimen moderatius pustulæ minùs exacerbatae nullam qualitatem Causticam contraxêre.

CURATIO SYMPTOMATUM.

Jam verò, licèt Methodus hæc (si cautè sc. ac prudenter circumstantiis particularibus accommodetur) prædicta illa, à naturâ abhorrentia atque periculosa symptomata præoccupet, & securum atque perbenignum morbum reddat; à quacunque tamen causa exorta sint hæc, me nondum accersito, necesse habeo in aliquibus, quæ hîc subnectam, aliâ viâ insistere, eadem ut submoveam atque debellem.

Imprimis igitur, si in *Discreto* genere ob regimen justo calidius, & continuos sudores, ægri facies die octavo non intumescat (pustulis interim satis dense se exerentibus) sed flaccida sit, & palleant pustularum interstitia; in casu posito, ultra quod ad temperatum magis regimen, & compescendum sanguinis ἐξαρσιν velis remisque contendo, *Paregoricum* aliquod medicamentum è vestigio hauriendum præcipio; quod quidem somnum blandè conciliando (nisi plus nimio cerebrum incaluerit) & mitigando proinde effrænem sanguinis ferociam, sanguinem unâ cum calore ad faciem, prout morbi ratio postulat, tempestivè determinat. Quod si eò usque processit malum hâc μεσάσει ortum, ut sudor qui huc usque copiosè manavit, sponte suâ defecerit, æger Phrenitide corripiatur, de vehementi quærat ægritudine, urinam paucam at frequenter reddat; nullo jam alio auxilio (cùm in propinquo mors sit) ægro subveniri posse autumo, quàm sanguinem è brachio satis largâ quantitate extrahendo, corpusque exponendo auræ liberiori. Et profectò haud ita temerarium atque

que *αὐτοπῶν* videbitur quod jam proposui, si ad illos animum advertamus, qui ob copiosas narium Hæmorrhagias subito ingruentes, ferreas imminentis lethi manus salvi evasere. Illud insuper est perpendendum, quod in extremo hoc agone, non idcirco instat mors, quod pustulæ intrò recedant, (extant enim hæ, ut jam diximus, eminentque cum insigni rubore, etiam animam agente ægro) sed quod facies non turgescat; ad promovendam verò hanc faciei intumescentiam, quicquid id demum est quod ad sanguinem contemperandum facit (Venæ-sectionem autem & modicam refrigerationem eam vim obtinere nemo, opinor, negaverit) necessariò, æquè ac Paregoricorum usus, atque ob easdem planè rationes, debet conferre.

Non hæc ita velim intelligi, ac si in qualibet *Phrenitide*, Variolis superveniente, (cum nullum hîc symptoma frequentius occurrat) Venæ-sectionem statim suaderem; sed in illa tantùm quæ ideo accidit, quia facies non turgescit, in *distincto* sc. genere, & pustulis copiâ satis magnâ comparentibus; vel ubi ob regimen admodum calidum, & Cardiacorum usum, sanguis adeò efferus est, atque ultra omnem modum evehctus, ut inducias ferre nequeat, donec medicamentis *Paregoricis*, & reliquis eodem facientibus, ad debitam temperiem reduci possit. Cùm enim ita se res habent, Medicus, ad conscientiam suam potius, quàm ad incertam famam se componens, vel sanguinem, ut antè dictum detrahare debet, vel ut æger aere liberiori refocilletur, præcipere: Quod ut efficeretur, satis mihi visum est, ut æger lecto aliquantisper exurgeret; quo facto plures à morte liberavi. Præter ista verò quæ oculis ipse usurpavi, innumera sunt illorum exempla qui his modis quasi Orci faucibus erepti sunt. *Phreneticorum* enim nonnulli Nutricum curam fallentes (miris sc. artibus utuntur homines ita affecti) atque è lecto dilapsi, aëris frigori semetipsos etiam noctu exposuerunt

runt: Alii frigidam vel furtim, vel raptim nacti, vel etiam precibus à nutrice emendicatam, hauserunt, adeoque felici errore salutem jam planè desperatam consequuti sunt.

Unicam hîc loci historiam adscribere non gravabor, quam ab eo ipso accepi cujus res agebatur. Is nempe *Bristolium* profectus, juvenis adhuc, inque ipso ætatis flore, Variolis correptus est, iisque paulò post Phrenitis accessit: Nutrix in urbem ingressa, interim ægrum suum aliorum curæ commisit, mox nempe reditura. Verum dum paulò diutiùs moratur, ægrotus (ut astantibus visum est) interea moritur. Astantes & anni tempestatis, & habitus ægri, crassifc. atque corpulenti, rationem habentes, ne oleret cadaver, è lecto sublatum ac nudum mensæ impo-
nunt, linteo superstrato; Nutrix tandem rediens, accepto nuncio, cameram intrat tristissimo spectaculo interfutura; mox amoto linteo, vultuque conspecto, subobscura quædam vitæ indicia conspici sibi visa est, ac proinde statim projectum corpus in lectum reposuit, adeoque sub manu consilium capiens, ac nescio quid satagens, ægrum suum in vitam revocavit, atque diebus aliquot interpositis sanum conspexit.

Sed ut ad propositum revertar; Proximo loco, si in Variolis *Confluentibus* Saliva eo usque excocta sit & viscida ob calorem præcedentem, ut tantum non suffocetur æger, (quod *undecimo*, ut supra diximus, die non insolens est,) *Gargarisma* necessariò in usum trahatur, & ut sæpe die nocteque syringâ in fauces sedulo injiciatur, seriò imperandum. Componatur verò illud è Cerevisia tenui, vel aqua Hordei, cum melle Rosarum. Quod si æger ritè fuerit tractatus, *Ptyalismus*, etiam cum jam coeperit imminui, ita pulchrè suo fungetur munere ut hoc remedio opus non fuerit. Et profectò ubi eò res rediit ut æger singulis momentis à suffocatione periclitetur, stupore ob-

ritus, & spiritu ferè undiquaque præcluso, non satis tutò huic remedio fiditur: Ægro ita ad incidendas redacto *Emeticum* peropportunè ac feliciter nonnunquam exhibui ex *Infusione Croci Metallorum* sed dosi paulo majori, sc. $\mathfrak{z} \text{ j } \mathfrak{ss}$; quando, ob eximiam quâ laborat æger stupiditatem, minor dosis haudquaquam operabitur, atque interim, eos exagitando humores, quos nequeat educere, ægrum in magnum vitæ discrimen conjiciet.

Cætera quæ in hoc morbo accidunt symptomata, ut *præcaventur* ope regiminis moderati, ita ab eodem pleraque etiam *tolluntur*; e. gr. ut *Phrenesis* ante dicta, à nimia cerebri excalefactione prognata, sanguine quovis modo paululum ventilando curatur, eadem *Methodo* & *Comati* (quod alteri contrarium prorsus videtur symptoma, & ab obstructione corticis cerebri fit, dum halitus calidiores à sanguine, regiminis ac medicamentorum calidorum usu attenuatq magnâ copiâ ac vi illic impelluntur) facilè occurritur.

Eâdem hâc sanguinis contemperatione & *Maculas Purpureas* vidi sublatas: Sed neque hâc neque aliâ *Methodo* quâcunque, vel *mictum sanguinis*, vel violentam ejusdem è pulmonibus eruptionem adhuc sufflaminare potui; utraque verò Hæmorrhagia hæc, quatenus mihi hætenus observare licuit, indubiè mortem prænunciat.

In *Urinae suppressione*, quæ juniores ac vegetos nonnunquam incessit (à confusione sc. magnâ & spirituum *æmēliā*, ejusdem excretioni subservientium, ob sanguinem & humores nimio fervore agitados) omnes *Diureticorum* tribus in auxilium accersivi; sed nihil æquè feliciter hîc mihi cessit atque è lecto eximere ægrum, qui postquam adstantium manibus suffultus, cubiculum bis terve circumambulaverit, mox urinam satis copiosè reddet, haud parvo cum levamine. Testes hic possim compellare medicos quosdam è familiari-

liaribus meis, qui in hoc casu, ex meo consilio, idem fieri præceperunt; neque eos fefellit eventus.

At verò quæ à materiæ variolosæ repercussione ob frigus extremum, vel evacuationes indebitè factas, proveniunt symptomata, usu Cardiacorum & conformi regimine sunt tollenda; qui tamen non ultra spatium quo ista perstant continuandus. Horum præcipua sunt Pustularum depressio seu procidentia, & *Diarrhœa* in *Variolis Discretis*. Neque enim in *Confluentibus*, vel Pustularum depressio mali quidquam ominatur, cum ea sit morbi natura; neque *Diarrhœa* infantium iisdem laborantium, cum salutem ista adferat non periculum. In utroque hoc casu potio Cardiaca ex *Aquis stillatitiis* appropriatis, cum *Diascordio*, *Laudano liquido*, &c. jure optimo, concedetur, idque non tantum ad dicta symptomata submovenda, sed quolibet morbi tempore, si æger de cordis dolore atque ægritudine conqueratur. Sed ut verum loquamur, symptomata hujus generis oppidò rara sunt, si cum illis conferantur quæ extremorum alteri exitiabili magis, licet minus culpato, debentur. Et quidem opinor, rumorem illum, qui de crebra pustularum retrocessionè invaluit, ex eo natum esse, quòd qui earundem depressionem in genere *Confluentium* observaverint, illam pro materiæ Variolosæ ob susceptum frigus recessu habuerint, cum nihil sit hic præter morbi morem: Atque in genere *Distincto* idem suspicantur, quia sc. pustularum eruptionem atque augmentum ante diem expectant, cum non satis attenderint ad tempus illud quo natura fructum hunc ad maturitatem solet perducere.

Ægro jam convalescente pustulisque deciduis, ubi per dies aliquot carnes idem degustaverit, circa diem nempe *primum & vicesimum*, sanguinem è brachio extrahendum censeo, si morbus fuerit vehementior; cum inflammatio, quam sanguini impresserunt

Variolæ, five adultus fuerit æger, five infans, non minùs Venæ-sectionem indicet, quàm colluvies, quæ eidem accrevit, Catharsin: quod satis liquet, *tum* à sanguinis colore, qui post atrociorum morbum educitur, Pleuriticorum sanguini omnino similis, *tum* etiam à magnis istis inflammationibus, quæ post morbum hunc in oculos decumbunt aliisque diris sanguinis excalefacti & à morbo depravati effectibus; unde etiam qui antea pancraticè valebant, postea cum humoribus calidis acribusque, in pulmones, aut aliam aliquam partem depluentibus, per reliquam vitam omnem configunt. At si pauciores extiterint pustulæ, Phlebotomiâ non opuserit. Post Venæ-sectionem, Catharticum exhibeo ad tres vel quatuor vices.

Adhæc, ægro à *Confluentibus* Variolis jam diu liberato, & è lecto quotidie surgenti nonnunquam accidit *Crurum tumor* ferus ac molestus; qui tamen vel sponte facessit post Venæ-sectionem & Catharsin, vel usu Herbarum Emollientium ac Discutientium, (quales sunt *Malvæ*, *fol. Verbasci*, *Sambuci*, *Lauri*, cum *flor. Camomillæ* & *Meliloti*,) in lacte coctarum, facile fugatur. Atque hæc de Historia & Curatione Variolarum, quæ per duos hosce annos grassatæ sunt, quas, ut ab aliis speciebus quæ insecutæ sunt dirimam, *Legitimas* appellare libuit.

C A P. III.

Febris Continua hujus Constitutionis.

JAm ut de *Febre* illa dicam quæ durante *Variolosâ* hac *Constitutione* dominabatur, & cum Variolis ingressa, stetit cum iisdem, ceciditque. Ita se hîc res habuit; Doluit æger in regione quæ cordis scrobiculo subjicitur, nec sustinuit ut manu illa premere-
tur; quod quidem symptoma non memini me ob-
servasse

servasse in alio morbo præter hanc Febrem, & hanc speciem Variolarum. Capitis dolor, & calor totius corporis, ut etiam Petechiæ, satis manifesto indicio se prodebant. Sitis interim non urgebat. Lingua sanorum similis non rarò comparuit, nisi quod quandoque albida, sicca rarissimè, nunquam verò nigra. Æger in spontaneos eosque effusissimos sudores ab initio morbi solvebatur, sed cum nullo levamine; quinimo ubi calidioribus medicamentis & regimine provocabantur isti, periculum erat ne mox Phrenitide corripereetur: Petechiarum insuper numerus augebatur, atque alia symptomata adhuc efferabantur omnia. Urinæ separatio, quæ satis videbatur laudabilis *vel* ab initio, spem faciebat salutis; neque tamen æger magis exinde in melius proficiebat quàm post *Ἀλφόνου*, de quâ priùs diximus. Si minùs rectè tractaretur hic morbus diutissimè protrahebatur plerumque; neque Crisi aliquâ factâ, nec sponte, morre aliarum Februm, desinens, sed vehementibus symptomatis miserum excrucians ad septimanas sex vel octo, nisi Mors intercederet. *Ptyalismus* quandoque satis copiosus sub finem accedebat, si nempe nulla insignior præcesserat evacuatio, atque ægro Julapia refrigerantia imperata fuerant, quo quidem, si neque evacuationibus, neque usu Medicamentorum calidorum fuerit interceptus, morbus ultra spem omnem fugam sibi quærebat. Ut verò Febris hæc ab ista aëris Constitutione Epidemicâ pende-
bat quæ eodem tempore Variolas producebat; ita profectò dicta Febris, si non eadem planè esset, ejusdem ferè *cum* illis naturæ atque indolis per omnia videbatur, demptis solummodò symptomatis istis, quæ eruptionis vel consequentiæ vel effecta erant necessaria; Nam eodem modo uterque morbus aggredebatur, dolor idem in partibus quæ cordis scrobiculo subjacent, si manus admoveretur. Linguae
L 3 item

item color; Urinæ consistentia, &c. Sudores spontanei copiosi ab initio oborti ubique respondebant. Propensio itidem quam habeat hic morbus, quoties in flammam vehementiorem assurgeret, se per *Ptyalismum* exonerandi, eadem prorsus erat atque in Variolis hisce, quoties scilicet *confluebant*. Cum insuper hæc Febris eò præcipuè tempore sæviret, quò latius quam unquam aliàs, quantum ego observavi, hic locorum grassabantur Variolæ, nemini dubium esse potest, quin ejusdem omninò sint prosapiæ. Id certò scio, Phænomena practica omnia quæ Curationem respiciebant, eadem planè fuisse in utroque morbo, exceptis istis, quæ Variolarum eruptio, ejusque effecta in isto morbo indicabant, quæ, cum nulla esset in hac Febre, indicari proinde non potuere; quod quidem mihi abundè constabat ex accuratissimis illis observationibus, quas feci dum utroque morbo laborantes tractarem: Quapropter danda mihi est venia, (non quod nova rerum nomina affectem, quæ perinde mihi sunt invisæ atque illi cui maximè, sed ut hanc Febrim à cæteris distinguam) ut istam, à similitudine quam cum hac Variolarum specie habet, *Febrem Variolosam* insigniam.

Ut ut verò Febris dicta Variolas referebat, nemo tamen sanus eadem illam methodo debere curari facile sibi persuaserit, cum in his mediantibus Abscessu-
lis particulæ inflammatae in habitum corporis amandentur eliminanturque: Qui enim in morbi principio manabant sudores profusi, *Symptomatici* erant, non *Critici*; cum natura non aliam hic evacuationem videretur designavisse quam *Salivationem*, quam tamen ipsa eadem natura pervertit ut plurimum, vel *Diarrhœa*, quæ sæpissimè à radiis inflammatoriis, per arterias mesentericas in intestina delatis, atque eadem ad excretionem sollicitantibus, exoritur, (quod etiam in *Pleuritide* usu venit, aliisque Febribus In-

flamma-

flammatoriis, ob sanguinis particularumque servidarum orgasmum, ut eventilentur satagentium, atque in auras faceffant,) vel immensis etiam *sudoribus*, qui morbum hunc pariter cum Variolis ex naturæ præscripto ubique comitabantur: quibus cum symptomatici essent ipsi, *Salivatio* quæ Critica aliàs erat futura aliò derivabatur; ita ut nisi evacuationem aliam fuggeret Ars, ad septimanas aliquot perseveraret morbus nec aliarum Februm more Concoctionem subiret.

Sed ut paulò ulteriùs progrediamur, quò & Febris hujus naturam rectiùs capiamus, & ea pariter substernamus, quibus *Indicationes Curativæ*, tanquam immobili fundamento, superstrui possint; omninò animadvertendum est, quòd in Febre illa, quæ in *Constitutione Intermittentibus Epidemicâ*, vigeat, materia quæ à sanguine erat sejungenda tantæ erat crassitudinis, ut separari nequiret sine præviâ Digestione, quâ ad debitam evacuationem disponderetur, (determinato sc. ad hoc tempore,) idque vel *διάρροον* paulò pleniori, vel Dejectionibus Criticis; ita ut id tantum negotii Medico daretur, sic se ad morbi genium accommodare, ne ex una parte in symptomata periculosa assurgeret atque ebulliret, neque ex alterâ ita parum effervesceret, ut materiæ inimicæ exterminandæ impar prorsus esset, cum Febris Naturæ instrumentum fuerit, ad hujus secretionis opus deditâ operâ fabricatum. Quin & in *Peste* materia aliqua reperiebatur à sanguine segreganda; sed cum subtilissimarum fuerit partium & maximè inflammabilium, (ita ut quandoque ubi summè exacuerentur, sanguinem, fulguris instar, pervaderent, nec ebullitionem quidem in eodem ciere valerent) ictu oculi per eum trajiciebat, nec nisi in glandula aut parte aliqua externa sistebatur; ubi irretita carnes circumjacentes primò in inflammationem, postea in *Apostema*, pertraxit. Est autem *Apostema* Naturæ machina,

quâ ista quæ carnibus infesta sunt amolitur; sicut *Febris* ejusdem est machina, ad difflanda ea quæ sanguinem malè habent. Quo in casu, Medicorum est, evacuationem materiæ Pestilentialis, quam per hos Abscessus natura molitur, prout decet, regere; nisi fortè quis magis consultum esse putaverit, aliam aliquam evacuationem substituere, quæ magis penes illum fuerit, ejusque arbitrio certiùs obtemperaverit, quàm illa Naturæ. Eodem etiam modo procedit Natura in expellenda Variolarum materia, licèt ea species sit inflammationis pinguioris ac magis crassæ, quæ per pustulas ubique sparsas ejicitur, *Carbunculorum* loco ac *Bubonum*, &c. Atque in hoc etiam casu, Indicationes Curativæ eò sunt dirigendæ, ut Naturæ per pustulas evacuatio ritè administretur. Jam vero cum in hoc *Febris Inflammatoriæ* genere, de quo nunc agimus, non inveniatur crassior illa materia, non nisi præviâ Digestione egerenda, sicut in Febre superiùs descriptâ, incassum Ebullitioni obsecundamus ad obtinendam hujusmodi Digestionem; quinimò è contra, haud leve est periculum ne huic viæ insistentes, stimulos addamus morbo, cujus *esse* in inflammatione plus satis violenta consistit: Atque porò, cum natura nullam huic Febri evacuationem per modum eruptionis constituerit, quod in Febre Pestilentiali & Variolis fieri cernimus, (ut ut rebus aliis posteriori huic morbo respondeat;) necessariò in hoc stabit rei summa, ut sedetur inflammatio evacuationibus & medicamentis contemperantibus. Hunc mihi proponens scopum, hujusce Febris Curationem aggressus sum, quæ methodo hâc haud difficulter expugnata fuit.

C U R A T I O.

Ad ægrum accersitus, mox sanguinem è brachio edecendum curavi, modò nimia debilitas, præsertim

tim verò provectior ætas, non contra-indicaret; & Venæ-sectionem insuper alternis diebus ad duas adhuc vices repetendam iussi, nisi redeuntis sanitatis signa aliter suaderent. Diebus interjectis *Enema* è lacte & saccharo, vel simile, injiciendum præcepi; præscripti & Julapium sequens vel aliud ejusmodi, frequenter per omnem morbi decursum assumendum;

℞. *Aq. Portul. Lactuc. fl. Paralyf. an.* ℥ iiij.

Syr. de Limon. ℥ j. ℞.

Syr. Violacei ℥ j.

Cap. ℥ iiij. quater vel quinquies in die, & ad libitum; serum lactis, Aquam hordei, & similia ejus farinæ pro Potu ordinario concessi; pro victu juscula etiam Hordeacea, Avenacea, Panatellam, Poma cocta, &c. jusculis verò è carne pullorum, vel alia quacunque interdixi.

Præ reliquis omnibus edixi ne se in lecto assidue contineret, sed illo abstineret bonam diei partem, idque quotidie; quando observaverim in hac Febre, (uti etiam in *Pleuritide*, *Rheumatismo*, aliisque omnibus morbis Inflammatoriis, in quibus abigendis Venæ-sectio & Refrigeratio primas obtinent,) medicamenta summè Refrigerantia, & repetitam sæpissime Phlebotomiam ne hilum prodesse, dum interim æger, lecto indefinenter affixus, ejus calore torreatur, æstate præsertim. Quocirca nec sudores quibus subinde difflebat æger, ab hac Methodo Refrigerandi, tum Medicamentis exhibitis, tum jugem lecti usum vetando, me deterrebant: Etsi enim, sumptâ à plerumque juvantibus *Indicatione*, magnum sibi quis inde emolumentum haud injuriâ pollicitaretur, refragabatur tamen ubique experientia, quâ magistrâ didici, ægrum non modò nihil exinde commodi capere, sed è contra vehementiùs incallescere; ita ut non rarò *Phrenesis*, *Petechiæ*, cæteraque

peſſimi ominis ſymptomata mox huiusmodi ſudores exciperent, quæ non tam à morbi *malignitate* quàm *ſiniſtro regimine* oriri videbantur.

Si è contra dicatur, jam laudatam Februm curandarum Methodum Authorum Theoriæ omnimodè adverſari, qui omnes uno ore pronunciant, Febrim per *Αεφόρην* rectiſſimè ac maximè naturaliter expediri; hæc habeo quæ pro me militat, præter certiſſimæ ac conſtantis Experientiæ teſtimonium, mihi in huius particularis Febris curatione nunquam non ſuffragantis. Suppono ante omnia, viros doctos, qui ſudorum provocationem ad tollendam Febrim efflagitant, eos velle ſudores qui à præviâ Digefſione humoris alicujus in ſanguine ſtabulantis excernuntur, in quo humore elaborando præparandoque ut per *Αεφόρην* eliminetur, natura certo aliquo ac determinato tempore fuerit occupata. Verum enim verò longè aliter hîc ſe res habet; æger enim à primo ſtatim morbi impetu in ſudores uberimos ſolvitur, qui ſoli morbi huius pars magna ſunt, & ſi Phænomenis omninò omnibus ſit habenda fides, morbus hicce à nudo potius calore, & ſanguinis æſtu, quàm ab humore aliquo deliteſcente, & poſt debitam Concoctionem è ſanguine per ſudores expellendo, pendere videtur. Quod ſi demus, huiusmodi humorem Digefſione maturandum in hac Febre, pariter atque in multis aliis reperiri; quorſum attinet, Naturæ (cujus enormiora molimina in ordinem redigere opis eſt noſtræ) plus nimio ſatagenti morem gerere, huiusmodi ſudores vel Cardiacis provehendo, vel regimine calidiore; cùm non minùs ſudores reſpiciat quàm Dejectiones tritum illud Axioma, *Cœcta, non cruda, ſunt medicanda?*

Stante hâc Conſtitutione, accerſebar ad Virum doctiſſimum D. D. *Morrice* (qui tum temporis *Londini*, jam *Petvorthiæ* Medicinam cum laude facit,) hão

hâc Febre, cum effusissimis sudoribus & frequentibus Petechiis laborantem; Consentientibus aliis aliquot medicis, utrique nostrum familiaribus, Vena-secta fuit, surrexit è lecto, absterfo primum sudore, Medicamentis & Diætâ Refrigerantibus usus est, præsentissimo cum levamine, multis malis atque periculosis symptomatis mox difflatis; &, cum eadem methodo insisteret, intra paucos dies sanitati restitutus est.

Sed ad rem: Neque etiam *Diarrhœa*, quæ Febrim hanc sæpissimè comitabatur, me à dicta Methodo vel latum unguem dimovit; quinimò expertus sum (cùm sc. ab halitibus inflammatoriis è sanguinis massa per Arterias Mesentericas in intestina excretis, atque eadem vellicantibus, illa nasceretur) nihil huic profluvio sistendo æquè conducere atque Venæ-sectionem, & sanguinis contemperationem, *aquâ Herdei, sèro lactis* atque aliis supra nominatis procurandam.

Hæc sanè Methodus optimè mihi cessit in huius morbi curatione, ad quam quidem apta nata præ cæteris mihi videtur. Non quod ego nunquam viâ longè contrariâ incedentibus spectator interfuerim, adhibitis sc. Cardiacis & calido regimine, ægro nihilominus à morbo sæpe liberato: ita tamen ut mihi semper videtur is non mediocri discrimen adiisse nullâ id suadente necessitate: Etenim *Petechiæ*, quæ aliter perpaucae erant, his modis numerosissimæ scatebant; fitis, quæ ut plurimum vix molestabat, jam intensius urgebat; Lingua, quæ aliàs humida solebat esse, neque à sanorum linguâ, nisi quòd, ut diximus, subalberet aliquantisper, multum abhorrens, ficca in hoc regimine, arefactaque, quin & nigra sæpe comparebat. Postremò illi ipsi sudores, quos Cardiacorum usu extorquere satagebant, tandem eorundem ope penitus interciderè: Exactâ enim

enim per corporis habitum nimis largâ feri copiâ sanguis humori istiusmodi ulterius suppeditando par non erat, cùmque ista, quâ dilui debuerat, humiditate, in solidum jam spoliaretur, exarescebat protinus æger, atque in externis partibus constringebatur, omnino præter naturæ morem, quem in hac Febre observare solet; donec tandem sanguis humiditate, ab assumptis mutuâtâ, denuò repletus, partim Medicamentorum, partim etiam Febris vi, serum hoc recens ingestum, accum illo Febrem, à finibus suis pelleret. Quæ quidem Crisis erat coacta nimis, & nimis periculosa, & (quod adhuc pejus,) rarius etiam contingebat.

Jam verò, ut supra monuimus, Febris hujus solutio, ut etiam Variolarum, (quæ soror ejus germana meritò audiunt,) per *Salivationem* non rarò fiebat; quæ quidem nunquam non salutaris fuit, ita ut eâdem liberaliùs procedente tam maculas reverâ purpureas, quàm Febrim ipsam evanescere oculis vidi meis. Obortâ itaque *Salivatione*, nulla omnino Evacuatio convenit, nec quæ venâ pertusâ, nec injecto quæ fit Enemate; cùm ab utrâque periculum sit ne humor aliò divertatur. At serum lactis, atque alia refrigerandi vi pollentia necessariam in *Salivatione* eliciendâ operam navabant, ut è contra Cardiacâ, & quæcunque alia calefaciebant; materiam inspissando, ejusdem educationi officiebant.

D I A R R H O E A.

Superstite adhuc Febre hâc necdum extinctâ penitus, anno maximè 1668. *Diarrhœa*, sine manifesto aliquo Febris indicio, Epidemicè grassabatur: Jam enim *Constitutio* ad *Dysentericam* illam accedebat, quæ insequentis anno invaluit, ut jam proximè dicemus. Hanc nihilominus eandem ego censui Febrem esse cum *Variolosa* adhuc regnante, formâ tantum diversâ, atque alio se symptomate efferentem.

Cùm

Cum enim mihi constaret, rigorem atque horrorem hanc etiam *Diarrhæam* præcedere solere, atque illam insuper ut plurimum ex eadem *αἰσχροδ* invadere, ex qua solebat ista quæ tunc depopulabatur Febris, verisimile mihi est visum, Febrem hanc ortum suum debere radiis inflammatoriis in intestina inversis, atque eadem ad expulsionem hanc sollicitantibus, cum interim sanguinis massa, ope hujus diverticuli à malis, quos aliter radii isti attulissent, effectibus integra maneat atque illæsa, nullo Febris visibili signo exterius se prodente. Adhæc æger partes cordis scrobiculo accumbentes manu premi non tulit (quod quidem symptoma & *Variolis* & *Febri* hujus *Constitutionis* accidisse jam pridem ostendimus.) Idem etiam dolor, atque eadem carniū teneritudo sæpenumero externè in Epigastrium protendebatur; nonnunquam etiam inflammatio, quæ in Apostemate atque ægri morte demum terminabatur. Quæ omnia luce clarius indicabant, *Diarrhæam* hanc ejusdem omnino naturæ fuisse atque essentiæ cum illa, quæ tunc dominabatur, Febrī. Sententiam hanc meam magis adhuc ratam faciebat felix eventus, quem Venæ-sectio, & Medicamentorum, Diætæ, atque Regiminis Refrigerantium usus, quæ in *Febris Variolosæ* curatione usurpasse nos sæpe diximus, in sananda etiam hac *Diarrhæa* perpetim habuere; utpote quæ huic Methodo promptè cessit: Cum verò aliâ longè diversâ tractaretur, sive exhibitis *Rhabarbaro* aliisque Catharticis Lenitivis (ad deturbandos sc. mordaces istos succos, qui intestina ad hujusmodi Excretiones putabantur irritasse) sive etiam Astringentibus; ex levi, suâ naturâ, morbo in exitialem sæpissime evasit; ut, qui eo anno concinnabantur *Diem obeuntium Indices*, plus satis testantur. Atque hæc dicta sunt de *Morbis Epidemicis*, qui ab hac *Constitutione* pendebant.

SECTIO QUARTA.

CAPUT. I.

*Constitutio Epidemica partis Anni 1669,
atque integrorum, 1670, 1671, 1672,
Londini.*

M D C L X I X.

INeunte Augusto An. 1669. Cholera Morbus, immania Ventris tormina sine Dejectionibus, uti etiam Dysenteria, quæ per decennium jam parcius compa-
ruerat, grassari cœperunt; Cholera morbus, quem nunquam antehac ita fuisse Epidemicum animad-
verteram, hoc non obstante, eo etiam anno, uti semper, intra Augusti cancellos stetit, vix in prio-
res Septembris Hebdomadas evagatus. Ventris autem Tormina absque dejectionibus ad Autumnii exitum usque perseverabant, & Dysenterias comitabantur, quibus etiam latius spargebantur illa: Superveniente verò hyeme tormina ista sine dejectionibus penitus dispa-
rebant, nec deinceps infestabant per sequentes An-
nos quibus vigeat hæc Constitutio, quâ nihilominus Dysenteria *ἐπιδημῶντος* sæviebant. Cujus rei hanc ego causam fuisse arbitror, quòd scilicet Constitu-
tio ista nondum ita perfectè in Dysentericam transie-
rat, ut symptomata illa omnia quæ Dysentericos af-
figunt, in singulis valeret producere. Etenim inse-
quente Autumno cum jam redirent tormina, nullo
non symptomate Pathognomonico stipatus incessit
mor-

morbus. Inter *Tormina* hæc, dejectionibus casta, & *Dysenterias* jam memoratas, quæ ubique populabantur, exoriebatur & novum *Febris* genus, utrique comes, quæ non eos tantum invadebat qui priorum alterutro laborabant, sed etiam illos qui ab utroque adhuc immunes perstabant; nisi quòd nonnunquam (at rariùs id quidem) ventris tormina admodum levia accederent, nunc solutâ alvo, nunc verò adstrictâ; quæ cum illam *Febrem* quadantenus referret, quæ morbis præfatis non infrequenter adhærebat, *Febris Dysentericæ* nomine ab aliis distinguenda est; maximè cum, ut mox docebimus, à *Dysentericæ* genio atque indole in eo tantum recederet, quòd *Dejectionibus* istis caruerit quæ in *Dysenteria* indefinenter molestabant, cæterisque iis effectibus quæ huic evacuationi necessariò debebantur. Appetente jam Brumali frigore *Dysenteria* ad tempus se subduxit; *Febris* autem *Dysenterica* magis grassabatur; *Variolæ* etiam, at mitiores, & fractis admodum viribus, quibusdam in locis impetebant.

M D C L X X.

Anno verò subsequente vix dum ingresso, ipso nempe *Januario*, successere *Morbilli*, qui indies auctiores facti, nullam ferè familiam, nullos saltem infantes intactos sinebant, atque ad *Vernum* usque *Æquinoctium* sensim invalescentes, ab illo tempore, iisdem ferme quibus insurrexerant gradibus paulatim referebant pedem, & *Julio* mense evanescere, non ampliùs visi per eos annos omnes quibus dominabatur *Constitutio* hæc; nisi quod proximo anno eâ ipsâ tempestate quâ in præcedente eruperant, rari hæc illâc dissiparentur.

Morbilli isti *Variolarum* generi, mihi hætenus non cognito, viam sternebant, quas ut à cæteris distinguam, ob Phænomena irregularia inusitataque à me observata (quæ postea in earundem *Historia* tradentur)

tur) à præcedentis *Constitutionis Variolis* longè distantia, *Variolas Anomalas Constitutionis Dysentericæ* compellare lubet. *Variolæ* hæ, licèt morbillis longè infrequentiores, non paucos tamen aggrediebantur, donec inchoante mense *Julio*, *Febres Dysentericæ* prævalerent, Epidemicè incurfantes; approximante verò Autumno, *Augusto* scilicet, *Dysenteria* postliminio revertebantur atque omnia pervastabant, etiam inclementiùs quàm prægresso anno defævientes. Hyberno tamen frigori terga dederunt, ut priùs. Verumenimverò his fugatis *Dysenterica Febris & Variolæ* hyemem omnem funestabant.

M D C L X X I.

At circa initium *Februarii* Anni insequentis, substitutis *Tertianis Intermittentibus*, uterque morbus rarior prodibat. Dictæ *Intermittentes*, licèt non admodum Epidemicæ, frequentiores tamen erant, quàm quovis alio tempore observâsse me memini, à quo sc. expiravit *Constitutio* ista, quam sibi adeò faventem illas habuisse supra notavimus. Atque hæ, pro more *Intermittentium Vernarum*, Solstitio æstivo vix præterlapso omnino evanüere. Incipiente mense *Julio*, *Dysentericæ Febres* quam præcedentibus annis obtinuerant stationem de novo repetebant; Autumno verò aliquantum provectiore, *Dysenteria* jam tertio regressa est, sed contractior quàm anno ultimo elapso, quod ad *anxiplo* pervenisse videbatur; supervenienti autem Hyemi tertium etiam cessit, *Febre Dysentericâ & Variolis* reliquam eam tempestatem iterum contristantibus.

M D C L X X I I.

Cùm verò, ut jam monuimus, sub ingressu utriusque anni præcedentis morbus aliquis valdè Epidemicus invaderet, *Morbilli* sc. exoriente Anno 1670; *Intermittentes* autem *Tertianæ* Anno 1671. inchoato, quorum prædominio ita interdicebantur *Variolarum*

larum copiae, ut fines suos, praedictis annis ineuntibus, longè latèque propagare nequirent: Hæc, inquam, de causâ remoto jam obice, (nempe initio Anni 1672.) cùm solæ dominarentur Variolæ, Epidemicè admodum ex consequenti grassabantur, donec subintrante rursus *Julio*, *Febres Dysentericæ* denuò invaderent, quæ redeuntibus jam quarto *Augusto*, *Dysenteriis* mox faceſcebant; *Dysentericæ* verò non pauciores tantùm quàm prioribus annis fuerant, sed mitiora insuper apportabant symptomata. Porro *Variolis* hinc indeque simul sparsis, haud facile erat dictu, quis morbus præpolleret. Existimo quidem ego *Constitutionem* aëris, ad *Dysenterias* progignendas minùs facientem, *Variolis* eam subministrasse facultatem, quâ pari passu procedere valerent, secus atque iis annis quibus *Dysentericæ*, *Augusto* mense confertim magis trucidabant. *Hyems*, ut solebat, *Dysenterias* ablegavit, sed neque *Febrem*, nec *Variolas*: *Variolæ* hîc etiam pro more suo, exulantibus *Dysenteriis*, rerum denuo potiebantur, & per omnem reliquam brumam regnabant. Quinimò subsequente *Vere*, ut etiam *æstatis* initio, huc atque illuc deferebantur, longè tamen mitiores quàm pro hoc genere.

Verum enimverò quando assero, *Epidemicorum* alterum ab altero, ut clavum à clavo, pelli, non statim dicò, eum, qui pellitur ac cedit morbum in solidum evanescere, at verò rariùs invadere. Durante enim hæc *Constitutione* uterque morbus reperiatur, etiam illâ tempestate qua cum minùs ei conveniebat; e. gr. *Dysentericæ*, etsi morbus *Autumno* maximè proprius, unum fortasse aut alium, licèt rarò admodum, *Vere* incesſebat.

Satis itaque evicimus, quòd per integram hanc *Constitutionem*, subintrante *Julio*, (qui mensis certissima est *Februm Autumnalium Epecha*, uti *Verna-*

rum Februario) Febres Dysentericæ grassabantur; Autumno verò jam se propius admovente, *Dysentericæ* (morbus, si accuratius loqui velimus, verè Autumnalis) iisdem succedebant, quas ab hyeme diffusas excipiebant *Febris Dysenterica*, & *Variolæ*; quæ quidem Variolæ non eam tantum hyemem sed & subsequens etiam Ver, nec non æstatem illi conjunctam peragrabant, donec reverso *Julio*, à *Febris Dysentericis* Epidemicè prædantibus ejicerentur: Atque hæc rerum erant vices dum vigeret prædicta *Constitutio*.

Observare insuper est, quòd sicuti Epidemicorum quilibet in subiecto particulari suas habet periodos, *Augmenti* sc. *status*, & *Declinationis*; ita etiam *Constitutionis Generalis* quæcunque, quæ huic alterive morbo Epidemicè producendo favet, pro ratione temporis quo dominatur, suas etiam periodos habet, quatenus sc. indies magis ac magis Epidemicè grassatur, donec *ἀκμὴν* attigerit suam, atque exinde iisdem ferè gradibus decrescat, donec tandem penitus exoluerit, alteri *Constitutioni* locum cedens. Symptomatum enim quod attinet vehementiam, atrociora sunt omnia ubi primùm se ostendit; quæ quidem paulatim mitescunt, & in *Constitutionis* Catastrophe tam sunt benigna atque *ἀφόγνως*, quàm patitur morbi natura in quo fundantur; quod satis demonstrant *Dysentericæ*, & *Variolæ* hujus *Constitutionis*, ut mox fusiùs declarabimus. Hujus *Constitutionis* morbos particulariter tractandos aggredior, eo quem ipsi servarunt ordine.

C A P. II.

Cholera Morbus.

MOrbus hic, qui, ut antea diximus, Anno 1669. se latius diffuderat quàm alio quovis anno quantum

tum ego observaveram, eam anni partem quæ Æstatem fugientem atque Autumnum imminentem complectitur, unicè ac eâdem prorsus fide, quâ veris primordia Hirundines, aut insequentis tempestatis fervorem Cuculus, amare consuevit: Qui ab ingluvie ac crapula nullo temporis discrimine passim excitatur affectus, ratione symptomatum non abfimilis, nec eandem curationis methodum respuens, tamen alterius est subfellii. Malum ipsum faciliè cognoscitur; adsunt enim vomitus enormes, ac pravorum humorum cum maximâ difficultate & angustia per alvum dejectio; Ventrìs ac intestinorum dolor vehemens, inflatio & distentio; Cardialgia, sitis, Pulsus celer, ac frequens, cum æstu & anxietate, non raro etiam parvus & inæqualis; insuper & nausea molestissima, sudor interdum diaphoreticus, crurum & brachiorum contractura, animi deliquium, partium extremarum frigiditas, cum aliis consimilis notæ symptomatis, quæ astantes magnopere perterrefaciant, atque etiam angusto viginti quatuor horarum spatio ægrum interimant. Est etiam & *Cholera sicca* à spiritu flatuoso suprâ & infrâ erumpente, idque sine vomitu vel secessu; cujus unicum duntaxat exemplum me vidisse memini ineunte hujus anni Autumno, quo tempore prior illa species mihi creberrimè & facto quasi agmine sese obtulit.

C U R A T I O.

Sedula mentis applicatione, & multiplici etiam experientiâ edoctus, quòd si hinc acres istos humores, fomitem morbi, Catharticis expellere conarer, idem âgerem atque is qui ignem oleo extinguere satagit, cum Cathartici vellenissimi operatio omnia magis perturbaret & novos insuper excitaret tumultus: Et si ex adverso medicamentis Narcoticis aliisque adstringentibus in ipso statim limine primum humoris impetum compescerem, dum naturali evacuationi

obfisterem, & invitum humorem detinerem, æger, inimico visceribus incluso, bello intestino indubiè conficeretur. Has, inquam, ob causas mediâ mihi viâ insistendum esse duxi, ut partim scilicet humorem evacua rem, partim etiam diluerem: morbum itaque hâc arte, mihi à multis retrò annis compertâ ac comprobâtâ, toties quoties in ordinem coëgi.

Pullus tenerior in tribus circiter aquæ fontanæ congiis elixatur, adeò ut carnis saporem vix perceptibilem liquor referat, hujus decocti (vel defectu ejus, liquoris possëtici) capaciores aliquot cyathos æger tepidè exhaurire jubetur, eodemque tempore bona ejusdem quantitas pluribus Enematis successivè injiciendis inservit, donec quâ per superiora, quâ per inferiora, tandem omne jusculum absumptum ac de novo rejectum fuerit. Hisce haustibus, pariter ac Clysteribus, Syruporum *Lactucæ*, *Violarum*, *Portulacæ*, *Nymphææ*, eorumve alicujus, uncia subinde admisce-tur; quanquam & citra ejusmodi additamenta, juscu-lum ipsum per se rem satis commodè exequatur. Ita Ventriculo insigni liquoris quantitate sæpius onera-to, atque, ut sic dicam, subverso, ac reiteratâ Enema-tum injectione, humores acres vel foràs elimantur, vel retusâ acrimoniâ ad debitam temperiem revocantur. Exantlato hoc eluvionis penso, quod tres vel quatuor horas sibi vendicat, medicamentum aliquod *parego-ricum* curationi coronidem imponit: Mihi hoc crebro in usu est,

℞. Aq. Paralyf. ℥ j.

Mirab. ℥ j.

Laudani liquidi gut. xiiij.

Cujus loco Narcoticum quodvis officinale succen-turiari poterit. Atque hæc, quam proposui diluendi humores via, multo tutiùs, ac expeditiùs quàm quæ vel per evacuantia, vel per astringentia vulgò institui-tur, periculosissimo affectui occurrit, quippe cùm ab

illis

illis tumultus concitator & ferocior evadat ac omnia sua deque vertantur; *hæc* è contra hostem in mediis visceribus detineant, ac ex advena reddant plane inquilinum; ut taceam, protracto in longitudinem morbo præter periculum ex ejusmodi mora, quâ in massam sanguinis tandem humores vitiosi irrepunt, atque mali moris febrim faciliè accendunt, etiam ægris gravissimi mali tædium procreari.

At verò diligenter est animadvertendum, quòd si non accesserit Medicus, nisi postquam æger vomitu ac dejectionibus, ad horas aliquam multas continuatis, puta 10. vel 12, fuerit exhaustus, & jam frigescent extrema membrorum; hoc, inquam, casu, omis- sis aliis quibuscunque auxiliis recto cursu ad sacram hujus morbi anchoram, *Laudanum* intelligo, confugiendum est, quod non tantum exhibendum est urgentibus Symptomatis, sed etiam cessantibus Vomitu ac Diarrhœâ, mane & serò quotidie repetendum, donec pristinas vires æger, ac sanitatem tandem receperit.

Hic morbus, quantumlibet Epidemicus, rarissimè tamen (quod suprà dictum est) *Augusti*, quo primum cœpit mense, terminos excessit; ex quo mihi subest contemplari elegantissimum illud subtilissimumque artificium, quo utitur natura in Epidemicorum natalibus atque ortu: Licet enim eadem prius maneat causæ, unde plures sub finem *Septembris* æquè ac mense præcedente, hoc morbo possint corripì, nimia sc. Fructuum Horariorum ingestio; eundem tamen non sequi videmus effectum: Quisquis autem *Cholera morbi legitimi*, quòcum solo nobis impræsentiarum res est, Phænomena studiosè collegerit, fatebitur morbum istum, qui quovis alio anni tempore invadit, quamvis ex eadem occasione prognatum, atque eorundem symptomatum nonnullis stipatum, ab hoc nostro toto cœlo distare; haud

aliter ac si in aëre peculiaris mensis hujus lateat reconditum ac peculiare quiddam, quod specificam hujusmodi alterationem, soli huic morbo adaptatam, vel cruori vel Ventriculi fermento valeat imprimere.

C A P. III.

Dysenteria.

VEntris tormina sine dejectionibus initio Augusti 1669, ut supra innuimus, invadere cœperunt; & excurrente eo Autumno, *Dysenterias*, quæ cum iisdem ingrediebantur, æquabant numero, ne dicam, exuperabant. Febris nunc iis accessit, nunc aberat. *Dysenteriarum* per id tempus grassantium torminibus dicta Ventris tormina omnino respondebant; atrocissima nempe hæc erant, & per intervalla cruciabant; nullæ verò sequebantur Dejectiones vel *Stercorosæ*, vel *Mucosæ*. Pari passu cum *Dysenteriis* per *Autumnum* hunc omnem procedebant, sed, ut jam docuimus, non cum iisdem per Annos sequentes hujus *Constitutionis* Epidemicè ampliùs invadebant. Cùm verò tormina hæc sine dejectionibus neque naturâ suâ neque illâ, quâ promptissimè sopiebantur, methodo, à *Dysenteriis* multum dissideant, ad has me conféro.

Animadverti, morbum hunc uti nunc, ita ferè semper, *Autumni* initio invadere solere & appropinquanti hyemi pro tempore cedere; cùm verò annorum series eidem Epidemicè producendo nimium faveat, unum alterumve, etiam quovis alio tempore potest ferire; quin & circa *Veris* ingressum, fortè etiam maturiùs (si nempe aura calidior intemperantiori gelu derepente soluto mox supervenerit;) plures aliquot incescere. Unde, perpauca licèt fuerint qui hoc corripiantur morbo, cùm id tempore ita alieno contingat, satis scio illam *Constitutionem* haud mediocriter huic morbo suffragari. Atque ita se res habuit per eos annos, qui-

quibus *Dysenteriae* ita latè depopulabantur; quandoque enim, circa finem hyemis aut Veris initium, uti dictum, hic morbus hunc illùmve vexabat.

Nunc cum rigore horroréque aggreditur hic morbus, quos sequitur totius corporis calor, (ut in Febris solenne est,) atque hunc, brevi post, ventris tormina, ista verò, dejectiones: Sæpe verò nulla antecedit Febris præsensio; agmen autem ducunt tormina, dejectiones subsequuntur: Semper tamen adest ingens cruciatus, & intestinorum depressio cum dolore quoties exoneratur alvus, cum crebris itidem dejectionibus, & molestissimo viscerum omnium quasi descensu. Dejectiones *mucosæ* sunt omnes, non *stercorosæ*, nisi quod nonnunquam stercorosa interponitur, idque sine dolore insigni. Mucosis hisce dejectionibus intertexuntur sanguinis quædam lineamenta; quandoque tamen ne minimum quidem sanguinis per omnem morbi decursum iisdem admiscetur; quo non obstante, (modò frequentes sint Dejectiones, cum ventris torminibus & colluvie mucosâ,) morbus haud minùs rectè *Dysenteria* vocabitur, quàm si unà manaret sanguis. Interea temporis æger, si vel ætate floreat, vel Cardiacorum ope incalescat, febricitat, linguâ subalbidâ quadam mucilagine densè oblitâ, &, si vehementiùs fuerit excalescens, nigrâ etiam atque siccâ: Prosteruntur admodum vires, dissipantur spiritus, nullum non adest Febris malè moratæ indicium. Non dolores tantùm summos atque ægritudinem adfert hoc malum, sed, nisi peritè tractetur, ingens etiam in vitæ discrimen ægrum perducit; cùm enim jam imminutæ caloris Vitalis ac spirituum copix à crebris hisce dejectionibus ante exhauriantur, quàm peccans materia possit è sanguine exturbari, manuum ac pedum frigore superveniente, à morte periclitabitur, etiam intra morborum acutorum periodos oppetendâ; quod si intentatas *Parcarum*

manus hâc vice eluserit, plura tamen diversi generis symptomata miserum expectant: v. gr. nonnunquam progressu morbo, loco filamentorum sanguineorum, quæ eodem incipiente dejectionibus permista conspici solebant, *sanguis sincerus*, ne muco quidem intermixto, largiori quantitate singulis conatibus egeritur, quod, cum corrosionis majorum aliquot vasorum, quæ intestina perreptant, argumentum sit, ægro interitum minatur. Nonnunquam etiam intestina à magno illo incendio, quod excitavit materiæ calidæ atque acris ad partes læsas affluxus copiosior, *Gangrænâ* insanabili afficiuntur. *Aphthæ* insuper exeunte morbo oris interna faucesque sæpenu-merò obsident; imprimis ubi corpus diu fuerit excelsatum, & materiæ peccantis evacuatio medicamentis astringentibus impedita, non exacto prius per Cathartica morbi fomite. Atque hæc quidem mortem imminentem ut plurimum denunciant. Quod si prædicta symptomata superaverit æger, & morbus in longum trahatur, tandem intestina ordine quæque suo deorsum versus affici videntur, donec in *rectum intestinum* malum omne detrudatur, & in *Tenesmum* desinat; quo facto, longè secus atque in Dysenteriiis Dejectiones *stercorose* vehementissimam intestinis dolorem inferunt, alvi sc. fæcibus teneriora adhuc intestina inter descendendum radentibus; cum Dejectiones *Mucosæ* eo tantum tempore inferiori intestino, *Recto* nempe, molestias creent, quo materia in eo solo conficitur atque inde excernitur. Hic autem morbus licet *adultis*, maximè *grandævis*, haud rarò exitialis, *Infantibus* nihilominus perbenignus reperitur, qui ad menses aliquot ab eodem quandoque afficiuntur sine quovis incommodo, modo res naturæ permittatur.

Quantam cum hac, quam descripsimus, affinitatem habeat *Epidemia* ista *Hibernorum Dysenteria*, non satis scio, cum nondum ea mihi innotuerit; quin & in

in his, quas incolimus, regionibus quomodo se habeat *Dysenteria*, quam jam depinximus, si ad illas referatur quæ aliis annis infestabant, mihi pariter incomper-
tum est; cum fieri quidem possit, ut variæ enascantur *Dysenteriarum* species, ut sunt *Variolarum*, & *Epidemicorum* aliorum, diversis *Constitutionibus* propriæ, & quæ proinde medendi methodum in aliquibus diversam sibi suo jure vendicent. Neque est, cur hos Naturæ lusus hac in re tantopere demiremur; cum in confesso apud omnes sit, quod quo profundius in quæcunque naturæ opera penetremus, eo luculentiùs nobis affulgeant ingens illa varietas & divinum pene artificium operationum ejus, quæ captum nostrum longissimè superant. Adeò ut quisquis ille fuerit, qui in se receperit hæc omnia mente assequi, & multifarias Naturæ operationes *ἡγεμὸν πόνου* indagare, partim magnis ausis excidat, neque voti per omnia compos reddatur: Convitia interim, (si quid judicando valet,) pro Repertorum *vel* utilissimorum, quam fecit, semente, certò certius sibi metenda proponet, idque eam tantum ob causam, quod primus invenit.

Porro observandum est, quod *Epidemici* omnes ubi primum è Naturæ sinu emergunt exiliuntque, quantum ex eorum Phænomenis licet conjicere, principio magis spirituosos ac subtili videntur inhærescere, quàm ubi jam magis adoleverint, quòque magis ad occasum vergunt, eò magis indies crassi atque humores sunt: Etenim quales quales demum fuerint inimicæ istæ particulæ, quas aëri intimè permixtas *Constitutionem Epidemicam* formare opinabimur, omnino par est ut easdem majori agendi potentiâ per ea tempora pollere existimemus, quibus primum eruperint, quàm postquam earum vires fuerint refractæ, eâ scilicet mensurâ quâ easdem aëri in Crasin statumque Epidemicum evehendo impertierint. Ita primis mensibus, quibus grassabatur *Pestis*, nullo fe-

rè non die ejus contagio afflati, dum in triviis versarentur, inopinantes extincti sunt, nihil prorsus mali præsentes, cum, ubi morbus magis adoleverat, neminem, nisi Febre atque aliis symptomatis præcedentibus, unquam prostravit: Ex quo abundè conficitur, morbum hunc in ipsis incunabulis magis effertum atque Acutum fuisse, quàm post principia licèt pauciores primâ acie jugulaverit, aucto jam sc. quem habebat in humana corpora influxu. In *Dysenteriiis* pariter, de quibus jam agimus, omnia universim symptomata atrociora sub primo morbi ingressu comparebant, & licèt si ad ægrorum numerum respexeris, latius indies malum serperet, donec tandem ad statum pervenisset, in quo ex consequenti plures interibant quàm ineunte morbo, symptomata tamen sub initio sæviebant magis quàm in *statu*, ac multo adhuc magis quàm in *Declinatione*, & cæteris paribus plures pro ægrorum numero, Ἐλαβε πορφύρεσθαι τίναντθαι καὶ μέγα πρῶται. Adde quòd, quo diutiùs perseverabat morbus, eo magis Humoralis etiam videbatur; v. gr. primo quo invasit Autumno, quam-plurimi nullis omnino Dejectionibus molestabantur; Torminum verò quod spectat atrocitatem, Febris intensiorem, subitam virium prostrationem, aliaque symptomata, insequentium annorum Dysenterias longo intervallo post se reliquit. Quinimò Dysenteria cum Dejectionibus, quæ primæ incellebant, principio magis spirituosos ac subtili videbantur inhærere, quàm quæ illas sequebantur. Etenim in primis Dysenteriiis & conatus & ad desidendum irritatio majores erant, tum etiam frequentiores; ipsæ verò Dejectiones, stercorosa præsertim, & minores & magis insolentes. Quibus autem gradibus morbus in genere se promovit, iisdem etiam imminuebantur tormina, dejectiones verò magis stercorosa erant, donec tandem fatifcente *Epidemicâ* hâc *Constitutione* Tormina vix percipere-

ciperentur, Dejectionesque stercorosæ magis essent quàm mucosæ.

C U R A T I O.

Ut ad Curativas Indicationes tandem procedamus cùm varia, quæ huic morbo accidunt symptomata, diligenter ac maturè mecum pensitassem, *Febrem* eum esse (sui sc. generis) in intestina introversam deprehendi, cujus ope humores calidi atque acres in massa sanguinea contenti atque eandem exagitantes, per Arterias Mesaraicas in dictas partes deponuntur; unde à vehementiori sanguinis atque humorum eò contententium impetu patefactis vasorum orificiis, sanguis per sedem effunditur. Interea temporis importuno intestinorum nisu, quæ omnem adhibent operam ut humores acres continuò infestantes expellant, mucus iste, quo naturaliter obducuntur, singulis sedibus, nunc parcius, nunc copiosius, una egeritur. Proindè ultrò se *Indicationes* offerre videbantur, neque mihi aliud quippiam incumbere existimavi, quàm ut primùm acres istos humores sectâ venâ immeditatè revellerem, quo facto insuper reliquam massam contemperarem, tum etiam dictos humores per Cathartica subducerem. Hâc itaque Methodo sum usus; Quò primùm accersēbar die, venam cubiti tundendam suasi, eadem nocte & *Paregoricum* propinavi; & sequenti aurorâ Potionem hanc Catharticam Lenitivam mihi familiarem.

℞. *Tamarind.* ℥ ss.

Fol. Sennæ ℥ ij.

Rhei. ℥ j ss.

Coq. s. q. Aquæ Colaturæ ℥ iij dissolve *Mann.*

& *Syr. Ros. Solut. an* ℥ j.

M. f. Potio sumenda summo mane. Hanc ego Potionem Electuario cuilibet cum *Rhei* paucâ quantitate parato, soleo præponere; licèt enim *Rhabarbarum* Cholæræ atque acrioribus quibusque humoribus evacuandis

cuandis sit dicatum; attamen nisi *Mannæ* aliquid, aut *Syrupi Rosacei*, vel aliud ejusmodi, ea quantitate admisceatur ut ad pleniorum Catharsin assurgat, non admodum conducit. Quandoquidem verò satis est obvium, Medicamenta Cathartica etiam lenissima, & tantum *Εκκλεπτικα*, ventris tormina intendere, spirituum etiam dejectionem, atque *ἀνέλιον* universalem ægro inferre, adventitio nempe illo tumultu quo sanguinem ac humores commovent inter operandum; eapropter solenne mihi est *Paregoricum* temporius aliquanto subjicere quam post Cathartica consuevimus, horâ sc. pomeridianâ quâcunque, modò Catharticum suo defunctum munere videatur; quo sc. quem concitavi motum denuò sufflaminare valeam. Deinceps ad duas adhuc vices dictum Catharticum præscribo, alternis sc. diebus hauriendum; *Paregoricum* etiam post singulas Purgationes, quo supra monuimus tempore. Hoc insuper diebus à Purgatione vacuis tam manè quàm ferò exhibendum curo, quo sc. symptomatum ferociam debellem, atque inducias impetrem, dum cum humore peccante exterminando mihi res est. *Anodyno* autem utebar, maximè *Laudano liquido*, guttis nempe 14 vel 15 in Aqua qualibet Cardiacâ, pro dosi una: Post Venæ-sectionem & Catharsin semel celebratam, Aquam Cardiacam è temperatioribus subinde degustandam concessi: *Aquam* sc. *Epidemicam*, *Aquam Sordii compositam*, aut similem, (idque inprimis in senioribus ac Phlegmaticis,) quo nempe spiritus magnâ Dejectionum vi, quod in hoc morbo usu venit, prostratos erigerem quadantenus, & resarcirem: Potus erat Lac coctum cum Aquæ triplo, aliquando etiam Lac Cerevisiatum, vel Cerevisia cum panis cortice & Maci incoctis; Panatellâ item nonnunquam vescebatur, nonnunquam jusculo è carnis ovinis macilentioribus. Grandæviores lectulo magis addixi; Aquam item Cardiacam illis familiarem

liarem liberaliùs indulgi, quàm infantibus aut junioribus par erat: Laudata Methodus omnibus, quæ mihi hætenùs innotuere, in hoc morbo vincendo facilè palmam præripuit, qui perrarò ultra tertiam Purgationem duravit.

Quòd si morbus præfractior his non cederet, dictum *Paregoricum* ægro exhibui singulis diebus mane & horâ somni, donec omnino convalesceret; nec vel minimum quidem incommodi à tam frequenti Medicamenti Narcotici repetitione mihi adhuc videre contigit, (quamtamlibet noxam inde sequuturam comminiscantur inexperti,) licèt plures noverim qui in morbo contumaciori idem ad septimanas aliquot continuas quotidie usurpaverint.

Ut unicâ instantiâ (neque enim pluribus Convalescentium exemplis, nulla cogente necessitate, Lectori tædium creabo) Methodum jam à me propositam commendatam faciam; Vir Pietate atque Eruditione insignis *Joh. Belke S. T. P. & Comiti Sancti Albani* à Sacris Domesticis, durante hac Constitutione, *Dysenteria* Acutissimâ laborans, me in subsidium accito, ipsissimâ hac Methodo restitutus est.

Infantes hoc morbo correpti eodem planè modo erant tractandi; sanguis tamen extrahendi quantitate, tum etiam medicamentorum, tam Cathartici quàm Anodini, viribus pro annorum ratione immunicis; ita ut v. gr. Narcotici guttæ duæ infanti unius anni suffecerint.

Laudanum Liquidum, quod in quotidiano, ut dictum, usu mihi erat, hanc ad normam simpliciore præparavi.

℞. *Vini Hispanici* ℥j.

Opii ℥ij.

Croci ℥j.

Pulv. Cinamomi & Caryophyllorum an. ʒj.

Infundantur simul in B. M. per duos vel tres
dies,

dies, donec liquor debitam consistentiam acquirat, Colatura servetur pro usu. Hanc nostram præparationem *Laudano* Officinarum *solido* anteferendam virtutibus quidem non censeo, sed ob formam saltem commodiorem & majorem Dosis certitudinem, eidem antepono; cum sc. Vino, Aquæ Distillatæ, aut liquori alii quicunque instillari possit. Et profectò non hic mihi tempero, quin gratulabundus animadvertam, Deum Omnipotentem *παντων δυνστη εδων* non aliud remedium, quod vel pluribus malis debellandis par sit, vel eadem efficacius extirpet, humano generi, in miseriarum solamen, concessisse, quàm sunt *Opiata*, Medicamenta sc. ab aliqua *Papaverum* specie desumpta. Et quamlibet sint nonnulli, qui credulis persuadere velint, omnem ferè Narcoticorum, *Opii* præsertim ipsius, virtutem ab artificiosa ac debita, quam soli adhibent, præparatione pendere; qui tamen experienciâ judice certaverit, & tam simplicem succum à natura oblatum, quàm ejus præparata cum diligenti observatione in usum frequenter revocaverit, nullum ferè discrimen intercedere comperiet, & mirandos illos effectus, quos edit, nativæ ipsius plantæ bonitati atque excellentiæ, non verò artificis polydedali solertiæ deberi, certò sciet. Quinimò ita necessarium est in hominis periculi manu organum jam laudatum Medicamentum, ut sine illo manca sit ac claudicet Medicina; qui verò eodem instructus fuerit, majora præstabit quàm quis ab uno Remedio facile speraverit; rudis enim sit oportet & parum compertam habeat hujus medicamenti vim qui idem sopori conciliando, demulcendis doloribus, & Diarrhœæ sistendæ applicare tantùm novit, cum ad alia plurima, gladii instar *Delphici*, accommodari possit, & præstantissimum sit Remedium Cardiacum. unicum penè dixerim, quod in rerum naturâ hæctenus est repertum:

Hæc

Hâc Methodo erant tractandæ *Dysenteriae* in genere. Observandum est autem, quòd cùm primò quæ ingrediebantur anno, indolis magis subtilis, uti dictum, ac spirituosæ essent, quàm quæ sequentibus annis infestabant, idcirco non ita promptè Cathartici parebant Medicamentis, atque illis quæ tam sanguinem diluebant contemperabantque, quàm acres istos humores qui ex eodem in fistulam intestinalem excernebantur. Quamobrem primo autumnino quo *Tormina sicca* & *Dysenteriae* invadebant, Methodum sequentem constanter ad utrumque morbum abigendum adhibui eventum ubique astipulante; donec appetente frigore eandem etiam anno eodem minùs efficacem esse sentirem, atque annis sequentibus, cùm jam magis à subtilitate recederet morbus, prorsus inutilem.

Ita verò processit: si æger ætate florens febricitaret, cubiti venam tundendam præcepi, atque elapsâ horâ unâ aut alterâ, eundem ingesto affatim liquore diluendum, ut in *Cholerâ morbo*, factitaram, non verò, ut illic, juscule à carnibus pullorum, aut Lacte Cerevisiato, at Lactis ipsius sero, quod eadem quâ illic copiâ, frigidè propinandum, tepidè verò inferiùs injiciendum curavi, nec Saccharo adjecto, nec aliâ re quacunque. Tormina, & Dejectiones sanguine permixtas, rejecto jam quarto Enemate semper evanescere animadvertēbam: Hoc labore exantlato, & transmissio sero lactis omni, quod duarum triumve horarum spatio fiet, si diligenter operam navaverit æger, lectulo protinus eum commisi, ubi brevi sponte suâ in madorem solvebatur (à sero lactis sanguini immixto,) quem ad horas 24 continuari jubebam, nihil interim concedens præter Lac crudum paulò tepesfactum, quo etiam utebatur solo ad dies tres vel quatuor postquam è lecto surrexerat. Si vel ob lectuli, vel lactis usum nimis præmaturè intermissum, recidivam pateretur

retur æger, eadem vestigia denuò repetenda erant. Hæc Methodus, si certa atque expedita fuerit, non ideo à viro quolibet prudente repudiabitur, quòd fastoso Remediorum apparatu non se venditet.

Hujusmodi *Febrem* symptomatis, qualia supra descripsimus, stipatam iis in locis & temporibus reperiri quibus *Dysenteria* Epidemicè regnat, & Methodum hanc quam delineavimus, eidem omnino deberi, testimonio viri probi atque eruditi Doctòris *Butler* amplius confirmabitur, qui Nobilissimum D. D. *Henricum Howard* à S. Maj. Regia *Britannica* ad *Moroccensem* in *Africa* Legatum comitabatur; quibus in regionibus, ut mihi ipse retulit, observavit *Dysenteriam* per ea tempora, uti semper, Epidemicè grassari, & *Febrem*, quæ cum illa jungebatur, omnino illi similem quam depinximus; quibus ille medebatur tam in urbe *Tingitana* quàm aliis in locis, siue *Nostrates* essent ægri siue *Mauri*, dictà Methodo, felici semper exitu. Quam quidem neuter alteri debemus, sed pari fortuna in eandem dissitissimi incidimus. Profitetur autem, optimè istic sibi cessisse in illius morbi Curatione Methodum illam, quâ liquoris diluvio submerguntur *Dysenteria*. Atque existimo ego, omnino par esse ut in calidiori isto Climate longè rariùs successu careat hæc Methodus quàm in nostrâ *Britannia*.

Primo illo Autumno quo vigeat hæc *Constitutio* *Daniel Coxe* M. D. vir ingenio & omnifariâ eruditione ornatissimus, *Dysenteria* acutissima laborans, me, quem consuluit, suadente, ope Methodi jam laudatæ, Citò, Tutò, & Jucundè sanatus est; post tertium sc. quartumve Enema, dum lecto assiderem & Tormina & Dejectiones sanguineæ evanescere; nec qualibet re aliâ, præter lecti ad dictum spatium patientiam & Lacteam Diætam, ad sanitatem redintegrandam opus habuit. Eodem planè modo & idem postea
alios

alios quàm plurimos hoc malo affectos restituit ex-
eunte eo Autumno. Anno autem proximo, illum
etiam idem molientem spes fefellit.

Jam olim diximus, quòd sæpenuerò hic mor-
bus, si diutius excurrat, intestina seriatim omnia
deorsum versùs afficiat, donec tandem omnis ejus vis
in *Rectum* decumbat cum assiduâ desidendi cupiditate,
quâ nihil præter Mucosum quiddam & subcruentum
excernitur. Hoc si fiat, frustra erit, me judice, qui
medicari sataget vel quâvis Methodo prædictâ, vel
Clysteribus Abstergentibus, Glutinantibus atque
Astringentibus, pro variis ulceris, quod supponitur,
temporibus, injectis; vel etiam Foru, Incessu, Suf-
fumigiis ac Suppositoriis dictos scopos respicienti-
bus. Liquet enim, hoc ab ulcere *Recti* non procedere,
sed ex illo potiùs, quòd *Intestina* quibus gradibus vi-
res resumpserint, iisdem etiam materiæ morbificæ re-
liquias in *Rectum* deturbaverint; quod quidem inde-
finenter proritatum singulis sedibus mucosam illam
materiam, quâ ex naturæ providentia intestina du-
plicatur, elidit. Corroboranda est itaque pars affe-
cta, quòd possit, aliorum intestinorum exemplo, jam
fatiscences mali reliquias funditùs eliminare. Hoc au-
tem ea sola præstabunt, quæ corpori in genere vires
adjicere apta nata sunt. *Topicum* enim, qualecunque
id demum fuerit, parti dolenti applicatum, cum Ali-
enum quid sit, contactu molesto debilitatem magis
adferet, quàm robur subministrabit. Tolerandum
itaque est ægro, donec Diætâ Analepticâ & liquore
aliquo Cardiacò, qui palato arridet maximè, pro li-
bitu ingesto, revocari possint vires; quibus redeun-
tibus, pari passu suâque sponte proripiet se hoc *Tenes-*
mi symptoma.

Accidit etiam nonnunquam, licèt rarò admodum,
ut *Dysenteria*, sub initio non ritè curata, particulare
subjectum ad annos aliquot discruciet, integrâ sangui-

nis massâ Crafin quasi Dysentericam jam indeptâ, unde acres calidique humores intestinis continuo suppeditantur, ægro interim singula vitæ munia mediocriter bene obeunte. Hujus specimen se mihi obtulit non ita pridem in muliere quadam meis ædibus vicinâ, quæ per tres annos hujus *Constitutionis* postremos hoc malo continenter exercebatur. Cùm remedia quam plurima esset experta antequam ad me accederet, Venæ-sectionem tantùm, missis cæteris præfidiis quibusque, celebrandam censui; quam ut sæpiùs repeterem, longioribus tamen intervallis, tum sanguinis color, Pleuriticorum sanguinis æmulus, tum insigne illud quod post singulas vices magis ac magis auctum, sentiebat levamen, mihi addebant animos: cujus ope tandem pristinam sanitatem consequuta est. Atque hæc de *Dysenteriis* dicta sunt.

C A P. IV.

Febris Continua hujus Constitutionis.

EO ipso tempore quo sæviebat *Dysenteria*, & *Febris* quædam illi simillima, quæ Dysentericis accidere sæpe solebat, unâ exorta est; quæ quidem non eos tantùm quos jam sauciaverat *Dysenteria*, sed ab illa prorsus immunes, (nisi quod subinde, at rarò, tormina haud quidem atrocia, nunc cum *Dejectionibus*, nunc *sine* illis, paterentur ægri,) pariter incessit: Easdem enim ubique *αεφάσας* seu causas manifestas & apparentes habuit, quas *Dysenteria*; eadem etiam per omnia symptomata, quæ Dysentericorum Febrem comitabantur. Ita ut, si evacuationes per alvum *Dysenteriâ* laborantium excipias, & quæ ab istis necessariò pendebant symptomata, dicta *Febris* ejusdem prorsus naturæ cum ipsis *Dysente-*

fenteriiis videretur; & deinceps per hujus *Constitutionis* decursum omnem, parem cum illis subiit symptomatum quorumlibet alterationem, eisdem scilicet differentiis, quoad Augmentum, Statum & Declinationem, affecta, quibus afficiebantur in genere *Dysenteriae*. Hæc itaque *Febris Dysenterica* mihi audiebat.

Memorata *Febris* nonnunquam, uti dictum, cum alvi Torminibus, sed mitioribus, ingrediebatur, (prioribus annis maximè quibus invalit) vel ista ad eam post accedebant, sæpius verò nulla erant. Sudores, qui in Febre *Constitutionis* prægressæ copiosissimi erant, ut supra notavimus, in hac rari ac parci, sed Capitis dolor in hac quàm in illa specie immanior: Linguae ægrorum, licet humidæ atque albæ ut in alterâ specie, crassâ insuper pelliculâ oblinebantur. Rariùs hæc per *Ptyalismum* sibi fugam quærebat, quod in aliâ non erat infrequens. Ad *Aphthas*, cùm jam discessum meditaretur, erat propensior quàm vel prior ista, vel alia quævis *Febris* species quàm mihi hæctenus contigit videre; huic etenim perquàm familiare fuit (uti & Febri etiam illi quæ *Dysenteriiis* supervenit) cùm jam ferè desineret, materiam fœdam atque acrem è sanguine in os atque gulam deponere, unde nascebatur dictum symptoma, in iis præsertim quos contumacior morbus diutiùs maceraverat, & regimen iusto calidius ampliùs infirmârat.

Eodem etiam modo generabantur *Aphthæ* istæ, quæ *Dysenteriiis* pervicacioribus cum Febre conjunctis nullo non die accidebant; præsertim si præter regimen calidius, evacuationes etiam per alvum medicamentis astringentibus priùs fuerint coërcitæ, quàm morbi fomes è venis Phlebotomiâ & Catharsî exigereetur.

Hæc erant certissima hujusce *Febris ætiologia*; reliqua symptomata variabant quotannis, & pro manifestis aëris qualitatibus certis quibusdam temporibus,

bus, & pro Dysenteriae in genere progressu, tum etiam vario ejusdem statu. Sed ut hæc clariùs intelligantur, cum hoc præsertim artificio in *Epidemicorum* productione triumphet natura, rem paulo altiùs repetam. Notandum est itaque, quod, licet aëris *qualitates manifestæ* non eam vim cuilibet *Constitutioni* imprimant, ut causæ sint Epidemicorum, qui ad illam propriè referuntur Productivæ, (cum à reconditâ atque inexplicabili ejusdem conditione fluant isti) pro tempore tamen in eos habent potestatem, & proinde intromittuntur *Epidemici* aut etiam excluduntur, prout illis favent *Qualitates manifestæ*, vel adversantur; *Universalis* autem *Constitutio* eadem prorsus manet, sive eam promoverint istæ, sive quantenus retardârint. Unde etiam est, quod, cum varii *Epidemici* in eandem incidant *Constitutionem*, hic aut ille morbus particularis eâ potissimum tempestate se exerat, ad quam sensibiles aëris qualitates eundem destinaverint, atque alteri demum *Epidemico* locum cedat, quem sc. diversæ subsequenter temporis qualitates advocaverint. Ex quo fit, ut Febris *Stationaria*, quæcunque demum illa sit quæ ad *Epidemicum* eo anno regnantem attinet, *Julio* mense potissimum sæviat, cujus initio plures hominum catervas simul aggreditur; *Autumno* verò appropinquante, magno illi Epidemico, à quo annus insignitur, rursus invalescenti decedit, & parciùs infestat, ut quilibet semper annus satis docet. Excalefacta enim à prægressa æstate hominum corpora Febres, *Constitutioni Generali* propriæ quæ sunt, promptissimè eo tempore invadunt; appetente verò *Autumno*, quo qui prædominatur *Epidemicus* fasces resumit, istis omnino recedendum est.

Sicuti verò nominatæ *Febres* sensibili aëris *Qualitati* acceptum referre debent quod jam hoc mense exoriantur; ita etiam symptomata varia, à sua natura, qua-

quatenus ab ejusmodi *Constitutione* Generali pendent, prorsus aliena, à manifestarum qualitatatum, quæ in illum incidunt *mensē*, peculio sumunt mutuò. Hinc est, quòd quibus annis dictæ Febres hoc mense turmatim ingrediuntur, variis symptomatis novis stipantur, præter illa quæ eis sunt propria quatenus ab ejusmodi *Constitutione* Generali procreantur; eadem tamen ipsæ maneant, licet apud vulgus ob *φαινομένην* diversitatem *Novæ* quotannis Febres audiant. Ad paucas verò tantum septimanas perseverant symptomata hæc magis peculiariora, quibus elapsis propria solummodo symptomata, quæ eis accidunt quatenus Febres sunt *Stationariæ* talis *Constitutionis*, reperiuntur per reliquum annum.

Hoc tum in aliis liquebat Febribus, tum magis peculiariter in *Dysentericis* mensis *Julii* 71, & 72, in quarum *priore* vehemens ægritudo, & Bilis æruginosa, cum magna in Diarrhœam propensitate sub morbi finem, continuò observabantur: In *posteriore*, doloris sensus in partibus corporis musculosis, Artubus maximè, ad Rheumaticorum ferè dolores accedens: Faucium insuper Inflammatio, mitior tamen quam in Angina laborantibus. Utraque tamen hæc in eadem *Febre specificâ* coibant, & eadem plane medendi ratione utraque profligabantur; differebant autem respectu tantum qualitatatum sensibilibium quibus donabantur tempora illa in quæ incidebant. Improvisa verò subitaneaque harum Febrium circa dicti mensis initium eruptio, & nova ad tempus aliquod peculiarium symptomatum facies (licet neque specie distarent, neque methodo medendi quam postulabant, à Febre illâ quæ integrum percurrerat annum:) Hæc, inquam, plus satis evincunt, quàm sit difficile, certam Febris speciem omni tempore è Phænomenis elicere; licet eam satis rectè possit dignoscere, qui ad alios morbos eodem anno ingruentes diligenter at-

tenderit, & propria insuper Febris symptomata, quæ ad hunc vel illum *Evacuationis* modum spectant, ritè observaverit. Nec parùm facit ad investigandam Febris speciem consideratio sive *Methodi* sive *Medicamenti*, à quibus eadem minimo cum negotio expugnatur.

Quod ad reliquas symptomatum, Febres *Stationarias* comitantium, differentias spectat, *varia* Constitutionis *tempora* ex tantùm respiciunt, atque eo nomine vel sunt intensiora vel remissiora, prout intenduntur vel etiam remittuntur symptomata aliorum Epidemicorum ad quos ipsa pertinent. Sed ut ad rem revertamur. *Febris* hæc quæ cum *Dysenteriis*, ut supra dictum, est ingressa, parem cum iis passum tenuit, nisi quòd se paululum subduceret, dum alii horum annorum Epidemici prævalerent; persistebat tamen illa, nunc plures nunc pauciores petens, durante hac *Constitutione*.

CURATIO.

Pro hujusce *Febris Curatione*, cùm observassem, uti priùs dictum, Phænomena *Febris Dysentericorum* quamplurimum eadem planè esse cum illis quæ hujus anni *Febres solitarias* comitabantur, consentaneum mihi videbatur, sanatos iri ægros meos, si evacuationem illam quadantenus imitarer, quâ natura materiam illam corrosivam atque acrem, quæ & ipsius *Dysenterix*, & supervenientis *Febris* causa *contingens* est, solet ablegare. Ac proinde eadem ipsâ *Methodo*, tum quoad *Venæ-sectionem*, tum repetitas *Purgationes*, & *Cardiaca*, Febrem hanc aggressus sum, quam in *Dysenterix* curatione supra fusiùs diduximus; nisi quod *Paregorica* *Purgationibus* interjecta non tantùm non hîc juvare, sed & obesseprehenderim, secus atque in *Dysenteria*, cùm ab his detineretur materia illa quæ *Catharsi* eliminari debuerat. *Puliculâ Avenaceâ*, *Hordeaceâ*, *Panatellâ* & fimi-

similibus sub primis morbi diebus victitabat æger; potus erat Cerevisia tenuis parum tepefacta: Post celebratam verò semel iterumve Catharsin, nulla suadebat necessitas pullorum carnibus aut similibus Eupptis ægro interdiceret; cum hæc per Purgationem Medicatio ea indulgeat, quæ non poterant concedi si alii viæ insisteretur. Tertia ut plurimum Purgatio, interposito semper die, morbum absolvit; neque tamen perpetuum id fuit, sed aliæ insuper nonnunquam instituendæ erant. Si Febrejam pulsâ, fractiores adhuc essent ac magis effoetæ ægri vires, atque is tardiùs convalesceret (quod *Hystericis* frequentissimè accidebat,) *Laudano* in parva dosi exhibito easdem restaurare, & spiritus transfugos ac dissipatos in desertas stationes revocare conabar; rarò autem remedium illud repetebam; neque unquam præscripsi nisi biduo triduove à postrema Catharsi. Nihil verò æquè ad renovandas vires refocillandosque spiritus faciebat, atque auræ liberior usus mox ut Febris recesserit.

Ansam autem ad praxin hanc instituendam hinc primùm arripui; quòd nempe, nascente fermè *Constitutione* hac, dum irrequieto sollicitoque animo novæ hujus Febris naturam volutarem, ad juvenculam mihi vicinam advocabar, Febricantem quidem illam atque acerbissimo sincipitis dolore ferè enectam, aliisque symptomatis, quibus *Febrem Dysentericam* onerari jam diximus: Hæc cum à me interrogaretur, & de modo quo Febris primùm invadebat, & de ejusdem duratione, facta est, se à *Dysenteria*, quæ tum ubique ferè grassabatur, à quatuordecim retro diebus fuisse liberatam; cui sive suâ sponte discedenti, sive medicamenti ope depulsæ, protinùs successit dicta Febris cum dolore capitis: Quibus ego me rectissimè occurrere posse conjectabam, si *Dysentericæ* loco aliam evacuationem substituerem, ejus simili-

mam, quâ præclusâ Febris oborta est; ac proinde methodo supra laudatâ eandem restitui: Atque huic quidem se promptissimè dedebant hujus *Constitutionis* Febres. Semper enim rebar, non sufficere ad comprobendam in *Acutis* Medendi rationem, ut feliciter ea cederet, (cùm ab imperitissimarum muliercularum temeritate sanentur nonnulli,) sed requiri adhuc, ut morbus nullo negotio victus quasi suoapte genio cedat, atque abitum affectet quantum ejus fert natura. Sed hæc extra oleas.

Ineunte *Junio* 1672. Vir Nobilissimus ac Prudentissimus Dominus Comes *Salisburiensis* hâc Febre laborans cum torminibus, alvo tamen non solutâ, accersiri me jussit, & Methodo propositâ sanitati redditus est. Neque aliâ mihi ullâ fuit opus dum hæc staret Febris.

In Adolescentibus, aliquando & in paulò provectioribus, Febris hæc caput nonnunquam petebat, unde delirabant, non quidem ut in aliis Febribus, Phreneticorum more, sed quasi stupore, ad *Carum* proximè accedente, perculsi. Hoc illis præ cæteris accedebat, qui sub morbi principio, in sudoribus quoquo modo extorquendis operam inauspicatò collocarant. Non id mihi contingebat Felicitatis, ut his sublevandis par tunc temporis essem, licèt nullum non moverem lapidem, nullumque non è remediis hætenus notis in suppetias advocarem. Atque hæc de Febre hujus *Constitutionis* possint sufficere.

C A P. V.

Morbilli.

SUB initio *Januarii* 167°. (ita ut solent præmaturè) *Morbilli* sunt ingressi, atque indies magis invalesce-

lescebant, donec instante *Verno Æquinoctio* *impulsu* adepti, exinde iisdem gradibus imminuti, tandem *Julio* sequenti penitus extinguerentur. Horum jam ego Historiam (cùm omnium quos hætenus vidi in suo genere perfectissimi illi mihi videantur,) certam atque exquisitam, quatenus mihi tum observare licuit, literis consignabo.

Ortum habet hic morbus atque Occasum temporibus supra notatis. Infantes plerumque aggreditur, omnesque adeo ex illis, iisdem mœniis conclusos. A rigore atque horrore, calorisque & frigoris, quæ se mutuo *primo* die expellunt, inæqualitate tragoediam orditur; tandem effulgente *secundo* die in Febrem contummatam desinit, vehementi ægritudine, siti, inappetentiâ, linguâ albâ, (non verò siccâ) tussiculâ, capitis atque oculorum gravedine, & somnolentiâ perpetuâ stipatam. Plerumque etiam è naribus atque oculis stillat humor, sternutat æger tanquam à sulcepto frigore, intumescunt palpebræ (paulò sc. ante eruptionem,) vomit, sæpius tamen laborat *Diarrhæâ* cum Dejectionibus coloris subviridis; Dentientibus maximè id convenit. Infantes etiam per hunc morbum solito sunt morosiores. Ingravescunt ut plurimum symptomata ad *quartum* usque diem, quo tempore plerumque (licet ad diem *quintum* aliquando differantur) circa frontem & reliquam faciem maculæ parvæ rubræ, pulicum morsibus persimiles, prodire incipiunt, quæ tam numero quàm magnitudine auctæ, racematim coalescunt, & faciem maculis rubris majusculis, variæ figuræ, interstinguunt. Quæ quidem maculæ rubræ è parvulis quibusdam papulis rubris haud longè ab invicem distitis, supra cutis superficiem paululum elevatis, conflantur, quarum protuberantiâ, digito leviter admoto, tactu potest deprehendi, licèt oculorum longiùs remotorum aciem ferè effugiat. A vultu ad pectus ventremque, crura deinde ac tibiàs

se diffundunt hæ maculæ, licet truncum atque artus rubore inficiant tantum, nullâ eminentiâ sensibili cutis æquabilitatem transgressæ. Eruptione *Morbil-
lorum* non perinde deliniuntur symptomata, atque *Variolarum*; Vomitus tamen post eruptionem nunquam observavi; Tussicula nihilominus, Febrisque intenduntur, cum spirandi difficultate, oculorum debilitate defluxioneque in eisdem decumbente; somnolentiâ perpetuâ, atque inappetentiâ, ut prius, adhuc perseverantibus. Die *sexto*, aut circiter, frons & facies asperescunt emorientibus pustulis, ruptaque cuticulâ, & per id temporis, maculæ per reliquum corpus & latissimæ sunt, & maximè rubescunt. *Octavo* circiter die maculæ in facie evanescunt, & vix in reliquo corpore cernuntur, *nono* verò nullæ sunt prorsus, facie atque artubus, quandoque & toto corpore quasi farinâ conspersis; particulis scilicet disruptæ cuticulæ paulum elevatis & vix cohærentibus, quæ morbo jam abituriente in frustra distrahitur, & postea à toto corpore squammularum formâ decidit. Evanescunt itaque *morbilli* die ferè *octavo*, quo tempore vulgus (à spacio quo perdurare solent *Variolæ*, deceptum) eosdem introverti affirmat, licet reverâ illi cursum à natura destinatum absolverint, & symptomata quæ iisdem recedentibus superveniunt ex eo nata autumat, quod iusto citius se intro *Morbilli* receperint. Observare enim est, Febrem atque spirandi difficultatem tunc temporis augeri, importuniùs urgere Tussiculam, ita ut nec interdiu nec etiam noctu ferè somnus possit obrepere. Infantes præsertim sub regimine calidiori, aut qui calidioribus usi sunt medicamentis ad promovendam *Morbil-
lorum* eruptionem, huic malo sunt obnoxii, quod *Morbillis* jam facessentibus se ostendit, unde in *Peripneumoniam* conjiciuntur, quæ plures jugulat quàm aut *Variolæ* ipsæ, aut symptoma quodcunque
ad

ad eum spectans morbum ; licet omni prorsus periculo vacent *Morbilli* si modo peritè tractentur. His etiam non raro accidit *Diarrhœa*, quæ vel morbum statim excipit, vel etiam ad plures septimanas excurrit post morbi ; omniumque ejus symptomatum fugam ; haud sine magno ægri discrimine, in quo ab hinc ortâ spirituum profusione continuâ, versatur. Aliquando etiam post regimen intensè calidum Exanthemata livescunt primò, mox nigrescunt ; id verò *Adultis* tantum contingit, de quibus conclamatum est ubi primum nigredo ista conspicitur, nisi Phlebotomiâ & temperationis regiminis refrigerio iis actutum subveniatur.

C U R A T I O.

Morbillis ut naturâ, ita & medendi, quam sibi poscit hic morbus, ratione, cum *Variolis* satis convenit : Medicamenta, & Regimen calidiora periculi plenissima sunt, ut ut frequenter in usum revocentur ab ignaris ægrorum Curatricibus, eo animo ut morbus à corde procul submoveatur. Feliciter præ aliis mihi cessit methodus illa, quâ æger ad dies binos ternosve ab eruptione lecto astringebatur, quò sanguis leniter pro morbi genio particulas inflammatas facilè separabiles, à quibus offendebatur, per cutis spiracula diffaret ; nec lodicibus, nec igne, præter modum quem sanus tenebat, adjectis : A carnibus quibuscunque arcebam, juscula avenacea, hordeacea, & similia, nonnunquam & pomum coctum concedebam : Potus vel erat Cerevisia tenuis, vel Laccum Aquæ triplo coctum. Tussim, quæ huic morbo ferè assidua est, decocto aliquo Pectorali subinde hausto delinitam volui. Rarissimè perit qui hoc utitur regimine ; nec, præter necessaria atque inevitabilia morbi symptomata, novis insuper malis atteritur : Tussis præ reliquis fatigat ; à qua tamen nihil est periculi nisi morbo sublato, cumque adhuc per septi-

manam

manam unam aut alteram persistat, auræ liberioris usu, *Decocto Pectorali, Syrupo Violarum, Capillorum Veneris cum oleo Amygdalarum dulcium* atque id genus remediis Pectori dicatis, haud difficulter fugatur; quinimò sponte suâ & paulatim decrescit & tandem fatiscit. Si autem æger à Cardiacorum, vel Regiminis justo Calidiorum usu, vel *Morbillis* adhuc vigentibus, vel post eorum discessum (quod magis est familiare) Febre vehementi atque *Dispnoëâ* aliisque Accidentibus, qualia *Peripneumonicos* solent affligere, in vitæ discrimen adducatur, felicissimo semper eventu, vel tenerrimorum Infantum venas in brachio secui, eductâ eâ sanguinis quantitate quam ætas viresque indicarent. Quandoque etiam, urgente morbo, Phlebotomiam iterare haud sum veritus. Profecto haud paucos Infantes hoc statim symptomate enecandos, benedicente summo Numine, misso sanguine eripui. Infantibus autem accidit illud post *Morbillo- rum* recessum, quibus ita est exitiale, ut inter præcipuos *Parcarum* ministros jure habeatur, plures jugulans, quàm vel ipsæ Variolæ; nec dum mihi visus est qui certâ aliâ methodo, eidem potuit occurrere. Quin & *Diarrhœâ*, quam *Morbillos* excipere diximus, Venæ-sectione pariter sanatur: cùm enim halitibus inflammati sanguinis in intestina ruentibus ortum suum debeat, (quod etiam in *Pleuritide, Peripneumoniâ*, aliisque, qui ab inflammatione creantur, morbis usu venit) à quibus illa ad excretionem stimulantur, sola Venæsectio levamen adferet, à qua tum revelluntur acres isti humores, tum etiam sanguis ad debitam redigitur temperiem.

Neque est cur quis miretur me in teneris infantibus Venæ-sectionem instituendam suadere, cùm sanguis, quantum ego hætenus potuerim observare, haud minùs tutò ex eorum venis quàm ex adultorum extrahatur. Et profectò ita est illa necessaria, ut nec sym-

symptomati memorato, nec aliis quibusdam quæ infantibus accidere solent, omiffâ Phlebotomiâ certò mederi valeamus. Exempli gratiâ, quo pacto Puerorum *Dentientium Convulsionibus*, quæ nono decimoque mense superveniunt, (cum Gingivarum intumescentiâ doloreque, à quibus comprimuntur nervi atque irritantur, unde etiam Paroxysmi isti nascuntur) sine Venæ sectione opem feremus? Quæ sola in dicto Affectu *specificis* quibuscunque vel decantatissimis, quæ hætenus innotuere, longè est anteferenda; quorum nonnulla adventitio calore nocent etiam; & dum occultâ aliqua proprietate morbo adversari creduntur, manifesto calore eidem militant, atque ægrum ad plures deducunt. Prætereo impræsentiarum ingens illud solatium quod adfert Venæ-sectio Infantum *Pertussi*, (quam Nostrates vocant *Hooping Cough*) in quâ Remedia quælibet Pectori dicata longo post se linquit intervallo.

Quod de horum symptomatum, *Morbillis* decedentibus supervenientium, curatione jam diximus, nonnunquam etiam eisdem florentibus potest competere, si nimirum artificiali, si fas est dicere atque adscititio calori ea debeantur. Hoc anno 1670. famulam Dominae *Anne Barington* hoc morbo laborantem, unâ cum Febre, *Dyspnœâ*, *Maculisque purpureis* corpus omne deturpantibus, aliisque symptomatis quam plurimis periculosis, Medicus invisebam; cùm regimini, & Medicamentis, quæ satis multa usurpaverat, calidioribus ista omnia tribuerem, sanguinem è brachio extrahendum curavi, & Ptisanam Pectoralem atque Refrigerantem sæpe assumendam præscripsi, quorum ope, & regiminis simul temperatoris, & maculæ, atque alia omnia symptomata pedetentim evanescebant.

Hicce Morbus, mensæ *Januario*, ut dictum est, natus, ad *Æquinoctium* usque *Vernum* crescebat indies,

dies; à quo tempore imminutâ paulatim vi, sequenti *Julio* planè desiit; nec est reversus per omnes annos quibus hæc *Constitutio* dominabatur, nisi quòd insequenti Vere, nonnullibi, licèt rariùs, se ostenderet. De *Morbillis* hæc dicta sunt.

C A P. VI.

Variolæ Anomalæ hujus Constitutionis.

MOrbilli prædicti, (quod jam supra innuimus,) *Variolarum* speciem, ab illa, quam propagaverat *Constitutio* præcedens, diversam introducebant, eodem ferè cum illis tempore ingredientem, initio sc. *Januarii* 16⁶²/₇₈; quæ licèt non usque adeo Epidemica atque ipsi *Morbillis*, eosdem tamen comitabatur per omne illud tempus quo dominabantur, atque iis etiam fatiscientibus, per residuos hujus *Constitutionis* annos perseverabat. *Dysenteriis* nihilominus primas concedebat, sub auspiciis *Autumni* iisdem faventis atque amicissimi, grassantibus; *Hyeme* verò *Dysenteriis* alienâ tempestate pressis, denuò recrudescibat hæc de quâ agimus species. Atque hunc servabant ordinem per singulos hujus *Constitutionis* annos, nisi quòd postremo quo illa vigeat *Autumno*, Anno sc. 72, (languescente jam istâ *Constitutione* & *Dysenterias* jam exolescentes segniùs promovente) *Variolæ* præter solitum, hoc quoque tempore grassabantur, atque ita pares *Dysenteriis* concurrebant, ut haud facile esset dictu, quis morbus plures occuparet; licèt quantum ego conjectando valui, prævalere *Dysenteria* adhuc videretur. Quin & hæ etiam *Variolæ*, ad exemplum Epidemicorum aliorum quorum-

rumlibet, primo statim insultu atrociores erant, atque indies increbrescebant donec ad statum pervenissent, quem semel transgressæ, tum quoad symptomatum vehementiam, tum ægrorum numerum, sensim imminuebantur.

Sed ut particularia earum Phænomena referamus; haud parum præter opinionem mihi primum comparebat hoc *Variolarum* genus, cum animadverterem istud quamplurimis Phænomenis insignioribus ab eo differre quod produxerat *Constitutio* præcedens, & in quibus observandis me operam satis sedulam olim collocasse rebar. Hæc tantum earum Phænomena ab alterius generis Phænomenis dissidentia, impræsentiarum tractabo, prætermittis iis quæ cum Variolis ita prolixè supra descriptis habebant communia.

Discretum Variolarum genus his tantum à genere *Discreto communi* alterius *Constitutionis*, determinabatur: Primò, quòd cum in iis, quoties erant *interstinctæ*, Eruptio diem *quartum* prævertere non sole-
ret, hîc in *tertium* plerumque incidebat; quod *Confluentibus* solenne quidem est. Deinde, non ad eam magnitudinem, procedente morbo, hîc assurgebant pustulæ atque in alio genere; magis autem exasperabantur in minori mole, & sub diebus ultimis ubi jam maturuerant *nigræ* frequentius viscebantur. Illud etiam addam, quòd nonnunquam, licet rariùs, ægrum etiam paucissimis notatum pustulis, *Ptyalismus*, haud secus atque in *Confluentibus*, exerceret. Ex quibus conficitur, *Distinctas* huius *Constitutionis* Variolas, ad *Confluentium* naturam propiùs accedere, atque *Inflammationis* magis intensæ esse participes, quàm quæ in *Distincto* Genere usu venire solet.

Confluentes verò ab aliis, quos per alios annos ego observaveram, *Confluentibus*, in multis, quæ jam recensebo, discrepabant. Nunc *secundo*, nunc *tertio* die se primùm monstrabant, specie tumoris sub-
rubri,

rubri, atque uniformis, vultum omnem contegentis, *Erysipelatæ* quidem densioris, nullo ferè visibili pustularum discrimine; reliquum corpus congeries quædam (ceu panni latiores,) ex infinitis propemodum pustulis rubris efferatis in unam conflata variegabant, inter quas sparsæ, in femoribus præcipuè, vesiculæ quædam satis conspicuæ, ambustorum ad instar, fero limpidiore distentæ eminebant; quod quidem disruptâ subinde pelliculâ copiosè effluebat, subjectâ carne nigredine & Sphacelo quasi affectâ. Rariùs autem occurrebat hoc tam dirum symptoma, idque primo tantum mense quo hæc species regnabat: Quo tempore inter alios ita malè multatos, ineunte *Januario* 16⁶⁹. accersiri me curavit vir probus, nomine *Collins*, *Zythepſa* in Parochia *S. Ægidii*, cujus filius adhuc infans vesiculas habuit in femoribus juglandem nucem exæquantes, fero limpidiore repletas; quibus disruptis substrata caro quasi mortificata omnino comparebat, atque non ita diu post æger satis concessit; quæ & eorum omnium fors fuit, quos hoc tam funesto symptomate correptos vidi unquam. Die *undecimo* circiter, pellicula alba resplendens tumori subrubro, variis faciei partibus, & paulatim vultui omni obducta est. Pellicula hæc alba brevi post materiam quandam crustosam splendescentem eructabat, colore quidem neque flavo, neque fusco, (qui duo in aliis Variolarum speciebus reperiuntur,) sed rubro saturato, concretum sanguinem imitante, qui maturescente pustulâ ad nigrorem indies magis accedebat, donec tandem facies integra nigredine, fuliginis omnino æmulâ, tingeretur. Cumque in alia Variolarum *Confluentium* specie dies *undecimus* in maximum vitæ discrimen ægros adduceret, & plerisque emorientium supremus esset; in hac specie æger, nisi regimine immoderatè calido oppressus mortis refrigerium maturiùs præ-

præoccupasset, *decimum quartum* ut plurimum diem, aliquando etiam *decimum septimum* expectabat, quod demum elapso salva res erat. Notandum est tamen, quod qui lethalibus istis vesiculis ac mortificatione, quæ nonnullis primo mense quo hæc species invadebat accidisse memoravimus, Libitinæ destinabantur, intra paucos dies ab eruptione interibant.

Et Febris, & symptomata alia omnia quæ vel præcedebant, vel comitabantur hoc Variolarum genus, graviora erant quàm in præcedente, & Inflammationis adhuc majoris manifesta dabant indicia. Ægri ad Salivationem erant procliviores. Pustulæ & efferatiores, & mole longè minores; ita ut non facile, ubi primum apparebant, ab *Erysipelate* quis eas discreverit, vel etiam à *Morbillis*, nisi quod hi ex die Eruptionis certò innotescant. Pustulis decidentibus furfures diutiùs hærebant, foedioraque stigmata inurebant cuti. Operæ pretium est & illud adjungere, quod durante hac omni *Constitutione*, quâ tam Epidemicè sæviebant *Dysenterix*, *Variolæ* regimine justo calidiore provocatæ per *Dysenteriam* nonnunquam viam sibi facerent, quod ne semel accidisse hætenus quidem animadverteram.

Observare autem convenit, *Variolas* hæc non ita diris symptomatis per omnia sua tempora fuisse stipatas, postquam enim binos exegerant annos, tertio, sc. 1672, mitescere coeperunt, & exuto nigro colore, paulatim ad flavum illum, & *favorum* similem, accedebant, qui *Variolis Legitimis* maturiscentibus est proprius; ita ut postremo hujus *Constitutionis* anno, benignæ plane essent & boni moris, habitâ generis ratione. Quo non obstante, satis liquebat, illas ad aliam prorsus Classem relegandas esse, ex pustularum nimirum exiguitate tam eximiâ, ad salivationem dispositione, atque aliis.

C U R A T I O.

Quamlibet ob causarum Differentiæ cujuslibet specificæ quâ immergimur, ignorantiam, impossibile fuerit *rationem* harum Variolarum *formalem* comprehendere, quatenus ab illis, quas alia promit *Constitutio*, contradistinguuntur; mihi tamen liquidò constabat ex singulis Phænomenis *inflammationem* in his quàm in illis longè immaniore fuisse, ac proinde omnem medendi rationem in eo stare, ut pluribus adhuc repagulis sisteretur effrænata sanguinis Ebullitio. Id autem maximè efficiebatur (post *Hypnotica* dicto modo exhibita) regimine temperato, indulgendo sc. ægro usum liberaliorem liquoris alicujus qui non eum excalefaceret, sed potius fervidissimum illum æstum (quo hic morbus, pustulis maximè ad maturitatem jam pervenientibus, miseros præ cæteris quibusque morbis fatigat atque exurit) ilico committigaret. *Decoctum Album* dictum, ex pane sc. & C. C. C. exiguâ quantitate in multa aqua factum, & Saccharo dulcoratum hîc juvabat; at Hydrogala è tribus Aquæ partibus & Lactis unâ simul coctis, & ægri palato & votis magis ut plurimum, refrigerando respondit; nec eò tantum profecit ingesti liquoris copia, quò insignem calorem, cum *Maturationis* Febre præcipuè vigentem, restingueret, sed quatenus Ptyalismum etiam promoveret, atque eundem diutiùs protraheret, quàm poterat fieri si æger nimio æstuarer calore. Præter hæc omnia, sæpenumerò ita bene cessisse liquores hosce affatim haultos observavi, ut eorum usu *Variolæ*, quæ cum pessimis *Confluentiæ* signis exhibant, progrediente morbo *Distinctæ* sint factæ; pustulæ quæ maturescentes rubram primò, mox nigram materiam aliter evomissent, flavissimæ comparerent; pro efferatis insuper atque minutulis *benignæ* atque optimi moris haberentur.

Neque

Neque etiam *Fluxus Mensium*, qui foeminis hoc morbo laborantibus haud infrequens accidit, liberalem horum liquorum usum quicquam prohibet; imò verò & suadet, si nempe tempore non solito isti fluant. Etenim non jam alia de causa periclitantur foeminæ, nisi quòd sanguis ab immodico morbi calore plus justo attenuatus, quâ data porta ruat, naturæ ductus sequens; præsertim ubi noxia Curatricum temeritas, regimine calidiori & *Decocto C. C. cum floribus Calendulæ*, &c. adhibitis, oleum igni affuderit. Quicquid autem sanguinem potenter diluit contemperatque, (licet non immediatè, in quantum tamen ejusdem fluxum cohibet) tum pustulis, tum faciei manuumque tumori in statu conservandis necessariò conferet; cùm ex adverso Remedia calidiora, licet ad hunc scopum rectiùs videantur collimare, cùm tamen jugem hunc sanguinis fluxum promoveant, longissimè aberrant. Quinimò nec dubium mihi est, quamplurimas mulieres hoc errore periisse; dum sc. Assistentes, ne pustulæ ob sanguinis fluxum conciderent, veriti, malo huic Cardiacis medicamentis, & regimine adhuc calidiori adhibitis, occurrere niterentur; quo factò misellas certo certiùs pessundederunt; quantumlibet *adstringentia* varia Cardiacis admiscentes, Hæmorrhagiam sistere, atque pustularum unà tumorisque debitam elevationem tueri sategerint.

Haud ita pridem *Dominam* tam virtutibus quàm stirpe prænobilem, *Variolis nigris* & mali moris laborantem, tractavi. Quamvis autem ab initio iis omnibus illi interdixeram, à quibus sanguis exagitari poterat, cùm tamen temperamento esset admodum sanguineo, viridi juventâ vegetâque, fervida etiam anni tempestas accederet, derepente, tertio scilicet die ab eruptione, ita largo *Mensium profluvio*, tempore illis non debito, correpta est, ut astantes mulieres

lieres eam jam abortivisse suspicarentur. Licet hoc symptoma ad dies multos importunè urgeret, non tamen idcirco existimavi, Lactis & Aquæ usum à me præscriptorum, intermitteri debere: quid quod magis jam necessarium illum esse, & liberaliùs adhuc indulgendum censuerim? quod etiam per omnem morbi decursum factitavimus, præsertim cùm appeteret *Febris Murationis*. Quo quidem tempore Medicus Doctissimus Candidissimusque, Dominus *D. Millington*, ejusdem mecum olim *Collegii Socius*, jam amicissimus, ad sociam operam invitabatur; qui cùm omnia satis bene respondere, pro hujus morbi genio, animadverteret, mihi lubens assensit ut pergeret ægra dictos liquores affatim haurire, quos ipsa sibi gratissimos & tam ad salivam facere quàm ad refrigerium & refectionem sæpe affirmabat. Cùm verò jam indurari facies cœperit, & crustâ obduci, ab halitibus putridis à materia purulenta, quæ in hoc pessimo *Variolarum* genere male olebat, intermittendis ægræ nostræ metuentes, vini Canarini semi-cocti cochlearia paucula, semel in die assumenda, vel quoties in ventriculo ægritudinem aliquam persentisceret, concessimus. Pauculis hisce, nisi quod haustulum etiam *Paragoricum* horâ somni quotidie imperaverimus, convaleuit; neque delirio, neque alio quovis symptomate, præter dictam Hæmorrhagiam, adstantibus molesta. Facies manusque satis intumescebant; pustulæ, quantum tulit morbi species, satis magnæ erant; Salivatio copiosa & facilis ad metas usque; postremò, quantumlibet pustulæ quæ faciem obsidebant, cùm maturescerent, nigredinem affectare viderentur, in plerisque tamen ejus partibus flavescebant.

Quibuscunque verò caloris atque inflammationis gradibus *Variolarum species*, huic *Constitutioni* peculiaris, alias aliarum *Constitutionum species* super-

peraverit, cum tamen *Discretæ* essent Pustulæ, vel saltem *paucæ*, docuit experientia, non opus esse tantâ prædictorum liquorum quantitate ingerendâ; satis autem fuit, ut æger pro sitis modo atque imperio cerevisiam tenuem potaret, iusculis Avenaceis, Panatellâ, & pomo cocto subinde, vesceretur; & si ex Ephebis excefferat, *Paregoricum*, (*minoribus* non concedendum,) cum vel ægrotaret, vel ob nimias vigiliis delirare inciperet, assumeret. Neque aliud quicquam tentabam (nisi quod ægros lecto addicerem) ubi pustulæ *raræ* comparebant. Atque hâc solâ Methodo Charissimus mihi filius, *Gulielmus Sydenham*, distincto hujuscemodi Variolarum genere laborans mense *Decembri* 1670. Favente Numine, restitutus est.

De Variolis hujus *Constitutionis* nihil superaddam, cum jam aliam speciem fusiùs tractaverim, à quibus hæ in eo tantùm discrepant, quod naturæ sc. calidioris fuerint, & magis *inflammatoriæ*; unde sequitur, diligentiolem adhuc operam fuisse navandam, ut restingeretur intensior iste calor, qui tam iis naturalis erat, & ægro ita certum minitabatur incendium.

C A P. VII.

Colica Biliosa.

PER omnes hujus *Constitutionis* annos, cum sanguis ad humores cholericos fervidósque in viscera deponendos propensior esset, *Colica Biliosa* præter solitum plures invasit; qui morbus licet *Chronicis* annumerari debeat, ac proinde extra oleas mihi sit, cum tamen ab eâdem sanguinis indispositione penderet hoc tempore, à qua & *Epidemici* plerique qui tum grassabantur, vel eo nomine hîc mihi veniet

tractandus; præcipuè verò quia animadverti, morbum huncce eadem planè præcessisse symptomata Febrilia, quæ *Dysenteriam* per illa tempora regnantem præcedere solebant; atque eundem etiam aliquando (quod supra notavi) *Dysenteriam*, quæ post diurnos cruciatus ægro tandem valedixisse videretur, fuisse insecutum. Ubi verò *Dysenteriam* diutnam non excipiebat, plerumque à Febre ordiebatur, quæ per horas aliquot tantum affligens, in hunc morbum solebat desinere. Juvenes ut plurimum temperamento calido ac bilioso præditos, æstate præsertim, adoritur. Intestinorum dolor atrocissimus est, & præ cæteris omnibus, quibuscum mortalium calamitosissimi committuntur, maximè intolerabilis. Intestina nonnunquam quasi injectâ fasciâ constringit, nunc in punctum contractus quasi terebello perforat: subinde remittitur dolor, mox recrudescit Paroxysmus, quem æger præsentens, vultu miserabili atque ejulatu ceu præsentem exhorret, & averfatur. Sub initio hujus morbi non ita certò ad unum aliquod punctum determinatur dolor atque in ejusdem progressu; neque tam crebra est vomituritio, neque alvus ita pertinaciter *Catharticorum* vim eludit; quo autem magis augetur dolor, eo obstinacius in puncto figitur, vomituritio succedit frequentior, & major alvi adstrictio; donec tandem ab ineluctabili horum symptomatum vi *totalis Peristaltici intestinorum motus inversio* (nisi maturius quis tulerit suppetias) atque *Iliaca Passio* procurantur; in quo morbo *Cathartica* Medicamenta omnia in *Emetica* statim transeunt: Enemata etiam injecta, unâ cum alvi fæcibus, per omnem intestinorum ductum sursum lata, vomitu ejiciuntur. Quæ hoc modo excernitur materia, sincera si fuerit atque ἀμύγης, viridis aliquando, aliquando etiam flava, aut insoliti cujusdam coloris spectatur.

Cum

Cum singula hujus Affectûs Phænomena, eum ab acri aliquo sive humore, sive halitu, è massa sanguinea in intestina excusso, nasci apertè doceant, Indicatio Curativa primaria mihi hæc est, ut sc. evacuetur dictus humor, tam *Antecedens* in venis, quàm *Continens* in visceribus conclusus; altera verò ab hac, ut Anodynorum usu & compescatur humorum eo tendentium impetus, & mitigetur immitissimus dolor.

C U R A T I O.

Sanguinem itaque è brachii venis paulò liberalius educi (si nempe id fuerit hætenus intentatum) & post horas 3 vel 4 Anodynum exhiberi curo. Postero die Catharticum aliquod Lenitivum præscribo, interposito die uno repetendum, ad tertiam etiam nonnunquam vicem, prout humoris reliquæ plures mihi videntur, aut pauciores. Observandum est autem, quòd si malum hoc sive Fructibus Horariis nimis avidè ingestis, sive alii cibo cuicunque *δυσπικτω* originem suam debeat, unde sc. succi pravi corruptique primùm in sanguinem transmittabantur, atque ex eodem postlimio in viscera; rebus, inquam, sic stantibus, ventriculus ante omnia eluendus est Lacte Cerevisiato affatim hausto & per vomitum rejecto, quo exantlato, Anodynum propinandum est; sequenti autem die primùm vena secanda, & in cæteris eo quem jam docuimus ordine, procedendum.

At verò cùm & doloris vehementia, & vomitum, ob quam intestina ad inversionem quasi feruntur, Catharticorum operationi obstant, intendendæ sunt eorundem vires, neque Leo subere excipiendus; frustra enim mitius Catharticum exhibueris, nisi fortè æger alvo sit facilè solubili, quod diligenter inquirendum est: Cùm enim hujusmodi medicamentum sibi facere per intestinorum canales non valeat, æger ab eo læditur magis, dum scilicet ab ejusdem

inefficaci agitatione & vomitus & dolor augentur. Potio Cathartica Lenitiva ex infusione *Tamarind. fol. Senn. & Rbei*, in qua dissolvi possunt *Manna*, & *Syr. Rosaceus*, Catharticis aliis anteferenda, cum humores minùs exagitet & commoveat: Cum tamen sive ob ægri aversionem medicamenti formæ liquidioris, sive vomiturationem, in ventriculo retineri vix queat, Pilulæ necessariò in subsidium vocandæ; inter quas *Cochiæ* mihi præ cæteris semper placuere, utpote certissimo pede, quam coeperunt viam insistentes, tum in hoc casu, tum aliis plerisque. Ubi verò tanta est sive Ventriculi debilitas, sive etiam Vomituritio, ut nec Pilulæ possint detineri, ibi remedium primò *Anodynum* impero, & paucis horis elapsis *Catharticum*; eo temporis spatio interjecto, ut *Catharticum* à *Narcotico* tanto distet intervallo, ut ab eo non vincatur & pereat, eas autem in ventriculo moras trahat, quæ ad virtutem Purgativam eidem communicandam sufficiant, ut suam demum exerat operationem, cessante altero. Licet *Catharticum*, modò id possit fieri, diu post *Anodynum* rectissimè propinatur, cum etiam ad horas duodecim ab hoc assumpto, alvus isti ægriùs respondeat, atque non nisi operosiùs solvatur.

Cum autem hîc, uti in aliis plerisque morbis in quibus indicantur *Narcotica*, *Catharticum* semper dolorem intendat, (saltem finitâ jam operatione, quâ quidem vigente mitiùs nonnunquam cum ægro agitur,) idcirco solenne mihi est *Anodynum* ingerere, ubi primum expiravit *Cathartici ἐνέργεια*. Quale quidem mane etiam & serò quotidie hauriendum impero, spatio sc. omni inter Purgationes medio, quo certiùs dolorem consopiam, donec Catharsis debite fuerit celebrata.

Peractâ *Catharsi* humorum ὁρμασµὸν compescere (quod jam solum restat agendum) *Anodyno* mane & vespere.

vesperi jugiter exhibito, contendo; quod etiam sæpius aliquando est repetendum: nec unquam mihi contigit, dolores vehementiores sedare posse nisi Dosi largiori & reiteratâ; quæ enim alteri malo debellando par esset, ab hoc vincitur, violentiâ doloris remedii vires frangente. Tutissimè autem repetuntur *Narcotica* urgente hujusmodi dolore, non item ubi ille desierit. Quamobrem doloris indicium secutus, *Narcoticum* repeto, donec vel cessaverit ille, vel admodum fuerit mitigatus; eo nihilominus interjecto temporis spatio, ut compertum mihi sit, quid à dosi præcedente sperari debeat antequam alteram superaddam. Plerumque verò, nisi ubi summè viget dolor, *Paregoricum* mane & serò exhibitum sufficiet. *Anodynum* mihi familiare *Laudanum* istud *Liquidum* est supra descriptum, cujus *guttæ xvi.* in Aqua Cardiaca stillatitia solvuntur; vel augetur dosis pro doloris magnitudine.

Simplicissima hæc Methodus, quâ primùm Humor peccans Venæ-sectione & Purgatione evacuat, deinde *Narcoticorum* ope conciliatur quies, semper mihi felicissimè cessit præ aliis quæ mihi hætenus innotuere omnibus. Cùm *Enemata* Carminantia, eo fine injecta, ut humores acres exterminent, crabrones irritent tantùm, & concitato humorum tumultu diuturniorem reddant morbum. Hîc autem imprimis animadverti volo, quòd licet tam Phlebotomiam quàm Catharsin huic sedandi Methodo necessariò esse præmittendam affirmavero, nonnunquam tamen, re ita postulante, ea utrâque omissâ à *Paregoricis* ordiendâ tela est. Exempli gratiâ, ubi ob prægressam ægritudinem aliquam, Evacuationes copiosiores non ita diu ante *Colicæ* adventum institutæ fuerint; (non rarò enim ob viscerum debilitatem, maximè si accedat major caloris gradus à vino, vel spirituosò liquore alio immodicè hausto, qui nuper ab alio

convaluere morbo, in hunc præcipitantur) hoc, inquam, in casu non modò non necessarium, sed & noxium esse censeo, alia insuper adjiciendo Cathartica novos excitare tumultus, atque omnia denuò perturbare. Illud jam taceo, quòd in hoc Affectu æger ut plurimum, priùs quam consulatur Medicus, repetito *Enematum* usu intestina satis proluit; ita ut partim hac de causa, partim ob diuturniorem morbi moram *Narcotica* ferè sola in usum videantur revocanda.

Mense *Augusto* 1671. Nobilissimus Dominus Baro *Annesly*, *Colicâ Biliosâ* laborans cum cruciatu intolerabili, & frequenti vomituritione, jam ab aliquot diebus, ad Castellum de *Belvoir* accersiri me jussit; nullum non *Enematum* genus, atque alia insuper remedia à Medicis Doctissimis Experientissimisque eo locorum degentibus præscripta jam tentaverat. Ego nullis usus ambagibus, repetitum *Narcoticorum* usum ad normam jam traditam suasi, quorum ope propediem convaluit, & mecum ad urbem sanus rediit.

Quandoquidem autem dolor hic præ cæteris quibusque ex sua natura recidivus sit, omnis ei revertendi ansa *Anodyno* bis quotidie ad aliquot dies exhibito præscindenda est. Quod si, quoties intermittitur *Narcoticum*, dolor subinde recrudescat, (ut nonnunquam fit) nihil à me hætenùs excogitari potuit quod ad persanandum ægrum ita certò faceret atque *Equitatio*, vel in curru vectio, quo longiora itinera confici debuere; *Anodyno* interim mane & serò indefinenter propinato. Hujusmodi enim exercitiis materia morbum committens in corporis habitum deducitur, sanguis perpetuâ agitatione comminutus de novo quasi depuratur, ipsaque demùm intestina caloris nativi excitatione haud parum corroborantur ac refocillantur. Nec pudeat fateri, me dicto exercitio

citio in partes adscito morbum hunc, cui alio quovis modo devincendo par non fui, plus semel penitus expulisse. Neque verò illud tentandum est, nisi post evacuationes debitas sufficienter celebratas, neque ab eo nisi post dies aliquam multos desistendum.

Pauper quidam mihi vicinus, qui & adhuc est superstes, *Colicâ Biliosâ* vehementissimâ per hos annos laboravit, quam *Catharticis*, *Clysteribus*, *Globulisque plumbeis* devoratis expugnare, diu, sed frustra, erat conatus: Hîc *Ego* ad frequentem Narcoticorum usum confugi, neque poenitendâ operâ; quamdiu enim ista repeterentur, satis rectè habuit; sed cùm his palliaretur tantùm malum, non extirparetur, (revertebatur enim ut primum erat exhausta Narcoticorum vis,) *Ego* hominis misertus, & gravi morbo, & re angustâ afflictissimi, Equum ex meis commodabam, quo iter dicto jam modo peragendum aggrederetur; eoque ad dies pauculos continuato, viscera eas vires recepêre, ut morbi reliquiis excutiendis paria jam essent, & sine Anodynorum præsidio omnino convalesceret.

Et ut quod res est loquar, non in hoc tantùm casu, sed in morbis aliis *Chronicis* quàm pluribus hoc exercitii genus nunquam non cum uberrimo fructu usurpatum memini, modò quis in illo improbiùs perseveraret. Si enim nobiscum reputemus ventrem inferiorem, in quo disponuntur organa secretoria, hoc maximè exercitio vibrari, eaque succussionibus aliquot mille uno in die exagitari solere, facile credemus, eadem succum quemlibet recrementitium ibi impactum ope dicti exercitii posse excutere, & (quod majori adhuc est momenti) validiori ista caloris nativi excitatione ita corroborari, ut munere, quod iis mandavit natura, in sanguine depurando rectè defungantur.

Diæ-

Dietam, si junior fuerit æger & calidioris temperamenti, refrigerantem atque incrassantem impero, puta Hordei cremorem, Panatellam, &c. tertio quoque die, si latret adhuc stomachus, pullum teneriorem, merulamve piscem coctum; Potum non alium concedo quàm cerevisiam tenuem mitèmq; , vel lac cum Aqua coctum: neque ulterius quicquam indulgeo, nisi Equitatio ad redintegrandam sanitatem necessaria, pleniorum victum & generosiorum postulet liquorem, quibus rependantur spirituum exercitio exhaustiendorum damna.

Quinimò observatione constat, quòd ubi hic morbus minùs peritè tractatus diutissimè fatigaverit, ita ut viscera elanguescerent, atque æger extremâ jam macie atque debilitate tantùm non esset confectus, in hoc, inquam, casu liberalior siue *Aquæ Epidemicæ*, siue *Mirabilis*, siue aliùs demum cujuscunque quâ sanus maximè delectabatur, usus, hoc tempore eundem ultra spem omnem juverit; hujus enim ope paucissimæ istæ caloris nativi spirituumque reliquæ excitabantur, & fermentum præternaturale, visceribus adhærens, & novis paroxysmis fomitem subinde ministrans, à liquoribus magis spirituosius extinguebatur.

Porro ut in morbi curatione, ita etiam & eodem jam depulso, Diæta illa tenuis, de qua diximus, adhuc aliquamdiu est observanda. Cùm enim morbus hic recidivam præ aliis omnibus affectet, atque insuper sedem sibi delegerit præcipua Coctionis instrumenta, (*viscera* intelligo, jam ab eodem infirmata) vel levissimus hujus generis error malum haud leve confestim apportabit. Quocirca tam in hoc, quàm in cæteris omnibus viscerum Affectibus cibi *Νοτιστοι* cane pejus & angue sunt vitandi; & qui conceduntur *Αντιστοι*, ea tantum quantitate sumendi, quæ ad vitam sustinendam possit sufficere.

COLICA HYSTERICA.

Fœminarum nonnullas vexat *Affectus Hysterici* species quædam, *Colicam Biliosam* ita ad unguem referens, tam doloris acerbitate, quàm situ, tum etiam humoribus coloris flavi viridisque vomitu rejectis, ut mihi obiter tractanda veniat, ne à quopiam pro jam dicto morbo hæc habeatur.

Quæ habitu corporis laxo crudoque sunt mulieres cum hoc malo præ cæteris conflictantur, quæque alio aliquo Affectu Hysterico jam pridem laborare; aut (quod sæpenumero fieri solet) quæ à partu difficili ac laborioso ob natum infantem grandiusculum, qui vires & naturam maternas nimis exhausit, vix evasere. Regionem ventriculi, nonnunquam & paulo inferiorem, dolor haud mitior quam in Passione Colicâ Iliacâve primùm obsidet, quem vomitiones sequuntur enormes, nunc viridis materiæ, nunc verò flavæ. His accedit (quod sæpe observavi) major animi dejectio desperatioque quàm in morbo alio quocunque. Post diem unum alterumve faceffit dolor, qui post paucas septimanas revertitur, nihilo lenius sæviens quàm antequam solveretur Paroxysmus. *Icterus* quandoque satis spectabilem, comitem sibi adsciscit, intra dies pauculos sponte evanescentem. Cessantibus jam symptomatis omnibus, ubi ægra sibi satis valere videatur, levissima animi commotio, sive ab ira sive à dolore ea fuerit excitata (quibus hoc in casu promptissimè afficiuntur fœminæ) dolorem ferè revocat; quod etiam & de Ambulatione, & de alio exercitio quolibet præmaturre nimis suscepto dicendum est; cum ab hujusmodi causis eleventur vapores in habitu corporis laxo atque imbecilliori. *Vapores* cum vulgo dico, cum si ve istiusmodi sint, sive *Convulsiones* particularum partium, utrovis pariter modo solventur *φανόμυα*.

Hi

Hi vapores, five Convulsiones hæ, ubi hanc illamve corporis regionem invaserint, pariunt symptomata, ei, quam invasere, parti accommoda; ac proinde licet unum atque eundem ubique morbum faciant, plerisque tamen quibus miseri cruciantur affabrè simulant; quod vel ex hoc liquet Affectu, qui cum partes *Colo* adjacentes infederit, *Colicam Biliosam* ad amussim imitatur. Neque minus id patet in multis aliis corporis partibus eodem morbo tactis; e. gr. nonnunquam *Renum* alterum vehementissimo dolore afficit, unde vomitus immanis; atque etiam per ureteris ductum persæpe delatus, *calculum* simulat, & cum ab Enematis aliisque medicamentis Lithonripticis & calculo exturbando dicatis exasperatur, uno eodemque tenore diutissimè affligit, subinde etiam (præter morem suum, cum per se omni vacet periculo) ægrum ad plures deducit. Vidi insuper & symptomata ab eodem prognata, quæ *vesicæ calculum* omnino referebant: Non ita diu est, à quo noctu excitabar, ut Comitissæ mihi vicinæ, dolore in vesicæ regione admodum violento & urinæ suppressione derepente correptæ, consulerem: Cum ego illam Affectibus Hystericis variis obnoxiam certò scirem, atque ex eo augurarer, non isto eam, quem putabat, laborare morbo, Enemata, quæ parabat ancilla, injici non patiebar, ne ab iis cresceret morbus; at horum loco atque Emollientium v. gr. *Syr. de Althæâ*, &c. quæ adferebat Pharmacopola, *Narcoticum* exhibui, quod symptoma illud subito compescuit. Neque sanè *vel* una aliqua pars corporis ab hujus mali insultibus penitus eximitur, five interna ea fuerit, five externa, ut sunt Fauces, Coxæ, Crura, in quibus omnibus dolorem excitat intolerabilem, atque, ubi discesserit, teneritudinem quandam quæ tangi recuset, relinquit, perinde ac si carnes multo verberè fuerint emollitæ.

Quem-

Quemadmodum autem quædam ad *Colicæ Hystericæ* historiam pertinentia obiter tradidi, ne sc. illa pro *Biliosâ* falsò haberetur; ita & quædam etiam alia *ἐν παρόδῳ* attingam, ad *symptomatis* doloris, qui eam comitatur, curationem facientia: *Curatio* enim *radicalis*, quæ *morbum* sublatâ causâ tollit, alterius omnino est & speculationis, & loci.

Venæ-sectio & repetitæ purgationes, quæ in *Colica Biliosa* incipiente apertissimè indicantur, hîc locum non habent nisi in casu infra dicendo. Docet enim experientia, & exasperari dolorem, & invalescere symptomata alia omnia, à tumultu, quem ista cient, adjuta; atque adeò plus semel animadverti, *Enematum*, vel lenissimorum, repetitionem, continuam symptomatum seriem invexisse. Experientiæ ratio etiam astipulabitur, quæ morbum hunc à spirituum potius *ἀταξία* atque inordinato motu, quàm humorum vitio aliquo produci dictabit, si expendamus nempe circumstantias illas, quibus ut plurimum originem suam debet: Hujusmodi sunt, magnæ atque indebitæ sanguinis profusiones, motus animi uti etiam & corporis violentiores, & alia id genus. Quæ omnia, remedia illa suadent proscribenda, à quibus major spirituum perturbatio possit excitari, atque eorum loco *Anodyna* esse usurpanda, licet *viridis* ac pravus materiæ vomitu rejectæ color contrarium indicare videatur: Subtilior enim est atque minutior colorum speculatio, quàm ut evacuationibus, quas ipso factò nocentes deprehendimus, auctoritatem conciliare valeat. Nullusque dubito, morbum hunc (qui licet acerbissimum dolorem, nullum tamen vitæ discrimen apportat) ob errores hoc nomine commissos, lethalem sæpenumero evadere. Adde, quòd si quis *Emeticum* vel fortissimum hodie propinaverit, ut sc. eam, quam putat, morbi mineram exhauriat, ægra postero die materiam æquè viri-

viridem aut pravi alterius coloris, atque erat prior illa, evomet.

Observandum est tamen, eam quandoque sanguinis atque humorum copiam reperiri, quæ *Narcotici* operationi eò usque obstat, ut, quamlibet sæpissimè repetatur, orgasmum tamen cohibere nequeat, nisi sectâ priùs agrè venâ, aut alvo subductâ; quod in foeminis temperamenti magis sanguinei atque viraginibus mihi subiit notare. Si ita se res habeat, vel *Phlebotomiâ*, vel *Catharsi*, fortè etiam utrâque, *Anodyno* via aperienda est. Celebratâ enim harum utraque, *Narcoticum*, quod priùs summâ licet dosi exhibitum nihil quicquam profecit, jam etiam in mediocri dosi, effectum obtinebit cui destinabatur. Rarò autem hoc contingit, neque tum reiteranda sunt hæc remedia. Quibus præmissis, ubi opus iis fuerit, in *Anodynis* eâ methodo, quam in *Colicâ Biliosâ* proposuimus, exhibendis progrediendum est, quæ crebriùs parciusve sunt ingerenda pro doloris recedentis ratione. Quæ quidem Methodus præsens atque instans vehementissimi doloris *symptoma* tantùm respicit; cùm non hîc loci illam, quâ morbi *causæ* occurritur, tractandam in me receperim. Atque hæc de morbis hujus *Constitutionis*.

SECTIO QUINTA.

CAPUT. I.

*Constitutio Epidemica partis Anni 1673,
atque integrorum, 1674, 1675.*

M D C LXXIII.

CIrca initium mensis *Julii* 1673. alia quædam *Febris* species est ingressa, *Constitutione* verò necdum ita ad eam unice disposita ut penitus excluderentur *Constitutionis præcedentis* morbi, non admodum fuit Epidemica. Nondum enim desierat ista *Variolarum* species quæ Anno 1670. primum coepit invadere, licet jam & rarius occurreret, & mitiora essent symptomata; ita ut bini hi morbi pari ferè passu procederent, neuter verò multum grassaretur: *Priori* *Constitutione* nondum ita prorsus evanescente ut nullos proferret morbos veteris prosapiæ, (*Dysenteriae* enim perpaucae adhuc reperiiebantur,) neque *Novâ* ita adhuc confirmatâ ut eos produceret, qui alios exterminarent omnes.

Et per Autumnum hunc & Hyemem omnem *Variolæ* pari cum hac *Febre* incedebant passu, neutro tamen morbo admodum grassante, atque interim tantum non exinguebantur *Dysenteriae*. *Novembri* autem tum currente, post acerrimum Gelu, ad dies aliquot perdurans, succedente insperato tempestate calidiori quàm ego me per istud anni tempus unquam observasse memini, pauculae *Dysenteriae* &

paulò antè , & circiter Festum *Nativitatis Domini* hîc illic spargebantur : Hæ autem extremum morientis *Lucernæ* conatum referebant , mox enim morbus hicce, (ista saltem ejus species) omnino intercidit.

M D C L X X I V.

Præmaturè admodum sequente Anno, mense sc. *Januario* invadebant *Morbilli*, haud minùs *Epidemici* atque erant isti qui eodem fermè tempore *Anni* 1670. fuerant ingressi. Etenim in nullam non ferè familiam se insinuabant, infantes præ cæteris omnes adorti. Non autem perinde *Regulares* erant, neque *Typum* ita ad amussim servabant, atque isti qui prædicto anno infestabant. De hac autem illorum ab invicem discrepantia plura dicam, ubi de illis agam particulariùs. Hi magis indies magisque grassabantur ad *Æquinoctium* usque *Vernale*, à quo tempore iisdem gradibus decrescebant, donec paulò post elapsum *Solstitium Æstivum* tandem evanescerent.

Sicut autem *Morbilli Epidemici*, qui invadebant initio anni 1670, *Variolas nigras* ibidem descriptas introducebant, hi pariter haud minùs *Epidemici* qui initio hujus anni comparebant, *Variolarum* speciem introduxère isti persimilem. Cùm enim (quòd priùs est notatum,) *Variolæ* præcedentis *Constitutionis* post priores annos duos pustulas emitterent minùs ac minùs nigricantes, majores insuper sensim & majores, donec sub finem anni 1673, pro speciei ratione, mites essent & benignæ, jam receptâ pristinâ feritate & pessimis symptomatis stipatæ revertebantur. Invaluit hæc *Variolarum* species Autumno proximo, longiùs etiam in Hyemem excurrèns, quæ, cùm solitis calidior multò esset, morbo favebat; appetente verò tempestate frigidiorè imminuta est, Febri jam grassanti mox locum cedens.

M D C L X X V.

Febris hæc quæ per annum perseverarat omnem,
initio

initio *Julii* 75. longè latèque depopulata est; sed *Autumno* jam appropinquante in viscera coepit converti, nunc *Dysenteriae* symptomatis, nunc *Diarrhoeae* se prodens, licèt quandoque neque hanc haberet comitem, neque illam, sed caput magis tentabat, stupidiore reddens ægros. *Variolæ* interea, quæ jam pauculos hinc inde affecerant, sub *Æquinoctium Autumnale* penitus disparebant, vix unum alterumve jugulantes. Jam enim *Febris* alios vincens *Epidemicos*, anni prædominio potiebatur. Observandum est nihilominus, quòd cùm proclivior esset *Febris* hæc materiam morbificam in viscera deponere, quæ *Dysenteriam* quandoque, sæpius autem *Diarrhoeam* excitabat, ex hac occasione *Ventris* *Tormina* eam edidisse stragem vulgò putabantur quæ *Febri* huic revera fuerat imputanda; licèt nemo qui ægros hoc *Autumno* tractaverit, nescius sit, quantum invaluerit hæc *Febris*; ut nec etiam, *Dysenteriam* dictam & *Diarrhoeam* pro symptomatis magis quàm morbis Essentialibus ac *Primariis* haberi debuisse.

Hunc *Febris* ista cursum tenuit per omnem *Autumnum*, nunc caput petens, nunc viscera, ubique sæviens sub persona symptomatum iis partibus accidentium, ad finem usque *Octobris*: Quo tempore quæ eò usque tepida atque ad instar æstatis placida fuerat tempestas, derepente in frigidam humidamque est mutata; unde etiam *Catarrhi* & *Tusses* increbuerunt magis quàm alio ullo, quod memini, tempore. Quod autem maximi erat momenti, *Tussibus* hisce supervenire solebat *Febris* hujus *Constitutionis Stationaria*, quæ ansa hinc arreptâ & magis grassabatur, & quædam etiam symptomata variabat. Cùm enim paulò antè, insultus, ut jam dictum, in præfatas partes plerumque fieret, nunc in pulmones & *Pleuram* præ cæteris detorquebatur, unde symptomata nascebantur *Peripneumonica* & *Pleuritica*: licèt eadem omnino *Febris*

bris esset, quæ Julio 1673. ingressa, sine quavis symptomatum alteratione progrediebatur, donec *Catarrhi* isti accederent.

Hi *Catarrhi* & *Tusses* usque ad exitum *Novembris* perseverabant, quo elapso derepente minuebantur. Febris autem eadem planè mansit atque erat antequam *Catarrhi* se ostenderent; licèt nec ita prorsus Epidemica, neque iisdem symptomatis stipata, cùm horum utrumque per Accidens à *Catarrhis* penderet. Quinetiam recedentibus *Catarrhis Variolæ* hinc inde spargi coeperunt, ejusdem planè generis cum *Varicellis* anni præcedentis; sed cùm jam secundum fermè annum explevissent, non ita atrocia erant symptomata ac ubi primùm invaderent. Quamdiu adhuc stabit hæc *Constitutio*, dicere non habeo; id certò scio, illam perquam *Anomalam* atque Irregularem hactenus fuisse, atque morbos omnes per eam natos ejusdem omninò indolis.

De hujus *Constitutionis* Epidemicis, eo quo se invicem ordine excipiebant, jam agam.

C A P. II.

Febris Continua hujus Constitutionis.

HÆc, perinde atque alii Epidemici, mox ab ingressu socia habebat symptomata, quæ indicia haud obscura dabant, majorem & spirituosam magis tunc esse inflammationem, quam ubi morbus magis adoleverat. Etenim primo quo invadebat anno, uti & *Vere* insequente, symptomata Pleuritica Febri superveniebant, & sanguis è venis extractus (saltem pro prima & secunda vice) *Pleuriticorum* referebat sanguinem; at morbo jam provectiori cessabant ea signa Inflammationis intensioris.

Præ-

Præter symptomata Febris *universis* communia, *hanc* Febrē ista sequebantur: Ut plurimum afficiebatur æger dolore Capitis & Dorſi ſatis atroci, ſtupore item, & dolore Articulorum, Artuumque tenſivo, imò & totius corporis, at mitiori aliquanto quàm Rheumatismo laborantes. Primis diebus calor & Frigus ſibi invicem ſuccedebant, quandoque etiam ineunte morbo æger in ſudatiunculas erat propenſior.

Lingua, ubi Febris ſuo genio erat permiſſa, nec ſicca, nec à colore naturali multum recedens, niſi quòd magis alberet, neque ſitis multum urgebat: Quòd ſi excaleſcēret æger ultra ordinariam Febris ſortem, lingua aridiſſima erat cum flavedine ſubſcuſca, ſitis etiam intendebatur; Urinaque, quæ aliter colorem ferè naturalem ſervare ſolebat, intenſè rubebat.

Febris his tantum gravata ſymptomatis, ſi peritè tractaretur, die *decimo quarto* ægro valedicebat; pertinaciſſima, *primo poſt viceſimum*.

Inter huiusce Febris ſymptomata eminebat affectus quidam *Comati* haud diſſimilis, quo correptus æger obſtupēbat delirabatque, imò ad ſeptimanas aliquot dormitabat nonnunquam, nec niſi valido clamore expergilſcebatur; à quo ægrè excitatus oculos aperiebat tantum, & poſt ingeſtum ſive medicamentum, ſive potum cui aſſueverat, mox in ſtuporem dilabebatur, ita quandoque profundum, ut in Aphonia deſineret abſolutiſſima.

Qui ſic fuerat affectus æger ubi ad ſe rediit, die viceſimo octavo vel trigeſimo cœpit convaleſcere; cujus primum ſignum erat, quòd cibi aut potūs genus aliquod inſuetum aut abſurdum deperiret. Convaleſcentis caput ad dies aliquot debile atque infirmum, nunc verſus hanc partem, nunc illam nutabat; aliaque aderant ſigna, quæ Caput plurima fuiſſe

passum ostenderent. At quo passu vires restituebantur, eo ipso discessit dictum symptoma.

Quandoque non tam dormitabat æger quàm tranquillè delirabat, incongrua tamen subinde effutians, ceu iratus, ac mente motus; at non eò excandescentiæ & furoris ascendebat, quo solent ii qui à Variolis atque aliis Febribus Phrenetici fiunt; à quibus hic in eo etiam discriminabatur, quòd per intervalla abruptè dormiebat, stertebat etiam profundius. Adhæc non ita erat acutum hoc symptoma atque illud, sed erat diuturnius. *Pueris* etiam hoc plerumque accidebat aut iis qui nondum adoleverunt, illud *Adultis* maximè. In utrisque verò si ingererentur Calidiora remedia & sollicitarentur sudores, malum in caput facilè transferebatur, & dictis symptomatis an-sam præbebat.

Ubi verò symptoma hoc nec sponte suâ accessit, nec medicamentorum vi coactum, morbus intra diem *decimum quartum* terminabatur ut plurimum, nonnunquam etiam intra tertium quartumve, quod factum vidi.

Autumno 1675, ut supra innuimus, Febris hæc per Dysenteriam sibi fugam quærere, nonnunquam & per Diarrhœam affectabat: Harum posterior præcipuè sæpe excurrerat stupore adhuc manente. Utraque verò quantum diligenti observatione assequi poteram, nihil erat aliud quàm Febris symptoma.

CURATIO.

Curationem hujus Febris quod attinet; sub primum introitum, nempe *Julio 1673*. tum ex variis Phænomenis ab istis longè diversis quæ præcedentem comitabantur, tum ex eo quòd Catharticis minùs pareret, quibus felicissimè Febres omnes Constitutionis prægressæ deviceram, statim didici, Febrem hanc esse alterius planè familiæ, & diutius quàm solebam aliàs, in ejus specie investiganda hærebam,

rebam, & ex consequenti anxius dubitabam, quem mihi Curationis scopum proponerem. Quo enim tempore primùm erupit hæc Febris, nullum habuit alium Epidemicum sibi σύγγεγονον, cujus perspecto genio, de hujus natura verisimile aliquid conjectare possem; cùm Variolæ, uti dixi, quæ illam comitabantur, nigrarum istarum, quæ anno 1670. invaserant, reliquias omnino referrent, jamque & mitissimæ essent & tantùm non exolerent. Nihil mihi itaque aliud jam restabat, nisi ut in hunc morbum nudum & ab aliis sepositum accuratissimo examine inquirerem, atque oculo ad *Juvantia & Lædientia* quàm diligenter maximè potui semper intento, viam pro virili, Exploratoris instar, prætentarem. Atrox capitis dolor, propensioque quam habebat hic morbus ad dolores lateribus infigendos, tum etiam sanguis Pleuriticorum similis, me statim edocebant, Inflammationem haud mediocrem huic Febri subesse, nec tamen eam posse ferre largiorem istam evacuationem quæ Pleuritidi convenit: Sanguis enim post primam aut secundam saltem vicem detractus Glutinis colorem, quo tegebatur superficies, protinus amittit, nec repetitâ adhuc venæ-sectione levabatur æger, nisi fortè morbus in Pleuritidem veram transfiret; quod nonnunquam accidebat post regimen justo calidius, præsertim primo *vere* quo invadebat, sc. Anno 1664; quo tempore à solis accessu occasionem nactus (cùm etiam nondum adolesceret morbus & principio magis spirituofo inniteretur quàm postea) ad genus Peripneumonicum videbatur accedere. Cùm verò & experientia & exemplo à repetita Phlebotomia deterrerer, licèt luce clarius esset Febrem hanc, præcipuè sub primum ingressum, haud parum inflammatoriam fuisse, nihil jam restabat quo ejus calor restingui posset præter Enemata sæpiùs repetenda, & medicamenta Refrigerantia. At præter hos

Affectus Inflammationem apertè prodentes, illud *fluporis* Phænomenon, Febri huic, quàm alii cuilibet familiarius, omnino indicabat continuò repetenda esse Enemata, quibus materia Febrilis, quæ ita promptè caput petebat, ab eo diverteretur; quin & Venæ-sectioni repetitæ, quam ægrè tulit propria huius morbi natura, substituebantur illa, atque ejus pensabant defectum, sanguinis fervorem placidè ac sensim contemperantia, & causam eliminantia morbificam. Porro judicabam Emplastra *Epispastica* satis ampla cervici posteriori applicita in hac Febre potiùs ex usu fore quàm in aliis, quibus materia Febrilis haud ex æquo caput tentabat; Etenim à cruciatu & fervore vehementibus, quos dicta Epispastica parti cui imponuntur solent imprimere, materia, quæ secus in caput ascenderet, in locum affectum corripitur. His, & regimini ad eundem refrigerandi sanguinis scopum facienti, tandem morbus quasi naturaliter sponteque suâ cedebat; quantumlibet sæviret si methodo ab hac diversa eum quis aggrediretur; quod mihi ab experimentis plus satis frequentibus abundè liquebat.

Hunc itaque cursum institui: Sanguinem è brachii venis mittendum, eâ quantitate, quæ ægri viribus, ætati, aliisque circumstantiis convenire mihi visa est, ante omnia curabam, atque eodem ferè tempore Emplastrum Epispasticum bene largum Nuchæ applicandum. Die proximo Clysterem Lenitivum ita tempori injiciendum præcepi, ut ante noctem sedari posset tumultus qui ab eo inter operandum excitaretur, horâ scilicet secundâ tertiâve post meridiem. Repetebatur Enema illud singulis diebus donec imminueretur morbi vis. Quo quidem tempore ab eo cessandum esse duxi, imò & maturiùs, si nempe Febris diem quartum & decimum excessisset, jamque inveterasceret; quo in casu licet
ab

ab Enematis præcedentibus debellata non fuerit, eadem tamen post elapsos hos dies supervacanea esse comperi: Morbi enim acie per Ebullitionem prægressam jam retusâ, atque ægro *ἐξ αὐτοῦ* constituto, & à symptomatis violentioribus quæ ab eo pendebant, securo, nihil prius erat, quàm ut morbum suo uti Genio, & quasi sensim deflagrare ac suis viribus ruere sineremus. Quod mihi semper cessit melius quàm evacuationem qualemcunque violentiorem hoc tempore moliri. Ægro interim carnibus interdixi, cerevisiam verò tenuem ad arbitrium concessi.

Restat & aliud, quod, quia multiplici experientiâ astipulante, ægris optimè solebat vertere, in describendo hujusce morbi regimine mihi minimè prætereundum fuit, nempe ut æger quotidie lecto abstineret, saltem ad horas aliquot; vel si id vetaret major ejus debilitas, vestes saltem indueret, & supra lectum cubaret, capite paulò elatiori: Etenim cum magnum illum impetum, quo Febris in caput ferebatur, & inflammatoriam simul sanguinis Diathesin contemplerer, subiit mihi in mentem, ægrum à corporis positura nonnihil emolumenti capere posse, si nempe ea talis fuerit ut à circumambiente nullatenus augesceret calor (quod omnino fieri necesse est si in lecto se jugiter contineat) neque sanguinis in capitis arcem tendentis impetus promoveretur; cum illinc cerebri fervor intendatur, proindeque spiritus animales calefiant atque exagitentur, à quibus & vehementior Cordis vibratio & Febris augmentum.

Quantumlibet autem ægris conducat in Febris omnibus quæ inflammationis intensioris sunt participes, ut non semper lecto incarcerentur, animadvertendum est tamen, eosdem si diutius quàm par erat pro una vice à lecto abfuerint, declinante præsertim morbo, in dolores vagos, qui in *Rheumatismo*

desinere possint, nonnunquam de facili incidere; nonnunquam etiam superficiem corpora *lætero* deturpari; quæ si cui contingant, lecto addicendus est, quo apertis cutis spiraculis commodè diffilari possint istiusmodi particulæ quæ malorum alterutri fomitem præbent; hoc verò ad diem unum aut alterum tantum, sudore non provocato: Huiusmodi autem Accidentia oppidò rara sunt, nec nisi in Febris declinatione comparent unquam; quo tempore cum jam morbus mitior est, longè tutius ægro permittes ut in lecto assiduè decumbat, quàm vel initio, vel in statu; quinimò per hoc tempus id magis confert ad materiam Febrilem digerendam, quæ, si æger maturius lecto affigatur, efferatur magis, atque incenditur.

Hic si quis objecerit, dictam Methodum, licet ad sanguinis impetum à Capite amoliendum rescindendum ægrum, satis commodam, minùs tamen expedire, eò quod evacuationi per sudores, quâ materia Febrilis jam concocta eliminanda omnino erat, officiat: Respondeo, nihil agere contra-sentientem, nisi priùs argumentis confecerit, huiusmodi evacuationem omni Febri deberi, quod haud ita in proclivi atque facili est. Docet enim Experientia, non autem Ratio, quænam Februm species per Diaphoresin, quæ per Catharsin sit exterminanda, &c. Quinimò est cur arbitremur, dari quasdam Februm species, quas Natura methodo sibi peculiari, sine visibili aliquâ Evacuatione, ablegat, reducendo sc. in sanguinis massam eique assimilando materiam illam morbificam, quæ cum eodem minus quadrabat. Quâ ego nixus ratione, sæpenumerò tam in hac Februm specie, quàm aliis, mox à primo insultu, totoque sanguine nondum inquinato, easdem in ordinem redegi, imperato tantum Lactis cum Aqua Potu, esuque Carnium & jusculorum è carnibus ægris interdicto;

dicto; Permissis interim & exercitii consueti usu, & aurâ liberiore, nullâque prorsus evacuatione vel semel institutâ.

Quod si demus, Naturam non aliâ methodo quàm per Diaphoresin morbum vincere posse, an non eos volumus sudores, qui morbo jam fatifcente prorumpunt & à præviâ Digestione fluunt, non verò istos qui primis morbi diebus protrusi, ab interrupta furentis naturæ œconomiâ nascuntur? Hujusmodi, opinor, sudores non erunt promovendi, at compescendus potius tumultus ille cui ortum suum debent. Istiusmodi autem sudores multas Februm species, licet non omnes, solent comitari. Neque enim sum nescius, quasdam Februm species ejus esse indolis, ut in *ἄγρυπν* sudorem hunc Criticum sibi postulent: Tales sunt particulares Intermittentium Paroxysmi; magna item & frequentissima Naturæ Febris ab illa pendens Constitutione quæ ad Intermittentes Epidemicè producendas unicè facit. In his enim, si cui methodo insistatur quæ non eò tendit ut materia morbifica digeratur primùm, dein per sudores eliminetur, augebitur morbus: Quocirca nullæ hîc evacuationes locum habere debent, nisi quatenus morbi impetum primis diebus quibus aggreditur, sufflaminare valent, ne inter medentium operas æger fato succumbat. Quin & Febris Pestilentialis causa, cùm tenuissima sit & perquam subtilis, vel primis morbi diebus, sudoribus diffilari potest, suffragante ubique experienciâ.

Istis autem in Febris in quibus ordinario symptomatum ductu, & si suo genio uti permittantur, nusquam videmus naturam materiam morbificam jam præparatam tempore præfinito evacuare solere; nescio an non plus satis temerarius is fuerit, qui sudore provocando vim morbo inferre cogitet, atque ægrum eâ solâ methodo restituere, [cùm, ut docet
Di-

Divinus senex, Τῆς φύσεως ἀντιπαρελύσεως κενὰ πίνται:]

Atque illud quidem usu venire autumo in Febre hac particulari de qua hic agimus, quam, multiplici experiētiā edoctus, satis scio sine sudoribus fugari posse; ægrum etiam, dum eisdem importuniùs sollicitamus, sæpenuerò nulla cogente necessitate in manifestum vitæ discrimen conjici, à materiâ morbificâ in caput sursum latâ: Attamen neque in hac Febre, neque in alia qualibet vel ex eis quæ sudore Critico solvi non solent, si fortè hujuscemodi sudor morbo jam imminuto sponte supervenerit, quem ex symptomatum omnium remissione debitæ Concoctionis sobolem esse arbitremur, medicorum prudentissimus quisque eum contemnet; ubi verò non ita sponte exit, qui certò scire possumus an non hominem è medio tollamus, dum humores regimine & cardiacis calidioribus ad ejusmodi sudores disponere nitimur? Si quis fortè in Thesaurum inciderit, nisi desipiat, humo tollet; stultus autem sit oportet qui hâc fretus fortunâ, omnem adhibet operam ut alium ejusmodi cum vitæ periculo adipiscatur. Quo verò cunque modo hæc se res habeat, mihi abundè constat, solam Febrem calorem eum secum adferre, qui materiæ Febrili ad Coctionem præparandæ possit sufficere, neque eo intensiorem à regimine fervido forinsecùs accersendum.

Præfatam Methodum per Venæ-sectionem atque Enemata in hujusce Febris curatione quàm felicissimè succedere comperiebam; eam verò, quoties à Diaphoreticis lacefferetur, non solum Anomala malique moris symptomata, sed etiam dubium semper exitum habuisse: Inter symptomata eminebat tacitum illud delirium, quod non tam insanâ loquacitate se prodebat, quàm stupore Coma æmulante, quod uti diximus huic Febri frequens solebat accidere. Hoc symptoma, (licèt nonnunquam sponte suâ ortum il-

lud

quod viderim,) à nimia Curatricum diligentia in provocandis sudoribus malè positâ, ut plurimum invitabatur: Hoc enim pacto materia morbifica quæ in hac Febris specie sudoribus morem gerere recusabat vehementer exagitata in caput tandem elevabatur cum ingenti ægrorum discrimine.

Jampridem animadverti in Curatione Febris Constitutionis alterius, quod per ultimos annos hujusmodi *Stupor* Pueros maximè, atque eos qui ex ephebis vix excefferant subinde invadebat, sed nec ita profundus, nec perinde Epidemicus atque erat is qui hanc Febrem comitabatur. Neque tamen illum, licet huic inferiorem, multò minùs hunc, ubi primum ingrederetur morbus, edomare potui; licet nullum non lapidem moverem, repetitis Venæ-sectionibus non in brachiis tantum, sed cervice etiam & pedibus, Emplastris Veficatoriis, Cucurbitulis, Enematis, Diaphoreticis omnis generis, &c. in partes adscitis. Tandem statui, post sanguinem è brachio eductum, Epispasticum Cervici applicatum, atque Enemata duo vel tria è Lacte & Saccharo injecta primis morbi diebus, nihil quicquam ampliùs moliri, nisi quod ægrum & à carnibus & à liquoribus spirituosis quibuscunque arcerem: Ad naturæ methodum interim attendebam, cujus ego vestigiis inherens symptoma hoc superare tandem discerem. Morbus interim cui invigilabam, tutò, licet tardè recedens, tandem evanuit. Huic itaque methodo insistendum mihi esse duxi in Febribus quas deinceps tractavi universis; quod quidem si & symptomatis magnitudinem, & eventum ubique votis respondentem spectamus, haud parvi momenti mihi videtur. Et sanè mihi nonnunquam subiit cogitare, nos in morbis depellendis haud satis lentè festinare, tardiùs verò nobis esse procedendum, & plus Naturæ sæpe numero committendum, quàm mos hodie obtinuit.

Errat enim, sed neque errore erudito, qui Naturæ Artis adminiculo ubique indigere existimat. Namque id si fieret, parcius humano Generi ea prospexisset, quàm postulat speciei Conservatio: cum ne minima sit proportio inter morborum ingruentium frequentiam, & facultates quibus pollent homines ad eosdem fugandos, vel iis sæculis quibus Medendi Ars maximè caput extulit, & à quampluribus exulta est. Aliis in morbis quid hoc profecerit nescio. Illud satis scio ex diligenti observatione mihi astipulante, quòd in Febre de quâ jam agimus, dictum symptoma post usurpatas evacuationes generales, Venæ-sectionem dico & Enemata, solo tempore feliciter solebat vinci.

Antea diximus Convalescentiæ prænuncia Signa ut plurimum ad diem usque Tricesimum differri solere, (in stupore scilicet paulò confirmatori) ægro nonnunquam etiam Aphoniâ correpto: quibus elapsis, incongruum aliquod atque absurdum sive cibi, sive potûs genus importunè flagitabat, Ventriculi fermento à morbo diuturniore impensè vitiato. Hoc in casu quandoquidem jam exhaustæ corporis vires refectione omnino indigerent, lubens ea etiam concessi quæ minùs ægro convenire viderentur, modò palato magis arriderent.

Mensæ Septembri 1674. filium Novennem Librarii cujusdam ædibus meis vicini, nomine Not, hâc Febre unâ cum symptomate jam sæpe memorato laborantem tractabam: Extracto è brachio sanguine, & Clysteribus per primos aliquot morbi dies continuos injectis, importunissimæ Matri obstabam, quæ rem ocyùs expediri acriter urgebat quàm ego cum salite filij stare posse arbitrabar. Datis itaque induciis, nulloque medicamento alio propinato præter Julapium aliquod è vulgaribus, quod pacandæ quidem matri potius destinabantur, quàm filio restituendo,

tri-

trigesimum circiter diem melius habere cœpit; edulia varia etiam absurda miserè discupiens, quorum quibusdam aliqua concedebatur, licèt nullo alio nomine concedi debuisset; atque ita tandem prorsus convalescit.

Quamvis autem *Stupor* hic ad *Comatis* accedens naturam, huic Febri aliis symptomatis frequentius superveniebat, quandoque tamen, at rarius, *Phrenesis* absque stupore nonnullos invadebat, in quâ æger insomnis dies noctesque agebat, nullâ ratione poterat regi aliâque patiebatur symptomata iis similia, quæ vel ab aliis Febribus, vel à Variolis in *Phrenesi* actos infestabant. Inducias non tulit symptoma hoc, ut solebat. Affectus *Comatosus* jam memoratus, donec fieret digestio, ægrum verò intra paucos dies tollebat, nisi inflammatio cohiberetur. Aquæ hîc mihi suppetias præ cæteris tulit *Vitrioli spiritus*, quem post *Venæsectionem* atque *Enematis* unius alteriusve injectionem cerevisiæ tenui instillatum pro potu ordinario concessi: Qui intra dies paucos & somnum conciliabat, & sanitatem, superatis symptomatis, ægro reddebat: quod quidem nullâ aliâ methodo efficere valebam. Atque hoc reiteratâ sæpe *Experientiâ* mihi abundè constabat.

Febri huic, Autumno 1675. & *Dejectiones Dysentericæ* superveniebant quandoque & *Diarrhœa*. Ista ego statim perspexi *Symptomaticas* fuisse huic Febri, non verò, ut in *Constitutione* præcedenti, *originales* & primò ortas. Quo non obitante, cùm morbi causa in sanguinis massâ clauderetur, *Venæsectionem* ea indicabat; quæ quidem, propinato etiam post *Narcotico* ad duas vices, symptomati huic debellando par erat.

Septembri 1675. Domina *Conysby* juxta *Equilia Regia* habitans me accersivit; laboraverat ea hâc Febre, ventris torminibus derepente jam correpta, quæ dein-

deinceps excipiebant Dejectiones sanguineæ ac mucosæ: Licet protritæ jam ab aliquot diebus, ob morbum diutinum vires essent, maximè verò à Dejectionum frequentia quæ nocte prægressâ multum fatigaverant, sanguinem tamen è brachio statim educendum curavi, & paulo post Narcoticum exhibendum, quibus peractis ea ipsâ nocte Dejectiones stercorosæ conspiciebantur. Mane & vesperi sequentibus Narcoticum repetebam prædictum, imperato etiam medicamento Cardiacò moderatori quo spiritus refo-cillarentur: atque ab his statim convaluit.

Diarrhœam quod attinet, quæ eodem ferè anni tempore huic Febri haud rarò accidebat, minùs adhuc ista faceſſebat negotii; cumque ea neque ægro prodeſſet, neque etiam officeret, quantum mihi obſervare licuit (ſive adeſſet ſtupor, ſive etiam abeſſet) nullam ab illa Indicationem Curativam elicere valebam, modò intra eos ſtaret limites ut æger ab eâ de vitâ non periclitaretur: quo in caſu Narcoticum ſine dubio indicabatur; atque in eo ſolo probandus Anodynorum uſus per omnem morbi hujus decurſum: ingens enim illa propenſio quâ hâc Febre laborantes in ſtuporem ferebantur, ab his intendebatur, ac proinde niſi urgente neceſſitate in uſum nunquam erant revocanda.

Notandum eſt haud rarò accidere tam ab hâc Febre quàm Febribus aliis convaleſcentibus, iis maximè quos illæ diutiùs maceraverant, nec niſi poſt longas magnasque evacuationes tandem demiferant, (præſertim ſi invalidiori eſſent corporis habitu) ut noctu in lecto cubantes incaleſcerent primùm, mox ſudore diffuerent, à quibus vehementer infirmabantur, & vires tardiùs recipiebant, nonnulli etiam præcipitabantur in tabem. Cum ſymptoma hoc non aliunde naſci exiſtimarem, quàm à ſanguine ob morbum contumaciorem eo uſque depauperato debilitatoque ut

ſuc-

succos, quos recenter advectos nequiret assimilare, per sudores ejicere moliretur; ita affectis author semper fui, ut singulis auroris noctibusque cochlearia tria quatuorve Vini Malacensis annosioris haurirent, cujus usu ægris vires crescebant jugiter, & evanescebant sudores. Atque hæc de Febre hujus Constitutionis continua.

C A P. III.

Morbilli.

ORiente anno, mense sc. *Januario* 167 $\frac{3}{4}$, ingressa est *Morbillorum* species quædam ab eâ diversa quæ eodem mense Anno 166 $\frac{6}{7}$ invaserat; neque tamen minùs Epidemicè sæviebant hi atque isti, sed non perinde erant regulares, neque ita constanter Typum observabant: Nunc enim citiùs, nunc seriùs erumpebant; cùm in alia specie, eruptio in diem ab invasione *quartum* semper incideret. Adhæc humeros, & cæteras trunci partes primùm occupabant; cùm istî alteri faciem primùm peterent, & in reliquum corpus paulatim spargerentur. Nec hæc in specie observare licuit, nisi rarissimè, eas cuticulæ desquamationes ad instar farinæ inspersæ, quoties recederent *Morbilli*; quæ in aliâ specie haud minùs certò conspiciantur, quàm post *Febris Scarlatinæ* decessum conspici solent. Plures insuper è medio tollebant, quoties imperitè tractarentur, quàm priores illi. *Febris* enim & *Dyspnœa*, quæ *Morbillis* abiturientibus solebant accidere, vehementiores erant; & *Peripneumoniam* hîc propiùs referebant, quàm in altero genere. Quantumlibet autem fuerint *Anomali* atque irregulares hi *Morbilli* quoad jam memorata symptomata, in præcipuis tamen satis iis competeat Historia quam de morbillis tradidi cùm morbos An. 1670. Epidemicos

de-

describerem, quæ idcirco impræsentiarum repetenda non erit. Hi, uti etiam Priores isti, ad Vernum usque Æquinoctium invalescebant, à quo tempore decrescentes, appetente Solstitio æstivo, aut non diu post, evanuerunt.

C U R A T I O.

Curatio, cum nullâ ferme in re ab illa differat quam in Morbillorum historia jam fusè tradidi, exinde petenda est. Unicam tantum hîc pro meo more, instantiam adferam Methodi quâ illas aggrediebar.

Februario 1674. Domina virtutibus ornatissima, atque in exemplum nata, Comitissa *Sarisburiensis* me accersivit: Infantium unus tantum tum temporis ægrotabat, mox reliqui (5 autem vel 6 erant) quos omnes eâdem methodo tractavi. Lectulo eos addixi ad dies binos ternosve ante eruptionem, ut sanguis, pro suo genio, particulas facile separabiles morbum committentes, per cutis poros eliminaret. Neque autem vel stragulis, vel igni quibus sani assueverant, quidquam adjici patiebar; ab esu carnum arcebam, juscula Avenacea, Hordeacea, ac subinde pomum coctum concedens, cerevisiam tenuem insuper, vel lac cum aquæ triplo coctum pro potu. Urgenteque, pro more, Tussi, Ptisanam Pectoralem sæpe assumendam præscripsi. His peractis omnino convaluere, brevi illo spatio quod hic morbus solet percurrere; neque vel per ejus decursum, vel eodem satisciente, symptomate quôvis morbo huic non familiari, tentabantur.

Duobus primis mensibus quibus hæc morbillorum species se prodebat, intercurrebat & *Febris* quædam *Morbillosa* hîc illic sparsa, in quâ *ἐκθύμω* nonnulla per truncum corporis, colli præsertim posteriora, atque humeros erumpebant, *ἐκθύμω* Morbillorum imitantia; à quibus in illo saltem determinabantur, quòd non universum corpus pariter occuparent,

rent, quas diximus partibus contenta: Febris etiam (licet ejusdem planè generis) immanior erat, & ad dies 14, nonnunquam etiam plures, protrahebatur. Nec Venæ-sectionem tulit hæc Febris, nec Enemata, ab utrisque irritata; at Methodo quæ Morbillis superius dicata est, lubens concessit. Atque hæc de Morbillis fuerunt dicenda.

CAP. IV.

Variolæ Anomalæ hujus Constitutionis.

Quemadmodum Morbilli Epidemici initio anni 1670. incurstantes, *Variolas nigras* ibidem delineatas introduxere, ita etiam hi, qui haud minus Epidemicè grassabantur initio Anni 1674, Variolarum speciem introducebant tam earum similem, ut eadem ista revixisse omnino videretur, non alia subnasci: cum enim (uti jam diximus) in priore illâ variolarum specie post elapsos priores annos duos, pustulæ minùs indies nigræ comparerent, & grandiores etiam pedetentim conspicerentur, donec exeunte anno 1663, morbus jam mitis, habitâ generis ratione, ac benignus esset; jam pristinâ ferociâ, & infausto malorum symptomatum agmine stipatus denudò revertebatur. Etenim pustulæ fuliginem nigredine æquabant, ubi nempe confluerint, & æger non priùs extingueretur quàm ad maturitatem istæ perverint; immaturæ enim fuscæ tantum erant colore. Pustulæ quinetiam perpusillæ erant si numerosæ, (Paucæ enim ubi fuerant tantùm, haud erant minores, quàm in aliis Variolarum generibus, nigræ vero rarissimè.) Verbo dicam, istas quas anno 1670. descripsimus satis referebant; licet non in omnibus cum iis quadrarent, distarent autem pauculis quibusdam, quæ

quidem majorem sub his quàm illis aliis putredinem latere, naturæque eas esse magis crassæ & inconcoctilis ostendebant: Maturæ enim pejùs olebant, ita ut eisdem graviter laborantes præ foetore vix quirem accedere. Tardiùs etiam periodum absolvebant, hærebantque diutiùs, quàm ulla species alia quam mihi adhuc videre contigit.

Notatu interim est perdignum, quòd quanto mior est morbi species, tantò citiùs pustulæ ad maturitatem, atque morbus ad finem perducitur. Ita in specie istâ regulari Variolarum Confluentium quæ anno 1667. ingressa est, Dies *Undecimus* maximum adferebat vitæ discrimen, quo semel elapso, non ampliùs ut plurimum ægro metuendum erat. In proximè sequenti specie anomalâ Confluentium quæ initio anni 1670. coeperunt invadere, æger die *Decimo quarto* vel ad extremum *Decimo septimo* maximè periclitabatur, quos si æger superaverit, salvus omnino erat, nec quenquam post hunc diem ab hoc morbo interemptum hætenùs observavi. At verò in hac specie Confluentium, æger etiam post diem *vicesimum* contrucidabatur; nonnunquam & si convalesceret, quæ paucorum fors erat, non tantùm tibix intumescebant, (quòd quidem in Variolis Confluentibus quibusque familiare est,) sed brachia insuper, humeri, crura, partesque aliæ; qui quidem tumores ab intolerabili dolore *Rheumaticorum* per omnia æmulo, tragœdiam ordiebantur; postea haud rarò suppurabantur, & in sinus ingentes & partium musculosarum apostemata desinebant, ægro in vitæ periculo etiam ad multos dies à discessu Variolarum adhuc versante. Adeò ut mihi luculenter constaret de gradibus quibus hic se Epidemicus promoveret per tres hæc Constitutiones, quarum posterior priorem semper exuperavit, tum quoad majorem putredinem, tum quoad morbi materiam minùs coctilem.

Videntur autem mihi hæ, quas jam tracto, *Variolæ*, nova quædam Variolarum species, è priore jam inveterascente suborta. Quamvis pro aëris diathesi eum producente Epidemicum, Variolæ nigræ, quæ initio anni 1670 primum se ostendebant, ad *Exemplum* suam usque progredierentur, tamen ad instar recidivæ alicujus morbi à materia pristina denuò fermentescente, aër rursus ad Variolarum productionem faciens, ex veteri penu easdem deprompsit; qui quidem morbus redintegratus sumptisque de novo viribus, reviviscere planè & quasi rejuvenescere videbatur. Tantò autem magis Anomalæ hæ erant, tantòque magis intensam redolebant putrefactionem, quantò materia, è quâ generabantur, istâ crassior erat atque fæculentior, ad quam præcedentes primum ortum referebant. Quòd ut magis elucescat, existimandum omnino est, nullam ejusmodi diathesin in ipso aëre supponi debere, quæ hunc hoc in loco Epidemicum propaget, alium verò longè diversum in alio non ita multum distante; hoc enim si fieret (fit autem subinde) quilibet ventorum motus Constitutionem diffilare valeret; verò autem similis mihi videtur, hunc vel illum particularem aëris tractum effluviis repleri à minerali aliquâ fermentatione, quæ aërem, per quem feruntur, particulis nunc huic animalium generi, nunc alteri exitialibus, contaminantia, morbos variis terræ Affectibus appropriatos eò usque propagant, donec expiraverit subterranea illa halituum minera; quæ pariter in novam denuò fermentationem agi possit, ex reliquis nempe materiæ exolescentis, uti in casu jam memorato. Mihi verò, qui non ultra quàm res ipsa loquitur sapere audeo, perinde est, an hæc, an alia aliqua Hypothesis Phænomena rectius solvat. Id saltem pro comperto habeo, quas jam tractavi Variolas, præcedentis Constitutionis Variolis fuisse simillimas,

nisi quòd & crassio rem naturam, & putredinem longè intensiorem redolere viderentur. Quibus etiam de causis duabus, ubi admodum *confluerent*, plures orco dabant quàm species alia quælibet quam mihi hætenus videre contigit; &, si quid meo iudicio tribuendum sit, Pestem ipsam, pro numero sc. ægrotorum, pernicie æquabant; licèt, ubi *Discretæ* invaderent, haud certius intentarent periculum quàm alia quævis species, & tam pustularum magnitudine, quàm colore, aliisque circumstantiis boni se moris esse faterentur.

C U R A T I O.

Curationem quod attinet; Jam à multis annis miratus sum Indicationes planè contrarias, quas hic mihi morbus subinnuere videbatur. *Hinc* enim luce clarius fuit, à calidiori regimine symptomata, quæ à nimia inflammatione pendent, statim produci, Febrim sc. Phrenesin, maculas Purpureas, & similia, quibus hic morbus præ cæteris quibusque est obnoxius; *inde* verò regimen justò frigidius faciei manuumque intumescentiæ, quæ hic apprime est necessaria, officere, & pustulas flaccidiores reddere. Postquam hæc diu multumque apud me satis anxie revolveram, intellexi tandem, utrique huic incommodo eodem simul tempore posse occurri. Usus enim Aquæ cum Lacte coctæ, Cerevisiæ tenuis, aut liquoris alterius similis liberaliorem concedendo, penes me erat internum sanguinis ὀρρασµὸν frænare; Atque ex adverso ægrum in lectulo jugiter detinendo, ne brachio quidem exerto, blando ejus calore pustularum elevationem & faciei manuumque intumescentiam valebam promovere. Neque hæc secum methodus pugnare videtur; sanguis enim, eruptione jam finitâ, particulas inflammatas in corporis habitum eruptasse putandus est, neque jam stimulis ad ulteriorem materiæ secretionem indigere: Ita ut, cùm jam in
hab-

habitu corporis, maturandisque Abscessulis rei cardo versetur, id tantum sit agendum *sanguinis* nomine, ut sc. sanguis ab halitibus calidis, à carne pustulis obfessâ retro agendis, fartus tectus conservetur; *Pustularum* verò, ut blando partium externarum calore ad maturitatem illæ perducantur. Jam verò, ut ut feliciter mihi cesserit hæc Methodus, uti prius docui, in Variolis aliis *Confluentibus*, in istis tamen huiusce Constitutionis illa me fefellit; ita ut eorum plerique qui vehementius laborabant interirent, siue methodo jam à me laudatâ, siue regimine & Cardiacis calidioribus uterentur. Omnino itaque intellexi, desiderari adhuc aliquid præter ista, quæ vel ad compescendam sanguinis ebullitionem, vel ad pustularum elevationem, manuumque atque faciei intumescientiam facerent; desiderari sc. aliquid, quod Putrefactioni magis intensæ, quam in his Variolis præcæteris quibusque observaram, vincendæ par esset. In mentem mihi tandem venit *Vitrioli Spiritus*, quem existimabam utrique intentioni, tum Putredinis oppugnandæ, tum perdomandæ caloris ferociæ, satisfacere posse. Quamobrem Ægro sibi relicto, donec & dolor & vomituritio, quæ eruptionem præcedere solent, jam desinerent, & Variolæ conferto agmine prodirent omnes, tandem die *quinto sextove* dictum *spiritum*, cerevisiæ tenui ad levem aciditatem instillatum, pro potu ordinario concessi ad libitum sumendum, liberaliùs verò, cùm appeteret Febris maturationis; quem Potum, donec perfectè convalesceret, imperavi usurpandum quotidie.

Hic spiritus, ceu morbo reverâ specificus, symptomata omnia ad miraculum ferè compescebat: **Facies** & maturiùs, & longè altiùs intumescerebat: Variolarum interstitia, ad colorem magis rubrum, & Rosæ Damascenæ æmulum magis accedebant: Pustulæ quoque minutissimæ grandescabant, saltem quantum ea spe-

cies pateretur: Pustulæ etiam quæ aliter nigræ comparuissent, hîc materiam quandam flavam & colore Favum referentem eructabant. Facies deinceps, pro nigrâ, colore flavo saturato ubique tincta conspiciatur: Celerius maturecebant, atque tempora alia omnia diei unius aut alterius spatio, citius percurrabant. Hæc autem accidebant omnia, si liquorem nempe laudatum liberalius haurirent: Quâpropter, quoties ægrum copiam subjugandis symptomatis debitam respuere animadverterem, spiritum istum, vel Syrupo aliquo in cochleari permistum, vel Aquæ Destillatæ cum Syrupo junctæ additum, subinde ingessi, quo pensaretur sc. liquoris parcius usus.

Varia hujus Medicamenti commoda recensui, incommodi ne minimum quidem ex eo natum hæcenus potui deprehendere: Licet enim Salivatio die undecimo decimove ferè ab eo sistatur, cujus vicem per id temporis Dejectiones aliquot subire solent; tamen ab his minùs ægro erit periculi, quàm ab ista fuit; Quandoquidem, quod plus semel diximus, qui Variolis *Confluentibus* laborant, eò præcipuè urgentur discrimine, quòd saliva his diebus viscidior reddita fauces præcludat, cui quidem symptomati hoc in casu Diarrhœa succurrit; quæ vel sponte suâ desinet, vel saltem, ubi nullum amplius à variolis periculum est, Lactæ & Aquâ mistis, & Narcotico assumptis faciliè compescetur.

Ægro interim in lecto jacenti, inclusis quoque brachiis, stragula præter solita adjici non patiebar; concessi etiam, ut ab hac in illam lecti partem se pro arbitrio transferret, ad sudores arcendos, in quos proclivissimus erat, hoc non obstante remedio. Jusculis interim Avenaceis atque Hordeaceis victitabat, nonnunquam & pomo cocto. Ultimis diebus, si vel langueret æger, vel ægrotaret stomacho Vini Canarini cochlearia tria quatuorve indulsi. Haustum verò

verò Paregoricum jam à quinto sextove die singulis vesperis temporius propinandum Adulto (Infantibus enim eo non erat opus,) præscripsi; *Laudani Liquidi* sc. guttas 14. in *Aq. fl. Paralyf.*

Die Decimo quarto, ægrum è lecto surgere permisi; vicesimo primo sanguinem è brachio educendum curavi; Catharticum deinde ad duas vel tres vices exhibui; quibus peractis ægri facies coloratior ac magis vivida conspiciebatur, quàm solebat eorum quos hic morbus ita malè mulctaverat: Adde, quod Methodus laudata vix patitur faciem cicatricibus deturpari, quæ ab humoribus calidis efferatisque proveniunt cuticulam rodentibus.

Die *Julii* 26. 1675. Vir Nobilis mihiq; Amicus Dominus *Elliot* Regi à cubiculo, Domesticum è suis meæ curæ commisit, ferâ hâc Variolarum *Confluentium Nigrarum* specie propediem laboraturum: Habebat is annos octodecim circiter, temperamento erat admodum sanguineo, & in hunc morbum à nimia Computatione recens inciderat: Confluebant pustulæ densiore agmine quàm alias vidi unquam, ita ut nulla ferè inter eas intercapedo linqueretur quâ distingui possent. Remedii hujus *δραστικώτερος* confusus viribus, venam nullus secui, licèt tempus quo accererebar id mihi liberum faceret, atque etiam fecare debuissim, cùm à nimia Vini ingurgitatione invitaretur morbus. Post Eruptionem finitam, die viz. quinto vel sexto, *Spiritum Vitrioli* in lagenas aliquot cerevisiâ tenui repletas jussi instillari, atque hunc Potum ordinarium concessi pro arbitrio sumendum. Die octavo ea sanguinis quantitas è naribus fluxit, ut Nosocoma hoc symptomate territa, me ocys accertendum putaret: Adveniens ego, cùm ab immodico sanguinis calore & impetu inusitato illud oriri animadverterem, Cerevisiam tenuem dicto spiritu imprægnatam uberius adhuc hauriendam imperavi,

ravi, quo facto Hæmorrhagia dicto citius est coërcita. Salivatione satis copiosâ, faciei & manuum intumescentiâ, pustularumque augmento ritè procedentibus, morbus se satis feliciter expedivit; nisi quod ultimis diebus Dejectiones aliquot mucosæ sanguineæque interpellarent, quæ fortè nullum faccessissent negotium, si venam, eo quo diximus nomine, mox accersitus aperuisssem. Nihilominus nullo alio præsidio Dysenteriam adoriebar, quàm Narcotico illo, quod aliàs etiam, si hoc symptoma non urfisset, singulis noctibus fuisset assumendum, quo vis ejus re-tusa erat donec evanescerent pustulæ; posteaque extractâ è brachio sanguinis quantitate satis largâ, Lactèque atque Aquâ affatim haustis, subitò convaluit.

Eodem ferè tempore quidam è meis vicinis Dominus *Clench* duos mihi liberos sanandos tradidit; quatuor annos habebat alter, alter adhuc lactebat, nec dum sextum mensem attigerat. Pustulæ utrisque perpusillæ erant, *Confluxiles* admodum, & ad Erysipelatis modum prodibant, generisque nigri dicti. *Vitrioli spiritum* utrisque in potu omni instillandum curavi, quem non obstante ætate, Junioris præsertim, tenellulâ, ne hilum averfabantur; quin & nullo symptomate graviore affecti convaluere ilico. Amicissimus mihi Vir, Dominus Doctor *Mapletoft*, utrosque mecum inviens, ætate majorem jam convalescentem reperit, minorem verò in cunis adhuc laborantem.

Animadvertendum est autem, quod, sicuti Variolæ hujus Constitutionis quæ non confluebant, satis erant benignæ, ita neque remedio jam præscripto opus habebant; satis verò erat istâ eas Methodo tractare quam generi *Distincto* jam supra deberi docuimus.

Habes jam, Lector, quæ de *Variolis* mihi erant dicenda omnia; quæ licèt non nemo fortasse parvipenderit pro sæculi genio, scio tamen ego, haud parvo mihi labore, curâ atque industriâ, per multos an-

nos continuos ea steterisse; neque jam à me fuisse evulganda, nisi vicisset charitas in proximum, & studium aliis benefaciendi vel pretio existimationis propriæ, quàm satis intelligo à subjecti novitate gravandam fore. Neque tamen video, cur aliquem malè habeat nova Methodus ei morbo medendi; cuius nec apud *Hippocratem* vestigium ullum, nec apud *Galenum* invenitur, (nisi quis fortè locus difficillimâ ratiocinatione torqueatur,) cùm quæ à Modernis adaptantur Curationes, à magnis illis rei Medicæ luminibus non institutæ, æquo jure ab his negliguntur, atque ab illis magni fiunt.

Quin & pari ratione nemini mirum debet videri, si quid immutavero in ea Methodo, quæ expugnandæ sunt istæ Febres quæ ab iis pendent Constitutionibus, quæ Variolis Epidemicæ sunt; Etenim si in prioribus illis mundi sæculis Variolæ nusquam gentium comparuerint, sequitur neque istiusmodi Febres uspiam locorum extitisse unquam. Vero autem simillimum est, ne quid dicam audacius, Variolas nondum tunc temporis in rerum naturâ fuisse repertas: si enim per antiquiora tempora perinde atque nunc dierum hic morbus invaluisset, sagacissimum *Hippocratem*, opinor, is nunquam latuisset; qui cùm morborum Historias & clariùs intellexerit & descripserit accuratiùs quàm Post-natorum quispiam, & hujus etiam descriptionem genuinam, atque simplicem pro suo more nobis reliquisset. Quocirca opinari mihi fas sit, morbos certas habere periodos pro occultis illis atque adhuc incompetis Alterationibus, quæ ipsius terræ accidunt visceribus, pro variâ sc. ejusdem ætate ac duratione: quodque, sicuti alii morbi jam olim extiterè, qui vel jam ceciderunt penitus, vel ætate saltem penè confecti exoleverè, & rarissimè comparent (cujusmodi sunt *Lepra* atque alii fortasse nonnulli;) ita qui nunc regnant morbi aliquando demùm

demùm intercident, novis cedentes speciebus, de quibus nos ne minimum quidem hariolari valemus. Hæc se ita res habere potest, quicquid de eâ videatur nobis *βεβηκυέσις*, qui heri tantum nati sumus, cras fortè interituri: neque quas de morbis Authores, vel antiquissimi, congefferunt rationes, ævi multò productioris, si cum Antiquissima mundi Epocha eæ conferantur.

C A P. V.

Tusses Epidemicæ, cum Pleuritide, & Peripneumoniâ supervenientibus.

CUM tempestas placida ac tepens, immò verò æstatis simillima, præter solitum ad postremos usque *Octobris* dies perseveraret, Anno 1675, eam verò mox exciperet alia multùm diversa, frigida scilicet atque humida subitò ingruens, *Tusses* ubique numerosiores grassabantur quàm alio quovis, quod memini, tempore, nemini ferè parcentes cujuscunque is fuerit sive ætatis, sive temperamenti, integras verò simul familias pervadentes. Neque numero tantùm erant spectabiles (cùm quælibet hyems haud paucas nobis generet) sed etiam ob anceps illud periculum, in quod eos quos affecerant, per accidens conjiciebant. Cùm enim *Constitutio*, & jam, & per Autumnum omnem modò elapsus, in producenda Febre Epidemica supra descriptâ omnes nervos intenderet, cumque jam nullus existeret morbus alius Epidemicus, cujus contranisu hujus vires aliquantisper possint refringi, *Tusses* istæ Febri sternebant viam, atque in eam quàm libentissimè commigrabant. Interea, quemadmodum *Tussis* Constitutioni opitulabatur in Febre producendâ, ita etiam Febbris occasionem ex
Tussi

Tussi natam arripiens, jam Pleuram ac Pulmones haud aliter invadebat, ac caput invaserat vel septimanâ illâ quæ harum Tussium exortum fuerat prægressa; Quæ tam improvisa symptomatum mutatio nonnullis, qui minùs diligenter adverterant animum, ansam præbuit, Febrem hanc pro *Pleuritide Essentiali*, aut *Essentiali Peripneumoniâ* habendi, licèt eadem omnino illa maneret atque fuerat per integram hanc Constitutionem. Nunc enim, uti priùs semper, cum dolore Capitis, Dorsi, atque Artuum quolibet aggrediebatur; quæ symptomata omni ubique hujusce Constitutionis Febri conveniebant. Materia tantùm Febrilis, cùm stimulantè Tussi in Pleuram ac Pulmones uberius deponeretur, symptomata dictas partes attinentia excitabat; attamen Febris, quantum mihi licuit observare, eadem prorsus cum illa fuit, quæ ad eum usque diem fuerat depopulata quo hæ Tusses primùm comparebant; quin & remedia quibus promptissimè parebat, idem planè demonstrabant. Et quantumlibet lateris dolor punctorius, spirandi difficultas, color detracti sanguinis, & reliqua signa Pleuritidi familiaria, *Essentialem Pleuresin* subesse innuerent, non aliam tamen medendi methodum postulavit hic morbus, quàm quæ Febri hujus *Constitutionis* quadrabat, ab illa verò quæ *Veræ* Pleuritidi conveniebat, abhorrebat admodum, ut ex infra dicendis liquebit. Addo, quòd cùm Pleuritis, quoties est morbus primarius, eo plerumque anni tempore soleat invadere quod inter Ver atque Æstatem ambigens, utriusque quasi fibula est; hic morbus alieno prorsus sydere natus, pro symptomate tantùm Febris, isti anno propria quæ fuit, ducendus est, atque accidentalis Tussi sobole.

C U R A T I O.

Ut ad eam methodum ritè procedam, quam hujus Anni Tussibus, (tum etiam istis quæ aliis annis contin-

tingunt, modò ab iisdem causis nascantur) deberi monuit experientia; animadvertendum est, effluvia ista, quæ à sanguinis massâ per insensilem transpirationem ablegari solent, à frigore cutis spiracula subitò contrahente intrò verti, & in Pulmones deponi, quos irritando, Tussim mox excitant. Cùmque hoc pacto detineantur calidæ istæ & recrementitiæ sanguinis exhalationes, quo minùs per cutis poros exeant, Febris in sanguinis massâ facilè accenditur; ubi scilicet vel tanta est halituum copia ut pulmones iis eliminandis haud sufficiant, vel calore adventitio sive Remediorum, sive Regiminis justo calidiorum quasi adjecto oleo ignis augetur, & qui in Febrim jam plus satis erat proclivis in eandem præceps agitur. Verum enim verò, qualiscunque fuerit Febris *Stationaria*, quæ illum annum funestat, atque per id temporis dominatur, Nova hæc Febris statim in ejus nomen ac familiam adoptatur, ejusdem ubique genio obsequens, licèt symptomata quædam adhuc retineat, à Tussi, quam habuit parentem, pendentia; Ac proinde satis constat in Tussi quâlibet ex hac *ætiologia* natâ, non tantùm ipsi morbo, sed & Febri, quæ Tussi huic paratissima accedit, occurrendum esse.

Hac innixus basi, iis qui meam implorabant opem hoc modo succurrere conabar. Si Tussis nondum Febrim, atque alia symptomata, quæ ut plurimum se adjungere solere diximus, accersiverat, satis esse arbitrabar, ægrum à carnibus & liquoribus spirituosius quibuscunque arcere; hortabar item ut exercitiis uteretur moderatis, & frueretur aurâ liberiore, Ptilisanam Pectoralem refrigerantem subinde hauriens. Sufficiebant nimirum paucula hæc & ad Tussim perdomandam, & Febrim, aliaque symptomata quæ illam comitari solebant, prævenienda. Sicut enim abstinentiâ à carnibus, & liquoribus spirituosius, tum etiam Refrigerantium usu ita contemperabatur sanguis,

guis, ut impressioni Febrili ineptior esset; ita etiam exercitii ope fervida illa sanguinis effluvia, quæ, quoties corporis Pori à repentino frigore occluderentur, introacta Tussim excitabant, viâ sibi naturali ac genuinâ exhalabant opportuniùs, & cum bonis ægri rebus diffabantur.

Tussim quod spectabat sedandam; haud vacabat periculo Narcoticis atque Anodinis illam aggredi; nec minùs periclitabatur, si quis liquoribus spirituosius calidisque medicamentis idem moliretur, cum utroque modo inviscatâ atque induratâ Tussis materiâ, halitus isti, qui à sanguine placidè ac sensim discedentes ruffiando in auras evanescerent, jam exitu negato, in cruoris massa præclusi Febrim ibidem ciebant. Atque hoc sæpenumerò non paucis è vulgo inconsultioribus pessimè cessit, qui, cum spiritu vini ustulato aliisque calidis liquoribus Tussi obicem ponere niterentur, Affectus Pleuriticos & Peripneumonicos invitabant, atque insanâ hâc sapientiâ morbum suâ naturâ levissimum & facile sanabilem, in periculosum ac sæpè lethalem transformabant: Nec minùs halucinabantur (licet magis cum ratione insanire viderentur) qui provocatis sudoribus morbi causam exterminare volebant: Quamvis enim non diffiteamur, sudores sponte prorumpentes haud rarò præ cæteris quibuscunque præfidiis causam morbificam expellere, liquet tamen, nos, dum in iis extorquendis sumus, sanguinem incendere, & quem servare volumus ægrum, letho dare posse.

Quandoque verò, non tantùm ubi minùs ritè tractaretur morbus (quo sc. supra descripsimus modo,) sed etiam nonnunquam suâ sponte (maximè in delicatioribus ac tenellulis,) nunc statim ab initio, nunc post diem unum aut alterum, Tussi superveniebat caloris ac frigoris vicissitudo quædam, capitis, dorsi, atque artuum dolor, ad sudores nonnunquam propen-

sio,

fio, noctu maximè (quæ omnia pariter Symptomata Febrim hujus *Constitutionis* plerumque sequebantur;) quibus sæpe adjungebatur lateris dolor, nonnunquam etiam Pulmonum quasi constrictio coarctatioque, unde difficulter spirabat æger, inhibebatur Tussis, excitabatur Febris vehementior.

Febri, & pessimis ejus symptomatis rectissimè, (quantum accuratè factâ observatione mihi constitit) occurrebatur venæ-sectione in brachio, & Epispastico Nuchæ applicato; Clystere item quotidie injiciendo. Ægrum interim monebam, ut singulis diebus ad horas aliquot lecto absisteret, abstinere à carnibus, nunc Cerevisiam tenuem, nunc Lac Aquæ permistum, nunc Ptisanam aliquam Refrigerantem ac Lenientem forberet. Elapso jam biduo triduoque, si nondum minueretur dolor lateris, sed adhuc vehementer urgeret, sanguinem secundò detraxi, & ut in usu Enematum persisteret adhuc, suasi. Enemata autem quod attinet, diligenter advertendum est (tam in hac quàm aliis Febribus) ea, jam fractis morbi viribus & retusâ acie, non diu & continuò repetenda esse, maximè in Fœminis Passioni Hystericæ obnoxiiis, aut Viris Hypochondriacis; cum talium sanguis atque humores *ἀμετάλλατοι* sint, ac nullo ferè negotio exagitentur atque æstuent, unde perturbatur corporis œconomia, & symptomata Febrilia etiam ultra solitam periodum ægros discruciant.

Sed ut ad rem revertamur, dùm hoc pacto spatium morbo concederemus, quo sanguis calidas illas particulas quæ in Pleuram ac Pulmones impegerant, sensim excuteret, symptomata universa placide solebant evanescere; cum, qui morbum ferociùs atque hostili manu aggrediebantur, ingenti remediorum molimine bellum inferentes, vel suos Ægros amitterent, vel saltem Phlebotomiâ sæpius repetitâ quàm vel postulabat morbi genius, vel etiam tutò ferebat, eorum-

eorundem vitam redimere cogerentur. Cùm enim in verâ Pleuritide Venæ sectio repetita omnem numerum absolvat, solaque ad Curationem sufficiat, (modò non obstiterint medicamenta & regimen calidiora, quæ contrà militant) ex adverso in hoc symptomate satis erat semel, vel ut plurimum bis venam secasse, modò ægro concederetur ut è lecto exurgeret, & potu refrigerante uteretur. Nulla autem cogebat necessitas, si bene observaverim, sanguinem sæpiùs educere, nisi ubi à calore foris accedente admodum intenderetur dictum symptoma; neque etiam in hoc casu periculo id omnino vacabat.

Hanc jam nactus ansam, paucula de eo dicam quod omnium ore tritissimum est, *Pleuresin* scilicet quandoque ita *Malignam* reperiri, ut per eos annos Phlebotomiam ferre nesciat, saltem toties repetitam, quoties hic morbus communiter deposcit. Censeo equidem *Pleuresin* Veram atque *Essentialem*, quæ, ut posthac dicetur, omnibus annorum Constitutionibus indifferenter infestat, omnibus indifferenter annis Venæ-sectionem pariter repetitam indicare; aliquando tamen accidere ut Febris ejus anni propriè Epidemica, à repentinâ aliquâ manifestarum aëris qualitatum alteratione, materiam morbificam in Pleuram aut Pulmones libenter deponat, ipsaque Febris nihilominus eadem prorsus maneat. In hoc casu, etsi Venæ-sectio possit concedi ut huic symptomati, si multum sæviat, occurratur; generaliter tamen si loquamur, non multò plus sanguinis symptomatis ratione educendus est, quàm Febris nomine debuerat educi, à quâ pendet istud symptoma: Namque si hæc ejus sit indolis ut à repetitâ Venæ-sectione non abhorreat, potest ea repeti in Pleuritide quæ ejusdem symptoma est; at verò si Febris repetitam Venæ-sectionem respuat, neque juvabit ista, imò & nocebit in Pleuritide, quæ cum Febre stabit cadetve. Hoc autem modo

feres habuit, me saltem iudice, in *Pleuritide symptomaticâ* quæ Febrem comitabatur hoc in loco grassantem quo tempore subingrediebantur *Tusses*, hæc nimirum hyeme 1675. Atque hoc quidem mihi ideo reticendum non erat, quòd existimem dubio illum tramite errare, atque incerto duci filo, qui in *Febrium Curatione* non continenter ob oculos habet anni *Constitutionem*, quatenus huic aut alteri morbo Epidemicè producendo favet, cæterisque morbis omnibus unâ concurrentibus in ejus similitudinem ac formam detorquendis.

Novembri anni præfati, Dominum *Thomam Windham*, Domini *Francisci Windham* Equitis filium natu maximum, hæc Febre laborantem tractabam. Quærebatur is de lateris dolore, aliisque symptomatis, de quibus cæteri hoc morbo affecti. Venam haud plus semel tundendam curavi, Epispasticum Nuchæ apponi, Enemata quotidie injici; nunc Ptisanas atque Emulsionem refrigerantes, nunc Lac Aquæ immistum, nunc Cerevisiam tenuem propinavi; suasi ut lecto absisteret quotidie ad horas pauculas; quâ methodo intra paucos dies restitutus est, & celebratâ Catharsi omnino convaluit.

At priusquam his, quæ de Morbis Epidemicis differui, ultimam imponam manum, Objectioni quam contra eorum nonnulla adferendam prævideo, occurrendum mihi est; quod nempe non satis cum *malignitate* istâ pugnare videantur quæ pluribus horum morborum adhæret. Non is sum qui receptam à Viris Doctissimis, sive hujus sæculi, sive antiquioribus, de malignitate opinionem convellere aut possim, aut etiam velim, cum ista indiciis plus satis se prodant manifestis, in Epidemicis plerisque. Liceat mihi tantum quæ de ejus naturâ sentio in medium proferre, quò hæc nostra Praxis minùs à ratione abhorrere videatur. Ipse enim cum eruditissimo *Scaligero*,

Non

*Non mihi, sed Rationi, aut quæ Ratio esse videtur
Milito; securus quia mordicus hoc tenet, aut hic.*

Censeo itaque ego *malignitatem* eam omnem quæ Epidemicis competit, (qualiscunque tandem fuerit specifica ejus natura,) particulis calidissimis ac spirituosissimis, humorum in humano corpore contentorum naturæ plûs minûsve adversantibus, consistere ac terminari; quia solæ istiusmodi particulæ humores ita subito alterare valent atque in morbis malignis fieri videmus. Censeo item calidas illas & spirituosas particulas assimilando maximè agere; cum ex naturæ lege quodlibet Principium Activum sui simile procreare satagat, & quæ ei cunque obstant ad propriam indolem inflectere atque accommodare: Ita ignis ignem generat, & maligno infectus morbo socium inficit, spirituum sc. emissionem, qui humores mox inficiendos sibi assimilant, & in naturam suam perducunt trahuntve.

His præmissis, omnino sequitur nihil esse prius quàm ut dictæ particulæ sudore eliminentur; hoc enim modo morbus confestim funditus extirparetur: At hîc reclamationem experientia, docetque hoc in omni *malignitatis* specie fieri non posse. Quamvis enim in ipsâ *Peste* particulæ pestilenciales, tum quòd admodum fuerint subtiles, tum etiam quòd sanguinis partibus maximè spirituosissimis infideant, dissipabiles sint, atque excitato sudore non interrumpendo ejici queant; in aliis tamen Febribus, ubi particulæ assimilantes non in eam subtilitatem sunt evectæ, atque etiam humoribus magis crassis incorporantur, minera illa maligna non tantùm sudoribus diffilari non potest, sed sæpenumerò etiam augetur, quibus isti sollicitantur, Diaphoreticis. Quantò enim magis usu calefacientium actuantur particulæ hæ calidæ ac spirituosæ, tantò magis intenditur ea quam habent assimilandi facultas; quantòque etiam magis excale-

sunt humores isti in quos agunt, tantò libentiùs in assimilantium castra migrant, earundem impressio-
nibus cedentes. Cùm ex adverso ratio dictare videat-
ur medicamenta illa quæ contrariæ sunt naturæ non
tantùm particularum calidarum atque acrium vim
inhibere, sed etiam humores condensare obfirmare-
que, quò spirituum morbificorum fortiùs sustineant
impetum, vel etiam frangant. Atque appellanda hîc
mihi venit Experientia, quâ magistrâ edoctus sum
& purpureas Febrium maculas, & Variolarum pu-
stulas nigras, eò promptiùs sumpsisse incremen-
tum, quò magis calefieret æger, easdem verò pro
ratione moderatioris regiminis, quod iis omnino de-
betur, decrescere solere ac minui.

Jam si quis me roget, qui fiat ut, cùm *maligni-
tas* in ejusmodi particulis calidis ac spirituosis con-
sistat, haud rarò ita parca Febris signa conspician-
tur, etiam in morbis summè malignis; responde-
rem percontanti, Primò in præcipuâ illâ, & ma-
ximè insigni malignitatis instantiâ ipsâ *Peste*, ab-
unde constat particulas *νοσηγές* ita supra modum
subtiles esse atque aculeatas, (præsertim ubi pri-
mùm incipit grassari) ut auræ ad instar sanguinem
pervadant, ac syderatis quasi ejus spiritibus, ne in
Ebullitionem quidem illum attollant, unde æger sine
Febre perit.

At verò in minori isto malignitatis gradu qui in
aliis Epidemicis reperitur, symptomata Febrilia ita
parum conspicua redduntur, nonnunquam à confu-
sione in sanguine atque humoribus excitatâ à particu-
lis inimicis eorum in gremio conclusis; unde natu-
ra quasi oppressa non potis est symptomata illa ma-
gis regularia exercere quæ morbo competunt, at
anomala sunt *φανόμωα* ferè omnia ob *αἰσχρομύωα* pe-
nitens everfam dirutamque; quo in casu deprimitur
sæpe Febris, quæ; obtinente genuino naturæ du-
ctu,

ctu, omnino vigeret. Quandoque etiam pauciora se ostendunt Febris indicia quàm pro morbi genio, ob metastasin mineræ malignæ vel in Genus Nervosum factam, vel in alias partes corporis, vel etiam humores extra sanguinis pomœria, dum turgeret adhuc materia morbum committens.

Quicquid verò id fuerit, ne hariolari quidem possum quænam alia Medendi Methodus *malignitati* qualicunque adhibenda sit, præter eam quæ Epidemico, cui inhæret, debetur. Ita ut siue Epidemicus de eorum numero sit, qui primò Concoctionem materiæ Febrilis, mox ejusdem ritè dispositæ eliminationem per sudores sibi vendicant, vel eorum, qui per eruptionem aliquam fugam sibi quærunt; vel etiam eorum, qui ab artis præsidio viam sibi aperientem præstolantur; in singulis his, inquam, generibus, *Malignitas* morbi comes, cum ipso morbo stabit cadetque, pari usa fortunâ, & pari etiam passu recedens; atque ex consequenti, quæcunque evacuatio Febrî in genere competit eadem & malignitati debetur; quantumlibet evacuationes istæ sibi invicem fuerint contrariæ. *Malignitati* itaque isti quæ *Febres Autumnales Intermittentes* comitatur, uti & *Febrem Continuum*, quæ ejusdem est indolis, medebitur Diaphoresis, quæ concoctionem subsequitur ceu ejus effectum. *Variolarum malignitati* subveniet tempestitiva Abscessulorum maturatio, atque ita de reliquis; in quibus omnibus, peculiaris *malignitatis* species istis præsertim modis ac methodo illâ optimè superatur, quibus libentissimè cedunt peculiares isti morbi ad quos illa spectat, siue hâc methodo procedendum fuerit, siue alterâ. Hoc mihi dictat ratio, nisi pro Junone nubes; atque huic etiam Experientia jugiter suffragatur.

C A P. V I.

Anacephalæosis.

ATque ita demùm animadvertimus, spatium illud annorum, quo finiuntur prægressæ observationes, genera *Constitutionum* omnino Quinquè peperisse; Quinquè nimirum peculiare aëris *Diatheses*, totidem *Epidemicorum* species peculiare, *Februm* nominatim, producentes: *Februm* autem harum prima, quæ iis annis infestabat quibus *Intermittentes Autumnales* maximè grassabantur, unica mihi videtur, (quantum observatione diligenti fidâ, quæ hætenus assequi potuero) in quâ Natura ita omnia symptomata moderabatur, ut materiam *Febrilem* debitâ *Coctione* præparatam certo suo tempore ad exitum disponderet, vel per justam *Ἀγρὸγενήν*, vel *Ἀγρὸλὴν* paulo liberaliorem, (quæ idcirco *Febris Depuratoria* mihi audit.) Et profectò faciliè adducor ut credam, præcipuam hanc esse atque *Primariam* Naturæ *Febrem*, tum ob regularem illam methodum, quâ utitur in promovenda materia morbifica, eâdemque præfinito tempore digerendâ; tum etiam quia hæc *Febribus* aliis quibuscumque frequentior occurrit; cum credibile sit *Febres Intermittentes Epidemicè* sæpiùs grassari, quàm alios morbos quoscunque, si illis nempe habenda sit fides, qui de earum frequentia in sæculis jam elapsis tot & tanta scripserunt; quicquid demum in causâ fuerit quòd ita raræ comparuerint, à quo *Pestis* hanc urbem est depopulata: Enimverò *Febris* hæc *Pestilentialis Inflammatoriis* iis omnibus, quæ pòst invasere, se duccem præbebat ac *Ἐξιδρωγὴν*. *Febri* autem isti *Primariæ*, de quâ supra, adaptantur, ni fallor, illustra illa,

illa, atque necessaria Axiomata, quæ tradiderunt *Hippocrates*, aliique medici antiqui; quorum ope ita illa est regenda, ut præparetur materia Febrilis ad Crisin per sudores ritè faciendam: Neque enim satis video, qui possint accommodari dicti Aphorismi subsequenter istis Febrium speciebus, quæ diversam longè habent indolem, & rarò ejusmodi Methodo aliquâ solvi solent, quâ nos adjuti, si ad eam accedamus scilicet, eamque perficiamus, morbos hosce subjugare possimus. Ut ut verò hæc se res habeat, notatu dignum esse autumo, quòd cum Febris hæc, quæ ab illâ *Constitutione* pendeat, quâ Intermittentes cæteris prædominabantur, (si vel diutius persisteret, vel æger nimis evacuationibus fuerit exhaustus) subinde in Intermittentium castra de facili transiret; istæ Febres, quæ sequentes funestabant annos, etiam si diutissimè cruciarent, rarissimè tamen Intermittentes fierent: indicio satis manifesto eam *Febrem Continuum* atque *Intermittentes* istas, vel naturâ quadantenus convenire, vel non multum ab invicem abhorrere.

Jam si quis à me percontetur, quo demum pacto *Febris Continua* speciem ex notis in Febrium descriptionibus à me traditis queat expiscari, cum plerumque singulæ iis implicentur symptomatis, quæ omnibus in genere competunt Febribus, (cujusmodi sunt calor, sitis, inquietudo, &c.) Huic ego responderem difficile id quidem esse, at non planè impossibile, modò quis seriò atque ad amussim exegerit circumstantias eas omnes quas in Historia præcedenti indigitavimus; maximè si in urbe aliquâ, aut loco alio hominibus referto, examen instituat. Ponamus enim Medicum ad Febre Continuâ laborantem accersiri, id primò habet adminiculi ad judicium ritè formandum, quòd vel ex observatione propriâ, vel aliis indicantibus facilè resciscat, qui-

nam alii morbi præter hanc Febrem, & cujus demum generis, eo locorum Epidemicè grassantur; quo cognito non ampliùs dubitabit cujus generis esse debeat Febris ista, quæ huic alteri Epidemico regnanti famulatur. Quamvis enim fieri possit ut Febris iis tantum se prodat symptomatis quæ omnibus omnino Febribus sunt communia, (præsertim si in *ἀναξίω* & confusionem agatur à Methodo quæ ab ejus curatione prorsus aliena est) alii tamen Epidemici characteres natura atque indoli suæ proprios ac peculiare aperitissimè agnoscent. Verbi gratiâ, qui *Variolas* inspexerit, facile conjectabit, (modò ejus morbi Historiam probè calleat) vel à die quo primùm erumpunt Pustulæ, vel ab earum magnitudine, atque colore, &c. ad quodnam Variolarum genus species illa particularis fuerit referenda: atque ubi semel cognoverit quænam sit illa Variolarum species quæ eo anno atque per loca ista increbrescit, satis illi constabit de specie Febris cujusvis per id temporis, atque eo locorum grassantis. Et sanè si morborum Historias ad unguem perdidicissem, (quam ego mihi laudem minimè sumò) sicuti Epidemico quovis conspecto non dubitarem de Febristum regnantis genere pronunciare, licèt ne unam viderim quidem; ita *Febris* quælibet conspecta, quisnam ei jungeretur Morbus Epidemicus, me satis doceret, an *Variolæ* scilicet, vel *Morbilli*, vel *Dysenteria*, &c. Cùm tam peculiare aliquod horum genus, quàm Febris peculiaris, particularem quamlibet Constitutionem jugiter comitetur.

Secundo autem, præter indicia illa quæ Epidemicorum unà invadentium consideratio nobis suggeret, & ipsa cujuslibet Febris symptomata ad ejusdem speciem dignoscendam, haud obscuram lucem foenerantur. Quamlibet enim, ut supra innuimus, Febres in universum omnes quædam habent symptomata omnibus communia, sunt tamen & certæ aliquæ Distin-

stinctionis notæ quas singulis speciebus sigillatim impressit Natura; quæ cum subtiliores sint ac magis reconditæ, non nisi à cautissimis, & minutissima quæque pensiculatim trutinantibus erui solent, aut investigari. Inter hæc signa distinguenda semper existimavi ego, ægri sive sudationem, sive siccitatem in hoc vel illo morbi tempore, Febris speciem præcipuè & præ cæteris demonstrare, modò illa à statu naturali ac suo, Methodo minùs congruâ non fuerit dejecta. Atque hoc ipsum liquidò mihi constabat in Febris omnibus Epidemicis, quotquot observationes hæ nostræ hactenus complectuntur. Exempli gratiâ, iis in Febris quæ vigeant durante *Intermittentium Autumnalium* prædominio, ægri externa arescebant, nec vel minima sudoris præsignatio ante materiæ Febrilis concoctionem, quæ die decimo quarto plerumque perficiebatur, in conspectum se dabat. Neque etiam cieri hîc poterat sudor sine ingenti ægrorum discrimine, qui in Phrenesin, aliaque symptomata periculosissima mox à coacto sudore præcipitabantur. In *Febre Pestilentiali*, quæ hanc quidem subsequuta est, (*Inflammationum* autem omnium quæ ab illo tempore invasere, chorum duxit) nulli sudores sponte suâ prorumpebant, at à sudorificis excitari poterant vel primis morbi diebus, atque iis semel obortis æger nullo non symptomate levabatur. Febre proximè succedente quæ *Variolas* iis annis comitabatur quibus illæ *Regulares* erant, æger suâ sponte effusissimis sudoribus totus dimanavit, vel à morbi initio; at qui istis indulgebat æger, intendebat illicò symptomata omnia, haud mitigabat. In binis illis Febris quæ duobus *Variolarum Anomalarum* speciebus, atque *Dysenterii* se comites adjungebant, & sudores Anomali etiam fuere; at plerumque solis primis diebus exeuntes. Licet qui primam Febrem comitabatur sudor, quàm qui posteriorem, aliquantisper esset copiosior;

sed in neutra emolumento fuit ægro, cum non à prævia Concoctione, sed à confuso particularum noxiarum motu is eliceretur.

Arduum vero id mihi imprimis videtur, Novæ Febris speciem, vertente primùm anni *Constitutione*, indagare, cum nec dum specimen ejus aliquod quis oculis usurpaverit, nec dum resciverit, qualesnam demum sint futuri morbi Epidemici, quos ut plurimùm Febris prævertit. Molestum esset singula enumerare quæ iis annis, de quibus egi, occurrebant, quo liquerèt ansas haud obscuras à natura nobis suggeri, quibus adjuti hoc præstare valeamus; ac proinde Cognitio hæc à perdiligenti atque accuratissimâ Circumstantiarum omnium observatione necessariò pendeat. Quantumlibet autem difficile id fuerit, imò si & impossibile planè supponamus, Novæ Febris, ubi primum ingreditur, speciem certò distinguere; tamen ad Curationem quod attinet, Indicatio à *Juvantibus* & *Lædentibus* sumenda, nobis saltem relinquitur; cujus ope viam paulatim præsentantes ægrum in tuto possumus collocare, modò ne plus satis properemus; quâ quidem festinatione nihil ego quicquam exitialis esse autumo, nec re ullâ aliâ Febricitantium plures vitâ spoliari. Neque pudet fateri, me non semel in curandis Febribus, ubi nondum constaret quid mihi agendum esset, nihil prorsus agendo & mihi ægro consuluisse optimè; dum enim morbo invigilarem, quo eum opportuniùs confodere valerem, Febris vel sponte sua sensim evanuit, vel in eum se Typum redegit, ut jam mihi innotesceret quibus armis esset debellanda. Sed, quod dolendum omnino est, ægrorum quamplurimi, haud satis gnari quòd perinde sit Medici periti quandoque nihil agere, atque alio tempore efficacissima adhibere remedia, probitatis atque fidei fructum

Etum hunc capere nolunt, sed vel negligentiae vel ignorantiae id imputant; cùm Empiricorum insul-
fissimus quilibet medicamenta medicamentis adji-
cere æquè novit, ac solet magis quàm Medicorum
prudentissimus.

Hæc sunt ferè quæ hætenùs observavi, saltem
quæ ad normam aliquam reduci potuerint, de *Mor-
borum Epidemicorum* speciebus, atque ordine illo quo
invasere ab anno 1661. ad finem usque anni 1675.
Quo quidem tempore *Variolæ*, & *Febres Continuae*
earum Comites, quæ fermè à biennio domina-
tæ sunt, mitiores jam factæ videntur exolescere.
Qui pòst sequentur morbi, solus novit, qui no-
vit omnia.

SECTIO SEXTA.

CAPUT I.

Febres Intercurrentes.

Observationes annorum, quos jam descripsi, satis arguunt Februm alias *Stationarias* meritò audire; ejusmodi Febres intelligo, quæ, cum à particulari quadam, at nondum satis cognitâ hujus aut alterius anni *Constitutione* pendeant, singulæ suo ordine invalescunt, grassantur admodum, & quasi cæteris dominantur per continuam illam annorum seriem. An dentur etiam aliæ species præter jam dictas: An etiam exacto quodam annorum curriculo, aliæ alias certo ac constanti ordine excipiant, an secus se res habeat nondum mihi licuit deprehendere. Sunt verò & aliæ Febres Continuæ, quæ licet jam parcius, jam inclementius sæviant & depopulentur, tamen cum Stationariarum quibuscumque, ut etiam & secum invicem eodem anno indifferenter commiscentur, quas idcirco *Intercurrentes* appellandas censeo. Quid tam de illarum ingenio, quam de Methodo Medendi eisdem adhibendâ, hætenus observando didici, in sequentibus tradam. Sunt verò, *Febris Scarlativa. Pleuritis. Peripneumonia Notha. Rheumatismus. Febris Erysipelatosa. Angina.* Et fortè aliæ quædam.

Jam verò cum universos hosce morbos, vel adhuc comitetur Febris, vel saltem fuerit comitata, donec exoneratâ in partes sive has sive illas, pro morbi ratione,

tione, materiâ Febrili, sibi exitum invenerit; nullus dubito Febrem ipsam pro morbo primario habendam, reliquosque affectus à quibus ut plurimum morbi isti nomen mutuantur, symptomata esse, quæ vel peculiarem *κρίσις* modum, vel partem, in quam ruit morbi vis, præcipuè spectant. Verùm modò de re conveniat, nullam de nominibus movebo litem; mihi integrum fuerit morbum hoc vel illo nomine designare, pro arbitrio meo.

Animadvertendum est, quòd sicuti *Febres Stationariæ*, de quibus supra egimus, magis minúsve Epidemicè infestant, quòd jam diximus, prout annorum Constitutio in secreta atque inexplicabili aëris temperie fundata, eisdem favet, ita etiam *Intercurrentes* hæ nonnunquam, licèt non ita frequenter atque istæ, Epidemicè grassantur. Quamvis enim plerumque oriantur ab hac vel illa particulari corporum particularium *ἀνωμαλία*, quâ sanguis atque humores quoquo modo vitiantur, aliquando tamen originem debent suam mediatè quidem causæ alicui Generali in aëre, manifestis qualitatibus hominum corpora ita disponente ut exinde tales talesve sanguinis atque humorum dyscrasiæ generentur, quæ *Intercurrentium* ejusmodi *Epidemicarum* causæ fuerint immediatæ. Uti cùm Gelu acrius diu perseveraverit, se in Veris usque pomœria longiùs extendens, dereperente autem calidior tempestas succedat, *Pleuritides*, *Anginæ* similesque morbi alii solent invadere, qualiscunque demùm fuerit *Constitutio* annorum *Generalis*. Et quoniam hi nonnunquam Epidemicè grassantur perinde atque alii isti, idcirco ut hos ab illis Febribus dispefcam, quæ ad certam annorum seriem determinantur, omnibus indifferenter annis communes *Intercurrentes* appellare libet.

Quanto autem à se invicem intervallo diffideant duo hæc Febrium Genera, quantum ad causas ab
aëre

aëre subministratas, quoad alias tamen causas externas, ac Procatarcticas spectat, sæpenumerò conveniunt. Ut enim jam mittamus Contagium quod quidem nonnunquam Febrium Stationariarum aliquibus ansam exporrigit, & Crapulam taceamus, quâ matre profeminantur tum istæ Febres, tum hæc etiam de quibus jam ago; causâ evidens externa Febrium quamplurimarum inde petenda est, quòd quis scilicet vel præmaturiùs vestes abjecerit, vel ab exercitio incallescens se frigori incautiùs exposuerit; unde Poris subitò occlusis, retentisque iis halitibus quibus aliàs per cutis spiracula patebat exitus, hæc vel illa Febris species in sanguine succenditur, prout vel Generalis Constitutio quæ tùm temporis obtinet, vel particulares humorum dyscrasiæ in hanc vel illam Febris speciem potentiùs determinaverint. Et sanè existimo plures modò jam designato, quàm Peste, Gladio, atque Fame simul omnibus perire: Etenim si quis ægrum Medicus de prima morbi occasione paulò minutiùs interrogaverit, (modò ex Acutorum istorum numero sit quos supra tractavimus) audiet quasi semper, vel eum vestem aliquam temerè deposuisse cui pridem assueverat, vel corpus motu excofactum subito frigori permisisse, atque ex alterutra harum *causarum* incidisse in morbum. Quam ob causam familiares meos semper moneo, ut nullo alio anni tempore quicquam vestium, quibus assuevere, sibi detrahant, nisi mense uno ante *Solstitium Æstivum*, alioque idem proximè excipiente: Nec minori cum studio eosdem hortor, ut ab exercitio calefcentes, frigus sedulò evitent.

At verò diligenter hîc loci notandum est, quòd licèt morbi isti, qui sub Intercurrentium titulo jam mihi tractandi veniunt, plerique, si non omnes, *Essentiales* fuerint morbi, sæpenumerò tamen *Affectus* quidam, tum eos quoad Phænomena referen-

tes,

tes, tum eodem etiam insigniti nomine, istis Febribus superveniunt quas *Stationarias* appello, & sunt nuda earum symptomata: Quo in casu non jam illa Methodus adhibenda est, quæ iis debetur quoties Morbi sunt Essentiales, at ista potius quam sibi postulat Febris cujus nunc sunt symptomata, ad quorum quidem curationem ea leviter tantum inflectenda est: In genere autem ad Anni Febrim seriò attendendum est, investigandumque quo illa pacto facilimè expugnari possit, Venæ-sectione, an sudoribus, vel aliâ methodo qualibet. Hoc si susque deque habeatur, cum ingenti ægrorum discrimine persæpe errabimus. Si quis objecerit hos ipsos Affectus, quos ego Essentiales voco, & de quibus jam ago, reverâ symptomata tantum esse; respondeo, symptomata ea fortè esse respectu Febris ad quam propriè spectant, at symptomata sunt saltem Februm, quæ illa semper ac necessariò producant. v. gr. in *Pleuritide* Essentiali Febris ejus est indolis, ut semper materiam morificam in Pleuram deponat: in *Angina* Essentiali ejus indolis est, ut eandem ad fauces semper amandet, atque ita se res habet in cæteris: Cum ubi Affectuum memoratorum utervis Febri superveniat, quæ ad hanc illamve annorum Constitutionem spectat, atque ab ea pendet, idem per accidens tantum, neutiquam verò necessariò producit. Quo nomine haud parum à se invicem determinantur.

Jam autem, ut Affectus *Essentiales* mihi dictos ab iis qui *Symptomatici* tantum sunt, ritè distinguamus, multum conferet nobiscum perpendisse, quòd qualia sint symptomata quæ invasionem Febris hujus alteriusve *Stationariæ* comitantur, talia omnino erunt symptomata quæ insultum sive *Pleuritidis*, sive *Anginæ* sequuntur, quoties ejusmodi Febris *Accidentia* sunt tantum. Quod quidem cernere erat in *Pleuritide symptomaticâ* prædictâ, quæ Febri per hyemem

gras-

graffanti, anno 1675. superveniebat. Quotquot enim hâc laborabant Pleuritide, ubi primùm corripiebantur, Capitis, Dorſi, & Artuum patiebantur dolorem; quæ certiffima erant & maximè vulgaria Febrium earum omnium symptomata quæ & antequam ingrederentur Pleuritides, invadebant, atque illis expirantibus adhuc durabant. Cùm quoties uterlibet horum Intercurrentium morbus *Essentialis* est, omnibus indifferenter annis pari modo aggreditur, nihil prorsus habens commune cum Febre Stationariâ per id tempus regnante. Adhæc, symptomata omnia quæ pòst emergunt magis perspicua sunt, cùm non obscurentur ac confundantur ab aliorum *Φαινόμενα*, quæ naturæ sunt diversæ, & ad aliam spectant Febrem, admixtionem. Præter hæc, Anni tempus, quo essentielles Intercurrentes plerique, non tamen omnes, solent infestare, haud rarò subinnuit ad quam classem hujusmodi Affectus referendi sint. At verò ad Morborum tum horum, tum aliorum etiam omnium Diagnosin, is demum instructissimus accedet, qui observatione assiduâ ac diligenti ita intimè eorum Phænomena rimando perscrutatus fuerit, ut ubi eos inspexerit, genus statim nôrit distinguere; licèt Differentiarum Characteristicarum aliæ ita sint fortassè subtiles ac delicatæ, ut easdem alteri verbis nequeat exprimere.

Quandoquidem autem variæ hæ Febrium species, (quantum quidem assequi possum ex Phænomenis, quæ tum morbos ipsos, tum medendi rationes attinet, sedulò pensitatis) peculiari, ac cuilibet morbo propriæ sanguinis inflammationi ortum debent suum; in eodem refrigerando contemperandoque omnis mihi ferè Curationis vertitur cardo: Methodo interim pro morbi genio variatâ, & cui, Experienciâ jugiter suffragante, ea species libentissimè concedit, materiæ morbificæ eliminandæ ubique satago.

Et profectò in Februm quarumlibet curatione omne punctum tulerit, quâ portâ excludenda veniat materia Febrilis, qui certò nôrit; Venæ-sectione v. gr. Sudoribus, Catharfi, aut si qua est alia, magis apposita.

C A P. I I.

Febris Scarlatina.

Scarlatina Febris, licet nullo non tempore possit incidere, ut plurimum tamen exeunte æstivo se prodit, quo quidem, integras Familias, Infantes verò præ cæteris infestat. Rigent, horrentque sub initio, ut in aliis Febris, qui hâc afficiuntur, neque vehementer admodum ægrotant: postea cutis universa maculis parvis rubris interstinguitur, crebrioribus certè & multo latioribus, magisque rubentibus, at non perinde uniformibus, ac sunt illæ quæ *Morbillos* constituunt. Ad duos tresve dies persistunt hæ maculæ, quibus demum evanescentibus, decedenteque subjectâ cuticulâ, restant furfuraceæ quædam squammulæ ad instar farinæ corpori inspersæ, quæ ad secundam aut tertiam vicem se promunt, conduntque vicissim.

C U R A T I O.

Cùm hic morbus nihil aliud mihi videatur, quàm mediocris sanguinis effervescentia à prægressæ *Æstatis* calore, aut alio aliquo modo excitata, nihil quicquam molior quò minus sanguis sibi despumando vacet, & materiæ peccanti, quæ satis promptè abjungitur, per cutis poros ablegandæ. Quamobrem tum hinc & à Venæ-sectione, & ab Enematum usu mihi temperans (quibus remediorum formis factâ revulsione particulas sanguini infestas cum eodem

S

inti-

intimiùs permisceri, & motum Naturæ magis congruum sufflaminari autumo;) tum ex altera parte ab exhibendis Cardiacis, quorum æstu impetuosius fortè exagitabitur sanguis, quàm pro pacatâ & leni illâ separatione in qua jam totus est; (Quid quod & vehementior Febris hoc fomite possit accendi?) satis habeo ut æger à carnibus in solidum abstineat, & à liquoribus spirituosus quibuscunque, tum ut neque usquam foràs prodeat, neque se perpetim lecto affigat. Cute jam penitùs desquammatâ, & cessantibus symptomatis, è re fore existimo ut purgetur æger leni aliquo medicamento, ætati atque viribus accommodo. Simplici hâc & naturali planè methodo, hoc morbi nomen, (vix enim altiùs assurgit,) sine molestia, aut periculo quovis, facillimè abigitur. Cùm è contra si plus negotii ægris faceffamus, vel lectulis continenter incarcerando, vel Cardiacis aliisque remediis supervacaneis nimis doctè & (ut vulgo videtur) secundum artem supra modum ingestis, morbus statim intenditur, & æger non rarò nulla alia de causa, quàm nimiâ Medici diligentia ad plures migrat.

C A P. III.

Pleuritis.

Hic morbus, quo nec alius frequentior, nullo non tempore infestat, potissimùm verò anno inter Ver & Æstatem ambigente. Nam per id temporis sanguis à nova solis vicinia excalesfactus in effervescentias & inordinatos motus effrænatiùs ruit. Temperamento sanguineo præditos præ reliquis aggredditur, sæpè etiam rusticos, & *duro jam fractos membra labore*. A rigore plerumque atque horrore orditur, quos excipiunt calor, sitis, inquietudo, & cætera

tera Febrium symptomata plus satis nota. Elapsis pauculis horis, (licet aliquando multò seriùs ingruat symptoma hoc) æger vehementi dolore, eoque Punctorio, in laterum alterutro circa costas corripitur, qui nunc versus Omoplatas, nunc Spinam, nunc ex adverso versus anteriora pectoris se propagat. Tussi etiam crebrâ affligitur, quæ magnum adtert cruciatum, à partium inflammatarum contentione ortum, unde spiritum subinde reprimat, ut prima tussiendi molimina coërceat. Quæ singulis vicibus *Anacatharsi* rejicitur materia, sub initio morbi pauca & tenuis conspicitur, & sæpe sanguinis particulis intermixta; sed procedente morbo copiosior est & magis concocta, sanguine etiamnum permixto. Febris interea pari passu incedit, quin & vires sumit à symptomatis illis quæ ab ipsa nascuntur. Atque dicta Febris cum funesto comitatu omni, (Tussi scilicet, sputo sanguinis, dolore, &c.) pro ratione liberioris materiæ morbificæ expectorationis, sensim minuitur. At verò materia hunc morbum committens, non semper, eodem procedente, concoctionem expectorationi debitam attingit; fit enim non rarò ut materia paucula adhuc & tenuis, sicut in principio morbi, tussiendo educatur, & consequenter Febris cum reliquis symptomatis ne hilum remittat, donec ægrum jugulaverit. Æger interea nunc alvo est nimis adstrictâ, nunc solutâ nimis dejectionibus crebris & liquidissimis. Est ubi morbo admodum invalescente, & Venæ-sectione non celebratâ, æger ne tussire quidem valeat, sed immani dyspnœâ laborans, tantum non suffocetur inflammationis vi; quæ tanta aliquando reperitur, ut pectus ne ad spatium quidem respirationi debitum sine exquisitissimo dolore queat expandi. Est etiam ubi post ingentem inflammationem, & omissam Phlebotomiam, quæ nascente morbo fuerat imperanda, mox ad Apostema res

redit, *pure* in thoracis cavitatem subinde depleto; quo in casu, quamvis Primaria Febris vel omnino cessat, vel mitius saltem urget, attamen in vado non est æger, sed *Empyemate*, atque *Febre Hecticâ* succedentibus, miser *Tabes* extinguitur.

Jam verò licet *Pleuritis* propriæ illi atque specificæ sanguinis inflammationi; quæ eam, quando affectus primarius existit, producere solet, originem suam debeat; per accidens tamen aliis Febris quandoque supervenit, cujuscunque demum generis ex sint; ex præcipitatione scilicet materiæ Febrilis in pleuram, vel musculos intercostales. Atque illud quidem in ipso ferè Febris initio accidit, crudâ adhuc existente materiâ Febrili, nondumque per idoneam ebullitionem subactâ, adeoque nec ad separationem debitam per loca magis conferentia præparatâ. Hoc autem incommodi sæpissime ex intempestivo ac præpostero calidorum medicamentorum usu inferitur, qualia à nobilibus quibusdam fœminis exhiberi solent; quarum interim benevolentia charitasque multo melius in pascendis pauperibus, quàm in iisdem medicandis, collocaretur. Atque illæ quidem eo consilio (si tamen ullo utantur) id faciunt, ut in primo statim Febris insultu provocetur sudor; parum cogitantes quàm inconsultò atque infelicitè idem tentent. Natura enim hoc pacto turbata, humores adhuc crudos existentes expellere, qua data porta cogitur; atque adeò nunc in cerebri Meninges impetu fertur materia Febrilis, indeque *Phrenitis* nascitur; nunc ad membranam costas succingentem idem malum appellit, ex quo *Pleuritis* oboriri solet; præsertim ubi ægrorum ætas, ac temperamentum, annique tempestas inter Ver atque Æstatem ambi-gens, sua etiam symbola ad hanc rem contulerint: Certè enim tempestate illâ Febres in Pleuritidem transire proclives sunt.

Pleur-

Pleuritidem autem, ejusmodi quam diximus præcipitationi ortum suum debere, evacuati per Venæsectionem cruoris color subindicare videtur. Nimirum sanguis (saltem ille qui post primam vicem extrahitur) ubi refrixerit, sevi liquati præ se fert speciem ad crassitiem satis conspicuam, ac superficiem habet veri *puris* æmulam, & tamen ab eo longe diversam, utpote quæ fibris, instar reliqui sanguinis, arctè contextitur, nec ad modum *puris* diffluit, quin à reliquo divulsa discolor illa pars, formam cuticulæ tenacis & Fibris refertæ exhibet; & fortasse nihil aliud est quàm Fibræ sanguinæ, quæ rubicundo ac naturali suo integumento per præcipitationem exutæ, ambientis aëris frigore in membranam hujusmodi subalbidam concrevêre. At verò (ut id obiter attingam) animadvertendum est, quòd si sanguis è secta venâ non recto flumine versùs Horizontem profiliat, sed per cutim repens perpendiculariter dimanet, ut ut celeri se proripiat gradu, sæpe tamen ad dictum colorem non accedit, cujus ego me causam nescire fateor. Neque æger ab istiusmodi sanguinis missione perinde levatur ac si modo primùm descripto fluat. Quinimo cùm hoc ipso modo extrahitur, si orificium angustius, sive quid aliud obstiterit, quo minùs pleniori exeat gurgite, neque hic sanguis *Pleuriticorum* sanguinem colore æmulatur, neque æger par exinde commodum capit. Observavi etiam, quòd si sanguis recens extractus, quocunque demum modo fluxerit, immisso digito agitetur, superficie rubenti ac floridâ, ut in aliis morbis quibuscumque, spectabitur.

Ut ut verò sanguis se habet, Morbus hic tametsi infamis, & plerisque aliis suapte naturâ periculosior, tamen si peritè tractetur, facilè vincitur; & quidem non minùs certò & constanter, quàm alii Medicorum conatus ad homines ab orci faucibus li-

berandos, morbosque averruncandos, perducere ad exitum felicem solent.

Variis hujusce morbi Phænomenis diligenter perpenſis, nihil aliud illum eſſe arbitror, quàm Febrem à propria & peculiari ſanguinis inflammatione ortam, quâ natura materiam peccantem in Pleuram deponit, nonnunquam & in pulmones, unde *Peripneumonia* ſuboritur; quam à priore gradu tantùm, & pro majore ejuſdem cauſæ intentione, extentuque latiori differre autumo.

C U R A T I O.

Hunc itaque in dicto morbo pellendo mihi ſcopum propono, ut ſcilicet ſanguinis inflammationem reprimam, & particulas ejuſdem accenſas, quæ in membranam coſtas ſuccingentem vim fecerunt, & incendio collabefactarunt omnia, per evacuationes debitas revellam.

Quamobrem in Venæ-ſectione ſpem ponens maximam, ut primùm accerſor, ſanguinem è brachio lateris affecti ad uncias decem aut circiter mittendum curo. Potionem deinde ſequentem ſtatim à Venæ-ſectione primùm celebrata ſumendam præſcribo.

℞. *Aq. Papav. Rhæad.* ℥ iiij.

Sal. Prunell. ℥ j.

Syr. Violar. ℥ j.

M. F. Hauſtus.

Item ℞. *Amygd. dulc.* N. vij.

Sem. Melon. Pepon. an ℥ ſ.

Sem. Papav. alb. ℥ ij.

Contundantur ſimul in mortario marmoreo, ſenſim affundendo.

Aq. Hord. ℔ j. ſ.

Aq. Roſar. ℥ ij. *Sacchar. cand.* ℥ ſ.

M. F. Emulſio; Cap. ℥ iiij. quartâ quâque horâ.

Pecto-

Pectoralia etiam impero frequenter usurpanda,
e. gr.

℞. *Decoct. Pectoral.* ℥ ij.

Syr. Violar. & Capillor. Ven. an. ℥ j. ℞.

M. F. Apozema; *Cap. ℥. ℞. ter in die*

℞. *Olei Amygd. dulc.* ℥ ij.

Syr. Violar. Capill. Ven. an. ℥ j.

Sacch. cand. ℥ ℞,

M. F. f. a. Eclegma, de quo lambat sæpius in
die.

Oleum etiam *Amygd. dulc.* per se, vel *Oleum Sem.*

Lini recenter extractum magno sæpe cum
fructu assumuntur.

Dietam quod spectat, carnibus omnino interdi-
co, atque insuper earundem decocto quamlibet lim-
pidissimo. Consulo ut jusculis vescatur Hordeacis,
Avenaceis, & Panatellâ, & pro Potu utatur Ptisanâ
ex decocto Hordei cum rad. Acetosæ, Liquerit. &c.
ac nonnunquam Cerevisiâ lupulatâ tenui. Porro, se-
quens Unguentum præscribo.

℞. *Oleum Liliorum Amygd. dulc. & Unguent. Dial-*
thææ an. ℥ j.

M. F. Linimentum, quo inungatur latus affe-
ctum mane & serò, superimponendo fo-
lium brassicæ.

Jubeo item ut in dictorum remediorum usu persi-
stat per omnem morbi decursum. Eodem ipso die,
si dolor vehementer urgeat, sanguinis eandem quan-
tatem rursus detrahi præcipio, vel nihilominus, die
sequenti, ut etiam tertio die; atque hoc modo ad
quartam usque vicem, continuis quatuor diebus,
(nisi prius æger convaluerit) Venæ-sectionem repe-
to, ubi scilicet dolor, atque alia symptomata admo-
dum sæviunt: At verò, si vel morbus remissior &
minoris periculi, patiatur ut lentiori pede progred-
diar, vel etiam dejectæ ægri vires non faciliè ferant

Venæ-sectionem post tam brevia intervalla repetitam; Phlebotomiam jam bis celebratam non deinceps repeto nisi interjecto die uno aut altero inter singulas vices. Quâ quidem in re normam mihi statuo Contraindicantia; hinc nempe morbi violentiam, inde verò imminutas fractasque ægri vires ad invicem trutinatas. Et quanquam in curandis morbis integrum mihi esse volo, ut plus minusve sanguinis, pro rei ratione, demendum præcipiam, raro tamen observavi *Pleuresin* confirmatam in Adultis minori quàm 40. circiter unciarum sanguinis impensâ sanatam: licet in Pueris semel tantum aut bis secuisse venam ut plurimum suffecerit. Neque, quæ nonnunquam supervenit, *Diarrhœa*, repetendis jam dictis Venæ-sectionibus obicem ponit, quæ quidem ipsa hâc Methodo brevi sistetur, etiam non adhibitis medicamentis restringentibus. Enemata vel in solidum omitto, vel maximâ, quâ fieri potest, inter repetitas Venæ-sectiones intercapedine curo injicienda, eaque non nisi simplicissima illa è Saccharo in lacte soluto. Durante morbo id ago, ne æger nimis exæstuet, ac proinde liberum illi facio ut lecto quotidie eximatur, idque ad horas aliquot, prout vires suaserint; quod quidem tanti est in hoc morbi genere, ut si æger lecto jugiter affigatur, neque hæc tam larga sanguinis evacuatio, neque remedia alia utcunque refrigerantia, ad dicta symptomata perdōmanda vel minimum aliquando proficiant. Mox ab ultima Venæ-sectione (nisi fortè prius id contingat) symptomata omnia mitescent, & æger (qui per aliquot adhuc dies, & à liquoribus spirituosius quibuscunque, & a crassioribus cibis arcendus est) pristinas vires non ita diu post resumet: quo quidem tempore non abs re erit ut alvus tenuiori aliquo Cathartico sollicitetur.

Jam verò si quem moveat, quodd huic viæ insistent-

stentes, *Expectorationem* vix quidem attingamus, nedum quibus illa rationibus per varia morbi tempora sit promovenda, operolius differamus; sciat ille, hæc non per incuriam nobis excidisse, sed deditâ operâ diuque satis cogitata, neglecta tandem fuisse & præterita: Cùm semper existimaverim in summo discrimine versari illos qui morbum hunc expectorationi eliminandum committerent. Nam ut tædium hujus Methodi, quâ Natura materiæ morbificæ ejiciendæ satagit, omittamus, nimium periculosa insuper res est alexæ; cùm non rarò eveniat, parte aliquâ materiæ jam concoctâ, fortè etiam per ἀναγκα-
στειν rejectâ, reliquam adhuc crudam manere, idque successivè, præstantissimis quibusve remediis maturantibus expectorantibusque incassum usurpatis, cùm expectoratio nunc quidem satis auspicatò procedat, nunc penitus supprimatur; ægro interim usquequaque periclitante, atque pro meo in expectorationem imperio (quod sanè nullum prorsus est) sive vivis, sive etiam mortuis adjudicando. Cùm è diverso, mediante Venæ-sectione, morbifica materia penes meum sit arbitrium, & orificium à Phlebotomo incisum trachææ vices subire cogatur. Quinimò constanter assero, huncce morbum, qui, si juxta præcepta à nobis damnata tractetur, inter patientissimas orci januas meritò recensetur, æque certò ac tutò, Methodo jam à me præscriptâ (ut de brevissimo quo profligatur tempore nihil jam dicam) ac alium quemlibet morbum debellari. Nec dum mihi innotuit vel minimum damni à tam largâ sanguinis, (ut imperitis videri potest) detractiōe cuiquam fuisse illatum.

Sæpe quidem aggressus sum in tractando hoc affectu, ἡρεσπείας rationem aliquam stabilire, quæ citra ingentem hanc sanguinis jacturam subsisteret: nempe vel humorem resolvendo, vel expectorationis pro-

256 PERIPNEUMONIA NOTHA. Sect. VI.
motive illum evacuando. Sed nondum ea fors mihi contigit, ut huic ipsi, supra memoratæ, praxi, parem aliquam reperire potuerim; cujus beneficio (non obstante tristi illâ de *Pleuritide sicca*, prognoli) ægrum etiam non moratus expectorationem ab insultu morbi vindico; per ipsum sectæ venæ orificium & Pleuritidi fugam parans & sanitati reditum.

C A P U T I V.

Peripneumonia Notha.

SUB hyemis exitum, Vereque adhuc nascente, quotannis emergit Febris *Symptomatic Peripneumonialis* haud paucis conspicua. Paulò habitiores ac crassos ea præ cæteris aggreditur; virilem ætatem vel assequutos, vel etiam (quod sæpius accidit) prætergressos, liquoribus spirituos (vini maximè spiritui) plus æquo addictos. Cum enim in hujusmodi hominibus sanguis humoribus pituitosis, brumæ tempore congestis, fuerit oneratus, atque idem ab ineunte Vere in novum motum cieatur, Tussis hanc nacta occasionem, mox subingreditur, quâ ministrâ dicti humores pituitosi in pulmones irruunt, quo tempore si fortè æger, nullo vivens consilio, liquores ejusmodi spirituosos adhuc liberaliùs hauriat, crassescente jam ferè quæ tussim excitabat materiâ, & ab ea præcluduntur Pulmonum aditus, & Febris omnem sanguinis massam depascitur. Primo Febris insultu nunc incalescit æger, nunc friget: Vertiginosus est, de capitis dolore queritur lancinante, quoties Tussis importuniùs fatigat. Potulenta omnia vomitu rejicit, nunc sine Tussi, nunc illâ vexatus. Urina turbida cernitur, & rubens intense. Sanguis detractus Pleuriticorum sanguinem refert. Anhelus sæpenumerò spiritum

ritum crebrò ac celeriter ducit. Si moneatur ut Tussim provocet, haud aliter dolet caput, ac si in partes mox diffiliret (qua loquendi formula ægri ut plurimum utuntur;) dolet & Thorax omnis, vel saltem pulmonum coarctatio adstantium auribus percipitur, quoties tussit æger, pulmone non se satis dilatante, præclusis adeò ab intumescencia, ut videtur, meatibus Vitalibus; unde intercepta circulatione, sanguineque quasi præfocato, nulla ferè, præsertim in habitioribus, Febris indicia sunt; licet hoc accidere etiam possit ob materiæ Pituitosæ copiam, quâ horum sanguis gravatus in plenam ebullitionem nequit assurgere.

C U R A T I O.

In curanda hac Febre id mihi negotii dari sentio, ut sanguinem istum, qui ad Pulmonum & suffocationem & incendium facit, Phlebotomiâ revellam; ipsos pulmones remediis Pectoralibus deobstruam atque eventilem; & diætæ refrigerantis ope, totius corporis calorem compescam. Cum verò *hinc* materiæ Pituitosæ saburra in venis contenta, Pulmonum inflammationi fomitem quotidie subministrans, Venæ-sectionem sæpe repetitam videretur indicare; *illinc* verò observatio, quam facere potui diligentissima, me doceret Phlebotomiam sæpe repetitam Febricitantium iis qui crassiore essent corporis habitu (præsertim ætatis florem prætergressis,) pessimè cessisse, atque adeò ab ejusmodi repetitione haud minùs absterreret; *Catharsin* ego crebriorem Venæ-sectioni succenturiabam, quæ ei satis rectè substituitur, in illis qui à largiori & iterata sæpius Phlebotomiâ abhorrent. Ad hunc itaque modum processu, sanguinem è brachio in lecto jacentis extrahendum præcepi, nec passus sum ut ex eo surgeret ad duas trefve horas; cum omnis sanguinis eductio, quæ universam corporis compagem labefactat quadantenus

con-

concutiturque, hoc pacto facilius tolleretur; ita ut mitius cum ægro agatur cum in lecto cubanti unciae decem fuerint detractæ, quàm si sex septemve tantum amiserit, postquam è cubili surrexerit. Die sequenti Potionem sequentem mane sumendam propino.

℞. *Cassiae extract.* ℥ j.

Glycyrrhizæ ℥ ij.

Ficas pingues N. iiij.

Fol. Senn. ℥ ij. ℞.

Agarici trochiscat. ℥ j.

Coq. f. q. aq. Colat. ℥ iiij. *dissolve Man-*
næ ℥ j.

Syr. Ros. solut. ℥ ℞.

Postridie sanguinem secundâ vice mittere soleo, atque interjecto die uno Potionem Catharticam modo præscriptam iterum exhibeo, diebus alternis jugiter repetendam, donec omnino convaluerit æger. Diebus à purgatione vacuis, Decocto Pectorali, *Oleo Amygd. dulc.* ac id genus aliis, ut utatur consulo. A Carnibus & earum iusculo, maximè verò à liquoribus spirituosus quibuscunque, ægrum interim inhibeo; quorum loco Ptisanam ex hordeo & liquiritia, (Cerevisiam item tenuem, si eam efflagitet) pro potu ordinario concedo.

Atque istâ quidem methodo vincenda erat *Peripneumonia* hæc *Notha*, orta ab exundanti colluvie Pituitosa in sanguine aggestâ ob Hyemis analogiam, & in pulmones explosâ; in qua non tantum iterata Venæ-sectio, sed & Carthartica etiam indicabatur; secus atque in *Vera Peripneumonia*; quam ego ejusdem planè indolis cum *Pleuritide* esse arbitror, atque ab illa in eo tantum differre, quòd *Peripneumonia* Pulmones universalius afficiat. Quin & utrique morbo pari omnino methodo medemur, Venæ-sectione sc. præ cæteris, & medicamentis Refrigerantibus.

Not hæ

Notha hæc Peripneumonia, licet ad *Asthma siccum* aliquantulum accedat, tum quoad spirandi difficultatem, tum etiam alia quædam symptomata, ab illo tamen satis dignoscitur, cum in ista manifesta Febris atque Inflammationis signa se prodant, quæ in hoc nusquam comparent; quamlibet in hac specie minora sint longè, at obscuriora illis quibus insignitur *Vera Peripneumonia*.

C A P. V.

Rheumatismus.

Nullo non tempore incessit hic morbus, maxime *Autumno* & præcæteris annis florentes & οἱς ἔργου χλωρόν. Hæc ut plurimum occasione nascitur; æger sc. five exërcitio aliquo vehementiori, five alio modo excalefactus, mox repentinum frigus admisit. A rigore atque horrore orditur tragœdiam, quos statim excipiunt calor, inquietudo, sitis, & reliqua illa infoelix symptomatum caterva, quibus stipantur Febres. Elapso die uno alterove, (est & ubi citius) æger atroci dolore, nunc in hoc nunc in illo artu infestatur, in carpis, humeris, genubus præsertim; qui locum subinde mutans, vicissim illos occupat, rubore quodam & tumore in parte quàm postremum affecit adhuc residuis. Primis aliquot diebus, Febris & symptomata jam memorata rarò concidunt; Febris autem sensim evanescit, manente dolore, quin & nonnunquam immaniùs sæviente, materiâ sc. Febrili in artus translata; quod satis arguit Febris ipsa sæpiùs recrudescens ob materiam morbificam ab intempestivo Externorum usu percussam. Morbus hic quoties à Febre sejungitur, *Arthritis* sæpe audit; quamvis essentialiter ab illâ distinguatur, prout cui-

vis faciliè constabit, cui uterque morbus intimiùs fuerit perspectus: unde forsan petenda est ratio, cur tam ficco illum pede transiverint scriptores Medici: Nisi forte arbitremur, hanc morbi speciem ad reliquam malorum Iliada de novo accessisse. Ut ut se res habeat, jam plus satis grassatur hic morbus; & licèt rarissimè hominem è medio tollat, Febre semel depulsa, tamen & vehementia doloris & diuturnitas eum prorsus contemni non sinunt. Etenim si minùs peritè tractetur, non ad menses tantam, sed annos etiam aliquot, imò per omnem adeò vitam miserum haud infrequenter discruciat; quamvis in hoc casu, non eodem semper vigore, sed Paroxysmis quibusdam periodicè repetitis, ad instar Arthritidis, subinde accessit: imò verò potest fieri ut ubi diu multùmque vexaverint dicti dolores, tandem sponte desistant; atque interim æger omni membrorum motu ad mortem usque privetur, digitorum articulis quasi inversis, & protuberantiis, ut in Arthritide, nodosis in interna magis quàm externa digitorum parte se prodeuntibus: stomacho nihilominus valeat, & cætera sanus vitam toleret.

Est & alia hujus morbi species, licèt non hujus esse prosapiæ vulgò credatur, quæ *Lumbago Rheumatica* aptissimè dicetur: immanis dolor sc. idemque fixus circa lumborum regionem, ipsumque aliquando ad os sacrum se demittens, *Paroxysmum Nephriticum* mentitur; nisi quod æger non vomituriat: nam præter dolorem atrocissimum & vix ferendum circa ipsos renes, aliquando & ureteres per omnem eorum ductum ad velicam usque, eodem, licèt mitiori, tentantur. Qui & mihi olim imposuit, tanquam à materia aliqua sabulosa in iis partibus hærente penderet; cum reverà materiæ *Rheumatismi* peccanti & inflammatæ ortum suum debeat, quæ quidem partes illas jam solas urit, intacto reliquo corpore. Immanis hic dolor,

dolor, nisi abigatur eodem modo quo prior species, pariter etiam perdurat, pari sævitiâ excrucians; adeò ut miser nequeat procumbere, sed vel è lecto exiliat, vel super eodem erectus sedeat, corpore interim perpetua agitatione nunc versus anteriora, nunc posteriora inclinato, reductoque.

C U R A T I O.

Cùm utraque hæc morbi species ab inflammatione videatur oriri, quod tum jam dicta arguunt Phænomena, tum præsertim sanguinis Venæ-tectione educti color, utpote qui Pleuriticorum sanguini tam est similis quàm ovum ovo, neque quisquam reperitur, qui hos inflammatione laborare vel quidem dubitaverit: his, inquam, ita se habentibus, cenfeo ego, Curationem non aliunde quàm à Phlebotomia debere sumi, sanguine interim contemperato, ejusque nimio fervore represso, tum medicamentis refrigerantibus atque incrassantibus, tum etiam conveniente regimine.

Ac proinde, ut primum accersor, statim sanguinis ζ x. brachio lateris affecti mitti jubeo, & Julapium refrigerans incrassansque ad hanc ferè normam præscribo.

Rx. *Aq. Nymph. Portulac. & Lactuc. an.*

ζ iiij.

Syr. è succo citri ζ j. *℞.*

Syr. Viol. ζ j.

M. F. Julap. de quo bibat ad libitum; vel etiam Emulsionem in curatione morbi Lateralis jam descriptam. Ad dolorem sedandum, Cataplasma è mica Panis filiginei & lacte croco tincto, parti affectæ applicandum, & sæpe renovandum curo. Diætam quod spectat, carnibus prorsus interdico, quin & eorum jusculo quantumlibet tenui limpidoque, quibus substituo juscula Hordacea, Avenacea, Panatellam, &c. ejusmodi. Cerevisiam tenuem mitemque pro
potu

potu tantum concedo, vel etiam (quæ magis ad rem facit) Ptisanam ex hordeo, rad. Liquerit. Acetofæ, &c. in aqua fontan. incoctis. Volo interim, ut per aliquot horas singulis diebus lecto se abstineat, cum calor qui à jugi decubitu nascitur, morbum promoveat intendatque.

Die sequente sanguinis tantundem detrahi præcipio; atque intercalato die uno alterove, pro ægri viribus, tertio; dein interjecto trium quatuorve dierum intervallo (prout ægri vires, ætas, constitutio, aliæque circumstantiæ suadent monentque) quarto, atque ultimò ut plurimum, Venæ-sectionem repeto: rarò enim usu venit ut ultra quartam vicem venam incidamus, nisi vel regimen iusto calidius præcesserit, vel medicamina calidiora ægro præter necessitatem fuerint ingesta. Quin & Anodyna five Paregorica dicta Remedia effusorem sanguinis missionem postulant: Quamobrem, ut ut sæviat dolor, per omnem hujus morbi decursum religiosè mihi ab his temperandum existimo, cum illorum usu figatur morbus, neque tam facilè Venæ-sectioni cedat; quæ ideo ob hæc ipsa medicamenta officiosè nimis exhibita, sæpiùs quàm erat opus, celebranda est. Quid quòd & in morbi statu, neque eam quam titulo pollicentur, ἀλγυσίαν, valeant præstare.

Interim dum prædicta remedia, Diætaque sedulò usurpantur, Enema è Lacte Saccharato subinde injici curo, diebus scilicet à Phlebotomia vacuis. Porro ut hæc omnia ad dies minimùm octo ab ultima Venæ-sectione diligenter observentur, seriò hortor moneoque; quibus elapsis, Potionem Catharticam è Lenitivis præscribo mane hauriendam, & insequenti vesperi, dosin paulò liberaliorem *Syr. de Meconio in Aqua fl. Paralys.* quo sc. sanguinis orgasmus, unde & recidivæ periculum aliter intentari poterit, penitus reprimatur. Quibus ritè peractis, ut in pristinum

num vitæ genus (quoad victum, exercitia, atque aërem) pedetenim se recipiat, lubens patior, ita tamen ut neque vinum, neque liquorem spirituosum quemlibet, neque etiam cibos, sive sale, sive aromatis conditos sive etiam *διὰ πικρὰ* quæcunque, nisi diu postea, degustare liceat.

Post venam, quoties supra innuimus, pertusam, ægri dolores admodum imminuentur, neque tamen adhuc prorsus evanescent; at verò refarcitâ, quam fecerat sanguinis detractio, virium jacturâ (superveniente maximè proximo illo anni tempore, quod magis faciet ad redintegrandum corporis robur, quàm id quo primùm decubuit æger) symptomata ad unum omnia certò certius cessabunt, atque æger pancreaticè imposterum valebit.

Jam verò, tametsi prædictâ Methodo, aut aliâ huic simili, tempestivè atque sub ipso morbi ingressu adhibitâ, eum, quem jam dixi, finem, ut plurimum sortiatur; non rarò tamen accidit, ut ubi æger per errorem contrario planè modo fuerit tractatus, doloribus vagis, nunc quidem mitioribus, nunc verò atrocioribus, per omnem vitam miserè discrucietur: qui quidem minùs cautis nullo negotio imponunt, & pro *Scorbuti* symptomatis vulgò habentur. Hic enim obiter, sed & liberè tamen dicam, quòd licèt nullus dubitem quin *Scorbutus* in his Plagis Borealibus revera inveniatur, tamen eum morbum non tam frequentem, quàm fert vulgi opinio, occurrere, persuasum mihi habeo; multos autem ex iis Affectibus (ne plurimos dicam) quorum nomine *Scorbutum* incusamus, vel morborum *Fientium*, nondum verò *Factorum*, quique nullum adhuc certum induerunt Typum, effecta esse; vel etiam infelices reliquias morbi alicujus nondum penitus devicti, à quibus sanguis cæterique humores contaminantur; Verbi gratiâ, quibus in corporibus materia aliqua

Arthritidi producendæ apta recens generatur, nondum tamen in artus depluit, varia se ostendent symptomata, quæ *Scorbuti* suspicionem facient, donec *Arthritis* jam formata, atque actu se exerens, nullum amplius dubitandi locum relinquat. Neque ignoramus, non pauciora symptomata *Scorbutum* mentientia, *Podagricos* jam à Paroxysmo liberatos infestare; dum scilicet vel intempestivus evacuantium usus, vel ægri affecta ætas, vel alia aliqua causa, naturam interpellaverit, quò minus materiam omnem Arthriticam in artus exonerare valuerit; quæ adhuc retenta, cum τὸ ἀνεπιτόδευον existat, totam sanguinis massam inquinat, & confertissimo pessimorum symptomatum agramine hominem laceffit. Quod quidem non de *Arthritide* tantum, sed & de *Hydope* adhuc incipiente dictum volo; de quo morbo licet vulgò jactetur, *Ubi desinit Scorbutus ibi incipit Hydrops*; hæc tamen regula sæpe sæpiùs non aliter est accipienda, quàm quòd, ubi primum se *Hydrops* manifestis prodit indiciis, præconcepta de *Scorbuto* opinio statim collabascit. Potest & idem hoc affirmari de quàm plurimis aliis morbis Chronicis, vel adhuc in corpore humano nascentibus, quique proinde nondum certum aliquem sibi cuderunt Typum; vel etiam de illis, qui, licet partim fugati sunt; nondum tamen penitus debellati exterminatique videntur. Et sanè nisi hoc concedamus, *Scorbuti* nomen, uti hodie fit, in immensum crescet, & omnem ferè morborum numerum absolvet. Cum, si id sedulò agamus ut abdita cujusque morbi penetralia perscrutemur, eumque post irregularium symptomatum vela latentem eruamus, tuâ se mox specie fit proditurus, & ad illam ad quam attinet familiam haud difficulter relegandus. Quin & Methodus quâ hujuscemodi morbi sunt abigendi, non adulterinis illis symptomatis, sed ipsi morbo, qualisnam is demum

mum fuerit, ceu perfectè formato, jamque actu existenti accommodanda.

Sed hîc notandum, non adèò consultum esse, quando *Rheumatismus* aliquot annorum Diurnitate altas radices egit, sanguinem tam brevibus ac sub ejusdem primordiis fiebat, intervallis mittere; quin præstare, septimanarum aliquot intercapedine repetitas illas Venæ-sectiones disterninare; quæ tandem vel penitus materiam morbificam averruncabunt, vel saltem eò conducent, ut Fontanella in crurum alterutro excitatâ, & Spiritu Volatili Domini Doctoris *Goddard*, in vino Canarino mane & serò exhibito, reliquiæ ejus extirpentur.

C A P. V I.

Febris Erysipelatosa.

NUllam non corporis partem, idque nullo non tempore incescit hic morbus, at præ reliquis faciem, exeunte præsertim æstate; quo tempore sæpe dum sub dio versatur, corripitur æger. Facies siquidem ex improvîso in tumorem atollitur, qui subito exorsus cum dolore ruboreque summis densò minimarum pustularum ordine distinguitur, quæ auctâ magis inflammatione in vesiculas subindè facessunt: hinc per frontem ipsumque caput latiùs serpit, oculis interim tumoris magnitudine planè obrutis (rusticis *Syderatio* audit;) neque multùm perfectò abludit, nisi quod adsunt pustulæ, ab iis symptomatis quæ inflicta ab apum vesparumque aculeis comitantur vulnera. Hoc se habet modo *Erysipelatis* notissima species ac vulgaris.

At verò quamcunque corporis partem hoc vitium obsederit, ut etiam quocunque anni tempore, rigor

atque horror, nisi præcefferint (quod nonnunquam pridie, aut nudius-tertius solet contingere,) huic se inflammationi ut plurimum adjungunt, sitis insuper, inquietudo, ac reliqua Februm indicia. Procedente morbo, uti primùm Febris dolorem, tumorem, atque alia peperit symptomata, (quæ indies ingravescunt nonnunquam in *Gangrana* terminantur,) ita hæc invicem haud mediocrem ad Febris augmentum conferunt operam, donec remediis idoneis utraque restinguantur.

Est & alia hujusce morbi species, licet rariùs occurrens: Hæc quolibet anni tempore invadit, idque hæc ut plurimum *ωεφάση*, quod scilicet æger vinorum subtilium magis magisque attenuantium potationi paulò liberaliùs indulserit, aut liquoris similis spirituosi. Febriculam, quæ agmen ducit, mox excipit pustularum per universum ferè corpus eruptio, quæ urticarum puncturas referunt, & nonnunquam in vesiculas attolluntur, mox recedentes, tuberculorum more sub cute se condunt cum pruritu mordacissimo & vix tolerando.

C U R A T I O.

Hic ego materiam peccantem sanguini permixtam ritè evacuandam, ejusdemque sanguinis ebullitionem remediis illum contemperantibus sufflammandam censeo; eam denique, quæ jam partibus impacta est, materiam evocandam discutiendamque.

Hæc ut fiant, ubi primùm accedo, satis largam sanguinis quantitatem è brachio extrahi præcipio, qui quidem Pleuriticorum sanguinem ferè semper æmulatur. Die sequente blandam illam Potionem Catharticam mihi in Praxi familiarem exhibeo, & horâ somni (si paulò frequentiùs dejecerit æger) haustum aliquem Paregoricum e. gr. *Syr. de Meconio in Aq. fl. Paralys.* vel alium ejusmodi. Peractâ

actâ Catharsi, partem affectam sequenti Decocto foveri jubeo.

Rx. Rad. Alth. & Lil. an. ℥ ij.
Fol. Malv. Sambuc. Verbas. an. M. ij.
Flor. Melilot. summit. Hyper. & Centaur. min.
an. M. j.
Sem. Lini & Fenugr. an. ℥ ss.
Coq. in f. q. aq. ad. ℔ iij.

Coletur liquor & tempore usûs adde singulis libris Decocti, *Spir. Vin. ℥ ij.*

Stuphæ è panno laneo levis texturæ hoc decocto immersæ ac expressæ, calidè admoveantur parti bis in die, quæ post fotum quotidie illinatur seq. mixturâ,

Rx. Spir. Vin. ℔ ss.
Theriac. Androm. ℥ ij.
Pulv. Piperis longi, Caryophyll. an. ℥ ij. M.

Charta Emphoretica hâc mixturâ madefacta parti circumvolvatur.

Æger insuper ut jusculis tantùm hordeaceis atque avenaceis, cum pomis assatis vescatur, volo; tum etiam cerevisiâ utatur tenuissimâ, & per horas aliquot singulis diebus à lecto sibi temperet. Hâc methodo tum Febris, tum alia symptomata citissimè ut plurimum fugantur. Sin aliter, rursus venam seco; quod & tertium nonnunquam fieri debet, interposito semper die uno, si prava nempe adsit sanguinis diathesis, & Febris intensior. Diebus à Venæ-sectione liberis Enema è Lacte cum Syr. Violaceo, & Julap. refrigerantia ex Aq. Nymph, &c. in Rheumatismi curatione jam dictis, qualibet horâ diei usurpanda præscribo. Ut plurimum verò unica Venæ-sectio & subsequens Catharsis, si tempori adhibeantur, rem expediunt.

Quæ urticarum puncturas, cum pruritu, refert species pari modo est amolienda, nisi quod hæc remediis ab extra applicandis minùs egeat.

C A P. VII.

Angina.

QUolibet anni tempore aggreditur, maximè tamen illo quod Ver atque Æstatem interjacet, juvenes præ cæteris, & temperamento sanguineo præditos; Rufos etiam, quòd non semel observavi, præ reliquis omnibus. Rigent horrentque mox à primo morbi insultu, sequitur Febris, & paulò post dolor, & Faucium inflammatio; cui nisi maturè succurratur, æger statim nec deglutire valet amplius, nec spiritum per nares ducere, sed cum sensu quodam stranguationis præcluduntur Fauces ab inflammatione & tumore Uvulæ, tonsillarum, laryngis, ita ut tantum non suffocetur. Ingens ab hoc morbo periculum, utpote qui paucis nonnunquam horis hominem jugulat; quoties scilicet magna vis materiæ Febrilis in prædictas partes conjicitur, neque satis tempestivè convenientium remediorum usu, ingruenti occurritur procellæ.

C U R A T I O.

Opem laturus, sanguinem cum primis è brachio copiosè detraho, mox ex ranula utraque; dein, ut partes inflammatæ *melle Rosaceo spiritu Sulphuris* ad summum acorem permixto, tangantur, author sum: mox Gargarisma sequens præscribo, non vulgari modo usurpandum, sed ita ut in ore sine ulla agitatione contineatur, donec incalescat, dein expuatur & repetatur subinde.

℞. Aq.

R. Aq. Plantag. Ros. rubr. & Sperm. Ranar.
an. ℥ iiij.

Album. ovorum in aquam agitando redact.
N. iij.

Sacck. cand. Alb. ℥ iiij.

F. Gagarisma. Jubeo etiam ut de Emulsione in cura Morbi lateralis præscriptâ vel simili, indies sumat.

Sequenti mane, nisi Febris & dolor inter deglutendum perceptus aliquantulum remiserint, venam in brachio rursus ferio, Catharsi in diem posterum rejectâ. At si utraque hæc minuantur, Catharticum Lenitivum statim exhibeo; quod quidem post sanguinis missionem præ omnibus aliis perutile, ac apprimè necessarium esse multiplici experienciâ comperii. Si fortean, quod quidem oppidò rarum est, Febris, aliaque symptomata, etiam post Catharsin, belum minentur, iteratâ, ut prius, Venæ-sectione perdomanda sunt. Per integrum hujusce morbi decursum, Enema Refrigerans Emolliensque omni mane, dempto illo quo Catharsi vacat, injiciendum, atque ægrum hoc pacto reficiendum quotidie præcipio. Carnes, cujuscunque demum generis, ut & juscula ex iis parata, sacra sunt, jusculis verò hordeaceis, avenaceis, pomis coctis ac id genus aliis vescitor, ptisanâ ex hordeo, vel cerevisiâ tenuissimâ utitor. Lectulo interim per horas aliquot quotidie absistat; cum hujus tepor tum Febri, tum reliquis symptomatis, quæ hæc methodo expugnare satago, vires addat. Animadvertendum est autem, quòd istiusmodi Angina, quæ Febris, mihi Stationariæ dictæ, symptoma tantum est, illâ ipsâ methodo curari amat, quam Febris ea sibi vendicat, ac proinde vel per Ἀγγελογεννη & cutis spiracula exterminanda est, vel per aliam qualemcunque medendi methodum, quæ Febri Primariæ, cui inhæret, debetur.

Sunt & aliæ Febres *Intercurrentibus* jure merito annumerandæ, quæ, quoniam aliquo modo immediatè abitum sibi parant, & in hoc vel illo symptomate desinunt, vulgò Febres non habentur; licet tales ab origine verè fuerint, atque Affectus ille à quo morbus nomen mutuatur, Febris tantùm sit *symptoma*, quæ in illo demum terminatur. Impræsentiarum duas tantùm, *Hæmorrhagiam* scilicet *Narium*, ac *Hæmoptoen*, leviter perstrigam.

HÆMORRHAGIA NARIUM.

Hæmorrhagia Narium quâvis anni tempestate infestat, præcipuè sanguine perfervido, temperamento verò debiliore præditos; idque magis ætate ingravescente, quàm adolescente. Primo ut plurimum appulsu Febris præ se fert indicia, quâ derepente sibi per nares, quâ data porta, faciente viam, dolor & calor sinciput adhuc torquent. Sanguis ad horas aliquot profluit, dein aliquandiu sistitur, mox denuò erumpit, atque hæc vicissim: donec tandem vel remedium usu, vel sponte sua ob imminutam copiam deperditam cohibitus, omnino cessat; ita tamen ut ægro singulis annis à recidiva metuendum sit, si vel à liquoribus spirituosis, vel aliâ occasione quâlibet æstuarè contingat.

Eum hîc mihi scopum propono, ut sanguinis fervor nimius atque Ebullitio, unde oritur dicta præter naturæ modum extravasatio, frænâ omnibus compescatur, ejusque impetus aliò vertatur. Ea propter frequenter brachii venas tundo, & sanguinem liberaliter extraho, *Pleuriticorum* sanguini colore semper respondentem. Victûs rationem refrigerantem atque incrassantem injungo. Ut Aq. fontan. partes tres, Lactis unam simul coctas, & frigide hauriendas, poma cocta, juscula hordacea, & similia à carnibus abhorrentia. Julapia insuper refrigerantia atque incrassantia, unâ cum Emulsionibus, in morbis Inflam-

mato-

matoriis supra descriptis. Lectulo item ut absistat per aliquod spatium cottidie, moneo; tum ut nullo non die injiciatur Enema leniens refrigeransque, nec vel semel quidem omittatur: Hauſtu quinetiam horâ ſomni Paregorico è Diacodio, ceu catenâ, conſtrictus ſanguinis furor coërceatur. At verò, quando hujusmodi Hæmorrhagias non rarò comitetur lymphâ acrior, quæ ſanguini permixta ejus motum adjuvat, venarum orificia reſerando, præter revulſionem & refrigerationem, ſolenne mihi eſt Catharticum blandius vel in ipſius morbi ἀμὴ propinare, cujus operatione finitâ, Anodynum exhibeo præter ſolitum viribus auctum, & ubi ſymptoma penitus evanuerit, aliud demum Catharticum.

HÆMOPTOE.

Hæmoptoe etiam, quæ in æſtatis ac veris conſinio homines calidioris temperamenti, at minùs robuſti adoritur, & quorum pulmones minus rectè valent, præ ſenibus item juniores, ejuſdem ferè indolis cum Hæmorrhagia jam tractatâ mihi eſt; cum & hæc quoque Febris ſit, quæ tam nomen, quam eſſentiam exuit ſuam illâ quâ ſoluta eſt Crifi; hoc ferè tantum discrimine, quòd in morbo *priori* ſanguis nimiùm agitated in narium venulas, in *hoc* verò in pulmones impetum fecit; utque in illo, durante fluxu dolor & calor ſinciput jugiter lancinant, ita in hoc pectus uterque obſidet cum debilitate quadam. Quin & hoc vitium eandem ferè quam Hæmorrhagia methodum medendi ſibi vendicat, niſi quòd Catharſin minùs ferat, à quâ, præſertim repetitâ, æger facile in tabem conjicitur. At Phlebotomia crebrò celebrata, Enema quotidie injectum, Diacodium horâ ſomni propinatum, Diæta inſuper, & medicamenta, tam incrassantia, quàm refrigerantia, opus pro voto abſolvent.

Atque hæc ſunt quæ hæcenus obſervavi de nu-

merosa ista Morborum Tribu in varias familias dis-
pertitâ, qui *Februm* sub nomine censentur, atque
de iis symptomatis quæ ab illa pendent; in quibus id
feriò egi, ut nullas Putationes meas, nulla imagina-
ria Cerebri commenta orbi venderem; animo verò
sincero candidoque, nullique adeò Hypothesi ad-
stricto, eorum Historiam & naturalia Phænomena
aliis traderem; Curationes etiam pari fide & cautelâ
pari subnecterem. Quòd si vehemens desiderium
Methodum certioreminúsque lubricam in utilissi-
mo tuendæ mortalium vitæ negotio expiscandi con-
stabiliendique, me in semitas nullo antea pede calca-
tas pertraxerit; nemo Eruditorum, uti spero, mihi
imputabit, quòd vel spretis aliorum judiciis meo
nimium fidam, vel rebus studeam novis; cum & non
spernendus rerum eventus mihi hæc investiganti in-
gentes hucusque animos addiderit, & posteriorum
experimenta sine dubio meam fidem sint liberatura.
Et profectò haud oscitanter impugnandum est hoc
morborum tam pestiferum agmen, quod nullo non
die cum genere Humano bellum gerit internecinum
atque *ἀπώδην*; & cujus telis duo ad minimum homi-
num trientes, si eos demas qui violentâ morte peri-
muntur, confossi quotannis occumbunt. Indefinen-
tes horum morborum impetus, & quotidianæ, quas
etiam de viris robustissimis & ætate maximè floren-
tibus reportabant, Victoriæ, (non obstantibus suppe-
tiis iis omnibus, quas nobis hæcenus attulere speciosæ
istæ Methodi in speculativorum libris satis fidenter
descriptæ) animo meo hæc primùm agitati minùs
satisfaciebant; cum reapse cernerem, ludicra ista Ce-
rebroforum commenta ita parùm ad redintegrandam
ægrorum sanitatem conferre, ut qui ad Asylâ hæc
confugerant, quicquid pollicitarentur Thrasones
Dogmatici, haud meliori in loco essent, quàm qui
neglectâ Arte se totos naturæ permiserant. Si quid
ego

ego hîc egero, quo vel periculi, vel etiam difficultatis, quæ in his morbis persanandis plerumque occurrunt, pars aliqua levetur, (quod, salvâ Verecundiâ, me mihi polliceri posse saltem spero) scopum quadantenus assequutus sum, & dulcissimum improbi laboris in bono Proximi quærendo rectè collocati, fructum fero. Hæc præcipua ferè sunt quæ jam habeo comperta, (vel saltem ad methodum aliquam novi reducere,) circa *Febres*, & *symptomata* quæ ab eisdem pendent, ad hunc usque 30 *Decembris* diem An. 1675. quo hæc conscribo.

F I N I S.

Δόξα τῷ ἐν ὑψίστοις Θεῷ.

INDEX

I N D E X

A C C U R A T I S S I M U S.

A.

- B Aëris occulto quodam vitio varii nascuntur morbi. 79.
- Aër terrenis effluviis inquinatus Epidemicorum morborum causa. 219.
- Aëris manifestæ qualitates morbos Epidemicos variè moderantur. 6.
- Aëris dispositio sola Pestem vix potest suscitare. 81.
- Aëris mutatio in Febribus chronicis valdè nonnunquam est salutaris. 67.
- Quo morbi tempore fieri debet. 68.
- Affectus quidam Scorbuti nomine perperam insigniuntur. 263, 264.
- Alexipharmaca pleraque calida sunt. 86.
- Alexipharmaca occultâ quâdam indole agere necdum constat. 87.
- Alexipharmaca fortasse sudores solùm movendo sua agunt. 87.
- Alvi profluvium & Vomitus à Sudore sedantur. 99, 100.
- Amentia sive Mania post Febres Interm. Autumnales. 74.
- Angina à quo aëris temperamento plerumque oriatur. 6.
- Angina quando & quos præcipuè infestet. 268.
- Ejusdem Symptomata. 268.
- Prognosticon. 268.
- Curatio, per Venæ-sectionem. 268, 269.
- Mel rosaceum Spiritu Sulphuris imprægnatum. 268.
- Gargarisma. 268, 269.
- Emulsionem. 269.
- Enemata. 269.
- Lene Catharticum. 269.
- Dietam. 269.
- Anginæ Symptomaticæ Cura. 269.
- Anginæ Epidemicæ. 243.
- Aniculæ Medicorum Simiæ stolidæ ac infelices. 129, 132.
- Anno-

INDEX ACCURATISSIMUS.

Annorum Constitutiones variæ ab occulta aeris alteratione.	6.
Anodynî post Purgans exhibendi formula.	262.
Aphthæ in Dysenteria.	158.
Apostema quid sit?	141, 142.
Apostematis cum Febre analogia.	141, 142.
Apozematis post Febres Autumnales usurpandi formula.	70.
Apozema pectorale in Pleuritide.	253.
Appetitui ægrorum, licet incongruo, quandoque indulgere oportet.	212, 213.
Aquæ Cardiacæ temperatæ.	162.
Aqua Menthæ in Vomitu valdè salutaris.	46.
Aqua Rosarum capiti applicita vigiliis medetur.	37.
Ars Medica valdè adhuc imperfecta.	212.
Arthritis.	259.
Arthritis Naturæ medicatricis instrumentum.	2.
Arthritidem præcedentia & consequentia Symptomata Scorbutum mentiuntur.	264.
In Arthritide materiæ morbificæ recursus summè noxius.	89, 90.
Asthma siccum.	259.
Autumno humores sunt viscidiores quàm Vere.	53.

B.

B otanica sensuum testimonio debet inniti.	13.
Bubones in Peste.	85.
Bubonum in Peste exortus.	84.
Bubo Pestilentialis interdum ex improvîso disparet.	89.

C.

C alculum Renum simulans affectus.	196.
Calculum Vesicæ simulans affectus.	196.
Ejusdem memorabile exemplum,	196.
Vulgaria contra Calculum Vesicæ remedia hic nocebant, proderat verò Narcoticum.	ibid.
Cardiacorum virtus.	60.
Cardiaca moderata.	31.
Eorun-	

I N D E X

Eorundem formulæ.	ibid.
Cardiaca generosa.	75.
Cataplasma in Rheumatismo.	261.
Catarrhi Epidemici Ann. 1675.	201, 202.
Cholera Morbus quò anni tempore invadere soleat.	153.
Cholera Morbus vix ultra mensem solet extendi.	8.
Cholera Morbus ab ingluvie & crapula.	153.
In Cholera Morbo cave ne Vomitus intempestivè cohibeas.	24.
<i>Cholera Morbus</i> Epidemicus Ann. 1669.	148. 152.
Solo Mense Augusto grassabatur.	148. 155. 156.
Diversum ab alio ingluviem sequente genium habebat.	153. 155.
Symptomata ejus.	153.
Prognosticon.	153.
Curatio, per Cathartica, Narcotica & Adstringentia valdè nocebat.	153. 154. 155.
Evacuantia & simul diluentia.	154. ut, Decoctum Pulli tenue, bibitum & Clystere injectum.
Additis syrupis refrigerantibus.	ibid.
Paregoricum.	154.
Laudanum subinde mox absque præmissis diluentibus exhibendum.	155.
Cholera sicca.	153.
Clysteres in Soporosis affectibus valdè utiles.	206.
Clysteres in quibusdam Colicis plus nocent quàm profunt.	191. 197.
Clysterum frequens usus in Febrium declinatione vitandus.	28. 230.
Clysteres in Senum Febribus minus tuti.	27.
Clysterum frequens usus in Hypochondriacis & Hystericis nocet.	230.
Clyster in Diarrhœa.	43.
<i>Costa, non cruda, sunt medicanda.</i>	144. 209.
<i>Colica Biliosa</i> ab Ann. 1669. ad 1672. grassans.	187.
Cum Dysenteria ejus temporis quandam habebat affinitatem.	188.
Juvenes præsertim invadit.	188.
Ejus Symptomata.	188.
	Nun-

ACCURATISSIMUS.

Nonnunquam gignit Iliacam passionem.	188.
Causæ.	189.
Duæ Indicationes Curativæ.	189.
Curatio, per Venæ-sectionem.	189.
Anodynum. 189, 190, 291. quod nonnunquam absque præmissis evacuationibus mox ac solum exhibendum.	191, 192.
Lene Catharticum.	189, 190.
Interdum Vomitionem:	189.
Fortius Catharticum.	189.
Hæc methodus multum præferenda vulgari per Enc- mata.	191.
Curationis hujus per repetitum Narcoticorum usum feliciter institutæ exemplum.	192.
Recidiva hujus mali præcavetur Anodyno aliquoties exhibito, & Equitatione vel Vectione.	192, 193.
Hujus Curationis per Anodyna & Equitationem feli- citer peractæ exemplum.	193.
Qualis hîc observanda Dietæ. 194. Oportet ut sit ex- acta.	ibid.
Quandoque Liquores Spirituosi in usum vocandi.	194.
<i>Colica Hysterica.</i>	195.
Quales foeminæ eidem præ cæteris sint obnoxia.	195.
Ejus Symptomata.	195.
Colicam Biliosam ad amussim imitatur.	196.
Vomitu rejiciuntur viridia.	197.
Emeticis non emendatur hîc vomitus.	197.
Oritur potius à Spirituum <i>draçica</i> , quàm humorum vitio.	197.
Causæ antecedentes.	197.
Prognosticon.	197.
Curatio Doloris in hoc affectu.	197, 198.
Evacuationes hîc plerumque nocent. 197. per Ano- dina. 197, 198. Quibus tamen aliquando Ve- næ-sectio & Purgatio præmittendæ.	198.
Recidiva à levissimâ animi vel corporis commotione infertur.	195.
Color excretorum sæpè nullam Practico suggerit indica- tionem.	197.
	Coma

I N D E X

Coma in Febre Epidemicâ ab An. 1673. ad 1675.	203, 204.
Coma in Variolis.	116. 136.
Constitutio Epidemica quælibet suas habet periodos.	152.
Constitutiones Epidemicæ quinque ab Authore memora- tæ.	236.
Contagium quomodo propagetur.	233.
Convulsionibus obnoxia est quælibet corporis pars.	196.
Convulsiones pro partium, quas invadunt, diversitate va- rios gignunt vel simulant affectus.	196.
Præstant hîc Narcotica præ omnibus aliis.	ibid.
Convulsio Dentitioni Infantum superveniens solâ Venæ- sectione curatur.	179.
Specificæ vulgaris hîc minus tuta sunt.	179.
<i>Cortex Peruvianus</i> , inter anti-quartanaria hæcenus uni- cum.	64.
Febrem sæpius suspendit quàm debellat.	64, 65.
Præstat in progressu quàm initio morbi eum inge- rere.	65.
Venæ-sectio & Purgatio in ejusdem usu omittendæ.	65.
Methodus eundem exhibendi.	65, 66.
Non unâ sed repetitis vicibus sensim propinandus.	65.
Poterit etiam in Tertianis prodesse.	66.
Croci metallorum Infusio.	136.
Curationis in morbis acutis rectè institutæ character.	174.

D.

D ebilibus adolescentulorum accubitus mirè interdum prodest.	36.
Decoctum album ex pane & Cornu Cervi.	184.
Dentitioni Infantum superveniens Convulsio solâ Venæ- sectione curatur.	179.
Specificæ vulgaris hîc minus tuta sunt.	179.
Despumatio in Febribus Intermitt.	49.
Diæta Febrim præcavens.	228, 229.
Diarrhææ remedia.	222.
<i>Diarrhæa in Febre Contin. Epidem.</i> ab Ann. 1661, ad 1664.	42.
Plerumque Symptomata est.	43, 44.
	Vomi-

ACCURATISSIMUS.

Vomitorii indicati omissionem sequitur.	42.
Curatio, per Emeticum. 43. à quo exhibito tamen interdum oritur.	43.
Clysterem.	43.
Objectio circa curam hujus symptomatis, scil. an permittendum vel sistendum.	43, 44.
<i>Diarrhœa Epidemica ab Ann. 1667. ad 1669.</i>	105, 146.
Causa ejus.	147.
Eandem cum Febre hujus Constitutionis indolem habebat.	146, 147.
Vix tamen sibi junctam habebat Febrim.	147.
Symptomata simul affligentia.	147.
Curatio, per Remedia in Febre hujus Constitutionis adhibita.	147.
Methodus in ordinariis Diarrhœis adhiberi solita hîc infelicitè cessit.	147.
Diarrhœa in Variolis.	126.
Diarrhœa Variolarum <i>Confluentium</i> comes.	113.
Diarrhœa in Variolis <i>Distinctis</i> noxia, in <i>Confluentibus</i> fatalis.	132.
Diarrhœæ post Morbillos Curatio per Venæ-sectionem.	178.
Diarrhœa symptomatica Ann. 1675.	201, 204.
Diarrhœa in Febribus unde oriatur.	140, 141.
Diarrhœa Pleuritidi superveniens.	140, 141.
Diascordium.	25. 125.
Diascordium singultui medetur.	42.
Digestiva ob materiæ crassitiem evacuationi permittenda.	141.
Dolores partium à Convulsionibus.	196.
Dysenteria Febris est sui generis.	161.
Dysenteria quo anni tempore invadere soleat.	156.
Dysenterix symptomata.	157, 158.
Dysenterix Causa.	161.
In Dysenteria mucosæ dejectiones unde.	161.
Dysenteria periculosus est affectus.	157.
In Dysent. meri sanguinis dejectio interitum minatur.	158.
In Dysent. Intestina quandoque <i>Gangræna</i> afficiuntur.	158.
Dysenterix circa Æquinoctium autumnale grassantes.	19.
	Dy-

I N D E X

Dysenteria Epidemica.	8.
Dysenteria in Variolis.	224.
Dysenteria Epidemica, Ann. 1669.	148. 156.
Dysenteria Epidem. Ann. 1670.	150.
Dysenteria Epidem. Ann. 1671.	150.
Dysenteria Epidem. Ann. 1672.	151, 152.
<i>Dysenteria Epidemica</i> Ann. 1669. & seq. quam cum aliis Dysenteriis affinitatem habuerit, non constat.	158, 159.
In initio vehementior at pauciores, in progressu lenior at plures infestans.	160.
In initio subtilioris in progressu crassioris naturæ e- rat.	160.
Causæ.	161.
Curatio, per Venæ-sectionem.	161.
Paregoricum sive Contemperans.	161, 162, 163.
Lene Catharticum.	161.
Rheum solum hic non conveniebat.	161, 162.
Paregoricum mox finitâ Cathartici operatione pro- pinatum.	162.
per Cardiaca.	162.
Dietam.	162.
Curationis hujus feliciter peractæ exemplum.	163.
Circa Curationem hujus Dysenteriae in Infantibus quænam observanda.	163.
Aliam in initio grassationis quàm in progressu Cura- tionem requirebat.	165.
In initio grassationis instituta Curatio.	165.
per Venæ-sectionem, & Serum Lactis propina- tum, & Clystere injectum.	ibid.
Dietam Lacteam.	ibid.
Curationis hujus feliciter peractæ exempla.	166.
Dysenteria Symptomatica, Ann. 1675.	201. 204.
Dysenteria Hibernorum Endemia.	158.
Dysenteriae sæpius se jungunt <i>Aphthæ</i> .	158. 169.
Dysenteriae cum Torminibus siccis Curatio.	165.
Dysenteria diuturna definit in <i>Tenesmum</i> .	158.
Dysenteria quandoque per annos aliquot affligit.	167, 168.
Ejusdem per repetitam Venæ-sectionem curatæ exem- plum.	168.
E. Ebul-	

ACCURATISSIMUS.

E.

E Bullitio humorum in Febribus Intermit.	48, 49.
Electuarium roborans in Tertiana duplici.	64.
Electuarii anti-quartanarii formula.	66.
Empirici ægro assidue medicamenta solent ingerere.	241.
Emplastra Epispastica cervici in Febribus Caput petentibus cum fructu applicantur.	206.
Empyema.	249, 250.
Emulsio in Pleuritide.	252.
Epileptici insultus in Infantib. Variolarum sæpè sunt præ-nuntii.	107.
Equitatio in Colica aliisque morbis Chronicis, utilissimum est exercitium.	192, 193.
Equus septem annorum.	50.
<i>Erysipelas</i> quando & quam corporis partem præcipuè infectet.	265.
In Erysipelate symptomata.	266.
Erysipelas faciei.	265.
In Erysipelate indicata remedia.	266.
Erysipelatis Curatio, per Venæ-sectionem.	266, 267.
Lene Catharticum.	266.
Paregoricum.	266.
Topica.	267.
Diætam.	267.
Enemata & Julapia.	267.
Evacuationes spontè à Naturâ fieri, solitas imitari velle sæpè stolidum est.	219.
Exanthemata Pestilentialia post nimios & coactos sudores.	93, 94.
Exercitio calefacti sollicitè vitare debent frigus.	244.
Expectoratione Pleuritidem curare velle periculosum.	255.

F.

F Oeminx medicamenta egenis distribuentes taxantur.	259.
--	------

I N D E X

- Febris est Naturæ instrumentum ad impuritatum secretio-
nem. 29. 142.
- In Febre sanguis commovetur vel ad heterogenei secretio-
nem, vel ad novam suscipiendam diathesin. 19.
- Febris cum Apostemate analogia. 141, 142.
- Febris Naturæ primaria. 236, 237.
- In Febre *Commotionis* vocem præstat usurpare quàm *Fer-
mentationis* vel *Ebullitionis*. 18.
- Febre non rarò accenditur purus sanguis. 19.
- Febre non rarò corripiuntur sani. 19.
- In Febribus etiam sanorum materia vitiosa excernitur. 19.
- Febres præter communia symptomata etiam certas peculia-
ris genii sui notas gerunt. 238, 239. 246.
- Febris certam semper speciem è phænomenis elicere diffi-
cile est. 171.
- Febris species unde possit dignosci. 171, 172.
- Febres quædam certi, aliæ incerti genii sunt. 60.
- Febres è levi diætæ errore. 60.
- Febres adolescentulorum vigentium. 60.
- Febres cum notabili symptomate. 242, 243.
- Febribus plurimis ansam dat intempestiva vestium muta-
tio, vel aliàs frigoris admissio. 244.
- Febrim præcavens Diæta. 228, 229.
- Febres curandi methodus non per Rationem sed per Expe-
rientiam innotescit. 208.
- In Febrium Curatione semper respicienda est Anni consti-
tutio. 232.
- In Febrium Curatione viam Evacuationis nosse præcipuum
est. 247.
- Febres nonnullæ brevi iterum evanescunt. 60.
- Febres nonnullas sine sensibili evacuatione natura profligat. 208.
- Febres nonnullæ in principio solâ Diætâ curantur. 208, 209.
- In Febrium principiis cur subinde evacuationes instituen-
dæ. 209.
- In Febribus cum materiâ crassâ cautè agendum. 141.
- Febrilis materiæ concoctio quid sit. 29.
- Febrilis materiæ concoctionem promoventia vulgò com-
mendant, at sine ratione. 29, 30.
- Fe-

A C C U R A T I S S I M U S.

- Febrilis materiæ concoctio quomodo revera sit promovenda. 30.
- In Febribus ad Coctionem promovendam non opus est regimine calido. 210.
- In Febribus contra Naturæ morem consuetum sudores moliri temerarium est. 209.
- In Febrium principiis sudorifica sæpe vel Phrenesin vel Pleuritidem inferunt. 250.
- Ad Febres tollendas provocandi sudores quales esse debeant. 144.
- Febrium quædam species sudore Critico finiuntur. 209.
- In Febribus cum intensiori sanguinis inflammatione æger subinde Lecto abstineat. 207. præsertim in statu, vix autem in declinatione. 207, 208.
- In Febrium declinatione Lecto assidue se contineat æger. 208.
- In Febrium declinatione Clysterum frequens usus vitandus. 230.
- In Febribus caput petentibus emplastra epispastica cervici cum fructu applicantur. 206.
- Febrium Intermittentium nomina unde derivata. 9.
- Febres Intermittentes Acutis sunt accensendæ. 3.
- Febrium Intermittentium consueta symptomata. 50.
- In Febribus Intermittentibus humorum ebullitio. 48, 49.
- In Febribus Intermittentibus desputatio. 49.
- In Febribus Intermittentibus natura certo ordine agit. 50.
- Febrium Intermittentium paroxysmi certis diebus recurrunt. 49.
- Hujus recursus vera causa necdum innotuit. 50.
- Febrium Intermittentiũ paroxysmi tria habent tempora. 48.
- In Febribus Intermittentibus paroxysmorum anticipatio vel tardior accessio unde. 51.
- Febrium Intermittentium duplicatio unde. 51.
- Febres Intermittentes præ aliis sæpius Epidemicè grassantur. 236.
- In Febrium Intermittentium Paroxysmo morientes. 49.
- Febres Intermittentes vel *Vernales* sunt vel *Autumnales*. 52.
- Febrium Vernalium ac Autumnalium primi menses. 151, 152.

I N D E X

<i>Febres Intermittentes Vernales.</i>	53.
Rarò sunt diuturnæ semper verò salutares.	54. 56. 57.
Earundem Causæ & generationis modus	53.
Curatio, per Emeticum.	56.
Diaphoretica.	56.
Clysteres.	56.
Quæ per Venæ-sectionem aliaque Evacuantia instituitur, minus tuta est.	56. 57.
Febres Intermittentes Vernales mox in initio clariùs queunt dignosci.	9.
Febres Vernales rarò sunt Continuæ.	53.
Febres Vernales pauciora post se relinquunt symptomata quàm Autumnales.	70.
Post Febres Vernales Purgatio non tam necessaria est, atque post Autumnales.	33.
Febres Autumnales Continuæ & Intermittentes quâ in re à se invicem differant.	59.
In Febribus Autumnalibus certi fermentationis limites.	59. 60.
Quæ in Continuis & Intermittentibus eodem spatio absolvitur.	59.
Nonnunquam tamen ultra ordinarios limites excurrit.	59. 60.
<i>Febres Intermittentes Autumnales.</i>	57.
Quibus Mensibus invadere soleant.	57.
Earum paroxysmi eâdem ubique diei horâ solent contingere.	57.
Typus illarum in initio ægrè dignoscitur.	57.
Vel <i>Tertianæ</i> sunt vel <i>Quartanæ</i> .	57.
Quomodo suam nanciscantur originem.	58.
Curatu difficiles sunt.	58. 59.
Eadem quæ Febribus Continuis adhibenda Curatio.	61.
Indicationes unde desumendæ.	61.
Certa medendi methodus nondum innotuit.	61.
Curatio, per Catharsin & Phlebotomiam periculosa est.	62. 69.
Tertianarum.	63.
Quartanarum.	64.
In	

A C C U R A T I S S I M U S.

In Infantibus & adolescentulis nihil moliendum, sed sibi relinquenda natura.	66.
In Senibus vitanda frequens evacuatio.	66, 67.
Conveniunt his Cardiacæ & corroborans diætæ.	67.
It. Aëris & Loci mutatio.	67.
Curatio, aptioribus remediis inventis, breviori tem- pore poterit absolvi.	68.
Febre sublata, probè purgandus est æger, non autem priùs. 69. Finitâ purgatione Paregoricum exhiben- dum.	70.
Purgatio per longiora intervalla repetatur.	70.
Purgantis hoc in casu convenientis formula.	70.
Symptomata Febres has sequentia.	71. & seq.
Hydrops.	71.
Rachitis.	72.
Mania.	74.
Febres Intermittentes Autumnales in initio videntur Con- tinuæ. 9. Id quod sedulò animadvertendum.	9, 10.
Febres Intermittentes Autumnales diuturnas gravissima sequuntur symptomata.	54.
Post Febres Autumnales Tonsillarum inflammatio valdè est periculosa.	73.
Ejusdem Causæ.	73.
Febres Intermittentes Autumnales quandoque in Con- tinuas mutantur.	27.
In quibus sæpè Venæ-sectio nocet. 27. Profunt verò Clysteres.	27.
Post Febres Autumnales omiſſa Purgatio multis morbis an- ſam dat.	33. 69.
Febribus Autumnalibus ob purgationem vel omiſſam vel perversè institutam varia superveniunt symptomata.	74.
Febres Intermittentes Epidemicæ nonnunquam maturè grassari incipiunt.	52.
Febres Intermittentes, Ann. 1661, 1662.	48. & seq.
Febres Intermittentes Autumnales Epidemicæ, Ann. 1661.	14.
In Febribus Autumnalibus Infantum regio Lienis intu- mescens Febris fugam prænunciat.	73.
Descriptio hujus intumescentiæ.	73.

I N D E X

- Febres Continuæ unde nomina sua sortiantur, & sortiri debeant. 8, 9.
- In Febre Continuâ inordinatam sanguinis commotionem natura concitat. 17, 18.
- Febrium Epidemicarum rationes non ab humoribus, sed ab Anni constitutione sunt deducendæ. 12.
- Febres Epidemicæ à manifestis aëris qualitatibus variè mutantur. 171.
- Febrium Contin. Epidem. speciem exactè dignoscere arduum est. 239, 240.
- Febrium Contin. Epidem. speciem quâ ratione possimus expiscari. 237. & seq.
- Febrium Epidem. Symptomata alia *propria* sunt alia *adventitia*. 171.
- Febrium Epidemicarum symptomata pro varia *Constitutionis* tempore variant. 172.
- Febribus Epidemicis generalis curandi methodus nequit applicari. 12.
- Febres Continuæ Epidemicæ diversam medendi methodum exposcunt. 5.
- In Febre quâdam Epidemicâ materiæ in sanguine crassities. 141.
- Febres Morbis Epidemicis junctæ Julio mense præsertim sæviunt. 170.
- Febres Morbis Epidemicis junctæ haud æqualiter cum ipsis sæviunt. 170.
- Inter Febres & Morbos Epidemicos simul grassantes miræ affinitas. 238.
- Febris Continua Epidemica ab Ann. 1661. ad 1665.* 15.
- Unica ejus species per plures annos. 16.
- Eundem cum Intermittentibus ejusdem temporis habebat genium. 15. 237.
- Nonnihil tamen à se invicem differebant. 15.
- Omnium tum præcipua erat. 16.
- Ejus peculiaria symptomata. 17.
- Usque ad diem 14. vel ultra quandoque excurrit. 30.
- Depuratoria* dicta. 236.
- Quomodo in eâ se habebant ægri quoad sudores. 239.
- Indicationes hîc locum habentes. 2.
- Cur -

ACCURATISSIMUS.

Curatio.	20, 21. seq.
per Venæ-sectionem. 21. 26.	Quâ tamen nonnunquam abstinendum. 20.
Vomitorium. 21. 23.	Hoc temerè omisso sequitur plerumque Diarrhœa valdè noxia. 22. In quâ nil valent Adstringentia. 22, 23. Hoc in initio hujus Febris propinare præstat. 24. Convenit tamen reliquo morbi tempore. 24, 25.
Paregoricum horâ somni.	25.
Hisce peractis quænam expendenda.	26.
Enema. 26, 27.	Quod tamen subinde omittere fatius est. 27, 28.
Cardiaca. 28, 29. & seq.	Intempestivè propinata nocent. 28, 29. Nonnunquam <i>moderatis</i> , alias <i>fortioribus</i> utendum. 31.
Purgationem. 32, 33.	Ejusdem formula. 33.
Dietam.	34.
Æstuatio in hac Febre quibus mediis regenda.	21.
Interdum Medicamentis abstinendum.	32.
Curatio in Pauperibus.	32.
Febris hujus legitima Curatio pleraque ejus sympto-	mata præcavet. 36.
Curationis præposteræ effecta.	35.
Refrigerantia vel Enemata seriùs adhibita valdè nocuerunt.	35.
Symptomatum quorundam in hac Febre Cura pecu-	liaris. 37. scil. <i>Phrenitidis</i> . <i>ibid.</i> <i>Tussis</i> . 39. <i>Narium hæmorrhagiæ</i> . 41. <i>Singultus</i> . 42. <i>Diarrhœæ</i> . <i>ibid.</i> <i>Ilei</i> . 44.
<i>Debilitas</i> & <i>Tussis</i> Febrem hanc sequentes quomodo tollendæ.	34. 36.
Recidivæ à præpostero remediorum usu. 30.	Quâ ratione his obviam eundum. <i>ibid.</i>
Febris Continua Epidemica Ann. 1665.	77.
A præcedentium annorum Febre longè diversa.	<i>ibid.</i>
Febris Continua Epidemica ab Ann. 1667. ad 1669.	105.
	138. & seqq.
Eundem cum Variolis tum grassantibus habebat genium. 139, 140.	Solo eruptionis defectu ab hisce

I N D E X

- diversa. 142. Hinc meritò *Variolosa* erat dicenda. 140. Diversam tamen à Variolis Curationem postulabat. 140.
- Ejusdem Symptomata. 138, 139. *Salivatio*. 139. 146. ob Diarrhoeam vel Sudores sæpè intercepta. 140, 141. *Diarrhœa*. 140. 145. *Sudores*. 143, 144. Alia à sinistro regimine orta. 143, 144, 145.
- Causa nudus sanguinis æstus. 144.
- Cum sudore nonnunquam finiebatur, sed per Crisin periculofam. 146.
- Sæpe per Salivationem solvebatur Crisi certâ & salutari. 146. In quâ omni Evacuatione ut & quibusvis calidis abstinendum. 146.
- Indicatio hic unica locum habens. 142.
- Curatio, per Venæ-sectionem. 142, 143. 145.
- Enema. 143.
- Jalapium, aliasque Potiones refrigerantes. 143, 145.
- Diætam. 143.
- Salivationem promoventia. 146.
- Febris hujus hâc methodo feliciter sanatæ exemplum. 144, 145.
- Cardiaca & calidum regimen noxia. 145, 146. ut & Digestiva. 142. Nec Methodus Curandi per *Διαιτῆς* hic conveniebat. 144.
- Febris Continua Epidemica ab Ann. 1669. ad 1672.* Dysenteriae simillima. 168, 169.
- Ejusdem Symptomata. 169. 171. Quibus postremò jungebantur *Aphthæ*. 169. In adultis aliquando *Delirium cum stupore*. 174. 211.
- Quomodo & quamdiu duraverit. 172.
- Curatio, eadem quæ Dysenteriae simul grassantis. 172.
- Exceptis Paregoricis quæ hic purgationibus interjecta nocebant. 172.
- per Diætam. 172, 173.
- Virium restaurationem Laudano, & Auræ liberriore usu. 173.
- Methodi hujus anfa. 173.
- Ejusdem feliciter adhibitæ exempla. 173, 174.
- Febris

ACCURATISSIMUS.

Febris Continua Epidemica, Ann. 1673.	199.
<i>Febris Continua Epid. ab An. 1673. ad 1675.</i>	202. 226, 227.
Erat Inflammatoria.	205.
In initio subtilioris naturæ quàm in progressu.	202.
Quamdiu ægrum affligere solebat.	203, 204.
Ejusdem Symptomata. 202. & seq. <i>Comatosus quidam affectus.</i>	203, 204. 210, 211.
<i>Dysenteria & Diarrhæa.</i>	213, 214. <i>Phrænesis.</i> 213.
Curatio, investigatu difficilior.	204, 205.
A juvantibus & lædentibus derivanda.	205. 210.
Cathartica parùm juvabant.	204.
Neque Sudorifica conveniebant.	210, 211.
Narcotica nocebant, unico casu excepto.	214.
per Venæ-sectionem.	205, 206. Frequentem
minimè ferebat morbus.	205.
Enemata frequentiora.	205, 206.
per Medicamenta Refrigerantia.	205.
Emplastra Epispastica Cervici applicita.	206.
Remediorum abstinentiam.	207. 211.
Dietam.	207. 212.
Aliqualem Lecti quotidie devitationem.	207.
Convalescentiæ instantis signa.	212.
Objectio contra hanc Curandi methodum.	208.
<i>Comatosi Affectus</i> Cura, per varia licet remedia, caruit	
successu.	211.
Spontè tandem evanuit.	211, 212.
Febris hujus cum <i>Comatoso affectu</i> methodo isthac curatæ	
exemplum.	212.
<i>Dysenteria & Diarrhæa</i> curatæ per Venæ-sectionem &	
Narcoticum.	213, 214.
Febris hujus cum <i>Dysenteria</i> methodo hac feliciter curatæ	
exemplum.	213, 214.
<i>Phrænesis</i> Curata per Venæ-sectionem, Clysteres &	
Vitrioli spiritum.	213.
Febris Continua Epidemica, Ann. 1675.	200, 201.
Ejusdem Symptomata.	201, 226, 227.
In Febribus Continuis Julapii convenientis formula.	143.
Febres <i>Stationariæ</i> quales sint.	6. 242.
Febres <i>Stationariæ</i> magis minusve sunt Epidemicæ.	243.
In	

I N D E X

In Febribus Stationariis symptomata per accidens orta.	245.
Febres <i>Intercurrentes</i> quales sint.	242, 243.
Febres Stationariæ & Intercurrentes partim differunt, partim conveniunt.	243, 244.
Febres Intercurrentes nonnunquam Epidemicè grassantur.	243.
Febres Intercurrentes ab evidenti aëris temperamento.	6.
Febrium Intercurrentium Curatio generalis in sanguinis contemperatione consistit.	246.
Febrium quædam symptomata subinde pro Morbis Essentialibus perperam habentur.	270.
Febris in Angina.	245.
Febris Dysenterica <i>Ann.</i> 1669, 149. <i>Ann.</i> 1670, 150. <i>Ann.</i> 1671, 150. <i>Ann.</i> 1672,	151, 152.
Febris Erysipelatosa.	265, 266.
Febris Morbillofa <i>Ann.</i> 1674, 216. Curatio.	217.
Febris cum Symptomatis Peripneumonicis.	256.
Febris in Pleuritide.	245.
Febris <i>Scarlatina</i> , quando & quos præcipuè infestet.	247.
Ejusdem Symptomata.	247.
Causa.	247.
Curatio, per solam Diætam, omissis Evacuationibus & Cardiacis.	247, 248.
Lene Purgans, morbo fugato, propinandum.	248.
Febris cum Scorbuto.	35.
Febris cum Tussi.	228.
Febris cum Variolis.	113.
In Febre cum Variolis, <i>Ann.</i> 1667. quomodo se habebant ægri quoad sudores.	239.
In Febribus cum Variolis anomalis atque Dysentericis quomodo se habebant ægri quoad sudores.	239, 240.
Febres Malignæ.	35.
Febris verè Maligna qualis sit.	78, 79.
Febres perversè curatæ nonnunquam Malignæ dicuntur imperitis.	78.
In Febribus Malignis expulsio ad cutim.	19.
In Febribus Malignis Vomitorii omissio.	22.
In Febre Malignâ Vomitorium quandoque Diarrhœam excitat.	43.
In	

A C C U R A T I S S I M U S.

In Febribus quibusdam Malignis Sudores nocent.	233.
In Febribus quibusdam Malignis aliæ præter Sudores molindæ sunt evacuationes.	233.
Febres Pestilentes à remissione causâ quàm Pestis.	84.
Febres Pestilentes graviolem Pestem sequuntur.	80.
Febris Pestilentialis cum Vomitu exemplum.	100.
In Febre Pestilentiali Natura per diaphoresin se librare nititur.	88.
Febris Pestilentialis Curatio.	86. & seq.
In Febris Pestilentialis Curatione Naturæ imitatio.	88.
Circa Febrium Pestilentialium Curationem observata Authoris.	94. & seq.
Febris Pestilent. mox in initio sudoribus potest discuti.	209.
Febris Pestilentialis Ann. 1665. paulò antè Pestem grassantis historia.	94. & seq.
In Febre Pestilentiali Ann. 1665. valdè profuit Venæ-sectione.	96, 97.
In Febre Pestilentiali Ann. 1665. & 1666. quomodo se habebant ægri quoad Sudores.	239.
In Febre Pestilentiali Venæ-sectionis debitam administrationem sæpè non permittunt adstantes.	97.
Febris Pestilentialis ob insufficientem sanguinis missionem læthalis exemplum.	97, 98.
In Febre Pestilentiali <i>Theriaca</i> feliciter usurpata.	100.
Febres Refrigerantium aut Clysterum usu subinde Chronicæ fiunt.	59, 60.
In Febribus Chronicis Aëris mutatio valdè nonnunquam est salutaris.	67.
Quo Morbi tempore fieri debeat.	68.
Febris Hæctica.	250.
In Febribus Senum Clysteres minus tuti.	27.
Febres quædam <i>Novæ</i> vulgò dicuntur, nec tamen sunt.	171.
Circa Febrium Novarum Curationem ingens adhibenda cautela.	5. 12.
In Febrium Novarum Curatione quomodo se gerere debeat Medicus.	240.
In Febrium Novarum Curatione lentè procedendum.	240.
In Febribus Convalescentes nonnunquam Sudoribus nocturnis obnoxii sunt.	214.
	Curan-

I N D E X

Curantur quotidiano Vini generosioris usu.	215.
Fermentationis phænomena & effectus.	18.
Ad Fermentationem requiritur materiæ quædam visciditas.	60, 61.
Fermentationis Natura simili illustratur.	60.
Fermentationes liquorum variæ sed certâ periodo absolvuntur.	59.
Fomenta in Erysipelate.	267.

G.

G Angræna ex Erysipelate.	266.
Gangræna Intestinorum in Dysentericis.	158.
Gargarisma in Angina.	268, 269.
Gargarisma in Salivæ visciditate.	135.

H.

H Æmoptoë, quando & quos præcipuè invadat.	271.
Ejusdem cum Hæmorrhagiæ Narium indolis est.	271.
Curatio.	271.
Hæmoptysis in Variolis,	117.
Hæmoptysis & Mictus sanguinis in Variolis mortem prænunciant.	136.
<i>Hæmorrhagia Narium</i> quando & quos præcipuè infestet.	270.
Ejus Symptomata.	270.
Causæ.	270, 271.
Facilis ejusdem recidiva.	270.
Indicationes Curativæ.	270.
Curatio, per Venæ-sectionem.	270.
Diætam.	270.
Julapia & Emulsiones.	ibid.
Lecti abstinentioniam.	271.
Enemata.	271.
Paregoricum.	271.
Lene Catharticum & Anodynum.	271.
Recidiva leni purgatione præcavetur.	42.
<i>Hæmorrhagia Narium in Febre Contin. Epidem. ab Ann.</i>	
1661. ad 1665.	41.
Causæ.	41.
	Vix

ACCURATISSIMUS.

Vix sistitur per remedia vulgaria.	41.
Curatio, per impetum & ebullitionem sanguinis figentia. 41. Potionis figentis formula.	ibid.
Non statim in initio est reprimenda.	41, 42.
Simulac fuerit sedata, lene purgans exhibendum.	42.
Hæctica Febris.	250.
Hippocrates.	225.
Hippocratis Aphorismi nequeunt quibusvis Februm speciebus applicari.	237.
Homines variis affectibus obnoxii.	1.
Homo 21. Annorum.	50.
Humores nonnunquam pertinaciter partibus inhærent.	3.
Hydrogala.	184.
Hydropem præcedentia symptomata Scorbuti faciem præ se ferunt.	264.
<i>Hydrops ibi incipit ubi desinit Scorbutus.</i>	264.
<i>Hydrops post Febres Intermittentes.</i>	71.
Juvenes raro obsidet.	71.
Causa.	71.
Curatio, per aperientia & Cathartica. 71. Quæ non nisi febre penitus sublatâ sunt propinanda.	ibid.
per Infusiones diureticorum in Vino.	71, 72.
In Hystericis Affectus sæpè perperam dignoscuntur.	196.
Hystericus Affectus Colicam biliosam referens.	195.
In Hystericis & Hypochondriacis Clysterum frequens usus nocet.	239.

I.

I cterus in Colica Hysterica.	195.
Icterus post Febres Lectum justo citius deferentibus superveniens.	208.
Ignis sacer unde & quomodo oriatur.	84.
Pestis quandam gerit imaginem.	ibid.
In Igne sacro maligni aliquid metuunt Authores.	84.
<i>Ileus</i> in Febre Contin. Epidem. ab Ann. 1661. ad 1665.	44.
Vomitibus enormes ei ansam dant.	44.
Causa ejus est Intestinorum motus inversus. 44. Unde pariter exquisitus ille dolor, terebelli instant infixus.	45.
Infestus.	

I N D E X

Intestinorum inversio vel obstructione vel ab irrita- tione oritur.	45, 46.
Periculosissimus est.	44.
Curatio, per Mercurium vivum vel globulos ingestos inutilis est, imò noxia.	46.
Stomachica, imprimis Aquam Menthæ.	46.
Catuli viventis accubitus.	46.
Purgans.	46, 47.
Diætam.	47.
Recidivam faciliè incurrit æger.	47.
Iliaca affectio <i>Notha</i> ab obstructione.	45.
<i>Vera</i> ab irritatione,	46.
In Iliaca passione omnia medicamenta, etiam enemata evo- muntur.	188.
Iliaca passio Colicam biliosam sequens,	188.
Imaginationis læsæ per Cardiacæ restitutæ exemplum.	75.
Indicatio à Juvantibus & Nocentibus in Febrium Novarum Curatione adhibenda.	240.
In Infantibus Venæ-sectio æquè tuta & necessaria est, atque in adultis.	179.
Infantes sæpè diuturnas Quartanas vincunt.	55.
In Infantibus Ventris tumor & durities.	72, 73.
In Infantum Ventris tumore & duritie Linimentum.	72.
Ingrata assumpta horrorem gignunt.	48.
Julapium in Febribus Continuis.	143.
in Pleuritide.	252.
in Rheumatismo.	261.
roborans in Tertiana duplici.	64.

L.

L Audanum liquidum.	125. 162, 163, 164. 191. 223.
Laudani usus in Cholera Morbo.	155.
Lepra.	225.
Lienis regio in Febribus Autumnalibus Infantum intume- scens febris fugam prænunciat. 73. Descriptio hujus intumescentiæ.	73.
Linctus in Pleuritide.	253.
Linimentum in Ventris tumore & duritie Infantum.	72.
Luem	

ACCURATISSIMUS.

Luem Veneream non sanat Mercurius vel Salsaparilla virtute specificâ. 87.

Lumbago Rheumatica. 260.

Paroxysmum Nephriticum mentitur. 260.

Valdè ægrum excruciat. 261.

Causa. 261.

Curatio. ibid.

M.

M Aculæ purpureæ in Peste, malum signum. 89.

Maculæ purpureæ in Variolis. 116.

Malignitatis vocem temerè usurpant imperiti. 35, 78.

Malignitas assimilandi vim & nisum habet. 233.

Malignitas morborum in particulis calidis ac spirituosis consistit. 234.

Objectio. ibid.

In Malignis morbis sæpè nulla adest febris. 234, 235.

Malignitas non semper Sudore potest eliminari. 233.

Malignitas per Sudorifica aliaque calida medicamenta nonnunquam augetur. 233, 234.

Malignitas nonnunquam contemperantibus potest edomari. 234.

Malignitatem in Morbis Epidemicis esse non potest negari. 232.

Malignitas Morborum Epidemicorum in quo consistat 233.

Malignitas in Morbis Epidemicis iisdem, quibus hi, curatur remediis. 235.

Malignitas Februm quomodo tollatur. 235.

Malignitas Variolarum quomodo curetur. 235.

Mania ex debilitate. 54

Mania sive Amentia post Febres Intermit. Autumnales. 74.

Nulla ejus apud Authores fit mentio. 74.

Causa, Spirituum in sanguine defectus. 74.

Non patitur Evacuationes. 74.

Curatio, per Cardiacam generosiora. 75.

Diætam. ibid.

A Calidiorum usu non est metuenda Recidiva febrilis. ibid.

I N D E X.

Medici peritiores subinde nihil in ægri visitatione præscribunt.	240, 241.
Medicorum quorundam speculationes inutiles.	272.
Mellis rosacei usus in Angina.	268.
Mensium Fluxus intempestivus in Variolis sceminarum.	185.
Mercurius non sanat Luem Veneream virtute specificâ.	87.
<i>Μίασμα</i> pestiferum vel immediatè vel mediatè suscipitur.	80.
Mictus sanguineus in Variolis.	116, 117.
Mictus sanguineus & Hæmoptysis in Variolis mortem prænunciant.	136.
Morbus naturæ conamen in salutem ægri.	1.
In Morbis producendis naturæ methodus nondum hæctenus detecta.	11.
Morborum certæ periodi sive ætates.	225.
Morborum tempora.	152.
Morborum ortus à qualitatum vitio deducuntur.	83.
Morbi partim ab aëre, partim à fermentatione vel putrefactione humorum.	1.
Morbi certis quibusdam annorum constitutionibus proprii.	6.
Morborum species unde desumendæ.	13.
Morborum quælibet species peculiarem obtinet genium.	82, 83.
Morborum species exactè sunt discernendæ.	264.
Morbi vel ex se vel Medicastrî culpâ fiunt lethales.	2.
Morbi quidam antiqui ævi jam non comparent.	225.
Morbi moderni poterunt suo tempore interciderè.	225. 226.
Morbis Antiquitati incognitis novam methodum accommodare non est absolum.	225.
Morborum historiam verè practicam tradidit Author.	272.
Morbi plurimi sine causarum cognitione curantur.	83.
In Morborum Curatione plus Naturæ committendum, atque vulgò fit.	211. 212.
Morborum, præsertim Epidemicorum, Remedia celare haud decet Medicum probum.	62.
Morbi alii Acuti, alii Chronici.	3.
Morbi Acuti quinam sint.	3.
Morborum Acutorum ratio & genius.	2.
Morbi Acuti vel ab Aëris inquinamento, vel à particulari corporum <i>ἀνωμαλία</i> gignuntur.	3, 4.
In	

ACCURATISSIMUS.

In Morbis Acutis Curationis rectè institutæ character.	174.
Morborum Chronicorum ratio & genius.	3.
Morbi Chronici plures Scorbuti larvam gerunt.	264.
In Morbis Chronicis exercitium Equitationis valdè est salutare.	193.
Morborum Epidemicorum ratio & genius.	3, 4.
Morbi Epidemici mirè ab invicem differunt.	4.
Morborum Epidemicorum differentia pro Annorum constitutione variæ sunt.	12, 159.
Morbi Epidemici ab Anni constitutione, quâ grassantur, peculiarem mutantur indolem.	11.
Morbi Epidemici varii ejusdem Constitutionis genium quandam sibi omnibus communem obtinent.	11.
Morbus Epidemicus ejusdem Anni Constitutionis sæpè notabili varietate grassatur.	7.
Inter Morbos Epidemicos & Febres simul grassantes mira affinitas.	238.
Morbi Epidemici vel regulares vel anomali.	7.
Hæc disparitas unde.	ibid.
Morbi Epidemici vel <i>Verni</i> sunt vel <i>Autumnales</i> .	7.
Morbi Epidemici <i>Verni</i> modò per pauciores, modò per plures menses se extendunt.	8.
Morbi Epidemici <i>Autumnales</i> modò breviori modò longiori tempore grassantur.	8.
Morbi Epidemici ab aëris occulta crasi oriuntur.	79. 170.
Morborum Epidemicorum diversitas à manifestis aëris qualitatibus nequit deduci.	5.
Morbi Epidemici à manifestis aëris qualitatibus variè reguntur.	170.
Morbi Epidemici diversi in locis vicinis, ab aëris diathesi nequeunt oriri. 219. potius à terræ effluviis.	ibid.
In Morborum Epidemicorum ortu Naturæ artificium.	155.
Morbi Epidemici in initio vehementiores sunt, in progressu leniores fiunt.	152. 159.
Morbi Epidemici in initio naturæ subtilioris sunt, in progressu crassioris.	159.
Morborum Epidemicorum alter ab altero pellitur.	151.
Morborum Epidemicorum simul sævientium unus vel plures prædominio pollent.	10, 11.

I N D E X

Morbus Epidemicus circa Æquinoctium autumnale præ aliis grassans, inter omnes ejus anni censetur primarius.	10.
Morborum Epidemicorum primarius circa Æquinoctium autumnale furens, adventante hyeme fugatur.	11.
Morborum Epidemicorum species omnes & singulas ritè dignoscere & propriâ cuique methodo curare arduum est ac difficilimum.	12.
Id quod tamen fieri oportet.	ibid.
Morborum Epidemicorum Curatio sollicitè peragenda.	272.
Morborum Epidemicorum enarratio historica Authoris.	14. 241.
Morborum Epidemicorum distinctæ species quâ methodo commemorandæ.	12, 13.
Morborum Epidemicorum historia quindecim annorum.	13.
<i>Morbi Epidemici ab Ann. 1661. ad 1665.</i>	75.
Quo ordine se invicem sequebantur.	16.
Ann. 1665.	77.
Ab Ann. 1667. ad 1669.	104. & seq.
Ann. 1669.	148.
Ann. 1670.	149.
Ann. 1671.	150.
Ann. 1672.	150.
Ann. 1673.	199.
Ann. 1674.	200.
Ann. 1675.	200. 201.
Morborum Epidemicorum ab Ann. 1669. ad 1672. particularis historia.	152. & seq.
Morborum Epidemicorum historiæ terminus.	273.
Contra Auctoris de Morbis Epidemicis dissertatio Objectio.	232.
Morborum Sporadicorum ratio & genius.	4.
Morbi Essentiales & iidem symptomatatici quomodo discernendi.	245. 246.
Morbi Essentiales aliter sunt tractandi quàm iidem symptomatatici.	245.
Morbi Inflammatorii quando grassari soleant.	85.
In Morbis Inflammatoriis primaria remedia.	143.
In Morbis Inflammatoriis assiduus in Lecto decubitus valdè nocet.	143.
Morbilli Vernales.	8.
<i>Morbilli Epidemici Ann. 1670.</i>	149.
Quo	

ACCURATISSIMUS.

Quo potissimum anni tempore grassabantur.	174. 175.
	179. 180.
Infantes plerumque invadunt.	175.
Eorum symptomata.	175. 176.
Macularum exacta descriptio.	175. 176. Quando-
que nigrescunt.	177.
Die octavo evanescere solent, & periculosa post se re-	
linquere symptomata.	176.
Post Morbillos <i>Peripneumonia</i> .	176.
<i>Diarrhœa</i> .	177.
In se minus sunt periculosi.	177.
Regiminis calidioris noxæ.	176. 177.
Curatio, à Variolarum curâ non multum differt.	177.
Per Regimen moderatum.	177.
<i>Diæram</i> .	177.
<i>Tussis</i> simul junctæ.	177. 178.
Symptomatum à Regimine vel Cardiacis calidio-	
ribus, ut & <i>Diarrhœa</i> , per Venæ-sect. 178. 179.	
Hujus Symptomatum Curæ exemplum.	179.
Morbilli Epidemici Ann. 1674.	200.
<i>Morbilli Epidemici Ann. 1674.</i> quomodo ab aliis Ann. 1670.	
grassantibus differebant.	215.
Erant anomali sive irregulares.	215.
Quo anni tempore infestabant.	216.
Curatio, eadem cum illa Morbillorum Ann. 1670.	216.
Ejusdem exemplum.	216.
Pro Mortuo habitus casu ad se rediit.	135.
Mucosæ dejectiones in Dyfenteria unde.	161.
Mundi Anima.	103.

N.

N Arcotica post factas Evacuationes quandoque feliciùs	
operantur.	198.
Narcoticorum noxæ quandoque Venæ-sectionibus emen-	
dantur.	262.
Narcoticorum frequens usus sæpè innoxius.	163.
Narcotica urgente dolore tutò repetuntur.	191.
Narcoticorum dosis magnitudini doloris respondeat.	191.
Narcotica turbas à purgante excitatas compescunt.	39.
Narcoticorum in Variolis Confluentibus insignis utilitas.	131.

INDEX

Narcoticorum formulæ.	1314
Naturæ vox quo sensu ab Authore usurpata.	103.
Naturæ operationes parum intelligimus.	82.
Naturæ opera incomprehensibilia	50. 159
Naturæ operum indagatores aliorum invidiam sibi arcessunt.	159.
Naturales causæ quomodo à Deo regantur.	103.
Natura morborum optima medicatrix.	212.
Nephriticum paroxysmum mentiens Lumbago Rheumati- ca.	260.

O.

O <i>Leum Amygdalarum dulcium</i> aliis bechicis præferen- dum.	40.
In Febribus sine noxâ potest usurpari.	40.
Non oportet affatim sed parcè exhibere.	40.
Ægri viribus attritis subvenit.	41.
Ejusdem usus in Pleuritide.	253.
Variolarum aridarum crustis illinitur.	232.
<i>Olei sem. Lini</i> in Pleuritide usus.	253.
<i>Opium</i> pluribus medetur affectibus.	164.
Insigne est Cardiacum.	164.
Opiata præ aliis remedia sunt excellentissima.	164.
Inter Opiata quoad vim ipsam nullum ferè est discrimen.	164.
Opium virtus non præparationi, sed nativæ Papaveris bonitati debetur.	164.

P.

P <i>Apaver.</i>	164.
<i>Paregorici</i> formula.	25. 154.
Peripneumonia quid sit, & quomodo à Pleuritide differat.	252.
<i>Peripneumonia Notha</i> , quando & quos præcipuè infestet.	258.
Quomodo differat ab <i>Asthmate sicco</i> .	256.
Nulla sæpè Febris indicia adsunt.	259.
Ejus Symptomata,	256. 257.
Causæ.	256. 258.
Curatio, in quibus generaliter consistat.	257.
	per

ACCURATISSIMUS.

per Venæ-sectionem & Catharfin	257.258.	Hu-
jus formula.		ibid.
Pectoralia.		258.
Diætam.		258.
Peripneumonia Epidemica Ann. 1675.	201.205.	
Peripneumonia symptomatica Tussi Epid. Ann. 1675. su-		
perveniens.	227	
Peripneumonia post Morbillos.	176.	
Ejusdem Curatio per Venæ-sectionem.	178.	
Pestis Naturæ medicatricis instrumentum.	2.	
Pestis essentia valdè est abstrusa.	82.	
Pestis est Febris sui generis.	83.	
Pestis essentia in humorum $\phi\lambda\omicron\gamma\omega\sigma\iota$.	80.83.	
In Peste Venenum est subtilissimum.	83.85.141.234.	
Pestiferi Veneni subtilitas simili illustrata.	83.	
Pestis in initio atrocior, in progressu benignior esse solet.		
	159.160.	
Pestis quandoque subito, nullâ etiam exortâ Febre jugulat.		
	82.83.85.234.	
Pestis sua habet incrementi ac declinationis tempora.	80.81.	
Pestis præ aliis morbis Epidemicis rariùs evenit.	79.	
Pestis quibus anni tempestatibus oriri subinde potest.	81.	
Pestis circa finem Veris, aut Æstatis initium grassari ple-		
rumque incipit.	80.	
Pestis quanto tempore soleat grassari.	8.	
Pestis semper manet superstes.	81.	
Pestis per $\mu\acute{\iota}\alpha\sigma\mu\alpha$ propagatur, idque duplici modo.	81.	
Pestis sporadica.	80.	
Pestis symptomata.	81.82.	
Pestis ab Inflammatione oritur.	85.	
Objectio.	86.	
Pestis aëris occultâ crasi.	79.	
Pestem Aëris dispositio sola vix potest suscitare.	81.	
Pestis ab Aëris diáthesi fit Epidemica.	81.	
Pestis augmentum & $\alpha\kappa\mu\eta$ ab universi aëris vitio.	80.	
Pestis Causa procata rētica $\mu\acute{\iota}\alpha\sigma\mu\alpha\tau\epsilon\varsigma$ susceptio.	80.	
Pestis à tempestatum anni vicissitudinibus regitur.	81.	
Pestilens Aëris dispositio paulatim immutatur.	79.	
Pestem in signiorem subsequuntur pestiferi morbi.	79.	
	X 4	Pestem

I N D E X

Pestem commercii cum locis contagiosis inhibitiō potest avert ere.	81.
Ad Pestis Prophylaxin vix conducunt calida.	86.
De Pestis Curatione suam Auctor sententiam meritò expro- mit.	86, 87.
Pestis Curatio.	86. & seq.
Pestis Curatio valde incerta est ac lubrica.	89.
Pestis proprium Alexiterium necdum innotuit.	87.
Pestis ratione solùm mechanica tolli potest.	87.
In Pestis Curatione quænam observanda.	142.
In Pestis Curatione Naturæ imitatio.	88.
In Peste Naturæ operantis motum sequi, minus tutum est.	90.
Pestem Curandi modus à Naturæ molimine sit diversus.	90.
Pestis Curationem duplici viâ moliri quis posset.	87.
Pestis Curatio per duplex Remedium.	90.
Sanguinis missionem.	ibid. & seq.
Diaphoresin. 93. Hæc præ illâ est eligenda. ibid.	
Quamvis sua quoque habeat incommoda. 93.	94.
Pestis Curatio juxta experientiam Auctoris.	98. & seq.
per Venæ sectionem & huic mox succedentem Dia- phoresin.	98. 103
Diatam.	101.
Catharticum.	101.
Pestis quomodo calida alexipharmaca prosint.	86.
In Peste calida Alexipharmaca quandoque nocent.	86.
In Peste Sudores interrupti prosunt.	233.
In Peste prolixus & continuus Sudor requiritur, non inter- polatus.	100. 101.
In Peste Diaphoresin interpolandam suadet Diemerbroekius.	100. 101.
100. Refellitur.	100. 101.
Peste affecti à continuatâ Diaphoresi recreantur.	100. 101.
In Peste Sudor spontaneus valdè salutaris.	101.
In Peste Sudantes quando indusium mutare debeant.	100.
	101.
In Peste Sudores subinde valdè noxii.	89. 93. 94.
In peste Sudoriferorum formulæ.	99.
In Peste abscessuum fit eruptio.	141.
In Peste Natura per abscessus se liberare nititur.	88.
In	

ACCURATISSIMUS.

In Peste Sudores non faciunt salutarem abscessuum eruptionem.	88. 89.
In Peste post Sudores abscessus subinde erumpunt.	88.
In Peste abscessuum sine sudore eruptio magis fuit salutaris.	89.
In Peste ob magnos Sudores Bubo nonnunquam dispareret.	89. 94.
In Peste Tumores prorumpere, bonum.	82.
In Peste abscessuum eruptio incerta crisis est.	89. 102.
In Peste abscessuum eruptio quomodo promoveri possit, nondum constat.	88.
In Peste post abscessus eruptionem sanguinem mittere minus est tutum.	102.
In Peste Maculae purpureae, malum signum.	89.
Pestis Ann. 1665.	78.
Pestis Britanniam raro invadit.	79.
Pestis in Britannia inter Milites grassantis & Venae-sectione curatae historia.	92. 93.
Pestis Londinensis.	236.
Pestis Londinensis Anno alioquin salubri grassans.	85. 86.
In Peste Londinensi eruptiones non admodum malignae.	86.
Pestis Italiam occupans, excepta Hetruria.	81.
<i>Phrenitis</i> in Febre Contin. Epidem. ab A. 1661. ad 1665.	37.
Ejusdem Causae remotae.	37.
Signa & effectus	ibid.
Curatio.	37. & seq.
Narcotica praemisso purgante felicius operantur.	39. Hujus formulae. ibid.
Narcotica in declinatione solum morbi, non ante sunt exhibenda.	38.
Horum formulae.	39.
Cardiaca, aliaque calida medicamenta vitanda.	38.
Vigiliae remanentes Aquam Rosarum Capiti applicita tolluntur.	39.
Phrenesis in Febre Epidem. ab Ann. 1673. ad 1675.	213.
Phrenitis in Variolis.	116.
In Phrenitide Variolis superveniente refrigerium aegro concedendum.	134, 135.

INDEX.

Pilulæ Cochix.	190.
Pilulæ Cochix maj. in Ileo usurpandæ.	46.
Plantæ variis mensibus florent.	50.
Pleuritis qualis morbus sit.	252.
Pleuritis quando & quos præcipuè infestet.	248, 250.
Pleuritis vel essentialis est vel symptomatica. 250. Hæc sæpè à calidorum intempestivo usu.	250.
Pleuritidis signa & symptomata.	227, 248, 249.
Pleuritis quo anni tempore plerumque solet invadere.	227.
Pleuritis à quonam aëris temperamento plerumque oritur.	6.
Pleuritidis Causæ.	250, 251.
Pleuritides Epidemicæ.	243.
Pleuritis Epidemica Ann. 1675.	201, 205.
Pleuritis Symptomatica in Febre Ann. 1675.	245, 246.
Pleuritis symptomatica Tussi Epidem. Ann. 1675. superveniens.	227, 232.
Pleuritis Maligna vulgò dicta quænam sit.	231.
In Pleuritide Prognosticon.	251, 255.
In Pleuritide primaria remedia.	143.
Pleuritidis Curatio, per Contemperationem & revulsionem.	252.
per Venæ-sectionem.	252, 253, 254.
Pleuritis sæpius repetitam postulat Venæ-sectionem.	253.
In Pleuritide Venæ-sectio primum & solum remedium.	254, 255.
In Pleuritide Symptomaticâ oportet Venæ-sectionem moderari pro ratione Febris Essentialis.	231.
Pleuritides nonnullæ haud ferunt iteratas Venæ-sectiones.	231.
In Pleuritide sectâ Venâ sanguis duplici modo effluit.	251.
In Pleuritide per Venæ-sectionem eductus sanguis qualis esse solet.	251.
Curatio per Potiones Refrigerantes.	252.
Pectoralia.	253.
Diætam.	253, 254.
Unguentum.	253.
Enc-	

ACCURATISSIMUS.

Enemata.	254.
Lecti abstinentioniam.	254.
Demum, morbo fugato, Lene Catharticum.	254.
Methodo hâc non datur alia convenientior.	255, 256.
Per <i>Expectorationem</i> promoventia cum periculosa sit Curatio, merito rejicitur.	255.
Pleuritidi superveniens <i>Diarrhœa</i> .	140, 141.
Podagrici antè & post paroxysmum variis sæpè vexantur symptomatis Scorbuti æmulis.	264.
In Practicis experimentis commemorandis Fidelitas Au- ctoris.	102.
Praxis Medica Theoriæ multum præferenda.	102, 103.
Pulli Decoctum in Cholera Morbo probatum remedium.	154.
Purgationis noxæ & incommoda.	162.
A purgantibus dolores ventris intenduntur.	190.
Purgantis lenissimi formula.	161.
Pustularum Urticæ puncturas referentium per totum cor- pus eruptio. 266. Curatio.	268.

Q.

Q uartana.	51.
Quartana secundâ vice infestans brevi finitur.	55.
Quartanae lethales in rigore paroxysmi ægrum jugulant.	55.
Quartanae Autumnales.	55.
Quartanae Autumnales quibus temporibus finiantur.	55.
Quartanae Autumnales alios quosdam chronicos gignunt affectus.	55.
Quartanae Infantum.	55.
Infantes sæpè diuturnas Quartanas vincunt.	55.
Quartanae Epidemicæ.	8.
Quartanae Anno 1661. & seq.	15.
Quartanae Epidemicæ Ann. 1661. maturè invadentis exemplum.	52.
Quartanarum Curatio.	64.
Parum hætenus votis respondet.	64.
Per <i>Corticem Peruvianum</i> .	64, 65.
Aëris mutationem.	68.
	60.

INDEX

Potentiora Cardiaca in declinatione propinenda.	68.
Quartanariis obest Phlebotomia, ut & Frequens catharsis.	62, 63.
In Quartanis infantum & puerorum Fortioribus Cardiacis abstinendum.	68.
Quotidiana. § 1. Rarius observatur.	58.
R.	
R achitis Infantum post Febres Autumnales.	72.
Vix nisi Febribus Autumnalibus grassantibus occurrat.	73.
Curatio, per Catharsin. 72. Quæ tamen non nisi Febre penitus fugatâ, instituatur.	ibid.
Linimentum aperitivum.	ibid.
Remedia morborum, præsertim Epidemicorum, celare haud decet Medicum probum.	62.
Rhabarbarum in Alvi fluxu sine additis aliis vix conducit.	161, 162.
In Diarrhœâ Epidemicâ nocuit.	147.
Rheumatismus quando & quos præcipuè infestet.	259.
Vix ab Authoribus describitur.	260.
Ejusdem Symptomata.	259, 260.
Differt ab Arthritide.	259.
Ejusdem Causa.	259, 261.
Interdum post Febres Læctum justo citius deserentibus supervenit.	207, 208.
Prognostica.	260.
Remedia in hoc Affectu primaria.	143.
Curatio, per Venæ-sectionem & Contemperantia.	261, 262, 263.
Cataplasma.	261.
Diætam.	261, 262, 263.
Anodyna vix locum habent.	262.
Enemata.	262.
Lene Catharticum & Paregoricum in fine morbi.	262.
Methodi hujus præstantia.	263.
	Af.

ACCURATISSIMUS.

Affectus hujusce contrariâ methodo tractati sympto- mata.	263.
Rheumatismi inveterati Cura.	265.
Quâ rarione hîc administranda Venæ-sectio.	ibid.
<i>Rheumatica Lumbago.</i>	260.
Rigor vel Horror in Febris Intermittentibus unde.	48.
Rosa.	84.

S.

S alis <i>Absinthii</i> usus in vomitu.	46.
Salivatio in Febre Continuâ Epid. ab Ann. 1667. ad 1669.	139.
Salivatio Variolarum <i>Confluentium</i> comes. 113, 129, 130.	132.
<i>Salsaparilla</i> non sanat Luem Veneream virtute specificâ.	1.
Sanguinis depuratio fit per duplicem partium secretionem.	44.
Sanguis purus non rarò Febre accenditur.	19.
Circa Sanguinem in Pleuritide per Venæ-sectionem eductam variæ observationes.	251.
Sani non rarò Febre corripiuntur.	19.
Scorbuti vocabulum perperam & temerè usurpant imperiti.	35, 263, 264.
Scorbuti nomen nimis latè vulgò extenditur.	264.
<i>Ubi desinit Scorbutus, ibi incipit Hydrops.</i>	264.
Scorbuti larvam gerunt plures morbi chronici.	264.
Cum Scorbuto Febris.	35.
Secretio impuratum sanguinis fit per <i>feces, & flores.</i>	44,
	49.
<i>Semen anethi</i> in Singultu nil profuit.	42.
Seri Lactis in Dysenteria usus.	165.
<i>Singultus</i> in Febre Contin. Epid. ab Ann. 1661. ad 1665.	42.
Causæ remotiores. 42. Proxima nondum innotuit.	ibid.
Curatio, per <i>Diascordium.</i>	42.
In Soporosis Affectibus Clysteres valdè utiles.	206.
Spiritus Vini ustulatus in Tussi sæpe nocet.	229.
	<i>Spi.</i>

INDEX

Spiritus Vitrioli Phrenesin in Febre Epidemicâ domabat.

In Variolis insigniter profuit. 213.

Sudores vel *Critici* sunt vel *Symptomatici*. 221, 222.

Sudores symptomatici. 209.

Sudores in omni Febre convenire neutiquam patet. 240.

Sudores ad Febres tollendas provocandi quales esse debeant. 208.

Sudores in Februm declinatione spontanei valdè sunt salu- 144.
tares. 210.

Sudoris in Febris observatio multum facit ad earum di-
gnotionem. 239.

In Sudore iusculis ægrum reficere admodum salutare est. 101.

Sudores Nocturni in Convalescentibus. 214.

Curantur moderato Vini generosioris usu. 215.

Sudoriferorum formulæ in peste. 99.

Syderatio. 265.

T.

Tenesmus post Dysenteriam. 158. 167.

Adultis exitialis, Infantibus benignus. 158.

Dejectiones stercorosæ hic dolorificæ. 158.

Methodo vulgari non sanatur. 167.

Causa. 167.

Curatio. 167.

per Roborantia varia. 167.

Topica nequit succedere. ibid.

Terræ effluvia morbos Epid. varios gignere possunt. 219.

Tertiana. 51.

Tertianæ Vernales. 8.

Tertianæ Vernales ob perversam Curationem diu duran-
tes. 54.

Tertianæ Vernales diuturnæ ab Autumnali tempestate fu-
gantur. 54.

Tertianæ Autumnales. 8. 54. 55.

Tertianæ Autumnales Quartanis magis sunt affines, quam
Vernales. 57. 58.

Tertianarum Autumnalium Curatio. 63.

Per

ACCURATISSIMUS.

Per Sudores & Dejectiones eodem tempore excitatos.

	63.
Tertianæ Duplicis Autumnalis Curatio.	63, 64.
Per Sudorem.	64.
Cardiaca.	64.
Dietam.	ibid.
In Tertianâ Duplici <i>Electuarium</i> roborans.	64. it. <i>Jule-</i>
<i>pus</i> .	ibid.
Tertianæ Epidemicæ Ann. 1661. & seq. peculiaris symp-	
tomata.	15.
Tertianæ Ann 1671.	150.
<i>Theriaca</i> in Febre Pestilentiali feliciter usurpata.	100.
Tumor Crurum post Variolas quibus remediis curandus.	
	138.
<i>Tussis</i> Causa.	228.
In Tussi spiritus Vini ustulatus aliaque similia valdè inter-	
dum noxia.	229.
In Tussi quandoque valdè salutare est corporis exercitium.	
	229.
Tussis cum Febre.	228.
<i>Tussis in Febre Contin.</i> Epidem. ab Ann. 1661, ad 1665.	
	39.
Causa ejus.	39.
Primò sicca est, mox è crassiori materiâ difficilis.	
	ibid.
Curatio, per Oleum Amygd. d.	40.
<i>Tusses</i> Epidem. Ann. 1675.	201, 202.
Circa finem Octobris grassari incipiebant	226.
<i>Pleuritidem & Peripneumoniam</i> symptomaticas sibi	
jungebant.	227.
Causa.	228.
Non carebant periculo.	226.
Curatio.	227. & seq.
Lenis ac blanda requirebatur.	230.
Venæ-sectio parcè hîc debebat institui.	231.
Dietâ.	228.
Anodyna, Spirituosa calidaque medicamenta hîc	
summè nocebant.	229.
Quemadmodum & Sudorifica.	229.
	Symp.

INDEX.

Symptomata quædam Tussi huic supervenientia.	229.
	230.
Curatio per Venæ-sectionem, Epispasticum ad Nucham & Clystères, it. Diætam.	230.
Curationis hujus feliciter peractæ exemplum.	232.
In Tussi Infantum Venæ-sectio summè prodest.	179.
V.	
Variolarum apud Antiquos Authores nulla fit mentio.	225.
Variolæ novum sunt morbi genus.	225.
Variolarum essentia vix potest comprehendì.	117.
Variolarum morbus est quædam sui generis Inflammatio.	118.
Variolæ revera parvi sunt abscessus.	118.
In Variolis duo morbi tempora, <i>Separationis & Expulsionis.</i>	118.
In Variolis Separationem paulatim fieri satius est.	119. 124.
In Variolis Expulsio plus temporis requirit quàm Separatio.	118.
Variolæ quandoque sine insigni ægritudine erumpunt.	107.
Variolarum in Infantibus sæpè sunt prænuncii Epileptici insultus.	107.
Variolæ quo anni tempore invadere soleant.	106.
Variolæ quanto tempore soleant grassari.	8.
Variolæ vehementiores insignem sanguini imprimunt fervorem.	138.
Variolis supervenientia symptomata.	125. 126.
Variolarum Pustulæ.	142.
In Variolarum summitate maculæ nigræ à nimio fervore.	116.
Variolæ in crustas resiccatae.	127.
Variolæ ab Aëris oculi crassi.	79.
Variolæ pro varietate Constitutionis Epidemicæ, quæ grassantur, variè se habent.	105, 106.
In Variolis diversarum Constitutionum diversus periculi terminus.	218.
Variolæ mitiores citius finiuntur.	218.
In Variolis mox impensè sudare noxium.	94.
In Variolis symptomatum circa vesperam exacerbatio.	113.
	132.
Vario-	

ACCURATISSIMUS.

- Variolarum retrocessio sæpè temerè culpatur. 136.
 Variolarum perversè curatarum symptomata. i. 1. & seq.
 In Variolis Mictus sanguinis & hæmoptysis mortem præ-
 nunciant. 136.
 Variolarum cum phrenitide casu sanatarum historia. 135.
 Variolæ vehementiores sæpè chronicos quosdam affectus
 post se relinquunt. 138.
 Variolarum Epidemicarum specie benè cognitâ, etiam Fe-
 bris simul grassantis natura cognoscitur. 238.
 Post Variolas relictæ foveæ unde & quomodo oriantur.
 109, 111, 133.
 In Variolis Prognostica. 128, 129, 130, 136.
 In Variolis præcox eruptio periculosior est tardiore. 120.
 124.
 In Variolis faciei manuumque tumor magni est momenti.
 117, 130.
 In Variolis, præsertim adulatorum Diarrhœa periculum
 minatur. 117.
 Variolis plures è divitibus pereunt quàm è plebe. 128, 129.
 Variolarum eruptione finitiâ, quænam peragenda. 220,
 221.
 In Variolis duæ primariæ Indicationes. 118, 119, 121.
 Variolarum Curatio tam quoad famam Medici quàm sa-
 lutem ægri ardua est atque difficilis. 122, 123.
 In Variolarum Curatione quænam observanda. 142.
 In Variolis Regiminis calidioris noxæ. 114, 115, 120,
 121, 124, 125, 128, 234.
 Variolarum eruptio à Regimine calidiori & Cardiacis sæpè
 in hibetur. 125.
 In Variolis subinde Lecto abstinere satius est. 127.
 In Variolis à Regimine calidiori & Evacuatione tanquam
 duobus extremis abstinendum. 120.
 In Variolis cur noceant Evacuationes. 120, 121.
 In Variolis plus peccatur in calidiori quàm frigidiori Re-
 gimine. 117.
 In Variolis Regiminis frigidioris noxæ. 117.
 In Variolis Naturam sibi relinquere plerumque satius est.
 120.
 In Variolis Expulsio leniter promovenda. 121, 122.

I N D E X

- In Variolis Expulsio mediocri calore omnium optimè perficitur. 122.
- In Variolis noxii sunt ingentes sudores. 120, 127, 129.
- Variolarum Curatio. 119. & seq.
- Per Regimen moderatum. 119, 120, 122, 127, 129.
- Cardiaca. 123, 125, 127, 128.
- Diætam, 123, 124, 127, 128, 132.
- Venæ-sectionem. 126, 128, 133, 134.
- Salivationis in Adultis justum Regimen. 130.
- Narcotica. 130.
- Diarrhœæ in Infantib. Conservationem 132.
- Oleum Amygd. d. pustularum crustis illitum. 132.
- Symptomatum Curatio. 133. & seq.
- Faciei Flaccida & Phrenitidis.* 133, 134, 136.
- Suffocationis à salivâ viscidâ imminentis.* 135, 136.
- Comatis.* 136.
- Macularum Purpurearum.* 136.
- Mictus sanguinis & Hemoptysis* curationem respuunt. 136.
- Urinæ suppressionis.* 136.
- Crurum tumoris* post Variolas. 138.
- Symptomatum à frigore externo vel intempestivâ evacuatione ortorum Curatio. 137.
- Post Variolas curatas Venæ-sectio & Purgatio instituendæ. 137, 138.
- In Variolis Venæ-sectio per se noxia, per accidens quandoque prodest. 128.
- In Variolis Cardiaca cautè propinanda. 123, 124, 129.
- Variolarum Expulsio per Paregorica. 125.
- In Variolis Infantum Narcoticis abstinendum. 131.
- Variolæ retrocedentes quomodo iterum evocandæ. 123.
- Variolis arefactis, Vini Canarini usus salutaris. 186.
- Variolarum Cicatrices præcavendi ratio. 223.
- Variolarum cicatrices Regimine moderato præcaventur. 133.
- Variolarum cicatrices illitionibus nequeunt præcaveri. 132.
- Variolis medendi methodus ab Authore tradita minimè debet contemni. 224, 225.
- Vario-

ACCURATISSIMUS.

Variolæ sunt vel <i>Distinctæ</i> vel <i>Confluentes</i> .	106, 126.
Variolæ <i>Distinctæ</i> .	126, 127.
Variolarum <i>Distinctarum</i> symptomata antè, in, & post eruptionem.	106. & seq.
Variolæ <i>Distinctæ</i> quo die soleant erumpere.	107.
Variolarum <i>Distinctarum</i> eruptio exactè descripta.	108.
In Variolis <i>Distinctis</i> ægri ad sudorem valdè propensi.	107.
In Variolis <i>Distinctis</i> dies octavus valdè est notabilis.	113, 114.
Variolæ <i>Distinctæ</i> vix post se vestigia relinquunt.	109.
Variolarum <i>Distinctarum</i> Curatio.	127, 128.
Variolæ <i>Confluentes</i> atrociores sunt quàm <i>Distinctæ</i> .	109.
Variolæ <i>Confluentes</i> quo die soleant erumpere.	110.
Variolæ <i>Confluentes</i> ob insignem quendam dolorem serius interdum erumpunt.	110.
Variolarum <i>Confluentium</i> symptomata antè, in, & post eruptionem.	109. & seq.
Variolarum <i>Confluentium</i> eruptio exactè descripta.	111, 112.
Variolæ <i>Confluentes</i> ab Erysipelate & Morbillis difficulter distinguuntur.	111.
Variolas <i>Confluentes</i> comitantur <i>Salivatio</i> & <i>Diarrhœa</i> .	112, 113.
Variolarum <i>Confluentium</i> comes <i>Salivatio</i> .	113, 129, 130, 132.
Variolas <i>Confluentes</i> in Infantibus comitatur <i>Diarrhœa</i> .	131, 132.
In Variolis <i>Confluentibus</i> <i>Diarrhœa</i> minus periculosa est quàm <i>Salivatio</i> .	222.
Variolæ ob intempestivum Cardiacorum usum sæpè conflunt.	124.
In Variolis <i>Confluentibus</i> dies undecimus valdè est notabilis.	113, 115.
In Variolis <i>Confluentibus</i> Prognostica.	112.
Variolarum <i>Confluentium</i> Curatio.	129. & seq.
In Variolis <i>Confluentibus</i> Corpus in Lecto transponere juvat.	222.
Variolæ circa Æquinoctium autumnale sævientes.	10.

I N D E X

Variolæ Epidemicæ vix ulli parcunt.	106.
Variolæ Epidemicæ ab Ann. 1661. ad 1664.	76.
<i>Variolæ Epidemicæ ab Ann. 1667. ad 1669.</i>	104.
Erant <i>Regulares</i> .	105, 106.
Quo Anni tempore invadebant.	106.
Variolæ Ann. 1669.	149.
Variolæ Epidemicæ Ann. 1670.	149, 150.
Ann. 1671.	150.
Ann. 1672.	151, 152.
Variolæ Epidemicæ <i>Anomale</i> ab Ann. 1669. ad 1672. quibus potissimum Anni temporibus grassabantur.	180.
Earum tempora sive Periodus.	181.
Rationem formalem non comprehendimus.	184.
Hæ, quàm in præcedente Constitutione erant graviores.	183, 187.
Earum Symptomata, quæ à Variolis præcedentis Constitutionis differebant. 181. & seq. In initio grassationis erant atrociora. 181, 182. in progressu benigniora.	183.
<i>Vesiculæ in Femoribus</i> hîc præ ceteris pessimum symptoma. 182, 183. Ejusdem exemplum.	182.
<i>Dysenteria</i> .	183.
<i>Mensium fluxus intempestivus</i> in fæminis.	185.
Quinam dies in Variolis his <i>Confluentibus</i> periculosiores.	182, 183.
Ingens in his Variolis erat Inflammatio.	184, 187.
Regiminis hîc calidioris noxæ.	182, 183, 185.
Curatio, per Sanguinis ebullitionem compescencia.	184.
Quò pertinet imprimis <i>Decoctum album</i> , it. <i>Hydrogala</i> . 184. Quorum usum minimè prohibet imò suadet <i>Fluxus Mensium</i> in fæminis.	185.
Variolarum cum <i>Mensium Fluxu</i> prædictâ methodo curatarum exemplum.	185, 186.
In <i>Discreto</i> harum Variolarum genere Curatio per Diætam refrigerantem & Paregoricum sufficiebat.	187.
Talis Curationis feliciter peractæ exemplum.	187.
	Mu-

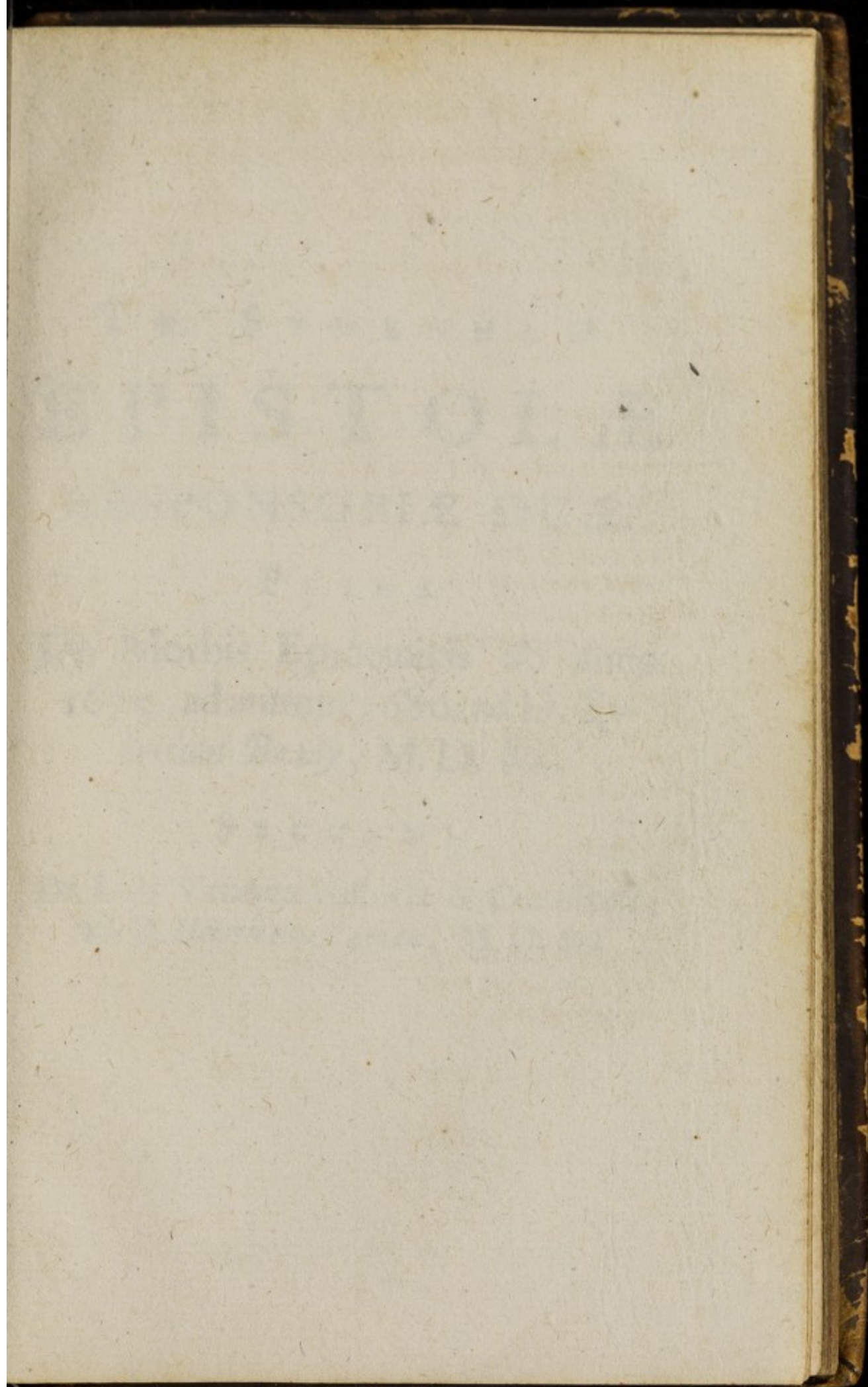
ACCURATISSIMUS.

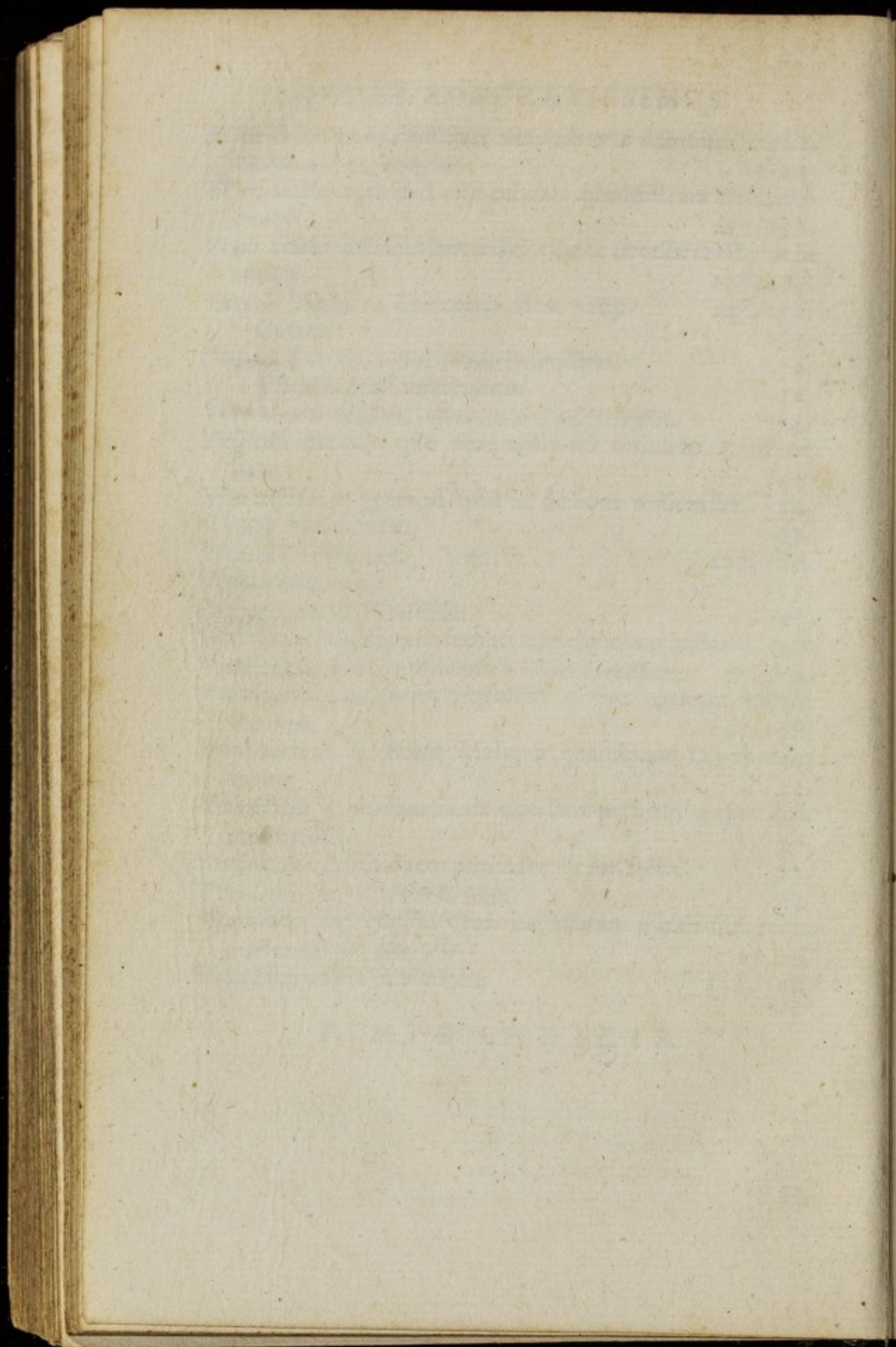
Muliercularum in hoc Affectu perversæ curæ.	185.
Variolæ Epidemicæ Ann. 1673.	199
<i>Variolæ Epidemicæ Ann. 1674.</i>	200.
A Morbillis relictæ.	217.
Aliis Ann. 1670. grassantibus perquam similes.	217.
219. Nisi quod major putredo, materiæque crassities hîc subesset.	218, 219.
Nonnunquam variarum partium tumores & apostemata oriebantur.	218.
Præ aliis erant periculosæ & mali moris.	220. Nisi
<i>discretæ</i> invaderent.	ibid.
Indicationes planè contrarias videbantur suggerere.	220.
Curatio.	220.
Per Liquores contemperantes & assiduum in Lecto decubitum.	220. <i>Spiritum Vitrioli.</i>
	221, 222.
Corporis in Lecto transpositionem.	222.
Diætam.	222.
Paregoricum.	223.
Lecti abstinentiam.	223.
Venæ-sectionem.	223.
Catharticum.	223.
Methodi hujus præstantia.	223.
Ejusdem exempla.	223, 224.
Curatio <i>Discretarum</i> hujus Constitutionis.	224.
Variolæ Anni 1675.	202.
Vectio in Colicâ utilissimum exercitium.	192.
<i>Venæ-sectio</i> in Peste salutare & optimum est remedium.	90.
& seq. Imò etiam unicum, juxta Botallum.	91, 92.
Venæ-sectio in Peste parcè & abscessu jam erumpente administrata valdè noxia est.	90. Unde eam in totum hîc improbandi ansam vulgò arripiunt.
	91.
Venæ-sectionem in Peste commendant primarii quidam Scriptores.	91.
Venæ-sectionis in Peste utilissimè plurimis ægris administratæ historia.	92, 93.
Venæ-section in debilibus nocet.	20.

INDEX ACCURATISSIMUS.

Venæ-sectionis in debilibus administratæ damnum Cardiacis subinde emendatur.	20, 21
Venæ-sectio ægro in Lecto cubanti administrata melius toleratur.	257, 258.
Venæ-sectio in Infantibus æquè tuta ac necessaria est, ac in adultis.	178, 179.
Ventris Tormina Epidemica Ann. 1669.	148. 156.
Curatio.	165.
Ventris Tumor & Durities in Infantibus.	73.
Curatio per Linimentum.	72.
Vere Morbi quidam Inflammatorii gignuntur.	54.
Vestium mutatio quo anni tempore omnium tutissimè fiat.	244.
Vini cujusdam generosi usus in Senibus tussientibus.	34.
Vinum Absinthites.	67.
Vinum Canarinum.	127, 186.
Vinum Malacense.	215.
Unguentum in Pleuritide.	253.
Vomitiones virides non semper cacochymiam indicant.	197.
Vomitùs & Alvi profluvium à Sudore sedantur.	99, 100.
Vomitoriis quandoque emendari nequit materiæ vitiosæ vomitus.	197, 198.
Vomitorium in Febre Maligna quandoque Diarrhœam excitat.	43.
Vomitória in Suffocationis quodam periculo majori dosi propinanda.	36.
Vomitorii exhibitionem præcedat Venæ-sectio.	23.
Vomitorii præscriptio & usus.	23.
Vomitória ex <i>Infusione Croci metallorum</i> minus sunt tuta, præsertim pro puerulis.	25, 26.
Urinæ suppressio in Variolis.	117, 136.

FINIS INDICIS.

T H. S Y D E N H A M
E P I S T O L Æ
R E S P O N S O R I Æ D U Æ.

P R I M A

De Morbis Epidemicis ab anno
1675. ad annum 1680. ad D. *Robertum Brady*, M. D. &c.

S E C U N D A

De Luis Venereæ Historia & Curatione,
ad D. *Henricum Paman*, M. D. &c.

T. H. STERN M.

EPISTOLAE

RESPONSORIAE DUE.

P. A. M. A.

De Morbis Epistemicis ab anno
1675. ad annum 1680. ad D. Ro-
bertum Boyle, M.D. &c.

SECUNDA

De Iste Venetice Historie & Curatoris
ad D. Robertum Boyle, M.D. &c.

EPISTOLA I.

ROB. BRADY. M.D.

Clarissimo Viro

THOMÆ SYDENHAM, M.D.

Nemo usquam Medicorum, Vir eruditissime, adhuc vim aeris & influentiam in humana corpora attentè perpendit, nec in vita nostra perennanda quas agit partes eorum quispiam consideravit satis, viresque quas exerit in fermentando, alterando, & circumducendo sanguinem, aut in motibus animalibus quibuscunque peragendis cujus sit energiae, & efficaciae horum non aliquis notavit; neque ejusdem temperiem naturalem, alterationes multiplices, & mutationes, quas Constitutiones haud perperam indigitas, ne leviter quidem, vel Medici, vel Historia Naturalis Scriptores attigerunt, multo minus perscrutari sategerunt. Fieri sanè nequit, cum in omnes corporis partes, etiam reconditissimas, aer sese insinuet, quin quas subit alterationes & mutationes à rebus quibus impregnatur easdem sanguini & succis communicet, & imprimat; unde ut plurimum ab hac vel illa prava aeris constitutione oritur hujus vel illius indolis prava sanguinis Diathesis. Optimo itaque consilio Observationes Medicas circa morborum acutorum historiam & curationem juxta varias annorum & eorundem partium constitutiones instituisti, cum in iisdem, aeris actiones in sanguinem, succos, & spiritus praesertim (si ipse non sit spirituum materia) conspiciantur. Et nullus dubito quin Februm indoles ab annorum temperie in quibus grassabantur observata utilissimam, si non unicam, methodum

constituit ad praxim stabiliendam. Perge itaque, & si-
quæ adhuc restant Observationes Februm annorum nu-
perrimè elapsorum, fac ut palàm fiant, quâ in re quàm
maximè humani generis salutem prospicies.

In Sectione prima, Cap. quinto, libri tui, paucis
egisti de usu Corticis Indici, & ejusdem exhibendi metho-
do. Equidem scio quosdam haud infimi subsellii Medicos,
qui in magnâ quantitate & dosi sæpius repetitâ eum exhi-
bent; alios. item qui ex eodem extracta, infusiones,
& ex infusionibus julapia, & emulsionem conficiunt,
quibus modis se non tantum Intermittentes, sed & conti-
nuas quasdam certò curare affirmant: Magnum procul
omni dubio in curandis Intermittentibus est remedium.
Ego quidem per 20 plus minus annos dictum Corticem
variâ forma & multiplici præparatione maximo cum suc-
cessu exhibendum curavi. Si verò peculiare quippiam de
usu hujusce Corticis nosti, vel quid melius progrediente ex-
perientia fueris edoctus, id ne graveris precor in lucem
proferre.

In curatione Rheumatismi frequentem Phlebotomiam,
& larga manu celebratam tanquam necessariam propo-
sisti. Quærerem Ego annon rejectâ tam severâ & crudeli
methodo, alia non humani sanguinis adeò prodiga, nec
minus certa inveniri possit. Dum hæc agis, Dignissime
Vir, malevolorum jurgia, & invidorum stigmata atque
calumnias sat superque persenties; neque nunc minùs
quàm olim nomini tuo aut famæ parcent, licet ingenuis
ferè omnibus displiceant, & candidioribus, apud quos
solenne est istiusmodi detractores despicere. Isti verò, si
Februm historiam longo usu comprobata, vel earundem
essentias, causas, & differentias, vel veram tandem
Medendi Methodum expiscari volunt, Te Ducem & viam
præmonstrantem sequi necesse habent; cum vix, aut ne
vix quidem, alia, vel earum naturam investigandi, vel
curandi ratio possit assignari. Macæ itaque esto, & sper-
ne sciolorum dicteria; sincerorum hominum ingenia excita;
tu methodum monstrasti; & si tua non placet, qui car-
punt

punt dent politiore & magis firmam. Vale, Vir Integerrime, qui hisce peragendis totam medicorum turbam meritò devincies, inter reliquos verò,

Tibi jure meritoque amicissimum,

Cantabrigiæ, Decemb. 30. 1679.

R. B R A D Y.

R E S P O N S I O.

Amplissimo Doctissimoque Viro

R O B E R T O B R A D Y, M. D.

Collegii Caio-Gonevillensis Custodi, nec non Regio in Medicinâ apud Cantabrigienses Professori longè celeberrimo.

ME certè, Vir Humanissime, si quid in morborum curatione profecero, ad omne id cuivis efflagitanti impertiendum præ cæteris qui nunc sunt homines facillimum esse omnino par est: si enim ea tantum mihi innotescant quæ & reliquis mortalibus, (quod mihi plus satis constat) nullo pacto mihi obfuerit levidensia ista & è triviis desumpta evulgare; sin autem affecutus sim aliquid quod è re Medica sit, & ad certiore morborum Therapeian faciat, non tam mihi laudi dabitur, quàm aliis daretur quibuslibet, ea in lucem expromere; Qui & à Podagra jam ab annis plus minus triginta, & Calculo diu malè multatus, facilè mecum reputo quàm seriò gauderem si quod meis malis levamen aliorum indicio possit afferri. Cum autem paucissimis ingens illud privilegium à Deo Opt. Max. concedatur ut publico commodo

hâc in re inservire queant, iisque tantum quibus *è meliore luto* quam mihi *finxit præcordia Titan*, votis agendum est, quod reapse effectum dare non satis est virium: Semper enim existimavi, neque id sine ratione, majoris esse felicitatis certam vel levissimi alicujus morbi debellandi methodum agris mortalibus prodidisse, quam vel *Tantali*, quod ajunt, vel *Cræsi* thesauros accumulasse. Feliciorum hoc illum dixi; dicam & meliorem, sapientiorumque: quod enim uberius & sapientiæ & bonitatis suæ specimen quis potest edere, quam cum se è communi generis humani naturâ decisum animadvertat, ea quæ molitur omnia ad publicam magis omnium utilitatem, quam ad suam ipsius, qui tam exilis totius particula & contempta res est, jugiter referre? *Ut enim* (loquor cum maximo illo dicendi sentiendique magistro *Cicerone* meo, sui sæculi, ne dicam universæ hominum naturæ *Genio*) *leges omnium salutem singulorum saluti anteponunt, sic Vir bonus & sapiens & legibus parens & civilis officii non ignarus utilitati hominum, plusquam unius alicujus, aut suæ consulit.* *Cicero de fin. bon. & mal.* Quinimo satis liquet quod cum facinorosi sit hominem jugulare, boni viri erit eundem vel conservare, vel alios iis instruere præfidiis quibus adjuti eum ab interitu vindicent, etiam authore vitâ jam functo. Et vox illa planè inhumana & scelerata audit eorum qui negant se recusare quò minus ipsis mortuis terrarum omnium deflagratio consequatur.

His autem impræsentiarum missis factis, fatendum est debere me ea quæ de his morbis, de quibus percontari libuit, animo volutavi, ut ut exilia, tibi planè aperire, Tibi inquam Eximio Viro, & Sparta quam ornas dignissimo; cujus ego & eruditioni & probitati, animique candori ea tribuo encomia quæ reliqua Togatorum Gens, inter quos nites. Prætereo etiam quantum tibi debeo gratiarum, quod te tam malè habeant immerita illa quibus à non nullis proscindor

convitia ; de quibus hoc habeo dicendum , quòd si vita innocua hominis , qui neminem neque facto neque dicto læserat , me ab illis factum tectum reddere valuisset , nunquam in me detonuerant. Cùm autem nullo id meo crimine evenerit , neque , ut spero , eveniet unquam , stat sententia non me ideò plectere quòd aliì deliquerint ; id tantùm ratus ad me attinere ut viri probi scilicet officio defungar , & boni Medici , quantum patitur tenuitas nostra.

Morem itaque geram in tradendis observationibus quæ mihi in morbis , de quibus sciscitabar , occurrebant. Primùm autem agam de *Febris Intermittentibus* nunc apud nostros Epidemicis. Quo nomine non abs re fore arbitror annos istos ordine sed breviter percurrere , qui illum excipiebant quo claudebatur *Historia Acutorum Morborum* (qualis qualis illa demum fuerit) qui per præterlapsos annos 15 grassabantur , & quædam obiter perstringere in eorundem curatione à me pridem notata. Quo facto melius innotescet quo tempore & quibus gradibus quæ jam obtinet Febrium *constitutio* nobis obrepserit.

ANNUS 1676.

Annus 1676. eosdem peperit morbos quos genuerat Constitutio postremo loco commemorata in dictis Observationibus , viz. Annor. 1673. (in cujus Autumno ea se primùm exeruit) 1674. & 1675. At verò exolescente fermè hâc crasi , mitiores erant quàm pro suo genio qui subpullulabant morbi , & minùs insuper Epidemici ; non obstante peculiari ejus anni indole , quantum ad manifestas aeris qualitates , quibus ab annis præcedentibus perquam abludebat ; cùm & æstatis fervor , & frigus hyemis omnes fermè annos quorum memoriam habemus longo intervallo superaverint. Et cùm tam ingens tempestatum discrepantia similes tamen morbos produceret , fatis hinc liquet non tam manifestam quàm occultam aeris temperiem Epidemicis morbis favere. At verò fatendum est mor-

qos eosdem quoad symptomata quædam aliquando à manifestâ aeris diatheli pendere, quod & *Morbilli* & *Cholera Morbus* hoc anno invadentes testatum faciunt; de quibus breviter agam.

Morbilli enim nascenti anno coorti, licet non admodum Epidemici, id tamen eximii habebant quod solito longius procurrerent: nam cum pro more suo mense primùm Januario comparentes, ad *Æquinoxium* usque vernum ingravescerent, dein paulatim imminuti cum Solstitio æstivo ferè expirarent, hoc anno ad *Æquinoxium* fermè Autumnale pertingebant, ab æstatis calore, nisi fallor, aucti viribus quò diutius obfisterent. Neque tamen Methodum Medendi ab usitatâ illâ diversam postulabant.

Exeunte æstate *Cholera Morbus* epidemicè jam sæviebat, & insueto tempestatis calore evectus, atrociora Convulsionum symptomata eaque diuturniora secum trahebat quàm mihi priùs unquam videre contigerat. Neque enim solum abdomen, uti aliàs in hoc malo, sed universi jam corporis muscoli, brachiorum crurumque præ reliquis, spasmis tentabantur dirissimis, ita ut ager è lecto subindè exiliret, si forte extenso quaquaversum corpore eorum vim posset eludere.

Quamlibet autem hic morbus non aliam à jam receptâ medendi rationem sibi vendicabat, Anodyna tamen fortiora, eaque sæpius ingerenda quàm alias solebam, omnino indicabantur. Ex. gr. Ad quemdam vocatus per id temporis truculentissimo illo, quod modò descripsi, symptomate tantùm non enectum (me autem comitabatur *Carolus Goodall* M.D. cujus animi Candor, Probitas illibata, summus in me amor, labor improbus in morbis dignoscendis curandisque unà cum nomine mihi semper occurrunt) & enormi vomitione, spasmorumque violentiâ, animum agentem, cum sudore frigido, & pulsu vix micante, 30. guttas *Laudani Liquidi*, à me jam olim publicati,

cati, in cochl. r. *Aq. Cinamomi* fortis exhibendas curavi, veritus sc. ne vehiculum paulò copiosius medicamento rejiciendo (quod in vomendi tam impenso conamine persæpè fit) ansam daret? dein lecto allidens quasi ad semihoram, & expertus Remedii vires nec Vomituritioni compescendæ, nec sedandis Convulsionibus adhuc pares esse, toties illud ipsum repetere, & dosin in tantum augere cogebar (interposito tamen spatio, ut quid à jam ingesto mihi foret sperandum priùs ediscerem, quàm novas adferrem suppetias) donec tandem pervicacissima illa symptomata sub jugum victoris mitterentur, quod tamen vel minimo corporis motu excitata denuò excutere satagebant. Seriò itaque imperavi, ut & corporis quieti modis omnibus indulgeret ad paucos dies, & Medicamentum jam dictum, sed in minori dosi, subinde assumeret, etiam postquam convalesceret, ad *ἐπιζήμιον* sc. confirmandam; quod nobis ex animo cessit.

Neque est cur me quispiam justo audaciorem pronunciet, eo sc. nomine quòd tantam Laudani Liquidi vim ægro infundere non dubitaverim; cùm judice experienciâ certò constabit, quod in quibus affectibus ex Opio parata indicantur (sunt autem tres *Veemens Dolor, Vomitus vel Dejectio enormior, & insigniores spirituum animalium ἀλλοτρίαι*) in iis & Remedii Dosis & repetendi vices cum symptomatis magnitudine omnino sunt conferendæ. Quæ enim dosis remissiori symptomati coercendo par est, ea ab alio fortiore superabitur; & quæ aliàs ægrum in manifestum vitæ discrimen conjiciet, eundem impræsentiarum ab orci faucibus liberabit.

A N N U S 1677.

Atque hi sunt morbi isti qui hoc anno populabantur, iidem sc. ut jam innui, cum morbis trium annorum præcedentium. Quales autem fuerint qui annum sequentem viz. 1677. funestaverint, non habeo dicere.

cere. Cum enim molestissimo sanguinis mictu, à motu vel levissimo, sub anni initio malè multarer, neque ità diu postea Podagrà etiam, quæ non jam tam artus quàm viscera sævillimo dolore excruciat, accedentibus insuper virium & appetitûs prostratione, crurum tumore, aliisque symptomatis non minùs periculosis (quem, si tùm fuerim extinctus, mors certè non tam à bonis quàm à malis abstraxisset, haud equidem repugnantem) me domi meæ ad menses tres continere, deindè redintegrandæ sanitatis causâ per idem ferè spatium rusticari cogebar: Autumno reversus ad meos, Febres Intermittentes hinc inde sparsas esse (quarum tamen pars maxima ægros non in urbe primum invaserat) ab amicis didici; cum autem mihi per valetudinem non liceret ægros invisere, de hoc anno nihil melius silentio possum adferre.

ANNUS 1678.

Proximi anni (viz. 1678.) *Constitutio* prorsus immutata *Febribus Intermittentibus* (quæ jam ab anno 1664. ad tredecim sc. annos, urbe ferè exulaverant, nisi quod nonnullos sporadicè occuparent, vel ex agris fortè comitarentur) usque adeò favebat, ut Epidemicæ rursus audirent; neque eum tantum gradum hodiè tuentur, quin & fines latius proferent, donec hæc, à quâ pendent, aeris ἀέρας suam ἀνύλω attigerit. Quantumlibet autem dictæ Intermittentes pauciores aliquot etiam tempore Verno fuerint adortæ, eo usque tamen exeunte Æstate & Autumno subeunte præ cæteris sæviebant, ut nulli amplius morbo Epidemici nomen relinquerent. Hyeme verò paululum fatiscentes *Variolis* locum cedebant atque aliis insuper Epidemicis, qui per omnia dominabantur, donec Intermittentibus apta tempestas in orbem rediret.

Sed ut jam edisseram quæ de harum Februm & naturâ & causis sedulâ observatione affecutus sum: imprimis notandum est, quòd licèt olim *Quartanæ* frequen-

frequentius occurrerent, nunc dierum aut *Tertianæ* erant aut *Quotidianæ* (nisi quis postremas has *Duplices Tertianas* malit appellare) & pariter quòd licèt *Tertianæ* *Quotidianæ*que aliquando cum rigore atque horrore invadentes, subsequente primùm calore, mox etiam sudore, tandem in omnimoda ἀπυρεξία desinerent, atque post statam periodum ægros de novo lacefferent; ne hunc quidem jam morem servabant ultra tertium quartumve Paroxysmum; maxime si æger lecto addiceretur, & assumptis Cardiacis calidioribus oleum camino, quod ajunt, addiderit. Postea verò Febris hæc eò usque etiam præter indolem suam incrudescibat ut *Intermissionis* loco *Remissionem* tantùm ægro concederet; & magis indies ad *Continuarum* speciem accedens, tacto Cerebro, tandem haud paucos extingueret.

Hic autem loci affirmare libet, me ne unicam quidem Febrem per hos dies verè Continuam vidisse unquam, nisi fortè re malè gestà in earum classem fuerit evecta; vel una esset *Intercurrentium* mihi dictarum, quòd sc. omni ferè anno invaderent. Ita pertinaciter hæc Constitutio hujusmodi Intermittentibus favebat; cujus certè acies priùs est retundenda quàm Continuæ epidemicè grassari fuerit integrum. Etenim in hac Febrium specie Natura plùs satis festinare videtur, & agendi vehementia justo citiùs tempora materiæ morbificæ subigendæ, mox etiam despumandæ debita percurrere: Quod in *Depuratoria* secus accidit, in quâ non nisi post dies 13. vel 14. apparent signa Materiæ Febrilis tandem concoctæ, per sudores subinde, vel potius per ἀγπρωλὴ paulò pleniorē eliminandæ.

Curationem quod spectat, jam à multis annis mihi innotuit quàm sit periculosum eam in *Tertianis* & *Quotidianis* (quæ cùm recentes sint nullumque typum indutæ in continuitatis vicinia adhuc hærent) per sudorifica moliri: quamvis enim notissimum sit simul
cum

cum sudore prorumpente inquietudinem atque alia symptomata statim evanescere, & ἀπυρεξίαν succedere, & ex consequenti huic paululum esse indulgendum, saltem non esse obsistendum Paroxysmo fatiscente, tamen est compertissimum quod si justo copiosius eliciatur sudor, quæ intermittebat Febris jam fit Continua, ægerque tanquam incerto aleæ casu in vitæ discrimine versatur, hic servatur, perit ille. Ratio est hæc, nisi mea me fallit conjectura, quod scilicet istiusmodi profusus sudor, cum materiæ febrilis, paroxysmi calore eo usque evectæ ut jam per despumationem ejici possit, modum exuperet, exterminatâ eâ parte quæ unico Paroxysmo respondet, de reliquo sanguini incendendo impenditur. Hujus itaque methodi inefficaciam, & aliarum evacuationum, Venæ sectionis v. gr. & Catharseôs, incommoda (quarum utræque relaxando tonum sanguinis morbum protrahunt) dum mecum perpenderem, *Peruvianus Cortex* certissimam mihi spem fecit; de quo verè affirmare possim, non obstante tam vulgi quàm perpaucorum è doctis præjudicio, me nihil mali ægris accidisse ab ejus usu vidisse unquam, vel cum ratione suspicari potuisse. Et profectò si tam effectorum durationem quàm ipsius innocentiam exploratam haberem, principem illi locum inter omnia quotquot sunt remedia deferre nullus dubitarem; cum non tantum in hoc morbo insignium esse virium deprehendatur, sed & in Uteri & Ventriculi etiam affectibus: Tantum abest ut de ejus insalubritate meritò quis conqueratur.

His autem potissimum de causis, nisi fallor, dictus Cortex malè audit. Primò quia plurima illa horrendaque symptomata quæ Febres Intermittentes jam diutius ægrum cruciantes comitantur, etiam ubi ne minimum quidem Corticis degustaverit, Cortici, vel semel assumpto, imputantur. Secundò quia cum occultâ vi & non per sensibilem aliquam evacuationem morbum averruncet, statuunt plerique materiam mor-

morbum committentem quæ propelli debuerat, tanquam hostem intra moenia vi Corticis astringente inclusam latere, novos daturam tumultus, atque ægrum non penitus evasisse cum adhuc catenam trahat. Ast hi non satis attendunt Sudores paroxysmum finientes id omne quod in lucido sanitatis intervallo accumulabatur prorsus eliminasse, manere tantum morbi seminium tempore maturandum; quodque Cortex fugientem paroxysmum à tergo urgens, & intercepto qui debuerat subministrari morbi com meatu sive fomite, non potest in sanguine retinere quod jam in illo non nisi tanquam in embryo reperitur; ac proinde neque strangulationum neque obstructionum quæ vulgò obijciuntur, reus est peragendus.

Quo autem pacto deprehendemus Corticem vi suâ astrictoriâ Febres fugare? Qui id probare velit necesse erit ut prius alia Astringentia pari virtute prædita in medium afferat; mihi certè vel eorum fortissima adhibenti in experimentum nondum è voto cessit. Quid quod illos etiam sanat qui ab ejus usu tanquam à Cathartico assumpto (quod nonnullis accidit) frequenter alvum deponunt? Id verò demum est rectè sapere suo se quemque pede ac modulo metiri. At si quis fucum sibi faciens, aliis se præditum esse facultatibus existimaverit, quàm quæ inserviunt percipiendæ vel *Naturali Theologiæ*, (ut Deo sc. rerum omnium Architecto & Moderatori debita veneratio cum profundissimâ animi prostratione jure merito exhibeatur) vel *Philosophiâ Morali* (ut virtutem exerceat, & mores tam ad privatum quàm publicum Societatis Humanæ bonum accommodet) vel denique *Arti Medicæ*, *Mathematicæ*, vel *Mechanicæ*, (quibus vita communis adjuvatur.) Hic primùm Hypothesin aliquam è schola *Naturalis Philosophiæ* deproinat, quâ vel unicam differentiam specificam rerum in naturâ possit enodare; ex. gr. rationem reddat quare *Gramen* omne viridi ubicunque colore, nusquam
alio

alio cernitur infectum, &c. Hoc si effecerit in ejus castra haud invitus transeam; sin aliter, non verebor dicere quòd Medici cura omnis atque industria in expiscandâ Morborum Historiâ, iisque remediis adhibendis, quæ, Experientiâ Indice ac Magistrâ, eosdem valent depellere, debent collocari, observatâ tamen istâ Medendi Methodo quam recta ratio (non speculationum commentis, sed trito & naturali Cogitandi modo innixa) ei dictaverit. Dicam itaque paucis quod usu didici de Methodo quâ Cortex nobis usurpandus venit.

Cortex Peruvianus, cujus *Pulvis Patrum* vulgò nomine insignitur, annis abhinc quinque & viginti (si bene memini) apud Londinenses nostros in exterminandis Febribus Intermittentibus, maximè Quartanis, primùm cœpit inclarescere. Idque optimo sanè jure, cum hujuscemodi morbi rarissimè ab ullo alio sive Remedio sive Methodo Medendi antea expugnarentur, unde etiam opprobria Medicorum & erant & audiebant. At verò non ita multo tempore elapso, duabus de causis, non quidem levibus, damnatus in desuetudinem prorsus abiit. Primò quia paucis horis ante adventum Paroxyismi, pro recepto id temporis more, exhibitus ægrum nonnunquam è medio tolleret; quod & civi cuidam Londinensi eidemque Senatori Urbano, *Underwood* nomine, & Capitaneo nomine *Potter* in vico vulgò dicto *Black Fryars* Pharmacopolæ memini accidisse. Funestior hic pulveris exitus, quamvis oppidò rarus, medicos tamen paulò cordatiores ab ejus usu meritò retraxit. Secundò quia æger ope pulveris à Paroxyismo alias invasuro liberatus, quod plerumque eveniebat, tamen intra dies 4. recidivam ut plurimum pateretur, in morbo scilicet recenti, necdum temporis cursu suoque Marte committigato. Maxima pars hominum his permota rationibus spem de hoc pulvere jam pridem conceptam protinus abjiciebat: Neque enim tanti æstimabant Paroxyismum

ad

ad paucos dies protelare, ut se eo nomine in vitæ discrimen à pulvere intentatum induci paterentur. Ego verò jam ab aliquot retro annis haud vulgarem hujus Corticis vim seriò perpendens, animoque revolvens, non alio magis quàm hoc Herculeo medicamento Febres Intermittentes debellatas iri confidebam, si qua par erat cura accederet, & diligentia. Diu itaque multumque apud me agebam, ut & *Periculo* à pulveris usu impendenti, & *Recidivæ* intra paucos dies subsecuturæ (quæ duo erant amolienda incommoda) possem occurrere, atque ægrum hujus ope ad perfectæ sanitatis gradum promovere.

Primò *Periculum* quòd minitabatur non tam ex ipso Cortice natum arbitrabar, quam ex eo quòd minùs opportunè ægro ingereretur: cùm enim vis ingens materiæ febrilis diebus à Paroxysmo vacuis in corpore fuerit aggesta, pulvis prædictus, si immediatè ante Paroxysmum deglutiatur, facit quo minùs materia morbifica ipsâ naturæ methodo, Paroxysmi scilicet impetu, possit eliminari, quæ proinde præter fas inclusa ægrum in vitæ discrimen solet conjicere. Hoc ego me malum propulsare posse existimabam, materiæque pariter febrili de novo generandæ obicem ponere, si ubi primùm Paroxysmorum unus affligere desierit confestim pulverem exhiberem quo insécuturus sufflaminaretur, & diebus Intermisionis statim subinde vicibus eundem repeterem usque dum novus invaderet Paroxysmus, atque ita paulatim tutòque proinde sanguinis massam salutiferâ Corticis virtute penitus inficerem.

Secundò cùm *Recidivæ*, (quæ intra dies 14. plerumque accidebat) ex eo mihi videbatur nasci, quod sanguis non satis exaturaretur virtute Febrifugi, quod utut efficax, unâ tamen vice morbo penitus exterminando par non fuit, idcirco autumabam nihil ad eam præcavendam æquè posse conducere atque methodum repetendi pulveris, etiam devicto ad præsens morbo,

bo, iustis semper intervallis, antequam scilicet vires præcedentis dosis prorsus elanguescerent.

His itaque rationum momentis innixa mens eam, quâ jam utor, mihi methodum dictabat. Ad ægrum *Quartanâ* Febre laborantem accersitus (die Lunæ v. gr.) si Paroxysmus eodem die sit invasurus, nihil prorsus moveo, sed id tantum ago ut spem faciam eum à proximè venturo liberatum iri. Ac proinde binis diebus. Intermillionis (Martis sc. & Mercurii) exhibeo manè, & serò Corticis subtilissimè triti ℥ ii. vel in Vino hauriendas, vel in formâ Electuarii cum Syr. e Rosis siccis q. s. superbibendo Vini haustum. Die Jovis, quo metuitur Paroxysmus, nihil impero, cum ut plurimum nullus accedat, reliquiis materiæ febrilis per solitos sudores præcedentem paroxysmum absolventes despumatis, ejectisque è sanguine, atque intercisâ novæ mineræ vel fomitis accumulatione repetito pulveris usu diebus Paroxysmos determinantibus adhibiti.

Verum enimverò ne morbus denuò recrudescat (quod è prædictis incommodis erat alterum) die Septimo à quo postremam dosin æger assumpsit eandem præfati pulveris quantitatem (℥ i sc. in partes quatuor divisam) eadem quâ priùs methodo, certo certius exhibeo. Quamvis autem repetita hoc modo semel Medicatio persæpè morbum conficit, non tamen prorsus in tuto collocatur æger, nisi Medico tertio quartove eandem methodum eodem temporis intervallo iteranti parere non gravetur; maximè ubi sanguis à prægressa aliqua evacuatione fuerit debilitatus, aut se æger incautiùs auræ frigidiori ferendum exposuerit.

Verùm etsi hoc remedium nullâ purgandi vi polleat, tamen ob peculiarem quorundam corporum temperiem atque idiosyncrasiam quandoque accidit, ut ab ejus usu tanquam à Cathartico fortiori assumpto æger violenter expurgetur: In hoc casu omnino
opor-

oportet ut *Laudanum* cum eo exhibeatur, quo minus hanc operationem, tam suæ naturæ quàm morbo planè contrariam ciere valeat.

Dicta Methodus usu mihi venit in cæteris Intermit- tentibus sive *Tertianis*, sive *Quotidianis*; utrasque enim statim à finito Paroxysmo aggredior, & repetito per jam commemorata Paroxysmorum interstitia medicamine (quantum scilicet earum fert indoles) urgeo atque à tergo premo; hoc tamen discrimi- ne quod cum *Quartana* rarissimè nisi *Unciâ* unâ in doses dispertita, reliquæ sex *Drachmis* possint ita expugnari, ut inducias saltem concedant.

At verò *Tertianæ* *Quotidianæ*que, etsi post unum alterumve Paroxysmum omnino videantur inter- mittere, tamen non ita rarò (quod & à me antè est notatum) postea ad *Continuarum* fere speciem ver- gunt, & ad *Remissionem* tantùm, etiam diebus quæ *Intermissionem* pollicebantur, accedunt: præsertim ubi æger lecto defixus regimine justo calidiore, aut medicamentis Febri per sudores ejiciendæ dicatis fue- rit multatus. Hoc in casu à remissione quantumli- bet exiguâ (id enim mihi unum superest) ansam ar- ripiens, pulverem quam proximè à Paroxysmo (quan- tum conjecturâ valeo) ingerendum propino, sēsqui drachmam sc. exhibens sextâ quâque horâ ad vices quatuor; ne quidem ipsum morans Paroxysmum, cum aliter in spatio interjecto plus satis brevi alexete- ria Corticis vis sanguini impertiri nequeat.

Cum autem Febres quæ jam apud nos grassantur, etsi post secundum tertiumve paroxysmum reponere se in classem *Continuarum* nitantur, tamen ad Inter- mittentes debeant referri, nulla mihi est religio Cor- ticem vel in maximè *Continuis* hujus speciei sumen- dum proponere, qui dicto more iteratus ad *apyrexia* certò ægrum perducet, modò assiduus *Lectuli* calor, & intempestivus *Cardiacorum* usus continuita- tem Febri non conciliaverint; quo in casu *Peruvia-*

num corticem nihil quicquam profecisse plus semel observavi. Neque mihi unquam contigit ut viderem Vinum in quo propinatur Cortex (quod jure quis possit suspicari) febricitanti obfuisse; è contrà verò calor, sitis, cæteraque Febris Symptomata post assumptas Drachmas sex, vel quod earum exæquat virtutem in aliâ quâlibet formâ, mox evanescent, vino haud obstanti.

Cùm verò sint aliqui qui Corticem hunc nec in Pulveris formâ, nec Electuarii, nec tandem Pilularum ferre queant, his ejusdem infusum in frigido factum propino; ℥ij sc. Corticis grossè pulverati in Vini Rhenani ℔ ij aliquandiù macero. Liquor hic persternicam Hippocratis sæpiusculè trajectus, colore limpidus adeò non officit, ut vel delicatulorum palato arideat, ℥ iiij dictæ Infusionis ad dies aliquot factæ virtutem ℥ i Corticis in pulvere exhibiti videntur continere. Quæ cùm nec ingrata sit, nec ventriculum premat, duplo frequentius usurpari poterit, quàm reliquæ ejusdem remedii formulæ, nempe donec Paroxyismi terga dederint.

Pro Infantibus quorum ætas tenella vel à Pulveris, vel Infusi in frigido facti eâ quantitate quâ devincatur morbus, pericilitari possit, ℥ ij vel iij Corticis in vini Gallici Rubri ℔ j decoquendas præcipio ad casum tertiæ partis, ac colaturæ cochleare unum altumve bis terve de die pro ratione ætatis exhibendum curo, donec Paroxyismi non ampliùs discrucient.

Observandum est insuper, quod cùm breviora Paroxysmorum interstitia in Tertianis & Quotidianis Intermittentibus non satis temporis concedant ad sanguinem febrifugâ Corticis virtute plenè exaturandum, fieri non potest ut æger proximum à prima medicatione Proxysmum, uti in Quartana solet evenire, certò effugere valeat, sed in his medicamentum sæpe non nisi post biduum promissam curationem absolvet.

Animadvertendum autem quòd si æger, non obstante

te abundanti cautelâ superius tradita, nihilominus recidivam patiatur (quæ in Quartana ipsâ rariùs accidit, quàm in Tertianis vel Quotidianis) tamen prudentis Medici erit non nimium pertinaciter insistere methodo Corticis per dicta intervalla exhibendi, sed pro suo judicio aliis modis curationem aggredi; cui præ cæteris *Decoctum amarum*, quod appellant, magno opere conducere vulgò creditur.

Diætam quod spectat cæterumque regimen, nec à cibo nec à potu arcendus est æger, qualis qualis is demum fuerit qui ad stomachum facit; Fructibus tamen horariis, & Liquoribus frigidis (utpote & infirmandæ sanguinis massæ & Febri postliminiò reducendæ admodum conferentibus) semper exceptis. Vescatur itaque carnibus eupeptis & euchymis, & vino modicè utatur pro potu ordinario; quâ re solâ ægros nonnunquam restitui, etiam eos quorum corpora frequenti febris recursum communita salutiferam aliis corticis vim eludebant. Neque verò se temerè auræ frigidiori committere debet æger, donec sanguis pristinum vigorem de novo obtinuerit. Vitandæ autem ante omnia Evacuationes qualescunque, cum vel blandissima Catharsis, quinimò Enema è lacte Saccharato in morbi discrimen certissimè, fortè in morbum ipsum denuò ægrum conjiciet. Hæc habui de Peruviani Corticis usu summatim dicenda: Neque enim Remediorum pompæ libuit indulgere: Cum sanè qui aliquid Cortici adjiciunt præter vehiculum eidem in ventriculum transmittendo necessarium, aut ex ignorantia peccant, ut mihi videtur, aut dolo malo, à quo Vir Probus ex animo abhorrebit; qui cum pars sit ejusdem communis naturæ, ut *ὁμοφύλοις* fraudem faciat nullo unquam privato suo commodo poterit adduci.

Quod superest, si ætati placuisset ad ea animum advertere quæ annis abhinc quatuor in Historia Acutorum Morborum tradideram (quæ & ante illud tempus mihi innotuisse omninò est credibile) quo pacto sc.

Cortex in interjectis paroxysmorum spatiis debuerit ministrari, tum postea repeti ægro jam convalescente, viverent fortassis haud pauci eorum quos jam terra tegit; ut ut homines vilipendant tenues sanè illos conatus nostros communi omnium bono dicatos, & monita spreverint ibidem dictata verbis insequentibus, quibus ea breviter continentur quæ hic fusiùs explicare visum est, viz.

Curandum est ante omnia ne præmaturè nimis hic Cortex ingeratur, ante sc. quàm morbus suo se Marte aliquantisper protriverit (nisi collabescentes & jam fractæ ægri vires eundem temporiùs sumendum esse dictaverint) neque enim illud solum est metuendum ne à præpopero ejus usu inefficax iste reddatur & spem ægri fallat, sed etiam ne de ægri vita agatur, si sanguini omni fermentationis nisu se despumanti derepente injiciamus remoram. Proximo Loco, neque Catharsi, multò minùs Venæsectione, subducenda est materiæ Febrilis pars aliqua, quò liberiùs cortex suo fungatur munere: cùm enim ab utraque labefactetur quadantenus œconomia corporis, eo promptiùs certiusque recrudescant Paroxysmi, evanescente semel pulveris vi. Mihi etiam magis è re fore videtur ut sanguinem dicto medicamine sensim longioreque à Paroxysmis intervallo leviter inficiamus, quàm ut uno omnino ictu Paroxysmum jam instantem tentemus confodere; hoc enim pacto & plus temporis remedio conceditur quo suum opus plenius absolvat, & evitatur quicquid id est periculi quod ægro poterit oriri ex subito isto atque intempestivo nimis sufflamine, quo Paroxysmum jam invalescentem atque omni se ope exerentem conamur opprimere. Postremò brevibus istis temporis interval-
lis repetendus est Pulvis, ut non protinus evanescat prioris dosis virtus antequam altera exhibeatur: crebra enim repetitione istâ Cræsis tandem recuperabitur, profligato in solidum morbo. His adductus rationibus hanc ego methodum cæteris antepono, Peruviani corticis ℥i. cum Syrup. Rosar. rub. ℥ij. misceatur; æger verò quantitatem
Nucis

Nucis moschatæ majoris mane & serò quotidie devoret diebus à genuino Paroxysmo vacuis, donec confectionem omnem absumpserit. Repetatur porro ad tres alias vices interjectis semper diebus quatuordecim. Morb. Acu. Histor. Sect. I. Cap. V.

ANNUS 1679.

Sequenti anno (nempe 1679.) sub initio Julii eadem Febres de novo vires redintegrabant; & quotidie increbrescentes mense Augusto quàm immanissime debacchabantur, ac magnam stragem edebant. Cùm autem de his jam fusiùs egi, nihil ampliùs adjiciam, nisi quòd *Novo Epidemico* à manifestâ aeris crasi pendenti sub mense Novembris prorsus locum cedebant.

Etenim unà cum *Novembri* subingrediebantur *Tusses* cæteris quos mihi contigit observare annis ἐπιδημικώτερον, cùm in singulis ferè familiis universi laborarent. Harum aliæ opem medicam non magnoperè desiderabant; aliæ verò pulmones ità vehementer agitabant, ut æger ventriculi contenta per os ejicere subinde cogeretur, vertigine insuper correptus, à niliù violentiori & laborioso. Primis ferè diebus *Tussis*, siccam æmulans, nullam materiam spectabilem exantlavit, mox ætate auctior nonnihil; atque ut verbo expediam, tum in eo quòd parciùs expectorarent ægri, tum etiam conatu vehementiori, & paroxysmorum duratione ad *Tussim puerorum Convulsivam* mihi propiùs accedere videbatur, nisi quod mitiùs aliquantùm sæviret. In hoc saltem *Convulsivam* superabat, quòd & Febre, & solitis ejus symptomatis stipata ægrum invaderet, quæ in *Tussi puerorum* nondum me vidisse memini.

Solennè sit licèt *Tusses* sub Hyemis adventum affligere, mirabantur tamen omnes eas hoc anno ita præter solitum increbrescere: quod quidem hæc præcipuè de causâ arbitror contigisse. Quùm mensis *Octobris* crebrioribus quàm solebat, & fermè continuis perma-
duisset imbribus, & sanguis hominum tempestati consentiens particulas crudas atque aquosas affatim im-

bibisset, transpiratione per cutis spiracula à primo frigoris insultu prohibitâ, Natura colluviem hanc serosam vel per ramos Venæ Arteriosæ, vel, quod alii volunt, Asperæ Arteriæ glandulas eliminare fategit, & tussis ope explodere.

Curatio ritè ut institueretur, quoties sc. Medico fuit opus, tam per Venæsectionem, quàm Catharlin evacuandum esse nullus dubitavi: Neque enim aliâ aliquâ methodo æquè commodè ejiciuntur redundantes feri particulæ ac per Phlebotomiam & Cathartica, quæ tam insigniter vasa emulgent. Remedia *Pectoralia* quod attinet, (præterquam quòd eorum usu gratificamur ægris) non intelligo quo pacto amoliendæ Tussis causæ queant conferre; cùm omnis eorum actio vel in incrassanda materia, quoties justo tenuior vim expultricis facultatis eludit, vel in eadem attenuanda, quoties ob visciditatem ægriùs expuitur, poni videatur. Id certò scio inutiliter in his tantum temporis impendi; nonnunquam etiam sanguinis massam eò usque debilitari à retentis particulis feri naturæ inimicis, pulmonesque insuper Tussi irritatos ita conquassari motu violento ac ferè continuo, ut non raro via sternatur ad Tabem; à cujus insidiis celeritate Curationis æger vindicari debuerat. Neque multo tutius adhibentur Sudorifica, à quorum usu æger nonnunquam in Febrem incidit; nonnunquam etiam particulæ sanguinis facilè inflammabiles ita Pleuræ impinguntur ut accendatur Pleuresis, quod per decursum dictæ Tussis Epidemicæ ingenti vi hominum cum suo magno periculo contigit.

Sanguinis itaque è brachio eduxi quantitatem moderatam; Epispasticum satis amplum ac forte posteriori cervici applicandum curavi, quo materiæ peccantis pars aliqua aliò derivari possit. Posthæc Catharticum è Lenoribus, Infusionem sc. *Sennæ*, *Rhei*, cum *Manna*, & *Syrup. Ros. Sol.* quotidie exhibui, donec vel prorsus convalesceret æger, vel admodum

im-

imminuerentur Symptomata. Vel, si Potio minùs ægro arrideret, *Pil. Coch. major* ð ij. quotidie devorandos imperavi, horâ scilicet quintâ matutinâ superdormiendo.

Hâc etiam Methodo, Phlebotomiâ scilicet & repetitâ Catharsi, eâque solâ expugnatur *Tussis Puerorum Convulsiva*; malum aliàs pertinacissimum & penè insuperabile. Alii quid valeant hîc præstare planè nescio, me in variis atque omnis ferè generis remediis operam non semel perdidisse satis scio. Sed leniora tantùm Cathartica hîc conveniunt, eaque cochlearum sunt ingerenda pro ratione ætatis. Quæ quidem *κατ' ἐπιχειρεῖν* evacuatio eo nomine, ut arbitror, dictæ Tussi medetur, quòd scilicet, licèt non multum humoris serosi in Pulmonibus inveniatur, fervidiores tamen & spirituosî Halitus è massa sanguinis in pulmones statim temporibus transmissi atrociores illos tussendi Paroxysmos in tenellis excitent. Horum autem in pulmones impetus haud aliâ methodo æquè fisti posse videtur & præcaveri, atque hâc quâ motus priori contrarius (per viscera scilicet) morbi causæ conciliatur.

Verùm in Morbis *Epidemicis* cujuscunque demùm generis sint, (si modò recens adhuc ægrum corripuerint) summopere cavendum ne alvus ei ducatur nisi missò priùs sanguine. Qui enim Morbi à Constitutione aeris Epidemicâ pendent, aut jam Febres sunt, aut in earum classẽ levissimâ de causâ transfœunt; cum ex tumultu in sanguine & humoribus à Catharsi vel lenissimâ excitato, & subsequente calore facilè accendatur Febris, quam aliàs Natura propulsalet consuetis materiæ morbificæ evacuationibus; *Gravedine* ex. gr. aut *Tussi* in hoc de quo jam agimus Epidemico; aut *Diarrhœâ* quoties Febris cum illa faciens epidemicè grassatur. Idem potest dici de quacunque alia aeris Constitutione quâ corpus ad certum aliquod Febris genus determinatur; quæ quidem non

semper actu invadit, sed benignioris naturæ ductu, morbi fomes è sanguine, mediante evacuatione aliquâ ejus Genio accommodâ, exturbatur. Hoc constanter assero, quantumlibet mos jam obtineat exhibendi Cathartica ante celebratam Venæ-sectionem, vel quod adhuc est periculosius, eâ penitus omisâ. Licet enim objiciatur sæculentias in primis viis itabulantes toties in vacuas venas propelli, quoties detrahatur sanguis, alvo non prius subductâ, certissimum tamen est evacuationem quam isti præmitti volunt nullo modo resarcire posse injuriam sanguini illatam à tumultuante Cathartico Phlebotomiæ præmisso. Atque negari non potest Catharticum mox à dempto sanguine assumptum longè mitius vim suam exerere, neque perinde sanguinem vel calefacere vel exagitare, atque idem solet si Phlebotomiam præcedat. Neque paucos, ex Infantibus maximè, vel ob ignoratam hanc rem, vel neglectam periisse existimo.

Atque hoc mihi suffragante experienciâ multiplici compertissimum est. Experienciâ inquam, optimâ duce & magistrâ: ad cujus leges & normam nisi exerceatur Medicina, eam prorsus exulare satius esset. Luditur enim, quod ajunt, de corio Humano plus satis, cum hinc Empirici, neque Morborum historiam, nec Methodum medendi callentes, & Receptis tantum freti; isthinc Sciorum vanissimi spem omnem in affectato Artis ambitu, & speculationibus utrinque pari ferè momento disceptatis ponentes, quasi junctis viribus majorem edunt stragem, quam ederent morbi eorum destituti auxilio. Ea demum Praxis, eaque sola ægris mortalibus opem feret, quæ Indicationes curativas ex ipsis morborum Phænomenis elicit, dein firmat experientia: Quibus gradibus magnus *Hippocrates* ad cœlum ascendit. Et si dictâ Methodo Ars Medica à quoquam traderetur, licet morbi unius aut alterius Curatio cuilibet è vulgo possit innotescere, integra tamen Ars quaqua patet homines prudentes

dentes & peritos etiam magis exquireret quàm in statu hodierno, nèque vel minimum Artis honori exinde decederet: Cùm enim subtilitas longè accuratior in Naturæ operationibus (in quarum observatione verâ Praxis Medica fundatur) quàm in Arte aliquâ, Hypothesibus etiam luculentissimis suffultâ, inveniat, medendi Ars quam præcipit Natura rude Vulgi ingenium longiori intervallo superabit, quàm ista quæ à Philosophia docetur. Fidem hîc mihi facient *Febres*, quæ duas è tribus in Medicina facienda partes occupant, & quemvis mihi arbitrum constituo, vel mediocriter cogitationibus indulgere solitum, vera dicam necne. Quis enim vel ex insulsissimis Empiricis est qui se huic morbo curando imparem fatebitur, si id tantum agendum est ut duabus istis Indicationibus Curativis quæ vulgò obtinent fiat satis? Nempè ut Sudorificorum ope exterminetur materia morbum committens, & symptomatis eatur obviam quæ ejusmodi evacuationibus superveniunt. Certissimus enim est, *Theriaca Andromachi*, *Pulv. è chel. Cancr. comp.* *Aq. Epidem.* &c. intrò assumptis, unâ cum regimine calidiori sudores posse propelli; quem sibi scopum unicè proposuit in hujus morbi curatione, maximè si fortè *Malignitatis* nomen auribus usurpaverit. Et ad mitiganda quod attinet symptomata, *Diacodium* in promptu est quo somnus invitetur, quoties urgeant Vigiliæ; *Enema* quoties alvus non respondeat, & sic de cæteris. At nec ipse valet comprehendere suo Marte, nec è Medicorum præscriptis ediscere, quæ demum illa sit Febris species quam debellare satagit; si modò credamus (credent saltem fortè Posterî) varias dari Februm species, quarum singulæ suam sibi methodum medendi à reliquis diversam ferè postulant; Unam insuper eandemque Febrim, cujuscunque sit generis, uno modo ubi primum aggreditur, atque alio paululùm diverso per singulos gradus quousque grassabitur tractandam esse.

Quo pacto Indicationes Curativas ab hoc vel illo Phænomeno minùs insigni mutabitur naturalem morbi Historiam ignorans (quæ sola veram medendi rationem indigitare poterit) cum nequeat dijudicare an hoc vel aliud Phænomenon à Curandi quam adhibet Methodo, an ab ipso nascatur morbo? Dies deficeret enumerantem varia & subtiliora illa minutioraque quæ in hoc atque in aliis morbis curandis observanda occurrunt: quæ cum tot sint & tanti momenti ad liberandos à morte homines, semper licebit Posteris & seris Nepotibus aliquid adjicere iis Observationibus, quibus traditur varietas penè infinita operationum naturæ in Morborum productione, & Curativæ Indicationes ex eo fonte depromendæ enumerantur. Non itaque vilescet Ars si quid hujusmodi lucem aspiciat, quin potius illustrabitur, & difficilior reddita non nisi sapientes & subacti judicii viros in filiorum numerum cooptari finet. Sed hæc obiter.

Tusses modò dictæ, si imperitè tractarentur, *Febrem* accendere solebant ei haud absimilem quæ *Hyme* Anni 1675. adeò epidemicè grassabatur, & cujus historiam tradidi Sect. quintâ Cap. quinto libri nostri de *Morbis Acutis*. Sed cum Febris hæc soboles tantum esset ac effectus *Tussis* Epidemicæ, eâdem ipsâ methodo *Febrem*, felici semper cum successu, aggressus sum quam in *Tussis* curatione suprâ descripsi; nempe *Venæ*-sectione, *Epispastico* cervici appposito, & *Cathartico* deindè tribus auroris exhibito. Quamlibet enim in *Tussi* sine *Febre* nullum præfiniebatur tempus quamdiu æger purgandus esset (utpote quæ continuari deberet, ut suprâ notavi, donec vel prorsus convalesceret, vel admodum imminerentur symptomata) in *Febre* tamen quæ à *Tussi* pendebat, purgatio per tres dies instituta ei prorsus debellandæ par erat; quod in Constitutione de quâ jam agimus sæpiusculè observavi.

Hic autem notatu occurrit, licet hanc *Febrem*,
quan-

quando se primùm exerebat, comitarentur defluxiones in Pulmones molestissimæ, post mensem tamen unum vel alterum, cùm colluvies ista feri sensum è sanguine eliminaretur, Febris ejusdem planè indolis hinc indè sine Tussi aliquâ infestabat (non penitus deletâ, sed manente adhuc in sanguine malæ Crasis impressione) ac proinde haud diversam Curationem ab ea quam Tussis comitabatur sibi vendicabat. Verùm eodem quem dixi modo hæc Febris se extendebat usque ad initium Anni 1680. quo hæc conscribo; quo tempore etiam cum anno surgente Febres Intermit- tentes modò dictæ apparere incipiunt.

Atque hæc fere sunt omnia, Vir plurimùm Honorande, quæ de morbis Epidemicis Annorum nuper- rimè elapsorum observavi. In *Rheumatismi* verò cura- tione (nam & de illo etiam morbo quærebas) sæpe- numero mihi subiit tecum dolere, quòd non nisi in- genti sanguinis vi repetitis venæ-sectionibus educatâ, ea possit perfici; unde non tantùm ægri vires pro tem- pore franguntur, sed si paulò fuerit naturâ debilior, aliis etiam morbis ad annos aliquot obnoxior ferè red- ditur; cùm post illos elapsos materia Rheumatismum priùs committens jam in Pulmones depluat, ægro sci- licet frigore perculso, vel aliâ aliquâ *αἰσθησι* leviori diathesis latens in sanguine jam foràs in actum protru- ditur. His de causis experiri statui an ulla alia metho- dus daretur à reiteratâ toties Phlebotomiâ diversa, quâ hic morbus possit debellari. Serio itaque perpen- dens quòd affectus iste (uti jam pridem in *Acutorum Historia* subinnui) ab inflammatione videatur oriri, quod tum cætera arguunt Phænomena, tum præser- tim sanguinis è pertusâ venâ color, utpote qui Pleuri- ticorum sanguini per omnia similis est, tandem vero simile esse judicabam morbum hunc Diætâ simplici, admodum refrigerante, & mediocriter nutriente ægro imperatâ, æquè feliciter atque repetitis Venæsectio- nibus profligari posse, etiam evitatis quæ alteri metho- do

do adjungebantur incommodis : neque me fefellit Diætâ è fero lactis Phlebotomiæ loco substituta.

Prægressâ æstate Pharmacopola mihi in viciniâ nomine *Malthus* (Vir probus & ingenio non vulgari) me accersebat. Rheumatismo autem miserè cruciatur his symptomatis stipato. Coxendice primò ad biduum claudicabat, exinde Pulmones dolore tentabantur gravativo cum dyspnœa, quæ post aliud fermè biduum evanescebat : dein caput vehementer cœpit dolere, mox etiam coxendix dextri lateris, quæ omnium prima laborabat ; posteaque, pro morbi indole, omnes ferè tam brachiorum quàm crurum articuli per vices molestabantur. Cum debiliore esset & sicco corporis habitu, veritus ne minùs firmas jamdiu vires & labascentes dempto copiosius sanguine prorsus exolverem (maximè cum Æstas eo usque adolèverit ut jam metus esset ne superveniens Hyems redintegrandis viribus frequenti venæsectione attritis intercederet) imperavi ut solo lactis fero ad dies quatuor vesceretur æger, quibus elapsis præter serum lactis pro victu ordinario panem similagineum concessi loco prandii, semel nempe in die donec penitus convalesceret. Tenui hâc Diætâ contentus, ad dies octodecim perseverabat, nisi quod postremis eorum alium insuper panem pro cœnâ indulgerem. Serum autem è Lactis libris octo domi paratum quotidie infumebat, quo satis bene nutriebatur. Post hos dies cum non ampliùs urgerent symptomata, & jam sub dio versaretur, carnes etiam permisi, Pullorum scilicet elixorum, cæteraquæ ἐν πικρῷ. Tertiò autem quoque die solo lactis fero victitabat, donec tandem pancraticè valeret ; incommodis quæ supra memoravi hac methodo elusis, quibus decimo abhinc anno pessimè excipiebatur, Venæsectione ex meo præscripto in curationis subsidium tunc adhibitâ, ac sæpe repetitâ.

Siquis hanc Methodum tanquam rudiores & Artis laude

laude carentem contempserit, sciat is velim, primò leviora tantum ingenia res quaslibet vilipendere quòd simplices fuerint & apertæ; dein me, vel imminutæ existimationis pretio, publico hominum bono inservire paratissimum. Quibus edico quòd nisi obstarent præjudicia vulgi nullus dubitarem methodum jam dictam aliis etiam morbis, quorum impræsentiarum nomen reticere libet accommodare. Quod sanè magis ægris prodesset, quàm solennior illa remedium pompa, quæ in jam moribundis, tanquam Bestiis ut mox immolentur coronatis, malè collocatur.

Quod verò etiam ista quæ pro vilissimis habentur & nullius sunt pretii, accedente eâ quæ in Medico quæritur solertia & ἀγρίοια, hominibus ab orci faucibus liberandis queant inservire, exemplo docebo: quod licet ad morbum de quo jam agimus nihil pertineat, non tamen prorsus est ἀπροσδιόνυσον, nec ab eo quem mihi proposui scopo alienum. Duobus abhinc mensibus quidam in vicinia me rogabat ut servum inviserem qui haud modicam *Mercurii Sublimati Corrosivi* quantitatem deglutiverat, sive ignorans, sive, ut postea audiui, ex amore μελαγχολῶν. Hora ferè elapsa erat à qua venenum hauserat cùm ad eum accederem, jamque os & labia valde intumescebant, vehementer ægrotabat, ardente ventriculi dolore, caloreque tantum non confectus. Ego tres Aquæ tepidæ Congios repetitis haustibus summâ quâ potuit celeritate & diligentia ebibendos imperavi, atque ut toties nova ingeretur copia, quoties ventriculus jam ingestam per vomitum ejecerat; volui etiam ut eluerentur intestina aquâ tepidâ sine ullo additamento copiosè per sedem injectâ, ubi primum ventris tormina admonerent venenum jam per inferiora exitum quærere. Paruit miser, jam vitæ avidus, & plures etiam aquæ libras quàm præscripseram absorpsit. Amici qui ægro, utpote in casu insolito, assiderent ab eo didice-

didicerunt, quas primùm evomuit aquas gustu perquam acres fuisse, sale scilicet venenato plenius exaturatas; singulis autem vicibus rejectas aliquam semper acredinis partem amittere, donec tandem nihil prorsus saperent. Quæ mox urgebant tormina, solâ aquâ injectâ ad modum Enematis leniebantur. Hoc tam nullo rerum apparatu, Benedicente Numine, intra paucas horas convaluit æger, nisi quòd labia non statim detumescerent; ore etiam à veneni particulis quæ aquam quam evomuerat penitus infecerant, adhuc exulcerato. Quæ symptomata Diætâ è lacte solo ad quatrimum adhibitâ mox evanuerunt. Aquam Oleo (quod hîc unâ cum opere ignari solent perdere) atque aliis omnibus liquoribus ideo prætuli, quòd cum ea magis esuriret, exindè magis idonea mihi videretur devorandis salinis hujus veneni particulis, quàm alius quilibet liquor, qui vel crassior esset, vel particulis alieni corporis jamdiu prægnantior.

Sed ut ad *Rheumatismum* revertar. Utut è sero lactis Diætâ conveniat Juvenibus, atque iis qui temperatè & cum consilio vixerunt, tamen inconsultum fuerit virilem ætatem prætergressos, vel vino ac aliis liquoribus spirituosius jam à longo tempore plus æquo addictos hâc methodo tractare; utpote quæ in hujusmodi hominibus ventriculum labefactet, & pariter præ inusitato frigore sanguini inducto viam sternat ad Hydropem. In hoc igitur casu omnino par est ut eo ferè modo quem Libri nostri *De morb. Acut.* Sect. vi. Cap. v. tradidi, curetur æger: Tametsi ex quo eum scripsi, experienciâ didicerim satius esse post secundam vel ad plurimum post tertiam Venæsectionem Cathartica sæpè sæpius exhibere atque repetere, donec symptomata omnia penitus cessaverint, quàm Phlebotomiæ rem totam committere. Etenim ob Catharsin suppetias ad everruncandum morbum Phlebotomiæ ferentem, citra ingentem istam sanguinis jacturam subsistere fas erit: atque porro
lo-

locus relinquetur *Paragoricis*, à quibus aliàs, ut ut sæviret dolor, ægro temperandum esset, cum illorum usu figatur morbus, neque tam facile Venæsectioni cedat. Purgativa verò ista è *Lenitivis* solum constent, ut *Thamarindis*, *Sennâ*, *Rheo*, *Mannâ* & *Syr. Ros. Sol.* cum alia quæ ex *Scammonio*, *Zalapio*, &c. parantur tumultum cieant & dolorem exasperent. At singulis vespertinis post peractam Catharsin *Syr. de meconio* $\frac{3}{j}$ aliquantulum temporius quàm id fieri solet, propinetur.

Hic autem commemorare libet, me per constitutionem instantem observasse affectum quendam modò *Rheumatismum* æmulantem, modò etiam à *Nephritico dolore*, quoad sævissimum lumborum cruciatum, non multum abludentem, qui cum Febres Intermittentes excipere soleret, translationi materiæ febrilis in musculosas corporis partes originem suam debebat. Hoc symptoma haud diversam medendi methodum postulabat ab illa quam morbus ipse cui adhæreret, Febris nempe Intermittens, sibi vendicabat; cum à frequenti Phlebotomia & quibuscunque aliis evacuationibus exasperaretur illud, atque æger in vitæ discrimen conjiceretur. Quod ut nemini imponat, id attingere volui.

Atque hæc sunt, Spectatissime Vir, quæ in his Affectibus de quibus sciscitari libuit, sedulâ observatione habeo comperta: quæ si aut tibi placuerint, aut profuerint aliis, mihi cedent ex animi sententiâ; me saltem pro tenuitate meâ debitum tuæ Claritati observantiæ specimen exhibere conatum mihi seriò gratulabor.

Tibi semper Addictissimus,

THO. SYDENHAM.

Londini, Febr.

7. 1672.

EPISTOLA II.
HENRICI PAMAN.

Doctissimo Amicissimoque Viro
THOMÆ SYDENHAM, M.D.

M Agnum rei medicæ exortum est & lumen, & commodum, Vir Clarissime, ex consummatâ tuâ de Morbis Acutis historiâ, eâque sedulâ observatione, & fidâ experientiâ stabilitâ, non lucri aut famæ aucupio scriptâ, sed sincerâ fide, & mente honestâ; Cùm tibi amplum satis theatrum sit officium fecisse, & præsentī seculo quovis modo profuisse. Ipse hætenus celavi penitus quod volui, at fortassè quid jam parem tibi è longinquo subolet. Qui laudet quod facis, urget ut facias quòd adhuc laudetur. De morbis Acutis scribere summa difficultas est, utpote quos tam rapida volvit rota, ut nisi opportuno sistatur sufflamine, in præceps ruat vita, nullis in posterum auxiliis, nullis suppetiis redimenda. Tu singula eorum momenta notas, & quid quovis temporis articulo fieri necesse sit. Opus quidem perfectum, & absolutum, cui nihil addi poterat, nisi majus promiseras, De Morbis scilicet Chronicis. Hi inducias ferent, & tutiores examinandi, & judicandi moras.

Sæpe nobis incidit sermo de propudio illo Morbi Veneri, cujus ignominiosam originem Gentes Europæ à se invicem sedulò satagunt propellere, & ut ejus magis adhuc occultentur vestigia ad ipsos Indos remotissimos amandant. Scortatorum audit flagellum, furiosæ, & indomitæ libidini aptissimè respondens poena, eo fortassè sine tardius remota, ut tanti constet poenitere. Et humanitatis, & peccati simul sensu tactus videbatur, qui palam

*palam optavit impurissimam hanc luem semel tantum curari posse. Cum jam autem ad agyras, tonsores, & infimos quosque sciolos ejus sæpè devoluta sit curatio, illi aut fraude, aut imperitiâ magno eam sumptu, majori etiam molestiâ tam diu differunt, & protollunt, ut vitæ planè tædeat inter carnificum tormenta, & longissimas Medicinæ moras protractæ, & ferè levius sit ægrotasse, quàm sanari. Fus igitur promissi, amicè tamen, exigo; præmittas oro, in arrhabonem reliquorum, si quid habes hæc in re confectum. Humaniter, & sincerè explices quâ methodo, quibus auxiliis hoc morbo captus se redimat quàm queat minimo. Satis est ut ager sub Deo, non etiam pejus sub Medico vapulet. Hoc gratum pluribus fiet, & ad me aliqualis saltem pars gloriæ redibit, utpote cujus precibus desideratissimum hoc opus in lucem dede-
ris.*

Tibi omni officio addictissimus,

H. PAMAN.

Ex Ædib. Lambeth.

Febr. 12. 1672.

EPISTOLA RESP. II.

Ornatissimo Eruditissimoque Viro

HENRICO PAMAN M. D.

*Divi Johannis Cantabrigiensis Socio, Academiae Oratori Publico, & in Collegio Greshamensi apud Londinenses in Medicina Profef-
sori.*

QUanquam eum quem de Acutis Morbis, Vir Spectatissime, nuper edidi tractatum, quæ est tua tam humanitas, quàm animi in me propensio, ceu opus undique consummatum de-

Cc

præ-

prædicare digneris; usque adeò tamen tenuitatis tùm meæ, tùm istius opellæ mihi sum conscius, ut me nihil aliud egisse existimem, quàm viam præmonstrasse, quâ qui ingenio magis valent, dictorum Morborum & Historiam & Curationem queant investigare.

————— *Fungor vice Cotis, acutum*

Reddere quæ ferrum valet, exors ipsa secandi.

Et profectò ita multiplex, incerta, & delicata, ut ita dicam, est natura, atque ita ludit in his morbis producendis, ut unius non sit hominis, ut ut vivacis, varia eorum *φαινόμενα* & curationes iisdem accommodatas graphicè depingere. Unum hominem dixi? quid quod vel decem quidem homines per tot sæcula sibi invicem succenturiati, atque iidem tum maximâ ingenii vi, tum indefessâ industriâ præditi, tum etiam in Praxi, quæ numerosas observationes suppeditaret versatissimi, perpulchrè hæc operam suam collocare possint! Tantum abest ut ad Artem Medicam vel pervenerim ipse, vel me putem pervenisse.

Mecum habito, & novi quàm sit mihi curta supellex.

Morbos istos *Chronicos* quod attinet, quorum Historiæ perscribendæ spem tibi feceram, ita penitus animo meo insedit ejus rei studium, ut non tam aliâ de causâ, si bene me novi, vitam mihi prorogari exoptem, quàm ut istiusmodi aliquo conamine communi hominum utilitati inserviam: At verò singuli me dies docent quàm sit arduum cœptum id, & quàm periculosa plenum aleæ (mihi præ cæteris qui isto ingenii acumine atque solertia, quibus hæc est opus, non satis valeo) cum apud Scriptores rei Medicæ (*Divinum Hippocratem* si demas, atque alios paucissimos numero) vix ulla deprehendi queant vestigia, quibus adjutus per rerum avia spinis & sentibus impedita iter faciam; cum quæ promittunt subsidia Authores & lumina ostentant, magis Ignes Fatui sint, quàm veræ faces, & in salebras potius ac præcipitia sequentem agant, quàm mentem fideliter & rectâ dirigant in gen-

nuinâ

ruinâ naturæ Methodo indagandâ atque inveniendâ : utpote quorum scripta ferè omnia Hypothefibus innituntur, quas peperit lascivientis ingenii & Phantasiæ luxuria ; ipsaque adeò Morborum Phænomena (in quibus eorundem Historia vertitur) prout ab iis describuntur, ex eâdem Hypothese^{or} officinâ prodeunt ; quin & ipsa Praxis quâ Morbos aggrediuntur (quod humani generis Pēstis est certissima & pernicies) ad hujusmodi Postulata componitur, non ad rei veritatem. Usque adeò grassantur, & regnant ferè in singulis paginis Cerebrosorum hominum commenta, jacent interim naturæ judicia. Quibus non obstantibus, si vitam Deus atque otium concesserit, experiar fortassis aliquando quid valeant humeri. Impræsentiarum, ut animum agnoscas in tui obsequia paratissimum, en tibi offero, ceu ejus quod molior operis specimen, dissertationem hanc, brevem illam quidem de Lue Venereâ, & quam solam adhuc prælo adornavi.

Primum autem id attingere volo, me haud paucos convenisse, qui sive præ studio, honesto quidem eo, incontinentiores à peccato coercendi metu insecuturæ poenæ, sive ut Castimonix laudem sibi arrogarent, non dubitabant asserere *Luis Venereæ* Curationem docendam non esse. His ego non assentior ; utpote qui existimem nullum ferè locum Charitati atque operæ mutuae relictum iri, nisi ea quæ sibi suâ ipsorum culpâ improvidi accersunt mala, humaniorum officiis sarciantur. Omnipotentis Dei est fontes castigare, nostrum verò miseris pro virili succurrere, atque ægris opem ferre ; non autem curiosâ causarum indagatione illos acrius urgere, aut censorio vexare fastu. Tradam itaque quæ in hoc morbo observavi atque expertus sum ; non quò hominum animos deteriores efficiam, sed ut corpora (quod mihi negotii datum est) reddam saniora.

LUIS VENEREÆ HISTORIA.

Lues Venereæ ex India primùm Occidentali An. Dom.

1493. *Europam* appulit ; cùm ante id tempus ne quidem nomine tenus , quantum scire licet , nostro orbi innotuerit : Undè etiam Morbus vulgò censetur iis tractibus *Americæ* Endemius in quos nos primi Colonias deduximus. Mihi verò potius è regione aliquâ *Nigritarum Guineæ* conterminorum originem traxisse videtur ; cùm à plurimis nostratium , iisque fide dignis , qui *Insulas Caribes* dictas incolunt , didicerim , mancipia recens à *Guineâ* allata , etiam antequam in terram descenderint , tum alia ibidem degentia hoc morbo tentari , nullâ copulâ impurâ prægressâ ; ita ut non rarò universam aliquam eorum familiam , viros scilicet , mulieres , liberosque malè mulctet. Neque ista Lues quæ afflictissimos hosce sæpe sæpius invadit , vel hilum à *Venereâ* nobis dictâ , quantum ego quidem intelligo , quoad symptomata , Dolores scilicet , Ulcera , &c. habitâ nempè diversorum Climatorum ratione , videtur discrepare , licet nomine prorsus abludat , cùm *The Yaws* ab illis dicatur. At nec medendi methodus quâ utuntur illi , à nostrâ abhorret , utrobique enim *Salivatio* ex *Hydrargyro* utramque facit paginam : non obstante eo quod hîc apud nos dicitur de eximiâ *Guajaci* & *Sarsaparillæ* vi quam in natali solo exerant , quæ ex longo ad nos itinere tantum non exhausta putatur. Probabile itaque mihi videtur *Hispanos* qui in *Europam* primi hunc morbum traduxere , eodem infectos fuisse ex contagio *Nigrorum* emptorum in *Africa* , quorum genti alicui (multi enim sunt populi *Guineæ* confines apud quos invaluit mos ille barbarus homines *Europæis* mercibus permutandi) Endemius esse potest. Ut ut sit , contagiosa ista Lues paulatim serpens , has orbis terrarum partes eo usque inquinavit , ut si eâ celeritate grassaretur adhuc quâ primum invasit , intra sæcula aliquot actum esset de genere humano , vel saltem Nosocomiis de cætero addictum , prorsus impar esset iis rebus gerendis quibus continetur hominum societas : nisi quòd , Vegetabili-
lium

lium instar, in alienum à patrio solum quasi transplantata, Europæo nostro non perinde lætatur, sed languet indies, & mitioribus Phænomenis fatiscit. Novus apud nos hospes cum esset, si quem arripuerat, mox omnem sanguinis massam contaminabat, & diris capitis atque artuum doloribus, tum etiam ulceribus variis in partibus se prodebat. At verò Centum retrò annis *Gonorrhæa Virulentæ* specie se primum ostendebat, ostenditque adhuc, hæc sibi portâ exitum quærens; nullo alio manifesto symptomate, nisi quòd in perpaucis ulcusculum in pudendo (vulgò à *Shanker*) primum morbi est indicium; cujus virus cum per Gonorrhæam non ejiciatur, sanguinis massam dicto citius pervadit inficitque.

Propagatur autem Venerea hæc Lues vel per *generationem*, undè misellus Infans ab inquinato parentum altero mala ducit flamina vitæ, vel per *contractum mollioris alicujus partis*, quo virulentia atque inflammatio corpori insinuantur ex occasionibus hoc in loco dicendis. Primò in lactatione v. gr. vel Infans Nutricem per rariores mamillarum poros, vel Nutrix Infantem per os tenerum inficere potest. Secundò Infantes si nudi cum inquinatis in eodem lecto dormiant. Licet enim Adulti quorum caro jam firmior ætate obduruit, vix nisi intercedente impuro coitu, quamvis simul dormiant, possint infici; Infantium tamen laxior caro & texturæ rarioris venenum facile excipit, quod non semel observavi Infantibus à genitoribus, quibuscum dormiebant, infectis contigisse. Tertiò autem, partis mollioris contactus maximè in Coitu impuro fit, ac proinde eo præ cæteris modo serpit Lues: cum scilicet penis Spiritibus Generationi dicatis turgidus, à Venereo sive ulcere, sive etiam pustulâ in uteri vagina stabulante noxam de facili haurit; quorum alterutro intus latente Mulier nihilominus sana videri potest; veneno nempe vel istarum partium illuvie ita detento ut segniùs invadat sanguinem, vel per

menstruas purgationes diluto sæpius, & quadante-
nus exterminato. Contagio hæc carnosam virgæ sub-
stantiam, quantum ego judico, primum adoritur,
quam quidem corrumpens, eidemque primò inflam-
mationem, mox ulcerosam *αἰσθησι* sensim inducens,
efficit ut sanies, qualem in Gonorrhæâ cernimus, in
urethram lentè extillet: quod ut credam hâc ratio-
ne promoveor; ipse scilicet vidi virulentam hujus-
modi materiam per substantiam glandis porosam ex-
udare, non per urethram ejectam, nulloque ulce-
re vel glandem occupante, vel præputium. Tandem
verò altiùs penetrans, glandulas *Prostratas* efferato
ulcere solet depascere; quod haud rarò cernitur in eo-
rum cadaveribus quos hic morbus è medio sustulit.

Gradibus mox dicendis procedit hic morbus. Æger,
(ocyùs aut feriùs, prout mulier quacum consuevit
magis minùsve fuerit inquinata, pro ratione etiam
temperaturæ *μιάσμα* excipiendo magis minùsve
idoneæ) primùm dolore genitalium insolito crucia-
tur cum quâdam rotatione quasi testiculorum; postea,
si recutitus non sit, macula primò Morbillum jam
erumpentem magnitudine & colore æmulans glandis
partem aliquam invadit. Statim ab hujus maculæ ex-
ortu, liquor quidam lentè extillat, seminis instar,
qui quotidie à seminis tam colore, quàm consisten-
tiâ recedens, flavescit tandem aliquanto dilutiùs
ovi vitello; & in Lue Virulentiorè intensioreque
non modò virescit, sed & aqueo humori permi-
scetur sanguine affatim tincto. Pustula jam dicta ul-
cus tandem fit, primò haud abfimile Aphthis Infantium
ora obsidentibus, quod indies latius & profundius de-
pascitur, supervenientibus orificii callo & duritie.
Animadvertendum est autem quod memorata pustu-
la rarò Gonorrhæam comitem habet in iis qui aut
jam pridem Gonorrhæa laborarunt, aut recutiti sunt,
atpote quorum Glans tum ab aere cui exposita est,
tum à frequenti linteorum attritu indurefcens, noxam
non

non ita facile suscipit. Hujusmodi verpi igitur glandis ulcere ferè non tentantur, sola Gonorrhæa dicto modo nascitur atque augetur. Hanc alia mox symptomata excipiunt, ut primò magnus doloris sensus in pene quoties erigitur, perinde ac si validâ manu transversus fortiter constringeretur, qui noctu præcipue urget, quoties in lecto æger cœpit incalescere: quam quidem constrictionem penis dolorificam morbi hujus in hoc statu existentis signum *πυθονωμενικώζον* existimo. Incurvatur etiam veretrum à fræno jam contractiore, quod cum in erectione extenditur pro natura sua, acutissimum dolorem adfert. Accedit etiam ardor urinæ, qui plerumque inter mingendum vix percipitur, at vero æger jam à mictu cessans per omnem urethræ ductum acriter admodum uritur, maxime quâ in glandem desinit. Nonnunquam etiam erosâ atque excoriatâ urethrâ jugi puris acrioris fluxu, natura in carne novâ vice jam deperditâ justo occupatio laxam quandam & spongiosam substituit, quæ mole quotidie aucta & sensim indurata, *Caruncularum* excrescentiis ita meatum urinarium infert, ut tandem lotio non detur exitus; quæ quidem carunculæ nihilominus ex ulceribus sibi adnatis ichorem quendam evomunt, & tum Medico crucem figunt inter curandum, tum ægro magis ipsâ morte timendum malum. Quinimò sæpe accedit ut sanies quæ per Gonorrhæam deplenda erat, vel à motu violentiori, vel Astringentium usu in scrotum deposita, atrocissimum dolorem & Scroti inflammationem accersat, nunc alterutro, nunc utroque ejus latere in molem ingentem elato; Gonorrhæa interim progreditur tardius, at verò urinæ ardor non mitius urget. Atque hæc sunt communiora morbi hujus symptomata, manente hoc ejus statu.

At verò quoties five Morbi diuturnitate & in dictis partibus morâ contagio sursum fertur & sensim sanguini labem imprimit, aut materiâ virulentâ inde-

bito Adstringentium usu in corpore retentâ humores putrescunt, vera *Lues* exoritur, in quâ Tumores si-
ve *Bubones* sæpe in inguine comparentes primum ejus
gradum constituunt. Dolores tum caput, tum artus
in articulorum interstitiis, humeros scilicet, brachia,
& talos crudeliter laniunt, nullo ordine invadentes,
& per intervalla, licet noctu ægrum lectuli calore per-
fufum rarissimè destituant, nec nisi sub auroram liben-
ter evanescant. Crustulæ etiam & porrigines varias
corporis partes deturpant. Flavescunt hæc fermè ad
instar favi, quo signo à cæteris omnibus queant in-
ternosci. Quandoque superficie latiore varia occupant
corporis spatia ad eum modum quo *Lepra* in Medi-
corum scriptis depingitur. Quanto autem magis sca-
bies hæc diffunditur, tanto minùs æger discruciat. Un-
versa symptomata pedetentim incrudescunt, dor-
lor præ reliquis, qui tandem eo usque exacerbatur ut
se nequeat miser diutiùs in lecto continere, sed pro-
tinus exiliens, huc illuc in cubiculo cursitet irrequietus
fermè donec illucescat. Adde quod præ doloris ve-
hementiâ Cranium atque ossa tibiæ brachiorum-
que hinc inde attolluntur in perdura tubera, *Exostoses*
dicta, excrescentiæ osseæ in equorum tibiis (vulgo à
Spavin) haud absimilia: quæ quidem ossa tuberculis
obsessa jugi dolore ac inflammatione tandem cariota
redduntur & putrescunt. Ulcera etiam Phagedænica
varias corporis partes depopulantur, quæ fauces ut
plurimum primò aggredientia, sensim per palatum
in nasi cartilaginem propagantur, quam mox absum-
unt, ita ut is jam fulcro destitutus planè concidat.
Crescentibus indies ulceribus & dolore aucto, æger
partim indefinente carnificinâ enectus, partim ulce-
ribus confectus & putredine, vitam trahit cruciatu,
fæto, carie, opprobrio molestissimam, & quavis
morte longo intervallo miseriores, donec tandem,
pereuntibus per vices membris, lacerum cadaver, &
jam superis grave, humo condatur.

Intrinsicam hujus morbi naturam, Essentialem quam vocant, nisi quatenus ea ex istis quæ jam depinximus symptomatis elucescit, non mihi magis perspectam esse arbitror, quàm est Essentia sive Plantæ cujuslibet, sive Animalis: Quicquid verò de eâ sit, certò mihi constat humorem hunc committentem inflammationis haud mediocris participem esse, unde hæc tot malorum Ilias: constat etiam dictum humorem evacuandum esse, idque iis mediis quorum efficaciam Experientia, medicorum Magistra, suffragatur. Cùm nondum inveniatur immediatum aliquod *Specificum* cujus ope sine evacuatione prægressâ Lues debellari queat. Neque enim vel *Mercurius*, vel *Ligna Exsiccantia* dicta, Specificorum titulo sunt donanda, nisi exemplis in medium allatis probare quis possit, vel Mercurium absque Salivatione, vel Lignorum Decoctum nullo subsequente sudore Luis Venereæ curationem quandoque absolvisse. Utque experienciâ didici sudorifica vulgaria haud minùs profecisse in hoc morbo quàm Lignorum decoctum, ita nullus dubito quin si reperiri possit aliud quid, sive in Regno Vegetabili, sive Animali, quod in excitandâ salivatione pares cum Mercurio vires haberet, pariter etiam ad sanandam Luem valeret. Quandoquidem autem hic morbus adhuc intra Gonorrhææ limites subsistens, longè ab eodem distat cùm jam omnem sanguinis massam contaminaverit, & Venereæ Luis nomen præcisè mereatur, ita etiam Evacuatio quâ Gonorrhææ materia ejicitur, alia prorsus est atque illa, quâ Lues jam formata eliminanda est.

GONORRHÆÆ VIRULENTÆ CURATIO.

Gonorrhæam itaque quod attinet, de quâ primò agemus, in remediis Catharticis, quantum huc usque usu comperimus, Curationis omnis cardo vertitur; quorum auxilio vel educitur humor peccans, vel procuratur diversio succorum corporis naturalium qui aliter hosti in pabulum cederent. Quamvis autem tum ra-

tio, tum experientia mihi dictant hunc morbum à quolibet demum Cathartico sæpe diuque exhibito sanatum iri, ea tamen cæteris *δεξιόστερον* mihi videntur quæ bilem, maximè verò quæ ichorem serosum fortiter è sanguine expurgant & subducunt. Ac proinde solâ *Jalapii radice* pauperibus aliquoties subveni, quorum tenuitati & rebus domi angustis consulendum erat. Cum verò & morbus conspicuam secum trahat inflammationem, & medicamenta purgantia quibus expugnandus is est, calida etiam sint, Diæta refrigerans omnino est imperanda à carceribus, quod dicitur, ad metas. Sic itaque soleo præscribere.

R. *Mass. Pilul. cochiar. maj. ʒiii*

Extract. Rudii ʒi

Resin. Jalap. diagryd. an. ʒß

Cum s. q. Opobalsami f. Pil. è singulis
Drachm. vi.

Quatuor ex his singulis auroris deglutiendæ sunt horâ quartâ vel quintâ (ita ut æger superdormiat) ad dies 12. vel 14. vel etiam plures, donec sc. urinæ ardor & materiæ seminiformis color flavus admodum immineantur; quæ cum pro voto successerint, satis esse autumo, si æger interjecto semper die uno, easdem repetat ad septimanas adhuc duas; quo tempore elapso, sufficit ut bis in septimana sumantur Pilulæ, donec humor ex urethrâ stillare solitus prorsus evanescat, quod ut plurimum non nisi post multos dies contingit. Quamvis enim vulgò affirmetur, quòd ejusmodi ichor, qui ardore urinæ & flavo materiæ extillantis colore disparentibus manè præsertim in summitate colis digitis compressi ad guttulam unam alteramve cernitur, à debilitate tantum & à laxitate partium ob diutinam virosi fomitis in eis moram oriatur, miseri tamen experiuntur magno suo malo reliquias has esse contagii non penitus deleti; quod licet quadantenus subactum, ex levissimâ quâque occasione (à potu scilicet nimio, aut exercitio quolibet vehementiori, aut simili aliâ)

novas

novas excitat tragœdias, Gonorrhæâ postliminiò re-
crudescente, si nempè æger catharseôs molestiam
defugerit, nondum extirpato radicitùs morbo.

Si post hujusmodi purgationem Gonorrhæa nondum
cedat, ex usu erit loco Pilularum, maxime in iis
qui difficiliùs purgantur, potentius aliquod medica-
mentum subinde intercalare, cujusmodi est Potio se-
quens, quæ semel tantùm hausta magis aliquando fe-
cit ad sistendam Gonorrhæam, quàm leniora Ca-
thartica sæpenuerò ingesta.

R. *Thamarind.* ℥ β.

Fol. sen. ℥ ij.

Rhei ℥ i [℔] *Coq. s. q. aq.*

Colatura ℥ iij *dissolv. Mannæ, syr. Rosar.*
solut. an. ℥ i.

Syr. de spinâ cervin. & Electuar. è succo

Rosar. an. ℥ ij.

Vel detur *Turbith minerale ad gr. viij.* tantum bis vel
ter, (idque interposito debito temporis spatio, ne fortè
oboriatur Ptyalismus) quod quidem remedium in era-
dicandâ Gonorrhæâ pervicaciori facile primas fert.

Est autem ubi æger à Catharsi dicto modo re-
petitâ usque adeò abhorret, ut ne conspectum qui-
dem, vel odorem solum remediorum ferre queat;
est etiam ubi corpus ex ἰδιόσυρροσις quadam ita per-
tinaciter purgantibus refragatur, ut debita pec-
cantis humoris quantitas nequeat educi, atque ita
dum impeniùs in hoc laboratur nullo cum fructu,
Lues tandem obrepit, quæ eos sæpissimè ægros ado-
ritur, quorum corpora cathartici fortius obsistunt;
cùm ita se res habeat, *Enematis* agendum est, qui-
bus injectis utrique indicationi, humoris scilicet tum
expurgandi, tum ab affectâ parte derivandi satisfieri
potest. Quinetiam hæc Methodus expeditior est non-
nunquam præmemoratâ istâ, at non æque tuta, me-
judice; cùm prior illa licèt diuturnitate molestior,
minùs tamen habeat periculi ne quâ contagiosi fomi-
tis

tis particula in visceribus hæreat novos datura tumultus; Hoc verò incommodum facillimè evitatur, si Cathartica per os assumpta diebus ab usu Clysterum liberis, mutuam iis operam commodent.

Hâc itaque viâ incedo, Pilulas jam prædictas, aut alias ejusmodi duabus tribusve auroris continuis exhibendas curo; postea Enema sequens manè, & horâ quintâ pomeridianâ quotidie injiciendum, donec penitus cessaverint symptomata; nisi quod semel aut bis in hebdomade Catharticum impero, misso die isto Clystere.

R. Electuar. è succo Rosar. ℥vi.

Terebint. Venet. vitello ovi solut. ℥ß.

Dissolvantur in aq. Hordei ℔i.

Colaturæ adde Syr. Violac. ℥ij

m. f. Enema:

Singulis etiam noctibus *Opobalsami* vel *Balsami è Mecha gut. xxv.* sacchari frustulo exceptas concedo, sub lecti ingressu; quod quidem medicamentum, cum *Terebinthinæ* quoddam genus sit liquidum ac purum, iisdem quibus illa facultatibus pollet, & ulcerosæ genitalium diathesi apprimè succurrit; hujus itaque defectu *Terebinthina Cypria* ad quantitatem avellanæ dictis temporibus devoranda substitui possit.

Procedente Curatione, quâcunque ea demum methodo tentetur, ægro cibis omnibus sale conditis, vel aliàs dyspeptis (quales sunt carnes Bovinæ, Porcinæ, Pisces, Caseus, Radices, Olera) & fructibus horariis quibuscunque interdico; quibus substituo carnem Vervecinam, Vitulinam, Pullorum, Cuniculorum, & cætera *εὐπεπτα*. Volo etiam ut vel his parcissimè utatur, tantum ut ægri vires non labascant. Potus, vino in genere abdicato, ut & liquore omni sive spirituofo, sive acescente, *Hydrogala* esto, ex tribus aquæ coctæ partibus & lactis unâ: nisi quod in prandio & cœnâ Cerevisia tenuis in parva quantitate possit indulgeri. Ad contemperandam insuper inflammatio-

mationem, & mitigandum ardorem urinæ, refrigerantem aliquam *Emulsionem* ad sequentis normam compono, in Purgationum interstitio frequenter potandam.

R. *Sem. Melon. Pepon. an.* ℥℥.

Sem. Papav. albi ℥ij.

Amygdal. dulc. excorticat. n. viij.

Contund. simul in mortario marmoreo, sensim affundendo aq. Horæ. ℔℔.

Colaturæ adde sacchari Crystallini q. s.

m. f. s. a. Emulsio.

In temperamento admodum sanguineo, & affectu pertinaciore, post mensem catharli datum, aut circiter, ut plurimum sanguinis Uncias octo vel novem è brachio dextro detrahendas suadeo; ut maturius celebretur venæsectio author non sum, ne hæc contagium penitus inferatur. *Injectiones* in urethram non magni facio, utpote quæ si ve acrimoniâ suâ mordaci, si ve stipticitate non rarò magis officere soleant, quàm prodesse: veruntamen sub morbi exitu *Aqua Rosacea* in pauca quantitate potest injici.

Hæc methodo, quæ mihi semper pro voto cessit in Gonorrhæâ sanandâ, meliorem nondum comperi; maximè in iis qui facilè purgantur. In iis enim qui purgantur ægrius, curatio, licèt nunquam fallax, tamen non nisi post longum temporis spatium perficitur. In his itaque acuenda sunt Cathartica, tum etiam repetenda sæpius, atque in eorum usu diutius est perseverandum, aut Clysteres modo jam signato usurpandi. Etenim Catharsis hîc ad instar omnium est. Atque in hoc affectu, si in alio quopiam, verè asseritur, quòd qui mundificat bene, bene sanat: modò ab *Aquis Mineralibus* sibi temperet, quas certò mihi constat morbi reliquias è corpore eliminandas vi astringente & plus satis sanativâ arctius constringere, & quasi clavo figere trabali; unde quòd sæpius observavi, Scroti tumores enascebantur quoties in morbi

bi principio, vel statu, pejoraque adhuc symptoma-
ta ut Carunculæ, &c. si quando sub ejus exitu pota-
rentur. Quod quidem ego fidenter assero, quantum-
libet ex more hodiè recepto Aquæ Minerales in di-
cto casu haud rarò præscribantur.

Neque sum nescius quantum se venditent Practico-
rum nonnulli in hujus symptomatis curatione, quâ
breviore temporis spatio, quâ remediis magni nomi-
nis & tituli absolvendâ; interim observatione plus
satis frequenti certò deprehendi, materiam, quæ eli-
minanda fuit, astringentium vi in corpore detentam
maximum ægris dedisse malum: ex quo persæpe
sanguinis massam de novo subiens, ipsam demum
Luem parit. Nec majore cum fructu, licet periculo
minore, decoctum *Lignorum exiccantium* usurpatum
comperi; quo scilicet sub prætextu *Specificorum*, tum
universum ægri corpus, tum præ cæteris affecta pars
jampridem nimis incalescentia, ulteriùs adhuc inflam-
mabantur; nonnunquam etiam Gonorrhæa quæ pau-
lò antè evanuerat, quod me observasse memini, de-
nuò in conspectum prodiit.

Animadvertendum est autem quòd si ægri glans
Præputio undiquaque contegatur, atque ejusdem
ora præ inflammatione usque adeò tumida, dura, ac
callosa reddantur ut nullo modo queat reduci, late-
rem lavat quisquis Gonorrhæam remediis purganti-
bus, fortissimis licet, & quotidie ad nauseam repetitis,
aggreditur, nisi eodem tempore id agatur ut pars ita
affecta ad statum sibi naturalem redeat, sublatis & du-
ritie & tumore, undè Gonorrhææ novus utique fo-
mes subministratur. Quod quidem ego admolior Fo-
tu sequente.

R. Rad. *Althææ*, & *Liliorum an.* ʒi ʒ.

fol. *Malv.* *Verbasc.* *Sambuc.* & *Hyoscyam.*

flor. *Chamæmel.* & *Melilot. an.* M. i.

Sem. *lini*, & *Fænugræci an.* ʒ ʒ.

Coq. s. q. aq. font. ut. s. Fetus parti affectæ admoven-
dus

das per horæ unius spatium bis vel ter in die: Peractâ fomentatione partem affectam Oleo è semine lini recenter extracto perungendam curo, deinde Emplastrum è Mucilaginibus alutæ agninæ inductum labiis præputii tumidis circumponendum. Quòd si Ulcus vel in ipsius præputii labiis, vel in subjectâ glande hærens suâ callositate facit ut illud non nisi ægrè possit retrahi, præter fotum jam dictum sequens etiam Linimentum præscribo.

R: Unguent. Basilici ℥ vi.

Unguent. è Nicotianâ ℥ ii.

Præcipitat. aq. Ros. lot. & optimè lævigat. ℥ ss.

m. f. Linimentum, quo lintei rasura imbuatur, & ulcuscule admoveatur semper post Fotus præscripti usum.

Ubi verò five quòd justò maturius Gonorrhæa sistatur, five ab exercitio vehementiori, aut aliâ quacunque de causâ, Scrotum jam morbi sedes ab eadem in tumorem insigniorem attollitur, prædictum Fotum bis in die parti affectæ admoveo, modò non imminuantur & dolor & tumor Cataplasmate vulgò noto ex Oxycrato & farinâ Fabarum. Hæc dum foràs peraguntur, non desino remediis & Catharticis, & Refrigerantibus introsumptis, tum etiam Diætâ supradictâ hostem urgere; neque mihi religio est quovis morbi tempore sanguinis ℥ ix vel x è brachio isto detrudere quod testiculo tumefacto respondet, si tumoris magnitudo & vehementia doloris id mihi suadeant. Atque hæc hæcenus de Gonorrhæâ.

LUS CONFIRMATÆ CURATIO.

Cùm verò eousque invaluerit morbus, ut jam Veneæ Lues, vel Lues confirmata præcisè dici mereatur, alia omnino porta quærenda est, & duriori huic nodo cuneus itidem durior est adhibendus: quandoquidem nullum adhuc experimentum, quod sciam, adferri possit extirpati hujusce morbi, nisi per Salivationem ab Hydrargyro excitatam: quicquid tam doctorum nonnulli, quàm indoctorum de aliis sanandi

nandi modis satis temerè & audacter effutiverint. Cum itaque *Salivatio* omnem hîc numerum absolvat, id tantum mihi incumbit ut quæ in eâ tum excitandâ, tum etiam regendâ, & ratio (qualis qualis ea demum fuerit) & observatio rationi suffragata mihi dictaverint, edisseram.

In principio autem ne conjecturâ quidem assequi possum quid sibi velint crebra ista monita quibus de corpore remediis Catharticis, & Digerentibus, Balneo puta & cæteris id genus, ritè præparando, ita seriò cavetur: Ut de Venæsectione jam taceam, cui nonnulli hîc loci primas deferunt. Quum enim si veritati sit litandum, eo res redigatur ut *Veneno Salivatio* procuranda sit (neque enim adhuc innotescit salubre aliquod medicamentum quo possit excitari, neque æger sine ejus ope in tuto collocari potest) quæritur utrùm corpori constantibus adhuc viribus vegeto & valenti, ac proindè frangendis inimici conatibus haud impari; an eidem missione sanguinis & tenui diætâ jam debilitato rectiùs committatur *Venenum*. Haud dubiè satius esse duxerit æquus rerum æstimator nihil agere, quàm ita importunè satagendo nocere. Quid quod experientia testatur, nullis evacuationibus, aut alio modo infirmatos salivationis impetum multò melius sustinere, quàm eos quorum quasi ante prælium incisi sunt nervi?

Missio itaque damnofo omni hujusmodi præludio, statim atque accersor *Unguentum* præscribo ex *Axungia Porcinæ* ℥ij, & *Mercurii crudi* ℥i. Neque oleum aliquod è calidioribus, neque aliud quid admisceo; cum deterius fiat *Unguentum*, si quod adjecta ista frænum injiciant, & nihilo efficacius, si nihil prorsus agant: Et fortasse additamenta ejusmodi sub nomine *Correctivorum*, idem hîc præstant, si quid tamen præstant, quod Catharticis adjuncta, judice experientiâ, solent præstare; tormina nempe excitant, & catharsin reddunt laboriosiore, à luctâ scilicet inter Anti-

dotum

dotum & Catharticum, cujus vis omnis purgans in eo posita est quod naturæ hominis inimicetur. Verum ut tertiâ parte dicti Unguenti brachia crura & tibias ad tres noctes continuas (primam quâ accersor includendo) manibus suis æger perungat injungo; ita tamen ut neque axillas, neque inguina attingat uspiam, & abdomen panno laneo tenuiore circumposito & posterius confuto, à linimenti contactu diligenter muniat. Aurorâ illâ quæ postremam inunctionem proximè insequitur exhibeo gr. viij. *Turbith. mineralis in conservâ Rosarum rubrarum.* Post tertiam inunctionem, vel saltem post assumptum Turbith Minerale, gingivæ ut plurimum intumescunt, & Ptyalismus suboritur: id jam medico negotii tantum est ut gradum salivationis scrupulosè expendat, ne invocatis temerè suppetiis, salivationem eo usque evehat ut æger de vita periclitetur. Ubi jam Ptyalismus statum debitum fuerit adeptus (in quo expuuntur ut plurimum libræ quatuor spatio Nycthemeri) vel symptomata, etiamsi parcius expuat æger, evanuerint (quod plerumque contingit post quartam diem à statu salivationis) & indusium & tori lintea aliis, quæ à quo ultimo lavabantur usurpata aliquandiu fuere, sunt permutanda: cum priora ista unguento infecta salivationem & magis quàm erat opus intendere, & longius protrahere quàm ægro expediat, apta nata sint. Quod si fortè prius elanguescat salivatio quàm symptomata penitus disparuerint, excitulanda subinde est *Mercurio dulci ad ʒi* pro dosi exhibito.

Nonnunquam accidit, præsertim in corporibus *εὐμετέλλουσιν*, quod post unam vel alteram inunctionem (nempe simul ac Hydrargyro sanguis affici inceperit) natura illicò per intestina hunc hostem expellere satagat, undè non solum dejectiones mucosæ & tormina ventris, ut in iis qui dysenteriam laborant, eveniunt, verum etiam curatio morbi impeditur, utpote qui salivationi tantummodò cedere soleat. In hoc

casu à Mercurio sive extrà applicito, sive intrà assumpto, prorsus abstinendum, donec hæc Symptomata penitus evanuerint; quæ ut facilius amoveantur utile erit ut *Diascordii* sesqui-drachmam æger aliquoties devoret, atque porrò ut *Corroborantium* ex *Cephalicis* & id genus aliis, vino Hispanico coctorum vaporem recipiat in sellâ perforatâ.

Convalescente de cæteris ægro, nisi quod os adhuc exulceretur (qui genuinus est ptyalismi fructus) salivatio quæ jam indies imminuitur, nec purgatione, nec alio modo quocunque sistenda est: fieri enim potest ut etiam post consopitum dolorem, atque exiccata ulcera aliquid de morbi fomite adhuc in corpore delitescat, bella denùo moturum, nisi sibi permittatur sputatio illa moderata, quæ postquam redintegratâ sanitate homo se auræ liberiori aliquandiu exposuerit, desitura est. Periculosum itaque esse arbitror Ptyalismi jam abiturientis & mox evanituri reliquias vel *Catharsi* deducere, vel *Lignorum decocto* exicare velle; à quâ Praxi, quæ vulgò obtinet specie vel Mercurii è corpore eliminandi, vel corrigendæ ejus malignitatis, nascuntur sine dubio frequentes istæ *Recidivæ* quæ miseris accidunt, sanitatem tandem aliquando post tantum impensarum, tot exantlatos labores, tantum tædii devoratum anhelantibus; ad quam etiam certò pervenissent, si salivatio non nisi suo tempore determinaretur. Longiùs itaque consultius esset, ptyalismum promovere *Mercurio dulci* semel in hebdomade exhibito, etiam postquam omninò convalesceret & jam sub dio versetur, quàm eundem præmaturiùs inhibere.

Quantumlibet autem à catharsi in salivationis declinatione ob jam dictas causas abhorream, fieri tamen potest ut in ejusdem statu ea nec prætermitti possit, nec debeat, quoties scilicet re malè gestâ, eoque fuerit evecta salivatio ut jam ægri vitæ metuatur: quo in casu non tutummodò est, sed & necessarium

sarium etiam Cathartico ingesto ptyalismum ad eum gradum deprimere, ut cum ægri *εὐφορία* procedat, qui deinde suo juri relinquendus.

Si quis jam quærat an nudâ Salivatione contenti esse debeamus, nec Catharticis, nec aliis remediis solenibus in usum, post eam peractam, revocatis? Respondeo præter jam dicta, quibus & ratio astipulatur, & experientia, me velle doceri quam ob causam magis sit necessarium purgare post Salivationem, quàm Salivationem excitare post Catharsin, cum remedia purgantia (*Scammoniata* maximè & id genus acria) malignitatis quidpiam in corpore relinquant, quod naturæ tamen committimus, cujus vi tandem subjungatur istud quicquid est veneni, eo scilicet qui purgatus fuit ad regimen consuetum, exercitium, & liberiores aeris usum se recipiente. Atque id porro libenter scire velim, quâ demum arte freti Mercurii reliquias per Catharsin expellere conamur, cum genuinam illam ac propè unicam methodum (per salivationem scilicet) quâ natura id efficere solet ac debet, non solum negligamus, sed etiam impediamus? Hujusmodi autem hallucinationes minimis istis rationis scintillis imputandæ sunt, quibus nos miseri mortales tantum præditi, ad veritatem in profundo demersam non penetrantes, quamlibet ejus umbram & speciem amplectimur, pro Junone, quod ajunt, captantes nubem; mox colloquia miscentes, præjudicia malè fundata ita penitus nobis invicem infigimus, ut tandem phantasmata nostra & delirantium insomnia pro principiis Apodicticis haberi velimus; cujus specimen, ni fallor, præ manibus nobis est.

Quamvis autem in plerisque Curatio modo jam dicto absolvatur, *viz.* Inunctione per tres noctes continuas, & exhibito *Turbith Minerali* aurorâ istâ quæ postremam excipit, *Mercurio* item *dulci* ad vices aliquot, Ptyalismo fatisciente; seriò tamen animadvertendum est in quibusdam reperiri idiosyncrasiam

sive temperamentum quoddam peculiare tam salivationis respectu, quàm purgationis (atque eadem plerumque in iisdem, ut qui ægre purgantur, ægrè etiam ad ptyalismum perducuntur) ita ut in nonnullis Methodus laudata vix gingivarum exulcerationem queat efficere, multò minùs salivationem eam procurare quæ malo eradicando par sit. In hujusmodi ægris Medico summopere cavendum est ne animo nimidum obstinato salivationem importuniùs urgeat, recalcitrante naturâ, atque ab isto evacuationis genere prorsus abhorrente; quod qui minùs intellexere ægros haud paucos letho dederunt: Etenim in corporibus ita factis, quotiescunque medicamenta sive externa illa fuerint, sive interna pertinaciter ingeminaveris, loco salivationis perfectæ nil præter ventris tormina, & dejectiones dysentericas obtinebis, naturâ per hanc portam Hydrargyri virus amoliente; vel dolores ventriculi & ægritudines, sudores frigidos, horrendaque alia symptomata accerses, ita ut æger tantum non agat animam, fortè etiam mox eam evomat. In his licèt medico concedi possit, ut postquam ad dies quatuor vel quinque à postremâ inunctione salivationem frustrâ præstolatus fuerit, inunctionem jam sæpè dictam, & Turbith Minerale denuò repetat (interjectis inter singulas inunctionum vices diebus aliquot) religiosè tamen cavere debet, nè cùm tanto conamine salivationem incassum sollicitaverit, eam per vim invitæ naturæ extorquere pergat. Hic itaque modus, quantum ego iudicio valeo, Medico tenendus est, ut ubi primum vel ægritudo ventriculi, vel ventris tormina succedant, statim sibi temperet à remediis adhibendis donec ea penitus evanuerint symptomata; pluribus enim & fortioribus remediis ad cogendam φύσεως ἀντιπροστέλλουσας salivationem accumulatis, Dysenteria certò certius tormina ventris, & ventriculi ægritudinem Mors excipiet. Cùm ex adverso si lentè festinet, & moras trahat, *Mercurii dulcis* ʒ i semel aut bis in septi-

timanâ exhibendo, vel per se, vel cum 3i *Diascordii*, si æger in Diarrhœam propensior sit, tandem aliquando cum bonis ægri rebus optatâ potietur arenâ. Quantumvis enim ptyalismus ad plenum nunquam assurgit, æger tamen copiosius quàm pro more solito expuet, & foetor justæ salivationis comes neque imminutiorem hanc destituet: unde evincitur sanguinem & humores eam sive putrefactionem, sive alterationem, quæcunque ea demum sit, attigisse, quæ vel parit salivationem, vel cum ea nascitur. Atque hâc Methodo universa hujus morbi symptomata tandem expugnabis, concessio utique debito temporis spatio.

Observandum est autem, quod licet salivatio remedia alia, qualiacunque ea fuerint, in extirpandâ *Lue confirmatâ* longè exuperet, *Gonorrhœam* tamen cum *Lue* concurrentem neutiquam valet sanare; nec sistetur illa, hâc jam penitus devictâ: unde rectè colligitur nullam vim specificam Mercurio inesse quâ *Veneræ* Lues immediatè debellari possit: quamlibet *Specificum mediatum* fortè dici mereatur, in quantum mediante ptyalismo morbum expellat: pari fermè *υγλα χελιδον* (quod alias subinnui) atque Scalpellum Chirurgicum Laterali morbo Specificum queat appellari. Sed ut ad rem redeam. Quoties Lues & Gonorrhœa unâ stabulantur, vel ante Salivationem, vel eâ jam peractâ, Gonorrhœæ curatio tentanda est; quod & tutius fit, me iudice, & facilius etiam post finitam salivationem, cum Luem habens comitem Gonorrhœa ægriùs dometur; quæ verò à prægressâ salivatione quadantenus subacta fuit, minori negotio expugnari soleat. At verò Catharticis religiosè abstinendum est quousque vel minimæ salivationis reliquiæ supersint; Quamobrem *Turbith Minerali* semel aut bis in hebdomade exhibito securius rem commitemus, quàm aliis Purgantibus quibuscunque, cujus vi promovebitur aliquantulum ptyalismus, dum interim materia Gonorrhœam committens paulatim excernatur.

Os exulceratum, Salivationem passis ita familiare, si vel æger dolori ferendo par non sit, vel eo usque illud exorietur, quod sæpe fit, ut sanguine diffuat, nocte dieque vel aquâ *Rosarum Damascenarum* vella-
te aqua permisto, vel *hordei*, *radic. Althææ*, & *semin. Cydoniorum decocto* sæpissimè proluendum est. Unicum hoc symptoma memorabile, quod scio, salivationi accidit, saltem quoties ea more debito administratur; & sanè si dolor & oris exulceratio arte aliquâ protelari potuerint, haud multo esset molestior morbi hujus curatio, quàm est aliorum aliquot longè minùs famigeratorum.

Dietam quod spectat & reliquum ægri regimen, eadem prorsus in *Salivatione*, saltem donec ad finem jam ferè vergat, ac in *Catharsi* imperanda censeo: Cùmque ei qui medicamentum aliquod purgans assumpsit, id tantum incumbat ut se in cubiculo à vi frigoris defendat, & cibis *εὐπρέπεις*, moderatè vescatur, nondum mihi constat quo nomine vel lecto semper addicatur qui *Ptyalismum* subit, vel à victu modico arceatur, qui scilicet naturæ cum veneno conflitanti vires animumque addat: unde etiam naturâ tanto oneri succumbente, haud pauci, spiritibus atque omni vitæ robore diaphoresi, purgationibus, & jejuniis supervacuis (præter vulnus ab *Hydrargyro* inflictum) tandem penitus exhaustis, miserè confecti sunt: Persæpè etiam morbo jam pulso, æger eâ spirituum copiâ quâ erat opus ad redintegrandam sanitatem destitutus, præ imbecillitate concidit: aut si fortè *Libitinam* valeat effugere, tot tantisque cruciatibus vitam redimit, ut tanti non sit vivere. De quibus Poeta è Neotericis haud ineleganter.

Graviora morbis patimur remedia;

Nec vita tanti est, vivere ut possis, mori.

Hic autem in promptu est istam objectionem diluere, quâ fit ut nonnulli hoc morbo, (scilicet in statu ejus modò dicto) malè multati in *Galliam* commigrare

grare cogantur ut ab eo liberentur? Cujus rei hanc esse rationem, quantum judicare possum, existimo; Hujusmodi ægris, œconomiâ illorum corporum ever-sâ ac viribus prostratis, apud nos aër crassus ac hu-midus refarciendis minùs idoneus est, cum iste Galliæ, utpotè qui salubrior ac magis ferendus, spiritus corpo-ris & vires deperditas instaurare aptus sit: Non quòd Practici ibidem degentes, ut ut docti quidem, metho-dum quâ hic morbus devinci possit, meliùs callent, quàm nos hîc in *Angliâ*. Sed ut ad Diætam evertar.

Existimo itaque (& experientia mecum facit) quòd præter jusculum Avenaceum, Panatellam, Lac cerevisiatum, & Cerevisiam tenuem tepefactam, &c. juscula insuper è carne Vitulinâ, Pullorum, atque alia ejusmodi in mediocri quantitate ægro & possint concedi, & debeant; atque ut, ubi primùm eo usque subsederit gingivarum tumor, ut dentes conferere va-leat, Cuniculorum, Pullorum, Agnorum carnes, at-que ejusmodi teneriores, at parcâ manu, sint indulger-dæ; ut vel in lecto se contineat, vel ad ignem sedeat, prout hoc vel illud magis allubescat animo: Cum enim Ptyalismo expugnetur hîc morbus, non Diaphoresi, hâriolando non sum quorsum æger, nullâ urgente ne-cessitate, nimio calore mactetur.

Dicta Methodus uti expeditior est, cum neque tot dies corpori ante salivationem præparando inutili-ter infumendos, nec frequentes istas purgationes, aut decocta solennia post salivationem, ægris imponat; ita certissimus sum eandem longe faciliorem esse, mi-nùs itidem periculosam, & minùs recidivæ obnoxiam: quod experimento suo discet quisquis in alterâ praxi versatus, ad hanc se demum conferet. Mihi saltem ex animi sententiâ successit in quâmplurimis ægris; quorum nonnulli salivationis tædium & laborem plus semel irritò conatu exantlaverant, recidivam sem-por denuò passi, ex occasionibus, & propter causas quas supra memoravimus. Non est autem, Vir Can-

didissime, cur tuam fidem verborum ambagibus anxie sollicitem, qui jamdudum de probitate meâ persuasissimus, existimationi etiam nostræ favere dignaris.

Plura de hoc morbo non addo, cum mihi neutiquam placeat, nec placebit unquam, longis verborum ambagibus & sermonibus ἀποστροφῶσι, nucleum involvere, quo rei caput, seu *Nili* fons, ægrius innotescat. Quantulicunque autem sit hoc opusculum sive pretii, sive molis, id ut boni consulas rogo: Cum illud eo præcipue fine elaboraverim, ut & in bonum publicum cederet, & quo in te essem animo palam testarer: quantumlibet autem magni te faciam, major tamen adhuc tibi honos debetur & à me, & ab iis quibus summa illa tua eruditio, morum suavitas, animique candor, cæteræque virtutes laude dignissimæ ita clarè elucescunt. Haud equidem tibi assentor, quoties profiteor me tuam amicitiam, ex quo me primùm eâ condecorabas, inter illa quæ mihi comparavi pretiosissima luculentissimaque semper habuisse. Inter alia enim in brevi vitæ curriculo à me observata eximium est istud, (quod etiam filio meo commendatissimum esse volo) hominum sc. probitate cæterisque virtutibus præcellentium consuetudinem semper mihi commodo vertisse atque emolumento; atque ex adverso pravorum amicitiam (nisi ea potius, combinatio, sive etiam conjuratio dicenda sit, quæ in virtute non fundatur) quamvis nec dictu, nec vultu quidem me læserint unquam, tamen nescio quo pacto, tandem aliquando aut mihi, aut rebus meis mali, aut damni quippiam affricasse. Vale, Vir Humanissime, & amare perge

Tui semper Observantissimum

THO. SYDENHAM.

Londini, Mart,

10. 16⁷⁹.

THO-

THOMÆ SYDENHAM
DISSERTATIO
EPISTOLARIS

A D

Spectatissimum Doctissimumque Virum

GULIELMUM COLE, M. D.

De

Observationibus nuperis circa cura-
tionem Variolarum Confluentium,

Nec non de

AFFECTIONE HYSTERICA.

THOMAS YDENHAM
DISSERTATIO
EPISTOLARIS

GUILIELMUM COREY M.D.
Observationibus in pectus eius con-
tinent Varietatem Constitutionis
AFFECTIONE HYSTERICA

Humanissimo Viro

THOMÆ SYDENHAM, M. D.

MIraberis fortasse, Clarissime Vir, quisnam importunus interpellator graviora tua interturbet negotia: sed veniam, confido, dabis, postquam intellexeris, eâ potissimum de causâ hanc tibi molestiam creari, ut grati animi sensa exprimat venerabundus Tui cultor. Quippe tantos ex elaboratissimis tuis, circa Morbos acutos, commentariis, agnosco me accepisse fructus, ut ad grates auctori persolvendas me prorsus obligatum teneam. Tam accurratè singulas annorum, aerisque quas tractandas suscepisti, Constitutiones, cœpto antebâc inaudito, observasti; tam genuinas, facilèque obvias, pro singulis, qui in illis occurrebant, affectibus sanandis, indicationes excogitasti; tantoque ingenii nitore totum opus exornasti, ut meritò tantam sagacitatem, tam indefesso labori junctam, suspiciamus: unde & egrotos, & medicos tibi æternum devincis.

Quanquam verò cuncta, quæ pertractas, accurratè adeò absolvisti, ut pronum sit de singulis in laudes tuas erumpere; præ cæteris tamen haud mihi temperare possum, quin impensè tibi gratuler methodum tuam circa Variolarum curationem; cujus ope, quin feralis ille hætenus affectus terrificam suam exuat larvam, interque facillimè curabiles (nisi malignitas, vel quiddam valde insolitum accesserit) se sistat, nullus ambigerem, si per nutriculas (turbam rarò non inimicissimam hominum saluti) liceret, quæ calido suo regimine, & medicamentis omnia usque adeò pessum dant, totque ubivis in sepulchrum ante tempus præcipitant, ut meritò Tu, Doctissime Vir, humani generis Vindex audire merearis, qui egrotis, miserè, cumque extremo vitæ discrimine palantibus, te ducem fidissimum præbes, ut in salutis viam, si ductum tuum se-

quæ

qui volunt, redeant. Ut de me loquar, quanquam meis fidere ratiociniis aliquatenus reformidarim, diu tamen credidi, variolarum eruptionem, sicut non ipsum esse morbum, sed febris crisis, sic par reliquis crisis desiderare regimen, in quibus, omnium Medicorum effatis sancitur; totum negotium naturæ committendum, si cuncta rectè procedant; id quod plerumque in isto affectu cernitur, nisi plus justo prius exagitatus fuerit sanguis. Postquam verò, perlecto aureo tuo libro, senseram tandem panicos esse, qui me aliosque tam diu detinuerunt, timores, aususque fueram juxta tui præcepta (reclamantibus licet quandoque non solum vulgo, sed etiam medicis) egros regere, tantum inde emolumentum iis, ubi in obtemperantes incidi, obvenisse comperi, ut, quicquid alii senserint, me felicissimum reputem, cujus in manus tantus devenit thesaurus. Porro & ubi ad variolis confluentibus laborantes (quod tamen haud admodum sæpè contigit) accitus fuerim, non dubitavi, quanquam animam jam agere viderentur, ad paregorica, tuâ fretus autoritate, confugere; idque successu haud pœnitendo, imò verò stupendo. Tam multum equidem hæc in parte præstitisse mihi videris, ut nil superesse, quod vel aliorum, vel etiam Tui, industriam exerceat, facile crederem, nisi nuperrimè à doctissimo Viro, amicoque meo integerrimo, D. Kendrickio (qui humanitatem tuam plurimum celebrat) audivissem, te innuisse novas quasdam (quas & ad praxin ritè exercendam peritiles fore non possum non augurari, utpote à Te factas) circa idem subjectum tibi occurrisse Observationes; quas nisi publico impertias, & in Tui famam, & in humanum genus injurius eris. Proinde (si quid apud te ignoti valeant preces) haud graveris, obsecro, Celeberrime Vir, eas in lucem emittere.

Sed nec hîc subsistam: Nempe ab eodem acepi, rariora quædam tibi observata fuisse circa Affectus, Hystericos dictos; qui sanè sicut doctissimorum medicorum, ab omni memoriâ, exercuerunt, imò lassarunt ingenia, sic (proh nimis sæpe!) & medicandi traditas methodos eludunt;

do-

documentaque dant, quàm parùm tutum sit, in Philosophicis, nostræ rationi nimium fidere, nisi iis in rebus quarum certitudinem à sensuum testimonio petere valemus. Plurimum, Dignissime Vir, ulteriùs & à præsentis sæculo, & à posteris, haud dubiè mereberis, si & qua circa hanc materiam meditatus es, propalare dignatus fueris. Hoc saltem à te mihi impetrare liceat, ut æqui bonique consulas, quòd, non mei solum, sed publici etiam causâ, ignotus tibi licèt, petere non erubuerim; utque me inter innumeros eos habeas, qui tibi se quam maximè devotos profitentur,

Devotissimum

GULIELMUM COLE.

Vigornia. Novemb.
17. 1681.

Spectatissimo Doctissimoque Viro

GULIELMO COLE, M. D.

SI usque adeò Philautiæ indulgerem, Ornatissime Vir, ut eas quæ ad me nihil attinent laudes mihi arriperem, ægrè admodum me ab aliqua animi elatione continere valeam, laudatus tantopere à laudato Viro, qui eruditissimis suis lucubrationibus orbi literario, mihi verò nec de facie, quod sciam, innotescit. At verò quòd me tanto, licèt immerentem, honore dignatus fueris, id demum humanitati tuæ acceptum refero; cùm maximos quosque & præstantissimos viros ita natura comparaverit, ut non tantùm leviter errantibus, ut sit, æquiores sint, sed etiam in mediocrium studiis deprædicandis, datâ vel quâlibet ansâ, ingenuo suo candori morem lubentes gerant.

Cu-

Cujus quòd & in ipso me, & meis istis conatibus, ut ut tenuibus, publico tamen commodo destinatis, præclarum edideris specimen, gratus agnosco.

Ea quod spectat quæ à me præstolaris, five jam editis de Variolis observationibus addenda; five etiam de Passione Hysterica de novo tradenda, ita habe. Horum primum idcirco aggressus sum, ut quæ olim deficere viderentur, ex iis quæ experientia jam annosior mihi suggererat possem sarcire. Alterum verò ideo in me recipiendum duxi, tum quoniam Affectus Hystericos omnium post Febres morborum frequentissimos occurrere, tum quia emolumenti aliquid è levidensibus meis observationibus capi posse existimarem. Neque tamen diffiteor aliam quandam, præter hanc publicum juvandi spem, mihi causam subfuisse, ut otium scilicet bene locarem, & tædium brumalium noctium honestiùs fallerem; cum jam ingravescente ætate non ampliùs Congerrones foràs quæram. At quicquid id fuerit quod me primùm instigaverit, me non ita atque speraveram inceptis ac votis meis parem esse sentio, cum continua illa cogitationum series, quâ mens obstinatiùs defigenda est, mihi jam à multis annis *ποδυρῶν* nunquam non officiat, maximè verò, jam appetente Senectâ. Cum itaque tam opportuna appulerint humanissimæ tuæ literæ, brevi Responsionis limite expediam eorum summam quæ priùs fusiùs deducenda meditabar.

Sumpto itaque à Variolis exordio, illud prælibandum censeo, quòd scilicet ea Februm Intermittentium species quæ primùm Anno 1677, uti alibi diximus, caput extulit, atque etiamnum regnat, Anno videlicet, quo hæc conscribo, 1681, hæc Febres, inquam, pro more Epidemicorum omnium, iis maximè tempestatibus grassabantur, quæ cum earum indole magis faciebant, per annos istos omnes quibus vivebant; alienâ autem tempestate appetente, iis proptinus Epidemicis cedebant, quibus illa magis favebat.

bat. Exempli gratiâ, ingruente Hyeme, nunquam non Tussi, & Febribus Peripneumonicis ab illa pendentibus locum dabant, ut & Variolis. Redeunte autem Vere dicta Febris postliminiò reversa est. Ita Anno 1680, postquam Febris hæc per Autumnum omnia fuerat depopulata, Variolæ brumali tempore eam excipiebant, ubique locorum grassantes. Anno autem vertente, 1681 sc. Febres intermittentes denuò recrudescabant, haud usquequaque Epidemicæ, fractis jam & succisis earum viribus; unde etiam Variolæ, hîc illic sparsæ, unâ cum illis subpullulabant. Æstate verò jam ingressâ Variolæ increbrescere quotidie, tandemque ἐπιδημῶσαι factæ stragem haud vulgarem edebant.

ANNO 1681.

Hoc anno, luce meridianâ, quod aiunt, clarius mihi constabat quod jam olim Ratio suadere videbatur, ægrum sc. lectulo noctes atque dies continuos non prius addicendum esse, quàm Variolarum examen omne in conspectum se dederit: Etenim tum Veris, tum etiam Æstatis temperie ficciore diutius quàm post eorum, qui nunc sunt homines, memoriam invalescente (adeò ut omnis fermè ubique locorum herba exaruerit) sanguinem ferè omnis illa humiditas, quam aer aliàs solebat suppeditare, destituebat; ex quo Variolas jam grassantes major quàm pro morbi indole inflammatio accendebat, cæteraque exinde nata symptomata præter modum sæviebant. Atque hanc ob causam, si quid ego judico, Maculæ purpureæ plenam Exanthematum eruptionem haud rarò præveniebant, & quæ eas extrudebat vehementior inflammatio, debitam sanguinis crasin interturbans atque disperdens, etiam ante justam materiæ morbificæ expulsionem, præmaturam mortem accersebat. Id verò maximè factorum sævitiam promovebat, quòd jam exanthemata ob suprâ dictam causam ita facillimè confluerent, vel ipsâ aeris intemperie id mali sponte

sponte suâ procurante, quod aliàs ferè solent Scioli & Medicaſtri, regimine & Cardiacis calidioribus in ipſo morbi limine inauſpicatò imperatis atque admo-
tis. Etenim (quod diligenter animadvertendum eſt) poſt omnium vel exquisitiſſimas obſervationes, rei cardo in hoc vertitur, ut in Varioloſis ſalutis ſpes om-
nis in Exanthematum paucitate reponatur; diſcrimen in eorundem multitudine: & prout plura ſunt hæc, vel pauciora, aut moritur, aut vivit æger. Inter-
ea fatendum eſt, & ſanguinis miſtum, & macu-
las purpureas, quæ ita certò mortem prænun-
ciant, quandoque accidere, vix ullo adhuc compa-
rente Variolarum indicio, vel etiam pauciſſimis puſtulis erumpentibus; hæc verò ut Variolas denſo
agmine confluentes ut plurimùm comitantur, ita aliquando tam præproperè invadunt, ut ægrum an-
te plenam eruptionem è medio tollant, ſicut jam præmonuimus.

In proclivi eſt autem, ut mihi videtur, rationem reddere quare æger plus minusve periclitetur pro
majore minoreve exanthematum numero; cùm enim quælibet Puſtula Phlegmone primò ſit, licèt ſub
exiguâ mole, mox in Apoſtoma evadat, fieri non po-
teſt quin Febris ſecundaria à Pure jam in fieri
pendens, magis minusve exacerbetur, pro Puris
excoquendi quantitate jam in morbi ſtatu; quod
in miſiſſimo confluentium genere, die à primo mor-
bi inſultu undecimo, in mediocri, decimo quar-
to, in crudiffimâ verò & ægriùs domabili ſpecie, de-
cimo ſeptimo fieri conſuevit. Quemadmodum enim
(quod eſt notandum) Confluentium Variolarum ge-
nus, Diſtinctum quod dicitur, ratione periculi im-
minentis, in tantum ſuperat, quantum ab ipſâ Peſte
ſuperatur, ita etiam ſupradictæ tres Confluentium
ſpecies aliæ aliis præſentius diſcrimen adferunt.
Quod inſuper tam in ætate quàm ſexu locum ha-
bet; cum nemini non ſit notiſſimum, Adole-
ſcen-

ſcentem in ipſo juventutis flore multo magis periclitari ab hoc morbo, quàm vel ſceminam vel impubem. Sed hæc obiter.

Neque ſanè mirabitur tam ingens diſcrimen à majori puſtularum numero pendere, qui ſecum reputaverit, quòd ſi cujuſlibet ſive humeros ſive brachia, ſive aliam quamlibet partem Phlegmone (vulgò a Boyle) fortè invaſerit, idem tempore maturationis, quâ jam Pus fit, febricitabit; cùm ſcilicet ſanguis à purulentis particulis, per venas ex lege circulationis in ejus maſſam reſorptis incitatus, Febriculæ fomitem ſubminiſtret. Quanto magis Medicus ubi primis morbi diebus ægrum inviſens, faciem ad inſtar pulveris è limaturâ acicularum undique reſperſam contemplabitur, mortem prædicet uno aliquo è diebus jam memoratis involaturam; idque præindomitâ vi Febris ſuccedaneæ, quam, pro ratione quantitatis puris ex innumeris iſtis apoſtematis in ſanguinem rejecti, deſcivire necèſſe eſt. Quæ quidem hominis funeſta ruina aliquot diebus antequam ingruat facilè prævideri poteſt, utut bellè ſe habere æger, & ſibi videatur, & aſtantibus etiam in hujus morbi Hiſtoria minùs exercitatis.

Quocirca ſi non aliunde periclitetur æger (purpureis maculis & ſanguinis mictu jam ſepoſitis) quàm ex puſtularum frequentiâ, ſeriò mihi perpendendum eſt, quibus potiſſimùm de cauſis ita denſæ protrudantur, & ſi tutò fieri poteſt, iisdem omni ope coercendis incumbendum. Quod quidem rei caput eſt, & in quo præcipuè ægro ſuppetias ferre queam, cùm periculofæ plenum ſit aleæ quicquid moliamur, jam conſtituto in hac ſpecie morbo; nec ſi tandem mortem æger evaſerit, id tam meæ debetur ſolertiæ, quàm vel inſigni narium Hæmorrhagiæ, vel fortuitæ alicuiquæ morbo accidebat mutationi. Profuſiſſima autem illa crebrarum puſtularum eruptio, ſi quid ego conjicere poſſum, à præcipiti nimis

materiae Variolosae assimilatione ortum ducit ; quæ quidem præcipitatio maximè videtur contingere , vel quòd ægri natura , medicamento ad instar Cardiaci , calore & spiritu plus satis turgeat , vel quòd ipse æger , sive præmaturè se lectulo includendo , sive adhibitis Cardiacis calidioribus , aut liquore quovis spirituofo , fermentum plus debito exaltaverit ; quibus omnibus modis disponitur sanguis ad excipiendas & intimius admittendas morbi impressiones , ipsaque Natura , ceu furis agitata , præ exuberanti materiae Variolosae copiâ & plenitudine , omnem ferè succorum & carnum molem in exanthemata evomere satagit.

Nullâ verò magis *ωρεώμενη* promovetur immodica materiae Variolosae assimilatio , quàm si æger intempestivè se lecto addicat , viz. ante diem sextum à primâ invasione , vel quartum inclusivè ab eruptione , quo tempore jam omnis pustularum cohors in conspectu est , nec sunt plures expectandæ.

Et licèt moderatus lecti calor etiam post elapsos dies istos Phrenesi , vigiliis , aliisque symptomatis accersendis nonnihil conferat , ea tamen ejusmodi sunt quæ à medicamentis cum judicio propinatis vinci possint : cùm ingens illud vitæ periculum quod die undecimo instat , ab innumeris istis pustulis prognatum , omnem medicam opem respuat & aspernetur.

Hic itaque seriò monendum est , ægrum nullo pacto se lectulo interdiu debere comittere , si sibi cavere velit à nimio pustularum confluxu , nisi sexto die jam advesperascente , unde se plurimum usque refocillari sentiet : à quo tempore vix se continebit à jugi in lecto decubitu , si insignior fuerit pustularum *συνδρομή* , tum ob acriorem jam pustularum molestiam , tum quòd ab ipso sessionis habitu in animi deliquium sit propensior ; quod cùm sæpenumero animadverterim , in mentem mihi venit , ex communi hujus morbi lege naturam ipsam quasi digito mihi mon-

monstrasse, quo primum morbi tempore æger lectulo continuo adjudicandus est.

Sed ut non solum dicti Problematis veritatem adstruam, quod tanti est momenti ad minuendum à Variolis impendens periculum, verum etiam ut in iisdem à carceribus, ut ita dicam, ad metam pertractandis, rationem nostram quasi manu ducam, non abs re fuerit, opinor, quoddam quasi Schema totius morbi animo depingere, & diligenter expendere quæ sit ejus natura, ac qualis methodus; quod demum ex certo sensu hominum, fidissimis observationibus utentium, non ex opinione incerto Phantasiæ fundo innixâ, rem clarè dijudicare valeamus.

Imprimis itaque, ejus essentia, (quantum nos rerum essentias conjecturâ assequi valemus) in peculiari quâdam sanguinis inflammatione comprehenditur, in quâ, Natura primis aliquot diebus id negotii habet ut particulas inflammatas præparet subigatque, quo facilius in corporis ambitum eliminentur; quo tempore, motâ seditione, & perturbato jam sanguinis statu, Febris ut accedat omnino necesse est: quinimo incensæ ac jam furentes particulae, per omnem circulantis sanguinis ditionem tumultuantes, ventriculi ægritudines, dolores capitis lancinantes, & quæcunque alia Symptomata præcedunt expulsionem, necessario excitant, prout has vel illas partes motu agitatae appellant. At cum jam victrix Natura rebelles particulas in corporis habitum propulsaverit, ut prius in sanguine, ita deinceps in carneâ mole id quod superest Tragœdiæ peragitur. Et sicuti Natura non aliâ quidem methodo quàm accensâ Febre materiam in sanguine peccantem novit amoliri, ita etiam non nisi factò Apostemate massam carneam à re qualibet extraneâ liberat: ut si fortè sentis aut quippiam ejusmodi carni inhæserit, partes circumjacentes mox Apostemate obsidentur, nisi id quicquid est molesti protinus extrahatur. Hæ itaque

particulæ in carnibus demum stabulantes, primum Phlegmonas haud ita spectabiles excitant, in quibus latitant; quæ quidem augescentes in horas, atque efferatiores & inflammatiores redditæ tandem in pus & vomicas desinunt; quo quidem tempore fieri non potest quin aliquid ex illâ Apostematum colluvie, in massam sanguinis, per venas circulari motu reducti, resorbeatur; quod si sanies ista nimiam copiam sanguini ingeratur, non tantum febrem accersit, cui ægri vires planè sunt impares, sed etiam omnem ejus massam putredine, ceu veneno quodam, inquinat. Sed neque hoc mali caput est: quinetiam ab intensiore Febris calore, postremis hisce diebus à nimia puris vi excitato, Ptyalismus, qui Variolis confluentibus comes indivisus esse debet, præproperè sistitur, unde ægro spiritus continuo intercluditur. Quod si dicta materia purulenta parcius sanguini infundatur, insurgens Naturæ robur secundariæ hujus Febris impetum nullo negotio reprimat, & abscessulis indies magis magisque exarescentibus æger brevi convalescit.

Si vera sit hæc & justa hujus morbi Historia, cæcus sit oportet qui non videat, omnem ejusdem in utramque partem eventum, à Curationis fundamento rectè aut secus primis in diebus jacto, pendere. Nam si calidorum, & præcipuè jugi lectuli usu, calentes hæ ac spirituosæ particulæ acuentur, necesse est ut assimilandi facultas (quæ jamdiu plus satis pollent) adhuc intendatur & augeat.

Adde quod sanguis & reliqui humores his modis excalefacti, fortiori particularum impressioni promptius cedunt, unde plures quam res postulabat, emergunt pustulæ, & æger nullà necessitate cogente in vitæ discrimen conjicitur. Quando oppositum huic regimen, & modicè frigidiusculum, atque aeris usus liberior, non tantum fervidarum ac ferocientium particularum vim retundit, sed etiam condensat obfirmatque humores, quo se validius spiritibus

bus morbificis opponant, atque eorundem sustineant impetum, unde non major materiæ Variolosæ copia conflatur, quàm pro genuinâ morbi indole.

Sed nec unico hoc incommodo, quòd scilicet nimia materiæ morbificæ quantitas assimiletur, & superexaltetur fermentum morbi, multatur is qui iusto citiùs ad lectum damnatur: at ex eodem fonte sæpissimè profluunt tum mictus sanguineus, tum etiam maculæ purpureæ, æstivo maximè tempore, atque in juventâ adhuc florentibus. Utræque hæc symptomata, nisi fallor ego, ortum ducunt ab æstu & furore in quem agitur sanguis à ferventibus & spirituosius particulis, à quibus exagitatus atque insigniter attenuatus, vasorum claustra diffringit, nunc in mictu sanguineo, quoties in renes irruit; nunc purpureis in maculis, quoties per arteriarum extremitates in musculos & cutem terminatas, percolatur, unde totidem quasi sphaceli oboriuntur iis in partibus, in quibus extravasatus sanguis coagulatur. Atque ut præcaveri faciliè poterant duo hæc symptomata primis morbi diebus, quibus plerumque emicant, regimine & diætâ in frigidum vergentibus, ita ubi jam actu comparuerint, pariter operam ludet qui iisdem morderi conabitur, ægrum lecto includendo & Cardiaca exhibendo, ac luderet anicula, quæ nimiam aquæ in ollâ ebullitionem, igni fomitem subministrando, sufflaminare fatagat.

Sed ut verum fateamur, utut offendantur Dogmatici & hujus rei ignari ac proinde iniqui iudices, non solum malè tutum fuerit ægrum primis diebus lectulo jugiter affigi, verum enimverò est ubi æger libero aeri omnino est exponendus, si æstas scilicet fuerit, atque æger ætatis florem nondum prætergressus, aut liquoribus spirituosius assuetus, præsertim si morbus nimix computationi originem debeat: His inquam in casibus, præcipitem nimis pustularum eruptionem haud equidem arbitror satis coerceri posse, tum à

lectulo abstinendo tum etiam à Cardiacis; at sanguis etiam sine horum subsidio, spirituum præfervidorum & morbo congenerum largo penu auctus, magno cum impetu ut explodatur quasi, necesse habet; atque insuper tanta humorum congeries in exanthemata faceffet, ut præ nimiam puris copiam in sanguinem regurgitantis sub fine morbi, æger quasi obrutus, fato omnino succumbat.

Quamvis haud rarò fermentum immodicè exaltatum tantam colluviei Variolosæ vim conficiat, ut æger incipiente adhuc morbo è medio tollatur; cum scilicet materia morbum committens, tum præ nimiam sui copiam, tum præ motu inordinato ac confuso in sanguinis massam excitato, se nequit extricare & foras educere, cujus loco mictus sanguineus & purpureæ maculæ tragœdiæ catastrophe fiunt. Quod etiam & in Morbillis, & in Febre, Scarlatinâ dicta, sæpiusculè occurrit, ubi scilicet intempestiva opera in iisdem ad eruptionem vehementius sollicitandis infelicitè collocatur.

Neque sanguinis missio, quantum mihi videtur, licet maturè celebrata, ita efficaciter præproperam materiæ Variolosæ assimilationem cohibere valet, ac sanguinis contemperatio ab aere intromisso, maxime si statim ab emissio sanguine æger lectulo committatur, & cardiacis calidioribus mactetur; his etenim modis, sanguis propensior redditur excipiendis adventitii caloris impressionibus, quàm ante venæ sectionem fuerat. Et sanctè assero, insignissimum ferè omnium, quos mihi unquam videre contigit, è Confluentium genere morbum, & qui ægram undecimo die jugulavit, juvenulæ supervenisse, ubi primùm à Rheumatismo usitatâ illâ methodo copiosæ & iteratæ venæsectionis fuerat liberata. Atque hinc mihi primùm innotuit, Phlebotomiam non perinde atque ego prius arbitrabar Variolis intra justos limites coercendis conducere: Tametsi sæpenumerò obser-

vave-

vaverim, reiteratam catharsin sanguine nondum inquinato, subsequentes Variolas laudabiles & distinctas ut plurimum reddidisse.

Neque verò me fallit permulta esse quæ contra sententiam hanc nostram, quâ ægrum interdiu lecto eximimus, possint objici; eaque haud exigui, tum apud hominum vulgus momenti, tum etiam apud minùs hâc in palestrâ exercitatos: quos Judices appellare solet vulgus medicorum, ut eorum authoritate malè fundata theoremata statuminent, utpote quæ magis, & quasi ad amissim horum captui quadrent, quàm quæ ab ingeniis penetrantioribus maturè sunt excogitata: unde sequitur ut cùm pars hominum longè maxima exteriori tantum rerum cortici contemplando apta natu sit, paucissimi autem veritati in profundo latitanti indè extrahendæ pares sint, Scioli isti τὸ πᾶσι suffragio adjuti primas facillè ferant, hi autem perspicaciores calumniantium maledicentiâ excipiantur, Πολλοὶ γὰρ ναρθηκὸς φόροι, πᾶσι δὲ τὸ Βάκχοι. Qui tamen æquo id animo ferunt, veritate freti, & saniorum, paucorum licèt, consensu. Primò itaque objicietur, quòd lecto abesse primis morbi diebus pustularum eruptioni officiet, & ex consequenti ægritudinem, aliæque symptomata ab impeditâ eruptione pendentia, in longum ducet. Hoc verum esse minimè nego cùm experientia fere quotidiana ei suffragetur, Quærendum est autem, ubi gravius periculum, vel in sufflaminandâ paulisper materiâ Variolosâ, atque eâ de causâ ægritudinem à non eruptione pendentem aliquantisper protrahendo; vel ex alterâ parte nimis urgendo morbi fermentum, & tam insignem materiæ Variolosæ quantitatem assimilando, ut æger ad Orci fauces sistatur à Febre secundâ, die morbi undecimo. Si rem rectè expendamus, liquebit, opinor, paucissimos ideo fato defunctos, quòd exanthemata seriùs ocyùs non efflorescerent, nisi fortè ex iis aliquot, quorum sanguis præ nimia excalefactione, motu inor-

dinato, quasi cestro quodam, percitus, materiae morbificae leniter excernendae otium non concedebat; quod à meis partibus militat, non pugnat mecum. Neque enim extimescendum est, quin, si nihil prorsus agamus, materia Variolosa (utut primis hisce diebus hinc illinc transvolans, quamcunque occupaverit. partem, fatiget, unde vehementiora illa symptomata, vomitiones enormes, dolores variis in partibus, &c. enascuntur) tandem tamen à victrice natura debellabitur, & in corporis habitum extrudetur; praesertim cum aëri alvus hucusque ut plurimum adstricta, pustularum eruptionem, seram licet, certam tamen fore spondeat. Ast è contrario quot quantique letho patent aditus quoties pustulae intempestivè & nimio opere exiguntur? Longum foret omnes percurrere: praecipuos jam indigitavimus. Sunt autem hi.

1. Nimiùm auctus exanthematum numerus, cui ex aëquo respondet Febris ultimis diebus succedentis majus minusve discrimen.
2. Mictus sanguineus & maculae purpureae, quorum utrumque ab extravasato sanguine oritur, qui plus justo attenuatus & quasi praestitu ferociens, disruptis vasorum repagulis, quae data portaruit.
3. Ut supra dictum est, debita eruptionis suppressio totalis, à nimis sedulo in praecipitandâ eruptione conamine; quo non magis scopus medicorum propositus attingitur, quam si quis id agens ut densa hominum turba spatiosis aedibus inclusa, seriatim & servato ordine inde exiret, machinâ chartaceâ pyropulvere refertâ ac in medio displosâ usque adeò omnes percelleret, ut singulis ad portam omni ope contendentibus, proindeque constipato agmine in ejus faucibus harente, exitus universis, quasi cuneo facto, praeccluderetur.

Jam si quis roget, quorsum debita materiae Variolosae separatio non perinde primis hisce diebus promoveri possit, si aeger moderato lectuli calore foveatur, ac si ab eodem arceatur; sciscitabor ego ex
ad-

adverso, an non testetur experientia quemlibet lecto inclusum tempore brumali, stragulis modicè coniectum, foco non accenso, magis percalescere, quàm si idem probè vestitus in eodem cubiculo extra lectum versetur. Quod si de differentiâ notabili satis constet, tunc erit quærendum quænam ex his methodis magis apta sit ad reprimendam exuberantem fermenti Variolosi agitationem; ad quam metam, si quid nostra mediocritas judicando valet, à Medico, incipiente morbo, præcipuè collimandum est; & prout ab eadem plus minusve is aberraverit, ita cum malis bonisve ægri rebus medicinam fecerit.

Incautioribus id verò præsertim hac in re imposuit, quòd sc. animadverterint ægrum suapte sponte in sudores proclivem, qui cum jugiter manarent, quoties lecto contineretur æger, æstus febriles haud parum minuebant, secus ac in iis qui non sudabant. Primum autem perpendamus quam ob causam Febri coercendæ ita impensam navemus operam, quum sit illa solennis naturæ machina, quâ, tum in præparandâ, tum in eliminandâ materiâ quâvis inimicâ in sanguine latenti, præcipuè utitur. Quis autem non videt quòd dum ita sedulo sudorem provocamus ad mitigandam Febrem, eadem operâ, ceu fructum præcocem, humorem crudum & inconcoctum extrudimus, atque, iis ipsis sudoribus immaniori postmodum Febri ansam præbeamus? cum hoc modo serum sanguinis (quo tum ipse sanguis, tum etiam recens natæ fervidæ istæ & Variolosæ particulæ diluuntur) foràs propellitur; his interim particulis vires sumentibus & ferociam, eo quòd jam liberæ sint à colluvie ferosâ, quam sudores exhausserant. Verbo dicam, Febris aliorumque symptomatum alleviatio à provocato sudore, & pustulis exinde præmaturè exactis, quam plurimis malè cessit, qui eam ob causam, vitam cum morte undecimo die commutarunt.

Observandum est autem, me ægro primis morbi

diebus lecto interdicare ex hypothesi tantum Variolarum è Confluentium genere subsecutarum: Namque Distinctum genus quod attinet, modò certò prævideri possit, ut nulla ægro imperat necessitas se in lecto jugiter continere, ita illum ab eodem nullus abigo; cùm exanthematum paucitas, sive hanc, sive illam viam incedentem in tuto collocet.

Nihilominus non usque adeò mihi assentor, ut ea quæ jam tradidi, ex autoritate judicii mei (quod scio quàm sit exiguum) credenda autumem. Et profectò, ita parum firmas, & nullius ferè ponderis hominum quorumcunque opiniones semper duxi, ut proprias etiam ubique pro suspectis habuerim, quoties cum aliorum sententiis pugnant: quod & hîc etiam mihi usu veniret, nisi Phænomena practica quasi uno ore rationis judicio suffragarentur. Seclusis enim practicis Observationibus, id quod vel mihi, vel alii cuilibet pro ratione habetur, nihil fortasse erit aliud quàm rationis umbra aut phantasma, hoc est mera opinio. Et quoties inter homines fuerim, certior indè redeo, quàm sit periculosum, vel acutissimo ingenio præditis, cerebrum in qualibet sive Arte sive Scientiâ indagandâ agitari perpetim & quasi concalescere, nisi factum ipsum veri ac falsi judicem ac sequestrum constituent; quòdque istiusmodi magni Opinatores, ut cum Cicerone loquar, in controversiis purè speculativis, gradibus vel spatiis infinitis, quantum cuiquam possit innotescere, à veritatis scopo aberrant. Cùm qui ad illa tantum applicuerit animum quæ Praxis certò determinare queat, si quid fortè fuerit hallucinatus, nullo negotio ab errore liberabitur, ad hanc ceu ad Lydium lapidem probatis, quas animo conceperat, rerum Ideis. Nam in hoc nostro negotio, an non mihi licet observare à quo maximè regimine adhibito, mitius aut sævius Variolarum genus producat, atque adeò conformem rei evidentiae sen-

sententiam animo procudere? Quod si alii idem facti-
taverint, fatis habeo. Iniquissimum est autem, cum
ne semel quidem per omnem vitam fuerint experti
quantum ægro proposita noceatve jam sæpè memorata
à lecto interdium immunitas, me tanquam falsarium
conviciis proscindere. Quod si jam olim vera, li-
cèt inopinabilia, sentientes calumniandi libido ob-
tinuisset, nemo quicquam tentasset quo invento
homines juvari possint. Et sanè quorsum ego has
mihi facerem molestias, nisi repetita sæpè & ferè
quotidiana experientia, hanc methodum vulgari istà
longè tutiorem esse, inclamaret? Non sum usque
adeo delirus atque inops mentis, ut famam mihi
quæram ab exagitata atque explosa eorum opinione,
qui, si plausum venarer, omni obsequio mihi ambien-
di erant; neque malitiæ tam deploratæ cuiquam vi-
deri possim, ut hominibus etiam seculis aliquam mul-
tis post mea fata nascituris, ex meâ, si quæ erit illa,
authoritate insidias struam, & vel mortuus, quod
horreo referens, perinde ac vivus, illos occidam.
Utut sit, hanc ego methodo meos ipsius liberos, san-
guine & propinquitate conjunctissimos quosque, &
quotquot se mihi liberè permiserunt omnino curavi.
Si quid deliquerim, in eo à me erratum est, quod
obstinatæ contrà sentientium pertinaciæ, ne durus
ac præfractus haberer, aliquoties celli, atque hanc
de re eorum fidem appello quibus maximè familiari-
bus usus sum. Sed hoc ad infelicitatis meæ cumulum
accessit, quod aliquoties, etiam ubi astantes, ea quæ
suaseram omnia, per integrum morbi cursum fue-
rant aspernati, ægri tamen fatum (etiamsi à calore
quem promovebant amici & curatrices, me ad ra-
vim usque reclamante, extincti) mihi crimini da-
batur. Quâ de causâ, accedente insuperabili τὸ πᾶσι
præjudicio, benè mecum agi putarem, si nunquam
deinceps ad Variolis laborantes accerferer.

Haud equidem inficias eo, Variolas, quocunque
de-

demum modo tractentur, nonnunquam tamen insigniter confluxuras, unde etiam nunquam vacant periculo, quicquid suppetiarum afferatur; id autem affero (quod mihi satis esset debet) diuturnâ atque iteratâ sæpè sæpius experientiâ innixus, eum in longè minori discrimine versari, qui à primo morbi insultu lecto interdiu, & carnibus omnino abstinuit, nec nisi potum tenuiorem sibi indulgit, quàm qui statim lecto adjudicatus, medicamenta etiam Cardiaca assumpsit. Hæc enim methodus, quod suprâ etiam innuimus, ut plurimum densam nimis exanthematum segetem cohibebit, & ex consequenti etiam immodicam Febris secundariæ effervescentiam, quæ non solum suo Marte perimit, sed etiam salivam (de quâ in hujus Morbi Historia fusè egimus) præproperè incrassando, ægro perniciem ultimis morbi diebus minitatur. Quid quod hoc pacto tum sanguinis mictus, tum maculæ purpureæ præcaveri pollint; quæ duo symptomata primis morbi diebus invadunt, idque persæpe nullo adhuc manifesto eruptionis indicio: quod etiam in Morbillis, Scarlatinâ Febre, atque Acutis aliis ab intensiore inflammationis gradu ortis, fieri assolet. Mitto jam jucundissimum istud refrigerium quo se æger perfundi animadvertit ab æris appulsu liberiore, quoties à lecto calente dimittitur; quod etiam singuli, quibus id per me licuit (maximas agentes gratias, quasi, vitâ & spiritu receptis, hæc aurâ postliminio vescerentur) pleno ore agnoverunt.

Unde mihi subiit cogitare, quanto sæpius fucum nobis facit illa, quam talem esse opinamur, ratio, quàm sensus iste certissimo nobis cognitus; quòdque in morborum curatione, plus dandum est ægrorum appetitionibus & desideriiis impensioribus (modò perquam enormia non fuerint, & quæ vitam ipso facto extinguant) quàm magis dubiis ac fallacibus Medicæ Artis regulis. Exempli gratia. Febre ardente
labo-

laborans, tenuioris potûs refrigerium liberaliori manu concessum iri vehementer efflagitat; Artis jam Theoremata Hypothesi alicui innixa, quæ sibi alium scopum proponit, quocum pugnant liquoris frigentis indulgentia, Appetitui adversantur, & hujus loco medicamentum Cardiacum imperant. Idem æger alimenti omne genus, dempto potu tenui, maximopere fastidit; hic Ars, maximè illa quam profitentur Curatices & Amici adstantes, omnino comedendum esse acriter contendit. Alter post diuturnum ab eadem causâ languorem, absurdi aliquid, & quod fortè nocere posse videatur, obnixè petit; Ars iterum molesta se opponit, & mortem intentat morem non gerenti; nisi fortè ipse Artifex sanum illum prudentissimi Hippocratis Aphorismum probè concoxerit, *Cibus & Potus paulo deterior, suavior tamen, melioribus quidem, sed insuavioribus* (hoc est minus gratis) *est anteponendus*. In his omnibus naturæ, ut videtur, aberrationibus, quilibet in Praxi medicâ vel mediocriter versatus, modò animum diligenter adverterit, facile concedet ægros haud paucos, ubi primùm spreto Medici dictamine, Genio suo obsecundaverint, se melius habuisse. Neque hoc sanè mirabitur, qui secum reputaverit, sapientissimum rerum omnium Conditorem Statoremque universa tam exquisito ordine absolvisse, ut sicuti omnia naturæ mala ad concinnandam totius operis harmoniam egregiè conspirent, ita eorum singula divino quodam artificio, propriæ essentiae quasi intertexto, donantur, quo subjectum eadem mala à se amoliatur; quod in morborum quàm plurium Acutorum exitu naturali satis cernitur, (Acutos dico, qui ut plurimùm Deum habent Authorem, sicut Chronici ipsos nos) uti etiam in propensionibus istis quæ tales comitantur morbos, & ad ægrum ab illâ pernicië liberandum viam struunt, quam Ars adfert, quoties in fatuos cadit. Atque in hoc sanè bene cum hominibus agitur; quorum genus universum aliter se perquam malè habuisset,

isset, tum cum Ars medica intra breves Hellados cancellos tota staret; quæ quidem eam ferè ad terrarum orbem proportionem habet, quam habet ignobilis aliqua Villa ad nostram hanc Britanniam. Et quid vel impræsentiarum de tot tantarum regionum incolis fiet, cum omnis Asia, Africa omnis, atque omnis etiam America (demptis aliquot nuperis Coloniis haud ita populosis) atque insuper magna Europæ pars, Arte medicâ prorsus destituantur? Attamen ut eleganter Comicus, viros rationis ac virtutum usu præstantes, ab eorum grege, qui formam humanam vitâ ad instar brutorum ἀλόγων actâ conspurcant, distinguens, Ὡς χειρὲν, inquit, ἐς' ἀνθρώπων, ἀν' ἀνθρώπων ἦ. ita etiam Ars medica, si revera Ars fuerit, & non solum nomine tenus, maximum est donorum omnium quæ hanc vitam respiciunt, tantoque cæteris omnibus præferendum, quanto ipsa vita iis quibus in illâ gaudemus, præcellit.

Sed ut ad rem redeam: Quantumcunque conducat plerumque ægro ut primis morbi diebus lecto non addicatur, est tamen (quod observandum) ubi etiam ante eruptionem omninò addici debeat. Exempli gratiâ, Infans de symptomatis Dentitionem comitantibus jam securus, derepente spasmo corripitur: in hoc casu cogitandum est mihi Convulsionem istam fortassis à naturæ conatu quo Variolas, Scarlatinam Febrem, aut Morbillos in corporis habitum protrudere satagit, pendere, licet hucusque lateant sub cutis tegmine. Ut itaque tam periculoso symptomati eamus obviam, Emplastro Epispastico nuchæ mox applicito, lecto quamprimùm committendus est; exhibito insuper medicamine aliquo Cardiaco, cui etiam Paregorici pauxillum est admiscendum, quo & potentius morbi causam eliminat, atque etiam tumultum à quo oritur Paroxysmus consopiat: Verbi gratia, puero trienni, guttæ v. Laudani liquidi in Aquæ Epidemicæ cochleari uno (aut quid simile) sunt propinandæ.

mandæ. Et profectò suspicor admodum, ne dicam certus sum, millenos aliquot infantes, & nonnullos etiam ætate provectiores, idcirco letho fuisse datos, quòd non satis animadverterint Medici hujuscemodi Convulsiones nihil aliud fuisse quàm morborum jam dictorum prænuncijs: cùm enim Practici paulò incautiores, poroxyfmos hosce revera symptomaticos pro affectibus Essentialibus habeant, Enematis sæpe repetitis & aliis evacuationibus eos aggressi, Variolarum eruptioni officiant, ac proinde permanentiores etiam reddunt paroxyfmos istos, quos tanto molimine opprimere student, quique aliàs, ubi primùm pustulæ eruperint, suâ sponte certo certius evanescerent. Hic autem, fausto lætoque omine (quod alibi diximus) Variolæ, quæ cum spasmo teneriores pueros invadunt, rarò insigniter confluunt, unde æger longè tutiùs lecto conceditur primis hisce diebus. Licet observaverim Variolas, quoties affectus Comatosos à tergo insequuntur, admodum confluere; quo in casu ipsemet Vesicatorium, & Paregoricum, quale suprâ descripsi, potiùs adhiberem, quàm ut ægro jugem lecti usum ante eruptionem permitterem. Quinimò animadverti ejusmodi Convulsiones quandoque (oppidò tamen rarò) Intermittentium Februm paroxyfmos præcedere; Affectus verò Comatosos cum dictis paroxyfms unà invadentes & non nisi cum iisdem terminantes, tam in infantibus quàm adultis persæpè vidi, quorum similiter nulla in curatione ratio habenda est, sola autem Febris, utpote morbus primarius & essentialis, omni ope est expugnanda. Si enim Comatosis hisce Affectibus Febrem comitantibus curandis præcipuè incumberem, ac proinde Venæsectione, Catharsi, atque Enematis repetitis, sopori vincendo operam navarem, Febrem inde magis accenderem, & ex consequenti eò usque augerem Coma (quod mihi erat tollendum) ut æger tandem ab eo æternùm consopiretur; quando si in Febre de-

bel.

bellanda totis viribus contendam, symptomata omnia ab eâdem pendentia nullo negotio unâ faceffent. Quod feridè notari velim, cùm in hâc re tam crebrò tamque fataliter errari soleat.

Aliquando etiam (quod proximè tradam) quantumlibet ægro conferat ut lecto interdiu absistat, nihilominus non potest id solatii eidem indulgeri, ægritudine sc. vehementiori, intensiori Febre, Vomitu enormi, Vertigine & similibus contraindicantibus: quæ quidem symptomata omnia sæviora si fuerint, maxime in sanguineis & ætate florentibus, ingentem materiæ Variolosæ copiam intus natam, & discrimen haud vulgare, à pustulis exitum certatim quærentibus, præfagiunt. Cùm itaque frænum fermento ita exorbitanti omni ope injiciendum sit, attamen hinc quidem illud continuo lectuli calore adjutum, ferociet magis, illinc verò præ nimia ægritudine eodem abstinere nequeat ægrotans, nisi suppetias afferamus; has ob causas omnino necesse erit, rebus sic stantibus, sanguinem primùm è brachii venis educere, & post aliquot horas Emeticum eradicativum ex Infusione Croci Metallorum exhibere, quod non solum materiam, à qua oritur ægritudo ista insolentior, foras propellet, sed etiam ægrum ita refocillat, ut jam quasi sanus lectulo abesse queat. Neque huic soli methodo innitendum est ad infringendas fermenti vires, sed quo magis æger in tuto collocari possit, præter evacuationes jam memoratas, percommodum erit Vitrioli Spiritum potui tenuiori, quoties eum haurit, liberaliùs immiscere, etiam usque ad plenam pustularum eruptionem. Non obstantibus tamen hisce evacuationibus, tum etiam usu potûs refrigerantis, æger nihilominus non nisi nocturno tempore lectulo permittendus est, si quidem fieri potest, quoniam hæc universa longè minùs ad inhibendam præproperam materiæ Variolosæ assimilationem faciunt, quàm una sanguinis contemperatio æ novo aere per pulmones subinde reciprocato:

quæ

quæ quidem sola mirum in modum ægritudinem symptomaticam, de quâ suprâ, sublevat confestim, quod à me non uno experimento comprobatum est. Hæc autem methodus paulo insolentior non nisi in ætate florentibus, quorum quidem sanguis sive à Venere, sive à Baccho incaluit, atque in aliis (Infantes semper excipio) quos unâ cum Variolis vehementiora atque enormia ista symptomata jam dicta adoriuntur, necessario requiritur. Ubi sanguis non usque adeò accenditur, neque ita urget symptomatum violentia, uti materiæ Variolosæ præmaturæ assimilandæ longè minor est suspicio ita ex consequenti & Evacuationes præmemoratae, & Vitrioli Spiritus omitti possunt.

Longior in his fui, quia sat scio Curationis exitum sive lætum, sive funestum, ab eâ potissimum, si non in solidum, ratione pendere, quâ æger primis morbi diebus tractatur. Jam verò omni pustularum acie quali in campum eductâ (quod die ab invasione sexto, quarto autem inclusive ab eruptione primâ, fieri jam diximus) haud amplius interrumpendus est ægro lecti usus per reliquum morbi decursum: qui quidem ut ante hunc diem concedi non debeat, ita ut diutius differatur, vix patitur ægri status, modò confluentibus Variolis laboret. Hoc autem est genus (quod notari velim) de quo hætenus verba fecimus. Quæ enim & pauca & distincta emergunt Exanthemata, parum habent momenti sive in hanc, sive in alteram partem, si vel mediocriter in arte valeat is qui medetur. Quanquam etiam in genere hoc, utut suoapte ingenio omni periculo vacet, haud pauci (quod seriò dolendum est) Libitinæ cesserint, quoties sc. malo suo fato in eos ineiderint, qui in promovendo calore spem omnem ponentes, cum morbo ad jugulandum ægrum, licet inscîi, conspirabant.

Tempore ab hoc Pustulæ augescere & corpo-

ris superficiem undique concalefacere incipiunt, at caput imprimis, unde æger, nisi fuerit infans, ad somnum difficilior est, & inquietudine vexatur: Quod proximo loco in hoc morbo diligenter expendendum esse arbitror; prout enim sedatior fuerit sanguis, ita debitum augmentum & magnitudinem acquirunt pustulæ, atque ex adverso, pro ratione orgasmi quo tumultuatur dictus sanguis, pustulæ marcescent, intercepto ulteriori progressu, unde non solum peccantis materiæ eliminatio sufflaminatur, sed insuper singularum phlegmonum œconomia & genuina crasis interturbatur; indeque vel non omnino debito tempore ad separationem pertingunt, vel ichor demum fit puris vice, & loco flaviliquoris favum colore referentis, nigricans aliquis humor, vel succus alius nonnaturalis, & à genuinis Variolarum pustulis alienus, egeritur. Quapropter Medicamenta Paregorica æquè indicari in Variolis Confluentibus mihi videntur, ac indicatur quodvis remedium in quovis morbo; cum hinc quasi Specifica sint, perinde ac Cortex Peruvianus in Febribus intermittentibus: quamvis haud ignorem Paregorica non virtute aliquâ præcisè specificâ operari, sed isti solum Indicationi respondendo, quâ sanguini & spiritibus consopendis & in ordinem redigendis operam damus. Atque hic quidem sanguinis & spirituum motus inordinator (Variolarum Confluentium in adultis comes individuus) Anodynorum usum præ cæteris deposcit; necdum ei fatis innotescit hujusce morbi Genius, qui ista Vigiliis tantum deberi existimat. Sicuti enim fieri quandoque potest, ut etiam non dormiens, bene compositis ac sedatis fruatur spiritibus, (quod ab assumpto Laudano persæpè accidit) ita etiam nonnunquam fit, ut spiritus vehementius agitati laudabili pustularum eruptioni officiant, etiam ubi æger multum dormiat.

Ut de genere Anodynorum jam loquar. Tametsi
ego

ego à multis annis Laudanum liquidum satis auspiciò exhibuerim, quoties huic Indicationi satisfaciendum erat, nihilominus Syrupum de Meconio ipsi præferendum censeo; licet enim utrumque ad eundem scopum dirigatur, tamen Laudanum paulo magis calefacere mihi videtur, Syrupus autem minus. Dosis quod spectat Syrupi, ea non solum ægri ætati est adaptanda, sed & symptomatum gradui, & quæ homini, qui sedatos habet spiritus & probè compositos, nimia fortè erit, alteri cujus spiritus ferociunt magis, vix sufficiet. Exempli gratiâ, ponamus in genere sex Drachmas plerisque convenire; jam in Variolosis, quoties id remedii indicatur, vix intra Unciam, si quid præstare velimus, est subsistendum; quæ quidem quantitas singulis vicibus morbo decurrente imperanda est. De adultis agimus impræsentiarum, etenim si infantibus propinetur, dosis pro ratione ætatis erit minuenda. Et sane Paregorica non perinde indicantur in infantibus Variolosis, ac in adultioribus, cum illi in somnos perdurante morbo proniores sint. Quamvis & in his, quoties à morbo periclitantur magis, à Paregorico abstinere multum extimescerem. At, quod dicere animus mihi erat, difficile est admodum Paregoricorum dosin, quocunque in casu ista indicantur, certò determinare. Etenim si in quocunque Spirituum motu inordinatiori, si in vomitu enormi & alvi fluxu, si etiam in dolore atrociori (in quibus affectibus tribus præsertim usum Paregoricorum indicari alibi docui) eâ methodo sunt exhibenda, ut si prima dosis metam non attingat, alia atque alia debito tempore assumatur, donec tandem medicamentum Medici votis responderit, non tam ad ingestam Anodynæ quantitatem, quàm ad effectum quod in agro producendum erat, respectu habito, quod ubi primùm successerit, nec citius, à Paregorici usu ita copioso ac frequenti cessandum est: interposito tamen semper inter singulas doses spatium ali-

quo, ut pernoscere valeamus utrum dosi ultima, id quod quærimus præstiterit, antequam nova ingeratur. At ubi semel finem propositum obtinuerimus, dosi Anodyni in morbi progressu exhibendi, jam minor pro re nata definienda erit.

Exempla hæud pauca in promptu mihi sunt, quibus eis quæ hætenus tradidi fidem adstruam, at unicum impræsentiarum adducam. Aprilis 13. Anno 1681. Quædam è nostrâ viciniâ, nomine *Crosse*, ad me accedens atque flens obnixè, petiit ut filium ejus decennem adirem, qui à diè quarto malè habens, Variolis, ut ipsa metuebat, jam laborabat. Ego à podagrâ, quæ me tunc temporis excruciebat, detentus, Pharmacopolam, quo uti soleo, rogavi ut ægrum inviseret, ac mihi de ejus statu referret: rediens ille mihi narravit pueri matrem è nescio cujus mulierculæ consilio, pulverem Comitissæ & alia calidiora remedia filio propinasse; quin & stragula adjecerat matris indulgentia, sub quibus quasi defossus latebat æger, ut horum pondere sudores (ad quos ceu ad sacram anchoram in hoc morbo foeminae confugiunt) exprimeret; ad hæc magnam Posseti calentis vim, floribus Calendulæ & cornu Cervi incoctis, ægro infuderat; unde adaucto Febris calore, tantam spiritibus confusionem induxerat, ut præter modum deliraret æger, totis adstantium viribus vix lectulo affixus ac incondita quædam, furentium ad instar, submurmurans. Nondum tamen in lucem prodibant exanthemata, vel saltem obscurè, sed denso agmine cutim impetebant; inhibita planè eruptione ab hac methodo violentiore, quæ ad eam sollicitandam destinabatur. Jubeo ut è lecto eximatur quanto ocyùs, neque eundem nisi noctu ingrediatur ante elapsum sextum diem: dein ut syrupi de Meconio unciam dimidiam statim sumat, quo ne hilum proficiente, post horæ spatium, eandem dosin repeto, at nullo cum fructu; quippe quod sanguis tam immani furebat orgasmo,

gafmo, ut non nisi unciiis duabus cum dimidia (spatio tamen inter singulas semiuncias interjecto, quo lique- ret quid postrema dosis præstiterat) intro assumptis frænari posset; quo facto, unciam dimidiam tantam singulis noctibus hauriendam præscripsi usque ad finem morbi: quæ quidem illam spirituum requiem, quam crebrior exhibitio paraverat, tueri jam partam vale- bat. Uude etiam convaluit æger.

Hic minimè reticendum est, quòd in quantâcun- que demùm dosi & quantumlibet repetitâ exhibeatur primis hujus morbi diebus Narcoticum, modò san- guinis æstus atque enormis spirituum agitatio magno- pere ferociant, vix scopum attingere poterit id, nisi æger è lectulo eximatur. Calor enim lecti calorem morbi ulteriùs augefcit atque incendit: proindeque vim ita magnam Narcotici exhibere necesse erit, cui for- tean Natura impar fuerit: Quod etiam usu venit, etfi haud tanto vitæ discrimine, quando Cortex Indicus ex- hibetur in Febre Intermittente, ægro per ejus usum in lecto se continente. Et hoc, ni fallor, in causâ fuit quòd curatio hujusce Febris nonnunquam protelata fuerit quæ aliàs citiùs absoluta esset, & quandoque etiam, si Febris Remittens tantummodo, & non interstincta erat, eadem adeò intendebatur, ut mortem ipsam æger haud effugerit.

Missis autem casibus extraordinariis, in quibus nul- lo non morbi tempore indicari potest hoc remedium, ego istâ primùm nocte exhibendum suaserim, quâ lecto jam in totum addicitur: à quo tempore usque ad diem decimum septimum omni vesperi est propinan- dum, vel saltem donec æger ἔξω βέλων quod ajunt, fuerit constitutus. Sexto enim die caro Phlogosi quasi corripitur, unde caput ab humoribus exinde concale- factis turbari incipit & vacillare.

Curandum est autem sedulò, ut Anodynum tem- poriùs sumatur hic, quam in aliis morbis; quoniam quidam caloris & inquietudinis quasi paroxysmus Va-

riolosos sub vesperam semper affligit, & quandoque accidit quòd, nisi maturiùs exhibeatur sub ultimis morbi diebus, æger derepente paulò hebetior factus, mox incalescat, post de ægritudine queratur, quæ brevi in ipsâ morte terminatur; attonitis haud parum amicis, qui paulo antè magnam de ægro, ceu convalituro, spem foverant. Cui tanto malo occurri fortean poterat Anodyno confestim ingesto. His itaque diebus, undecimo verò præ cæteris, Paregoricum temporiùs propinandum impero, etiam horâ quintâ sextâve pomeridianâ, utque in promptu sit, si quando fortè ægritudo ex improvviso invaserit. Quinimo persuasissimus sum nonnullos ex mihi notis ideò fato functos, quòd dicto medicamento, re jam postulante, destituerentur; cujus ope, si adfuisset, adhuc inter vivos numerari potuissent. Atque hoc in loco maxime, si in quo unquam alio, *Occasio præcepta est.*

Quapropter cùm tam ingens discrimen impendeat, si Narcoticum vel sat citò non fuerit propinatum, vel si è diverso ita præmaturè, ut ejusdem vis paregorica & spirituum sedatrix priùs exoleverit, quàm illud repetendum veniat; idcirco cùm res in lubrico sit, tutissimum omnino est Anodynum statim horis tam manè quàm serò exhibere, ultimis sc. & periculosis morbi diebus. Neque hoc tempore syrupi dicti uncia semper sufficit, cùm ea quantitas nihil magis præstet in intensiori sanguinis inflammatione & spirituum animalium exorbitantiâ insigniore, quàm uncia dimidia in morbo mitiore. Quinimo iterata experientia me edocuit, Sesquiunciam in juvenibus & sanguineo temperamento præditis pro singulâ dosi, violentiæ symptomatum, quæ tunc ingruunt, & in quibus præcavendis toti sumus, frangendæ parem tantum esse; quòdque hæc ipsa dosi in talibus subjectis, atque iis temporibus, manè & serò, non tutò tantum, sed cum magno etiam ægrorum commodo, repeti possit, donec illi convaluerint.

Objicient, fat scio, illi quibus hæc minùs placent, materiam peccantem à Narcotico toties & in tam largâ dosi repetito, fixam iri, & Ptyalissimum retundi. Quibus respondeo, omnino fatendum esse Salvationem aliquatenus imminui, nunquam tamen ita penitùs cessare, ut non, longissimis ab assumpto Anodyno intervallis, atque ejus vi jam fatifcente, non nihil recrudescat, imò verò gemino hoc commodo stipetur. Primò quòd æger, viribus à Narcotico instauratis, pituitam validiùs expectorare valeat. Dein quòd Saliva quæ excreatur, licèt parciòr sit, rectiùs tamen excocta est, quàm si Anodynum non fuerit exhibitum. Proximo loco, Ptyalismi defectus hic partialis plusquam compensatur faciei manuumque tumore, qui ex repetito Paregorici usu & certior est & major in iis diebus quibus hæ partes solent intumescere: facies sc. ab octavo die usque ad undecimum, (quo tempore ferè incipit subsidere) manus verò ab undecimo, usque dum pustulæ eas obsidentes maturuerint. Atque fidenter assero, neminem in hoc morbo probè versatum posse negare, utriuslibet horum tumorum absentiam, quo tempore se debent ostendere, pejoris esse ominis, quàm Ptyalissimum interceptum. Me quod attinet, longè tutius esse autumo, Ptyalismi compescendi discrimen subire, quàm à Narcotico abstinere: quod ita impensè morbus hic efflagitat, ut in eo rudis sit oportet & parum observationi deditus, qui ægros suos subsidio tanto defraudat.

Non verò ita capienda sunt quæ hætenus disserui, ac si ego quotidianum Diacodii usum, vel eâ quæ convenit dosi, in tenellulis Infantibus qui Variolis Confluentibus laborant, suaderem, nisi morbus periculum grave intentat: idque duabus de causis; primò quia usque adeò non calent Infantes, atque illi quorum vitæ fax plenius accensa jam luculentiùs ardet; dein quòd Narcoticorum jugiter assumptorum vim non ita bene ferat ætas mollior, & magis infirma.

ma. Adde quòd sponte suâ somno ferè perpetuo morbi tædia fallunt Infantes. Nihilominus quoties vel phrenesi illi corripuntur, vel pustulæ mali moris sunt, Anodyna omnino indicantur; horum enim utrumque sanguinis atque spirituum animalium motum interturbatum plus satis evincit.

Duo hæc quæ adèò prolixè tractavimus, nempe ista methodus quâ inhiberi debet præpropæra materiæ Variolosæ primis in diebus assimilatio, tum & altera, quâ motus spirituum inordinatus ab externarum partium inflammatione excitatus, est præcavendus, duo sunt quasi Cardines in quibus omnis hujus morbi Curatio vertitur. Quandoquidem quæ ex eo oriuntur mala quòd utrique huic discrimini non satis occurreretur, funesta illa symptomata invitant, quibus Variolarum tragoedia absolvitur. Quocirca cum præcipuæ hæ fuerint Indicationes Curativæ, ubi iis modo jam tradito fecero satis, nihil ampliùs mihi restat agendum; in quantum sc. Medicus sum, non verò formularum medicarum Præscriptor: Quas ego duas, sive Artes, sive Dotes, sive etiam Provincias appellare libeat, toto cœlo à se invicem distare arbitror.

Unum adjicio, si Epispastico opus fuerit, id per amplum & satis acré ægri Nuchæ applicandum; quod ita opportuno tempore fieri debet, ut neque præmaturè appositum vim epispasticam ante diem Undecimum, in quo de summâ rerum agitur, amiserit; neque in eum ipsum diem rejiciatur, quo jam tardius adveniens, illo temporis articulo obesse possit, præ calore & æstu quem sanguini imprimit cum Febre Secundariâ vix pari Marte tunc decertanti. Opportunissimè itaque applicabitur Epispasticum nocte illâ quæ magnam morbi crisin præcedit; mox ab assumpto Paregorico, quod tunc erat exhibendum. Apposito per id temporis Vesicatorio, dolor quem ejusdem morfus adferet prorsus desinet ante diem illum
quò

quo æger vel agonizaturus, & materiæ peccanti eo ipso tempore dabitur exitus quo eo est opus ad vincenda mala ista quæ illum diem præstolantur. Hoc enim primum tempore, quod in hujus morbi Historiâ fusè deduxi, facies quæ hætenus inturgescebat, jam detumescere incipit, & salivatio, quæ hucusque pleno amne fluebat, decrescere, condensato jam, & non nisi ægrè excreto, qui eum excitabat, humore. Ut verò mittamus Epispasticum illud tum faciei detumescentiæ, tum etiam imminutæ Salivationi quantenus substitui, Febri insuper Secundariæ perdomandæ aliquatenus conducit: quæ nunc temporis invalescit, sanguine quasi obruto & penitus infecto puris copiâ à totidem abscessulis resorptâ; adeò ut in omnibus ferè, quos unquam tractavi Variolis laborantes, observaverim, pulsus in carpo salientem ægrè percipi posse hoc tempore, utut facilè se & pridie hujus diei & postridie etiam, digito exploratori se proderet.

Sed inter ea quæ à capite sive derivant sive revellunt, nihil æquè mihi videtur operari ac Allium pedum plantis applicitum. Quod Allium revera attrahat, manifestum est à vesiculis quas sæpe excitat, & à dolore illo non ferendo, quem nonnunquam, licet raro, affert, etiam non excitatis vesiculis, humores sc. in partes illas invitando; unde dolor tam vehemens quandoque exortus est, ut cataplasmate è mica panis similaginei in lacte cocti eundem sedare necesse habuerim: In adultis itaque qui Variolis Confluentibus laborant, Allium incisum & linteo involutum plantis pedum admoveo, à die octavo quo primum facies intumescit, donec jam morbus periculo omni vacet; singulis diebus renovandum.

Neque interim istud mihi prætereundum est, ægrum sc. à carnibus, durante morbo arcendum omnino esse, & cerevisiam lupulatam eamque tenuissimam tantum pro potu concedendam. Jusculis Avena-

cejs, pomis coctis, & jam dictâ Cerevisiâ commodissimè interea vitam tolerabit. At verò instante jam maturatione, ubi particulae purulentæ in sanguinis massam regurgitantes eandem tabo suo inquinaverint, utile erit cochlearia vini aliquot, singulis auroris & noctibus ægro indulgere. Stragula quod attinet, & Iodices quibus æger in lecto est contegendus, neque plura sint illa, neque pauciora quàm quibus sanus utebatur. Quin & liberum ei sit, quoties voluerit, se ab hâc in illam lecti partem transferre, quo præpediri possint sudores isti symptomatici, quos ægro nocere, satis, opinor, evici. Eodem pacto etiam præcavebitur efferatior exanthematum phlogosis excita à nimio calore quem carnes contrahunt, quoties æger semper eodem in loco, ceu palo defixus, jacet. De hoc autem aliàs prolixius disserui.

Casum nuperrimum, ceu specimen integræ hujus Praxeos, subnectam. Hâc ipsâ hyeme me accersibat scemina Nobilis, Domina *Dacres*, ut quendam suum nepotem Dominum *Thomam Cheut*, temperamento perquam sanguineo & ætate florentem Medicus curarem. Pridiæ cœperat febricitare vehementer; colluviem biliosam in magna copia per vomitum rejiciebat; dorsum plurimum dolebat. His malis solatium quærens & levamen, lectum petebat, & tum stragulis acervatim injectis, tum calidis assumptis liquoribus sudores per diem integrum omni ope sollicitabat, sed frustra, cum tanta ad vomendum proclivitas, & alvi fluxus, licet modicus, omnem sudorificorum vim eluderent: Oleum interea Febris igni affuderat, quo illa multum increverat. Ego jam Variolas brevi exorituras suspicabar, easque insigniter confluxuras, tum ob ætatis vigorem, tum etiam quòd sanguinem multum excalescerat irritò sudoris extorquendi conatu, (quo quidem, si modò æstate ægotaverat, & mictum sanguineum & maculas purpureas certò advocaverat) tum verò maximè,

mè, quòd semper observaverim in juvenibus immani vomitione, ægritudine, & dolore præter solitum vexatis, Variolas insequentes ultra modum confluisse. Meum itaque esse ratus ut nullum non lapidem moverem quo præproperam materiæ Variolosæ assimilationem obstruerem, à lecto illum arcebam, nisi statis priùs horis somni. Die sequenti, (tertius is erat) Variolis nondum comparentibus, sanguinis uncias octo è dextro brachio manè extrahi curabam: optimus erat ille floridusque, cùm adhuc spirituosum tantum *μιάσμα* exceperat, nondum verò putredinem illam quam conciliat longior morbi mora, & in eorum sanguine ut plurimùm conspicitur qui nuper ab hoc morbo convaluerint. Horâ quintâ post meridiem diei ejusdem, Infusionis Croci Metallorum unciam unam exhibui; ex quâ satis commodè vomebat, & ægritudine levatus, longè meliùs habere visus est, jam haud invitus à lecto abstinens, à quo prius ægerrimè se divelli patiebatur, ægritudine & vertigine mactatus. Die quarto, manè accedens, exanthemata quibus præcavendis tanta fueram molitus, eo numero prodeuntia conspexi, ut ab insigniori, quem minitabantur, confluxu, ægri vitæ metuendum est. Diligenter itaque cavebam ne lecto interdiu committeretur, consulebam etiam ut Cerevisiam tenuem Spiritu Vitrioli instillato acidulatam potaret. In his ad sextum usque diem perseverabat; quibus diebus licèt non ægrotaret, sed aurâ liberius vescens multùm reficeretur, tamen alvo subindè laxiore fuit. Jam sub meridie non valebat ulterius, quòd hîc fieri assoleret, se à lecto abstinere; decubuit itaque usque ad finem morbi, me non reluctante, cùm nunc erupissent pustulæ omnes, quæ, non obstante meo omni conamine, plus satis confluebant. Quamvis enim pauciora erant exanthemata iis quæ in nonnullis observavi ab hoc morbo extinctis, plura erant tamen quàm plerisque eorum qui sanantur solent prodire. Hâc primum

primum nocte Syrupi de Meconio Unciam unam in Aq. flor. Paralyf. propinabam, singulis deinceps noctibus repetendam; suadebam etiam ut non aliis stragulis, quàm quibus sanus assueverat, tegeretur; ut Jusculis Avenaceis, & Hordeaceis, nonnunquam etiam pomo cocto vesceretur; Cerevisiam etiam tenuem hauriret. Die octavo Allium incisum & panno lineo inclusum pedum plantis applicandum curavi, & renovandum quotidie donec extra aleam consisteret. Post hæc pro augescentium pustularum genio omnia cedebant, usque ad decimum diem; quo tempore manè eum invisens, licet mediocriter se haberet, Febris tamen Secundariæ quendam quasi prodromum deprehendi, cum jactatione aliqualli. Mox itaque procellam veritus imminentem, Pargoricum suprà laudatum exhibui, à quo tranquilla omnia & pacata; eadem nocte Syrupi de Meconio Sesquiunciam præscripsi. Sequenti aurorâ, diei sc. undecimi, cum post exolescentem vim Anodynæ quod hesternâ nocte sumpserat, jam de novo esset irrequietior, Diacodii iterum Sesquiunciam extemplò ingessi, vesperi item tantundem, atque eandem dosin manè & serò ut assumeret quotidie consulebam, donec omnino convalesceret. Paruit æger; neque aliquod nos deinde symptoma exterruit, nisi quòd urina ei quandoque supprimeretur, (malum junioribus hoc in morbo familiare) quam tamen genubus innixus in lecto reddebat. Ptyalismum quod spectat, quantumvis salivæ copia frequenti Anodynorum in tam largâ dosi repetitione aliquantulum interciperetur, tamen longiore ab eorum usu intervallo pituitam concoctam excreabat, ac facies manusque debito tempore pro votis intumescebant. Die decimo octavo è lecto surgebat, & tunc primum jusculum è pullorum carnibus indulgebam, à quo per gradus indies ad victum consuetum redibat. Die vicesimo primo sanguis mittebatur è brachio dextro ad uncias octo, qui

Pleuri.

Pleuriticorum sanguinem æmulabatur, & puris ferè instar erat. Denique ad quatuor vices, spatio interposito, purgatus fuit.

Hic subinnuam, quòd quoties in his pagellis dies ab Invasione v. gr. sextum, undecimum, &c. nominaverim, non ita accipi id velim, quasi Variolæ Confluentes tertio nunquam non die erumperent; cum satis sciam quandoque ita accidere, etiam in iis qui vel maximè confluent (uti etiam aliàs observavi) ut pustulæ non nisi post aliquod à die tertio temporis spatium se exerant. Eruptio autem ut plurimum in diem tertium ab Invasione incidit, & ut plurimum, qui (ex. gr.) die Lunæ confluentibus Variolis primùm laborare incipit, die Mercurii sequenti pustularum primitias in cute summâ deprehendet, & Jovis dies ab illo die Lunæ secundus, undecimus ille erit, periculi plenissimus, nisi interposuerit se Medicus.

Atque hic iterum repeto Theoremata hæc omnia ad Confluentes tantùm Variolas referri debere, quæ in genere distincto nullum prorsus usum habent, nec ab illo exposcuntur. Et tam sibi quàm aliis imponunt, qui attollunt cristas quoties eos sanaverint quibus Exanthemata numero pauca, eaque inter distincta efflorescebant. Si tentare libeat, quantum in Arte valeant, in Variolis Confluentibus vires experiantur; maximè quoties vel florentes ætate, vel eos qui immodicâ vini ingurgatione nimium incaluerint, hic morbus invaserit. Ne in levioribus exercitati, ita toto cælo aberrant, ut se eos servasse existiment, quos ipsi Adstantes non occiderint.

Verùm dissertatiunculam hancce non prius finiam quàm ubi retulero quæ mihi, dum hæc scriberem, suo ore narravit Amicillimus Dominus *Carolus Goodall*, M. D. Collegii Medicorum Socius, atque impræsentiarum Censor: quod mihi ideò faciendum duxi quo melius iis fidem conciliem, quætum hic, tum alibi & de Petechiis & de mictu sanguineo affirmavi: utrum-

trumque nempe hoc symptoma quoties Acutis morbis accedit, atrociori sanguinis inflammationi omnino deberi, ac proinde Refrigerantia indicare remedia. Casus ita se habuit.

Juvenis annorum quasi 27. habitu corporis extenuato, & calido temperamento præditus, Febre violentâ & continuâ correptus est mense Junio, Anno 1681. Lingua erat sicca & scabra, sitis vehemens, pulsus celer, dolor regionem cordis scrobiculo vicinam discruciat, dorsum verò imprimis, (in quo jugiter desæviebat,) sanguinem subinde mejebat, tum & Petechiæ coloris subfusci collum, pectus, & carpos densè infidebant. Die sexto accersitus Medicus & ægrum de vitâ periclitari à nimia urina sanguinolentæ excretionem comperiens, Indicationes curativas ad sanguinem refrigerandum incrassandumque, tum etiam ad vasorum oscula, quæ in Renibus relaxata dehiscabant, obturanda dirigendas censebat.

Præmissis itaque tum Venæsectione, tum Bolo lenitivo, ægrum, ut à lecto quantum fieri potuit, se abstineret, seriò monuit, cum à continuo lectuli calore multum sanguinis promoveri non dubitaret: suadebat etiam ut in culcitra corio testâ æger potius dormiret, supinus non nisi rarissimè jaceret, lac aquæ permistum ut potaret, Panatellâ, oryzâ lacti incoctâ, pomis coctis, sive solis, sive aquæ fontanæ intritis, & saccharo edulcoratis vesceretur. Medicamenta ordinabat sequentia.

Rx. Fl. Ros. rub. ℥vj.

Cort. inter. Querc. ℥ß.

Sem. Plantag. parum contus. ℥iij.

Aq. Font. ℔ij.

Sp. Vitriol. q. s. ad gratam aciditatem:

Infundantur in vase clauso calore leni
per quatuor vel sex horas.

Colat. add. aq. Cinnam. hord. ℥iij. Sacch. albiss. q. s. ut f. Tinctura gustui grata, de qua sæpiusculè bibat die noctuque.

Enema è lacte cum Syrupò Violaceo injiciebatur hora à meri-

meridie secunda: & hora somni sequens Haustus propinabatur.

℞. Aq. fl. Paralyf. Plantag. Cinam. hord. an. ℥ ℞.
Aceti stillat. ℥ ij.

Syr. de meconio ℥ vj. M.

Die septimo, symptomatis vix se remittentibus, enema jam descriptum singulis diebus injiciendum curabat Medicus, tum etiam Emulsionem, Haustumque ad hunc modum præscribebat.

℞. Sem. Cichor. Endiv. Lactuc. Portulac. an. ℥ ij.

Sem. cydon. Papav. alb. an. ℥ i ℞.

Amygd. dulc. excort. n. iij.

contundantur simul in Mortar. marmor. sensim affundendo Aq. Hord. ℥ i ℞. colat. add. sacchar. Chrystall. q. s. f. Emulsio, de qua bibat cochl. xij. quarta quaque hora.

℞. Aq. fl. Paralyf. Nymph. germin. Querc. Plantag. an. ℥ ℞.

Aceti stillat. Aq. Cinam. hord. an. ℥ iij.

Confect. de Hyacinth. ℥ ℞.

Syr. de meconio ℥ i.

M. f. Haustus hora somni sumendus.

Die octavo, cum adhuc instaret Febris, sanguis Urinae immixtus copiosius exiret, & Petechiae in præmemoratis partibus numerosae comparerent, omnia hæc symptomata à sanguinis calore, tenuitate & acrimonia, oriri conjectans, sanguinem secundâ vice detraxit, liberaliorem cerevisiæ tenuis usum, cui Vitrioli spiritus ad gratum acorem prius instillabatur, concessit: quam cum fastidiret æger, Possetum è succo limonum & lacte ei indulsit, uti etiam limonum pulpam in taleolas divisam & saccharo involutam. Addebat & sequentia.

℞. Conf. Lujul. Cynorrhod. an. ℥ ℞.

Confect. de Hyacinth. ℥ iij.

Diascord. ℥ i ℞.

Corall. rub. præparat. sang. Dracon. Bol. Armen. an. ℥ i.

Syr.

Syr. è Symphyt. & Pilosell. an. q. s. ut f. Opiata, de qua capiat quant. Avellanæ sexta quaque hora, superbibendo haustulum seri lactis succo limonum facti & sacch. alb. edulcorat. Vel Decocti Vulnerarii Spiritu Vitrioli acidulati.

Hauſtus hesternæ nocte præscriptus repetatur cum Syr. de Mecon. ℥ x.

Nono die Petechiæ paulatim evanescabant, Urina minus sanguine scatebat, quique inerat sanguis facilius separabatur; & matulæ fundum libentius petebat: hortabatur itaque ægrum ut in Remediorum horum usu perseveraret, & diebus aliquot elapsis sequentia adjiciebat, ad eundem scopum collimantia.

R. Conf. Ros. rub. per setaceum traject. & Vitriolat. ℥ iv.

Balsam. Lucatel. ℥ ij.

Bol. Armen. Sang. Dracon. Spec. Electuar. Diacorall. an. ℥ i.

Syr. è Corall. q. s. ut f. Elect. de quo cap. quant. Nuc. Moschat. bis de Die, superbibendo haustum Emulsionis sequentis.

R. Sem. Lactuc. Portulac. an. iij.

Cydon, ℥ i β.

Papav. alb. ℥ β.

Amyg. dulc. exort. n. v contund. in mortar. marmor. sensim affundendo Aq. Plantag. ℥ ij. Aq. Cynam. Hord. ℥ ij. Colat. add. Sacch. q. s.

His remediis, favente numine, æger intra septimanas tres à Febre & horrendis illis quæ memoravimus symptomatis liberatus, Petechiis abolitis, atque urina tum colorem naturalem tum consistentiam recipiente, paulatim ad sanitatem & vires pristinas rediit.

Quamvis autem symptomata ista jam dicta Febri continuæ accrescerent, non verò illi morbo de quo nos suprâ egimus; eum tamen quoties utrumlibet ea comitantur, à vehementi inflammatione & sanguinis nimia attenuatione, unde sanguis per oscula vasorum quasi

vi exigitur, semper ortum ducant; nullus dubito quin par Methodus in tantâ causarum paritate omnino sic adhibenda, quantum sc. fert utriusque morbi Genius. Quamobrem Virum Optimum rogabam, ut mihi per illum liceret hanc ejus Curationem hîc subnectere. Quam quidem si quis vel mihi infensissimus, (cûm tamen alienos mores è propriis æstimans, nullum inimicum habere sperem) præstiterat, tamen veritate victus, præclarissimam eam fuisse omnium, quas unquam novi, curationum, libens faterer: quum jamdiu compertum habeam quàm sit fatale Febricitantibus sanguinem cum Urina excernere. Cûm verò idem amicitia mihi sit conjunctissimus, quanto cum animi prolubio & Veritati & Viri Amantissimi famæ mihi litandum erat? Hic enim ille est qui cûm pauci admodum me vel minimum quid in re medicâ sive indagandâ sive etiam excolendâ profecisse asserere auderent, maledicorum torrenti se medium objicere sustinuit, atque me pari zelo ac fide tutabatur, quo Parentem Filius. Quantumlibet autem beneficio tam insigni devinctus, nunquam tamen nisi eas, quas conmeruit laudes, prædicarem, cûm perinde ferè sit improbum sive opprobrio sive laudatione indignos afficere, quandoquidem utrinque à veritate discedatur. Nemo itaque mihi vitio vertat, si Virum hunc ego nemini, inter eos qui mihi hætenus innotuere, probitate secundum fidenter affirmaverim, cûm in tot annorum spacio quibus eo familiariter usus sim, nec dicto quemquam lædere, quanto minus factò, sibi permiserit. Quantum verò in eâ quam profitetur Arte præcellat, modò Deus vitam ei concesserit, brevi satis elucescet; cûm Eruditioni haud vulgari qua omnes Medicinæ tam Antiquæ quam Modernæ tractus perlustraverit, exquisitissimam in subtilioribus Praxeos minutis indagandis solertiam (sine qua nemo unquam Medicinam merita cum laude faciet) cautus attulerit: Unde etiam Ægrorum suorum votis, Bonus Felixque cum primis respondet.

Hæc demum sunt quæ ipse de hoc morbo sentio, quæ non mihi suggessit phantasiæ imaginatricis temeritas, sed Phænomena Practica edocuere. Neque sanè capio quæsiere possit ut fallatur is qui cogitationes suas omnes merâ ac nudâ ejus sive Artis sive Facultatis Praxi limitat & determinat, quam sibi perdiscendam & cum laude excercendam proposuit: aut è contrâ qui possit fieri ut non tam in ipso se quàm in aliis decipiendis omnes vitæ annos prodigat ille, qui in iis excogitandis operam disperdit, quæ cum Praxi nihil prorsus habent commune. Et sicuti haudquam faustus probusve navis ad Clavum Gubernator fuerit ille, qui non tam ad brevia & saxa submarina agnoscenda evitandaque, quàm ad causas Fluxûs Reflexûsque maris speculandas animum adverterit (quod quidem cùm Philosopho sit dignissimum, ab eo tamen perquam est alienum, cui id tantum negotii datum est ut navis non submergatur) ita neque Medicus, cui non alia quàm curandorum morborum provincia decernitur, quantumlibet ingenio cæterisque animi dotibus valeat, in Arte verè Medicâ proficiet, qui non tam in occultâ & tortuosâ illâ Methodo, quâ Natura morbos parit alitque (à quâ etiam eorundem Historia pendet) indagandâ, atque in remediis eidem adaptandis omnes animi vires intendat, quàm in curiosis & *πυρέργεις* speculationibus cerebrum fatiget, ad homines orco eripiendos (quod spondet Medicina) ne hilum facientibus. Quæ quidem prævaricatio non solum in causâ est quod genus Humanum commodis illis & emolumentis privetur, quibus à plurimorum ingenio animique dotibus augeri potuisset, sed etiam effecit tandem, ut quæ Medica appellatur, revera Confabulandi Garriendique potius sit Ars, quàm Medendi. Atque eo tandem ventum est, ægris vivendum moriendumve sit, prout Philosophus vel conjectando scopum attigerit, vel ab eodem aberraverit; quod in lubrico semper est atque ancipiti, cùm primi isti speculationum reperi-
tores

tores, non minus quam eorum mancipia, & servum pecus, de cerebrosis istis commentis bello quasi internecino invicem digladiantur, attamen nemo fortasse omnium ipsam veritatem assequatur. Quamvis enim, si mentem serio applicuerimus, quid de facto agat Natura, & quibus in operatione sua utatur organis deprehendere valeamus; modus tamen quo illa operatur, mortales, aut ego fallor, semper latebit. Neque hoc mirum est, cum longe (imò supra omnem humanum captum longè) credibilis sit nos misellos homunciones, ab illustri vitæ lucisque regione exulantes, methodum quâ in fabricandâ machinâ usus est sapientissimus Artifex, capere nullatenus posse; quam Fabrum Ferrarium rudem prorsus & imperitum, nescire quo pacto concinnetur Automaton Horarum index, cujus structura & motus exquisitissimam artis elegantiam præ se ferunt. Sicuti de facto constat Cerebrum omnis tam sensus quam Motus fontem esse, tum etiam & cogitationum & Memoriae officinam, & tamen non est possibile à diligentissimâ ejus inspectione contemplatione vementem usque adeò illuminari, ut intelligere possit quo pacto substantia ita crassa & quasi pulpa quædam, neque operis, ut videtur, usque adeò affabrè elaborati, usui ita nobili & facultatibus tam præcellentibus queat sufficere, neque exinde assignare quis potis est, quâ ratione ex naturæ ejus vi & structurâ partium, sive hæc sive altera ista facultas necessariò fuerit exerenda.

Atque hæc de Variolis Confluentibus: Quibus si addantur quæ in Historia Morborum Acutorum de hoc affectu tradidi, summam habes eorum quæ mihi hætenus innotuere, eaque omnia diligentissimè, quod à me fieri potuit, trutinata atque expensa.

Accingo me jam (quoniam tu id postulas, Vir Eruditissime) ad ea exponenda quæ de Affectionibus Hystericis hætenus observatione comperi. Quas quidem, per obscuram & difficilem, præ cæteris qui homines vexant, morbis, diagnosin habere, tum et-

iam ægrius curationem admittere, lubens fateor. At tamen ut potero morem tibi geram, eâ, quæ Epistolæ convenit, brevitate; quam sane à me exigit valetudo infirmior & quasi vacillans, hâc præsertim anni tempestate, quâ mihi verendum est, ne si pertinaciùs cogitationibus indulsero, Podagræ mox paroxysmum accersam. Paucis itaque expediam quæ hîc habeo dicenda, methodo, quâ uti soleo, insistens; brevem sc. morbi Historiam tradens secundum vera Naturæ Phænomena; tum etiam medendi rationem subnectens quæ mihi optimè cessit, quamque non tam librorum lectio, quàm experientia propria Magistra haudquaquam infida, jam olim suggessit.

Hic morbus, si rectè calculum pono, Chronicorum omnium frequentissimè occurrit; & sicuti Febres cum Appendicibus suis duas partes Tertias, ad Chronicos morbos simul sumptos si comparentur, complent, ita Affectus Hysterici (vel isti saltem qui eo nomine insigniuntur) ad reliquæ partis Tertiæ dimidium assurgunt, hoc est, Chronicorum pars media sunt: Fœminarum enim paucissimæ (qui sexus Adultorum dimidia est pars) ab omni horum affectuum specie prorsus liberæ sunt, si istas excipias quæ laboribus assuetæ durè vitam tolerant. Quinimo non pauci ex iis Viris qui vitam degentes sedentariam chartis solent impalescere, eodem morbo tentantur. Et quamlibet omnis retrò Antiquitas symptomata illa Affectibus Hystericis adnascentia Utero semper vitio verterit, si tamen Affectiones Hypochondriacas vulgò dictas, quas Splenis aut Viscerum nescio quorum obstructioni imputamus, cum mulierum Hystericarum symptomatis conferamus, vix ovum ovo similis, quàm sunt utrobique Phænomena, deprehendemus. Neque tamen reticendum est Fœminas multo crebriùs hoc morbi genere corripì quàm solent Mares, non quòd se Uterus magis malè habeat quàm alia quævis corporis regio, sed ob causas infrà explicandas.

Sed nec spectabilior est hujus morbi frequentia, quàm

quàm varietas illa multiformis quâ se ostendit, & nullos ferè non æmulatur ex iis affectibus quibus atteruntur miseri Mortales. Quamcunque enim corporis partem infederit, symptomata, qualia ei competunt parti, statim producit: Et nisi Medicus tam sagaci quadam solertiâ & Δεινότητι, quàm in Arte peritiâ valeat, fraus ei fiet, atque ista symptomata à morbo aliquo essentiali hujus vel illius partis, non verò ab affectione Hystericâ, pendere arbitrabitur.

Quandoque v. gr. Capitis arcem occupans, Apoplexiam facit, quæ similiter Hemiplegiâ solvitur, eam omnino referens Apoplexiam, quâ tum ætate, tum mole corporis grandiores siderantur, & quæ ex eo nascitur quòd, Cerebri cortice pituitæ copiâ referto ac scatente, Spirituum Animalium meatus ac semitæ intercludantur: à qua quidem causa quæ scæminis Hystericis accidit Apoplexis, oriri nullatenus videtur, cum easdem haud infrequens adoriatur confestim à partu, magnâ sanguinis vi simul ejectâ, & vel partui laboriosiori, vel vehementiori alicui animi commotioni debeat.

Quandoque Spasmos horrendos gignit, Epilepsiæ per similes, Ventre & præcordiis guttur versus intumescantibus, & nixus ita fortes edente ægra, ut licet aliàs mediocrium tantum fuerit virium, jam omni Adstantium ope vix retineri queat, incondita interim atque inarticulata quædam vociferans, & pectus feriens. Fœminæ, quibus hæc species, quæ uteri strangulatus vulgò audit, familiarior est, temperamento sunt ut plurimum plus quàm solet sanguineo, & habitu corporis ad Viragines accedente.

Nonnunquam exteriorem Capitis partem occupat, Pericranium inter Craniumque, dolorem vix tolerabilem adferens, in quadam tantum particulâ quæ transverso pollice contegi possit, jugiter defixum. Dolorem hunc etiam comitantur Vomitiones enormes. Hæc species Clavus Hystericus mihi est, istas præ cæteris fatigans, quæ Chlorosi laborant. G g 3 Non-

Nonnunquam in partes incidens Vitales, ita vehementem Cordis Palpitationem excitat, ut quæ eam patitur fœmina pro indubitato habeat, sonitum Cordis in costas arietantis etiam ab adstantibus omnino debere percipi. Hæc species eas maximè infestat quæ extenuato sunt corpore, & crassi minùs firmâ, quæque Extabescantium penè formam præ se ferunt; tum etiam Juvenulas Febre albâ pallescentes.

Nonnunquam Pulmones obsidet, unde æger creberrimè tussit & ferè sine intermissione, nihil prorsus expectorans: & quantumlibet hæc Tussis species non ita valido nisu thoracem concutiat atque illa quæ Convulsiva dicitur, Explosiones tamen longè frequentiores sunt, æger præterea non ita sensu valet. Hæc autem Tussis Hystericæ species oppidò rara est, & fœminas pituitâ scatentes præ cæteris exagitat.

Nonnunquam in Colon, & regionem Scrobiculo Cordis subtenfam impetum faciens, dolorem vix ferendum infligit, Iliacæ Passioni haud absimilem; ubi ægra immodicè vomit, colluviem quandam Viridem, Bili, quam Porraceam appellant, ferè parem, nunc etiam insoliti alicujus coloris, rejiciens. Sæpè etiam postquam ægra ad multos dies jam dicto dolore (qui vel Stoicorum ἀναισθησις expugnaret) & continuo vomituritionis conatu tantum non fuerit enectâ, tandem Ictero intensiore omnem corporis superficiem ad instar croci tingente, solvitur Paroxysmus. Ægra interea diris mentis angoribus pressa, omnem recuperandæ Sanitatis spem prorsus abjicit: quæ quidem animi dejectio & quasi desperatio quædam, non magis, quantum ego observavi, ab hac Hystericorum Affectuum specie sejungitur, quàm siue Dolor siue Vomitus præmemorati. Atque hoc genus in istis præcipuè locum habet quæ corporis habitu laxiore crudoque sunt, tum & in iis quæ Infantes grandiusculos, cum ingenti sui & naturalium vitæ staminum dispendio, sunt enixæ.

Quan-

Quandoque hoc malum in alterutrum ex Renibus incurfans, atrociffimo quem iftic parit dolore, Paroxyfimum Nephriticum omnino mentitur, idque non folùm doloris genere locoque quo fævit, fed & adfcitis Vomitionibus immanioribus, tùm etiam nonnunquam ex eo quòd dolor per Ureterum ductus propagetur. Ita ut agrè admodum dignofci queat, utrùm hæc fymptomata ab inclufo Calculo, an verò ab affectu aliquo Hyfterico enafcantur, nifi fortè Cafus aliquis acerbior ægræ animum paulo antequam corriperetur difcrucians, aut materiæ viridis per vomitum rejectio, fymptomata ifta Affectioni potiùs Hyftericæ quàm Calculofæ tribuenda effe docuerint. Sed neque Vefica ab hoc Pseudo-fymptomate atque ementito Affectu immunis eft, cùm non tantùm ipfa ab eo doleat, fed & Urina fupprimatur, perinde ac fi Calculuseam obftrueret, qui tamen nullus eft. Rariffimè autem cernitur poftrema hæc fpecies Veficam attingens; quæ verò Renum calculum imitatur, non ita rarò. Utraque eas folet invadere fœminas, quarum vires repetitis fæpe paroxyfmis Hyftericis jam fractæ funt, & fanitas corporis detrita.

Nunc in Ventriculum decumbens, continuas Vomitiones excitat; nunc etiam Diarrhœam, quoties fc. in Inteftina effunditur: at neutrum horum fymptomatum fequitur dolor, licèt in utroque perfæpè compareat dictus ille fuccus viridis. Utraque hæc fpecies iis familiaris eft, quas frequentiores paroxyfmi Hyfterici debilitaverunt.

Atque ut hic morbus omnes fermè partes internas infefat, ita etiam nonnunquam & Exteriores, carnemque mufculofam occupat, maxillas fc. humeros, manus, crura, tibias, nunc dolorem adducens, nunc tumorem: in quo genere is qui tibias diftendit tumor præ reliquis confpicuus eft. Cùm enim in Hydropicorum tumoribus duo hæc fæmpè observari poffint, ut tumor fc. fub vefperam fe majorem exhibeat, tum

etiam ut pastaë instar madentis, vestigium digiti fortius impressi formamque referat; jam in hoc altero, tumor matutino tempore protuberantior est; nec digito cedit prementis, aut vestigium ullum manet. Plerumque etiam tibiæ alterutram tantum inflat: de cætero sive magnitudinem spectes, sive etiam superficiem, Hydropicorum tumores ita ad amussim æmulatur, ut ægræ se haud facile ab ea quæ insedit sententiâ, dimoveri patiantur.

Sed neque ipsi Dentes (quod vix credas,) ab hujusce morbi insultu se possunt defendere: licet neque vel minima cavitas, neque humoris alicujus defluxus, saltem qui percipi queat, dolori sive ansam præbuerit, sive vehiculum, qui nihilo minus nec mitior est, nec contractior, aut expugnatu facilior. Isti verò tum dolores, tum tumores quibus afficiuntur partes exteriores, quas supra memoravimus, eas præcipuè scæminas adoriuntur, quæ, longâ paroxysmorum Hystericorum serie ac impetu violento tantum non exanimatæ, vitam ducunt vix vitalem.

Inter omnia verò morbi hujus tormenta, nullum se tam crebrò ingerit quàm dolor in Dorso; quem certo certius persentiscunt quotquot vel levissimè hoc affectu tanguntur. Quinimo id habent effectum commune dolores prædicti, quòd illa cui inhæserant regio, etiam post eorum discessum, tenera sit, & quasi fustibus probè fuerit dedolata, tactum refugiat; quæ quidem teneritudo sensim evanescit.

Hoc interim observatu dignissimum est, quòd non raro notabilis quædam externarum partium refrigeratio symptomatis his omnibus viam quasi sternit, & plerumque non nisi paroxysmo finito dispellitur: quam quidem refrigerationem haud semel, isti ferè, quæ rigent cadavera, parem comperi, pulsu nihilominus rectè se habente.

Addo, quòd Hystericæ ferè omnes, quotquot ego hætenus tractavi, de spirituum dejectione sive sub-

siden-

fidentiâ (ut cum illis loquar) conqueruntur; pulmonis regionem indigitantes, quoties locum, in quo hæc spirituum contractio seu subsidentia sentitur, volunt designare.

Demum mulieres Affectione Hystericâ laborantes, nunc in risum effundi, nunc in lacrymas pariter immodicas solvi, nullâ *ωεφάει* manifestâ sive illum, sive has extorquente, nemini non est notum.

Inter omnia verò quæ in hoc morbo comparent Phænomena, illud maximè proprium est atque ab eo ferè inseparabile, quòd sc. ægræ urinam subinde reddant planè limpidam ad instar aquæ è rupibus scaturientis, idque satis copiosæ; quod quidem ego sigillatim percontando, in omnibus ferè didici signum esse Pathognomonicum eorum Affectuum, quos in Fœminis Hystericos, in Maribus Hypochondriacos appellandos censemus. Atque in Masculis nonnunquam observavi, quòd mox ab excreto lotio coloris Citrini (imò proximo ferè temporis momento) violentiori aliquo animi motu de repente perculsi, statim urinam, CrySTALLUM claritate æmulantem, magnâ copiâ & impetu diu continuato egerint; eo usque se malè habentes donec urina pristinum colorem induerit, & paroxysmus simul evanuerit.

Quin & omnibus tam Hystericis, quàm Hypochondriacis, quibus scilicet jam malum inolevit, id accidit, ut flatus quandoque nidorosos è ventriculo emittant, quoties aliquid comederint, licet moderatè tantum & pro ratione appetitûs, tum etiam aliquando acidum eructent, acetum sapore referens, quoties in os ascenderit; læsâ nempè utrobique concoctione, & succis proinde à naturali statu interversis.

Neque hoc tantum nomine infelices sunt, quòd corpus ita malè affectum & quasi conquassatum, ad instar ædium ruinas undiquaque minitantium, tantum non corruat & fatiscat, cum magis adhuc animo ægrotent quàm corpore: Cum enim desperatio planè insanabilis de hujusce morbi naturâ sit, indignantur admodum quoties aliquis vel minimam de

sanitate recuperandâ spem injecerit ; facile interim credentes omnia se , quæcunque in homines cadere possunt incommoda , quæque adeò fert rerum natura , perpeffuros ; tristissima quæque sibi ominantes , atque timorem , iram , zelotypiam , suspiciones , & si quæ atrociora sunt animi pathemata , vel ex levissimâ , vel etiam nullâ prorsus datâ ansâ , arripientes , & sinu foveantes irrequieto anxioque ; ab omni interim gaudio , spe , lætitiâ abhorrentes : quæ si fortè occurrant , quando hæ raræ aves sunt , velocissimè avolant , animum interim haud minùs vehementer exagitantia , quàm solent mœstiora illa *πένθος* ; ita ut nullibi mediocritatem servant , in unâ levitate constantes ; nunc amant præter modum , mox odio eosdem sine causâ prosequuntur ; nunc hoc illudve sibi agendum proponunt , mox à proposito resiliunt , & quod cum eo pugnat aggrediuntur , sed neque hoc peragunt , ita animi pendentes , ut nunquam liceat quietâ mente consistere. Quodque in Superstitionis asserit Orator Romanus , nostris hisce Melancholicis pulchrè quadrat. *Perfugium videtur omnium laborum & sollicitudinum esse somnus , at ex eo ipso plurima curæ , metusque nascuntur ; dum funera tantùm in somniis , & denatorum Amicorum umbræ repræsentantur.* Ita tam animo quàm corpore excarnificantur , quasi hæc vita omnis Ignis esset Expurgatorius , in quo scelera alio in statu perpetrata jam luerent atque expiarent. Neque hoc tantùm Maniacis accidit & furiosis , quos dicimus , sed etiam illis , qui , si hos animi impetus excipias , prudentiâ ac judicio valent , quique & meditationum profunditate , & sapientiâ orationis longè eos superant , quorum mentes his cogitationum aculeis nunquam fuerint excitæ. Ita ut non sine ratione observaverit Aristoteles , Melancholicos cæteris ingenio præstare.

At verò tam horrendus animi status , qualem suprâ delineavimus , non aliis competit , quàm iis qui diu mul-

multumque cum hoc morbo conflictati, tandemque subjugati, quasi victas manus dant: maximè si res adversæ, animi mcerores, sollicitudinesve, nimia in litterarum studio assiduitas, atque animi contentio, cum pravâ corporis diatheli conspirantes, oleum camino adjecerint.

Dies me deficeret, si omnia quæ Affectus Hystericos gravant symptomata enumerare velim; tam diversâ atque ad invicem contrariâ specie variantia, quàm nec Proteus lufit unquam, nec Coloratus spectatur Chamæleon. Proinde rectè mihi videtur rationem subduxiffè Democritus (quantumlibet in morbi causa hallucinaretur) ubi in Epistola ad Hippocratem missâ, disertè asserit, *Sexcentarum ærumnarum, innumerarumque calamitatum authorem esse Uterum*. Neque tantum multifaria sunt ista, sed nec regulâ aliquâ aut Typo uniformi se contineri patiuntur, quod in aliis hominum Affectibus tamen usu venit, sed quasi farrago sunt quædam *Φαινομένων* incomposita atque inordinata, unde perarduum est hujus morbi Historiam describere.

Causæ autem hujus morbi Procatarticæ seu externæ, vel sunt vehementiores corporis motus, vel etiam multo sæpius, violenta quædam animi commotio à repentino aliquo, sive iræ, sive doloris, sive etiam timoris, & similium Pathematum, insultu. Quoties itaque me consulunt Fœminæ de hoc illove corporis affectu, cujus ratio è vulgaribus Morborum dignoscendorum Axiomatis nequeat reddi, nunquam non diligenter ab eis exquiro, An non eo de quo conquerruntur malo, tum præcipuè fatigentur, cum tristitia, ærumna, aut alia aliqua perturbatio eas malè habeat; quod si annuerint, jam satis superque mihi constat morbum in hâc, de quâ agimus, Tribu censendum; præsertim verò si diagnosin id clariùs illustret, quod sc. certis aliquot temporibus urinam limpidam & Crystalli æmulam, eamque copiosam simul excernant. His verò animi motibus, qui usita-

tiores

tiores sunt hujus morbi *αεφάρες*, accedunt vel Stomachi vacuitas ab inedia pertinaciori, vel nimiae humorum evacuationes, sive à sanguine intemperanter effuso, sive ab Emetico, aut Cathartico cui impares erant aegræ vires.

Jam verò ab hac totius morbi imagine, secundum vulgatissima ejus *φαινόμενα* depictam, proximo loco ejus Causæ Efficientes internæ sive *αετιολογία* mihi veniunt pensitandæ, quantum eas, ex omnibus quas descripsimus Circumstantiis simul junctis, expiscari valeam. Pendent ergo Affectiones istæ, quas in foeminis Hystericas, in maribus Hypochondriacas insignire libet, quantum ego judico, à spirituum Animalium *ἀνελία*, unde factò impetu in hanc illamve partem plus quàm pro ratâ densi nimique feruntur, spasmos uti & dolorem excitantes ubi in partes sensu exquisito præditas irruunt, atque organorum, tum ejus in quod se ingerunt, tum istius à quo abscedunt, functiones pervertentes; cùm utrumque ab hac tam iniqua partitione, quæ naturæ œconomiae penitus adversatur, haud parum detrimenti capiat.

Cujus quidem *ἀνελίας* origo atque causa Antecedens, est debilior dictorum Spirituum Crasis, sive nativa ea fuerit, sive etiam adventitia, unde quâvis *αεφάρις* dissipatu faciles sunt & eorundem systema nullo ferè negotio dirimitur. Quemadmodum enim Homo quidam Exterior conspicitur ex partibus sensui obviis compaginatus, ita procul dubio & Interior est quidam Homo è debitâ spirituum serie & quasi fabricâ constans, solo rationis lumine contemplandus. Hic verò cum temperie corporis intimiùs conjunctus & quasi unitus, tanto ægriùs faciliusve de statu suo dejicitur, quanto major est minòrve ea, quam à natura sortimur, Principiorum constituentium firmitas. Quamobrem Foeminas longè plures quàm Masculos hic morbus aggreditur, quoniam videlicet istas natura magis delicatulo rarioreque corporis habitu (ceu vitæ molliori,

molliori, & hominum deliciis destinatas) blanda donavit; Mares autem toroso corporis robore, utpote qui laboribus exantlandis in tellure colendâ, & repaſtinanda, & feris, quibus alantur, capiendis, aliisque ſimilibus, apti nati ſint.

Dictam autem Spirituum *ἀνζία* hujus morbi cauſam eſſe, phænomena jam deſcripta ſatis probant; quorum præcipua tantum attingam, à notiffimo illo Affectu Hyſterico, qui Uteri Strangulatus vulgò dicitur, initium faciens. Hic jam Spiritus, factò quaſi agmine in ventre inferiore, catervatim magnoque impetu in fauces irruentes, ſpaſmos excitant per omnem quam tranſeunt regionem, ventrem inflantes ad inſtar Globi prægrandis, qui tamen nihil aliud eſt quàm partium ſpaſmo tentatarum convolutio & quaſi conglobatio quædam, quæ non niſi magnâ vi reprimi poteſt & coerceri. Partes interim externæ maſſæque carnea à ſpiritibus, jam aliò raptis, magnâ ex parte deſtitutæ, eò uſque frigescunt perſæpè, non in hâc ſolâ Affectûs Hyſterici ſpecie, ſed in aliis omnibus (quod priùs adnotatum) ut cadavera non frigeant magis. Pulsus interim qualis ſanarum eſt, nec ægra ab hoc frigore de vitâ periclitatur, niſi illud ab evacuatione aliquâ enormiori præcedente originem ducat.

Idem etiam dici poteſt de violentiori iſto Affectu Hyſterico, qui externâ facie Colicam Bilioſam, vel etiam Paſſionem Iliacam æmulatur: in quo ægra dolore vix tolerando in regione Cordis Scrobiculo circumpoſitâ, unâ cum immani materiæ herbam colore referentis, evomitione, diſcruciatur. Quod quidem ſymptoma haud aliunde naſci exiſtimo, quàm à vehementi ſpirituum denſè conglomeratorum in dictas partes impulſu, undè & ſpaſmus, & dolor, & earum totalis facultatum ſubverſio.

Neque ex eo quòd iſta quæ in hoc Affectu ſive per os, ſive per ſedem egeruntur, colore quandoque viridi tingantur, ſtatim conficitur, morbum hunc in humoribus reſidere, aut atrociffimum illum dolo-

rem

rem, ab humoris alicujus acrimonia partem cui in-
 hæret dilaniantis, produci; quem idcirco pro minerâ
 morbi habeamus, ac proinde Remdiis tam *ἄνω* quàm
κάτω Catharticis radicitus extirpandum censeamus.
 Etenim de facto constat ægritudinem illam quâ labo-
 rant Navigantes (à spirituum animalium agitatione or-
 tam, in fluctuanti ac irrequieto mari) colluviem co-
 loris planè herbacei ex hominum vel sanissimorum
 ventriculo exantlare, ubi primùm in mare longiùs
 sunt provecti, quibus tamen ante semihoram ultimò
 elapsam non inerat Bilis hæc, quam Porraceam ap-
 pellare libet. An non & Infantes in Paroxysmis Con-
 vulsivis, in quibus spirituum Animalium maximè res
 agitur, tam per superiora, quàm per inferiora mate-
 riam ejusdem planè coloris ejiciunt? Quibus adden-
 dum est id quod experientia fermè quotidiana docet,
 sc. quantumlibet ejusmodi sive foeminas, sive infantes
 iteratâ Catharsi exhauserimus, attamen color jam
 dictus in eis quæ vel per vomitum, vel per sedem
 exeunt, usque visetur. Quin etiam à Pharmacis tam
 Emeticis, quàm Catharticis frequentius propinaris u-
 berior materiæ viridis nascitur seges, cùm ab utroque
 genere Spirituum *ἀπεξία* provehatur: quæ vel nescio
 quomodo istarum partium fermentum destruit ac per-
 vertit, vel in ventriculum intestinaque vi spasmorum
 succum aliquem alienæ indolis intorquet, qui hu-
 mores ejusmodi coloribus inficere potis est. Chy-
 miæ Sectatores, licèt nondum ita bene cum illis sit, ut
 quæ in Organis suis *πολυτέχνους* Medicamenta elabo-
 raverint, majus aliquid in morbis debellandis præ-
 stent, quàm quæ contunduntur in Mortario, vel in
 ollâ decoquuntur, tamen curiosorum *περιεργία* eo
 usque gratificari norunt, ut duos liquores æquè lim-
 pidos clarosque ostendentes, ex iisdem invicem com-
 mistis saturatum colorem aliquem, quasi præstigian-
 tes, possint exhibere. Et profectò ita lubrica est &
 evanida Colorum speculatio, ut nihil certi ex illis
 de

de corporum in quibus apparent naturâ , queat deprehendi. Neque magis sequitur ea quæ colore viridi sunt, acria esse omnia, quàm omnia quæ sunt acria, viridi esse colore. Re itaque undique perpensâ, satis liquet dolorem immanissimum qui hâc Colicâ Hystericâ laborantes penè exanimat, tum etiam materiæ viridis rejectionem, à Spiritibus nimio impetu in partes sub cordis Scrobiculo positas incurfantibus, atque easdem spâsmo contrahentibus, omnino excitari.

Huic etiam Spirituum enormitati tribuendum est symptoma istud quod superiùs Clavi Hysterici nomine indigitavi, in quo Spiritus ab omni corporis ambitu in certo Pericranii quasi punctulo concentrantur, dolorem haud minùs perterebrantem, quàm si Clavus ferreus in caput vi adigeretur, accersentes, unâ cum insigni materiæ viridis evomitione. Quæ quidem Spirituum ab universo corpore quali in punctum contractio non multùm abludit ab istâ radiorum Solis collectione quæ fit ope Vitri Incensorii: utque hi vi unitâ exurunt, ita & isti ob eandem rationem dolorem infligunt, membranas quasi discerpentes lacerantesque junctis viribus.

Deinde ab hac inordinata Spirituum agitatione sanguinem perturbante, exoritur Symptoma illud, tam Hystericis, quàm Hypochondriacis haud insolens, ut suprâ notavimus, quòd nempe sæpenumerò urinam reddant claram limpidamque simul & copiosam: cùm enim sanguinis œconomia subinde interpellatur, quod importatur serum satis diu retinere nequit æger, sed illud priùs dimittit, quàm istis particulis salinis quarum ope color ad Citrinum traduci debuerat, inprægnari potuerit. Cujus rei quotidianum habemus experimentum in eis qui, cùm plus satis liquoris, maximè tenuioris atque attenuantis, ingurgitaverint, lotium mox limpidissimum excernunt. Quo in casu sanguis ab ea feri quantitate, cui retinendo prorsus impar est, planè devictus. illud omnino limpidum amittit,

mittit, necdum à corporis succis infectum, ob moram justo breviorē.

Tertius jam agitur annus à quo Nobilis quidam me sibi Medicum volebat, qui Colicam Hypochondriacam pati mihi videbatur, ad Passionem Iliacam ferè accedentem doloreque & vomitu enormiori; quò morbo diu multumque fuerat vexatus, & tantum non fractus. Per omnem morbi decursum sedulus animadverti, quòd ubi pessimè se habuerit, urina limpida & exors coloris semper fuerit, quando verò paulo meliùs, ad Citrinum vergeret illa. Hunc die quodam adiens, urinam conspexi quam tribus vicibus excreverat, in Matulis totidem reservatam, Citrino colore præditam: lætus ipse hilarisque cibum ex *ὀπείη* aliquem jam assumere meditabatur, invitante, quod mihi dicebat, appetitu: in quo temporis articulo superveniens quidam eòsque bilem commovebat ut extemplò ægrotans, Matulam deposceret, quam urinâ limpidissimâ crySTALLUM colore æmulante, ferè implevit.

Fortè etiam à Spiritibus sanguinem ita molestantibus pendet Ptyalismus ille Hystericiis familiaris, cum ad multas Septimanas salivam expuant tenuem, perinde ac si Unguento ex Mercurio fuerint delibutæ; durante enim hoc turbido sanguinis statu in quo excretionibus ad naturæ methodum exigendis impar is est, ferum motum hunc inversum fortè sibi vendicans non jam in Renes pro lege naturæ exoneratur, sed per arteriarum extremitates in glandulas deponitur, & per Ductus Salivales salivæ formâ prodit. Idem dici potest de nocturnis istis sudoribus quibus sceminæ Hystericae nonnunquam perfunduntur, qui non ab aliâ causâ fluent, quàm à feri sanguinis diathesi, quâ in corporis habitum gestit effundi, ob modò memoratam sanguinis *ἀναιμία*.

Frigus quod attinet, quo toties algent partes externæ in Affectibus Hystericiis, luce clarius est, illud ex eo accidere, quòd Spiritus suam in illis stationem de-

ferentes, se nimio opere in hanc illamve partem inferant: Nec est dubitandum quin tam Fletus, quam Cachinnus, quem tollunt haud rarò Hystericae, etiam nullâ datâ ansâ, à Spiritibus Animalibus procuretur, Organa, quæ his functionibus Animalibus inserviunt, magnâ vi pulsantibus.

Obiter dicam, Mares etiam, quamvis rarius id eveniat, Fletui ex nulla *αἰτία* quandoq; obnoxios reperiri. Accersebar aliquando ad Virum tam ingenio, quam genere nobilem, qui non nisi paucis diebus à Febre convalescerat, alterius Medici consilio usus, qui & sanguinem detraxerat, & pharmacum Catharticum ter exhibuerat, tum etiam carnibus illi interdixerat. Hunc ubi vestitum conspexerim, & de rebus quibuscumque cum iudicio differentem audierim, rogabam quorsum me conveniret; respondit Familiaris quidam ejus, modò expectarem paulisper, res ipsa loqueretur; confidens itaque & sermones cum aegro trahens, mox observavi labrum inferius pendulum protrudi cum motitatione crebra (uti solent Infantes morosiores fletum adornare) & exinde aegrum in tantas solvi Lachrymas, quantas vix aliàs vidi unquam, cum gemitu ac suspiriis tantum non Convulsivis. Qui tamen repentinus torrens non ita multò post detumuit prorsus. Hanc ego Affectionem à spirituum *ἀσθένεια*, (partim à morbi diuturnitate, partim ab Evacuationibus, quas *ἰατρικὴ* necessariò exigebat, orta) pendere existimabam: partem etiam ab exinanitione, & abstinencia à carnibus, quam etiam ad dies aliquot posteaquam convalescerat, imperaverat Medicus, quo eum à recidiva præstaret securiorem. Hinc eum pronunciavi extra omnem Febris aleam jam constitutum; symptomaque prædictum, inanitioni tantum deberi: ac proinde suadebam ut pullum Gallinaceum assum in prandium juberet parari, & simul Vinum modicè hauriret; quo factò, & carnibus deinceps moderatè vescens, nunquam deinceps Fletum hunc Convulsivum passus est.

Ut tandem finiam (cætera enim quæ in hoc morbo spectantur Phænomena jam missa facio), ab hac ipsa Spirituum inordinatione nascitur perturbatio illa, & varians subinde tam animi quàm corporis intemperies, quæ tum in Hystericis, tum Hypochondriacis dominatur: cum enim utrisque desit ea spirituum firmitas, quæ in robustioribus, atque iis quorum facultates jugi spirituum vegetorum subsidio actuantur, semper invenitur, impressiones rerum minùs gratarum nequeunt perferre, sed vel irâ vel dolore subitò perciti, perinde sunt irritabiles atque illi quorum *ἡμενικόν* mollius & debilius vel natura primò procudit, aut longior ægritudinum sive series, sive mora tandem reddidit. Etenim Animi robur & constantia, quamdiu hoc corporis luto is incrustatur, à firmitudine Spirituum eidem famulantium maximè pendet, qui quidem supremum in Scalâ materiæ gradum constituunt, in ipso Entis Immaterialis confinio positi: Cumque Animi compages, si fas est ita dicere, longè magis affabra sit & delicata quàm est corporis structura, utpote quæ in harmoniâ facultatum præstantissimarum & penè divinarum consistat, si hujus *σύστασις* quoquo modo fuerit interrupta conturbataque, major inde sequetur ruina, quanto præcellentius erat & magis exquisitum opificium, dum integrum perstaret. Et hic quidem Miserrum quos depinximus, animoque fractorum status est; cui malo non citius remedium adferet pertinax aliquod vel insolentissimi Stoici Decretum, quàm *ὁδὸν ἀλγίων* præcaverit is, qui firmiter statuerit, se nullo modo permissurum, ut dentes dolore pertententur.

Satis itaque jam constat opinor, omnem hunc morbum ad Spiritus Animales non ritè dispositos referri debere; nec à semine aut sanguine menstruo corruptis (quod asserunt nonnulli Authores) & halitus malignos in partes affectas elevantibus, produci; nec à succorum nescio quâ perversa depravatione, sive etiam humorum acrium congestione, ut alii volunt, sed
ab

ab iis quas modò assignavimus causis. Quod enim morbi fomes in materiâ non delitescat, unicâ hac instantiâ satis elucescet. Fœmina v. gr. quæ rectissima semper valetudine uti solet, modò delicatula sit illa & teneriore corporis habitu, si fortè errore aliquo, sive Emetico, sive Cathartico quovis fortiore nimium fuerit debilitata exhaustaque, certo certius symptomate aliquo, ex iis quibus hic morbus stipatur, multabitur; quod tamen ejusmodi Vomitus vel Catharsis amoliretur magis quàm invitaret, si morbi minera in humore continetur. Idem dici potest de immodico sanguinis dispendio, sive phlebotomiâ is fuerit extractus, sive in puerperio debito copiosius manaverit, uti & de exanitione, & justo longiore à carnibus abstinentia; quæ omnia ad Affectus Hystericos præcavendos potius facerent, quàm ad eosdem accersendos, si illorum fomes in materiâ aliquâ involveretur: cùm è diverso, non alia causa ita constanter pariat hujusmodi Affectus, ac solent dictæ Evacuationes.

Quamvis autem satis pateat originarium hujus morbi fomitem in humoribus nullatenus stabulari, fatendum est tamen (quod res est) spiritum αἰθέριον illam, cui morbus debetur, humores putridos in corpore coacervandos gignere, cùm tam illarum partium functio, quæ vehementiori spirituum impulsu distenduntur, quàm earum quæ illis privantur, omnino pervertatur. Cùmque harum pleræque Organa sint quasi Separatoria, excipiendis Cruoris recrementis designata, si earum functiones quovis modo lædantur, fieri non potest quin ingens sæculentiæ coluvies accumuletur; quæ quidem eliminata fuerat, totaque proinde sanguinis massa depuratio, si singula organa munus suum explevissent, cui nullo modo defuissent, si debita spirituum œconomia universas invigorasset. Huic ego causæ adjudico Cachexias insigniores, αἰνωπεζίαν, sive Appetitus prostrationem, aliamque omnem malorum Lernam in quâ immerguntur Misellæ.

quotquot hoc morbo diu elanguerunt, quæ omnia à succis putrescentibus in sanguine congestis, atque exinde in organa varia depluentibus, succrescunt. Hujus farinæ est Hydrops Testium in fœminis quæ jam diutius affectu Hysterico laboraverint, natus à succis depravatis è sanguinis massâ in Organa rejectis; undè perversis eorundem facultatibus, primò steriles fiunt mulieres, & destruitur prorsus œconomia partium, indeque serum & sanies gignuntur, quæ non tantùm Nodulos ovaque Testium inferciunt, sed etiam in Tunicarum interstitia se insinuantia, Testes in molem ingentem elevant, quod in earum dissectionibus cernitur quæ hoc morbo pereunt. Diathesis interim Hysterica horum aliorumque humorum similium causa est primaria, quamlibet ejusdem cum illâ prosapiæ non fuerint.

Quemadmodum in Febre Quartana quâ vel pancreaticè valens quispiam corripitur, si modò duos tresve dies in locis paludosis ac lacustribus egerit; primò, spirituosum quoddam *μιασμα* morbi hujus sanguini imprimitur, quod diuturnius inharens, læsâ tandem naturæ œconomiâ, omnes corporis succos inquinat, alienâ prorsus indole eos imbuens; undè æger (maximè si ætate grandior fuerit ac in senium jam vergeat) Cachexiis aliisque malis obnoxius redditur, quæ Febribus Intermittentibus diu affligentibus superveniunt. Quæ tamen Febres non sunt profligandæ remediis quibus rectissimè expurgantur hujusmodi humores, sed Specificis iis quæ abigendis istis Febribus immediatè dicantur.

Ex omnibus quæ nos hætenus congestimus abundè mihi constare videtur, præcipuam in hoc morbo Indicationem Curativam eam esse, quæ sanguinis (qui spirituum fons & origo est) corroboracionem indigitat; quo facto spiritus invigorati eum servare possint tenorem, qui & totius corporis, & singularum partium œconomiæ competit. Cùm verò hæc spirituum *ἀσθία* (quod

(quod suprà fieri posse concessimus) morâ longiore humores vitiaverit, è re fuerit eosdem jam corruptos & Phlebotomiâ & Catharsi priùs imminuere, quàm ad sanguinem corroborandum nos accingamus; quem quidem scopum vix assequi poterimus, quamdiu fæculenta humorum colluvies se mediam, quasi obicem, interposuerit. Quandoquidem autem Dolores atrociores, Vomitiones, & Diarrhœæ enormes ita nonnunquam effrescant, ut inducias non ferant usquequò primariæ illi fortificandi sanguinis Intentioni possit satisfieri, quandoque ab effectis consopendis (missâ aliquantis per causâ) Curationis tela necessariò ordiendâ est; Exhibito sc. Medicamine Anodyno: dein spiritibus, quorum crasis infirmior morbi causa est, rectificandis opera danda est, quo ejusmodi symptomatis deinceps occurratur. Cùmque experientia doceat permulta esse quæ fœtoris exhalatione repellendis spiritibus seditionem molientibus, & in loco suo continendis apta nata sint (quæ idcirco Hysterica audiunt) neque illa sunt negligenda quoties dictis Intentionibus implendis operam navamus.

Ad hanc ego metam collimans, venam in brachio secari jubeo, dein ut purgetur ægra tribus quatuorve auroris continuis. Per hos dies, in quibus Venæsectio & Catharsis celebrantur, ita planè nihil emolumenti capere ægra, ut in pejus ruere, sibi videatur, cùm dictæ Evacuationes tumultu concitato *αἵματι* promoveant; quâ de re ægram diligenter præmoneo, ne animum despondeat, suadente morbi Genio: utut fuerit, vitiosi isti humores, quos à morbo diuturniore coaggeratos supponimus, quadantenus sunt detrahendi antequam primariæ Intentioni percommode satisfacere queamus. Post has Evacuationes, ad sanguinem confortandum & proinde etiam spiritus ex eo prognatos, Remedium aliquod Martiale seu Chalybeatum ad dies triginta præscribo assumendum, quo non aliud certius hîc votis respondet. Etenim massæ sanguineæ, jam effœtæ & languescenti, volatile quoddam Fermentum, ceu calcaria, subdit, à

quo excitantur & quasi eriguntur Spiritus antea jacentes & suo pondere pressi. Cujus rei indicium est vel apertissimum, quod quoties Chalybs in Chlorosi propinatur, pulsus derepentè major fit & celerior, exteriora corporis incalescere, facies non ampliùs pallida & mortuis concolor, sed vivida cerni & sanguine purpurata.

Commodissimè verò, aut ego fallor, in substantià exhibetur; atque ut nec observavi unquam ipse, nec fando accepi, eum ita sumptum cuivis nocuisse, ita certiozem me fecit experientia multiplex, nudam Chalybis substantiam & feliciùs & brevior tempore spatio curationem absolvere, quàm si is quovis, ex iis qui vulgò feruntur, modo fuerit præparatus. Cùm tam in hoc quàm in aliis melioris notæ Remediis, id quandoque præstiterit Chymicorum officiosa sedulitas, non tantùm ut *ἀφ' ἑκείνων* non sint, sed etiam à perversâ eorundem diligentia & operâ plusquam otiosâ, magis evilescant. Audivi etiam (quod si modò verum sit assertionem hanc nostram fortiter sustinebit) ipsam Mineram, prout à terræ visceribus effoditur, crudam efficacius in morbis subjugandis operari, quàm Ferrum ignem jam passum & fusione depuratum: cujus rei fides tamen penes Authorem sit, me nondum experto, siccine se res habeat, an verò aliter. Id certò scio nullum Remedium præclarum atque *ἐξ αἰρέτων* uspiam gentium fuisse procusum, quod non à naturâ præcipuas vires acceperit: unde *Θεῶν Χείρας*, non verò Hominum, præcellentiora quævis medicamina Antiquitas grata compellavit. Quòd verò nativâ quidpiam bonitate præstans & efficaciam, mirandos edat effectus, quâcunque demum formâ ingeratur testes hîc adduco Par illud nobile, Papaveris lachrymam sive Opium, & Corticem Peruvianum. Neque enim tantum in medicamentis præparandis medica cernitur peritia, quàm in iis seligendis appropriandisque, quæ Natura, suo igne elaborata atque evecta, liberali manu porrigit. Id tantùm nobis agendum

dum restat, ut Medicamenta in eam formam reducantur, quâ vel eorundem substantia, vel saltem vis & efficacia melius corporibus nostris impertiri queat: cui muneri obeundo facultates nacti sumus plus quàm pares. Post Chalybis substantiam, ejusdem Syrupo lubentiùs & præ cæteris utor. Fit autem è ferri aut Chalybis limaturâ, in Vino Rhenano in frigido infusâ, usque dum vinum satis imprægnatum fuerit, quo factò liquor colatus cum sacchari quantitate sufficienti in Syrupi consistentiam excoquendus est.

Nec mihi solenne est toto illo spatio quo ægra Chalybeata sumit, Catharticum aliquod statis intervallis exhibere. Cùm tam in genere Hysterico, quàm Hypochondriaco, Chalybis vires à Cathartico intercidi atque infringi mihi videantur. Quando enim id mihi palmarium sit, ut spiritus in ordinem redigam, atque eorum systema redintegrem firmemque, quod toto vix Octiduo refarciveram Chalybis ope, Cathartico vel lenissimo exhibito die unica rursus demolior; atque ita diruta extruendo, atque à me extructa subruendo, & ægros & operam ludo, vanus & infelix Ardelio. Qui quidem mos cùm etiam in usu Aquarum Mineralium obtineat, quæ Ferri mineræ sunt participes, haud mihi dubium est easdem exinde minùs efficaces reddi. Non sum nescius quosdam fuisse sanatos, Catharticis non tantùm intercalatis, sed etiam quotidie cum Chalybe propinatis; quod tamen non tam Medici prudentiam, quàm Chalybis virtutem *επεργαζοντα* mihi comprobatur, cùm, si ea omitantur, breviori temporis spatio Curatio succedat.

Neque sanè video, in aliis affectibus multis præter jam dictum, quid emolumenti, sive potiùs quid non incommodi tam repetita Catharticorum exhibitio ægris adferre queat. Quamvis enim haud negandum est, quin Intestina ex impuritatibus liberent ea, & pariter è massâ sanguinea humores noxios in ea stabulantes aliquantulum extrahant; è contra tamen haud

minus certum est, quòd frequenter repetita in corporibus imbecillis (maximè verò in ætatibus tenellis) plurimum officiant; cum ex hâc *αἰσχροδὴ* ingens humorum colluvies in viscera eliciatur, atque iis in partibus deposita fermentationes præternaturales invitet; ex quibus deinceps Tumores in infimo ventre oriuntur, tanto magis indies mole augescentes, quanto sæpiùs æger purgetur. Atque id demum accidit, ut istæ partes præ imbecillitate & caloris nativi (jam sub humorum onere quasi obruti) defectu, tabe facile afficiantur ac putrescant. Quandoque etiam, œconomiâ viscerum ob causas jam dictas penitus eversâ, Glandulæ præternaturales, Strumæ soboles, & id genus similia Mesenterio accrescunt, & ad mortem viam sternunt. His rationibus adductus tutissimum esse judico in Infantibus post evacuationes universales, easque perpaucas, eò Indicationem Curativam dirigere, ut confortentur sanguis & viscera. Quod Vinum Hispanicum vel solum, vel Herbis corroborantibus alteratum efficere potis est, modò manè & serò cochlearia aliquot (pro ratione ætatis ægri) satis diu exhibeantur. Atque hoc quod innui diligenter advertendum volo, cum non paucos infantes atque pueros à Catharticis sæpe repetitis (quæ fortè ventris tumor invitaverat) interemptos fuisse satis sciam. Sed hæc obiter.

Si quis objecerit, limaturam Chalybis, nisi æger subindè fuerit expurgatus, in visceribus hærentem, ei, qui illam devoraverit, nocere posse; respondeo primum me nihil unquam tale in quoquam deprehendisse: deindè longè verisimilius esse eandem muco & excrementitiis partium humoribus involutam unâ cum istis tandem omnem elabi, quàm medicamentis purgantibus exagitatam, quæ astrictiones insolitas, & Viscerum torsiones contractionesque afferunt; quâ quidem compressione, Chalybis particulæ viscerum tunicis impactæ in iisdem penitus defigi possunt.

Interea dum Chalybs administratur (ad confortandum sc. sanguinem & spiritus Animales) Remedia vulgò dicta Hyfterica in usum quasi obiter revocanda sunt, idque eo modo atque eâ formâ quæ maximè conveniunt ægris; quæ quidem si in formâ solidâ fuerint deglutita à minùs fastidiosis, potentiùs longè spiritus in officio & loco suo retinebunt, quàm si in liquida hauriantur, hoc est, sive Decocta, sive Infusa. Ipsa enim substantia ventriculum diutiùs sapore suo afficit, & corpus inficit penitiùs.

In summa, Indicationibus, quas suprà attigi, universis satisfactorius, paucula hæc & vulgaria præscribere soleo; quæ licet nihil magnifici præ se ferant, ut plurimùm tamen id præstant quod volo.

Mittatur sanguis è brachio dextro ad ℥ viij.

℞ Galban. in tinctura Castor. solut. & colat. ℥ iij.

Tacamahac. ℥ ij.

f. Emplast. Umbilico admovendum.

Sequenti manè aggrediatur usum sequentium Pilularum.

℞. Pilul. Coch. maj. ℥ ij.

Castor. pulv. gr. ij.

Balsam. Peruv. gutt. iv.

f. Pilulæ n. iv. Cap. hora quinta matutina superdormiendo. Repetantur per tres alios dies.

℞. Aq. Cerus. nigr. Rutæ, & Bryon. comp. an. ℥ iij.

Castor. in nodulo ligat. & in vitro suspens. ℥ ss.

Sacchar. Crystall. q. s. f. Fulapium, de quo capiat cochlearia iv. vel v. in omni languore.

Post Pilulas Purgantes modo suprà descripto sumptos, utatur & sequentibus.

℞. Limatur. Chalyb. gr. viii. cum s. q. succi Absynth. inspissati; f. Pilulæ n. ij. sumat summo mane, repetanturque hora quinta pomeridiana, per dies xxx. superbibendo haustum Vini Absynthitis.

℞. Myrrh. elect. & Galban. an ℥ ss.

Castor. gr. xv.

Assæ. foetid. ℥ ss. cum s. q. Balsami Peruv.

H h 5

f. Pilulæ,

f. Pilulæ, è singulis Drachmis xii.umat iii. singulis noctibus, superbibendo Aq. Bryon. comp. Cochlear iii. vel iv. per totum decursum hujus processûs.

Sin autem Pilulæ ultimò præscriptæ ventrem moverint, quod in corporibus quæ facillimè purgantur præ Gummi quæ insunt quandoque fit, tum sequentes substituantur.

Rz. Castor. 3i.

Sal. succin. volatil. 3ß. cum s. q. extract. Ruta.

f. Pilulæ exiguae numero xxiv. cap. iii. singulis noctibus.

At ubi symptomata mitiora sunt, & res sine Ferro introsumpto transigi posse videatur, (in minore sc. morbo) satis habeo sanguinem mittere, atque alvum solvere ad dies tres quatuorve, ut suprâ diximus: Dein Pilulas Hystericas alterantes præmemoratas manè & serò per x dies capiendas imperare. Quæ quidem methodus in morbo leviori rarò à scopo aberrat.

Seriò interim animadvertendum est, nonnullas fœminas Idiosyncrasia quadam, ab Hystericis illis medicamentis (quæ plerisque hujus morbi symptomatis levamen afferunt & solatium) ita penitus abhorre, ut non solum non juventur, sed etiam insigniter ab eorum usu lædantur. In his itaque omnino sunt omittenda ista: *Φύσεως γὰρ ἀντιπαρθέσις*, ut divinus Senex, *κενὴ ἀπάσις*. Invitâ Minervâ nihil quicquam molendum.

Quæ quidem Idiosyncrasia adeò insignis ac frequens est, quòd respectu ad eam non habito ægræ in discrimen vitæ conjici possint; idque non solum quoad Hysterica, sed quoad multa Remedia alia: Cujus impræsentiarum instantiam unicam adferam. Fœminæ nonnullæ Variolis laborantes Syrupi è Meconio usum ferre non possunt, utpote à quo Vertigines, Vomituritiones, & id genus symptomata ad affectus Hystericos pertinentia, accersantur, quibus tamen Laudanum Liquidum apprimè conveniat. Quod & dum

dum hæc scriberem in Adolescentulâ Nobili observavi, cui Variolis laboranti cum sextâ ac septimâ nocte syrupum dictum exhibuissem, symptomata prius memorata singulâ exhibitione ei ingruebant, neque pustularum inflammatio debito modo procedebat; sed cum in posterum Laudano uteretur, à Symptomatis dictis prorsus immunis erat, faciei tumore ac pustulis indies augescentibus, &, quod non minus læti ominis erat, anxietas ista, cum inquietudine quâdam tam mentis quàm corporis, (quæ quasi paroxysmus Variolarum solet esse) prorsus tolleretur, quoties Paregoricum hoc propinabatur, ægrâ mox vires atque animum exinde recipiente.

Quòd si sanguis usque aded effœtus fuerit, tantaque proindè spirituum *â&æ&ia* ut Chalybs præscripta methodo usurpatus malo vincendo par non sit, adeundæ Aquæ Minerales aliquæ Ferri minerâ saturæ, quales sunt nostræ Tunbrigienfes, aut aliæ nuper repertæ. His enim Ferrum inesse videtur in principiis solutis, unde illarum virtus Chalybeata intimiùs sanguini permiscetur, & potentiùs morbos expugnat, quàm Ferrum quocunque demum artificio nobilitatum, ut volunt Ciniflones imprudentiores.

Theriaca Andromachi vel sola, si crebrò diuque usurpetur, magnum est in hoc morbo Remedium. Neque verò in hoc solo, sed in aliis quamplurimis à caloris & Concoctionis sive Digestionis defectu ortis, omnium fortè potentissimum, quæ hætenus nobis innotuere, utut à plerisque fastidiatur, quòd & per-vulgata sit, & à tot jam sæculis cognita.

Vina Hispanica Gentianâ, Angelicâ, Absynthio, Centaurio, Corticum Aurantiorum flavedine, aliisque corroborantibus infusis medicata, si ad aliquot cochlearia ter in die potentur, admodum conferunt, modò ægra tenui non fuerit biliosoque corporis habitu. Profectò vel Vini Hispanici simplicis liberalior haustus, hora somni quot noctibus, meo
suas

suafu propinatus Hyftericis nonnullis perquàm falutaris fuit, cùm ex eo robuftior univerfi corporis habitus redderetur, ipfæque adeò fœminæ è Cachecticis vividæ fimul ac vegetæ fierent.

Adhæc Peruvianus Cortex eximias mirandasque vires in fanguine & fpiritibus confortandis invigorandisque habere nonnunquamprehenditur, cujus Drachmam dimidiam manè & ferò ad feptimanas aliquot deglutitam, fanam firmamque corporis crasin (tam Viris Hypochondriacis, quàm Hyftericis Fœminis diu multumque agrotantibus, dejectâque jam quafi corporis œconomiâ) reftituiffe, ipfe obfervavi. In nullo autem Hyftericorum Affectuum genere feliciùs fuccedit, quàm in illo quo Spafmis afficiuntur fœminæ, nixus edentes fortiffimos & plusquam muliebres, pectora fimul ferientes. Interim tamen confitendum eft, quòd hoc medicamentum non ita certò crebròque huic malo fuccurrat, ac Febribus Intermittentibus. Quamvis verò (ut id obiter dicam) in harum curatione egregia præftet, ne dicam miracula, dictus Cortex, atque eodem tum ipfi nos libenter utamur, tum Uxoribus Liberisque ufurpandum imperemus, quoties res poftulet; funt tamen quibus haud minùs jam displicet, quòd tam certò subitoque morbos expugnet, quàm olim displicebat, quòd non nifi nuper his terrarum oris innotuerat. Quo quidem fato tum Optimi quique Viri, tum etiam præftantiffima quæque ac *δρακμάκις* Remedia femper ferè urgentur. Veruntamen ad hanc notam, feu Lydium Lapidem, indolem noftram licèt adductam experiri, atque exindè dignoscere, Hominesve boni fimus, an verò probrofi; pro gradu fc. quo vel exultamus, vel dolemus ac ringimur, quoties Publica Res hominum communi aliquo beneficio, ac Numinis favore, augetur.

Si quæ verò ex remediis fuprà recensitis minùs conveniant, quod temperamento biliofo ac tenui præditis

ditis sæpè accidit, tunc Diæta Lactea possit usurpari. Etenim Mulieres aliquot (quod primâ statim fronte mirabitur quis) cum Affectibus Hyſtericis diu conflictatæ, etiam iis qui omnes Medicorum conatus spreverant eluſerantque, tandem Lactē solo aliquandiu veſcentes convaluere. Atque illæ quidem maximè quæ eâ ſpecie laborabant, quam ego Colicam Hyſtericam appello, quæ non niſi à Narcoticis potuit deliniri, quibus itaque per intervalla repetendis multùm aſſueverant hæ Fœminæ, dolore re-
crudeſcente ut primùm emarcuerit Anodynæ virtus. Id verò in hac Curandi methodo præcipuè mirandum, quòd cum Lac frigidum tantùm crudumque alimentum præbeat, Spiritus nihilominus ejus uſu corroborentur invigorenturque. Nec tamen hoc à ratione abhorrere illis videbitur, qui ſecum reputaverint, Lac cum ſimplex omnino nutrimentum ſuppeditet, naturæ minus in coquendo negotium faceſſere, ſecùs ac ſolent cibi ac liquores magis compoſiti; quòdque perfectiſſimam illam Concoctionem æqualis ſanguinis ſpirituumque craſis neceſſariò ſequatur. Illud etiam eſt animadvertendum, quòd non nuda Spirituum debilitas per ſe conſiderata, ſed eorundem debilitas ad ſanguinis ſtatum comparatorum, *à ſeſſas*, quam patiuntur, cauſa ſit. Fieri enim poteſt, ut infanti ſpiritus ſatis firmi robuſtique ſint pro ſanguinis ratione, qui tamen debitam ad ſanguinem adulti hominis proportionem non teneant. Jam verò cum ex jugi Lactis uſu & Diætâ, quantumvis illa ſit cruda atque invalida, ſanguis mollior & tenerior evadet, ſi ſpiritus ab eo nati ſanguini pares tantùm ſint, ſatis bene ſe res haet. Non omnibus tamen contingit, quantumlibet à lacte aliàs juvari potuerint, ea incommoda ſuperare poſſe, quæ primis ferè diebus apportat, quòd nempe tum in ventriculo coaguletur, tum etiam viribus corporis in ſtatu conſervandis ſuſtentandisque minùs ſufficiat.

At

At verò nihil ex omnibus quæ mihi hætenus innoscere, adeò impensè sanguinem spiritusque fovet firmatque, ac diu multùmque singulis ferè diebus equo vehi. Cùm enim in hâc Gymnasticæ specie impetus fermè omnis in ventrem inferiorem fiat, in quo vasa Excretoria (quotquot sæculentiis, in sanguinis massâ stabulantibus, educendis à natura instituuntur) sita sint; Quæ tanta functionum perversio, aliave organorum naturalis impotentia vel fingi potest, cui tot succussionum millia eodem die ingeminata idque sub dio, opem non attulerint? Cujus calidum innatum usque adeò deferbuerit, ut hoc motu non excitetur, & denuò effervescat? Quæ verò sive præternaturalis substantia, sive succus depravatus in aliquo harum partium sinu recondi potest, qui non hoc corporis exercitio, vel in statum naturæ consentaneum perducatur, vel quaquaversùm dissipetur eliminareturque? Quid quòd sanguis perpetuo hoc motu indefinenter exagitatus ac permixtus quasi renovatur ac vigescit. Quæ quidem methodus licèt Fœminis vitæ desidi atque imbelli assuetus, minus accommoda sit, utpote quæ à motu, maximè in principio, possint lædi, Viris tamen est aptissima, & sanitatem præ cæteris conciliat.

Nostrorum quidam in Sacris Antistes, Vir prudentia atque eruditione celeberrimus, postquam diu studiis intemperantius incubuerat omnesque animi, qui permagnus ei est atque excelsus, nervos seriis cogitationibus nimio opere intenderat, tandem in Affectum Hypochondriacum incidit; quo diutius lacescente, omnia Corporis Fermenta erant vitiata, Concoctionesque penitus subversæ. Medicamentorum Chalybeatorum tædium plus semel devoraverat: Aquas Minerales ferè omnes, cum Catharsi sæpe repetita, fuerat expertus: Uti etiam Antiscorbutica omnium generum, pulveresque Testaceos quamplurimos, sanguinis edulcorationem promittentes. Ita partim morbo, partim medicatione per
tot

tot annos continuata, tantum non fractus, Diarrhoeâ Colliquativâ (quæ in Tabæ, aliisque Morbis Chronicis, ubi omnes omnino Digestiones sunt prostratæ, mortem anteire solet) demum corripiebatur. Ubi me tandem consuleret, statim mecum reputavi Pharmacis nullum amplius locum relinqui, cum tot tantaque nullo cum fructu jam deglutiverat. Suadebam itaque ob causas suprâ memoratas ut statim se Equo vehendum curandumque traderet; modico primum itinere, quale ferre possit valetudo ita infirma, ut, nisi iudicio valuisset rerum interiora altius penetrante, nec ad tentandum quidem illud exercitii genus potuerat adduci. Rogabam autem ut quotidie in eo persisteret donec ex animi sententia convalesceret; majora indies spatia gradatim conficiens, donec tandem ad tot milliaria ascenderet quot uno die percurrunt prudentiores ac moderati Viatores qui iter longiusculum negotii alicujus gratiâ susceperunt: Nullo interim sive ad cibos, sive potum, sive etiam aeris temperiem respectu habito, sed ad instar Itinerantis omnia prout fors dederit exciperet. Ne longior sim, hanc ille viam incessit, productis gradatim itinerum spatiis, donec tandem ad vicesimum, imò ad tricesimum usque lapidem quotidie vectaretur: cumque se longè melius habere post pauculos dies experiretur, ipso rei eventu penè mirabili animatus in eodem cursu ad menses aliquam multos perseverabat; quo temporis spatio plura Milliarium millia, quod ipse mihi narrabat, emensus est, donec tandem non convaluerit modò, sed satis validum etiam vegetumque corporis habitum fuerit indeptus. Neque magis Hypochondriacis prodest hoc exercitii genus, quàm Tabidis Phthisicisque, quorum nonnulli mihi sanguine juncti multum terrarum equo vectore peragrantes, ex meo consilio, sanitati sunt restituti; cum certò sciam me vel Medicamentis quantivis pretii, aut alia methodo, quæcunque demum ea fuerit, nihil magis

magis iisdem proficere potuisse, quàm si multis verbis hortatus fueram ut rectè valerent. Neque in levioribus tantum malis, crebrâ tussi & macie stipatis, id remedium obtinuit, sed & in Tabe tantum non deploratâ, ubi nocturnis sudoribus jam etiam accesserat Diarrhœa ista superiùs dicta, quæ Phthisi confectis mortis prænuntia solet esse, atque adeò ut plurimum ultima rerum linea.

Atque hæc est Generalis, hujusce morbi curandi ratio, qua causæ originariæ, quæ est debilior sanguinis cralis, occurritur; ac proinde extra Paroxysmum tantum locum habet. Quoties verò Paroxysmus invaserit adjuncto quolibet ex prædictis symptomate, si tale aut tantum sit malum ut inducias ferre nolit, donec, sanguine & spiritibus corroboratis, quasi per ambages sanari possit, confestim ad Remedia Hysterica ista confugiendum est quæ odore viroso ac gravi Spiritus, ut dixi, exorbitantes ac desertores, in proprias stationes remandant, sive intra corpus sumantur, sive naribus admoveantur adoranda, sive exterius applicentur; cujusmodi sunt Asa foetida, Galbanum Castoreum, Spiritus salis Armoniaci, & quicquid est denique quod odorem tetrum admodum ingratumque spirat.

Hic enim quod res est dicam. Quæcunque foetent, ea omnia Intentioni huic apprimè inserviunt, sive natura, sive etiam ars ea putido odore donavit. Atque, ni fallor, Spiritus C.C. Sanguinis humani, Urinæ, Ossium ac similium, inde præcipuas suas vires acquirunt, quod, dum vi ignis præparentur, Empyreuma contrahant tetrum ac malè olens, quasi essentiae eorum intimius annexum. Quod pariter cernitur in fumis à Corio, Pennis, & id genus Animalium partibus, cum exurantur, exhalantibus. Etenim id habent commune singulæ Animalium substantiæ, ut inter exurendum fumum emittant olidum & olfactui ingratum; qui si importuno igne affatim eliciatur, ac Organis excipiat, condensatus in liquores

quores istos abit ac convertitur, qui Spirituum Volatilium nomine insigniuntur, quique facultates eas facile reportant quæ subjectis suis haud primitus inerant; utpote qui Ignis solummodò Creaturæ existunt, & singuli eorum eandem planè Virtutem cum cæteris nanciscuntur, ex quâcunque demum substantiâ (modò Animalis ea sit) procudantur extrahanturve.

Proximo loco animadvertendum est; quòd si paroxysmum comitetur Dolor aliquis intolerabilis in quâcunque demum parte, aut Vomitus enormior, aut etiam Diarrhœa, tunc præter Hysserica jam laudata, Laudanum in usum revocari debet, quod solum vires habet his symptomatis cohibendis prorsus pares.

At verò in iis doloribus sedandis, qui Vomitiones excitant, cavendum est sedulò, ne illi sive Laudano, sive alio Paregorico mitigentur, non præmissis debitis Evacuationibus, nisi patientiam fere humanam omnem vicerint. Primum, quia tanta nonnunquam sanguinis & humorum copia est aggesta (maximè in Fœminis sanguineo, & Masculis proprio habitu præditis) quanta Narcotici vel efficacissimi, ejusque sæpius repetiti, operationem valeat sufflaminare. Unde in talibus sanguis è brachii venis necessariò est extrahendus, & Catharticum eis propinandum est, antequam ad Laudani usum accedamus; his enim ritè peractis, quod prius, vel in maximâ dosi exhibitum, nihil proficiebat, jam in dosi mediocri scopum attinget. Deinde quia multiplici experienciâ edocti sumus, quòd quoties ægra paulatim Laudano afflueverit, non præmissâ evacuatione debitâ, necesse habuit, ob dolorem mox ab evanescente remedii virtute denuo revertentem, Paregoricum rursus ingerere, idque quotidie ad annos aliquot continuos, dosi subinde per gradus auctâ; ita ut nullo modo jam à Laudano abstinere queat, licet omnes ab illo digestionem vitientur & functiones naturales debilitentur. Quamvis non sentiam Laudani usum sive Ce-

rebro, five Nervis, five Facultatibus Animalibus immediate nocere. Judico itaque ego, quod expertus loquor, Evacuantiâ Anodynâ debere præmitti: v. gr. Viraginibus & foeminis in quibus sanguis prædominatur, Vena secanda est, & alvus subducenda, præsertim si non jam à longo tempore paroxysmo fuerint correptæ. Si verò foeminæ debiliores, & quæ temperamenti à prioribus illis planè diversi sunt, hujusmodi paroxysmo & dolore affligantur, atque eodem subinde haud ita pridem laboraverint, sufficiet eorum ventriculos Congio uno, plus minùs, lactis Cerevisiati hausto, & mox per vomitum rejecto detergere; dein largam dosim imperare five Theriacæ Andromachi, five Electuarii Orvietani, & cochlearia aliquot liquoris alicujus spirituosî & gustui non ingrati cum paucis Laudani liquidi guttulis superbibenda.

Quod si ægra jam pridem vomuerit, antequam accerferetur Medicus, & metus sit ne si Emeticis ulterius sollicitetur, in furorem agantur spiritus & ægræ vires nimium dejiciantur, hoc in casu Laudanum sine morâ propinari debet, eo dosis modo numeroque quæ symptomatis magnitudinem ac durationem non tantum exæquare possit, sed & vincere.

Duo autem hîc præ cæteris diligenter sunt notanda. Primò, quòd cum semel post evacuationes justas & necessarias, Laudano uti cœperimus, eâ dosi, atque illâ toties repetitâ sumendum est istud Pharmaceuticum, donec symptoma omnino fuerit debellatum; interjecto tantum spatiolo inter singulas doses, ut quid prior præstiterit antè noscamus, quàm alteram repetamus. Sed de hoc fusiùs alibi egimus. Deinceps dum Laudano morbum aggredimur, nihil prorsus movendum est, nihil evacuandum, cum vel mitissimum illud Enema è lacte Saccharato possit destruere quicquid reparaverat Paregoricum, & tam dolorem quàm vomitionem postliminio revocare.

Utut verò Dolores, quod jam innuimus, suprâ memorati

morati importuni sint in Anodyno efflagitando, tamen Vomitiones enormes & dosin ejusdem longè maximam & sæpissimè repetitam indicant, cum ab inverso motu ventriculi peristaltico (quo in eo contenta versus inferiora erant protrudenda) remedium Paregoricum priùs eliminetur per cæsophagum, quàm opis aliquid afferre queat, nisi post singulas Vomitiones Narcoticum de novo toties quoties iteretur, idque in formâ potissimum solidâ; aut si in liquidâ detur, vehiculum ita parcum esse debet, ut ventriculum imbuat tantùm, & præ materiæ inopiâ ab illo sursum evehi nequeat. v. gr. Guttæ aliquot in cochleari uno Aq. Cinamomi fortioris, aut similis. Monenda interim est ægra ut statim ab assumpto Laudano conquiescat, ac caput præsertim quantum fieri potest immotum teneat; quando vel levissimus capitis motus præ cæteris omnibus Vomitionem provocet, unde medicamenti modò deglutiti jactura fit. Quinimo etiam cessante & quasi perdomitâ Vomitione, expedit Anodyno ad pauculos dies mane & serò exhibito, ceu injecto fræno, recidivam præcavere. Quod itidem post dolorem Hystericum Narcotico sedatum, aut Diarrhœam, omnino observari debet.

Atque ita demum methodo jam traditâ & Dolori & Vomitioni symptomaticis mederi in promptu est; à quibus, cum aliorum persæpe morborum speciem præ se ferant, Medicis faciliùs imponitur, quàm ab aliis quibuscumque symptomatis, quotquot manum medicam deposcunt, de quo pauca subjungam. V. gr. in istâ Hystericæ Affectionis specie jam descriptâ quæ Paroxysmum Nephriticum imitatur, quis non videt quanta sit paritas morbi utriusque & similitudo, tum quòd pars eadem utrobique doleat, tum quòd in utroque affectu vomituriant ægræ, cum tamen à causis ita ab invicem variantibus pendeant, & tam impari methodo debeant sanari, ut quod in hoc lædat, in illo juvet, & è contrâ? Si enim sive Calculus,

sive Arenulæ Renum substantiam atterentes, dolorem inferant, atque ex partium consensu Vomitionem, nihil æquè conducet ac prælonga & frequens Causæ Antecedentis per Phlebotomiam revulsio, tum ut dilatentur laxenturque meatus, per quos Calculus excludendus est, Enematis Emollientibus sæpenu-merò repetitis, aliisque ejus generis remediis internis: Quibus Medicamenta Diuretica, & Lithontriptica addenda sunt. Jam si dicta symptomata à Calculo nullatenus oriantur, sed à spiritibus Animalibus nimîa copiâ Renes impetentibus (quo in casu Paregorica tantùm indicantur, nec vel Enema è mitjoribus, post primas Evacuationes, sine periculo injicitur) in quanto vitæ discrimine versetur infelix ista de cujus jam corio luditur, non opus est dicere. Idem potest affirmari de Affectu illo Hysterico qui Colicam Biliosam, vel Iliacam Passionem simulat. Hîc ubi pro concessio habeatur Affectum istum (licet indolis omnino sit diversæ, imò contrariæ) Colicam Biliosam esse, & ab humore acri in viscera per Arteriarum Mesentericarum oscula excreto nasci (in quem errorem dolor intolerabilis, & viridis color qui in materiâ cernitur tam per os quàm per sedem expulsâ, Medicum incautiores & cogitationibus minùs assuetum haud ægrè perducant) quæ methodus tam comoda, quàm ut in contemperandâ, remediorum Refrigerantium atque Incrassantium ope, humorum acrimoniâ operam locemus? Atque, quo humores è visceribus exterminentur, præter Enemata quotidiana, ut Cathartica frequenter propinemus; inter cætera verò etiam Mercurium dulcem Diagrydiatis permixtum ad plenioris materiæ morbificæ eradicationem? Quàm malè autem cum ægris agatur, quantumque eis periculum immineat, dum huic methodo insistamus, si Affectus qui Colica Biliosa censetur, re ipsâ Hystericus tantùm fuerit, aut Hypochondriacus, nemini non liquet: cum clamet experientia, quod post primas

primas evacuationes universales (quæ humorum putrescentium, quos peperit *ἀλξία* jam sæpe dicta, quique Anodynis obstaculo esse possint, saburræ amoliendæ dicantur) nihil jam restat nisi ut tumultuantes spiritus consopiamus, donec tandem symptomata evanuerint, atque iis cessantibus opportunè Chalybeata imperemus, vel si quod aliud est remedium quod sanguinem accendendo atque invigorando morbum radicitus extirpet. Meum non est plurimas atque ingentes illas calamitates enumerare, quas Fœminis contigisse ipse novi, ubi Colica hæc Hysterica à Bile ortum ducere existimaretur. Veruntamen affirmo Evacuaciones sæpe repetitas, quæ quidem in Colicâ Biliosâ omnino indicantur, dolorem vomitumque non solum non compescere, sed irritare magis, spirituum sc. perturbationem, quæ vera horum symptomatum causa est, promovendo. Tandemque malum ad menses aliquot prolongatum, metathesi derepentè in cerebrum factâ, desinit in Spasmos, à quibus ægra brevi è medio tollitur; idque vel maxime, ubi post alias evacuationes diutiùs repetitas, suadente colore viridi eorum quæ per os è ventriculo excernuntur, Emeticum fuerit propinatum. Verbo dicam. Si quid ego observando didici, imprimis cavendum est ne Symptomata Fœminis Hystericis familiaria ab aliis quos sæpe æmulantur morbis, Diagnosi errante putentur oriri.

Hic non est reticendum, quòd præter errores jam recensitos, à quibus Fœminæ Affectibus Hystericis obnoxia de vita periclitantur, permultæ insuper errore non minùs funesto dictis Affectibus multantur eâ tempestate, quâ hic morbus, licèt suâ naturâ non sit lethalis, tamen vi malorum *ἐπιγινώσκων* ac subsequentium haud paucas è medio tollat. Exempli gratia: Fœmina teneriori atque infirmo corporis habitu Infan-tem parit, cui omnia foeliciter & secundum naturam cedunt: Obstetrix, sive rudis & imperita, sive ja-

ctabunda, & quàm præclare suo illa munere functa sit palam ostentans, suadet ut Puerpera paucis à partu diebus surgat, & se à lecto aliquandiu abstineat; hæc morem gerens, statim à primo corporis motu Affectione Hystericâ corripitur, & pro ratione quâ morbus inaugescit, Lochia primum imminuuntur, deinde sistuntur penitus; quorum suppressionem præmaturam longa symptomatum series excipit: quæ, nisi permagna tam diligentia quàm in medendo peritia intercedat, ægram brevi perimunt. Nonnunquam enim Phrenesi laborant ex hac occasione, quæ indies efferatior reddita spasmos primum, dein mortem affert: Si verò mortem evadant, mitiùs aliquantulum insaniunt, quandoque ad ultimum vitæ terminum. Nonnunquam post Lochiorum suppressionem in Febrem incidunt, quæ vel in earum, quæ tum grassantur, Epidemicarum castra transit, vel ab eâ solâ pendet origine. Adde quòd iidem Affectus Hysterici, quibus Lochiorum suppressio imprimis debetur, jam magis sæviunt, tanquam ex se denuò nati. Diu est à quo mihi subiit in mentem, quòd ex eis quæ moriuntur Puerperis, vix Decima quæque, ut modestè computemus, vel ex eo perit quòd vires partui necessariae eam defecerint, vel ex doloribus partum laboriosiorum comitantibus; at eo maximè nomine, quòd debito citiùs lecto exurgat, excitatis à motu illo paroxysmis Hystericis, à quibus cum sistantur Lochia, mox ingens ineluctabilem symptomatum turba ingruit. Quamobrem istis quæ me audiunt ubique Auctor sum, ut ad diem saltem Decimum usque in lecto se contineant, si modò naturâ paulo debiliores sint, præcipuè si Vaporibus, qui vulgò dicuntur, jam pridem fuerint tentatæ. Præterquam enim quòd ista, quâ in lecto fruuntur, quies à malis jam toties commemoratis eas immunes præstet, non interruptus lecti calor spiritus pariter reficit tum à pariendi doloribus, tum ab evacuationibus in hoc casu solennibus exhaustos fractosque;

etofque; quinimò & naturæ suppetias fert, atque omnes, quas gestationis tempore mulier congefserat, cruditates digerit & amolitur.

Verùm, si ab admissò hoc errore quodvis è dictis symptomatis supervenerit, Indicationes Curativæ eò dirigendæ sunt, ut spiritus ab hoc motu jam irrequie-
ti redditi sedentur, & ut Lochia rursus fluant, quan-
doquidem eorundem suppressio horum symptomatum
causa sit proxima atque immediata. Neque tamen
huic methodo pertinaciùs insistendum, sed exhi-
bitis aliquandiu remediis quæ in hoc casu cum suc-
cessu usurpari solent, si votis ea non respondeant,
religiosè ab iisdem temperandum est; cùm neque for-
tiora hîc locum habeant, neque in mitiorum usu per-
severare debeamus, propter attritas & ferè prostra-
tas Puerperarum ita affectarum vires. Exempli gratia,
ubi primùm Lochia jam suppressi constat, è re fuerit
fœminam è vestigio lecto addicere, mox Emplastrum
Hystericum umbilico admove, atque quamprî-
mùm Paregoricum propinandum imperare. Hîc
Laudanum, quantumlibet suapte indole astringat,
cùm tamen spirituum perturbationem, à quâ so-
lennis Lochiorum evacuatio fuerat interrupta, com-
pescat, quandoque plurimùm juvare, &, Emmen-
agogis nihil proficientibus, Lochiorum fluxum
postliminò revocare possit. Atque hoc solum, si
statim à primo suppressionis indicio exhibeatur,
malo par fortè erit. Commodissimè verò Narcotica
unà cum Hystericis & Emmenagogis propinantur;
v. gr. Laudani Liquidi guttæ xiv. in Aquâ Byroniæ
compositâ, vel Laudani in formâ solidâ granum u-
num semis cum scrupulo dimidio Assæ fœtidæ in Pi-
lulas duas redactum. Sedulò interim adimadverten-
dum est, quòd si telo hoc semel missò scopum non
atingamus, nec sequantur Lochia, Opium nullo
modo est repetendum, ut in aliis casibus fieri solet ac
debet: Etenim si reiteretur hîc Paregoricum, Lochia

ita potenter sistet, ut ea nullâ deinceps arte provocari queant. Hæc si minùs succedant (interjecto horarum aliquot spatio, quo certiores simus quid ista præstiterint) ad medicamenta *Ἐμμηναγωγά* Hystericis permixta deveniendum est, & dein ad Enematis ex Lacte saccharato injectionem. Verùm quod de Opio supra, hic de Enematis dicendum est; nisi enim primò injectum Lochia educat, nihil prorsus à pluribus est sperandum: cùm unum humores leniter sollicitando; ut fluant Lochia efficere possit, plura verò eadem aliò divertant. His itaque peractis, (quæ tamen leviter tangenda sunt) tutissimum est, & Prudentis Medici officium temporis *συνμνηστῆρι* præstolari; cùm singulo quoque die curationis negotium magis magisque extra aleam ponatur, & si ægra Vicessimum diem superaverit, jam ferè in vado est. Etenim cum à morbo, quisquis is fuerit, jam diuturniori scœmina aliquantisper respiraverit, viresque quadantenus receperit, eam methodum valebit ferre quæ aptissima videbitur isto malo averruncando quod à Lochiorum suppressione accreverat: quando remedia obstinatius ingesta, primis nihilum promoventibus, tum ipsum morbum, tum etiam spirituum perturbationem, à quâ morbus oritur, augere possint.

Nuper Matrona, tam natalibus quàm moribus honestis ac probis, me sibi Medicum volebat: huic ex modò dictâ occasione statim à partu paroxysmis Hystericis affectæ, Lochia penitus defecerant. Conabar medicamentis suprâ memoratis eadem proritare; at frustra; Affectione Hystericâ vehementiore omnem opem medicam respuente. Unde, cum ita demum eam salvam fore præviderem si nihil prorsus molirer, rem omnem Tempori, Medicorum facile Principi ac Coriphæo, committendam censeui. Hoc meum consilium ad diem usque Decimum quartum optimè illi cessit, quotidie enim illam invisens, nullo die eam in pejore loco, quàm pridie fuerat, depre-

deprehendi: Post hunc mulierculæ adstantes, quas hætenus à noxa illi sub officii specie inferendâ ægrè arcueram, Maritum impellebant, ut sine morâ sanguinem è pede uxoris extrahi curaret: quo factò, Paroxysmi Hysterici adeò invalescebant, ut intra paucas horas Spasmi accederent, & non ita diu postea, ærumnarum requies, Mors.

Et si fas mihi sit liberè quæ sentio effari; jamdiu in eâ Hæresi fui ut arbitrarer me, non tantùm in dictis Puerperarum morbis, sed etiam in Acutis omnibus, ubi Curationem ab hac illâve, quâ uti placet, methodo certò infecuturam polliceri nequeam, & Viri & Medici Boni Probique pulchrè defungi munere, quoties nihil omnino tento, modò ægrum invisens, illum non se pejùs habere hoc die quàm heri habuit comperiam, nec cras habiturum quàm hodiè conjecturâ assequi possum. Cùm si in ægro curando eâ methodo incedam, de cujus efficacità nondum mihi certò constet, tam ab experimento quod ex eo capturus sum, quàm ab ipso morbo is periclitabitur: Neque ita facilè géminum discrimen effugiet, ac simplex erat evasurus. Quamvis enim impræsentiarum nullum vel incipientis Convalescentiæ signum manifestum se prodatur, certissimus tamen sum Morbi Acuti cujuslibet naturam non ferre ut quis eo semper laboret: ac proinde dies quilibet res ægri magis magisque in tuto collocat, vel saltem Medico ansam præbet, ex quâ opportuniùs ac certiùs morbum feriat confodiatque, quàm in præcedentibus liceret. Quod quidem uti de Acutorum plerisque verè affirmatur, ita præcipuè de Puerperarum morbis; quibus error vel leviusculus fatalis esse possit; & in quibus ita parùm valeamus naturalem illam Evacuationem regere, à cujus suppressione mala, de quibus diximus, proveniunt. Sed de his plus satis.

Habes tandem, Humanissime Vir, eorum summam quæ à me in hujusce morbi sive Historiâ, sive

Curatione hæcenus fuerint observata. Restat ut si quid fortè peccavero, ista minùs quàm oportuit accuratè describens, veniam à te petam; tum ut opellam hanc, eo animo exaratam ut gratias tibi referrem quòd alia nostra conamina, qualia qualia illa fuerint, tuo calculo probare haud dedigneris, æqui bonique consulas. Quæ quidem Gratulatio mihi ita rarò obvenit, ut vel nihil prorsus ab hominibus sim promeritus, vel candidi ingenuique isti, quos eâ mentis præstantiâ natura effinxit ut grati esse norint, perpau-cisunt; Vix totidem quot *Thebarum portæ vel divitis ostia Nili*. Quo non obstante pergo adhuc, imò & pergam; in ediscendâ promovendâque quoad potero Methodo Curandorum morborum, atque iis, qui me minùs in Praxi valent (si qui sunt ejusmodi) instruendis. Famæ meæ interim arbitrium penes alios sit. Æquâ enim lance & scrupulosè expendens, Homines ne juvare præstet, aut ab iisdem celebrari, prius illud præponderare comperio, & maximi sanè momenti esse ad Animi Tranquillitatem; Famam verò populique halitum plumâ leviolem aut bullâ, atque umbrâ insomni magis evanidum. Quod si opes ejusmodi nominis celebritate partæ majus aliquod pondus habere videantur, fruuntur illis per me licet, qui jam corraferint; Meminerint tamen Mechanicorum nonnullos, artes vel sordidissimas exercentium, uberiorem quotidie quæstum facere, & majorem Auri Argentique vim posteris legare; neque tamen in hoc Brutis Animalibus superiores evadere, qui sibi suisque pro sua indole prospiciunt; & si recta ex animi arbitrio & virtute nata excipiamus, (quorum non est capax Brutorum natura) hos planè exæquant Belluæ, imò & alios omnes qui non eum sibi vitæ scopum proponunt ut prolint quamplurimis. Commendatum me habes, rogo, Viro sagaci & eruditissimo Domino D. *Kendrick*, tibi mihiq; amicissimo; ut pote cui debeam quòd tuum in me ita propensum animum resciverim,

rim, eamque quâ me complecteris amicitiam, eo internuntio, didicerim. Conabor quantum in me est, mutuas officiorum vices reddere, & par pari referre, utpote qui sim jure meritoque, Vir Dignissime,

*Tibi Devinctissimus, Tuique
semper Studiosissimus*

Londini,
Jan. 20. 168 $\frac{1}{2}$.

THO. SYDENHAM.

FINIS.

THE HISTORY OF THE
CITY OF LONDON
FROM THE FOUNDATION
TO THE PRESENT
BY JOHN STOW

THE SECOND EDITION
REVISED AND
CORRECTED
BY JOHN STOW

1618

